

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

BİLİM VE SANAT MERKEZLERİNDE SANAT (RESİM) ALANINDA
PROJE TABANLI ÖĞRENME YAKLAŞIMINA GÖRE HAZIRLANAN
GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ UYGULAMASININ BİR
DEĞERLENDİRMESİ
(YASEMİN KARAKAYA BİLSEM ÖRNEĞİ)

DOKTORA TEZİ

Hüda SAYIN YÜCEL

Danışman: Prof. Şeniz AKSOY

**Ankara
Aralık, 2012**

JÜRİ ONAY SAYFASI

Hüda SAYIN YÜCEL'in **BİLİM VE SANAT MERKEZLERİNDE SANAT (RESİM) ALANINDA PROJE TABANLI ÖĞRENME YAKLAŞIMINA GÖRE HAZIRLANAN GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ UYGULAMASININ BİR DEĞERLENDİRMESİ (YASEMİN KARAKAYA BİLSEM ÖRNEĞİ)** başlıklı tezi 21.12.2012 tarihinde, jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı, Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan: Prof. Dr. Vedat ÖZSOY

.....

Üye (Tez Danışmanı): Prof. Şeniz AKSOY

.....

Üye : Prof. Dr. Emin KARİP

.....

Üye: Prof. Hülya İZ BÖLÜKOĞLU

.....

Üye: Prof. Dr. Serap BUYURGAN

.....

ÖN SÖZ

Milli Eğitim Bakanlığı, Bilim ve Sanat Merkezlerinin geçmişi çok uzun yıllara dayanmamaktadır. Bilim ve Sanat Merkezlerindeki üstün yetenekli çocukların sanat eğitimlerinin çağdaş seviyelerde olması ve gelişmelerle paralellikte devam etmesi için araştırmaların yapılması gerekmektedir. Bu süreç içerisinde özellikle Bilim ve Sanat Merkezlerindeki sanat eğitimi üzerine derinlemesine yapılacak çalışmalara öncü olunması açısından bir başlangıç yapılmaya çalışılmıştır.

Eğitim sistemlerinde yaratıcılık, özgünlük, problem çözme, eleştirel düşünme vb. gibi kavramlar üzerinde günümüzde çokça söz dilmektedir. Özellikle üstün yetenekli çocukların eğitimi söz konusu olduğunda bu kazanımların önemi daha da artmaktadır. Sanat eğitiminin doğasında var olan bu kavramların öğrencilere kazandırılması daha kolay olacaktır. Bu durumda çağımızda sanat eğitiminin önemi daha da artmaktadır. Bilim ve Sanat Merkezlerindeki üstün yetenekli çocuklar düşünüldüğünde sanat eğitiminde yapılacak araştırmalar önem kazanmaktadır.

Bilim ve Sanat Merkezinde uygulaması yapılan eğitim programlarının geliştirilmesi için sanat eğitimi üzerine araştırmalara hız kazandırılmalıdır. Özellikle sanat eğitimi programları ve yöntemleri üzerinde ayrıntılı olarak durulması gerekmektedir. Programın etkililiğini, uygulamanın değerlendirilmesi sonucu elde edilen veriler belirleyecektir. Bu nedenle, programın etkili bir biçimde uygulanmasında, özellikle öğretmenlerin eğitimdeki yeni yaklaşımları bilerek bunları süreç içerisinde uygulayabilmeleri çok önemlidir. Bu yeni yaklaşımlar ise aynı zamanda Bilim ve Sanat Merkezi yönergesinde de yer alan işbirliğine dayalı öğrenme, örnek olaya dayalı öğrenme, probleme dayalı öğrenme, çoklu zekâ kuramı, sorgulamaya dayalı öğrenme ve proje tabanlı öğrenme gibi uygulamalar yer almaktadır. Özellikle proje tabanlı öğrenme üstün yetenekli öğrencilerde üst düzey düşünme, işbirliği, yaratıcılık, problem çözme, teknoloji kullanma gibi becerilerin kazanılmasına katkı sağlayabilmektedir. Bu araştırma süresi içerisinde deryada bir damla olmaya çalışılarak alana bir katkı sunmaya ve bir ivme kazandırılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde desteklerini ve katkılarını esirgemeyen pek çok kişi olmuştur. Araştırma boyunca desteğini her zaman hissettiğim, değerli önerileri ve düşüncelerinden yararlandığım ve sevecen tavırları ile en sıkıntılı zamanlarda bile

rahatlamama yardımcı olan değerli hocam ve tez danışmanım Prof. Şeniz AKSOY'a teşekkürü bir borç bilirim. Araştırma sürecinde bilgisiyle, birikimleriyle ve araştırmaya ilişkin değerli katkılarıyla yanımda olan Prof. Dr. Vedat ÖZSOY'a ve çok değerli düşünceleri, önerileri, yapıcı tavsiyeleri ve araştırmanın yönteminin gelişmesindeki katkılarından dolayı Prof. Dr. Emin KARİP'e, değerli hocalarım Prof. Hülya İZ BÖLÜKOĞLU ve Prof. Dr. Serap BUYURGAN'a destekleri ve önerilerinden dolayı çok teşekkür ederim.

Araştırma boyunca uygulama yaptığım Bilim ve Sanat Merkezi yöneticileri, öğretmenleri ve değerli öğrencilerine sonsuz teşekkür ederim.

Araştırma yaparken bilgilerini benimle paylaşan, sorularıma bıkmadan cevap veren, bana yardım eden tüm arkadaşlarıma, sevgi ve desteğini her zaman yanımda hissettiğim değerli eşime ve aileme teşekkürler.

Hüda SAYIN YÜCEL

ÖZET

BİLİM VE SANAT MERKEZLERİNDE SANAT (RESİM) ALANINDA PROJE TABANLI ÖĞRENME YAKLAŞIMINA GÖRE HAZIRLANAN GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ UYGULAMASININ BİR DEĞERLENDİRMESİ (YASEMİN KARAKAYA BİLSEM ÖRNEĞİ)

SAYIN YÜCEL, Hüda
Doktora, Resim-İş Eğitimi Öğretmenliği Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Şeniz AKSOY
2012, XVI+396 Sayfa

Bu araştırmanın amacı, Bilim ve Sanat Merkezlerinde sanat (resim) alanında proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan görsel sanatlar eğitimi uygulamasının bir değerlendirmesi yapmaktır. Araştırmada, proje tabanlı öğrenme yaklaşımı ile hazırlanan resim (sanat) proje uygulamasının basamaklarının nasıl gerçekleştiğini, ortaya çıkan sorunların neler olduğunu, proje tabanlı öğrenme yaklaşımı ile ilgili öğrenci ve öğretmen görüşlerinin neler olduğu araştırılmıştır.

Araştırmada nitel veri toplama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın problemi, alt amaçları, çalışma grubu ve araştırmacının çalıştığı kurumda araştırma yapması göz önünde bulundurulduğunda araştırmanın yönteminin eylem araştırması olarak belirlenmesi uygun görülmüştür. Araştırmada kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır.

Araştırma amacı doğrultusunda ilk olarak dört farklı branşın içerisinde bulunduğu resim (sanat) proje çalışması için uzmanlarla beraber proje planı hazırlanmıştır. Araştırmanın uygulaması, 2009 Temmuz ayında Ankara’da Bilim ve Sanat Merkezi’nde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya proje üretim döneminde yer alan 9’u kız, 3’ü erkek olmak üzere toplam 12 öğrenci ile uygulamada yer alan araştırmacıda dahil olmak üzere 5 öğretmen katılmıştır. Hazırlanan resim (sanat) proje planı on günlük (seksen ders saati) bir süreç içerisinde uygulanmıştır. Araştırma verileri; Öğrenci Kişisel Bilgi Formu, Öğrenci Odak Grup Görüşme Formu, Öğretmen Görüşme Formu, Video Kayıtları, Öğrenci Günlükleri ve Öğrenci Proje Dosyası olmak üzere farklı veri toplama araçlarıyla toplanmıştır.

Verilerin çözümlenmesinde içerik analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucu elde edilen verilerin içerik analizi ile çözümlenmesinde NVivo 9.0 programı

kullanılmıştır. Araştırma verileri içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir. Araştırmanın alt amaçları temel alınarak tema ve kodlar oluşturulmuştur. Bulgular tanımlanmış ve yorumlanmıştır.

Araştırma sonuçları, Bilim ve Sanat Merkezinde proje tabanlı öğrenme yaklaşımı ile hazırlanmış resim (sanat) proje uygulama sürecinin sorunları olmasına rağmen sürecin verimli geçtiğini göstermektedir. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımı ile hazırlanan görsel sanatlar uygulama süreci incelendiğinde, Bilim ve Sanat Merkezlerinin amaçlarına paralellik göstermektedir. Uygulamada, öğrencilerin motivasyonlarının arttığı, sunum yapma, sorumluluk alma, eleştirel düşünme, sosyal etkileşim ile araştırma, problem çözme becerilerini geliştiği görülmüştür. Ek olarak, öğrenenlerin çalışmadan büyük keyif aldığı, katılımcıların süreç içerisindeki yükümlülüklerinin arttığı, öğrenen ve öğretene için öğrenme ortamı daha anlamlı hale gelmiştir.

Anahtar Sözcükler: Üstün Yetenekliler Sanat Eğitimi, Bilim ve Sanat Merkezi, Proje Tabanlı Öğrenme, Görsel Sanatlar Eğitimi, Proje, Etkinlik, Eylem araştırması.

ABSTRACT

AN EVALUATION OF VISUAL ARTS EDUCATION APPLICATION PREPARED
IN ACCORDANCE WITH THE APPROACH OF PROJECT-BASED LEARNING OF
ARTS (PAINTING) AT SCIENCE AND ARTS CENTERS (A CASE FROM
YASEMİN KARAKAYA BİLSEM, ANKARA)

SAYIN YÜCEL, Hüda
Ph.D., Department of Fine Arts Teaching
Adviser: Prof. Şeniz AKSOY
2012, , XVI+396 Pages

The purpose of the study is to evaluate a visual arts education application prepared in accordance with the approach of project-based learning of arts (painting) at science and arts center. In this research, how the application of a painting project prepared with the project-based learning approach was gradually processed, what problems arose, and what learners and teachers thought of the project-based learning approach were studied.

In this research, qualitative collection data method was used. Considering the problem of it, its secondary purposes, research group and the fact that the researcher does the research where she works, the model of the research was decided to be action research. Also, in the research, easily accessible situation sampling was used.

In view of the research purpose, initially for the painting (arts) project including four different branches, the plan of the project was prepared with some specialists. The study was applied in the Science and Arts Center in Ankara, in 2009 July. The participants were 9 schoolgirls, 3 schoolboys in a project preparation term and 5 teachers except for the researcher. The painting (arts) project planned was carried out in 10 days (80 class hours). The data were gathered through “Personal Student Information Form”, “Student Focus Group Interview Form”, “Teacher Interview Form”, “Video Recording”, “Student Diaries” and “Student Portfolios”.

Content analysis method was used to analyze the data with the help of NVivo 9.0 program. With respect to the sub-goals of this research, the data, being analyzed by means of content analysis, were identified and interpreted by using themes and codes.

The results of the research indicated that the process was productive, although there were problems in the course of the painting project application process prepared in accordance with project-based learning approach at a science and arts center. When the project-based learning approach was studied, it was seen that it was correlated to the goals of science and arts centers. In practice, it was seen that students' self-confidence improved, and their skills of presentation, taking responsibilities, critical thinking, social interaction, as well as those of researching and problem solving developed. In addition, it was understood that learners got a lot of pleasure from the study, that the responsibilities of the participants increased, and that learning environment became more meaningful for both learners and teachers.

Key Words: Gifted/Talented Children Art Education, Science and Arts Center, Project-Based Learning, Visual Arts Education, Project, Activity, Action Research.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ONAY SAYFASI.....	ii
ÖN SÖZ.....	iii
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vii
TABLolar LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ	xvi
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	8
1.2.1. Araştırmanın Alt Amaçları.....	8
1.3. Araştırmanın Önemi.....	9
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	11
1.5. Tanımlar	11
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	13
2.1. Üstün Yetenekli Çocuklar ve Eğitimi İle İlgili Bilgiler.....	13
2.1.1. Üstün Yeteneklilik Tanımı	13
2.1.2. Üstün Yeteneklilik Alanları.....	15
2.1.3. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminin Önemi ve Gerekliliği	20
2.1.4. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Kullanılan Öğretim Yaklaşımları ..	21
2.1.5. Üstün Yetenekli Çocuklara Uygulanacak Programlarda Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar.....	21
2.1.6. Üstün Yetenekli Çocuklara Yönelik Sanat Eğitimi Programları.....	22
2.2. Bilim ve Sanat Merkezi Uygulamalara İlişkin Bilgiler	28
2.2.1. Bilim ve Sanat Merkezi Uygulamasının Tarihsel Gelişimi	31
2.2.2. Bilim ve Sanat Merkezi'nin Amacı	32
2.2.3. Bilim ve Sanat Merkezi'nin Yapısı	33
2.2.4. Bilim ve Sanat Merkezi'ne Öğrenci Seçimi.....	35
2.2.5. Bilim ve Sanat Merkezi'ndeki Eğitim-Öğretim Etkinlikleri.....	36
2.2.6. Bilim ve Sanat Merkezi'nin Program İlkeleri	37
2.2.7. Bilim ve Sanat Merkezi'ndeki Programların Çocuklarda Geliştirmeye Çalışılacakları Beceri ve Yetenekler.....	38

2.2.8.	Bilim ve Sanat Merkezi'nde Üstün Yetenekli Öğrencilere Verilen Eğitimin Boyutu.....	39
2.2.9.	Bilim ve Sanat Merkezi Eğitim-Öğretim Ortamı	44
2.3.	Proje Tabanlı Öğrenme Yöntemi ile İlgili Bilgiler	46
2.3.1.	Proje ve Proje Türleri.....	46
2.3.2.	Proje Tabanlı Öğrenme	46
2.3.5.	Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Öğeleri	51
2.3.6.	Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Uygulama Aşamaları.....	52
2.3.7.	Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımında Değerlendirme.....	54
2.3.8.	Proje Tabanlı Öğrenmenin Üstünlükleri ve Sınırlılıkları.....	55
2.4.	İlgili Araştırmalar	57
3.	YÖNTEM.....	76
3.1.	Araştırmanın Modeli	77
3.2.	Çalışma Grubu	78
3.2.1.	Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Yaş ve Cinsiyetleri.....	79
3.2.2.	Çalışma Grubundaki Öğretmenlerin Demografik Özellikleri	80
3.2.3.	Araştırmacının Rolü.....	81
3.3.	Araştırma Ortamı	82
3.4.	Araştırmanın Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımına Göre Hazırlanan Görsel Sanatlar Eğitimi Programı Uygulama Süreci	88
3.5.	Verilerin Toplanması	94
3.5.1.	Görüşme	95
3.5.2.	Gözlem (Video Kayıtları).....	100
3.5.3.	Doküman İnceleme	101
3.6.	Verilerin Analizi	104
3.7.	Geçerlik ve Güvenirlik.....	110
4.	BULGULAR ve YORUMLAR.....	113
4.1.	1. Alt Amaca İlişkin Bulgular	114
4.1.1.	Planlama	116
4.1.2.	İçerik	131
4.1.3.	Etkinlik.....	142
4.1.4.	Süreç.....	158
4.1.5.	Sonuç (Sanatsal Ürün, Yaratıcılık)	182
4.1.6.	Değerlendirme	191

4.2.	İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular	203
4.2.1.	Öğrenci Kaynaklı Sorunlar.....	205
4.2.2.	Öğretmen Kaynaklı Sorunlar.....	216
4.2.3.	Ortam Kaynaklı Sorunlar	221
4.3.	Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular	227
4.3.1.	Faydaları.....	229
4.3.2.	Zorluk.....	241
4.3.3.	Motivasyon.....	244
4.3.4.	Genelleme.....	248
4.4.	Dördüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular	255
4.4.1.	Faydaları.....	257
4.4.2.	Zorluk.....	267
4.4.3.	Motivasyon.....	271
4.4.4.	Genelleme.....	275
5.	SONUÇ ve ÖNERİLER.....	288
5.1.	Sonuçlar.....	288
5.1.1.	Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımına Göre Hazırlanan Resim Proje Uygulamasının Nasıl Gerçekleştiğine İlişkin Sonuçlar	288
5.1.2.	Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımına Göre Hazırlanan Resim Proje Uygulama Sürecinde Yaşanan Sorunlara İlişkin Sonuçlar	311
5.1.3.	Öğrencilerin ve Öğretmenlerin Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımına Göre Hazırlanan Resim Proje Uygulamasına İlişkin Görüşleri İle İlgili Sonuçlar.....	322
5.2.	Öneriler	328
	KAYNAKÇA.....	334
	EKLER	347

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 Proje Tabanlı Öğrenme ve Geleneksel Öğrenme Yaklaşımının Karşılaştırması	
Geleneksel Öğretim Modeli (Yurtluk, 2005: 75)	50
Tablo 2 Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Aşamaları	52
Tablo 3 Araştırmaya Katılan Öğrencilerinin Yaş ve Cinsiyetleri.....	80
Tablo 4 Çalışma Grubunda Yer Alan Öğretmenlerin Özellikleri.....	80
Tablo 5 Çalışma Planı	90
Tablo 6 Araştırma Sürecindeki Veri Kaynaklarının Alt Amaçlarla İlişkilendirilmesi ...	95
Tablo 7 Uzman Kodları ile İlgili Veriler	107
Tablo 8 1. Alt Amaç Kod Sayıları Görüş Birliği ve Görüş Ayrılığı Oranları	108
Tablo 9 2. Alt Amaç Kod Sayıları Görüş Birliği ve Görüş Ayrılığı Oranları	108
Tablo 10 3. Alt Amaç Kod Sayıları Görüş Birliği ve Görüş Ayrılığı Oranları	109
Tablo 11 4. Alt Amaç Kod Sayıları Görüş Birliği ve Görüş Ayrılığı Oranları	109

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Renzulli’ın üç halka modeli	14
Şekil 2 Proje Tabanlı Öğrenme	47
Şekil 3 Eleştirel Eylem Araştırması Desenin Aşamaları	76
Şekil 4 Müzik Dersliği Proje Tabanlı Öğrenme Sürecinin Planlama Basamağındaki ve Müzik Etkinliğindeki Oturma Düzeni ve Planı	83
Şekil 5 Tarih Dersliği Proje Tabanlı Öğrenme Sürecinin Tarih ve Coğrafya Etkinliklerinin Yapıldığı Basamağındaki Oturma Düzeni ve Planı	84
Şekil 6 Bilgisayar Laboratuvarı Proje Tabanlı Öğrenme Sürecinin Araştırma ve Sunu Basamağındaki Oturma Düzeni ve Planı	85
Şekil 7 Resim Atölyesi Proje Tabanlı Öğrenme Sürecinin Resim Etkinliklerinin, Uygulama ve Değerlendirme Basamağındaki Oturma Düzeni ve Planı	86
Şekil 8 Proje Tabanlı Öğrenme Sürecinin Eskizlerin ve Yapılan Çalışmaların Sergilenerek Değerlendirildiği Okul Koridor Planı	87
Şekil 9 Proje Tabanlı Öğrenme Sürecinde Uygulama Çalışmasının Yapıldığı Okulun ve Duvarın Bulunduğu Yerin Planı	88
Şekil 10 Araştırmanın Amacı ve Ana Temaları Aralarındaki İlişkisi	113
Şekil 11 Araştırmanın 1. Alt Amaca İlişkin Tema ve Kodlar	115
Şekil 12 Araştırmanın 1. Alt Amacının Planlama Temasına İlişkin Kodlar	118
Şekil 13 Araştırmanın 1. Alt Amacının Planlama Teması Öğrenciye İlişkin Kodlar ...	119
Şekil 14 Araştırmanın 1. Alt Amacının Planlama Teması Öğretmene İlişkin Kodlar ..	126
Şekil 15 Araştırmanın 1. Alt Amacının Planlama Teması Ortama İlişkin Kodlar	129
Şekil 16 Araştırmanın 1. Alt Amacının İçerik Temasına İlişkin Kodlar	132
Şekil 17 Araştırmanın 1. Alt Amacının İçerik Teması Öğrenciye İlişkin Kodlar	132
Şekil 18 Araştırmanın 1. Alt Amacının İçerik Teması Öğretmene İlişkin Kodlar	138
Şekil 19 Araştırmanın 1. Alt Amacının İçerik Teması Ortama İlişkin Kodlar	141
Şekil 20 Araştırmanın 1. Alt Amacının Etkinlik Temasına İlişkin Kodlar	143
Şekil 21 Araştırmanın 1. Alt Amacının Etkinlik Teması Öğrenciye İlişkin Kodlar	144
Şekil 22 Araştırmanın 1. Alt Amacının Etkinlik Teması Öğretmene İlişkin Kodlar	150
Şekil 23 Araştırmanın 1. Alt Amacının Etkinlik Teması Ortama İlişkin Kodlar	156
Şekil 24 Araştırmanın 1. Alt Amacının Süreç Temasına İlişkin Kodlar	159
Şekil 25 Araştırmanın 1. Alt Amacının Süreç Teması Öğrenciye İlişkin Kodlar	160

Şekil 26 Araştırmanın 1. Alt Amacının Süreç Teması Öğretmene İlişkin Kodlar	169
Şekil 27 Araştırmanın 1. Alt Amacının Süreç Teması Ortama İlişkin Kodlar	177
Şekil 28 Araştırmanın 1. Alt Amacının Sonuç (Sanatsal Ürün, Yaratıcılık) Temasına İlişkin Kodlar.....	182
Şekil 29 Araştırmanın 1. Alt Amacının Sonuç(Sanatsal Ürün, Yaratıcılık) Teması Öğrenciyi İlişkin Kodlar.....	183
Şekil 30 Araştırmanın 1. Alt Amacının Sonuç (Sanatsal Ürün, Yaratıcılık) Teması Öğretmene İlişkin Kodlar.....	187
Şekil 31 Araştırmanın 1. Alt Amacının Sonuç(Sanatsal Ürün, Yaratıcılık) Teması Ortama İlişkin Kodlar	189
Şekil 32 Araştırmanın 1. Alt Amacının Değerlendirme Temasına İlişkin Kodlar.....	191
Şekil 33 Araştırmanın 1. Alt Amacının Değerlendirme Teması Öğrenciye İlişkin Kodlar	192
Şekil 34 Araştırmanın 1. Alt Amacının Değerlendirme Teması Öğretmene İlişkin Kodlar	197
Şekil 35 Araştırmanın 1. Alt Amacının Değerlendirme Teması Ortama İlişkin Kodlar	201
Şekil 36 Araştırmanın 2. Alt Amaca İlişkin Tema ve Kodlar	204
Şekil 37 Araştırmanın 2. Alt Amacının Öğrenci Kaynaklı Sorunlara İlişkin Kodlar ...	205
Şekil 38 Araştırmanın 2. Alt Amacının Öğretmen Kaynaklı Sorunlara İlişkin Kodlar	216
Şekil 39 Araştırmanın 2. Alt Amacının Ortam Kaynaklı Sorunlara İlişkin Kodlar.....	221
Şekil 40 Araştırmanın 3. Alt Amaca İlişkin Tema ve Kodlar	228
Şekil 41 Araştırmanın 3. Alt Amacının Faydalar Temasına İlişkin Kodlar	230
Şekil 42 Araştırmanın 3. Alt Amacının Zorluk Temasına İlişkin Kodlar	241
Şekil 43 Araştırmanın 3. Alt Amacının Motivasyon Temasına İlişkin Kodlar	244
Şekil 44 Araştırmanın 3. Alt Amacının Genelleme Temasına İlişkin Kodlar	248
Şekil 45 Araştırmanın 3. Alt Amacının Genelleme Temasına İlişkin Olumsuz Kodlar	249
Şekil 46 Araştırmanın 3. Alt Amacının Genelleme Temasına İlişkin Olumlu Kodları	252
Şekil 47 Araştırmanın 4. Alt Amaca İlişkin Tema ve Kodlar	256
Şekil 48 Araştırmanın 4. Alt Amacının Faydalar Temasına İlişkin Kodlar	258
Şekil 49 Araştırmanın 4. Alt Amacının Zorluk Temasına İlişkin Kodlar	267
Şekil 50 Araştırmanın 4. Alt Amacının Motivasyon Temasına İlişkin Kodlar	272
Şekil 51 Araştırmanın 4. Alt Amacının Genelleme Temasına İlişkin Kodlar	276

Şekil 52 Araştırmanın 4. Alt Amacının Genelleme Temasına İlişkin Olumsuz Olarak	
Kodları	277
Şekil 53 Araştırmanın 4. Alt Amacının Genelleme Temasına İlişkin Olumlu Olarak	
Kodları	284

KISALTMALAR LİSTESİ

Bkz.: Bakınız .

BİLSEM: Bilim Sanat Merkezi

CCEA: The Council of Curriculum, Examinations and Assessment(Müfredat Sınavlar ve Değerlendirme Konseyi)

ED.: Çeviren

INSEA: International Society for Education Through Art

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

NAEA: National Art Education Association

PTÖ: Proje Tabanlı Öğrenme

ÜYÇ: Üstün Yetenekli Çocuklar

ÜYE: Üstün Yeteneklilerin Eğitimi

1. GİRİŞ

Bu bölümde; araştırmanın problem durumu, araştırmanın amacı, alt amaçları, sınırlılıkları, araştırmanın varsayımları ve tezde geçen tanımların hangi anlamlarda kullanıldığına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Sanat, Bertolt Brencht'e göre gerçekliğe tutulan bir ayna değil, onu şekillendiren bir çekiştir (Tassel-Baska ve Stambaugh, 2009:201). Çağımızın ünlü düşünürlerinden B. Russell; "Bilimin doğuşunu tabiat aşıklarına borçluyuz" der.

"Denizlerin, rüzgârların, dağların güzelliğini sezenler onlardır. Bu sevgi ile de, düşüncelerinin doğanın güzellikleri ile kucaklaşmasını sağlamıştır; doğayı yalnız dışarıdan seyretmek değil bütün sırları ile öğrenmek istemişlerdi. Modern dünyanın bütün canlılığı onlardaki entelektüel aşkın büyüklüğünden doğmuştur" (Gençaydın, 1990:45).

Sanat ve bilim doğayı anlama, parçalama ve şekillendirmede kullandığımız çekişlerdir. Peki, eğitim sistemlerinin içerisinde yer alan bu iki alanın, eğitimin amacını düşündüğümüzde, beyni doğrudan pratik yararı olan bilgi ile doldurması mı amaçlanması gerekir, yoksa çocukların kendi içinde iyi olan zihinsel edinimler (analiz, sentez ve üst düşünme becerisi) mi verilmelidir? (Russell, 2004:18). Bu soruyu, "kime, ne, neyi, nasıl, hangi konuları iyi çalışır ve hangi şartlar altında?" gibi sorularla çoğaltmamız mümkündür. Bu sorular sorulduğu sürece eğitimin tek amacının sadece yararlı bilgileri vermek olmadığı ortaya çıkacaktır. İdeal bir eğitim sisteminde eğitilen bir bireyin canlılık, duyarlılık, yüreklilik ve zeka gibi kişilik özelliklerinin geliştirilmesi gerekir. Çocuklara uygun ortamlar sağlanarak duyuşsal, bilişsel ve bedensel bakımla bu

özellikler çok yaygın bir duruma getirilebilir (Russell, 2004:42). Bu eğitim anlayışının üstün yetenekli çocuklar için vazgeçilmez bir yapı olması kaçınılmazdır.

Fakat çağımızın eğitim anlayışının bireyi getirdiği nokta ise; insanoğlunun yarattığı şeylerin tutsağı olma tehlikesiyle karşı karşıyadır ve gittikçe duyarsızlaşmaktadır. Çağımızı yalnız araç-gereç dünyası olmaktan kurtarıp, sanatsal bir içerikle zenginleştirmek ve daha insancıl bir niteliğe kavuşturmak ihtiyacı ortaya çıkmaktadır (Gençaydın, 1987:45). Uygarlığa yön verecek özgür üstün yetenekli çocukların eğitiminde her zamankinden daha da fazla sanat eğitimine ihtiyaç vardır.

Üstün yetenekli çocuğun sanat eğitiminde, doğadan ya da insan düşüncesinin toplumsal bir ürünü olan sanat eserlerinden haz duyabilmesi, dolayısıyla kendinden haz duyabilmesi anlamına gelir. Kendini evrenin merkezi olarak duyumsayan çocuk için sanat etkinlikleri kendini dışa vurma, içinde yaşadığı ortamı tanıma, bir değer olduğunun bilincine vararak kişiliğini kanıtlama ortamı demektir. Çocuk bu etkinliklerde algılama, düşünme ve bedensel eylemlerin de katıldığı süreç içerisinde kendini ifade eder. 19. yüzyıldan bu yana sanat eğitiminin en büyük sorunu, insan-teknoloji karşıtlığını dengeleyebilmek olmuştur. Özellikle üstün yetenekli çocukların eğitiminde önemi daha da artmaktadır (Gençaydın,1987:46).

Son 80 yılda sanat eğitimindeki çalışmalar üstün yetenekli çocukların sanat eğitimini de etkilemiştir. Fakat günümüz dünyası içerisinde bunların yeterli olduğunu söylemek doğru olmayacaktır. Üstün yetenekli çocukların eğitiminde yapılan çalışmalar her ülkenin kendi koşullarına, hatta bölge koşullarına göre değişiklikler göstermektedir. Bu bağlamda üstün yeteneklilerin eğitiminde saha çalışmalarının artması gerekmektedir.

Sanat eğitiminin geçmişi J.J.Rousseau'nun da doğacı eğitim anlayışına kadar uzanmaktadır. J.J.Rousseau “Çocuğun çocuk olmasına izin verin”, der (Özsoy, 2003:83). Bu özgürlüğün ilk adımlarıdır. 1934'te yayınlanan “Deneyim Olarak Sanat” (Art as Experience) çalışmasında Dewey; sanat eğitiminde mükemmel bir filozofik başlangıç yapmıştır (Tassel-Baska ve Stambaugh, 2009:201). 1930-1960'lı yıllar arasında “özgür anlatım”, “doğal gelişim”, “yaratıcılık” programların her ülkede vazgeçilmez hedefleri haline gelmişti. Kapsamlı ve çok amaçlı sanat eğitimi kurumları o dönemin ürünleridir (Kırıçoğlu, 1997:11). 1960'larda bazı eğitimciler Arnheim'in uygulamalı çalışmalarının görsel algı gelişimine etkisi ve duyuşal ayırmsama süreci ile

görsel düşünme kuramını savunmuşlardır. Arnheim aynı zamanda görsel algıda zeka, sanatın zihinsel süreci ile ilgili yaptığı çalışmalarla üstün yetenekli çocukların sanat eğitimi ile ilgili kuramsal çerçeve için yol açar. Bu yıllarda ilk kez sanatın öğretiminden söz edilmeye başlanılır (Arnheim, 2007:53).

Bilişsel yaklaşım, sanat eğitiminde disiplin-odaklı programları gündeme getirir. Eisner 1972’de sanatın bir bilişsel gelişim olduğunu savunur. Disiplin-odaklı sanat eğitimi yirmi yılı aşkın bir süre içinde bütün dünyada yaygınlık kazanmıştır. Edmund Feldman 1970’te sanat eğitimine tanımlama, çözümleme, yorum, yargı olarak aşamalar içeren, araştırmacı sanat eleştirisi olarak bilinen bir eleştirel düşünme sistemi getirir. Bu kuramı, Louis Lankford 1992 dört belli başlı sanat kuramı ile ilişkili estetik araştırmalar yönünde geliştirir. Michael Parsons (1987) estetik görüş aşamalarını, Mary Erickson (1983) sanat tarihsel yaklaşım aşamalarını saptar. John Michael (1983) gençlerin sanat yapma yönelimlerini Lowenfeld’in düşüncesini temel alarak sınıflandırır (Kırıçoğlu ve Stokvasky, 1997:11).

Arnheim’in bir öğrencisi olan Howard Gardner, 1980’lerde çok boyutlu zeka kuramını ortaya koymuştur. Bunlar; mantıksal, matematiksel, dil, kişinin kendi kendisi ile ilgili bilgiler, kişiler arasında var olan ilişkiler, müziksel, kinestetik, ve uzama ilişkin zeka türleridir. Gardner, çoklu zekâ kuramını inceledikleri bir çalışmada, zekânın yedi türü olduğunu ve bireylerin bir alanda normal düzeyde iken diğer bir alanda üst zekâ seviyesine sahip olabileceklerini açıklamaktadırlar. Bu alanlardan birisi Görsel-Uzamsal (Görsel Sanatlar) zekâdır (Bümen, 2005:7). Gardner aynı zamanda project zero ile ilgili üstün yeteneklilerle ilgili çalışmalara da yer vermiştir. Lowenfeld’in *evrenselden tikele* kuramının aksine, özellikle öğrencilerle yapılan çalışmalar evrensel gelişim kuramında *tikelden evrensele* doğru bir değişimin olduğunu kanıtlamıştır. Amerikalı bilişsel psikolog, David Feldman 1954’de *tikelden evrensele* gelişim kuramına ek olarak konuya yeni bir bakış getirmiştir. Feldman, öğrencilerin farklı evrelerde ve farklı biçimlerde geliştiğini ileri sürmüştür. Feldman’ın üstün yetenekli çocuklar üzerine de çalışmıştır. Feldman, üstün yetenekliler için bile olgunlaşma düzeyine; çıraklık, kalfalık, ustalık ve sanatçılık evrelerinde bir takım bilgileri özümseyerek ulaşıldığına inanmıştır (Kırıçoğlu, 1997:12).

Wilson’lar 1977’de ortaya attıkları kopya kuramı ile eski tabuları yıkmıştır. Antropolojide ve sosyolojide yeni gelişmelerle çok kültürlü sanat eğitimi, sanat ve

toplum ilişkisi araştırmalar ile beraber kültürel okur-yazarlık önem kazanır (Kırışoğlu, 1997:13). Al Hurtwitz'in (1983) üstün yeteneklilerin eğitiminde yaptığı araştırmalar ve çalışmalar ile Gilbert Clark ve Enid Zimmerman (1987) üstün yetenekliler ile ilgili project art program önerisi bu alanda ilerleme sağlamıştır. Yaşam boyu öğrenme, beşikten mezara sanat öğretimi anlayışı yaygınlaşır. Bu araştırmalar günümüzdeki sanat eğitiminin temel taşlarını oluştururken üstün yeteneklilerin sanat eğitimine de yol gösterici olmuştur. Fakat ölkemizde üstün yeteneklilerin sanat eğitiminde uygulamaya yönelik araştırmaların olmaması dikkat çekicidir. Ülke koşullarına uygun, Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanabilecek, bu kuramların, Bilim ve Sanat Merkezi program ilkelerine ve çağın getirdiği bakış açısına uygun eğitim yaklaşımların üzerinde araştırmalara rastlanmamıştır.

Geçmişten günümüze üstün yeteneklilerin eğitimi üzerine dünya üzerinde yapılan araştırmalar incelendiğinde, üstün yetenekli çocukların sanat eğitiminde günümüz koşullarına uygun bir yöntem araştırması yapılmamıştır. Türkiye'de yapılan araştırmalarla sınırlandırıldığında bu oran daha da düşmektedir. Toplumların yaklaşık olarak yüzde beşlik dilimi yetenek yönünden normal seviyenin üstündeki bireylerden oluşmaktadır (Enç, ağlar ve Özsoy, 1987:212). Bu bağlamda, bu yüzde beşlik grup içindeki üstün yetenekli bireylere dönük eğitimin araştırmasının gerekliliği gözler önüne serilmektedir. Bununla birlikte, toplum içindeki bireylerin yetenek seviyeleri dikkate alınarak uygun eğitim programlarına dahil olmaları ve bu yolla hayata hazırlanmaları bir ölkenin geleceği için son derece önemlidir.

Üstün yetenekliler, uygarlıklar boyu insanlığa en büyük katkısı olanlardır. Fakat toplumların üstün yeteneklilerin sorunlarına yaklaşımı ise pek iç acıcı değildir. Özellikle, en büyük yanılgı, üstün yeteneklilerin hangi ortamda ve hangi koşullar altında dünyaya gelirse gelsin, gelişip olağanüstü yeteneklerini ortaya koyabileceğine ve topluma önderlik edebileceğine inanılmış olması gelmektedir (Enç, ağlar ve Özsoy, 1987:214). Buna ek olarak, gelişmiş ve gelişmekte olan toplumlarda, eğitimin temel eğitim düzeyinde yaygınlaşmasıyla, ortalama öğrencilere yönelik programların düzenlenmesi, üstün yeteneklilerin gereksinmelerini karşılamayacak duruma gelmiştir. (Ataman, 1984:2). Bu da üstün yeteneklilerin, öğrenme güçlerinin ancak küçük bir kesimini kullanarak başarılı olmaya alıştırılmasına sebep olmaktadır.

Özel eğitim ise; bedensel, anlık ve toplumsal gelişim açılarından ayrıcalıkları olan ve mevcut eğitim hizmetleriyle ihtiyaçları karşılanamayan çocuklara yönelik eğitim hizmetleri olarak tanımlanabilir. Fakat özel eğitime muhtaç çocuklar denilince çoğunlukla yetenek yönünden alt seviyede olan çocuklar akla gelmektedir. Hâlbuki üstün yetenekli çocuklar, en az bu çocuklar kadar özel eğitime muhtaçtır (Enç, Çağlar ve Özsoy, 1987:8).

Üstün yetenekliler yaşlılarından farklı özellikler sergilemektedirler ve yaşlılarından farklı özellikler sergileyen diğer özel eğitim grupları gibi mevcut potansiyellerini geliştirmeye yönelik özel eğitim almaya ihtiyaçları vardır. Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespiti Ön Raporu (2004)'na göre; üstün veya özel yeteneklilerin özel öğrenme ihtiyaçlarına cevap verecek ve öğrenme hızlarına uyum sağlayacak eğitim modellerinin geliştirilmesine ihtiyaç vardır (1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi, 2004:94). NAGC (National Association of Gifted Children) üstün yetenekli çocuklara, becerilerini geliştirmeye yönelik eğitim deneyimleri sağlamanın hem onların kişisel gelişimleri, hem de toplum yararı açısından bir sorumluluk olduğunu vurgulamaktadır (NAGC, 2006:1).

Üstün yeteneklilerin donandığı bu yaratıcı güçler, kendisini ve içinde yaşadığı doğal çevreyi, yaşamı tanımaya ve anlatmaya yöneliktir. Yaratıcı güçlerinin ortaya çıkarılması, bir bakıma ülkenin ve dünyanın gelişimine anlamlı bir fark katacaktır. Bu da bireyin estetik eğitimiyle sağlanabilir. Estetik eğitimin uygulama alanlarından biri de sanat eğitimidir. Resim-İş (görsel sanatlar, sanat eğitimi) eğitimi, genel eğitimin bütünü içerisinde düşünülmeyle birlikte, kendine özgü eğitim yasaları ve yöntemleri olan bir alandır. Özellikle üstün yetenekli çocukların eğitiminde, bireyin toplumsal bir varlık olarak gelişmesi açısından estetik eğitimi büyük önem taşır.

“Üstün Yetenekli Çocuk; zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi veya özel akademik alanlarda yaşlılarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği uzmanlar tarafından belirlenen çocuk/öğrencileridir” (Milli Eğitim Bakanlığı, 2007:12). Üstün yetenekli çocukların ilgi duydukları alanlarda yaratıcılık ön plandadır. Bilgilere çoğunlukla araştırarak ulaşmanın dışında hayal güçleri çok zengindir. Sanat eğitimi yaratıcılığı ve gerçeği bulmada olan katkısı düşünüldüğünde, üstün yetenekli çocuklar için sanat eğitiminin önemi daha iyi anlaşılabilir.

Diğer bütün alanlarda olduğu gibi üstün yetenekli çocukların sanat eğitiminde de öğretim programı ve öğrenme yönteminin önemli bir yeri vardır. Üstün yetenekli çocukların sahip oldukları özelliklerden dolayı, eğitimlerinde kullanılan yöntem ve programın daha özel niteliklere sahip olmaları gerekmektedir (Akarsu, 1995: 49-50). Üstün yetenekli çocuklara etkili bir sanat eğitimi sağlanabilmesi için, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin üzerinde durulması gerekmektedir (Hurtwitz, 1983:14).

Üstün yetenekli öğrencilerin sanat eğitimi alanında, önemli ölçüde eğitim olanakları, tanılama, öğretim yöntemleri, müfredat, program, uygulama, sanat öğretmen ve mentörlerin (lider) rolü ve değerlendirmeleri hakkında araştırmaların yapılmasına karşın yeterli değildir (Reis, 2004:9). Birçok araştırmacı üstün yetenekli öğrencilerin sanat eğitiminde en uygun eğitim deneyimlerini araştırmaya devam etmektedir (Zimmerman, 2004:27). Fakat bu tür araştırmaların ülke koşullarına uygunluğu tartışılmaktadır. Özellikle Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanacak eğitim yöntemleri konusundadır.

Milli Eğitim Bakanlığı 1993 yılında, üstün yetenekli çocukların eğitimiyle ilgili bir proje çalışmasına başlamıştır. Bu çalışmaların bir sonucu olarak, gruplama yöntemine dayalı eğitim programına uygun olacak şekilde, üstün yetenekli çocukların haftanın bir kaç günü eğitim alacakları ve bu yolla, mevcut yeteneklerini geliştirebilecekleri Bilim Sanat Merkezleri açılmıştır (MEB, 2007:2). Bilim ve Sanat Merkezleri, okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış olan bağımsız özel eğitim kurumudur (MEB, 2007:12).

Bilim ve Sanat Merkezleri yönergesinde, merkezlerde uygulanan programın süreci açık değildir (MEB, 2007). Dolayısıyla, bireysel eğitime yönelik olan bu kurumlarda öğretmenler programlarını kendi bilgi ve deneyimlerine göre hazırlamaktadırlar. Bu çerçeveden bakıldığında, her eğitimci bir araştırmacı olup, kendi süreç yöntemini belirleyerek program ilkelerine uygun yöntem çalışmalarını yapmak zorundadır. Üstün yetenekli çocukların eğitiminde resim (sanat) proje çalışmalarında, Bilim ve Sanat Merkezi ilkelerine, yukarıda sözü edilen sanat eğitimi literatüründeki özelliklere ve çağımızın eğitim yaklaşımlarına göre proje tabanlı öğrenme yaklaşımının Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanabilirliği üzerinde durulmuştur. Üstün yetenekli

çocukların sanat eğitime fazla önem verilmediği, bu alanda çalışmalara hız verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu nedenle böyle bir çalışmada proje tabanlı öğrenme yaklaşımının bu kurumların doğasına uygun olduğu öngörülerek, gerekliliğine ihtiyaç duyulmuştur. Bu araştırmanın, Bilim ve Sanat Merkezinde uygulanan programın nasıl anlaşıldığı, nasıl uygulandığı, uygulama sürecinin nasıl işlediği, öğrenmelerin nasıl değerlendirildiği, öğretmen, öğrenci, veli gibi değişkenlerin bu program ve uygulamalarından nasıl etkilendiğinin belirlenmesi açısından önemli bir çalışma olacağı düşünülmektedir.

Bu tür bir çalışmada proje tabanlı öğrenme yaklaşımı, üstün yetenekli öğrencilerin sanat eğitiminde proje tabanlı öğrenme yaklaşımının planlanması, konusunun işlenişi, Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğrenim gören öğrencileri proje ve etkinlikleri yapabilecekleri farklı disiplinlerin var olduğu bir süreci içermesi açısından tercih edilmiştir. Türkiye’de, üstün yetenekli çocukların eğitimi çalışmalarının hız kazandığı günümüzde, Bilim ve Sanat Merkezi yönergesinde yer alan, program ilkelerinin (MEB, 2007:7), proje tabanlı öğrenme yaklaşımın ilkeleri ile paralellik göstermesi önemlidir (Yurtluk, 2005:69). Yukarıda üzerinde durulan birçok sanat eğitimi kuramıyla bire bir olmasa bile ortak noktalarının örtüşmesi araştırmada proje tabanlı öğrenme yönteminin kullanılması için teşvik edici olmuştur. Örneğin; öğrenenlerin özgür olmaları, kendi bilgilerini kurarak, yaşantıları yoluyla öğrenebilmeleri, problemleri tanımlama, çözüm yolları araştırma, araştırmayı yönetme, verileri analiz etme, bilgileri seçme, seçilen bilgileri bütünleştirme ve eski bilgilerini yeni bilgileri bağdaştırması gibi.

Alan yazında yapılan araştırma sonuçları göstermiştir ki, Bilim ve Sanat Merkezlerindeki üstün yetenekli çocukların sanat eğitimi alanında kullanılan yöntemlerin üzerinde yapılan araştırmaların azlığından dolayı bu alana bir ışık tutmak ivedilikle bir gerekliliktir. Dolayısıyla bir toplumun en kıymetli değerlerinden olan üstün yetenekli çocukların yeteneklerinin toplum yararına kullanılabilmesi, alacakları sanat eğitiminin niteliğini artırmak amacıyla, Bilim ve Sanat Merkezlerindeki proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan resim (sanat) proje uygulamasının eğitim ortamında nasıl uygulandığını sürece dayalı değerlendirilmesi gerekmektedir. Böylece proje tabanlı öğrenme yöntemi Bilim ve Sanat Merkezlerinde nasıl uygulandığı ve uygulama sürecinde ne tür sorunlar yaşandığı ortaya konulacaktır.

Bu amaçla araştırmada, “Bilim ve Sanat Merkezlerinde Sanat (Resim) alanında proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan görsel sanatlar eğitimi uygulamasının bir değerlendirmesi” amaç olarak belirlenmiştir. Bu amaç çerçevesinde “nasıl” ve “ne tür” sorusuna cevap aranmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada Bilim ve Sanat Merkezlerinde Sanat (Resim) alanında proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan görsel sanatlar eğitimi uygulamasının bir değerlendirmesi amaçlanmıştır.

Bu genel amaç çerçevesinde araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1.2.1. Araştırmanın Alt Amaçları

1. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan görsel sanatlar eğitimi programı;
 - 1.1. planlama süreci,
 - 1.2. içerik,
 - 1.3. etkinlik süreci,
 - 1.4. uygulama süreci,
 - 1.5. sonuç (sanatsal ürün)
 - 1.6. değerlendirme aşaması,
 - a) öğrenci, b) öğretmen ve c) eğitim ortamı boyutları açısından nasıl gerçekleşmiştir?
2. Proje Tabanlı Öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan resim (görsel sanatlar) proje uygulama sürecinde yaşanan sorunlar nelerdir?
3. Öğrencilerin Proje Tabanlı Öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan resim görsel sanatlar) proje uygulamasına ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Öğretmenlerin Proje Tabanlı Öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan resim görsel sanatlar) proje uygulamasına ilişkin görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bir eğitim sürecinde beklenen verimin alınabilmesi, eğitim sürecini oluşturan faktörlerin her birinin niteliği ve bunların birbirleriyle olan ilişkisiyle yakından bağlantılıdır. Üstün yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili araştırmalar; tanılama yöntem ve modelleri, eğitim modelleri, insan kaynakları (öğrenci, öğretmen ve veli, yönetim) diye sınıflandırılabilir. Bilim ve Sanat Merkezlerinin üzerine yapılan araştırmalar ise genelde durum tespiti, ihtiyaç analizi düzeyindedir. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımı ile ilgili yapılan çalışmaların ise, kuramsal ve uygulama boyutunda normal eğitim kurumların bünyesinde yapıldığı görülmüştür.

Üstün yetenekli çocukların eğitiminde öğretmen eğitimi, veli eğitimi ve öğrenci tanınması ile ilgili çalışmalar literatürde mevcuttur. Kullanılan program ve modeller konusunda, özellikle üstün yetenekli çocukların sanat eğitimi (Güzel Sanatlar, Görsel Sanatlar, Resim-İş Eğitimi) yöntemleri üzerine araştırmaların olmadığı görülmektedir. Sistemli bir şekilde incelenip, yurt dışı kaynaklar taranarak modellerin ülke şartlarına uygun programlar adapte edilerek uygulanması mümkündür. Fakat günümüzde her ülkenin hatta ülke içerisinde bölgelerin özelliklerine göre yöntemler uygulanırken bu ne kadar sağlıklı olacaktır (Clark ve Zimmerman, 2004:9).

Üstün yeteneklilerin eğitim yöntemlerinin temel amacı; üstün yetenekli çocukların mevcut potansiyellerini köreltmeyecek, normal eğitimle uyumlu bir şekilde eğitimlerine devam etmelerini sağlayacak çocukların sosyal ve duyuşsal yönlerden gelişmelerini teşvik edebilmektir. Bir ülkenin en verimli ve en az bulunan değerlerinden biri olan üstün yetenekli çocukların, etkili yetişmeleri için bu tür eğitim yöntemlerinin uygulama boyutuna taşınarak, araştırmalar yapılmasına oldukça fazla ihtiyaç vardır. Bu çocukların, fark edilerek gereken şekilde eğitilmemeleri durumunda, toplum için zararlı bireyler olarak yetişmeleri mümkündür (Enç, 1979: 211). Üstün yetenekli çocukların potansiyellerini köreltmeyecek ve çocukların mevcut potansiyellerini en etkin biçimde kullanmalarına rehberlik edecek, sistemli ve planlı bir şekilde çalışmalarını sürdürebilecekleri bir eğitim yöntemine ihtiyaç vardır. Bu süreçteki bir hata veya yanlış uygulamanın, çocuklarda ortaya çıkaracağı olumsuz sonuçların telafisi mümkün olmayabilir. Bilim Sanat Merkezlerinde uygulanan program ve yöntem çalışmalarının ölçütleri açık değildir (Tebliğler Dergisi, 2007). Uygulamadaki sistemde, üstün yetenekli çocukların sanat eğitimi ile ilgili eksikliklerin olduğu ve bu eksikliğin proje

tabanlı öğrenme yöntemi ile hazırlanan resim (sanat) proje yöntemi uygulanarak olumlu ve olumsuz yönleri ortaya çıkacağı düşünülmektedir.

Türkiye’de, üstün yetenekli çocukların sanat eğitimi ile ilgili beklenen gelişmeler çok yavaş ilerlemektedir. Üstün yetenekli çocukların sanat eğitiminde bir eğitim modeline ihtiyaç vardır. Bundan dolayı, üstün yetenekli çocukların sanat eğitiminde yüksek verim elde edebilmek için, bu süreçte çeşitli yöntemlerin bilimsel olarak denenip literatüre kazandırılması gerekmektedir.

Özel eğitim, oldukça pahalı bir alandır. Bu alanda, öğrencilerin eğitimine önem verilmemesi durumunda, yapılan yatırım ve çabanın boşa gidebileceği dikkate alınmalıdır. Bu bilgiler ışığında, tez çalışmasının gerekçeleri en az dört alt başlık altında özetlenmiştir:

1. Ülkemizde oldukça yeni bir alan olan üstün yeteneklilerin sanat eğitimi alanında yapılacak çalışmaların Bilim ve Sanat Merkezlerinde eğitim alana öğrenciler, eğitim verecek öğretmenler için yol gösterici olacaktır.
2. Üstün yetenekli çocuklara proje tabanlı öğrenme yaklaşımı ile hazırlanan resim (sanat) eğitimi süreci farklı disiplinleri bir arada çalışma olanağı sağlayacaktır. Bu sürecin tam anlamıyla ve çok boyutlu olarak belirlenmesi, Bilim ve Sanat Merkezlerindeki uygulama sürecine katkı sağlayabileceğinden dolayı bu türden çalışmaların yapılmasını gerekli kılmaktadır.
3. Mevcut sistemde üstün yeteneklilere sanat eğitimi ile ilgili uygulanacak proje tabanlı öğretim yöntemi ile hazırlanan resim (sanat) proje uygulaması ile ilgili çalışmaların olmamasıdır.

Bu tez çalışmasıyla, Bilim ve Sanat Merkezlerinde eğitim alan üstün yetenekli çocukların sanat eğitiminde ülkemizdeki mevcut durumun; öğrenci, ortam ve öğretmen boyutlarından kapsamlı olarak ortaya koymayı amaçlanmıştır. Bir başka aşama olan; üstün yetenekli çocukların sanat eğitiminde bazı ülkeler ve ülkemizdeki durumun literatüre dayalı olarak incelenmesi, çok boyutlu bir karşılaştırma yapılmasını sağlanmıştır. Literatür çalışmasından elde edilen veriler ışığında hazırlanan ortaya konulan sanat eğitim programı ülkemizde bu alanda var olan önemli bir boşluğu dolduracağına inanılmıştır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma ile ilgili olarak aşağıdaki sınırlılıklar dikkate alınmalıdır.

1. Çalışmaya katılan 13-14 yaş Bilim ve Sanat Merkezine devam eden üstün yetenekli çocuklar ile.
2. Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerinve öğretmenlerin içinde bulunduğu sosyal, ekonomik ve kültürel durumlarıyla.
3. 2 hafta(10) veya 80 ders saati ile süren resim (sanat) proje uygulamaları ve etkinlikler ile.

1.5. Tanımlar

Çalışmanın bu bölümünde çalışma sırasında sıklıkla kullanılan, bazı kavramların üstün yetenekli çocuk/öğrenci, Bilim ve Sanat Merkezi, proje tabanlı eğitim, proje ve etkinlik ne anlamda kullanıldığı üzerinde durulmuştur.

Üstün yetenekli çocuk/öğrenci: Zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi veya özel akademik alanlarda yaşitlarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği uzmanlar tarafından belirlenen çocuk/öğrencileridir (MEB, 2007:2).

Bilim ve Sanat Merkezi: Bilim ve Sanat Merkezi, okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış olan bağımsız özel eğitim kurumudur (MEB, 2007:12).

Proje tabanlı öğrenme: Bir dersin diğer derslerden kopuk olduğu sınıf ortamından uzak, kısa pratiklerden oluşan, öğretmen merkezli bir öğrenme yerine, uzun vadelerle yapılan öğrenme etkinliklerini içinde barındıran, disiplinler arası bağların kurulduğu, öğrenen merkezli ve çalışmaları gerçek dünyadaki konularla bütünleştiren bir öğrenme anlayışına proje tabanlı öğrenme denir (Yurtluk, 2005:69).

Proje: Üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin grup veya bireysel olarak istedikleri

bir alan/konuda inceleme, araştırma ve yorum yapmak, görüş geliştirmek, yeni bilgilere ulaşmak, özgün düşünce üretmek ve çıkarımlarda bulunmak amacıyla lider ve/veya danışman öğretmen rehberliğinde yapacakları çalışmaları ifade eder(Milli Eğitim Bakanlığı, 2007:2).

Etkinlik: Merkezlerdeki ana ve destek eğitim birimlerinde, birim türlerine göre ilgili alan ve konularda hazırlanmış modüler programlar doğrultusunda sürdürülen merkez içi veya merkez dışı mobil eğitim faaliyetlerini ifade eder(Milli Eğitim Bakanlığı, 2007:2).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırma konusu ile ilgili kaynaklar taranmış, elde edilen kuramsal bulgulara ve araştırma bulgularına dayalı bilgiler bir araya getirilerek kavramsal çerçeve bölümü oluşturulmuştur. Bu kısımda; üstün yetenekli çocuklar, Bilim ve Sanat Merkezi ve proje tabanlı öğrenme yaklaşımı ana başlığı altında araştırma çalışması ile ilgili konulara yer verilmiştir.

2.1. Üstün Yetenekli Çocuklar ve Eğitimi İle İlgili Bilgiler

2.1.1. Üstün Yeteneklilik Tanımı

Ulusal Üstün Yetenekli Çocuklar Birliği (National Association of Gifted Children (UK); üstün yetenekli bireyi, bir veya daha fazla alanda üst düzeyde performans sergileyen veya bu performansı sergileme potansiyeli olan kişi olarak tanımlamaktadır. Bu alanlar; özel akademik yetenek, genel entelektüel yetenek, yaratıcılık, liderlik ve görsel ve uygulamalı sanatlar olarak ifade edilmektedir (NAGC, 2006:1).

Winner (1996:3) üstün yeteneklilik kavramının üç sıra dışı özelliği içerdiğini belirtmektedir. Bunlar:

1. Erken Gelişmişlik: Üstün yetenekli çocuklar bazı alanlarda akranlarından çok daha önce ustalık kazanmaktadırlar. Bunlar, dil, matematik, müzik, sanat, satranç, jimnastik, tenis, patenle kayma vb. olabilir.

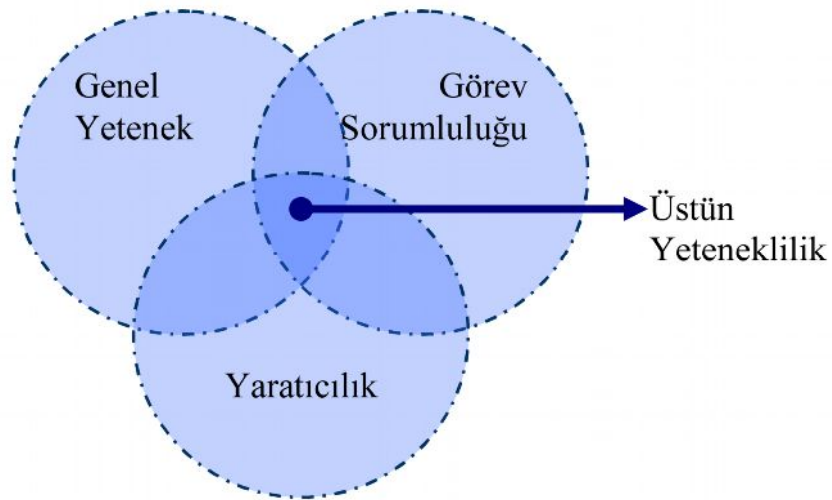
2. Hızlılık: Üstün yetenekli çocuklar yaşıtları olan diğer çocuklardan çok daha hızlı öğrenmektedirler.

3. Derinleşmeye İlgil: Üstün yetenekli çocuklar ilgilerini çeken alanlara normalden farklı olarak aşırı derecede ilgi göstermektedirler.

Sisk'e göre, üstün yetenekli çocuk; seçkin yeteneklerinden dolayı yüksek seviyeli iş yapmaya yeterli olduğu, bu alanda profesyonel olarak bilinen kişiler tarafından belirlenmiş çocuktur (Sisk,1987:6).

“Guiding The Gifted Child” isimli çalışmalarıyla ödül (APA National Media Award) alan Webb, Meckstroth ve Tolan çalışmalarında zeka testlerinin üstün yetenekliliği ölçmek amacıyla oldukça yaygın olarak kullanıldığını ifade etmektedirler. Bu testlerde kabul edilen ortalama zeka bölümü 100'dür. Genellikle 130 ve üzeri ZB üstün yetenekli olarak kabul edilmektedir (Webb, Meckstroth ve Tolan, 2003:5). Üstün yetenekli olarak tanımlanan çocuklar toplumun %1,5-%3 'lük üst dilimindedir. Ancak bu; her yüz kişiden ikisi veya üçünün dahi olduğu anlamına gelmemektedir. Üstün yeteneklilerin sadece küçük bir bölümü dahi sınıfına girmektedir (Webb, Meckstroth ve Tolan, 2003:3).

Şekil 1Renzulli'in üç halka modeli

Renzulli (1986) ise üstün yetenekliliği, ortalamanın üzerinde bir kabiliyet, yaratıcı düşünce ve görev sorumluluğunun bileşkesi olarak tanımlanmaktadır. Renzulli 'ye (1986) göre, ortalamanın üzerindeki genel yetenek, görev sorumluluğu ve yaratıcılık arasındaki etkileşim, bir bireyin üstün yetenekli olduğunun en önemli işaretlerindendir. Üstün yetenekli kişi, bu yetilere sahip olan, onları geliştirip insanlık yararına kullanabilir. Renzulli bu özellikleri içeren durumu üçlü halka modeli ile göstermiş ve bu üç kavramın kesişmesinden ortaya çıkan bölgeyi üstün yeteneklilik bölgesi olarak

tanımlamıştır (Şekil 1).

25.01.2007 tarih ve 4 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu Kararı Bilim ve Sanat Merkezi yönergesine göre üstün yetenekli çocuk; Zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi veya özel akademik alanlarda yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği uzmanlar tarafından belirlenen çocuk/öğrencilerdir (M.E.B., 2001:2).

Üstün yetenek; “kendi başına ayrıcalıklı bir özellik, ya da yalnızca bazı kişilerde gözlenen bir özellik değil, yetenek düzeyi ne olursa olsun, tüm insanlarda gözlenen özelliklerin var oluş derecesindeki, görülme sıklığındaki, ortaya çıkış zamanındaki ve bir araya gelişindeki özgünlükten kaynaklanan bir özelliktir” (Akarsu, 2001:3).

Yukarıdaki tanımlarda da ifade edildiği üzere; üstün yeteneklilik çocuğun veya bireyin belli alan veya alanlarda yaşıtlarına göre üst düzeyde becerilere sahip olması, bu özelliğin uzmanlarca teşhis edilebilir nitelikte olması ve çocuğun akranlarından farklı gelişimsel özellikler sergilemesinden dolayı özel eğitime ihtiyaç duyması durumudur. Üstün yeteneklilik bir süreçtir ve bu sürecin nasıl değerlendirildiği, yeteneğin/yeteneklerin geliştirilmesi toplum yararı bazında oldukça önemlidir.

2.1.2. Üstün Yeteneklilik Alanları

Üstün yetenekli çocukların yetenekleri birbirinden farklı özellikler gösterir. Yüksek performansa bağlı olarak çocuklar; üstün zihinsel yetenek, özel akademik yetenek, yaratıcı veya üretken düşünce, liderlik yeteneği, güzel sanatlarda yetenek, psikomotor yetenek alanlarından herhangi birinde veya birkaçında başarı göstermektedirler ve/veya potansiyel yeteneğe sahiptirler (Metin, 1999: 18).

Ancak bu alanlardan birinde veya birkaçında yetenekli olan çocuğun ilgili alana ait tüm özellikleri göstermeyebileceği göz önünde bulundurulmalıdır (Metin,1999: 18).

Üstün Zihinsel Yetenek: Geçerli ve güvenilir zeka testlerinden sürekli olarak ortalama zeka düzeyinden taban puanı en az iki yaş yukarıda olan (Örneğin; WISC-R ZB 130 ve daha yukarı olan) bireylerdir (Tekbaş, 2004:21). Üstün zihinsel yeteneğe sahip çocukların gösterdiği özellikler şunlardır (Tekbaş, 2004:22):

- ✓ Yaş ve sınıf düzeylerine göre ileri düzeyde sözcük dağarcığına sahiptir.
- ✓ Terimleri anlamlı biçimde kullanır. Anlatımları oldukça ayrıntılıdır.
- ✓ Hızlı ve kolay öğrenir.
- ✓ Soyut kelimeler kullanır.
- ✓ Geniş bir ilgi alanı vardır.
- ✓ Neden-sonuç ilişkilerini çabuk kavrar.
- ✓ İnsan ve eşya ile ilgili geçerli genellemeleri hemen yapabilir, olaylar, insanlar ve eşyalarda benzerlik ve farklılıkları arar.
- ✓ Yeni fikirlerde, bağlantıları görmede, yenilikleri izlemeye yaratıcıdır.
- ✓ Meraklıdır, sürekli olarak niçin ve nasıl soruları sorar.
- ✓ İlgi duyduğu konulara yoğun bir dikkat gösterir.
- ✓ Dikkat süresi akranlarına göre uzundur.
- ✓ Yaşına göre ileri derecede bir mizah anlayışına sahiptir.
- ✓ Yeni denemeler yapmaktan, keşif tipi etkinliklerden hoşlanır.
- ✓ Rutin işlerden sıkılır.
- ✓ Daha az dış kontrole ihtiyaç duyar.
- ✓ Hedefine ulaşmakta ınatçı ve mücadelecidir.

Üstün Akademik Yetenek: Belli bir akademik alanda (Matematik, bilim, dil gibi) akranlarına göre daha yüksek performans gösteren çocuklardır (Tekbaş, 2004:21). Çocuk genellikle sadece bir akademik alanda üstün yeteneklidir ve diğer alanlarda ortalama düzeyde yetenek gösterir. Üstün akademik yeteneğe sahip çocukların gösterdiği özellikler şunlardır (Tekbaş, 2004:23):

- ✓ Genel zihinsel yetenekliliğe benzer özellikler gösterir, ancak bu durum bir ya da birkaç alanda yoğunlaşır.
- ✓ İlgi alanında uzun bir dikkat süresine sahiptir.
- ✓ İlgi alanında hızlı, kolay ve daha az tekrarlarla öğrenir.
- ✓ Zamanının büyük bir bölümünü özel akademik alana ayırmaya isteklidir ve bu alanda yüksek standartlara sahiptir.
- ✓ İlgi alanında bilgisini arttırmak için bu konuda daha bilgili olan kişilerden yardım ister.
- ✓ Yetenekli olduğu alanla ilgili, kendisinin ve diğerlerinin yeteneği hakkında yargıda bulunur.

Üstün Yaratıcılık: Yaratıcı ve üretken düşünce genellikle “birbirinden bağımsız ya da farklı olarak düşünülen elemanları bir araya getirerek yeni düşünceler veya şekiller üretmek” olarak tanımlanır (Metin, 1999:21).Üstün Yaratıcılık yeteneğine sahip olan çocukların gösterdiği özellikler şunlardır(Kitano ve Kirby, 1986:78):

- ✓ Oldukça meraklıdır.
- ✓ İşleri kendi yöntemleriyle yapma eğilimi vardır.
- ✓ Yalnız çalışmayı tercih eder.
- ✓ Deneyimlere açıktır.
- ✓ Aktif, akıcı bir hayal gücüne sahiptir.
- ✓ Bir hedefe ulaşmak veya bir problemi çözmek için birçok yol düşünme yeteneği vardır.
- ✓ Beklenmedik zekice ve ukalaca cevaplar verme eğilimine sahiptir.
- ✓ Orijinal fikirler üretir.
- ✓ Birbiriyle bağlantısız görünen fikirler arasında alışılmışın dışında bağlantılar kurar.
- ✓ Maceraperesttir ve risk almaktan hoşlanır.
- ✓ Estetik duyarlılığa sahiptir.
- ✓ Ayrıntılarla aşırı derecede ilgilenir.

Liderlik Alanında Üstün Yetenek: Liderlik yeteneği; diğer kişileri etkileme yeteneği olarak tanımlanabilir (Ataman, 2011:127). Liderlikte üstün yetenek gösteren çocuklar, grubu yönlendirme becerilerini kullanırlar ve güç durumları kolaylıkla aşabilirler. Bu çocuklar oyun, takım veya yarışma gruplarının lideri olmak isterler; sınıf ortamında istenen veya onaylanmayan sosyal davranışların, olayların planlayıcısıdırlar (Metin, 1999:22-23). Üstün liderlik yeteneğine sahip çocukların gösterdiği özellikler şunlardır (Kitano ve Kirby, 1986:81):

- ✓ Yaşıtları ve yetişkinler tarafından aranan kişidir, oldukça popülerdir.
- ✓ Sosyal ilişkiler kurma ve sürdürme yeteneğine sahiptir.
- ✓ Empati anlayışla dinleme becerisi sergiler.
- ✓ Grup ruhu oluşturma ve gerektiğinde grup elemanlarını destekleme becerisi sergiler. Otoriter olmaktan ziyade grup içerisinde eşitlikçi bir yaklaşım gösterir.
- ✓ Yaşıtları arasında karar alıcı ve arabulucu olarak görülür.

- ✓ Girişkendir, sorumluluklarının bilincindedir ve yeni durumlara kolaylıkla uyum sağlar.
- ✓ Karar alırken objektif bir bakış açısı sergiler.
- ✓ Başkalarını üretken davranışlara teşvik etme yeteneği sergiler.
- ✓ Kendini oldukça iyi bir şekilde ifade eder.
- ✓ Zeka, mizah ve ileri görüşlülüğü ile sosyal durumlarla başa çıkmada alışılmadık kapasiteye sahiptir.

Üstün Psikomotor Yetenek: Psikomotor alanda üstün yetenekli olma; vücudun tümü ya da bir bölümündeki motor kasları kullanmada (hız, kuvvet, koordinasyon, denge, topu kontrol etme vb.) yüksek performans gösterme anlamındadır (Metin, 1999:26). Psikomotor alanda üstün yetenek jimnastik, yüzme ve atletizm gibi spor dallarını içerdiği gibi, ince motor becerilerdeki yetenekliliği (el sanatları, operatörlük gibi) de kapsamaktadır. Psikomotor alanda yetenekli çocuklar çoğu zaman yüksek zihinsel performansa sahip değillerdir (Metin, 1999:26). Psikomotor alanda üstün yeteneğe sahip çocukların gösterdiği özellikler şunlardır (Metin, 1999:26):

- ✓ Ritmiktir.
- ✓ Atletiktir.
- ✓ Vücut geliştirmeye uygun yapıya sahiptir.
- ✓ Fiziksel etkinliklerde koordineli, dengeli ve güvenlidir.
- ✓ Oyun oluşturmakta ve değiştirmekte yaratıcıdır.
- ✓ Enerjiktir.
- ✓ Fiziksel oyunlar oynamaktan hoşlanır.

Görsel ve Uygulamalı Sanatlarda (Güzel Sanatlarda) Üstün Yetenek: Bu alanda üstün yetenekli olan çocuklar; resim, müzik, drama, tiyatro ve diğer ilgili alanların birinde ya da birkaçında özel yetenek gösterirler. Bu alanlardaki üstün yeteneklilik kontrol ve yetenek listeleriyle ve sanat uzmanlarının değerlendirmeleri ile tanımlanabilir (Metin, 1999:24). Kitano ve Kirby'e göre (1986:86-87) güzel sanatlarda üstün yeteneğe sahip çocukların gösterdiği özellikler şunlardır:

Müzik

- ✓ Orijinal besteler yapma.

- ✓ Müzikle ilgili aktivitelerden hoşlanma, müzik dinlemek ve yaratmaktan zevk alma.
- ✓ Müziğe karşı duyarlı olma ve müzikteki tempo ve duygu değişikliklerine uygun olarak vücudunu hareket ettirme.
- ✓ Melodileri ve ritmi kolay hatırlama ve tekrarlama.
- ✓ Sesleri ve notaları kolayca çıkarma.
- ✓ Bir çalgı aleti çalma veya bir çalgı aleti çalmaya yoğun bir istek duyma.
- ✓ Duygu ve deneyimlerini ifade etmek için müziği kullanma.

Drama

- ✓ Drama etkinlikleri ile ilgilenme ve bu etkinliklerde rol almak için gönüllü olma.
- ✓ Jest ve mimiklerini etkili bir biçimde kullanarak kolaylıkla hikaye anlatma.
- ✓ Rol oynama, canlandırma ve diğerlerini taklit konusunda uzman olma.
- ✓ Orijinal oyunlar yaratma.
- ✓ Duygularını yüz ifadeleri, jestler ve vücut hareketleri ile yansıtmak.
- ✓ İyi zamanlama ve duygusal tepkiler uyandırarak izleyici üzerindeki etkiyi arttırma.

Görsel ve Uygulamalı Sanatlar

- ✓ Çizme, boyama ve diğer sanat etkinliklerine fazladan zaman ayırma.
- ✓ Normalin üzerinde bir hayal gücü sergileme.
- ✓ Çeşitli nesneler çizme(sadece insanlar, evler çiçekler gibi sınırlı bir çizim çeşitliliğine değil oldukça zengin bir çizim çeşitliliğine sahiptir).
- ✓ Nesneleri ayrıntılı olarak hatırlama.
- ✓ Sanat etkinliklerini ciddi bir şekilde ele alma ve bu etkinlikler sonucunda tatmin olma.
- ✓ Sanat etkinliklerinde uzun bir dikkat süresine sahip olma.
- ✓ Sanat çalışmalarının kompozisyonunu planlama.
- ✓ Farklı araçlar, materyaller ve teknikler denemeye istekli olma.
- ✓ Sanatsal problemlere alışılmışın dışında farklı çözüm yolları bulma.
- ✓ Stil, denge ve bütünlüğe sahip orijinal ürünler ortaya çıkarma.
- ✓ Sanat konusunda bilgi edinmeye istekli olma.
- ✓ Çevresini çok iyi gözlemleme yeteneğine sahip olma.

- ✓ Diğer çocukların yapmış olduğu sanat etkinlikleriyle ilgilenme

2.1.3. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminin Önemi ve Gerekliliği

Tarihsel gelişim boyunca üstün yetenekli bireylerin eğitim sorununa eğilmek gereksinimi duyan toplumlar pek azdır. Bunun olası nedenlerinin başında, üstün yeteneklilerin hangi ortam ve koşullarda olursa olsunlar, gelişip topluma önderlik edeceğine inanılmış olması gelmektedir. Bu görüşü desteklemek için Edison, Lincoln, Madam Cune vb. gibi kişiler örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Terman ve Stanley'in üstün yetenekli çocukları tanılayıp, öğrenim ve meslek yaşamlarını inceleyerek yaptıkları araştırmalar sonucunda elde edilen bulgulara göre, üstün yetenekli bulunan çocuklardan büyük çoğunluğunun umulduğu gibi, hangi yaşam koşulu içinde olursa olsun sivriliip yükselmediğini gösteren sonuçlar vardır.

Terman ve Galagher'e göre gerek ana-babaların, gerekse öğretmenlerin üstün yeteneği ayırt etmede istenilen başarıyı gösteremedikleri bu nedenle de bazen üstün yetenekli çocukların normalin altındaymış gibi yorumlanabildikleri ve hatta bu nedenle okulu bırakmak zorunda kalabildikleri de ifade edilmektedir. Zeka bölümü Terman'ca 200 civarında olduğu hesaplanan Sir Francis Galton, gönderildiği yatılı okulun eğitim ve öğretim koşullarının tahammül edilemez olduğunu ileri sürerek okuldan alınmasını istemiştir. Winston Churchill, Hume ve Thomas Edison gibi üstün yeteneklilerde okullarda “başarısız”, “tutuk kafalı”, “aptal” olarak nitelendirilmişlerdir (Enç, 1979:21).

Yukarıda yaşanmış örneklerde görüldüğü gibi üstün yetenekli insanların özel oldukları ve sistemli genel eğitim faaliyetlerine uyum gösterememiş olmaları, bu bireylerin çağdaş eğitimin ön koşulu olan öğrenci merkezli eğitimin bireysel olarak uygulanması gerektiği gerçeğini ve önemini ortaya koymaktadır.

Toplumun en değerli ve sınırlı kaynağı olan üstün yetenekli bireylerin mümkünse bir tekini bile yitirmeden en sağlıklı ve verimli biçimde yetiştirilmesi için gerekli olan ortam ve olanakların sağlanması gerekmektedir.

2.1.4. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Kullanılan Öğretim Yaklaşımları

Üstün yetenekli çocukların eğitiminde kullanılan öğretim yaklaşımları; gruplama, hızlandırma, zenginleştirme ve özel çevreler olmak üzere dört bölümde incelenmektedir (Enç 1979:34).

1. Gruplama
2. Hızlandırma
3. Zenginleştirme
4. Özel Çevreler

2.1.5. Üstün Yetenekli Çocuklara Uygulanacak Programlarda Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar

Porter (1999:170-171); üstün yetenekli çocuklara eğitim verilirken dikkat edilmesi gereken noktaları şu şekilde sıralamaktadır:

✓ Yetişkinlere Bağılılık: Üstün yetenekli çocuklar üst düzey uyaranlara ihtiyaç duyarlar. Gelişimleri yaşıtlarından ileri düzeyde olduğundan dolayı arkadaşlarından ihtiyaç duydukları nitelikte uyaranlar almaları oldukça zordur. Yetişkinlerin onlara direkt olarak bilgi vermesi yoluyla öğrenmeyi tercih ederler. Evde bu istek karşılanabilir ancak eğitim kurumlarında bu ihtiyacın diğer çocukların ihtiyaçlarıyla dengelenmesi gereklidir. Her iki durumda da, üstün yetenekli çocukların bu doğal ihtiyaçlarının; onların kendi araştırma ve keşifleriyle dengelenmesi gerekmektedir. Çocukların kendilerinin araştırması ve keşfetmesi de öğrenmeleri için göz ardı edilmemesi gereken bir yöntemdir.

✓ Yeteneklerine ve Nasıl Öğrendiğine İlişkin Farkındalık: Bu farkındalık üstün yetenekli çocuk için zarar verici nitelikte olabilir çünkü öğrenmeleri çok hızlı olduğundan dolayı kullandıkları stratejilerin tam anlamıyla bilincinde değildirler. Bu nedenle, başarılarının farkında olmaları ve öğrenme becerilerini geliştirmeleri için yardıma gereksinimleri olacaktır.

✓ Can Sıkıntısı: Bilgiyi çabuk öğrenme kapasitesi, enerjik olma ve meraklılık üstün yetenekli çocuğun sunulan uyaranlara karşı dikkatini sürdürmesini

zorlaştırabilir. Can sıkıntısı sunulan etkinlik çocuk için çok kolay ya da çok zor olduğu zaman ortaya çıkar. Üstün yetenekli çocuklar yaşlarına sunulan etkinlikler için üst düzeyde olduklarından ve daha ileri düzeyde ve daha karmaşık yapıda öğrenme yaşantılarına ihtiyaç duyduklarından dolayı can sıkıntısı oldukça sık karşılaşılan bir durum olmaktadır.

✓ Sabırsızlık: Üstün yetenekli çocuklar; yaşlarına uygun etkinlikleri genelde çabucak tamamladıkları ve küçük detaylardan çok ayrıntılı açıklamalarla ilgilendikleri için sabırsızlanabilirler. Sabırsızlığa yol açan diğer bir durum ise çocuğun yetenekleri konusunda şüphe duymasıdır. Sabırlı olmayı öğretmek için, çocuğa çok basit ya da başarabilmesi için çok zor olmayan, yeteneklerine uygun aktiviteler sunulmalıdır.

✓ Dikkat Süresi: Sunulan problemleri hızlı bir şekilde çözme becerisi üstün yetenekli çocuğun dikkat süresinin kısa görünmesine yol açmaktadır. Bu çocuklar, daha önce yapmış veya öğrenmiş olduğu bir etkinliği tekrarlamayı da reddetmektedirler. Bununla birlikte; üstün yetenekli çocuklar genelde çok iyi yoğunlaşırlar. Eğer hareketliyseler ve yerlerinde duramıyorlarsa, bu durum sunulan etkinliğin onların ihtiyacını karşılayacak nitelikte olmadığına işaret olabilir. Bununla birlikte bu onların daha zor etkinliklere veya daha fazla etkinliğe ihtiyacı olduğu anlamına gelmez, sadece kendilerine uygun yapıda geliştirilmiş etkinliklere ihtiyaçları olduğu anlamına gelir. Her bir üstün yetenekli çocuğun yetenekleri diğerinden farklı olabilir ve sunulan içerik çocuğun ilgisini çekmeyen bir konuda olabilir. Eğitimciler diğerlerinden daha fazlasını yapmaları gerektiği, daha zor başarımları gerektiği konusunda ısrarcı olurlarsa, çocuklar bu ısrarcı tutuma karşı direnç gösterebilirler.

2.1.6. Üstün Yetenekli Çocuklara Yönelik Sanat Eğitimi Programları

Sanat; yaptığımız gözlemler yoluyla anlamamızı ve içinde yaşadığımız dünyayı tercüme etmemizi sağlayan temel bir bakış açısidir (Hurwitz ve Day, 1995:36). Sanat; oyun gibi, çocukların dünyayı anlamasına yardım eder. Ancak oyundan daha öteye geçerek bireysel deneyimlerini ve fantezilerini olayları sözcüklerle ifade etmekte zorlandıkları zaman bile somut bir şekilde ifade etmelerine olanak tanır (Karnes ve Stephens, 2008:24). Sanat çocukları dokunmaya, denemeye, keşfetmeye ve

dönüştürmeye davet eder (Cukierkorn, 2008:25). Sanat yaratıcılığı geliştirecek, kişilik gelişimini destekleyecek, okul sevgisini yerleştirecek, okuma becerilerinin gelişimini destekleyecek ve beynin sağ bölümünü uyaracaktır (Hurwitz ve Day, 1995:36). Bu nedenle sanat eğitimi vazgeçilemez olan temel bir unsurdur (Hurwitz ve Day, 1995:36). Sanat eğitimi; eğitim sürecini bütünleştiren gerekli ve bütünleştirici bir bileşendir (Hurwitz ve Day, 1995:37). Çocukların özgüvenini destekleyen eşsiz bir yoldur. Sanat eğitiminin katkısıyla çocuklar kendi çalışmalarına ve diğerlerinin çalışmalarına saygı duymayı öğrenirler ve tüm öğrenme çeşitlerine ilgi duymaya, açık olmaya başlarlar (Karnes ve Stephens, 2008:28). Sanat çalışmaları soyut düşüncenin gelişimini, problem çözme, gözlemlemeyi, özgüveni ve kendini ifade etmeyi destekleyici niteliktedir (Cukierkorn, 2008:30). Sanat eğitimi tüm çocuklar için önemlidir. Özellikle üstün yetenekli çocuklarda bu süreç üzerinde titizlikle durulması gereklidir çünkü bu çocuklarda özel birtakım ihtiyaçlar söz konusudur. Sadece sanat alanında üstün yetenekli olanlar değil bütün üstün yetenekli çocuklar bu programdan yararlanmalıdır (Kitano ve Kirby, 1986:243).

Eğitim İlkeleri: Üstün yetenekli çocukların erken gelişmişlik, karmaşıklık ve yoğunluk (oturumlar bu çocukların sıkılmaması için daha ayrıntılı olmalı) ihtiyaçları da göz önünde bulundurularak bazı düzenlemeler yapılmalıdır (Porter, 1999:168). Üstün yetenekli öğrenciler için farklılaştırma; öğrencilerin içerikte derinlik, genişlik ve bilgi kompleksliğinin (karmaşıklığının) hızlandırılması olan özel ihtiyaçlarının karşılanması için öğrenme fırsatlarının sunulmasıdır (Clark ve Zimmerman, 2004:102). Program bilişsel süreci destekleyici nitelikte olmalı, beceri gelişimi sürecine de önem verilmelidir. Materyaller ve uygulama üst düzeyde düşünmeye göre organize edilmelidir (Hurwitz, 1983:61). Yaratıcı düşünciyi destekleyici bir atmosfer sağlamak için; farklı fikir ve cevaplar desteklenmeli, çocuklara yaratıcı fikirler hakkında düşünceleri için zaman tanınmalı, öğrencilere seçim yapmaları ve karar verme sürecinin bir parçası olmaları için izin verilmeli-öğrenme deneyimlerinde öğrenciler de söz sahibi olmalı, yaratıcılığın sanat, el işi ve sözel cevaplar şeklinde ifade edilebileceği göz önünde bulundurulmalıdır (Clark ve Zimmerman, 2004:108). Program; üretken, kompleks, soyut ve üst düzeyde düşünme becerilerini geliştirmelidir (Hurwitz, 1983:63).

Clark ve Zimmerman (2004) program hazırlanırken şunlara dikkat edilmesini önermektedirler:

- ✓ Üstün yetenekli öğrenciler yeni materyaller üzerinde tipik öğrencilerin üçte biri kadar zamanda ustalaşırlar.
- ✓ Erken gelişmişliğe ek olarak öğrencilerin dikkat yoğunluğu önemlidir. Öğrenciler odaklanma kapasitesinde ve ilgilerini çeken bir konuya uzun süre yoğunlaşma sergilerler. Bu özellik ilgilerini çekmeyen sıkıcı bir çalışma veya ilginç olan bir konuda dahi keşfetme derinliğinin yetersiz olması durumunda kolayca kaybolabilir. Bu özellik programa dikkati gerektirir.
- ✓ Üçüncü önemli özellik ise karmaşıklıktır (komplekslik). Üstün yetenekli öğrencilerin küçük yaşlarda bile üst düzeyde kavrama ve soyut düşünme kapasitesi vardır. Bu onların zor ve karmaşık yapıdaki çalışmaları tercih etmelerine olanak sağlar. Üstün yeteneklilerdeki karmaşık olanı tercih etme özelliği, erken gelişmişlik ve yoğunlaşmada olduğu gibi bunlara duyarlılık gösteren bir program gerektirir.
- ✓ Tüm öğrenciler aynı gelişim basamağında değildir. İleri düzeydeki her alan için aynı hazır bulunuşluk düzeyinde olamazlar. Bu durum göz önünde bulundurulmalıdır.

Clark ve Zimmerman, (2004) Üstün yetenekliler için program planlanmasında önemli ilkeleri şu şekilde ifade etmektedir:

- ✓ İçerik özlü olmalı ve hızlandırmaya uygun olmalı
- ✓ Analiz, sentez gibi üst düzeyde düşünce becerileri kullanılmalı
- ✓ Anahtar fikirler, temalar, problemler ve konular tarafından içeriğin entegre edilmesi söz konusu olmalı
- ✓ Öğrencilere üst düzeyde ürünler geliştirme fırsatları sunulmalı
- ✓ Her öğrencinin kapasite ve ilgisine yönelik bağımsız öğrenme fırsatları (her öğrenci aynı öğrenme seviyesinde olmayabilir) sunulmalı
- ✓ Soru sorma yöntemine dayalı bilgilendirme teknikleri kullanılmalıdır.

Porter (1999:172) ise üstün yetenekliler için programda yapılması gereken üç temel değişikliği; bilgilendirme adımlarında hızlandırma, daha geniş ve çeşitli eğitimsel deneyimler sunan zenginleştirme ve konuyu derinleştirme olarak ifade etmektedir.

Porter (1999:185-186) içeriğin üstün yetenekli çocuklara göre farklılaştırılmasının yöntemlerini şu şekilde ifade etmektedir:

- ✓ Basit görevlere karşılık daha karmaşık yapıda görevler sunulmalıdır.
- ✓ Somuta karşı soyut örnekler; başlangıç seviyesinde daha somut deneyimler gerekecektir, çocuklar ilerleme kaydettikleri zaman daha karmaşık bilgiler içeren soyut problemler uygun olur.
- ✓ Program küçük adımlarla değil daha büyük adımlarla ilerlemelidir.
- ✓ Bilgi vermek yerine kavram ustalığı, üstün yetenekliler yaşlarına göre daha fazla bilgi sahibidirler, daha az tekrara ihtiyaçları vardır, daha geniş kavramlar üzerinde yoğunlaşmaya zaman ayrılmalıdır.
- ✓ Tek boyutluluk yerine çok boyutlu bir bakış açısı geliştirilmelidir-Konu ile ilgili temelleri kavradıktan sonra çocuklar onu çok boyutta ele alabilirler. Fikirler arasında daha fazla bağlantı kurar ve çeşitli açılardan değerlendirirler. Yapılandırılmışlığa karşı açık uçluluk-Çocuklar bir alanda deneyim kazandıktan sonra açık uçlu aktivitelerle baş edebilirler. Ancak bunlar “git ve bulabildiğinin hepsini bul” gibi tümüyle yapılandırılmamış olursa çocukların cesaretleri kaybolabilir ve dağılabilir. Çocuklar önce geniş bir alanda beceriler edinmeye ihtiyaç duyarlar. Bunları kazandıktan sonra daha derinleşmeye ihtiyaç duyarlar.

Sanat Eğitimi Programı geliştirilirken; çocuklara ilginç gelecek nitelikteki temalar seçilmeli, temalara uygun olabilecek materyaller ve bunların nasıl temin edileceği üzerinde durulmalı, programda üzerinde önemle durulması gereken noktaların neler olduğu belirlenmeli(geliştirilmek istenen davranışlar), eğitime nereden ve nasıl başlanacağı planlanmalı ve tüm bunlar göz önünde bulundurularak programın hedefleri belirlenmelidir (Clark ve Zimmerman, 2004:101). Üstün yetenekli çocuklar için geliştirilen Sanat Eğitimi Programlarında; çocukların üst düzey düşünme becerilerine sahip olduğu göz önünde bulundurulmalı ve program bu doğrultuda planlanmalıdır. Ancak üstün yetenekli çocukların bazıları üst düzeyde yaratıcılık ve sanatsal beceriler sergilerken, diğerlerinin bu özellikleri sergilemeyebilecekleri göz önünde bulundurulmalıdır. Üstün yetenekli çocuklar farklı alanlarda üst düzey beceriler gösterebilmektedirler ancak Sanat Eğitimi uygulamaları hepsi için faydalı olacaktır. Program hazırlanırken; üstün yetenekli çocukların sanat etkinliklerine yönelik becerilerinin aynı düzeyde olmayacağı göz önünde bulundurulmalıdır. Program sadece sanat alanında üst düzey beceriler gösteren çocuklara yönelik olarak planlanmıyorsa, tüm okul öncesi üstün yetenekli çocuklara hitap edecek ve tümünün eğitimsel ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte geliştirilmelidir.

Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi: Sanat çalışmaları soyut düşüncenin gelişimini, problem çözme, gözlemlemeyi, özgüveni ve kendini ifade etmeyi destekleyici niteliktedir (Clark ve Wilson, 1991:93). Bu nedenle Sanat Eğitimine yönelik olarak eğitim ortamları düzenlenirken çocukların rahat çalışabilmesi ve gerekli materyallere kolayca ulaşabilmesi sağlanmalıdır. Eğitim ortamları çocuklara özgürlük ve seçenekler sunacak şekilde yapılandırılmalıdır (Hurwitz, 1983:69). Eğitim ortamı düzenlenirken çocukların yaş grubu, ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır. Ortam değişen ilgi ve ihtiyaçlara göre yeni düzenlemelere olanak tanıyacak şekilde düzenlenmelidir (Davis ve Rimm, 1997:38). Materyaller kolay erişilebilir olmalı, düzenli bir şekilde saklanmalı ve yapılan etkinliklerin sergilenmesine yönelik bir alan bulunmalıdır (Davis ve Rimm, 1997:40). Kirli, düzensiz ve dağınık bir uygulama alanı sanat eğitimi için uygun değildir. Materyallerin çabucak kaybolması veya zarar görmesi eğitim standardını düşüren bir durumdur. Bu nedenle çocuklara sanat araç-gereçlerini toplamaları, temizlemeleri ve düzenli bir şekilde yerleştirmeleri öğretilmelidir (Fetterman, 1988:76).

Etkinliklerin Planlanması: Üstün yetenekli çocuklar için geliştirilen etkinlikler yaratıcı problem çözme becerilerini destekleyici nitelikte olmalı (Alger, 1995:153), keşfetme ve manipülatif(el yordamı, el yatkınlığı) becerilere ilişkin etkinlikler içermelidir (Leon ve Medina, 1997:33). Sorgulama (soru sorma), keşfetme, problem çözme süreci için çok önemlidir, problem çözme sürecini tamamlayıcı niteliktedir. Sanat eğitimi programında soru sorma yöntemine dayalı bilgilendirme teknikleri kullanılmalıdır (Tassel-Baska ve Stambaugh, 2009:204). Bu yöntem öğrenme deneyimini anlamlı yapan eşsiz bir avantajdır. Sorgulama, keşfetme yöntemi dolaylı bir öğrenme yöntemidir. Burada sorular yoluyla öğrenciye rehber olunur (Clark ve Zimmerman, 2004:124). Eğitimciler iyi sorular sorduklarında üstün yetenekli çocukların üst düzeyde düşüncelerini desteklerler (Sisk, 1987:102). Sanat eğitiminde zengin fikirler sunulmalı, deneyimler yaratıcılığa ek olarak dikkatlice gözlemlemeyi ve sanat çalışmalarını cevaplandırmayı da vurgulamalıdır (Hurwitz ve Day, 1995:147). Bir çok fikir ve beceri en iyi çocuklara dokunması, konuşması ve keşfetmesi için olanak sağlandığında öğrenilir (Linderman, 1990:69).

Program; yalnızca hedefler ve etkinliklerin planlanmasından ibaret değildir. Günlük eğitim programı aynı zamanda materyal seçimi, hazırlığı ve kullanımında

uygulanen yöntem ve teknikleri, eğitim ortamının düzenlenmesi, etkinlikler arasındaki geçişi ve değerlendirmeyi de içermektedir (Tekbaş, 2004:28). Sanatsal eğitim programlarında etkinlikler öğrenciler ilerledikçe gitgide daha kompleksleşmelidir (Hurwitz, 1983:80). Etkinlikler hem bilgilendirmeye hem de ifade etmeye yönelik hedefler içermelidir (Hurwitz, 1983:80). Çocuklara sunulan problemler düşüncelerini sağlamalı ve bilgi ve becerilerini ifade edecek çalışmalar üretmeye cesaretlendirmelidir (Abram, 1982:27). Çalışmanın sonunda sergileme çalışması mutlaka olmalıdır (Juntune, 1984:180). Sanatın sergilenmesi sadece sanatçılar için değil herkes içindir (Harris-Keller, 2002:106). Bireysel projeler üreten çocuğun ürünlerini sadece öğretmenle değil arkadaşlarıyla da paylaşma fırsatı olmalıdır (Hurwitz, 1983:83).

Üstün yetenekli çocukların sanat eğitimi sürecinde şu sorulara cevap aranmalıdır (Clark ve Zimmerman, 2004:61):

- ✓ Aktivitelerin çoğu açık uçlu mu?
- ✓ Derin bir şekilde düşündürüyor mu? Çocuklar soyut kavramlar, fikirler ve konuları keşfediyorlar mı?
- ✓ Üst düzeyde sorular yöneltiyor mu?
- ✓ Çocukların yetişkiye soru sorma şansları var mı?
- ✓ Seçim/tartışma var mı? Yoksa herkes aynı şeyi mi yapıyor?
- ✓ Çocukların kendi ilgilerini keşfetmelerine izin veriyor mu?
- ✓ Bireysel ilerlemeye izin veriyor mu?
- ✓ Yaratıcı yanıtlar/ürünler üretiliyor mu?

George (1993:45) uygulanacak etkinliklerin üst düzeyde düşünme becerilerinin kazanımını vurgulamasının önemli olduğuna işaret etmektedir. George (1993:51) üstün yetenekli çocuklara yönelik olarak Bloom Taksonomisine dayalı örnekleri şu şekilde ifade etmiştir:

Bilgi: Dergilerden meyve ve sebze resimlerini kesme. Bunları isimlendirme ve en sevdiğinin hangisi olduğunu söyleme.

Kavrama: İki yeşil sebzeyi şekil, ebat ve tat olarak karşılaştırma.

Uygulama: Yemekten hoşlandığı yiyeceklerin kolajını yapma.

Analiz: İnekten elde edilen tüm ürünleri sıralama.

Sentez: Bir fasulye tohumu olduğunuzu düşünün. Büyürken neler hissettiğinize ilişkin bir hikaye oluşturun. Lezzetli bir kek için kendi tarifinizi hazırlayın.

Değerlendirme: Bir elma o gün doktoru uzak tutar. Bu deyim ne anlama gelir?

Materyal Seçimi: Materyal seçimi dikkatli bir şekilde yapılmalı ve çeşitlilik göstermelidir. Öğretmen bu alanı mümkün olduğunca geniş tutmalıdır (Juntune, 1984:64). Davis ve Rimm, (1997:34) sanat çalışmalarında boyalar, yumuşak metaller, kablolar, ipler (yüzeye yapıştırmak suretiyle çizerek) ve eğitiminin yaratıcılığına göre başka materyaller de kullanılabileceğini belirtmektedir (Haroutounian, 1995:113). Sanat çalışmalarında kullanılabilecek bedava ve ucuz materyaller başlığı altında; tahta parçaları, çubuklar, düğmeler, plastik malzemeler ve hırdavatçılarda bulunabilecek çeşitli küçük malzemeleri çocuklar için sanat çalışmalarında kullanılmak üzere önermektedir. Clark ve Zimmerman (2007:131) ise okullarda sanat çalışmalarında sebze ve meyvelerden, taşlardan yararlanılabileceğini ifade etmektedir. Juntune (1984:67) tasarım çalışmalarına, kil çalışmalarına, çizim ve boyama çalışmalarına programda yer verilmesi gerektiğini ifade etmekte ve çizim çalışmalarında çizimlerin mutlaka çocuk tarafından yapılması gerektiğini vurgulamaktadır. Juntune (1984:87) çizim materyalleri olarak kalın uçlu (2B-6B) kurşun kalemler, pastel boyalar, renkli kalem boyalar, keçeli boyalar, sulu boyalar kullanılabileceğini belirtmektedir. Goodhew (2009:39) boya çalışmaları için en uygun boyanın toz boya olduğunu vurgulamakta, toz boyanın kullanımının diğer tür tüpte ve kavanozda bulunan boyalardan daha kolay olduğunu ve ekonomik olduğunu belirtmektedir. Howley, Howley ve Edwina (1986:145) sanat çalışmalarında geniş renk çeşitliliği içeren boyalar kullanılmasının gerekli olduğunu vurgulamaktadır.

Bundan sonradaki bölümde mevcut durumda üstün yetenekli çocukların eğitim gördükleri BİLSEM’lerdeki uygulamalara yönelik bilgilere yer verilmiştir.

2.2. Bilim ve Sanat Merkezi Uygulamalara İlişkin Bilgiler

Bu kısımda, ülkemizdeki üstün yetenekli çocukların eğitimi konusunda Mevcut yasal düzenlemeler içerisinde doğrudan üstün yetenekli çocukların eğitim ve öğretim faaliyetlerini ilgilendiren tek düzenleme olan Bilim ve Sanat Merkezleri uygulaması

tarihi merkezlerin yapısı, çocukların tanınması, eğitim öğretim etkinlikleri, program ilkeleri, kazanılacak beceri ve yetenekler ve eğitim-öğretim ortamı hakkında alan yazın taranılarak bilgi verilmiştir.

Bilim ve Sanat Merkezlerinin amacı; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak üzere öğrenci seçimi, kayıt kabul, eğitim-öğretim, yönetici ve öğretmen seçimi ile yetiştirilmesi ve açılan Bilim ve Sanat Merkezlerinin kuruluş ve işleyişine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir (MEB, 2007:1)

İlköğretim ve Ortaöğretim çağındaki öğrencilerin, üstün veya özel yeteneklerini geliştirerek bilimsel düşünme ve davranışlarla estetik değerleri birleştiren, üretken, problem çözen bireyler haline gelmelerini, onlara gerçek yaşamda öğrenme fırsatları ve özel eğitim aktiviteleri yoluyla sağlayan bir eğitim kurumu olan Bilim ve Sanat Merkezleri Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu 25.10.2001 tarih ve 370 sayılı kararı ile yürürlüğe girmiştir. Özellikle, resim, müzik ve öteki özel yetenekler alanında küçük yaştan itibaren olağan üstü gelişme gösteren çocuklara uygulanmaktadır. Yurdumuzda da 6660 sayılı Kanun Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkındaki Yasa'nın uygulamaları bu örneklerden biridir. Fakat günümüzde bu kanun işlememektedir (Uzun, Çeki, Köse, Çapkan ve Şirin, 2004:81). Bilim ve Sanat Merkezi, okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış olan bağımsız özel eğitim kurumudur (MEB, 2007:12).

T.C. Milli Eğitim Bakanlığınca 1992 yılında Milli Eğitim Bakanı tarafından özel gereksinimli çocukların eğitimlerini sağlamak amacıyla Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Özel eğitime gereksinimi olan engel gruplarına ilişkin ayrı şubelerle birlikte, üstün yeteneklilerin eğitimleri şubesi Genel Müdürlük teşkilat bünyesinde yer almıştır (Baykoç Dönmez, 2010:319).

Üstün yetenekli öğrencilere devlet okullarında ulaşmak üzere uygulanan çeşitli batı modellerinde karşılaşılan zorlukları göz önüne alan Milli Eğitim Bakanlığı, bunun yerine üstün yeteneklilerin ihtiyaçlarına bilim ve sanata ilişkin zenginleştirici

aktivitelerle hizmet verecek merkezler kurma yoluna gitmiştir. İlk merkez 1995 yılında Ankara'da açılmış ve daha çok oradaki bir devlet okulunun tamamlayıcı öğretim birimi olarak işlev görmüştür. Bu süreç içerisinde Garner'ın Çoklu Zeka kuramı doğrultusunda genel eğitime destek niteliğinde bazı etkinliklerin ders saatleri dışında yürütülmektedir. İkinci Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) 1996'da İstanbul'da kurulmuştur (Davashgil ve Zeana, 2004:87) Merkez'in amacı, yapısı ve işleyişi açısından özgün bir modele göre geliştirilmiştir. Farklı yetenek alanlarından seçilen temel eğitim çağı öğrencilerin oluşturduğu ve bir proje lideri (mentör) ile birlikte yaşam ve problem (sorun) odaklı gerçekleştirilecek proje tabanlı öğrenme yaklaşımına dayalı bu model belli bir süre hayata geçirilememiştir. Fakat Bilim ve Sanat Merkezlerinin yönergesi oluşturulurken büyük bir fayda olmuştur (Akarsu, 2004:46). Bilim sanat merkezleri, eğitim bütçesine fazla ek maliyet getirmeden, gerektiğinde mevcut okullar bünyesinde de çeşitli düzenlemelerle hazırlanabilen, ülkenin her bölgesinde ve ilinde uygulanabilirliği kolay bir model olarak yaygınlaştırılma başarısını yakalamıştır (Baykoç Dönmez, 2010:321). 2010 yılı itibariyle 55 ilde açılan merkez sayısı 61'e ulaşmıştır. 2010 eğitim öğretim yılı istatistiklerine göre BİLSEM'lerde kayıtlı öğrenci sayısı 9000'i geçmektedir.

Bilim sanat merkezleri modelinde, üstün yetenekli çocuklar, temel eğitime dayalı bilgileri yaşitlarıyla devam ettikleri okullarından almakta, Bilim sanat merkezlerinde üstün oldukları tespit edilen bilim ve sanat alanında, diğer okullardan gelen benzer arkadaşları ve alan öğretmenleri ile gelişebilmektedirler. Ayrıca bu modelin en büyük avantajlarından biri, çocukların kendi okullarından, yaşitlarından, sınıf arkadaşlarından soyutlanmamalarıdır. İleride toplum adına yapacakları çalışmalarda, toplum bireylerini zihinsel, sosyal, kültürel ve duygusal açıdan tanıyabilme olanağına sahip olmalarıdır. Üstün yetenekli çocuklar, toplumla bütünleşme sürecini okullarında yaşarken, yeteneğinin bilincinde olarak Bilim Sanat Merkezleri'nde kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, çalışma, üretme olanağına sahip olabilmektedirler. Toplumla bütünleşen ve farklılığının bilincinde olan, farklılığını insanlık adına geliştiren bireyler olarak yetiştirilmeleri Bilim ve Sanat Merkezlerinin hedeflerinden biridir (Baykoç Dönmez, 2004:78).

2.2.1. Bilim ve Sanat Merkezi Uygulamasının Tarihsel Gelişimi

Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) 1992 yılında üstün ve özel yetenekli öğrencilerin eğitimi için Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Şubesine bağlı olarak kurulmuştur. Böylece 1980’li yıllarda yeniden gündeme gelmiş olan üstün yeteneklilerin eğitimi sorununa bir çözüm modeli olarak uygulamaya konulmuştur. 1993 yılında Bilim ve Sanat Merkezi uygulaması için Ankara, İstanbul, İzmir, Denizli ve Bayburt olmak üzere toplam 5 pilot il seçilmiştir. Bu pilot iller içerisinde ilk uygulama 1995 yılında Ankara ilinde gerçekleştirilmiştir. 17.09.1995 tarihinde Ankara’da Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi açılmıştır. 1995-1996 eğitim ve öğretim yılında 45 öğrenciye hizmet vermiş olan Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezinin ardından ülkemizde 2005 yılı itibariyle 25 olan BİLSEM sayısı 2010 yılında 61’e ve bu sayı yeni BİLSEM’lerin farklı bölgelerde açılmasıyla artarak devam etmektedir.

Toplumun değerli ve sınırlı kaynakları olan üstün veya özel yetenekli çocukların, ülkenin kalkınmasında çok önemli görevler üstleneceği bir gerçektir. Bu durum ancak üstün veya özel yetenekli çocukların yeteneklerini geliştirerek, potansiyellerini en üst noktada kullanmalarını sağlayabilmeleri için onlara verilecek eğitim ile alakalıdır. Onları gerektiği gibi eğitmek ve yetiştirmek, çocuklar için olduğu kadar, ülkenin geleceği için de önemli bir ödev ve sorumluluktur. Bilim ve Sanat Merkezleri bu sorumluluğu yerine getirebilmek amacıyla üstün yeteneklilerin eğitimi üzerine çalışmalarını sürdürmektedir.

Bu uygulamada temel amaç okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki üstün veya özel yetenekli öğrencileri normal eğitim programlarından arta kalan zamanlarda eğiterek potansiyellerini geliştirmelerini sağlamaktır. Bu uygulama ile öğrenciler normal yaşlılarından ayrılmadan ve toplumdan soyutlanmadan kendi okullarında eğitimlerine devam etmekte, aynı zamanda yeteneklerini en üst düzeyde geliştirebilmek için eğitim alma hakkına sahip olmaktadır. Bilim ve Sanat Merkezlerindeki eğitim öğrencilerin örgün eğitimlerinden farklı olarak gerçekleştirilmektedir. İlköğretim okullarında öğrenciler geçer not alma ve sınavlara hazırlanma amacı ile hareket ederken Bilim ve Sanat Merkezlerinin yapısında not alma, sınıf geçme v.b. amaçlar yer almamaktadır. Bunun yerine proje tabanlı öğretim modeli

ile eğitim sağlanmakta ve öğrencilerden istenilen niteliklere uygun projeler gerçekleştirmeleri beklenmektedir.

2.2.2. Bilim ve Sanat Merkezi'nin Amacı

Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin;

a. Atatürk ilke ve inkılâplarını benimsetme; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na ve demokrasinin ilkelerine, insan hakları, çocuk hakları ve uluslararası sözleşmelere uygun olarak haklarını kullanma, başkalarının haklarına saygı duyma, görevini yapma ve sorumluluk yüklenebilen birey olma bilincinin kazandırılmasını,

b. Ulusal ve evrensel değerleri tanımlarını, benimsemelerini, geliştirmelerini ve bu değerlere saygı duymalarını, liderlik, yaratıcı ve üretici düşünce yeteneklerini ulusal ve toplumsal bir anlayışla ülke kalkınmasına katkıda bulunacak şekilde geliştirmelerini,

c. Yetenek alanı/alanlarının geliştirilmesinin yanı sıra, sosyal ve duygusal gelişimlerinin de sağlanarak bütünlük içinde değerlendirilmesini,

d. Yeteneklerinin ve yaratıcılıklarının erken yaşta fark edilerek geliştirilmesini,

e. Bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını,

f. Bilimsel düşünce ve davranışlarla estetik değerleri birleştiren, üretken, sorun çözen kendini gerçekleştirmiş bireyler olarak yetiştirmelerini,

g. İş alanlarındaki ihtiyaca yönelik yeni düşünceler önerebilmelerini, teknik buluş ve çağdaş araçlar geliştirebilmelerini,

h. Üstün yetenekleri doğrultusunda bilimsel çalışma disiplini edinmelerine imkân sağlayan şartların, ortam ve fırsatların oluşturularak disiplinler arası çalışmalardaki kazanımlarla sorunları çözmeye ya da ihtiyacı karşılamaya yönelik çeşitli projeler gerçekleştirmelerini,

Yaşam projelerini gerçekleştirme fırsat ve imkânlarının verilmesini, sağlamaktır (MEB, 2007:3).

2.2.3. Bilim ve Sanat Merkezi'nin Yapısı

Üstün veya özel yetenekli çocukların eğitimi konusunda farklı zamanlarda, farklı modeller ortaya konmuş ve farklı bakış açıları ile konu ele alınmıştır. Üstün yetenekli çocukların eğitimi için Türk Eğitim Sistemine uygun model arayışları sonuç vermiş ve Bilim ve Sanat Merkezleri uygulaması hayata geçirilmiştir. Uygulama gerçekleştirilirken Bilim ve Sanat Merkezlerinin altı ana birimden oluşmasına karar verilmiştir. Bu birimlerin başında merkez müdürü tarafından görevlendirilen Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenleri bulunmaktadır. Yönetim birimi ise merkez müdürü, müdür yardımcısı, merkez yürütme kurulu ve onur danışma kurulundan oluşmaktadır. Birim başkanları birim çalışmalarını yürütmek, etkinlik programlarının hazırlanması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesini sağlamak, birim çalışmaları ile ilgili proje ve araştırmaların düzenlenmesine yardımcı olmakla görevlidir. Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenleri ise öğrencilerin bireysel programlarını gerçekleştirerek birim başkanlarına bildirmekle yükümlüdürler. Bunun yanı sıra programların aksayan yönlerini diğer öğretmenlerle paylaşmak, branşları ile ilgili eksik malzemeleri tespit edip bunları birim başkanlarına bildirmek, öğrencilerin gelişim özelliklerine önem vermek ve etkinlik saatleri dışında da merkezin eğitim ve yönetim işlerine yardımcı olmakla sorumludurlar.

Merkez;

- a. Yönetim,
- b. Bilim Etkinlikleri,
- c. Sanat ve Spor Etkinlikleri,
- d. Destek Etkinlikleri,
- e. Arşiv, Kütüphane ve Dokümantasyon,
- f. Rehberlik ve Psikolojik Danışma birimlerinden oluşmaktadır.

Birimlerin her biri birbirleriyle iletişim halinde olup işbirlikli olarak çalışmaktadır. Birimlerin işleyişi aşağıda ayrıntılarıyla belirtilmektedir.

- a. *Yönetim:* Yönetim birimi; merkez yönetimi, merkez yürütme kurulu ve merkez danışma kurulundan oluşan birimdir (MEB, 2007:12).

Merkez Yürütme Kurulu: Merkezdeki uygulamaların, amacına uygun şekilde yürütülebilmesi için merkez yürütme kurulu oluşturulur. Merkez yürütme

kurulunda; merkez müdürü başkanlığında müdür yardımcıları, birim başkanları, merkezin bulunduğu yerleşim biriminde rehberlik ve araştırma merkezi varsa rehberlik ve araştırma merkezi müdürünün görevlendirdiği bir rehber öğretmen, velilerin seçtikleri veli temsilcisi, öğrencilerin seçtikleri öğrenci temsilcisi ve sponsor temsilcisi görev alır (MEB, 2007:15).

Merkez Danışma Kurulu: Merkezlerin bulunduğu yerleşim mahallinde; fen bilimleri, sosyal bilimler, güzel sanatlar, basın yayın kuruluşları ile iş dünyasını temsil edebilecek en fazla on bir kişi ile danışma kurulu oluşturulur. Bu kurulda görev alacaklar merkez yürütme kurulunca seçilir. Danışma Kurulunun işleyiş esas ve usulleri merkez yürütme kurulunca belirlenir (MEB, 2007:17).

b. Bilim Etkinlikleri Birim: Bilim etkinlikleri birimi, bir ana eğitim birimi olup bu birim de; fen bilimleri, matematik, sosyal bilimler ve benzeri bilim dallarında özel ilgi ve yeteneği olduğu belirlenen üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak etkinlikleri uygulama imkânı sağlanır (MEB, 2007:12).

c. Sanat ve Spor Etkinlikleri Birimi: Sanat ve spor etkinlikleri birimi, bir ana eğitim birimi olup bu birimde; resim, grafik, fotoğrafçılık, sinema, seramik, heykel, hat, vitray, ebru, bale gibi görsel; müzik, tiyatro, drama, edebiyat gibi sözel ve işitsel; güzel sanat ve spor dallarında özel ilgi ve yeteneği olduğu belirlenen üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak etkinlikleri uygulama imkânı sağlanır (MEB, 2007:12). Yönergede Sanat ve Spor etkinlikleri olarak isimlendirilmiş olmasına rağmen Bilim ve Sanat Merkezlerinin mevcut durumunda spor birimi yer almamaktadır. Öğretmen yetersizliğinden spor birimi öğrenci alımı merkezlerde gerçekleştirilememektedir. Merkezlerde Sanat ve Spor etkinlikleri birimi altında müzik, resim ve yaratıcı drama çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Bilim ve Sanat Merkezlerinde yer alan birimler farklı merkezlerde farklı birimler olarak isimlendirilmektedir (MEB, 2007:12).

d. Destek Etkinlikleri Birimi: Destek etkinlikleri birimi, Türkçe, doğru ve güzel konuşma-yazma, bilgisayar, yabancı dil, satranç, çevre koruma, sağlık bilgisi, kişiler arası iletişim ve benzeri alanlarda çocuk/öğrencilere genel kültür, iletişim ve günlük yaşamla ilgili temel bilgiler kazandırma imkanı sağlanır (MEB, 2007:12).

e. *Arşiv, Kütüphane ve Dokümantasyon Birimi*: Araştırma, izleme, geliştirme ve dokümantasyon biriminde; merkezlerde üretilecek olan proje çalışmaları planlanır, koordine edilir ve desteklenerek değerlendirmeleri yapılır. Merkezlerin ihtiyacı olan çocuk/öğrencilere ve öğretmenlere yönelik her türlü kaynak, yayın ve araç-gereç kullanıma hazır şekilde bulundurulur. Üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin eğitim-öğretim ve eğitim modellerine yönelik ülke genelinde ve uluslararası düzeyde inceleme ve araştırmalar yapılır veya yaptırılarak sonuçları merkez yürütme kuruluna sunulur. Araştırma, izleme ve geliştirme birimi, merkezlerden eğitim-öğretim sürecini tamamlayarak ya da başka bir nedenle ayrılan çocuk/öğrencilerin takibini yapar ve veri tabanını oluşturur. Bilgileri e-mezun modülüne işler (MEB, 2007:13).

f. *Rehberlik ve Psikolojik Danışma Birimi*: Rehberlik ve psikolojik danışma birimi; merkezlere alınan çocuk/öğrencilerin eğitsel ve gelişimsel yönde izlenmeleri, çeşitli yardım hizmetleri, uygulanan programların geliştirilmesi ve değerlendirilmesi konusunda çalışmaların ve çocuk/öğrencilerin eğitsel değerlendirmelerinin yapıldığı, bireyselleştirilmiş eğitim programları (BEP) ve bireyselleştirilmiş öğretim programlarının (BÖP) hazırlandığı, disiplinler arası yaklaşımla çocuk/öğrencinin performans düzeylerinin tespit edildiği rehber öğretmen, sınıf öğretmeni, okul öncesi eğitimi öğretmeni ve özel eğitim öğretmeninden (üstün zekalılar bölümü mezunu veya ilgili sertifikasyon programını tamamlamış) oluşan birimdir (MEB, 2007:13).

g. *Okul Öncesi Eğitimi Birimi*: Okul öncesi eğitimi çağındaki üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin bilimsel düşünme ve davranışlarla estetik değerleri birleştiren, üretken, problem çözen, bağımsız, yenilikçi, girişimci, değişikliğe açık, alternatif düşünce üreten, nitelikli, yurtsever, hoşgörülü bireyler olarak yetişmelerini sağlayan birimdir (MEB, 2007:13).

2.2.4. Bilim ve Sanat Merkezi'ne Öğrenci Seçimi

BİLSEM'lerde çocukların seçim süreci; aday gösterme, ön değerlendirme, grup tarama ve bireysel inceleme olmak üzere dört aşamadan oluşmaktadır.

Aday Gösterme: Merkezlere, üstün yetenekli çocuk/öğrencileri belirlemek amacıyla okul öncesi eğitimi çağındaki çocuklar için veliler veya okul öncesi eğitim kurumları öğretmenlerince, ilköğretim çağı öğrencileri için ilköğretim kurumu sınıf ve

şube rehber öğretmenlerince, ortaöğretim öğrencileri için sınıf rehber öğretmenler kurulunca aday gösterilir.

Öğretmenler, kurullar veya veliler üstün yeteneğe sahip olduklarını gözlemledikleri çocuk/öğrencileri aday gösterirler ve bu çocuk/öğrencilerden, örgün eğitim kurumlarına devam edenler için okul müdürlüklerince fotoğraflı öğrenci belgesi hazırlanır. Aday gösterilen öğrencilerin listeleri, gözlem formları, öğrenci belgeleri en geç şubat ayının sonuna kadar ilgili merkeze gönderilir. Merkezler gerekli incelemeleri yaptıktan sonra nisan ve mayıs aylarında belirledikleri tarihlerde tanılama işlemini gerçekleştirir (MEB, 2007:5).

Ön Değerlendirme: Örgün eğitim kurumlarınca veya velisi tarafından aday gösterilen çocuk/öğrencilerin gözlem formları, tanılama komisyonunca değerlendirilir. Değerlendirme sonucuna göre grup taramasına alınacak çocuk/öğrenci listeleri okullarına veya velisine bildirilir (MEB, 2007:5).

Grup Tarama: BİLSEM'ler için aday gösterilen çocuklar, her yılın mayıs ayında ve BMS müdürlüklerinin belirlediği tarihlerde, MEB tarafından hazırlanan grup testine alınmaktadır. Bu süreçte BİLSEM' de görev yapan öğretmenler görev almaktadır. Bu grup testlerinden yeterli başarıyı gösteren ve zihinsel yetenek yönünden uygun olan çocuklar, bireysel incelemeye alınmaktadır (MEB, 2007:5).

Bireysel İnceleme: Grup tarama testinden üstün başarı gösteren çocuklardan, özel yetenek yönünden uygun olanlar rehberlik araştırma merkezi uzmanları tarafından bireysel incelemeye alınmaktadır. Bu aşamada farklı türden zeka testleri uygulanmaktadır. Özel yetenek yönünden uygun olan çocuklar, BİLSEM uzmanları tarafından yeniden incelemeye alınmaktadır. Okul öncesi örgün eğitim kurumlarında eğitim gören yetenekli çocukların belirlenmesi için, bu kurumlarda görev yapan öğretmenlerin aday gösterdiği çocuklar, Rehberlik ve Araştırma Merkezi (RAM) uzmanları tarafından doğrudan bireysel incelemeye alınmaktadır (MEB, 2007:6).

2.2.5. Bilim ve Sanat Merkezi'ndeki Eğitim-Öğretim Etkinlikleri

İlköğretim ve ortaöğretim çağındaki öğrenciler; örgün eğitimlerine akranları ile birlikte kayıtlı oldukları okullarında devam eder. Örgün eğitimleri dışındaki zamanlarda

bireysel yeteneklerinin farkında olmaları ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak olan eğitim-öğretim, merkezlerce verilir.

Bu eğitim-öğretim;

- a) Birinci dönem : Eylül, ekim, kasım, aralık, ocak
- b) İkinci dönem : Şubat, mart, nisan, mayıs, haziran
- c) Üçüncü dönem : Temmuz, ağustos (yaz okulu, öğrenci kampları) aylarını

kapsayacak şekilde yılda üç dönem olarak düzenlenir. Her dönem sonunda merkez yürütme kurulunca hazırlanacak değerlendirme raporları Genel Müdürlüğe gönderilir.

Verilecek eğitim-öğretimin süresi çocuk/öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyacına göre belirlenir.

Çocuk/öğrenciler her dönem sonunda, merkezin öğretmenler kurulunda değerlendirilir. Bu değerlendirme sonunda çocuk/öğrencinin merkezlerdeki çalışmalara devamının yararlı olmayacağı görüşüne varılırsa durum, velisine ve merkez yürütme kuruluna bildirilir. Konu, merkez yürütme kurulunca oluşturulacak genişletilmiş bir komisyonda değerlendirildikten sonra velinin de görüşü alınarak gerektiğinde çocuk/öğrencinin merkezle ilişkisi kesilir (MEB, 2007:6).

2.2.6. Bilim ve Sanat Merkezi'nin Program İlkeleri

Merkezlerde uygulanacak eğitim-öğretim programları, aşağıda belirtilen ilkeler çerçevesinde hazırlanır ve geliştirilir;

- a. Programlar, öğrenci merkezli, disiplinler arası, modüler yapıda hazırlanır.
- b. Programlar, lider ve/veya danışman öğretmenlerin rehberliğinde bireysel öğrenmeye uygun olarak hazırlanır.
- c. Programlar, çocuk/öğrencilerin yaratıcılığını, sorunlara farklı yaklaşım ve çözüm bulma becerilerini geliştirecek ve yetişkinlik dönemlerindeki şartlara hazırlayacak nitelikte düzenlenir.
- d. Özel yetenekleri geliştirmeye yönelik programlar, disiplinler ve disiplinler arası ilişkiler dikkate alınarak herhangi bir disiplinde derinlemesine veya kapsamı genişletilecek ileri düzeyde bilgi, beceri ve davranış kazandırma amacıyla hazırlanır.
- e. Eğitim programları hazırlanırken çocuk/öğrencilerin canlı ve nesnelerle olan ilişkisini iyi gözlemlemeye dayalı, analiz, sentez ve değerlendirme yapma gibi üst bilişsel

düşünme becerilerini geliştirmesini sağlayan etkinliklerin planlanmasına ve uygulamasına dikkat edilir.

f. Uygulanacak programların süreleri, çocuk/öğrencilerin bireysel potansiyeli doğrultusunda belirlenir.

g. Uygulanacak eğitim programlarının her aşamasında değerler eğitime yer verilir (MEB, 2007:7).

2.2.7. Bilim ve Sanat Merkezi'ndeki Programların Çocuklarda Geliştirmeye Çalışılacakları Beceri ve Yetenekler

Bilim ve Sanat Merkezindeki eğitim süreci içerisinde öğrencilere etkinlikler ve proje çalışmaları sürecinde kazandırılacak beceri ve yeteneklerin bazıları aşağıda verilmiştir (Özsoy, Saldıroğlu ve Sever, 1991: 9).

- ✓ Problem çözebilme,
- ✓ Bilimsel düşünebilme,
- ✓ Araştırma, inceleme, deney yapabilme,
- ✓ Yaratıcılık,
- ✓ Eleştirel düşünebilme,
- ✓ Duyarlılık/dürüstlük,
- ✓ Olayları ve olguları bilim-teknoloji-toplum, ilişkisi içinde görebilme,
- ✓ Sağlıklı iletişim kurabilme,
- ✓ Liderlik becerilerini geliştirebilme,
- ✓ Bağımsız çalışabilme
- ✓ İşbirliği yapabilme,
- ✓ İnisiyatif kullanabilme,
- ✓ Sorumluluk alabilme,
- ✓ Karar verebilme,
- ✓ Bedenini, aklını ve duygularını uyum içerisinde geliştirebilme,
- ✓ Olumlu benlik kavramı geliştirebilme,
- ✓ Riski göze alabilme.
- ✓

2.2.8. Bilim ve Sanat Merkezi'nde Üstün Yetenekli Öğrencilere Verilen Eğitimin Boyutu

Tanılamaları yapılan ve merkezlere yerleştirilen üstün veya özel yetenekli öğrenciler Bilim ve Sanat Merkezlerinde eğitime başlamaktadır. Eğitimin ilk aşamasında bütün öğrenciler okullardaki ders programlarına ve hazırbulunuşluk seviyelerine uygun olarak gruplara ayrılmaktadır. Öğrencilerin okullarından ayrı kalan uygun bir zamanda eğitim programlarına katılmaktadır. Merkezlerde öğrencilere verilen eğitim aşamaları sırası ile aşağıda belirtilmektedir:

- a. Uyum (Oryantasyon),
- b. Destek Eğitimi;
 - i. İletişim Becerileri,
 - ii. Grupla Çalışma Teknikleri,
 - iii. Öğrenme Yöntemleri,
 - iv. Problem Çözme Teknikleri,
 - v. Bilimsel Araştırma Teknikleri,
 - vi. Yabancı Dil,
 - vii. Bilgisayar,
 - viii. Sosyal Etkinlikler,
- c. Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme,
- d. Özel Yetenekleri Geliştirme,
- e. Proje Üretimi/Yönetimi, alanlarında düzenlenmiş, eğitim programlarına alınırlar. (MEB, 2007:10).

Bilim ve Sanat Merkezlerinde üstün veya özel yetenekli öğrencilere verilen eğitim programları özellikleri arasında bireysellik esas alınmaktadır. Öğrenci merkezli eğitim anlayışına göre gerçekleştirilmesi düşünülen bu programların disiplinler arası ilişkiler esas alınarak ve herhangi bir disiplinde derinlemesine veya ileri düzeyde bilgi, beceri, tutum ve davranış kazandırmaya yönelik hazırlanması amaçlanmaktadır. Eğitim programları içinde gerçekleştirilen etkinlikler Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenleri tarafından hazırlanmaktadır. Hazır bir programa göre etkinlikler gerçekleştirilmemekte öğretmenler öğrencilere uygun etkinlikleri kendileri planlamaktadır. Bu ise üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi konusunda uzmanlık göstermeyi gerektirmektedir. Bu durum merkez öğretmenlerine göreve başladıkları ilk yıllarda ne yapacaklarını

bilememe endişesi yaşatmaktadır. Bu endişeyi hafifletmenin yolu, öğretmenlere üstün yetenekli öğrencilere yönelik bireysel program hazırlama konusunda uzman kişiler tarafından belli dönemlerde hizmet içi eğitim seminerlerin gerçekleştirilmesidir. Eğitim aşamaları süreleri, merkezler tarafından belirlenmekte olup, süreç içinde ve süreç sonunda öğretmenler tarafından programların değerlendirmeleri yapılmaktadır. Bu eğitim programları ile ulaşılmak istenen asıl nokta proje üretme ve geliştirme çalışmalarıdır. Üstün yetenekli öğrencilerin eğitime yönelik gerçekleştirilen Bilim ve Sanat Merkezi uygulamasının asıl amacı bağımsız proje çalışmaları gerçekleştirmektir. Öğrencilerin düşüncelerini ve planlı bir şekilde çalışarak bireysel veya grup çalışmalarıyla üretmelerini sağlayan proje çalışmaları öncesinde öğrencilerin yukarıda belirlenen aşamalardan geçmiş olması gerekmektedir. Yönerge’de Merkezlerdeki eğitim programlarında ilk aşama olarak uyum programı belirtilmişse de uyum dönemi öncesinde öğrenciler merkeze geldiklerinde önce hazırbulunuşluk etkinliklerine alınmaktadır. Hazırbulunuşluk dönemi öğretmenler için gelecekteki eğitim aşamalarında öğrencinin yöneleceği çalışmalardaki grafiğini tespit etmek ve durum tespiti yapabilmek için önemli bir dönemdir. Hazır bulunuşluk etkinliklerinde Bilim ve Sanat öğretmenleri kişisel olarak her öğrenci hakkındaki görüşlerini bireysel raporlarında belirtmektedirler. Öğrencileri hangi durumda bulmaları gerektiğini fakat hangi durumda bulduklarını raporlarında bildirmekte ve birim başkanlarına bu raporları iletmektedirler. Bu dönem sonunda üstün veya özel yetenekli öğrenciler hazır bulunuşluk sonuçlarına ve merkeze geliş saatlerine göre seviye gruplarına ayrılmaktadır. Bu gruplar uyum programına alınırlar.

Uyum Programı: Bu eğitim programının amacı, öğrencinin merkezi, merkezdeki birimleri, merkez ve okul arasındaki farklılıkları tanımasını; öğrencinin merkeze gelen diğer arkadaşları ve merkez öğretmenleri ile tanışıp kaynaşmasını sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda merkeze yerleştirilen öğrenciler bir salonda toplanarak tanışma etkinlikleri gerçekleştirilir. Öğrencilerin birbirleri ile kaynaşması, işbirlikli olarak çalışmaları için gerçekleştirilen farklı etkinlikler ile uyum programı genişletilir ve derinleştirilir (MEB, 2007:12). Uyum etkinlikleri Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenlerinin öğrencilerin kişisel, sosyal ve psikolojik gelişimleri hakkında bilgi toplamasına ve grup içindeki davranışlarını gözlemleyip, analiz etmesine imkan sağlamaktadır. Uyum programının süresini her BİLSEM kendine göre belirlemektedir. Bu süre öğrencinin ortaya koyacağı performansla ilişkili olmakla beraber seçilen

öğrenciler yüksek bir performans gösterirse belirlenen süreden önce bu eğitim süresi bitirilebilir. Öğrencinin performansına göre bu eğitim programı süresi uzayabilir ya da kısalabilir. Uyum eğitimini tamamlayamayan öğrenciler olursa telafi programlarına alınıyorlar. Programı tamamlayan öğrenciler ise destek eğitimi programına katılabilmektedir.

Destek Eğitimi Programı: Destek Eğitimi programının amacı, öğrenciyi kendisi ve çevresi ile barışık, hayatta karşılaştığı problemlerle başa çıkabilen, araştırma yapmasını bilen bireyler olarak yetiştirmektir. Ayrıca bu programla öğrenciye kazandırılmak istenen proje üretebilmeleri için ihtiyaç duyacakları ön bilgiyi vermeyi sağlamak ve uygun alt yapıyı oluşturmaktır. Bu amaç çerçevesinde öğrenciler aşağıdaki etkinlik dönemlerinden geçmektedir: (MEB, 2007:7).

- a) İletişim Becerileri
- b) Bilimsel Çalışma Yöntemleri
- c) Problem Çözme Teknikleri
- d) Grupla Çalışma Teknikleri
- e) Öğrenme Yöntemleri
- f) Sosyal Etkinlikler
- g) Araştırma Teknikleri

Destek eğitimi programı süreci belirlenen öğrenci grupları ile bütün birimlerde birden çalışmalara başlanarak gerçekleştirilmektedir. Bu birimler Bilim ve Sanat Merkezlerinde var olan destek, sanat, bilim... v.b. birimlerdir. Öğrenciler çalışmalara grup halinde katılmakta fakat gözlemleri bireysel olarak ele alınmaktadır. Yeterli bulunmayan öğrencinin ise merkezle ilişkisi kesilir.

Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme Programı: Bireysel yetenekleri fark ettirme programı genel zihinsel yetenek ve özel yetenek alanında merkeze yerleştirilen öğrencilerin bireysel yetenekleri doğrultusunda eğitim almasına imkan sağlamaktadır. Bu dönemde genel zihinsel yetenek alanında başarı gösteren öğrenciler bilim birimindeki (matematik, biyoloji, kimya, fizik, sosyal bilimler, Türk dili) etkinliklere, özel yetenek alanında başarı gösteren öğrenciler sanat birimindeki (resim, müzik) etkinliklere katılmaktadır. Bireysel yetenekleri fark ettirme programının amacı örneğin bilim birimi etkinliklerini alan üstün yetenekli öğrencinin matematik mi yoksa

biyolojiye mi daha fazla potansiyeli olduğunu ortaya çıkartmak ve öğrenciyi ilgi duyduğu bir veya iki alana yönlendirebilmektir. Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenleri bir araya gelerek genel zihinsel yetenek alanında varlık gösteren öğrencinin fizik, kimya, matematik, biyoloji, Türk dili veya sosyal bilimler alanında mı daha yoğun potansiyele sahip olduğunu ortaya çıkartmaktadır. Böylece öğrenci ilgisi ve yeteneği olduğu alanı daha yakından tanıma fırsatı bulmaktadır.

Özel Yetenekleri Geliştirme Programı: Özel yetenekleri geliştirme programı sürecinde öğrenci hakkında gerçekleştirilen toplantılar ve değerlendirmeler sonucu öğrencinin alanı belli olmakta ve bu alan doğrultusunda çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Örneğin öğrenci fizik alanından seçilmiş ise fizik öğretmeni ile derinlemesine ve ileri düzeyde bilgi, beceri, tutum ve davranış kazandırmaya yönelik etkinlikler yapmaya başlar. Bu etkinliklere bilimsel bilgi paylaşımı ile başlangıç yapılmaktadır. Bu paylaşımı sağlayan öğretmenler öğrencileri internet kullanımına, kütüphanede kaynak taraması yapmaya, kimi zaman da herhangi bir üniversite'nin uzman öğretim elemanı ile görüşmeler gerçekleştirmeye doğru yönlendirmektedirler. Böylece öğrenciye ilgili olduğu alanda derinlemesine bilgi vermenin yanı sıra öğrencinin de bilgi toplamayı öğrenmesi sağlanmaktadır. Bu aşamadan sonra proje temeline yönelik çalışmalar geliştirilmektedir.

Proje Üretimi ve Hazırlama Programı: Bilim ve Sanat Merkezlerinin asıl işlevi; proje tabanlı öğrenmeye dayalı olarak üretim, teknoloji, bilim, sanat ve hizmet ihtiyacına yönelik proje geliştirmek ve bu projeleri yaşama geçirmektir. Bu açıdan, proje tabanlı öğrenme yönteminin üstün yetenekli öğrenciler üzerinde etkin bir şekilde uygulanması merkezin kuruluş amacına ulaşması açısından önem arz etmektedir. Merkezde hazırlanan projelerin “gerçek hayat projeleri” kavramı ile özdeşleştirilmiş olması, gerçek yaşamdaki bir sorunu teşhis etmek, çözüm önerileri üretmek, bunları uygulamak ve değerlendirme raporları yazmak gibi süreçleri içeriyor olması gerekmektedir. Bilim ve Sanat Merkezlerinde özel yetenekleri geliştirme programını tamamlayan öğrenciler aldıkları eğitimler ve öğretmenlerinin değerlendirmeleri sonucu proje üretimi programında eğitim görmeye hak kazanırlar.

Bilim ve Sanat Merkezlerinde proje gerçekleştirme süreci aşağıda belirtildiği şekilde gerçekleştirilmektedir (MEB, 2007:11).

a. Merkezlerdeki bütün etkinliklerin temelinde proje üretme ve geliştirme çalışmaları esas alınır.

b. Proje hazırlama ve geliştirme konularında bilgi ve beceri kazandırmak üzere kurumdaki lider ve/veya danışman öğretmenler aracılığıyla gerekli ön öğrenmeler sağlanır ve proje yönergeleri hazırlanıp örnekler sunulur.

c. Çocuk/öğrencilerce lider ve/veya danışman öğretmenlerin rehberliğinde proje konuları belirlir.

d. Yöntem olarak öğretmenlerin çocuk/öğrencilere bilgi aktarmasından çok, kendi seçecekleri projeler doğrultusunda çalışmaları, geliştirdikleri çözüm uygulamaları ve bu süreç içerisinde öğrenmeleri temel alınır.

e. Çocuk/öğrenciler ilgi, yetenek ve tercihlerine göre 3–5 kişiden oluşan proje gruplarına ayrılır ve kendi seçtikleri proje üzerinde çalışarak gerektiğinde bireysel proje üretme çalışmaları da yapılır.

f. Proje konularının belirlenmesi, seçilmesi ve sonuçlarının değerlendirilip geliştirilmesinde çevredeki iş yeri, yerel yönetimler, gönüllü kurum ve kuruluşlar ve üniversitelerden yararlanılır.

g. Projeler ilgili kurum ve kuruluşlarda geliştirilebileceği gibi, gerektiğinde uzman kişilerden de destek sağlanır.

h. Projelerin konusu ve seçiminde herhangi bir sınırlama yapılmaz. Her türlü üretim, hizmet, bilimsel çalışma ve sanat etkinlikleri projelendirilir.

i. Projeler, disiplinler arası çalışma ve farklı becerilerin sentezini gerçekleştirmeye yönelik hazırlanır.

j. Çocuk/öğrencilerin, lider ve/veya danışman öğretmenler rehberliğinde planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarını yaparak, yaşayarak, öğrenen; üreten, sorun çözen, yaratıcı düşünebilen, çevresi ile iletişim kurabilen, bilimsel araştırma ve buluş yapabilen bireyler olarak yetiştirilmeleri sağlanır.

k. Proje üretimi yapılırken eğitim-öğretim ortamları, her türlü çevre şartlarına açık, çok amaçlı, sosyal ve psikolojik yönden iş birliğine açık ve motive edici olacak şekilde düzenlenir (MEB, 2007:11).

Süresi, çocuk/öğrencinin gelişimine göre merkezlerce belirlenen her eğitim-öğretim aşaması süreci içinde ve süreci sonunda, lider ve/veya danışman öğretmenler tarafından programların çocuk/öğrencilere yönelik değerlendirmeleri yapılır ve değerlendirme raporları hazırlanır. Hazırlanan raporlara dayanarak çocuk/öğrencilerin bu

disiplinle/disiplinlerle ilgili değerlendirmeleri, kendi okullarında o disiplin öğretmenlerinden oluşturulacak bir kurul tarafından yapılır. Alınan sonuç, o dersin notu olarak öğrencinin karnesine yazılır (MEB, 2007:11).

2.2.9. Bilim ve Sanat Merkezi Eğitim-Öğretim Ortamı

Merkezdeki eğitim-öğretim ortamları; her türlü çevre ile iş birliğine açık, sosyal ve psikolojik yönden motive edici olacak şekilde düzenlenir (MEB, 2007:11).

Merkezdeki eğitim ortamları;

a. Her türlü çevre koşullarına açık,

b. Çok amaçlı,

c. Sosyal ve psikolojik yönden iş birliğine açık ve motive edici, olacak şekilde düzenlenir

BİLSEM’ e devam eden öğrencilerin birbirlerine güvenlerinin geliştiği, öğrencilerin BİLSEM’ li olduktan sonra örgün eğitim kurumlarındaki diğer arkadaşları ile daha güçlü iletişim kurabildikleri, liderlik özelliklerinin farkına vardıkları, özgüvenlerinin oluştuğu ve geliştiği, yalnızlık yerine kendileri gibi düşünebilen arkadaşlarla, arkadaşlık duygularının geliştiği, ekip olabildikleri, ekip ruhu içinde görevdeşlik yaratabildikleri, kendilerini ifade etme becerilerinin arttığı, toplam kalite anlayışının BİLSEM’lerin genel felsefesi olduğu, BİLSEM’e devam eden öğrencilerin hayal dünyalarının geliştiği, hayallerini seslendirebildikleri, okuma ve araştırma alışkanlıklarının arttığı gözlenmiş ve tespit edilmiştir (Davalıgil, 2004:81).

Özel eğitimin temel özelliklerinden biri uygulandığı ortamlarında özel nitelikler göstermesidir. Üstün yetenekli çocuklar için özel eğitimin geręekleřtirildięi Bilim ve Sanat Merkezlerinde bu niteliklere önem verilmelidir. Mevcut durumda Bilim ve Sanat Merkezlerinin çoğu bir ilköğretim okulu binasının üst katında eğitimlerine devam etmektedir. Ama bu durumun kendilerine ait özel bir binaya yerleştirildiklerinden sonra sona ereceği belirtilmektedir. Bazı merkezlerde ise istenen fiziksel koşullara ulaşıldığı görölmektedir. Bilim ve Sanat Merkezlerinin uygun şekilde düzenlenmesi için gerekli nitelikler aşağıda belirtilmektedir (Özsoy, Saldıroğlu ve Sever, 1991:15).

✓ Merkezlerdeki dersliklerin “çocuğa yönelik” ilkesine göre inşa edilmesi ve düzenlenmesi gerekir. Bu ilkeye göre materyal, donanım ve tesisatın öğrencinin uzanıp ulaşabileceği boyutlarda olması, üstün yetenekli öğrencilerin ilgi, yetenek, yaratıcılık ve araştırmacılık özelliklerini destekleyecek şekilde tasarlanması gerekmektedir.

✓ Dersliklerin öğrenci sayısına göre planlanmış geniş şekilde olması öğrencilerin oyun ve ders esnasında bireysel etkinlikleri ve bir takım değişiklikleri istedikleri gibi yapabilmelerine imkân sağlaması gerekir.

✓ Bilim ve Sanat Merkezlerindeki arşiv, kütüphane ve dokümantasyon biriminde merkezdeki öğretmenlerin alan hakkında ufuklarını açacak, üstün yeteneklilere yönelik müfredatların geliştirilmesine, bireyselleştirilmiş eğitime, teknoloji kullanımına, öğrenci için uygun materyallerin hazırlanışı, kullanışı ve geliştirilmesine ilişkin literatür kaynaklarını içeren zengin bir kütüphane yer almalıdır. Bunun yanı sıra; öğrencilerin ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalı, ilgi alanlarına yönelik derinlemesine çalışabilecekleri uygun kitap, dergi, makale, bulmaca ve internet erişimleri ile ulaşabilecekleri sistemli bir bilgi ağı ile spesifik bilgi ulaşımları gerçekleştirilmelidir.

✓ Üstün yetenekli öğrencilerin yeteneklerini ortaya koyabilmek amacıyla merkezdeki eğitim programları gözden geçirilerek teknik ve içerik olarak yerel ve bireysel özelliklere uygun materyallerin merkezlerde bulunması gerekmektedir.

✓ Merkezlere resim ve müzik alanında yerleştirilen üstün yetenekli öğrencilerin yetenek alanlarını gerçekleştirmesine yardımcı olacak müzik aletleri, ses kayıt stüdyoları, resim malzemeleri... vb. uygun materyallerin bulunduğu ortamların oluşturulması gerekir.

✓ Merkezlerde öğrencilerin oyun alanlarının da düşünülmesi, öğretimin sadece ders esnasında değil öğrencinin merkezde geçirdiği tüm zamanlarda gerçekleştirilebilmesi için oyun alanlarının öğrencilerle birlikte düzenlenmesi gerekir.

✓ Merkezde öğrenciler için fizik, kimya, biyoloji, matematik, müzik, resim ve dil laboratuvarlarının veya disiplin alanlarının öğretimini kolaylaştıracak uygun ortamların oluşturulması gerekir.

✓ Merkezdeki mekanların uzun süre zarfında farklı amaçlar için de kullanılabilir olması, yeniden düzenlenmeye elverişli, gerçekleştirilen etkinliklerle mekanların ilişkilendirilmesine özen gösterilmesi gerekir (Özsoy, Saldıroğlu ve Sever, 1991:16).

2.3. Proje Tabanlı Öğrenme Yöntemi ile İlgili Bilgiler

Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının temelinde proje çalışmaları yer almıştır. Bunun için ilk önce proje tanımı verilerek daha sonra PTÖ yaklaşımının tanımı verilmiştir.

2.3.1. Proje ve Proje Türleri

Proje, bir konu hakkında daha çok öğrenmeyi sağlayacak derinlemesine yapılan bir araştırmadır. Genellikle sınıf içinde çocuklardan oluşturulan küçük gruplarla, bazen de sınıfı içine alacak şekilde veya duruma bağlı olarak çocuk tarafından bireysel bir şekilde de gerçekleştirilebilir. En önemli özelliği hem öğrenci hem de çocuklarla çalışan öğretmen tarafından bir konu hakkında ortaya atılan sorulara cevap bulmak için bilinçli yapılan bir araştırma çabası olmasıdır. Bir konu hakkında daha çok şey öğrenmektir (Katz, 1994:1).

Proje türleri kullanım amaçlarına göre farklı kategoride sınıflandırılabilir. Lucio (1963) tarafından yapılan sınıflandırmada projeler (Korkmaz, 2002:62);

1. Araç-gereç yapımı projeleri
2. Öğrenme projesi
3. Entelektüel ya da problem projeleri
4. Estetik nitelikli projeler
5. Çalışma projeleri olarak adlandırılmıştır.

2.3.2. Proje Tabanlı Öğrenme

Günümüz eğitim sistemi, hem çağın gerektirdiği değişimi yakalamak hem de günün ihtiyacı olan bireyleri yetiştirmek zorundadır. Bireyleri bu anlayışla yetiştirmeyi

hedefleyen bir eğitim sistemi, öğrenenlerin sınıf içerisinde, içeriği öğretmenlerinden öğrendikleri geleneksel anlayışlar yerine, farklı bir oluşum içerisine girmek zorundadır. Bu oluşum, öğrenenler ve öğretmenlerin birlikte öğrendiği, ekip çalışmasını başarıyla yürütebildiği, problem çözebilen, öğrenen ve öğretmenlerin birlikte araştırmacı rolünü üstlendikleri bir yapıya sahip olmak zorundadır. Bu anlayışa uygun bir yapıya sahip olduğu düşünülen eğitim yaklaşımlarından biri de Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'dır (Yurtluk, 2005:67).

Proje tabanlı öğrenme yaklaşımı, projeyi temel alıp, çeşitli öğretim yöntemlerini de öğrenme sırasında kullanarak anlamlı öğrenmeyi sağlamayı hedeflemektedir.

Proje tabanlı öğrenme yaklaşımı, öğrenmenin ürün değil, süreç boyutunu vurgulamakta ve öğrenmeyi, arzulanan ölçüde öğrenene özgü bir yapı kazandırmaktadır. Bu süreç aşağıda Şekil 2'de Erdem ve Akkoyunlu (2002) şematik olarak da gösterilmiştir.

Şekil 2 *Proje Tabanlı Öğrenme*

Proje Tabanlı Öğrenme yaklaşımı, öğrenme-öğretme sürecinde yenilikçi bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımda, genel kavramlara, düşüncelere ve bir disiplinin ilkelerine odaklanır. Öğrenenlerin işbirliği içerisinde yaşamlarında karşılaşılabilecekleri problemi çözmeleri bu yaklaşımın temelini oluşturmaktadır (Buck Institue for Education, PBL, 2002).

Proje tabanlı öğrenme öğretim stratejilerinin kökeni, Vygotsky, Bruner, Piaget ve Dewey gibi psikolog ve eğitim bilimcilerin çalışmalarından beslenen yapılandırmacılık (oluşturmacılık) yaklaşımına dayanmaktadır. Yapılandırmacılık, öğrenmeyi zihinsel yapılandırmaların bir sonucu olarak görür. Buna göre, öğrenciler yeni düşünce ve kavramları var olan bilgi ve deneyimleri temelinde oluşturur (Railsback, 2002:6).

Bir dersin diğer derslerden kopuk olduğu, sınıf ortamından uzak, kısa pratiklerden oluşan, öğretmen merkezli bir öğrenme yerine, uzun vadelerle yapılan öğrenme etkinliklerine, disiplinler arası bağların kurulmasına, öğrenen merkezli ve çalışmaları gerçek dünyadaki konularla bütünleştirici bir öğrenmeyi savunur (Yurtluk, 2005:67).

Farklı dersler arasında bağ kurarak öğrenme için fırsatlar sunar. Öğrenenler öğretim süreci içinde gerçeğe uygun, güvenilir bir şekilde farklı konu alanlarının içeriğini tanımlar ve uygular. Bunlar yapay bir ortam dışında gerçekleşir. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının temeli bir konunun derinlemesine araştırılmasına odaklanmaktadır. Araştırmada genellikle sınıf içerisinde öğrenenler tarafından oluşturulan küçük bir grup, bazen tüm sınıf ve bazen de bireysel olarak sorumluluk alınır. Bir projenin amacı, öğretmen tarafından ortaya konulan soruların doğru olarak cevaplandırılmasından çok konu hakkında bilgi edinmek ve edindiği bu bilgileri kullanabilmektir (Demirhan, 2002: 5).

PTÖ yaklaşımı, öğrenenlerin kendi bilgilerini kurarak, deneyimleri yoluyla öğrenebilmeleri üzerine odaklanmaktadır. Bunu öğrenenlere problemleri tanımlarına, çözüm yollarını araştırma, araştırmayı yönetme, verileri analiz etme, bilgileri seçme, seçilen bilgileri bütünleştirme ve eski bilgileriyle yeni bilgilerini bağdaştırma konusunda sorumluluk vererek yapar (Diffily, 2002: 40).

2.3.3. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Tarihsel Gelişimi

Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının kökleri XX. yüzyılın başlarında ilerlemecilik felsefesine dayanmaktadır. John Dewey'in yeniden yapılanma, Klipatrick'in proje metodu, Bruner'in Buluş yoluyla öğrenme yaklaşımı ve Thelen'in grup araştırması modelleri, proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının temel taşlarını oluşturmaktadır. Proje Tabanlı Öğrenme yaklaşımının temelini oluşturan görüşler ilk olarak 1918'de William Heard Klipatrick tarafından ortaya atılmıştır. Klipatrick'e göre proje tekniği yeni bir teknik değildir. Proje tekniği canlı etkinliklere öğrenmeyle ilgili kuramların uygulanmasına, sosyal ve etik değerlerin kazanılmasına olanak veren etkinlik ilkesine dayalı bir tekniktir. Klipatrick; "Eğitim bir yaşam biçimidir. Yıllardır artan bir istekle eğitimin yaşantı olmasını arzu ettik, yaşantıya hazırlanmasını değil. Ancak bunu söylemenin kolay olmasına rağmen, gerçekleştirilmesi onun kadar kolay değildir" (Korkmaz, 2002:42).

2.3.4. Proje Tabanlı Öğrenme ile Geleneksel Öğrenme Yaklaşımının Karşılaştırması

Proje Tabanlı Öğrenme yaklaşımı geleneksel öğretim anlayışından farklı bir yapıya sahiptir. Proje Tabanlı Öğrenme yaklaşımında hedeflerdeki değişim, karmaşık problemleri çözebilme, araştırma yapıp verileri problemlerin çözümünde kullanabilme, işbirliği içinde çalışabilme, sürecin yapılandırılırken hedeflenen ürüne ulaşmasının yanı sıra ürüne ulaşmak için izlenecek yol veya yolların da dikkatle incelenmesini gerçekleştirmektedir. Öğrenenleri araştırma yapmalarını teşvik eden, yol gösteren öğretmen profili beraberinde, araştırma yapan, kaynaklara kendisi ulaşp problemleri kendisi çözen öğrenen tipinin doğmasını da sağlamaktadır. Bu yapısıyla Proje Tabanlı Öğrenme, sınıfları basit bir sınıf düzeni olmaktan çıkıp karmaşık bir yapıya kavuşmaktadır, araştırma yapılan, problem çözülen, öğrenilen bir merkez halini almaktadır (Katz, 2002:3). Proje Tabanlı Öğrenme Modeli ile Geleneksel Öğrenme Yaklaşımı Tablo 1'de karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.

Tablo 1 *Proje Tabanlı Öğrenme ve Geleneksel Öğrenme Yaklaşımının Karşılaştırması*
Geleneksel Öğretim Modeli (Yurtluk, 2005: 75)

<i>Geleneksel Öğretim Modeli</i>		<i>Proje Tabanlı Öğrenme Modeli</i>
Problemler ve çözümleri tanımlanır, tek çözüm yoluna gidiş vardır.	Problem	Tek çözüm yolu ve ulaşılması beklenen tek bir nokta yoktur. Çalışmaya başlandığında birden fazla çözüm yolu kullanılabilir.
Bir disiplinin özelliklerine yoğunlaşma hakimdir.	Konu Alanı	Disiplinler arası etkileşim, farklı disiplinlerle işbirliği hakimdir.
Standartlaştırma, kavramları, ilkeleri anlama ve problemlerin çözümünde kullanabilme.	Hedef	Karmaşık problemleri çözebilme Araştırma yapıp, verileri problemlerin çözümünde kullanabilme Grup içerisinde işbirliği ile çalışabilme -Bir konu hakkında derinlemesine bilgi edinebilme Belirlenen ölçütlere uygun ürünler ortaya koyabilme
Bir ya da birkaç kaynağın içeriğine sadık kalınmaktadır	İçerik	İçerik değil, derinlemesine anlama önemlidir. Farklı kaynak tiplerine ulaşmak ve bilgi edinmek beklenmektedir.
Ürüne götüren etkinlikler bütünüdür. Bireysel çalışma ağırlıklıdır, öğretmenin anlattıklarına ve kitaba bağlı kalınır. Temel nokta istenilen ürüne ulaşılmasıdır.	Süreç	Grupla birlikte çalışma, farklı kaynaklara yönelim, araştırma yapma temellidir. Çalışmalar sonucunda bir ürün ortaya konur. Ürün ve süreç birlikte önemlidir. Süreç, elde edilen ürün kadar önemlidir.
Süreç sonunda elde edilen ürüne not verilir, test puanları dikkate alınır. Değerlendirmede tek söz sahibi öğretmendir.	Değerlendirme	Ürün ve süreç birlikte değerlendirilir. Bireyin performansı ve ortaya koyduğu ürün birlikte değerlendirilir. Değerlendirmede öğrenen de etkin bir role sahiptir.
Basit sınıf organizasyonu; bir öğretmen yirmi-yirmi beş öğrenci vardır. Sınıf ortamı öğrenen ve öğrencilerden oluşur.	Sınıf Ortamı	Karmaşık organizasyon; öğretmen ve öğrenenler birlikte öğrenir. Sınıf ortamı öğrenenlerden oluşur. Sınıf, araştırma, problem çözme ve öğrenme merkezlidir.
Öğretici, ders anlatan ve bilgi aktarandır.	Öğretmenin Rolü	Yardımcı ve yönlendirici, öğrenenle birlikte öğrenendir.
Bilgiyi alan, öğretmenin anlattıklarını not edendir.	Öğrenen Rolü	Özerk ve kurgulayıcı, bilgiyi araştırıp bulan, özümseyerek kullananıdır, öğrenendir.
Bilgi düzeyi ön plandadır.		Prensip, genel kavram ve düşünceleri kavramak ön plandadır.

2.3.5. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Öğeleri

Proje Tabanlı Öğrenmenin içerdiği öğeler şu şekilde tanımlanabilir: İçerik, süreç, etkinlikler ve sonuç (Buck Institute for Education, PBL, 2002).

1. İçerik
2. Etkinlikler
3. Süreç
4. Sonuç

İçerik: Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı tek bir kaynağa bağlı kalınmaksızın, öğrencilerin farklı kaynaklara ulaşması ve sorunu çözmek için ulaştığı bilgilerden oluşur. Proje Tabanlı Öğrenme öğretmenlerin ve öğrenenlerin, belli bir konuya odaklanmalarına, göze çarpan önemli noktaları ve fikirleri derinlemesine incelemelerine izin verir. İçerik gerçek yaşam içindeymiş gibi sunulur ve öğrenci problemi çözmek için bu içerikle birlikte çalışır. Parçalardan çok bütüncülük önem taşır ve derinlemesine araştırma önemlidir.

Etkinlikler: Öğrenenler aradıkları cevapları bulmak ve problemleri çözmek için araştırma yaparlar. Genellikle zor sorular ya da problemlerle uğraşır ve sorgularlar. Bu öğrenenlerin karmaşık fikirleri öğrenmelerini, gerçeğe uygun çerçeveler oluşturma becerileri kazanmaları ve öğrendiklerini değişik durumlarda uygulayabilmelerini sağlar.

Süreç: Proje Tabanlı Öğrenme yaklaşımı süreç boyutunda, öğrenenlerin işbirliği içerisinde birbirleriyle çalışmalarını teşvik etmesinin yanı sıra kendi başlarına çalışmalarını da desteklemektedir. Öğrenme koşulları sosyal, kişisel ve birlikte çalışma becerilerini geliştirir. Süreçte teknolojik araçların üstünlüğü vardır ve öğrenen bu araçları kullanmak için cesaretlendirilir. Böylece öğrenenlerin yaşam becerileri gelişir ve öğrenenler okullarının dışındaki bir dünyaya hazır hale gelirler.

Sonuç: Proje Tabanlı Öğrenme yaklaşımı, öğrenenlerin üst düzey düşünme becerilerinin ve problem çözme stratejilerinin gelişmesine yardımcı olmaktadır. Öğrenenler, öğrenme süreci sonunda örneklerle kanıtladıkları karmaşık, entelektüel, mantıklı ürünler oluştururlar ve ortaya koydukları ürünlerini kendileri değerlendirirler. Bu süreçte sosyal becerileri yaşam becerileri ve kendini yönetme becerilerini sergileme fırsatı bulurlar (Buck Institute for Education, PBL, 2002).

2.3.6. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Uygulama Aşamaları

Proje Tabanlı Öğrenme çalışmalarında izlenecek yol farklı şekillerde ifade edilmektedir. Burada bu yaklaşımlardan ikisi üzerinde durulacaktır.

Korkmaz ve Kaptan(2000) Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'nın aşamalarını altı basamak çerçevesinde ele almışlardır. Bu basamaklar ve bu basamaklarda yapılacak işlemler ile her basamaktaki öğretmen ve öğrenen rolleri aşağıda tabloda verilmiştir.

Tablo 2 *Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Aşamaları*

Aşamalar	Yapılacak İşlemler	Öğretmenin Rolü	Öğrenenin Rolü
-Konuyu ve alt konuları belirleme, grupları kendi içinde organize etme	-Öğrenenler kaynakları araştır, bir çerçeve proje için sorular önerebilirler.	-Araştırmanın genel konusunu sunar, konuların ve alt konuların tartışılmasında gruplara rehberlik eder.	-İlginç problemler yaratır ve sorunları kategorize ederler, proje gruplarını oluşturmada katkıda bulunurlar.
-Grupların proje planlarını oluşturmaları	-Grup üyeleri hep birlikte proje planını yaparlar, Nereye ve nasıl gidecekleri, neleri öğrenecekleri gibi sorular hakkında karar verirler. Kendi aralarında iş bölümü yaparlar.	-Grupların projelerini formüle etmelerine yardım eder, gruplarla toplantı yapar. Gerekli materyal ve kaynakları bulmalarına yardım eder.	-Ne çalışacaklarını planlar, kaynakları seçer, rolleri tanımlar, planların dağıtımını sağlar.
-Projeyi uygulama	-Grup üyeleri organize olur, verileri ve bilgileri analiz ederler.	-Araştırma ve çalışma becerilerinin geliştirilmesine yardım eder, temel süre ve grupları kontrol eder.	-Sorular için cevaplan araştırır. Yeri toplar. Bilgiyi organize eder. Kaynak kişilerle görüşür. Bulgularını birleştirir ve özetler.
-Sunuyu planlama	-Üyeler sunularındaki temel noktaları belirler ve bulgularını nasıl sunacaklarına karar verirler.	-Sunu için ders planlarının tartışılmasını ve sunuların organize edilmesini sağlar.	-Sununun temel noktalarına karar verilmesini, nasıl bir sunu yapılacağını planlanmasını, sunu için materyal hazırlanmasını sağlar.

-Sunu yapma	-Sunular sınıfta ve belirlenen diğer yerlerde (başka sınıflarda, başka okullarda vb.) yapılır.	-Sunular koordine edilir.	-Sunucular sınıf arkadaşlarına dönüt verir.
-Değerlendirme	-Öğrenen projeleri hakkında dönütleri paylaşırlar. Öğretmenler ve öğrenenler projeleri hep birlikte paylaşırlar.	-Proje özetleri ve öğrenilenler değerlendirilir.	-Grup üyeleri olarak çalışmayı ve çalışmada öğrendiklerini yansıtırılar. Çalışmaların değerlendirilmesinde rol alırlar

Tablo 2 'de görüldüğü gibi çalışmalar altı evreden oluşmakta ve proje konusuna karar verilmesinden değerlendirilmesine kadar geçen aşamalar ayrıntılı olarak ele alınmaktadır. Her aşamada yapılacak işlemler ve bu basamaklardaki öğretmen ve öğrenci rolleri de belirtilmiştir. Erdem ve Akkoyunlu (2002) da daha önce ifade edilen aşamalara benzer şekilde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'nın aşamalarını sınıflamışlardır. Bu aşamaları biraz daha ayrıntılandırarak on madde üzerinde toplamışlardır. Bunlar:

1. Hedeflerin belirlenmesi.
2. Yapılacak işin ya da ele alınacak konunun belirlenip tanımlanması.
3. Takımların oluşturulması.
4. Sonuç raporunun özelliklerinin ve sunuş biçiminin belirlenmesi.
5. Çalışma takviminin oluşturulması.
6. Kontrol noktalarının belirlenmesi.
7. Değerlendirme ölçütlerinin ve yeterlik düzeylerinin belirlenmesi.
8. Bilgilerin toplanması.
9. Bilgilerin örgütlenip raporlaştırılması.
10. Projenin sunulması.

Erdem ve Akkoyunlu(2002) tarafından ortaya konulan uygulama aşamaları proje etkinliğinin başlamasından bitimine kadar devam eden süreçte izlenecek adımların ayrıntılı olarak ortaya konulması çalışmasıdır.

2.3.7. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımında Değerlendirme

Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'nda değerlendirme, süreç ve ürünün birlikte ele alındığı tümel değerlendirme sistemidir. Değerlendirme etkinlikleri sadece öğrenenlerin kavramları ve konuları anlayıp anlamadığıyla ilgili değildir. Öğrenenlerin sınıf ve okul yaşantılarının dışında ihtiyaç duydukları, gerçek hayattaki becerilerinin gelişmesi ve belgelenmesiyle de ilgilidir. Örneğin öğretmenler, iş birliğine dayalı öğrenme becerileri, karışık problemleri çözme yeteneği, doğru karar verebilme yeteneği, etkili ve güzel sunumlar yapabilme yeteneği ile ilgili davranışları arayabilirler (Yurtluk, 2005:75).

Değerlendirmede en önemli nokta, sadece etkinlikler değil, ürünle birlikte bu ürünün ortaya konulması süreci de büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda değerlendirme ürün ve sürecin birlikte değerlendirildiği bir yapı içermektedir. Proje Tabanlı Öğrenme sadece öğretmenin öğrencileri değerlendirmesini içermez, aynı zamanda öğrencilerin kendilerini değerlendirme imkanı da sağlar. Değerlendirme öğrencilerin “Ne anlıyorum?” “Nasıl yapıyorum?” gibi soruları cevaplamalarında yardımcı olacak bir yapıya sahiptir (Demirel, 2003:238). En iyi değerlendirme, öğrenenlerinin kendilerini değerlendirmesi ve yukarıdaki soruların cevaplarını kendilerini bulmalarıdır. Öğrencilerin yaptıkları çalışmaların veliler tarafından incelenmesi ve çalışmaların değerlendirilmesi için işbirliği yapılması gerekmektedir.

Değerlendirme, öğretmenlerin sonraki aşamaları planlamalarına yardım eder. Öğretmenler süreç içinde öğrenenlerin ilerleyişini tekrar gözden geçirerek ve bunların dökümünü tutarak, belirlediği sorulara cevapları alırlar. Öğrenenlerin neler öğrendiğini, nelerin üzerinde durulmasına ihtiyaç olduğunu belirlerler. Bu anlayışla hareket edildiğinde öğrenen tümel değerlendirme dosyalarının tutulması gerekmektedir

Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımında öğrenen çalışmalarının değerlendirilmesi, öğretmen ve öğrenenlere bazı kolaylıklar sağlamaktadır.

Öğretmen ile öğrencinin çok daha güçlü ilişkiler kurmalarına yardımcı olur, öğretmenlerin bir sonraki adımı planlamalarına yardımcı olur, öğrenenlerin içerikle bağlantı kurmasına yardımcı olur, öğrenenlerin kendi çalışmalarını değerlendirmelerini

yönetmelerine imkan sağlar, öğrenenlerin kendi planlarını yapmalarında yardımcı olur (Yurtluk, 2005:75).

Değerlendirmede, çeşitli formlar olmalıdır. Bütün öğrenciler birbirinden farklı özelliklere sahiptir. Bu nedenle değerlendirme etkinlikleri yeteri kadar özel olması, uygun ve faydalı dönütler sağlaması gerekmektedir. Değerlendirmeciler, öğrenenlerin kendileri, aynı yaş grubu, öğretmenler ve konu alanı uzmanları olabilir.

Değerlendirme birimleri, tek tek öğrenenler, öğrenen grupları ve bütün sınıf olabilir. Değerlendirmede formatları yazma işleri(resmi okul veya ev ödevleri ve resmi olmayan kaynak ve dergiler), gözlemler(grup etkinliklerinin ve bireysel çalışmaların gözlenmesi), sunumlar, informal tartışmalar ve sorular, proje tasarımları ve final ödevleri olabilir (Buck Institute for Education, PBL, 2002).

2.3.8. Proje Tabanlı Öğrenmenin Üstünlükleri ve Sınırlılıkları

Proje Tabanlı Öğrenmenin yaklaşımı ile ders işlenirken aşamaları tamamen yerine getirilirse, öğrencileri ve öğretmenler üzerine düşen görevleri gerçekleştirirse, bu yaklaşımın birçok üstünlükleri vardır. Korkmaz (2002: 53-54), Demirhan (2002:71) ve Balkı (2003: 23-24) bu üstünlükleri şu şekilde sıralamışlardır:

- a. Bilimsel çalışma alışkanlığı kazandırır.
- b. Grupla çalışma ve işbirliğine dayalı öğrenme etkinliklerine katılımı sağlar.
- c. Yaşam boyu öğrenmeyi sağlar.
- d. Öğrencilerin bilgilerini yansıtmaları ve katılımları için çok yönlü yollar önerir.
- e. Seçme, planlama, inceleme ve yürütme gücü kazandırır.
- f. Problem çözme becerilerini ve probleme dayalı öğrenme becerilerini geliştirir.
- g. Öğrencilerin gerçek yaşamla oluşturduğu ürünleri ve performansları birleştirir.
- h. Öğrencilere pratik deneyimler kazandırır.
- i. Hem yavaş öğrenen hem de çabuk öğrenen öğrenciler için kullanılabilir.
- j. Öğrencilerin önemli konularda kendi başlarına karar almalarını sağlar.
- k. Öğrencilerin öğrenmek için motivasyonlarını arttırır ve onların daha sonraki projeleri için yeni ilgi alanları geliştirmelerini sağlarlar.
- l. Öğrencilerin kendi öğrenmelerinden sorumlu olmalarını sağlar.

m. Öğrencilere çeşitli beceriler kazandırır.

Proje Tabanlı Öğrenme Modelinin öğrencilere kazandıracığı becerileri şu şekilde sıralayabiliriz:

- ✓ Grupla birlikte çalışma becerileri.
- ✓ Yaşamsal Beceriler: Toplantı yönetmek, bir bütçe hazırlamak, plan yapmak vb.
- ✓ Teknolojiyi Kullanma Becerisi: Bilgisayar kullanma, televizyon, radyo, video vb. araçları kullanma.
- ✓ Bilişsel Süreç Becerileri: Karar vermek, eleştirel düşünme becerileri, problem çözme becerisi gibi.
- ✓ Özdenetim Becerileri(Kendi kendini yönetme becerileri): Amaçları belirleme, görevleri organize etme, zaman yönetimi vb.
- ✓ Tutumlar: Öğrenmeye karşı ilgi, gelecek için eğitime olan merakı artırır.
- ✓ Eğilimler: Öz denetim, başarı duygusu.
- ✓ İnançlar: Öz-yeterlilik inancı(Korkmaz, 2002:60)

Bu üstünlüklerinin yanında bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Bu sınırlılıkları şu şekilde sıralanabilir:

- a. Öğretmenin iş yükünü ve sorumluluklarını arttırabilir.
- b. Öğrenme için ayrılan süre artabilir.
- c. Öğrencilerin kendilerine verilen bir projeyi tamamlamaları uzun zaman alabilir.
- d. Bireysel gelişime önem verildiğinden sosyal gelişim ihmal edilebilir.
- e. Araştırmanın sınırları iyi çizilemezse, konuda aşırı sapma ve dağılma gözlenebilir.
- f. Eğer projeler öğretmen gözetimi dışında gerçekleştirilirse, önemli problemlerle karşı karşıya kalınabilir.
- g. Ekonomik açıdan maliyetli olabilir.
- h. Öğrenciler değerlendirme konusunda endişe duyabilir ve nelerin kabul edilebilir ürün olduğu konusunda belirsizlikler yaşayabilirler
- i. Öğretim materyallerinin eksikliği ve sınav baskısı diğer engelleri oluşturur.
- j. Bazı öğrenciler, kendilerine ilginç gelebilecek proje konuları bulmada zorlanabilir.

- k. Proje Tabanlı öğrenme yaklaşımında öğretmenler öğrencilere sorumluluk vermekten çekinebilirler. Öğrencilerin hazır hale gelmediklerini düşünebilirler. Öğretim materyallerinin eksikliği, sınav baskısı ve aile beklentileri gibi.
- l. Teknolojiyi bilişsel bir araç olarak kullanma konusunda deneyimsiz olan öğretmenler onu projelerde kullanmada güçlükler yaşayabilirler.
- m. Geleneksel olmayan değerlendirme türleri bazı öğretmenlere alışılmadık gelebilir
- n. Öğretmenler öğrencilere gereğinden fazla bağımsız hareket etme imkanı sunabilirler ve öğrencilere yeterli planlama, rehberlik vb. konularda daha az yardım edebilirler.
- o. Öğretmenlerin PTÖ konusunda yoğun olarak bilgilendirilmeleri gerekir nitekim öğretmenler genellikle öğretim programlarının içeriğini yaşama dönük uygulamalı etkinliklere entegre etmeye yeterince hazır olmayabilirler (Railsback, 2002:12).

Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı, ifade edilen bu dezavantajlara rağmen eğitim sistemi içerisinde uygulanması gereken bir öğrenme yaklaşımıdır. Öğretmenler bu dezavantajları dikkate alarak çeşitli önlemler alabilmelidir.

2.4. İlgili Araştırmalar

Bu kısımda yapılan araştırma konusu ile ilişkili diğer çalışmalara yer verilmiştir. Ancak ülkemizde Bilim ve Sanat Merkezinde üstün yetenekli çocukların proje tabanlı öğrenme yaklaşımı ile hazırlanmış görsel sanatlar alanı ile ilgili herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bilim ve Sanat Merkezlerindeki üstün yetenekli çocuklarda sanat eğitime yönelik literatürde bir iki çalışmanın yer aldığı görülmüştür. PTÖ yaklaşımı ile ilgili ise normal eğitim kurumlarında uygulanmış araştırmalar yer almaktadır.

Bu nedenle bu kısımda, araştırmanın alt amaçları temel alınarak ilgili araştırmalar şekillendirilmiştir. Araştırmanın alt amaçları olan, proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan görsel sanatlar eğitimi programının a) öğrenci, b) öğretmen ve c) eğitim ortamı boyutları, yaşanan sorunları, öğrenci ve öğretmenlerin görüşleri temel alınarak ilişkilendirilebilecek araştırmalara yer verilerek oluşturulmuştur.

İlk olarak proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan görsel sanatlar eğitimi programı; planlama, içerik, etkinlik, uygulama süreci, sonuç (sanatsal ürün) ve değerlendirme aşaması, a) öğrenci, b) öğretmen ve c) eğitim ortamı boyutları açısından nasıl gerçekleştirildiği başlığı altında diğer literatürlerde cevap aranmıştır. Daha sonraki aşamalarda yaşanan sorunlar, öğrenci ve öğretmenlerin PTÖ yaklaşımı ile hazırlanmış normal eğitim kurumlarındaki uygulamalardaki görüşlerine yer verilmiştir.

Üstün yetenekli çocukların eğitimindeki eğitim programı özelliklerinden başlayıp, daha ayrıntılı olarak PTÖ program basamakları ve öğretmen, öğrenci ve ortama dair araştırmalara yer verilmiştir.

İlk olarak üstün yetenekli öğrencilerin program çalışmaları ve sanat eğitimi ile ilgili araştırmalar üzerinde durulmuştur.

Üstün yetenekli çocukların eğitim programının özellikleri hakkında bilgi verilen Akarsu, Toğros, Yakmacı ve Şirin (2004;21) “Üstün Yetenekli Çocuklar Politika Önerileri Komisyon Ön Raporu” isimli çalışmada, uygulamalarda çocukların/gençlerin yapılacak işle ilgili pek çok karara katılması, sorumluluk üstlenmesi, aktif olarak üretimi/işi yapması esastır. Planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarında aktif katılım şarttır. Öğrenme biçimleri, öğrenme yöntemleri, ihtiyaca ve işe göre etkileşim ve değerlendirme yöntemleri çeşitlendirilir.

Proje tabanlı öğrenme uygulamalarının nasıl gerçekleştirildiğinin betimlenmesine yönelik yapılan çalışmalar incelendiğinde Ersoy’un (2006) “İlköğretim Besinci Sınıfta Teknoloji Destekli Proje Tabanlı Öğrenme Uygulamaları”, Çakan’ın (2005) “Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Uygulandığı 6. Sınıf Matematik Dersine İlişkin Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri”, Wolk’ un(1994) “Proje Tabanlı Öğrenme: Bir Amaç için Çalışma”, Erdem ve Akkoyunlu’ nn (2002) “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Besinci Sınıf Öğrencileriyle Yürütülen Ekipile Proje Tabanlı Öğrenme Üzerine Bir Çalışma” ve Balkı’nın (2003) “Proje Temelli Öğrenme Yönteminin Özel Konya Esentepe İlköğretim Okulu Tarafından Uygulanmasına Yönelik Bir Değerlendirme” isimli çalışmaları karşımıza çıkmıştır.

Proje tabanlı öğrenme uygulamalarının nasıl gerçekleştirildiğini ve basamaklarında gerçekleştirilen etkinlikler hakkında Ersoy (2006) “İlköğretim Besinci

Sınıfta Teknoloji Destekli Proje Tabanlı Öğrenme Uygulamaları”, isimli tez çalışmasında şu şekilde yer vermiştir. PTÖ uygulamasını üç aşamaya bölmüştür. Planlama, Uygulama ve Değerlendirmedir.

Planlama basamağında gerçekleştirilen etkinlikler şunlardır: Projenin amacını ve konusunu açıklama, Öğrencilerin proje konularını seçmesine izin verme, Proje değerlendirme ölçütlerini belirleme, Projede gerçekleştirilecek ürün türünü belirleme, Proje takvimi belirleme, Öğrencilerin aldıkları kararların gerçekçi olup olmadığını tartışması, Projede kullanılacak kaynaklar ve araç-gereçleri belirleme. Uygulama basamağında gerçekleştirilen etkinlikler şunlardır: Öğrencilerin bilgisayar kullanım becerilerine ilişkin ön bilgilerini belirleme, Öğrencilere rehberlik yapma, Projenin amacını ve takvimini hatırlatma, Öğrencilere teknik yardımlarda bulunma, Öğrencileri işbirliği yapmaya yönlendirme, Öğrencilere günlük yazmayı hatırlatma, Öğrencileri proje çalışmasına güdüleme, Biçimlendirici değerlendirme yapma, Akran değerlendirmesine olanak verme, Proje sunularının nasıl değerlendirileceğini hatırlatma. Değerlendirme basamağında gerçekleştirilen etkinlikler şunlardır: Proje sunularının nasıl değerlendirileceğini hatırlatma, Değerlendirme formlarını öğrencilere dağıtma, Grupların proje sunularını yapmaları, Öğretmen ve öğrencilerin yapılan sunuya ilişkin görüş bildirmeleri ve eleştiride bulunmaları, Öğrencilerin yapılan sunulara puan vermesi, Öğrencilerin sunulara verdikleri puanların grup adı belirtilerek tek tek tahtaya yazılması, Proje birincisinin ilan edilmesi ve ödülünün verilmesi.

Proje tabanlı öğrenme uygulamalarının nasıl gerçekleştirildiğinin ve basamaklarında gerçekleştirilen etkinlikleri hakkında Çakan (2005) “Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Uygulandığı 6. Sınıf Matematik Dersine İlişkin Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri” isimli tez çalışmasında şu şekilde yer vermiştir. PTÖ uygulamasını beş aşamaya bölmüştür. Çakan (2005) tarafından yapılan araştırmada proje tabanlı öğrenme yaklaşımı ile organize edilen çalışmanın basamakları şunlardır; planlama, projenin temel noktalarının belirlenmesi, etkinliklerin geliştirilmesi, değerlendirme, sunu ve raporlaştırmadır.

Proje tabanlı öğrenme uygulamasının öğretmenler tarafından disiplinler arası bir yaklaşım olarak algılandığını, öğrencilerin keşfedecekleri konuya kendilerinin karar vererek, etkinliği tamamlamalarının öğrencilerin gerçek yaşamı algılamalarına ve

olumlu tutum geliştirmelerine yardımcı olacağını Wolk (1994) tarafından yapılan “Proje Tabanlı Öğrenme: Bir Amaç için Çalışma” isimli araştırmasında vurgulamaktadır.

Öğretmen ve öğrenciler birlikte yürüttüğü proje tabanlı öğrenme etkililiğinin değerlendirildiği Erdem ve Akkoyunlu’nun (2002) “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Besinci Sınıf Öğrencileriyle Yürütölen Ekipile Proje Tabanlı Öğrenme Üzerine Bir Çalışma” isimli araştırmada proje işlemleri belirlenmiştir. Gerçekleştirilen işlemler projenin hedeflerine ve nasıl yürütöleceğine ilişkin bir planlama yapılmış; öğretmenlerden planı öğrencileriyle tartışıp, tartışma sonucunda, proje sorusu, incelenecek ölkelerin belirlenmesi (alt konuların belirlenmesi), takım oluşturma, çalışma takvimi, çalışma süreci, işlem basamakları, sunum, süreç ve ürün değerlendirmesi işlem basamakları gerçekleştirilmiştir.

Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının öğrenciler tarafından nasıl algılandığı, bu yaklaşımın nasıl uygulandığını ortaya çıkarmayı amaçlayan diğer bir araştırma ise Balkı’nın (2003) “Proje Temelli Öğrenme Yönteminin Özel Konya Esentepe İlköğretim Okulu Tarafından Uygulanmasına Yönelik Bir Değerlendirme” isimli çalışmasıdır. Araştırma sonucunda proje basamaklarını ve projelerin öğrencilerin derslere olan motivasyonlarını arttırdığını ve öğrenmelerini daha kalıcı kıldığını ortaya koymuştur.

Sanat alanında proje çalışmalarının nasıl yapılacağı, hangi basamakların takip edilip değerlendirmelerin nasıl yapılacağına dair ise Buyurgan ve Mercin’in (2005) “Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları” isimli çalışmasında ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Sanat eğitiminde müze ve okul işbirliğine yönelik eğitim etkinliklerini ve projelerini yorumlarken müzeler ve okullar arasındaki işbirlikçi programların üzerinde durulmuştur. Planlamadan, uygulama ve değerlendirme aşamalarına kadar ayrıntılı olarak değinilmiştir. Hedeflere ve sonuçlara doğru eşit şartlarda, birlikte planlama ve çalışma esasları dahilinde yürütölmesi gerektiğini de vurgular. Kitapta yaratıcılığı geliştiren ve engelleyen sanat eğitimcileri ile nitelikli bir sanat eğitimi ortamının nasıl olacağına dair özelliklerine de yer verilmiştir.

Sanat alanında proje çalışmalarının nasıl yapılacağı, hangi basamakların takip edilip değerlendirmelerin nasıl yapılacağına dair grup proje çalışmaları ile ilgili diğer bir çalışma yine Buyurgan ve Buyurgan’nın (2012). “Sanat Eğitimi ve Öğretimi” isimli çalışmasında yer verilmiştir. Grup proje çalışmaların amaçları, işlenişi ve

değerlendirmeleri bu çalışmada ayrıntılı olarak verilmiştir. Grup proje çalışmalarında yer alan öğrencilerin projeye dair görüşleri de bu çalışmada yer almıştır.

Sanatsal üstün yetenekli çocuklar için sanatsal yetenek geliştirme, kimlik ve eğitim programları ile ilgili araştırmalar gözden geçirildiği Parser ve Zimmerman'nın (2004) "Görsel Sanatlar Öğrenme: Üstün Zekalı ve Yetenekli Bireylerin Özellikleri" isimli araştırmada sanat eğitimi ve üstün yetenekli bireylerin hakkında inceleme yapmıştır. Bu konulara şunlar dâhil olmuştur; eğitim bağlamında, öğrenci yetenekleri, kişilik özellikleri, değerleri, alt yapıları, cinsiyet, eğitim fırsatlarının etkisi, standart testler, öğretmen özellikleri, eğitim sürecinin özellikleri ve ürün (yaratıcılık). Bu araştırmada aynı zamanda gelecekteki üstün yetenekli öğrencilerin sanat eğitimi ile ilgili araştırmacılara ve öğretmenlere yönelik önerilere de yer verilmiştir.

Sanatçı, sanat tarihçi, sanat eleştirmeni ve estetikçi gibi farklı disiplinlerin yer aldığı bir program çalışması hakkında ayrıntılı olarak bilgi veren Matthews'nın (2006) "Üstün Yetenekli Sanat Öğrencileri Öğretimi İlkeleri ve Uygulamaları" isimli bir araştırmada Gilbert Clark ve Enid Zimmerman, sanat yeteneğinin desteklemek için yapılandırılmış bir program tavsiye etmektedirler. Programın amacında tutarlı bir çalışma sistemi ve beceri sunmasını tavsiye etmişlerdir. Bunun amacı da bıkkınlığı, sıkılmayı ve vazgeçmeyi önlemek içindir. G. Clark ve E. Zimmerman bu çalışmada genel müfredat için bir program da oluşturmuşlardır. Sanatsal yetenekli öğrenciler yetiştirmek için yazarlar kuramsal çerçeve Disiplin Temelli Sanat Eğitimi ve uygulamayı beraber formüle etmişlerdir. D. Feldman'ın ise sanatsal yetenek geliştirme teorisindeki, bilgi olgunlaşma düzeyi, çıraklık, kalfalık, ustalık ve sanatçılık evreleri alınarak programın yapısını bu iki yapıyı kullanarak geliştirmiştir. Bu programda, sanatta uygulama yapmak, sanat eleştirisi, sanat tarihi ve estetik basamakları yer almaktadır. Clark ve Zimmerman akademik yetenek ve sanat yeteneği ve üstün yeteneklilik, yaratıcılık, sanat ve yetenek gelişimi arasındaki bağlantıları ve ilişkiyi incelemişlerdir. Ek olarak, sanatsal yetenekli öğrencilerin saptanması için yararlı öneriler sunmuşlardır.

Öğretmenler için görsel sanatlar alanında en basit seviyeden en üst seviyeye aktiviteler ve planlar örnek verilmiştir. Sanat alanında üstün yetenekli çocuklar için derinlemesine ve farklılaştırılmış eğitim programları örneklerine yer verilmiştir. Hatta yazarlar bu programın uygulandığı zaman, gelecekteki sanat eğitimi araştırmacıların

sanatsal yetenekli öğrencilerin belirlenmesi ve müfredat programı için yeni bir model oluşturmak için bir araç olarak kullanılabileceğini ifade etmişlerdir.

Program için tematik ve yaratıcı örnekler verilmiştir. Görsel sanatlar için tema tabanlı farklı disiplinlere dayalı sanat programı önerilmiştir. Yaratıcı öğretmenler tarafından tematik ve uygulamalara yönelik ve iki modelin de içerdiği “Görsel Sanatlarda Öğrenme Deneyimleri için Genişletilmiş Bir Yapı” diye isimlendirilen programın üzerinde durulmuştur. Sanatsal üstün yetenekli öğrenciler için program modelleri ve zenginleştirme modelleri, yetenek grupları ve hızlandırma gibi örneklerle verilmiştir. Değerlendirme için genelleme yapmaktansa her bir etkinliğe özgü değerlendirme örnekleri verilmiştir.

Üstün yetenekli öğrenciler için program özelliği ve öğretmen özelliğinin yer aldığı diğer çalışma ise Kay’ın (2008) “Sanat Yeteneğini Beslemek” isimli makalesidir. 6-14 yaş sanat alanı üstün yetenekli çocuklarla birlikte çalışmıştır. Araştırmacı sanat yeteneğini geliştirmek için öncelikle üstün yetenekli öğrencilerin karakteristik özelliklerini belirlemeye yönelik veri toplamıştır. Araştırmasında veriler çalışma sırasındaki gözlem, görüşme, portfolyo ve literatür taramasından elde edilmiştir. Nasıl ki hiçbir sanatçı başka bir sanatçı ile aynı yolu izlemez ve düşünmezse, sanat alanında üstün yeteneklilerin eğitimi de hepsi için aynı yol izlenilmemesi gerektiğini ortaya koymuştur. Bu süreçte öğretmen, öğrencinin mentorü olabileceği önerilmiştir.

Araştırma da şu sonuçlara ulaşılmıştır. Uzun süreli pratik yapılması gelişmiş bir yetenekle sonuçlanacaktır. Birçok sanat alanı üstün yetenekli çocuğun erken çocukluğun ilk yıllarında yetenek gelişimi gözlenmiştir. Bu erken yaşlardaki yetenek gelişimine ileri seviyede teknik beceriler ve artistik beceriler eklenmiştir. “Kendi Kendine Yönelme”(self-directedness) ya da “Ustalaşmak için Yoğun Eğilim”(rage to master) gibi iki özellik belirgin şekilde gözlemlenmiştir. Bunlar sanat alanında üstün yetenekli çocukların diğerlerinden ayıran en belirgin özellikler olarak ortaya çıkmıştır. Sanat alanı üstün yetenekli öğrencilerin çok üretken ve farklı fikirlere sahip olduğu keşfedilmiştir. Görsel akıcılık (farklı düşünce ve fikirleri) düzeyi çok çeşitli olduğu, hatta bu çocuklardaki görsel akıcılık seviyesi profesyonel sanatçılara eşit olduğu gözlenmiştir. Diğer özellikleri ise; yoğun konsantrasyon (başkalarından daha uzun süre sanatsal bir problemle birlikte olabilme becerisi, çünkü keşfedecekleri çok şey olduğunu düşünürlər), çizim hızı (o kadar hızlı olabilirler ki bazı seviyeleri atlarlar), çizimlerinin

komplike ve ayrıntılıdır, farklı metotlar (araçlar) keşfederler, teknik becerileri, algılamadaki duyarlılık (ayrıntılıya duyarlı, bilgiye dayalı detaylar, üst düzeyde algılama da beceri sahiplerdir).

Sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitiminde, yaratıcılık ve estetik bir zekâyâ ihtiyaç duyulduğu ifade etmiştir. Yaratıcılığın sanatsal yeteneğin bir parçası olmasına rağmen doğada sıra dışı gibi görülebileceğini yazmıştır. Sanat alanında üstün yetenekli çocuklar rastgele doğaçlama yaptıkları çalışmaları, şekiller, kareler ve çizgilerle oluşturdukları çizimlerini bunlara örnek olarak vermiştir. Diğer taraftan bazı öğrenciler için yaratıcılıktan daha önemli olan teknik becerilerin ön plana çıktığını belirtmiştir (örneğin gölgeleme, perspektif, anatomi vb. konulardır). Bu çocuklar bazen problem olarak kabul ettikleri bu tür konular üzerinde fazlaca zaman harcayabilecekleri üzerinde durmuştur. Bunu da profesyonel sanatçılar gibi çocuğunda bir konuda uzmanlaşması ve odaklanması çok yoğun “problem tanımlama ve çözme becerileri” sonucu olabileceğini ortaya koymuştur. Kendi kendine inisiyatif kullanması sadece konunun seçilmesi değil aynı zamanda yöntem ve araç seçiminde olduğu gözlemlemiştir. Bildik olmayan, duyuşsal ve entelektüel birikimlerine göre araçların kullanımını öğrenmeye yönlendiklerini ifade etmiştir. Her bir çalıştığı öğrencinin çizim aracı, konu seçimi, ilham aldığı kaynak, problem edindiği teknik ve çalışma zamanlarının programlanması konusunda çok spesifik seçimleri olduğunu ifade etmiştir. Her öğrencinin kişisel sanatsal estetik gelişimini, kendi kendini yönlendirme sürecinde karşılaşılan zorluklarla ilgili olduğunu da ortaya koymuştur. Bu problemin aşılmasında ise portfolyodan elde edilecek dönütlerle sağlanabileceği ifade edilmiştir.

Üstün yetenekli çocukların eğitimi için dünyadaki çeşitli yöntem ve tekniklerin verildiği ve kendi kültür ve eğitim sistemimize uyumlu, fakat evrensel özellikler taşıyan özgün yöntemlerin özelliklerin verildiği diğer bir araştırma da Ercan’ın (2004) “Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitimi İçin Temel Prensipler ve Kullanılan Teknikler” isimli çalışmasıdır.

Literatür taramasında ikinci olarak taranan bilgi ise üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde, sanat eğitiminde ve PTÖ uygulamasındaki öğretmen özellikleri olmuştur.

Üstün yetenekli çocukların eğitimde öğretmen özellikleri konusunda Akarsu ve diğerlerinin (2004:20) “Üstün Yetenekli Çocuklar Politika Önerileri Komisyon Ön

Raporu” çalışmasında yer verilmiştir. Öğretmenlerin özel olarak yetiştirilmiş olması gerektiği, bazılarının ise böyle bir eğitimi almış olması gerekemeyebileceği üzerinde durulmuştur. Toplumun tüm bireyleri potansiyel kaynak olarak değerlendirileceği ve üretim ve yaratıcılık etkinliklerinin planlanmasından, uygulanmasından, sürece ve sonuca yönelik değerlendirmelerden birden çok kişi ve kuruluş sorumlu olabileceği vurgulanmıştır. Bunlar aile, öğretmen, “mentor”, usta kişi, rehber ya da işin sorumluluğunu alma yeterliğindeki her hangi bir yetişkin olabilecektir.

Üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocuklara öğretmenlik yapacaklarda bulunması gereken yeterlikler konusunda Ataman’ın (2011) “Üstün Zekâlılar ve Üstün Yetenekliler” isimli çalışmasında ayrıntılı olarak yer verilmiştir Bir çok çalışma yapıldığı üzerinde durmuş ve bu araştırmalar sonucunda belirlenen en önemli öğretmen yeterliklerinin ilk onunu çalışmasında vermiştir. Özellikle öğretmenlerin yapması gerekenler ve yapmaktan kaçınması gereken davranışlara da çalışmasında yer vermiştir.

Üstün yetenekli çocukların öğretmenlerinin özelliklerinden bahsedildiği diğer bir çalışma Yeşilova (1997) tarafından yapılan “Üstün Yeteneklilik ve Türkiye’de Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi” isimli bir yüksek lisans tezidir. Üstün yetenekli çocukların öğretmenlerinden teorik olarak bahsedilmiştir. Aynı zamanda bu çalışma çerçevesinde, üstün yetenekli çocukların genel özellikleri, bu çocuklar için özel eğitimin gerekliliği, ülkemizde yapılan çalışmaların bir özeti verilmiştir.

Görsel sanatlar öğretmenin niteliklerinin belirlendiği diğer çalışma ise Zimmerman (1991) Indiana Üniversitesi Yaz Sanat Enstitüsü’nde iki haftalık boyama kursunda sanatsal yetenekli öğrencilerle ve bir öğretmenin özelliklerinin anlatıldığı bir çalışmadır. Öğretmen özellikleri olarak ise; sanatsal beceriye sahip ve konu ile ilgili bilgisi olması, öğrencileri ile empati kurabilen, esprili, drama yöntemi ile sınıfın zorlu ortamını ilginç ve çekici hale getirebilecek olması üzerinde vurgu yapılmıştır. Sanatsal yetenekli 13 ile 16 yaş öğrenciler ile bir resim öğretmenin içinde bulunduğu bir durum (örnek olay) incelemesidir. Bu araştırmada içerik analizi kullanılmıştır. İki haftalık yaz boyama kursuna sanatsal yetenekli öğrencilerin eğitiminde başarılı bir öğretmen modeline ihtiyaç olduğu vurgulanmıştır. Bu öğretmenin özellikleri ve program oluştururken nelere dikkat etmesi gerektiğini anlatılmıştır. Bu çalışmada hızlandırılmış bir program ile sanatsal üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminin önemini ek kanıt sağlanmıştır. Görsel sanatlar alanında başarının daha yüksek düzeyde olması için

sanatsal üstün yetenekli öğrencilerin gelişmesi için, onların bilgi, beceri ve değerler eğitimi için, normal eğitimin ötesinde farklı programlar ve etkinlikler geliştirilmesi, akıl hocası (mentor)-sanatçılar ile üniversite seviyesinde sınıflar ve çalışma ortamları sağlanması üzerinde durulmuştur.

Literatür taramasında üçüncü olarak taranan bilgi ise üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde, sanat eğitiminde ve PTÖ uygulamasındaki ortam özellikleri olmuştur.

Üstün yetenekli öğrencilerin eğitim ortamı ile ilgili eğitimin tarifli ve sınırlı mekanı, sabit fiziksel ortamı, sabit donanımı, belirlenmiş araç-gereci olması gerekmediğini belirten Akarsu ve diğerlerinin (2004:20) “Üstün Yetenekli Çocuklar Politika Önerileri Komisyon Ön Raporu” çalışmasında yer verilmiştir. Çalışmada yapılacak işin niteliğine göre her yer öğrenme ortamı olarak kullanılabilirliği üzerinde durulmuştur.

BİLSEM’ in ihtiyaçları göz önünde bulundurularak hazırlanan programın dışında eğitim ortamının mimari, malzeme, öğretim materyalleri geliştirme ve öğretmen eğitimi konularında yapılması gerekenlerin dile getirildiği bir çalışma olan Akarsu’nun (2004) “İstanbul Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) İçin Bir Öğrenme Modeli” isimli makalesidir. Çalışmada genel olarak program, eğitim ortamı ve öğretmenlerin özellikleri hakkında bilgi verilmiştir.

Proje tabanlı öğrenme ortamlarında kullanılan bilgi kaynaklarını ve öğrenciler tarafından kullanılan süreçleri belirlemeyi amaçlayan bir çalışmada Land ve Greene’in (2000), “Web Ortamında Proje Tabanlı Öğrenme: Kaynakların Bütünleştirilmesine İlişkin Nitel Bir Çalışma” isimli makalesidir. Araştırma, 9 öğretmen adayı ile nitel araştırma yaklaşımından yararlanılarak yapılmıştır. Araştırma sonucunda, proje tabanlı öğrenme sürecinde kullanılan ortamlarla ilgili; 1) uygun proje konularının geliştirilmesinde veri yönelimli yaklaşımdan amaç yönelimli yaklaşıma doğru ilerlemenin önemli olduğu; 2) öğrencilerin proje yöntemleri ve mantığı ile bilgi kaynaklarının bütünleştirilmesinde zorlandıkları; 3) uygun bir proje geliştirmede biliş bilgisi, alan ve sistem bilgisi gibi konuların önemli olduğu ortaya çıkarılmıştır.

Özellikle üstün yetenekli öğrencilerin program çalışmaları, problem çözme becerisi, yaratıcılık ve mantık yürütme ve denen yöntemlere bakıldığında Chung'un (2001) doktora tezi karşımıza çıkmıştır. Potansiyel üstün yetenekli çocukların tanımlanmasında kullanılan problem çözme etkinlikleri geliştirmek üzerine bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışma, potansiyel üstün yetenekli çocukları belirlemek amacıyla formal olarak problem çözme aktivitelerini geliştirmeyi amaçlamıştır. Bu problem çözme aktiviteleri genelde günlük durumlardan ve gerçek hayat problemlerine dayanmıştır. Üçüncü ve dördüncü sınıf çocuklar bu çalışmada yer almıştır. Üç kritere göre çocukların bu aktivitelere karşı tepkileri değerlendirilmiştir. Bunlar; problem çözme becerisi, yaratıcılık ve mantık yürütmedir. Araştırmada, sonuç olarak bulgular problem çözme aktiviteleri ile üstün yetenekli çocukların belirlenmesi ve seçilmesinde olumlu olmuştur.

Literatür taramasında dördüncü olarak taranan bilgi ise üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde, sanat eğitiminde ve PTÖ uygulamasındaki yaşanan sorunlar olmuştur.

Bilim ve Sanat Merkezlerinde resim öğretmenlerinin genel olarak Görsel sanatlar eğitiminde karşılaştıkları sorunlarında yer verildiği Coşkun'un (2007) "Görsel Sanatlarda Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi ile İlgili Öğretmen Görüşleri ve Değerlendirilmesi" isimli araştırmasında görsel sanatlarda üstün yetenekli çocukların sanat eğitimi ile ilgili ülkemizde yapılan çalışmalar araştırılarak, üstün yetenekli bireylerin eğitim aldığı Bilim ve Sanat Merkezleri ile Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri resim/resim-iş öğretmenlerinin konu ile ilgili görüşlerinin neler olduğu belirlemeye çalışılmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden 31 Bilim ve Sanat Merkezi resim/resim-iş öğretmeni ile 38 Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri resim/resim-iş öğretmenlerine 11 sorundan oluşan bir anket uygulanmıştır. Üstün yetenekli öğrencilere sanat eğitimi verilen okulların mimari yapılarının sanat eğitimine uygun olmadığı, bu okulların yeterli araç-gereç ve donanımına sahip olmadığı, uygulanmakta olan ders süresinin yetersiz olduğu, bunun da eğitime olumsuz yansıdığı, görüşüne katılan öğretmenlerin, sanat eğitimine uygun bir mimari yapının oluşturulması, ders sürelerinin artırılması gerektiği ve okulların sanat eğitiminde ihtiyaç duyulabilecek araç-gereçler ile donatılması gerektiği görüşünde oldukları belirlenmiştir.

İlköğretim besinci sınıfta gerçekleştirilen teknoloji destekli proje tabanlı öğrenme sürecinde yaşanan sorunların neler olduğunun belirlendiği Ersoy'un (2006) "İlköğretim Besinci Sınıfta Teknoloji Destekli Proje Tabanlı Öğrenme Uygulamaları" incelenmiştir. Proje tabanlı öğrenme uygulamalarının nasıl gerçekleştirildiğinin betimlenmesi amaçlanan çalışmada betimsel durum çalışması yapılmıştır. Ayrıntılı nitel verilerin betimsel analizi yapılmıştır. Gerçekleştirilen teknoloji destekli proje tabanlı öğrenme sürecinde öğrenci, öğretmen ve okul kaynaklı sorunların neler olduğuna dair kod ve temalara ulaşılmıştır. Öğrenci kaynaklı sorunlar arasında; sınıfta gürültülü çalışma, disketi evde unutma ya da disketin bozulması, ders sırasında internet'te sohbet etme ya da oyun oynama, değerlendirmenin nasıl yapılacağını anlayamama, sunuları uzun yapma, yapılan bazı sunulardan sıkılma, internet'ten bulunan bilgilerin doğruluğunu kontrol edememe, bilgisayar kullanmadaki yetersizlikler, grup içi tartışma ve birbirini suçlama, kimi öğrencilerin grupta her şeyi kendisinin yapmak istemesi biçiminde öğrenci kaynaklı yaşanan sorunlar belirlenmiştir. Öğretmen kaynaklı sorunlar, kimi öğrencilere olumsuz eleştiride bulunma, öğrencilerin yaptıkları çalışmalara uygulama sürecinde yeterli dönüt verememe, grupları heterojen oluşturmama ve değerlendirme sürecini öğrencilere iyi açıklayamama biçiminde sıralanmıştır. Okul kaynaklı sorunlar arasında, Bilgi Teknolojileri Sınıfındaki bilgisayar sayısının yetersizliği, bilgi teknolojisi sınıfının yerinin uygun olmaması ve bilgisayarların güncel olmaması belirlenmiştir.

Simkins (1999) tarafından yapılan araştırmada "Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Uygulanmasında Karşılaşılan Güçlükler" konusunda yaptığı araştırmada üç yılı aşkın bir süre Challenge 2000 Multimedia Projesi PBL+MM modelinin geliştirilmesi ve araştırılması için Silicon Vally K12 öğretmenlerinden oluşan 100'den fazla öğretmenle çalışmıştır. Bu öğretmenlerden 7 anahtar kavramı, somutlaştırarak projelerini planlayıp uygulamaları istenmiştir. Bu kavramlar; çekirdek program, gerçek dünya bağlantısı, öğrenci tartışmaları, işbirliği, değerlendirme, çoklu ortamı bir araç gibi kullanmak ve çerçeve bir zamana ulaşmaktır. Simkins (1999) proje tabanlı öğrenme yaklaşımıyla ilgili öğretmenlerle uzun süreli çalışmalar yapmıştır. Öğretmenlerin proje tabanlı öğrenme yaklaşımını çekirdek programı temele alma, işbirliği becerileri, gerçek dünya ile bağ kurma, tartışma ortamı yaratma, çoklu ortam kullanma, zaman ve değerlendirmeyi dikkate alarak planlamalarını sağlamıştır. Ancak, öğretmenlerin proje çalışmalarında zaman sıkıntısı yaşadıkları belirlenmiştir.

Öğrencilerin PTÖ uygulamasındaki yaşadığı sorunların belirlendiği diğer bir çalışma ise Meyer ve Arkadaşlarının (1997) proje tabanlı öğrenmenin öğrencilerin motivasyonlarına ve öğrenme stratejilerine etkisini araştırdıkları çalışmadır. Beşinci ve altıncı sınıf öğrencileri ile yürütülen çalışmanın öğretme-öğrenme süreci işbirliğine dayalı öğretim yöntemleriyle oluşturulmuştur. Çalışmanın başında öğrenciler gözlenerek “çalışmaya istekli” ve “çalışmaktan kaçan” biçiminde sınıflandırılmıştır. Bu öğrencilere okul başarısızlık tolerans ölçeği ile öğrenme adaptasyon ölçeği uygulanmıştır. Bu uygulama sonucunda öğrenmeye istekli olan öğrencilerin etkinliklerde yer alma, zor işleri tercih etme oranlarının diğer öğrencilere göre daha iyi olduğu belirlenmiştir.

Üstün yetenekli çocukların sanat eğitiminde yaşanan sorunların ve bulunduğu çözüm önerilerini anlattığı, normal bir sınıfta bu sanat alanında üstün yetenekleri olan öğrencisinin ihtiyaçlarını nasıl karşılamaya çalıştığı üzerinde durulduğu diğer bir çalışma ise Wilson (2009) “Sınıfındaki Picasso: İlköğretim Okulu Üstün Yetenekli Sanatçıların İhtiyaçları Nasıl Karşılanır?” isimli çalışmadır. Cassidy, isimli 3. sınıfta sanat alanında yetenekli bir öğrencisi ile yaşadıklarını anlattığı ve o yaşta nasıl soyut ve yaratıcı olarak düşündüğünden bahsetmiştir.

BİLSEM uygulaması öğretmen görüşlerine göre eğitim-öğretim, rehberlik, fiziksel donanım ve okul-çevre-merkez işbirliği açısından dört boyutta incelenen ve yaşanan sorunların belirlendiği diğer bir çalışma Sezginsoy’un (2007) “Bilim ve Sanat Merkezi Uygulamasının Değerlendirilmesi” isimli çalışmasıdır. 1995 yılından itibaren ülkemizde uygulanmakta olan Bilim ve Sanat Merkezi modeli merkezlerde görev yapan öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmiştir. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. 2005 yılı itibarı ile Türkiye’nin yedi coğrafi bölgesinde yer alan 25 Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapmakta olan 294 öğretmenin 227’sinden tutum ölçeği tekniği ile veri toplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar dokuz madde halinde sıralanmıştır. Bunlar; merkez öğrencilerinin devamsızlık sorunları, merkezlerin fiziki ortam yetersizliği, hizmet içi eğitim yetersizliği, öğrencilerin merkeze uyum sorunları, eğitim programı sorunları, merkez hakkında bilgi yetersizliği sorunları, proje üretiminin gerçekleşmeme sorunu, eğitim-öğretim zamanının yetersizliği sorunu, öğrenci tanılama sürecindeki sorunlar olarak ifade edilmiştir.

Literatür taramasında beşinci olarak taranan bilgi ise üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde, sanat eğitiminde ve PTÖ uygulamasındaki öğrenci ve öğretmen görüşleri olmuştur.

Öğrenci ve öğretmenlerin görüşleri ile ilgili literatür tarandığında Kılıç'ın (2009) "Proje tabanlı Öğrenmede Web Tabanlı Araç Geliştirmesinde ve Kullanılmasına Yönelik Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri" isimli çalışmasında PTÖ uygulamasına ilişkin görüşleri sınıflandırma yapılmıştır. Bu araştırma sonunda elde edilen sonuçlar, yararlı bulma, uygunluk ve teknik başlıkları altında belirlenmiştir. Yararlı bulma temasını, projelerini paylaşabilmeleri ve eleştiri alabilmeleri, kendi projelerine destekleyici ya da destek bulmaları, proje geliştirirken, sitedeki projelerden örnek alarak faydalanmaları, internet üzerinde olması pozitif bir etkiye sahiptir, özgüvenlerini artırıcı gibi alt kodlara ayırmıştır. Uygunluk temasını, zaman ve mekân sorununu ortadan kaldıracığından, internet ve bilgisayar konusunda yetkin olmayan öğrencilerin ortam kullanırken zorlanabilecekleri konusunda çekinceleri, ortamın, öğrencilerin grup olarak çalışmalarına ve işbirliğini artırıyor olduğuna dair kodlara ayırmıştır. Teknik teması başlığı altına ise internet kullanıma dair teknik gelişmeler hakkında bilgi verme olarak ayırmıştır.

Proje tabanlı öğrenmenin öğretmenler tarafından planlanması ve uygulanmasındaki öğretmenlerin görüşlerinin yer aldığı Muniandy'nin (2000), "Proje Tabanlı Öğrenmede Teknoloji ve Yapılandırmacı Kuramın Kullanımı Üzerine Bir İnceleme" adlı çalışmasıdır. İlköğretim sınıflarında proje tabanlı öğrenmede yapılandırmacılık ve teknolojinin birlikte kullanımının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, nitel durum çalışması yöntemi kullanılmıştır.

Farklı branş öğretmenlerle öğretme ortamında disiplinler arası bir işleyiş gerçekleştirilen proje tabanlı öğrenme yaklaşımının kullanıldığı Turnbull'un (1999) araştırma çalışmasında gözlem çalışması sonunda elde edilen bulgulara göre proje tabanlı öğrenme yaklaşımının öğrenci başarısını olumlu yönde etkilediği bulunmuştur. Beş hafta süren çalışmada öğretmenler proje tabanlı öğrenme yaklaşımını uygulama sürecinde çoklu öğretimsel etkinlikleri daha fazla dikkate alırken, yapısalcılık ve teknolojinin bir arada kullanımına dikkat etmedikleri gözlenmiştir. Öğrenci ve öğretmenlerin görüşleri alınarak uygulamaya ilişkin veriler elde edilmiştir.

Proje tabanlı öğrenmenin sürecinin, öğrenen ve öğretmen görüşlerine etkisini belirlemeyi amaçlanan diğer bir çalışma ise Başbay (2006), “Basamaklı Öğretim Programıyla Desteklenmiş Proje Tabanlı Öğrenmenin Sürece, Öğrenen ve Öğretmen Görüşlerine Etkisi” adlı araştırmadır. Araştırmada nitel ve nicel karma desen kullanılmıştır. Araştırma ilköğretim besinci sınıf Sosyal Bilgiler dersinde “Bir Devlet Kuruyoruz” projesi kapsamında 23 öğrenciyle bir yıllık sürede gerçekleştirilmiştir. Araştırmada öğrenci ve öğretmen görüşleri tema ve kodlara ayrılmıştır. Öğrenen görüşleri proje yararları, projenin uygulanabilirliği, keyif alma ve zorluk olmak üzere dört tema oluşturulmuştur. Öğretmen görüşleri ise öğrenme anlayışı, uygulanabilirlik, öğrenen başarısına etkisi, öğrenen tutumları, zorlukları olmak üzere dört tema ile sınıflandırmıştır.

Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının literatür tarama yoluyla açıklandığı ve program geliştirme öğelerinin hedefleri, eğitim durumları ve sınav durumları açısından incelendiği diğer bir çalışma ise Demirhan (2002) tarafından yapılan “Program Geliştirmede Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı” araştırmadır. Çalışmada öğretmen ve öğrencilerin uygulamaya ilişkin görüşleri alınmıştır. Çalışmadaki amaç, proje tabanlı öğrenme yaklaşımını desteklemek ve bu yaklaşıma örnek bir uygulama göstermek için, özel bir okulda ilköğretim 3.sınıflardan biri deney biride kontrol grubu olmak üzere seçilen iki şubede uygulama çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Uygulama sürecinde, öğretmen ve öğrenci davranışları için gözlem formu kullanılmıştır. Ayrıca “yapılandırılmış görüşme tekniği” kullanılmıştır. Uygulama sonucunda elde edilen sonuçlara göre deney grubu öğretmeni Hayat Bilgisi dersinde proje tabanlı öğrenme yaklaşımının öğrencilerin derse aktif olarak katılımları, araştırma yaparak bilgiye ulaşmalarını sağlayacağını, araştırmalarını sunmalarına yardımcı olacağını ve öğrencilerin ürün ortaya çıkarmalarının onların yaşama hazır duruma gelmelerini sağlayacağını belirtmiştir. Ayrıca bu tür çalışmalar için zamanın yetersiz, programın yoğun olduğundan bahsetmiştir. Öğrencilerin bilgilerinin düzenlenmesi sırasında öğretmenin yardımcı olması gerektiğini, ileriki yaşlarda bunun öğrencilerin kendilerinin gerçekleştirebileceğini belirtmiştir. Uygulama sonrasında deney grubunda grup arkadaşlarıyla dergi, kitapçık gibi ürün çıkarmak isteyen öğrencilerin sayısında artış olmuştur. Dersin hangi yollarla işleneceği sorusuna “proje tabanlı öğrenme” seçeneğini işaretleyen öğrencilerin sayısında artış görülmüştür. Uygulama sonunda yaklaşımla ilgili olarak dikkat edilmesi gereken hususlara yer verilmiştir.

Farklı branşların yer aldığı işbirliği içerisinde yürütülen, bir senaryo çerçevesinde öğrencilerin e.b.o.b. bağıntısını kullanarak köy içerisinde bir çiçek bahçesi oluşturmaları planlanan PTÖ uygulamasının öğrenci ve öğretmenlerin görüşleri ile değerlendirildiği diğer bir çalışma ise Çakan'ın (2005) "Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Uygulandığı 6. Sınıf Matematik Dersine İlişkin Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri" tezidir. Öğrenci ve öğretmenlerin görüşleri alınarak, nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılarak kodlama yoluyla analiz edilmiş bir çalışmadır. Öğrencilerin çalışma ile ilgili görüşleri yararları, güçlükleri, keyif ve genelleme (olumlu, olumsuz) olmak üzere dört temada sınıflandırma yapılmıştır. Atar'ın (2009) "Meslek Lisesinde Proje Tabanlı Öğrenme (Salihli İMKB Anadolu Teknik Lise, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi)" isimli tezinde de aynı şekilde sınıflandırma yapıldığı görülmüştür.

Sanat alanında üstün yetenekli çocuklar konusunda öğrenci ve öğretmenlerin deneyimlerinin neler olduğuna dair yürütülen bir çalışmada Ballantyne'nin (2009) "Görsel Sanat Sınıfın Önemi: Sanatsal Üstün Yetenekli Öğrencilerin Desteklenmesi" isimli yüksek lisans tezidir. Avustralya'da sanat alanındaki üstün yetenekli çocukların eğitim ihtiyaçları ve gereksinimlerin neler olduğuna dair araştırma yapılmıştır. Bu çalışmada, Güney Doğu Queensland'da bir lisede okuyan öğrenciler ve öğretmenlerden elde edilen veriler kullanılmıştır. Çalışma üstün yetenekli çocukların eğitim ihtiyaçları, planlama, konu seçimi ve değerlendirme gibi konularda katkı sağlamış ve alanla ilgili bu açığa vurgu yapmıştır. Görsel sanat sınıflarında yetenekli öğrencilerin tespiti (tanılama) ve öğretmenlerin sanatsal deneyimleri keşfetmek için kullanılan yöntemler araştırılmıştır. Araştırma da şu sorulara cevap aranmıştır. 1. Sanatsal açıdan sanatsal üstün yetenekli öğrencileri nasıl (tanılama) tespit edilir? 2. Görsel sanatlar sınıfında öğretmenler, sanatsal üstün yetenekli öğrencileri ile beraber yaşadıkları deneyimler nelerdir? 3. Görsel sanatlar sınıfında sanatsal üstün yetenekli öğrencilerin yaşadıkları deneyimler nelerdir? 4. Görsel sanatlarda üstün yetenekli öğrencilerin öğretme ve öğrenmeye yönelik getirilen yeni yaklaşımlar neler olabilir? Araştırmanın bulguları bu sorular altında özetlenmiştir.

Bu çalışmadaki bulgular, bu çocukların tanılama sürecinin net olmadığı ve kendi içerisinde çelişkiler olduğunu ortaya koymuştur. Ek olarak öğrenci ve öğretmen deneyimleri, sanat sınıflarındaki öğrencilerin öğrenme algılarının çeşitli olduğuna ve

öğrenme de bireysel bir yaklaşım olduğuna işaret etmektedir. Değerlendirme aşamasında sanat dersindeki değerlendirme ile gerçek sanat eseri değerlendirme uygulamaları arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Programın yeniden yapılandırılması, çocukların tanılanma sürecinin gözden geçirilmesi sonucu ortaya çıkmıştır.

Özellikle, bu çalışmada sanatsal üstün yetenekli öğrenciler için programın yeniden revize edilmesi önerilmiştir. Görsel sanatlar sınıflarında sanatsal yetenekli öğrencilerin belirlenmesi için mevcut prosedürlerin gözden geçirilmesi tavsiye edilmiştir. Bu çalışma planında sanatsal üstün yetenekli öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için bu süreçte öğrencilerin öğretmenlerin, velilerin ve yöneticilerin yer almasının önemine değinilmiştir.

Üstün yetenekli okul öncesi eğitim programında yetenekli çocukların farklı eğitim programlarında yeteneklerini nasıl geliştiğini belirlemek için yapılmış diğer bir çalışma ise Chun'un (2001) "A Differentiated Gifted Preschool Program: A Case Study" isimli doktora tezidir. Kore'de farklılaştırılmış üstün yetenekli okul öncesi eğitim programı üzerine bir durum (örnek olay) çalışması yapılmıştır. Araştırma veri kaynakları olarak, derinlemesine gözlem ve görüşme ve doküman kullanılmıştır. 15 çocuk ve aileleri, 9 öğretmen(görüşleri) ve 2 yönetici bu çalışmaya katılmıştır. Üstün Yetenekli Çocuklar Okul Öncesi Eğitim Programı felsefesi ve hedefleri açıklanmış ve buna göre farklı müfredat ile farklı öğrenme ortamı oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda üstün yetenekli okul öncesi öğrenmede yeteneklerini ve ilgi alanlarına göre farklı müfredat ve programlar hazırlanması gerektiğine, üstün yetenekli çocuklar da benzer yetenekleri ve ihtiyaçları olduğu, akranları ile etkileşimden keyif aldıkları, bireysel potansiyellerinin ortaya çıkarılması gerektiği ortaya çıkmıştır. Okul öncesi program, üstün yetenekli çocuklar için faydaları ve uygunluğu hakkında bilgi vermektedir. Bu çalışmada, üstün yetenekli çocukların okul öncesi eğitim programının dikkatli bir incelenmesi, aynı zamanda üstün yetenekli çocukların eğitim programlarının oluşturmak için bir temel sağlamıştır.

PTÖ uygulamasında öğretmen, öğrenci veli görüşlerinin yer verildiği diğer bir çalışma ise Vaiz'in (2003) "Proje Tabanlı Öğrenmede Portfolyoların (Öğrenci Gelişim Dosyalarının) Kullanımı ve Öğrenme Sürecine Yansımaları" adlı çalışmasıdır. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının ve öğrenci gelişim dosyalarının hazırlandığı grubun

çeşitli yönlerden olumlu gelişmeler gösterdiğini belirlemiştir. Üçüncü sınıf hayat bilgisi dersinde yapılan çalışmada öğretmen, öğrenci veli görüşleri arasında benzerlik olduğu belirlenmiştir. Bu görüşlere göre proje tabanlı öğrenme yaklaşımının ve öğrenci ürün dosyası geliştirilerek öğrenmenin öğretme sürecinde kullanılması gerektiği ifade edilmiştir.

Proje Tabanlı Öğrenme yaklaşımının öğrenci görüşleri alınarak öğrencilerin başarıları, yaratıcılıkları, özgüvenleri, öğrenci tutumları ve problem çözme becerileri üzerindeki olumlu etkilerin belirlendiği diğer bir araştırma Coşkun (2004) tarafından yapılan “Coğrafya Öğretiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı” isimli çalışmadır.

PTÖ yaklaşımı ile hazırlanan proje uygulamasının öğrenci ve öğretmen görüşleriyle değerlendirilen diğer bir araştırma Öztürk ve Ada’nın (2006) tarafından yapılan “Sosyal Bilgiler Eğitiminde Proje Tabanlı Öğrenme ve Portfolyo Değerlendirme Yaklaşımının Eğitim ve Sınama Durumlarına Yansıması” makalesidir. Araştırma, 7. sınıflarda “Avrupa’da Yenilikler” ünitesinde nitel araştırma yöntemi ile yapılmış, aynı zamanda nicel verilerle de araştırmanın sonuçları desteklenmiştir. Süreç sonrasında öğrenci, öğretmen ve verilen portfolyo değerlendirme ve proje tabanlı öğrenme yaklaşımlarına olan olumlu tutumlarında artış olduğu gözlenmektedir. Süreç sonrasında öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ayırdıkları çalışma sürelerindeki artışın, çalışma açısından anlamlı bir fark oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenci portfolyolarının incelenmesiyle elde edilen Portfolyo Değerlendirme puanları ile sınıf öğretmeninin yaptığı kâğıt-kalem testleri arasında anlamlı ilişki bulunmuş, ancak veli-öğretmen ve öğrenci-öğretmen değerlendirmeleri arasında ilişki düşük düzeyde kalmıştır.

Görsel sanatlar eğitiminde üniversite düzeyinde yetenekli öğrencilerin eğitimi ile ilgili program planlaması, süreç ve değerlendirmelere ilişkin bir diğer çalışma ise Özsoy’un (1999) “Güzel Sanatlar Öğretiminde Çok Alanlı ve Projelere Dayalı Bir Yöntem” isimli araştırmasıdır. Projelere dayalı bir görsel sanatlar öğretim programı 1997-1998 akademik yılından itibaren Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalında uygulamaya konulmuştur. Araştırma boyunca veriler, öğretmen adaylarına uygulanan ön ve son anketlerle, mini testlerle, ders değerlendirme formu ve öğretim elemanı değerlendirme formu ile; başlangıç, süreç ve sonuçların videotıyp kayıtları, dia ve fotoğraflarla tespit edilmesi ile, öğretmen adayları, uygulama öğretmenleri ve uygulama öğretim elemanlarıyla yapılan görüşmelerle

toplanmıştır. Araştırmanın sonunda projelere dayalı olarak hazırlanan ve Özel Öğretim Metotları adı altında uygulanan bu yeni yöntem, öğretmen adaylarının mezun olduklarında sanatın öğretimine yönelik geliştirilmiş bazı teorileri hayata geçirmelerine yardımcı olacaktır. Yine uygulama öğretmenleri öğretmen adaylarının hazırladıkları süreç dosyalarıyla ilgilenmişler, yeni yöntemin son derece verimli olacağını belirtmişlerdir. Kriterlere dayalı vize ve final değerlendirmeleri konusunda öğrencilerin isim belirtmeden yazılı olarak olumlu ve olumsuz yönleriyle ilgili görüşleri alınmış, yapılan incelemede büyük çoğunluğun bu yöntemi tasvip ettikleri ortaya çıkmıştır.

Yine görsel sanatlar eğitiminde bir nitel araştırma yöntemi olan “Eğitsel Eleştiri” yönteminin uygulandığı ve bir program çalışmasının basamaklarının verildiği diğer bir çalışma Özsoy’un (1998) “Sanat Eğitiminde Özel Öğretim Metotları Dersinin Araştırma Teknikleri Dersi ile Birleştirilmesi: Bir Uygulama Örneği” isimli araştırmasıdır. Gazi Üniversitesinde, Resim-İş Öğretmenliği Yüksek Lisans Programında “Sanat Eğitiminde Nitel Araştırma Yöntemi: Eğitsel Eleştiri” adlı ders, alan öğretimi kapsamında bir araştırma dersinin değerlendirilmesi yapılmıştır. Görsel sanatlar eğitimi alanında yapılan araştırmalar son derece sınırlı olmasına ve sanat öğretiminin niteliğini incelemeye yönelik yapılacak araştırmalar daha çok yararlar sağlayacağı üzerinde durulmuştur.

Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının uygulandığı ve yukarıda özetlenen araştırmalarda genel olarak program basamaklarının farklılıklar gösterdiği, süreç içerisindeki basamaklarda öğrenci, öğretmen ve ortam olarak farklı özellikler taşıyabildiği, aynı zamanda PTÖ yaklaşımın doğasından kaynaklı olarak çok fazla ortak özelliklerin olduğu görülmüştür. Yaşanan sıkıntıların ortak noktaların var olduğu gözden kaçmamıştır. Öğrenciler, öğretmenler ve yöntem ile ilgili çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre proje tabanlı öğrenme yaklaşımı, öğrencilerin motivasyonlarını, öğrenmeye karşı ilgi ve isteklerini harekete geçirmekte ve artırmaktadır. Öğrencilerin üst düzey düşünme, araştırma yapma, konuşma, liderlik, doğru karar verme, problem çözme, risk alma gibi becerilerini ve özelliklerinin gelişimine katkı sağladığı belirlenmiştir.

Proje tabanlı öğrenme ile gerçek hayat problemleriyle karşı karşıya kalan öğrenciler, bu problemleri işbirliği içinde çözme, iletişim ve empati kurma, sorumluluk alma, saygı ve sevgi içinde olma gibi çeşitli özelliklerini geliştirirler. Her proje

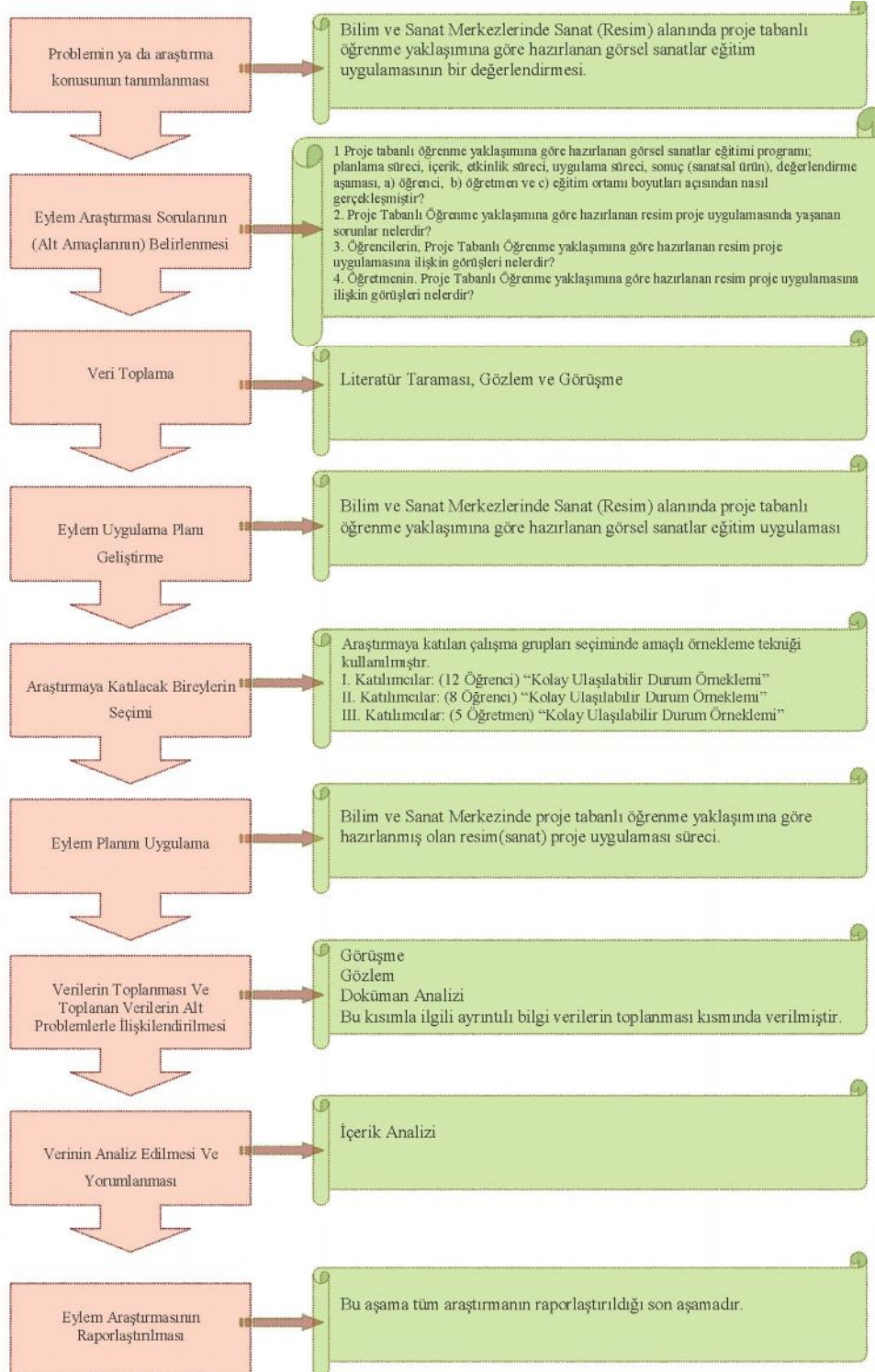
alışması birçok bilim alanının ya da disiplini bir arada kullanmayı gerektirir. Dolayısıyla öğrencilerin disiplinler arası bir anlayış geliştirmelerine katkıda bulunur. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımına ilişkin araştırmalar incelendiğinde; öğretme-öğrenme sürecinde uygulanan çalışmalar öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal özelliklerine olumlu katkı sağladığı görülmüştür.

Proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan programlara ilişkin, programın basamaklarında öğrenci, öğretmen ve eğitim ortamı boyutlarında, PTÖ uygulamalarında ve üstün yeteneklilerin sanat eğitiminde yaşanan sorunlara, PTÖ uygulamasında öğrenci ve öğretmenlerin görüşlerine ilişkin birçok farklı bilgiye ulaşılmıştır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmada izlenen bilimsel yaklaşımın “araştırmanın modeli”, “araştırmanın çalışma grubu”, araştırmada kullanılan “veri toplama teknikleri” ile “verilerin çözülmesi ve yorumlanması” gibi basamakları açıklanmıştır.

Şekil 3 Eleştirel Eylem Araştırması Deseninin Aşamaları

Bu araştırma da yöntem olarak eylem araştırması kullanılmıştır. Araştırmada Elliott'un eylem araştırması için belirlediği aşamalar izlenmiştir (Ekiz, 2003:156). “Eleştirel eylem araştırması” deseninin aşamaları yukarıda Şekil 3 'te verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada; Bilim ve Sanat Merkezi'nde uygulanan proje üretimi programında proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan resim (sanat) proje uygulama sürecinin değerlendirilmesi amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Yapılacak araştırmanın özelliğinden dolayı “özgürleştirici/geliştirici/eleştirel eylem araştırması” şeklinde araştırma desenlendirilmiştir. Eylem araştırması, herhangi bir olgu, olay ya da nesneyi içinde gerçekleştiği ya da bulunduğu sosyal bir ortamda sistematik olarak tanımak ve geliştirmek amacıyla kişi ya da kişiler tarafından yürütülen bilimsel bir etkinliktir (Ekiz, 2003:146).

Araştırmada, eylem araştırmasının eğitim bağlamı içerisinde yürütülen amacı içerisinde öğretim metotları ve öğrenme stratejilerinin etkililiğini uygulamada incelemek ve söz konusu öğretim programının değerini eğitsel olarak arttıracak şekilde geliştirilmesine katkı sağlamaktır (Ekiz, 2003:146). Bu araştırmada Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezinde uygulanan proje tabanlı öğretim yaklaşımı ile hazırlanmış resim (sanat) proje uygulamasının nasıl gerçekleştiğini, uygulama sırasında ortaya çıkan sorunların neler olduğunu ve araştırma sonucunda elde edilen verilerle eğitim pratiğini anlamaya ve geliştirilmeye çalışılacağı için eylem araştırma yönteminin kullanılması uygun görülmüştür.

Araştırmada Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezinde öğrenim gören sınırlı sayıdaki öğrenciler için benzer ve çok sayıda olmaları mümkün olmayacağından bir örneklem seçilmesi mümkün değildir. Bununla beraber öğrenci sayısının az olması, araştırmacının aynı kurumda öğretmen olmasından dolayı “Kolay Ulaşılabilir Durum Örneklemi” katılımcılar olarak seçilmiştir.

Eylem araştırmasında araştırmacı uygulama içinde yer alan bireyler olarak kendi doğal ortamları içinde uygulama sürecini doğrudan gözleyebilme, sürece uygun veri

toplama yöntemleri belirleyebilme (bireysel görüşme, grup görüşmeleri, doküman analizi, vb.), toplanan verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgulara göre yeniden veri toplama gibi kararları esnek bir yapı içinde alabilme olanağına sahiptirler. Uygulayıcının kendisi, aynı zamanda veri toplama aracı olarak işlev görür (Yıldırım ve Şimşek, 2002:297). Araştırmada araştırmacı, belirtilen Bilim ve Sanat Merkezinde öğretmenlik yapıyor olması, hem uygulayıcılardan biri, hem de katılımcı gözlemci konumunda biri olarak uygulayıcılarla işbirliği içerisinde birebir sürecin bir parçası olmuştur. Böylelikle araştırmada kullanılan yöntem uygun olarak hem araştırmacı hem de uygulayıcı konumundadır. Bu nedenle araştırmacı aynı zamanda bir veri kaynağı durumundadır.

Araştırmada, veri kaynaklarında çeşitlemeye (triangulation) gidilmiştir. Veri kaynaklarında çeşitleme, görüşme, gözlem(video görüntüleri) ve doküman gibi farklı veri kaynaklarını aynı anda kullanılması ve analizlerde kıyaslamalar yapılmasıdır. Bu yöntemle elde edilen verilerin analizlerinde birbirlerini teyit amacıyla kullanılması ile ulaşılan sonuçlarla geçerliliğin ve güvenilirliğin artırılmasını sağlamaya çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2005:89).

Bu çalışmada, görüşme, gözlem(video görüntüleri) ve doküman veri kaynaklarının tamamı kullanılmıştır. Veri kaynakların çeşitlemesi ile elde edilen araştırma verileri, içerik analizi tekniğinden yararlanılarak çözümlenmiştir.

Araştırmanın problemi, alt amaçları, çalışma grubu ve araştırmacının (araştırmacının öğretmen olması) çalıştığı kurumda araştırma yapması göz önünde bulundurulduğunda araştırmanın yönteminin eylem araştırması olarak belirlenmesi uygun görülmüştür.

3.2. Çalışma Grubu

Nitel araştırmalarda çoğu kez örneklem yerine katılımcı ifadesinin kullanıldığı ve bir evrenden bahsedilmediği görülmektedir. Çünkü hipotez testi yaparak bir genellemeye ulaşmak yerine, ele alınan olay, olgu, kişi veya kurumlarının derinlemesine inceleyerek öz niteliklerinin anlaşılmasına çalışılması söz konusudur (Yıldırım ve Şimşek 2005:109).

Bu araştırmada, Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezinin proje üretimi/yönetimi programda yer alan üstün yetenekli öğrencilerle ve öğretmenlerle çalışılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını amaçlı durum örnekleme yöntemlerinden “Kolay Ulaşılabilir Durum Örnekleme”dir. Araştırmanın katılımcılarını, Bilim ve Sanat Merkezinde eğitimine devam eden 12 üstün yetenekli öğrenci ve bu proje sürecinde yer alan, araştırmacının da içinde bulunduğu 5 öğretmen oluşturmuştur. Bu tür bir örneklem, araştırma yöntemine hız ve pratiklik kazandırması, araştırmacının kendi çalıştığı kurumu tanıyıp bilmesi, daha önceden gözlemlerin yapılması, kolay erişebilirlik, araştırmanın maliyeti, merkezdeki öğrenci sayısının sınırlı olması ve araştırma konusunun önemi açısından tercih edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2005:113).

Kolay ulaşılabilir durum örnekleme seçilmiş olması, araştırmacının seçebileceği daha nitelikli bir durumun ve bilgi bakımından daha zengin durumların olmamasından kaynaklanmıştır. Bunun böyle olması ise araştırma ile ilgili zengin, betimsel ve derinlemesine bilgiye dayalı bir veri elde edilmesine engel olmamıştır. Katılımcılar araştırma sürecince, araştırmaya dair gerçekleri açık, samimi ve inanılır biçimde ortaya koymuşlardır.

3.2.1. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Yaş ve Cinsiyetleri

Araştırmaya katılan öğrencilerin özellikleri aşağıdaki Tablo 3’de verilmiştir. Araştırma sürecinde 12 öğrenci son değerlendirme basamağına kadar katılmıştır. Fakat araştırmanın görüşme aşamasında 4 öğrenci ailesinin başka şehre taşınması nedeniyle son aşama olan odak grup görüşmesine katılamamışlardır. Ancak burada bu 4 öğrencinin de özellikleri verilmiştir. Çünkü araştırma sürecinin son aşamasına kadar uygulamanın içerisinde yer almışlardır.

Tablo 3’e göre, araştırmaya 9’u kız ve 3’ü erkek toplam 12 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin 3’ü 12 yaşında, 5’i 13 yaşında ve 4’ü 14 yaşındadır.

Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezinde öğrenciler her sene sınavla alınmaktadır. Alınan öğrenci sayısı her yıl değişiklik göstermektedir.

Tablo 3 Araştırmaya Katılan Öğrencilerinin Yaş ve Cinsiyetleri

Öğrencilerin Özellikleri	f	%
Cinsiyet		
Erkek	3	25,0
Kız	9	75,0
Yaş		
12 Yaş	3	25,0
13 Yaş	5	41,7
14 Yaş	4	33,3
Toplam	12	%100

Bu öğrencilerin proje ve etkinlik dağılımları proje üretimi programında her bir birimi(sanat etkinlikleri birimi gibi) gezecek şekilde sayıları 5 ile 8 arasında değişmektedir. Bu sayı yıllara göre azalma ve artma göstermektedir. Öğretmenlerin dağılımı yapılan proje ve etkinlik çalışmaların ihtiyacına göre 3 ile 5 arasında değişmektedir. Bu kurumda bulunan öğretmen sayısı ve çevre koşullarına göre değişiklik göstermektedir. Ama en az 2 öğretmenle etkinlikler ve projeler yürütülmeye çalışılmaktadır.

Araştırma sürecinde bulunan katılımcı öğrencilerin kimliklerinin gizli tutulması etik olarak uygun görülmüştür. Bu amaçla da 12 öğrenci Ö1,.....Ö12, kısaltmaları ile isimlendirilmiştir.

3.2.2. Çalışma Grubundaki Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin özellikleri Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4 Çalışma Grubunda Yer Alan Öğretmenlerin Özellikleri

Öğretmen	Yaş	Kıdem Yılı	Bu Kurumda Kaçınıcı Yılı	En Son Aldığı Eğitim Derecesi
Öğrt1	42	21	8	Lisans
Öğrt2	32	10	3	Yüksek Lisans
Öğrt3	35	12	3	Lisans
Öğrt4	32	10	3	Yüksek Lisans
Öğrt5	30	8	3	Yüksek Lisans

Tablo 4 incelendiğinde öğretmenlerin yaş, kıdem yılı ve eğitim durumları yer almaktadır. Öğretmenlerin 1'i 40 yaş üstü ve 4'ü 30 yaş üstüdür. Öğretmenlerin 3'ü 10 yılın altında 2'si 10 yılın üstündedir. Öğretmenlerin 3'ü yüksek lisansını yapmış, 2'si lisan mezunu olduğu görülüyor. Öğretmenlerin 3'ünün çeşitli etkinliklerde, alanı ve üstün yeteneklilerle ilgili makaleleri yer almaktadır. Ayrıca çeşitli kurs ve seminerlere katılmışlardır. Öğretmenlerden 2'si çeşitli ulusal ve uluslararası yarışmalarda ödül alan öğrencilerin danışmanlığı yapmışlardır. Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenleri bu kurumda çalışmadan önce eğitim almakta ve sınav kazanarak göreve başlamaktadırlar.

Araştırma sürecinde bulunan katılımcı öğretmenlerin kimliklerinin gizli tutulması etik olarak uygun görülmüştür. Bu amaçla da 5 öğretmen Öğr1,.....Öğr5, kısaltmaları ile isimlendirilmiştir.

3.2.3. Araştırmacının Rolü

Nitel araştırmalarda, araştırmacı olay ve olgulara öznel bir bakış açısı olan ve empati yapabilen kişidir (Yıldırım ve Şimşek, 2005:49). Nitel araştırmacılara göre “tam nesnellik” başarılması mümkün olmayan bir olgudur. Önemli olan, çalışılan probleme ilişkin araştırmacının konumu ve tutumu açık olarak ortaya koyması, vardığı sonuçlara hangi yol ve yöntemlerle vardığını derinlemesine ve ayrıntılı bir biçimde ortaya koymasındır. Olay ve olguları ancak içerden geliştirilen bir bakış açısıyla anlaşılabilirliğini varsayan nitel araştırmacı, belirli bir ortamda belirli bireyler tarafından oluşturulmuş gerçeğe katkıda bulunan bireyleri kendi algılarından anlamaya çalışır (Yıldırım ve Şimşek, 2005:65). Nitel araştırmacı alanda zaman harcayan, araştırma kapsamındaki kişilerle doğrudan görüşen ve gerektiğinde bu kişilerin deneyimlerini toplanan verilerin analizinde kullanan kişidir. Bu bağlamda araştırma sürecinde araştırmacının nasıl bir rol sergilediğini kısaca açıklanmasında yarar görülmüştür. Öncelikle araştırmacı, görsel sanatlar öğretmeni olarak Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezinde 3, öğretmenlikte 8 yıldır görev yapmaktadır. Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezleri ve üstün yetenekli çocuklarla ilgili birçok seminer, kongre ve sempozyuma katılmıştır. Araştırmacı Bilsem öğrenci

tanınması ve Bilsem öğretmen eğitimlerinde eğitmen olarak görev yapmıştır. Bu süreç içerisinde alana ilişkin araştırmalarda yer almıştır. Araştırmacı, görev yaptığı Bilim ve Sanat Merkezinde araştırmayı gerçekleştirmiştir. Bu nedenle araştırmacı Bilim ve Sanat Merkezinin fiziksel yapısını, öğrenci ve öğretmen profilini, eğitim ortamını tanımaktadır. Araştırmacının alanı ayrıntılı olarak tanınması, sürecin nasıl gelişeceğine yönelik öngöründe bulunması ve var olan problemi bütüncül olarak yansıtmada kolaylıklar sağlamıştır. Araştırmacı ayrıca araştırma uygulamasına başlamadan önce, resim (sanat) proje ve etkinlik uygulamaları ile ilgili merkezde öğrencileri ile araştırmanın bir pilot çalışmasını gerçekleştirmiş, böylece esas uygulamada ortaya çıkabilecek aksaklıkları önceden önlemeye çalışmıştır.

Araştırmacı süreçte hem katılımcı gözlemci rolü, hem de birebir araştırmanın içinde yer alan öğretmen rolünü üstlenmiştir. Böylelikle araştırmacı süreçteki olay ve olguları daha iyi kavrayabilmiş, sürecin nasıl geliştiğine yönelik deneyimleri yaşamış ve böylece verilerin analizinde etkili olmuştur.

3.3. Araştırma Ortamı

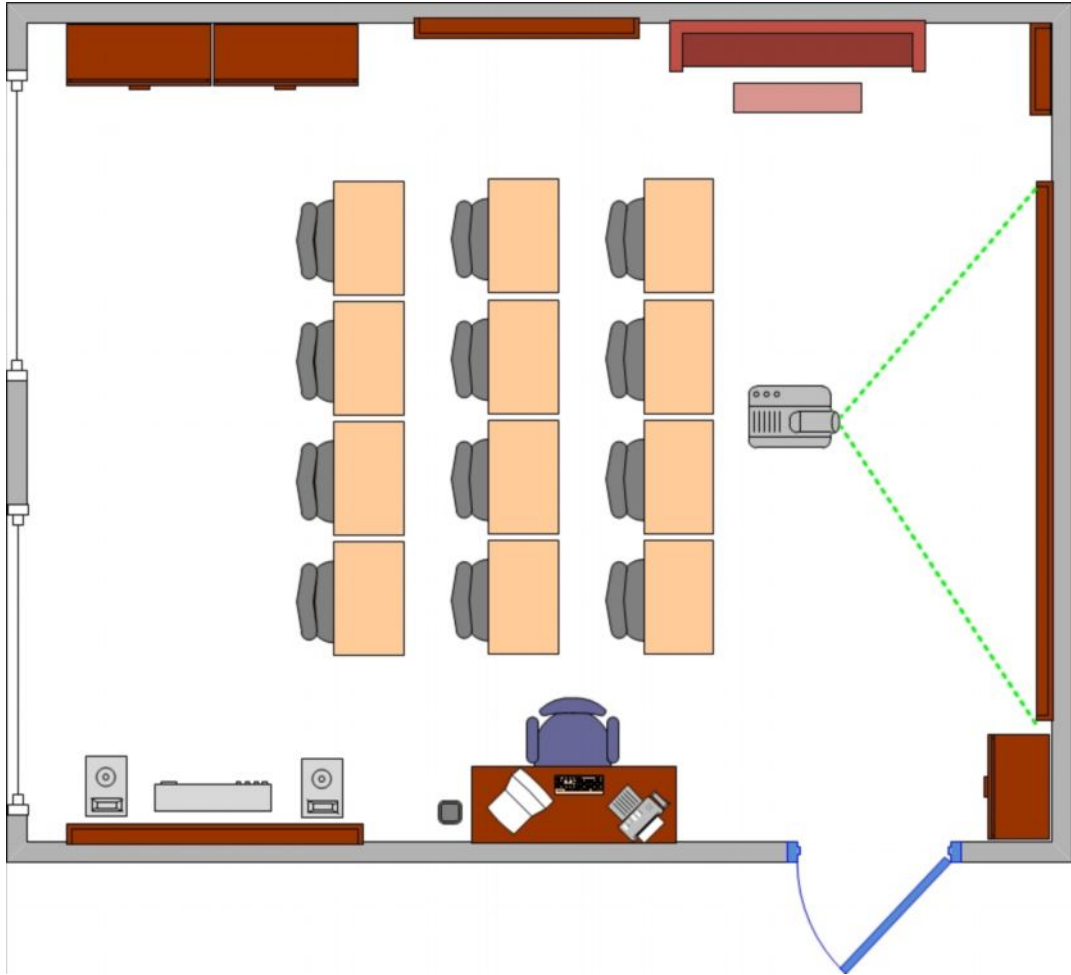
Nitel araştırmalarda araştırmacılar, üzerinde araştırma yapılan kişilerin içinde bulundukları ortamlar ya da üzerinde araştırma yapılan konu, olay ve olguların geçtiği yerlerin geniş bir biçimde betimlenmesini yaparlar. Böylece, verilerin hangi ortamlardan elde edildiği ya da benzeri ortamlar için hangi anlamları ifade ettiği belirlenmiş olur (Ekiz, 2004:429).

Araştırmanın uygulaması, 2009 Haziran –Temmuz ayında Ankara ili Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi'nde proje üretimi/yönetimi programda yer alan öğrencilerle ve projede yer alan öğretmenlerle çalışılmıştır. Çalışma resim(sanat) proje çalışması kapsamında yer alan 5 branşın yer aldığı 6 farklı mekan kullanılmıştır. Araştırmada resim(sanat) proje tabanlı öğrenme uygulamasının proje konusu “Yaşadığım Kent Ankara Merkezimize Göz Kırıyor” seçilmiştir.

Araştırma sürecinde öğrenciler Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezinde altı farklı ortamı kullanmışlardır. Bunlardan birincisi proje konusunun ve müzik

etkinliğinin yapıldığı müzik dersliği, ikincisi araştırmaların ve sunuların yapıldığı bilgisayar laboratuvarı, üçüncüsü araştırmanın tarih ve coğrafya branşlarının etkinliklerini yapıldığı tarih dersliği, dördüncüsü resim etkinliklerin, çizimlerin ve uygulamanın değerlendirildiği yer olan resim atölyesi, beşincisi eskizlerin sergilenip değerlendirmelerin yapıldığı okul koridoru ve altıncısı okulun bahçesinde yer alan 3x30 metre uzunluğundaki duvar ve bahçe alanıdır.

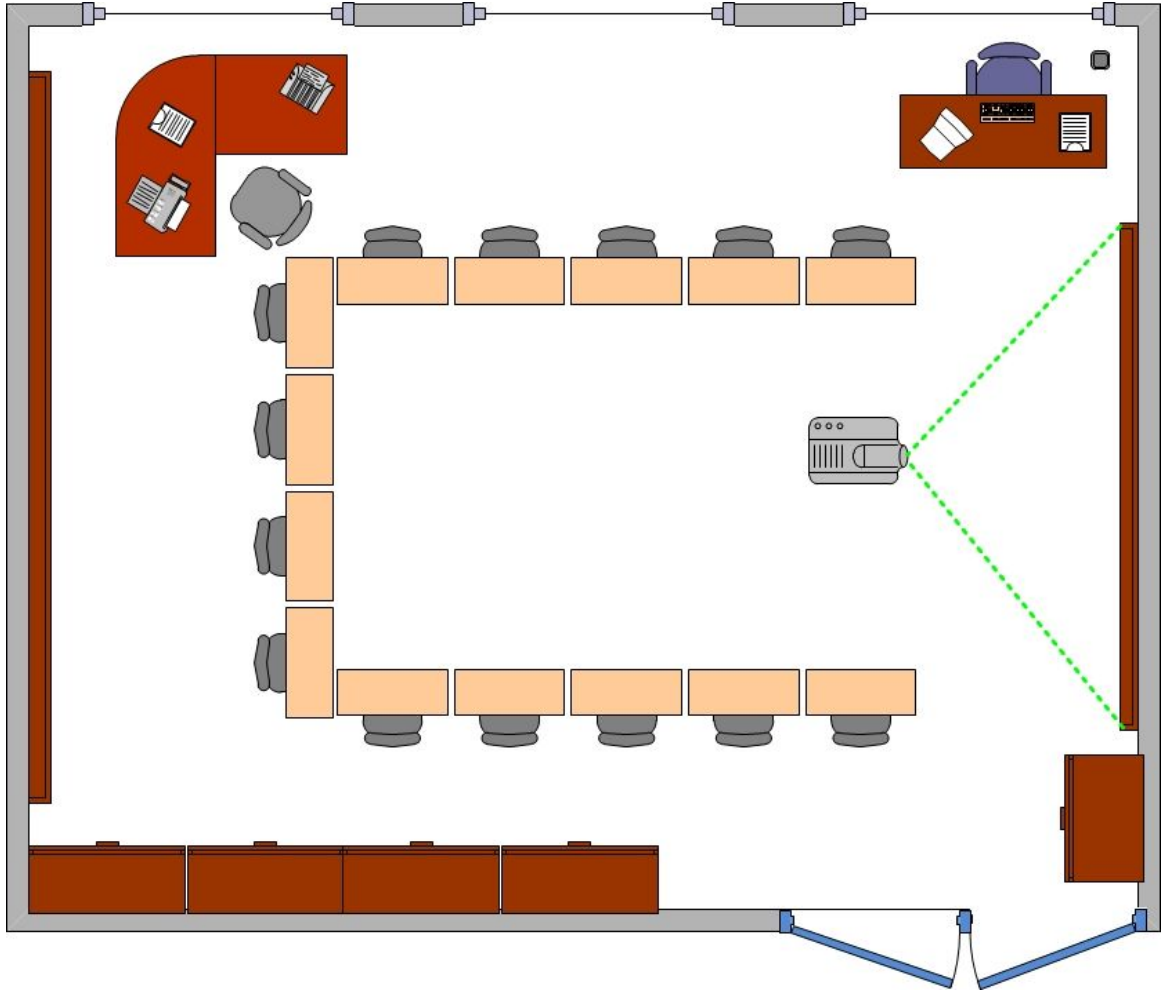
Şekil 4 Müzik Dersliği Proje Tabanlı Öğrenme Sürecinin Planlama Basamağındaki ve Müzik Etkinliğindeki Oturma Düzeni ve Planı

Öğrencilerin süreç içerisinde ilk olarak yer aldıkları müzik dersliğinde toplam 12 sıra yer almaktadır. Ayrıca öğretmenin kullandığı bir masa, bir sandalye, bir bilgisayar, bir projeksiyon ve bir yazıcı yer almaktadır. Müzik sınıfında bunların dışında 3 dolap, 2 pano, bir piyano, ritim aletleri, 6 tane saz, 2 gitar ve bir müzik seti ile ses sistemi vardır.

Araştırmanın planlama ve müzik etkinliklerinde öğrencilerin oturma şekli ve sınıfın krokisi Şekil 4’de verilmiştir.

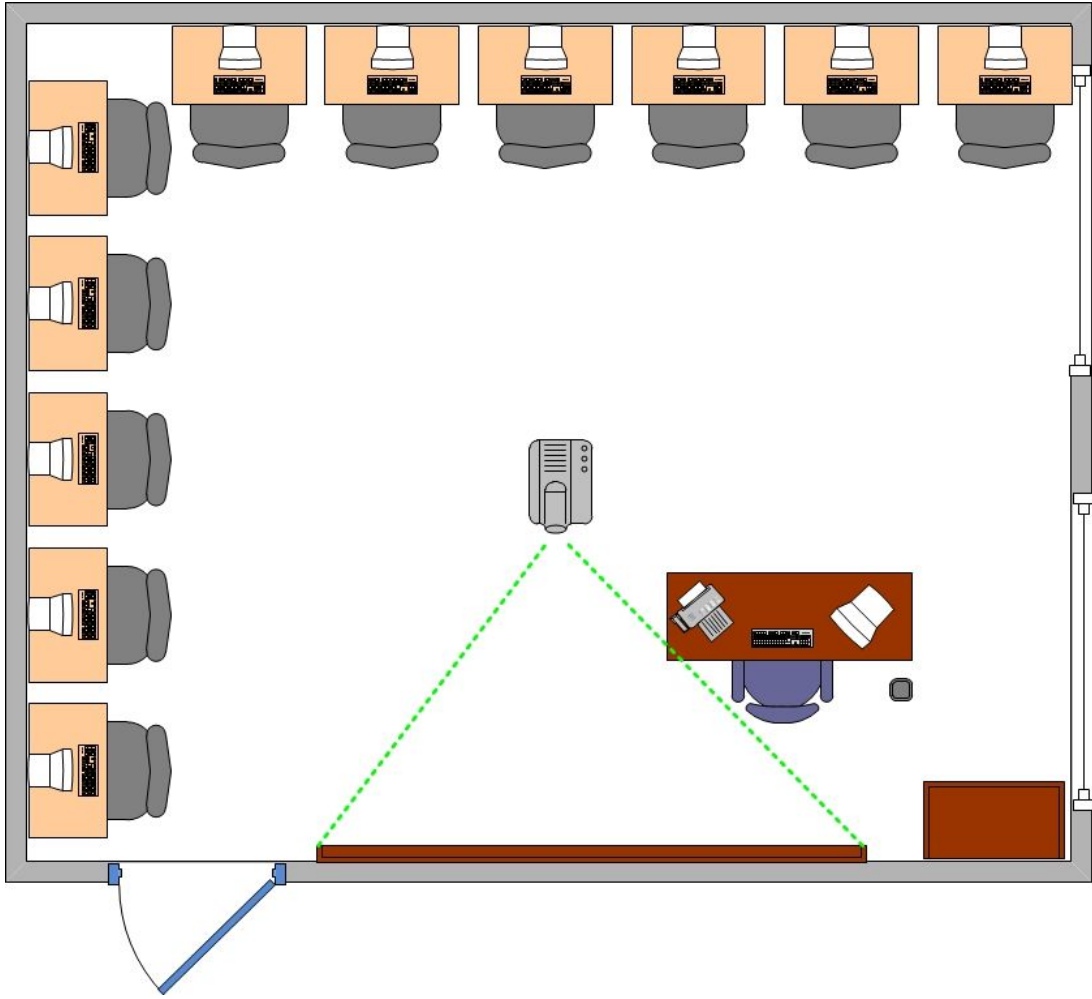
Şekil 5 Tarih Dersliği Proje Tabanlı Öğrenme Sürecinin Tarih ve Coğrafya Etkinliklerinin Yapıldığı Basamağındaki Oturma Düzeni ve Planı

Öğrencilerin süreç içerisinde ikinci olarak yer aldıkları tarih dersliğinde toplam 14 öğrenci masası ve sandalyesi yer almaktadır. Ayrıca öğretmenin kullandığı iki masa, bir sandalye, bir bilgisayar ve bir yazıcı yer almaktadır. Tarih sınıfında bunların dışında bir projeksiyon, beş dolap ve projeksiyon için ikinci bir bilgisayar ve onun için küçük

bir masa ve sandalye yer almaktadır. Araştırmanın tarih ve coğrafya etkinliklerinin yapıldığı süreçlerde öğrencilerin oturma şekli ve sınıfın krokisi Şekil 5’te verilmiştir.

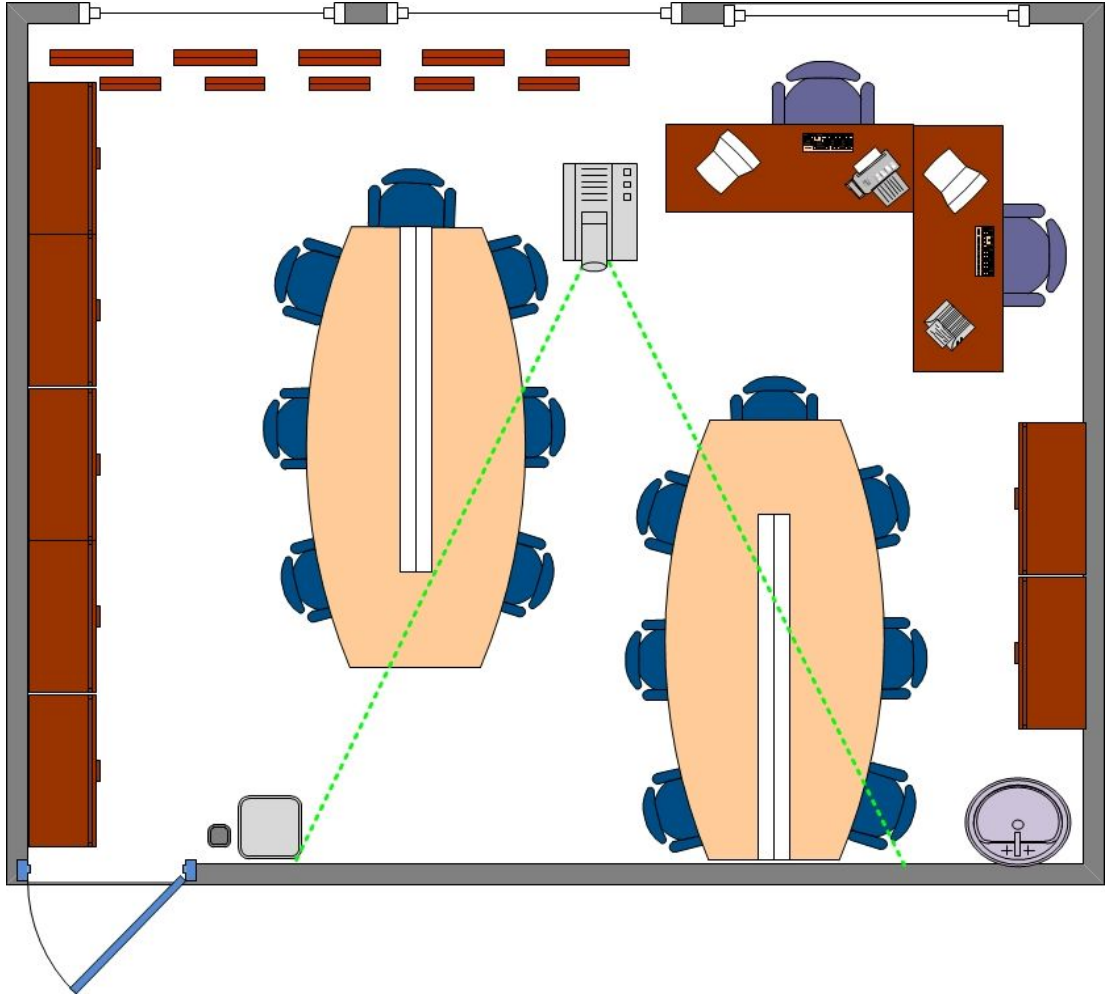
Şekil 6 Bilgisayar Laboratuvarı Proje Tabanlı Öğrenme Sürecinin Araştırma ve Sunu Basamağındaki Oturma Düzeni ve Planı

Öğrencilerin süreç içerisinde üçüncü olarak yer aldıkları bilgisayar laboratuvarı toplam 11 öğrenci bilgisayarı, bilgisayar masası ve sandalyesi yer almaktadır. Ayrıca öğretmenin kullandığı bir masa, bir sandalye, bir bilgisayar ve bir yazıcı yer almaktadır. Bilgisayar sınıfında bunların dışında bir projeksiyon, bir dolap yer almaktadır. Araştırmanın, proje tabanlı öğrenme yaklaşımı ile hazırlanan resim(sanat) proje

çalışmasının araştırmaların yapıldığı ve sunuların hazırlandığı aşamaların geçtiği süreçlerde öğrencilerin oturma şekli ve sınıfın krokisi Şekil 6’de verilmiştir.

Şekil 7 Resim Atölyesi Proje Tabanlı Öğrenme Sürecinin Resim Etkinliklerinin, Uygulama ve Değerlendirme Basamağındaki Oturma Düzeni ve Planı

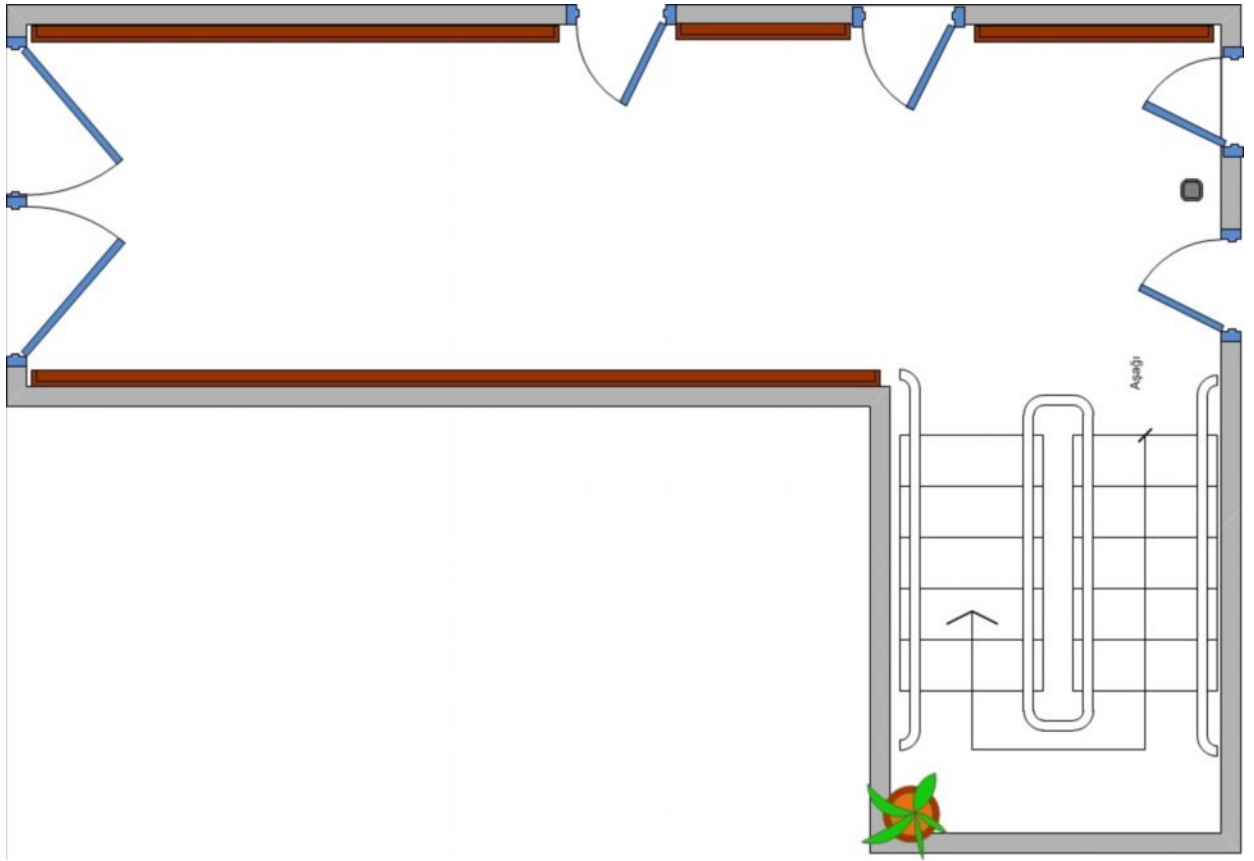

Öğrencilerin süreç içerisinde dördüncü olarak yer aldıkları resim atölyesinde toplam 14 öğrenci sandalyesi ve 2 çalışma masası yer almaktadır. Ayrıca öğretmenin kullandığı iki masa, iki sandalye, iki bilgisayar ve bir yazıcı yer almaktadır. Resim atölyesinde bunların dışında bir lavabo, bir projeksiyon, öğrencilerin malzemeleri koymaları için 14 öğrenci dolabı ve 5 tane şövale yer almaktadır. Araştırmanın resim(sanat) etkinliklerin yapıldığı, eskizlerin çizildiği ve sunumların sunulduğu ve

değerlendirmelerin yapıldığı resim atölyesinde öğrencilerin oturma şekli ve sınıfın krokisi Şekil 7’de verilmiştir.

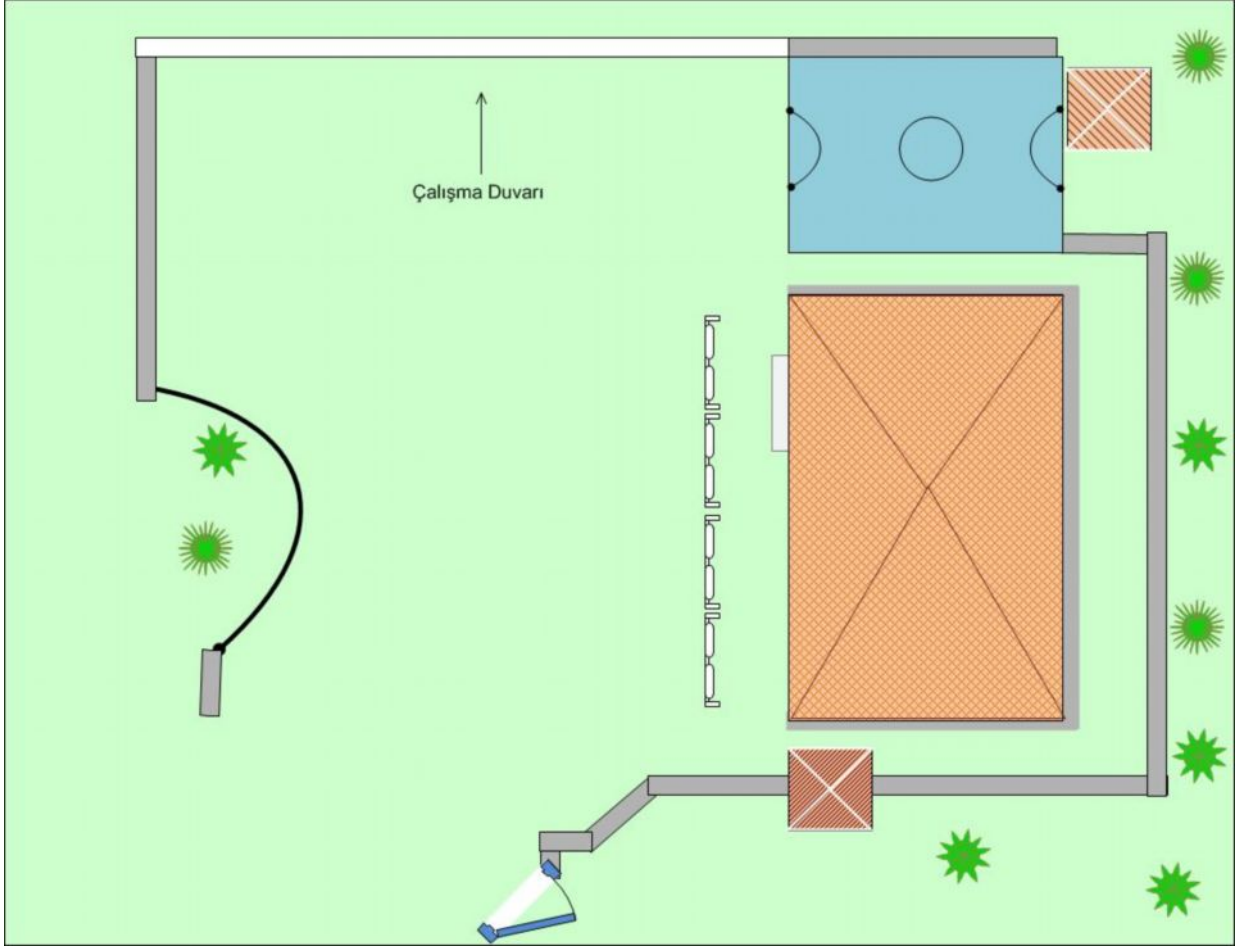
Öğrencilerin süreç içerisinde beşinci olarak yer aldıkları koridorda duvarlarda sergileme yapılması için panolar yer almaktadır. Bu alanda öğrenciler yaptığı eskizleri ve çalışmalarını sergileyip toplu halde eleştiri yapma fırsatı bulabilmişlerdir. Koridorun ve duvarlardaki panoların krokisi Şekil 8’de verilmiştir.

Şekil 8 *Proje Tabanlı Öğrenme Sürecinin Eskizlerin ve Yapılan Çalışmaların Sergilenerek Değerlendirildiği Okul Koridor Planı*

Öğrencilerin süreç içerisinde altıncı olarak yer aldıkları okulun ön bahçesinde yer alan 3x30 metrelik duvardır. Çalışma alanının ayrıntılı olarak krokisi Şekil 9’de verilmiştir. Okula ilk girişte karşınıza çıkan ve okulun ön cephesinden görülebilen bir konumda olan bir yapısı vardır.

Şekil 9 Proje Tabanlı Öğrenme Sürecinde Uygulama Çalışmasının Yapıldığı Okulun ve Duvarın Bulunduğu Yerin Planı

3.4. Araştırmanın Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımına Göre Hazırlanan

Görsel Sanatlar Eğitimi Programı Uygulama Süreci

Bilim ve Sanat Merkezi amaçları ve proje üretimi/yönetimi programın amaçları doğrultusunda proje planı ve günlük (etkinlik) planları proje tabanlı öğrenme yaklaşımının ilkelerine göre hazırlanmıştır. Bunun için şu işlemler yapılmıştır:

1. Araştırmanın uygulama çalışması Ankara’da Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi öğrencileri ve öğretmenleriyle yapılmıştır. Uygulama için Bakanlıktan izni alındıktan sonra okul idaresinden izin alınarak kurum içerisindeki hazırlık çalışmaları yapılmıştır. Bunun için katılımcı gözlemci olan araştırmacı (aynı zamanda kurumun öğretmeni), müdür yardımcısı, rehber öğretmenleri ve öğretmenlerle araştırmanın nasıl yapılabileceği, hangi tarihler arasında olabileceği, hangi öğretmenlerin ve öğrencilerin katılabileceği görüşülmüştür. Bu görüşmeler araştırmacının aynı kurumda çalışmasından dolayı sık ve verimli olmuştur. Merkezin uyguladığı eğitim programı ve program dışındaki sosyal, kültürel ve akademik aktiviteler ile resmi tatiller dikkate alınarak, proje yöntemi ile çalışılan katılımcılar için, proje uygulama takvimi oluşturulmuştur. Öğrencilerin, velilere veli bilgilendirme mektubu ile belirlenen 19 Haziran 2009–3 Temmuz 2009 tarihlerinde araştırmaya katılıp katılamayacakları sorularak izin istenmiştir. İzin sürecinden sonra proje çalışması için pilot uygulamalar yapılmıştır. Proje tabanlı öğrenme yöntemi ile ilgili kurum içerisinde değişik uygulamalar yapılmış olması ve konu ile ilgili bir bilgi mevcudunun bulunması olumlu bir durum yaratmıştır.

2. Bilim ve Sanat Merkezleri yönergesinde yer alan merkezin eğitim ve öğretim programlarının ve proje üretimi/yönetimi eğitim programlarının ilkeleri ile MEB Talim Terbiye Kurulunun hazırladığı tarih, coğrafya, müzik ve görsel sanatlar müfredat programları temel alınarak şekillendirilmiştir. Bu aşamada oluşturulan resim (sanat) proje planı öğretmenler, rehber öğretmenler ve bir program geliştirmeci uzman bir arada çalışarak oluşturulmuştur. Hazırlanan proje planı çerçevesinde uygulama süreci başlatılmıştır. Bu bağlamda, Bilim ve Sanat Merkezinde uygulanan eğitim ve öğretim programlarının ve proje üretimi/yönetimi eğitim programının ilkeleri kavramsal çerçevede Bilim ve Sanat Merkezleri ile ilgili kısımda verilmiştir. Uygulama içerisindeki çalışma planı Tablo 6’te gösterilmiştir.

3. Öğretmenlere proje tabanlı yaklaşıma göre hazırlanan resim(sanat) proje uygulama süreci hakkında Powerpoint sunum yapılarak bilgilendirme çalışması yapılmıştır.

Tablo 5 Çalışma Planı

Tarih	Saat	Süre	Etkinlik
16.06.2009	10.00-12.00	120'	Öğretmenleri Bilgilendirme Çalışması
19.06.2009	10.00-10.40	40'	Öğrencilerle Tanışma Etkinliği
19.06.2009	10.50-13.10	120'	Proje Tabanlı Öğrenim yaklaşımına göre hazırlanan resim proje(etkinliği) uygulamasının Planlama ve İçerik Basamağı
22.06.2009	10.00-11.30	80'	Proje Tabanlı Öğrenim yaklaşımına göre hazırlanan resim proje(etkinliği) uygulamasının Tarih Etkinliği
22.06.2009	11.40-12.20	40'	Proje Tabanlı Öğrenim yaklaşımına göre hazırlanan resim proje(etkinliği) uygulamasının Müzik Etkinliği
22.06.2009	12.30-13.10	40"	Proje Tabanlı Öğrenim yaklaşımına göre hazırlanan resim proje(etkinliği) uygulamasının Coğrafya Etkinliği
23.06.2009	10.00-13.10	160'	Proje Tabanlı Öğrenim yaklaşımına göre hazırlanan resim proje(etkinliği) uygulamasının Bilgisayar Laboratuvarında Araştırma
24.06.2009	10.00-13.10	160'	Yapılan araştırmaların sonucunda Resim Atölyesinde "Duvar Resmi Projesi" için eskiz çalışılması, TRT'nin proje kapsamı içerisinde uygulama süreci ve proje hakkında çekim yapması.
25.06.2009 30.06.2009	10.00-12.30/ 13.30-19.10	400'	Eskizlerin Duvara Aktarılması ve Boyanması
01.07.2009	10.00-12.20	120'	Sunu haline getirilen Projenin Resim Atölyesinde sunulması ve değerlendirme
01.07.2009	12.30-13.10	40'	Öğrencilerin "Kişisel Bilgi Formu, Öğrenci Öz Değerlendirme Formu, Öğrenci Takım Üyelerini Değerlendirme Formu"nın doldurulması, Proje Tabanlı Öğrenim Yaklaşımına İlişkin Görüş Belirleme Formu ve Proje Dosyalarının teslimi, Duvar resmi açılış tarihinin belirlenmesi
02.07.2009	10.00-13.10	80'	Öğrencilerle Odak Grup Görüşmesinin Yapılması
03.07.2009	10.00-15.00	160'	Öğretmenlerle Görüşmelerin Yapılması
10.07.2009			Proje kapsamı içerisinde TRT "Sağlıklı Yaşam" gençlik programında projemiz tanıtılarak, proje çalışmamız başkalarıyla paylaşılması.
13.09.2009			TRT "Sağlıklı Yaşam" gençlik programında yayınlanması.

4. Öğrencilere de proje ile ilgili bilgilendirme çalışması Powerpoint sunumu yapılmıştır. Bu gösterim ile öğrencilerin proje tabanlı öğrenme yaklaşımının aşamaları hakkında bilgi verilmiştir. Öğrencilerin seçecekleri konuyu veya problem durumunu hangi aşamalardan geçerek, nasıl araştıracakları, sunumda dikkat edilmesi gereken hususlar ve değerlendirilmeleri konusunda bilgi verilmiştir. Konu ile ilgili olarak cevaplamaları için sorular verildi. Konunun günlük yaşamla bağlantısını nasıl kurabilirler? Ankara ile merkezin bağlantısı nasıl kurulabilir? Konu ile ilgili ne gibi problem cümleleri oluşturabilirsiniz? Ankara ile ilgili bir şarkı biliyor musunuz? Ankara'ya özgü bir çalgı aleti biliyor musunuz? (Ankara'ya özgü Müzik aletlerinin tarihsel gelişimi ve etkileri nelerdir?) Ankara'da yaşamış uygarlıklar ve etkileri ve günümüze yansımaları nelerdir? Günümüzde bunların izlerini görebiliyor muyuz? Ankara'nın coğrafi konumu ve yetiştirilen ürünler neler olabilir? Ankara'ya özgü sebze, meyve, hayvan ve ürünler var mı? Ankara'nın sizde bıraktığı duygu nedir? Renk, biçim ve doku olarak ne algılıyorsunuz? Ankara'daki günümüze ait Ankara ile özdeşleşmiş mekânlar nelerdir? Ankara'nın Cumhuriyetle kazandığı değerleri nelerdir? Konunun resimlemesi nereye yapılacak? Resimleme aşamalarında alan nasıl dağıtılacak? Bahçe duvarına yapılacak resimlerin tasarımları neler olacaktır? Çizimler hangi boyutta olacaktır? Duvar resmi etkinliği ne zaman bitecektir? Proje ne zaman sergilenecek? şeklinde soru cümleleri verilerek bu konuda beyin fırtınası yapılmıştır. Beyin fırtınası sonucunda “Yaşadığım Kent Ankara Merkezimize Göz Kırıyor” projesinin 4 alt bölümü ortaya çıkmıştır. 3'er öğrenciden oluşan 4 grup oluşturulmuştur (EK-10). Grupların isimleri öğrenciler tarafından belirlenmiştir. Gruplar oluşturulurken öğrencilerin ilgi düzeyleri dikkate alınmış ve gruplar öğrencilerin ilgi duydukları alanlarda çalışabilecekleri şekilde organize edilmiştir. Her grubun erkek ve kız öğrencilerden oluşması ve gruplarda başarı düzeyi yüksek ve düşük olan öğrencilerin bir grupta toplanmamasına, grupların heterojen bir yapıya sahip olmasına özen gösterilmiştir. Gruplar oluşturulduktan sonra öğrencilerden kendilerine bir meslek seçmeleri ve hayali olarak bu projede nasıl faydası olacağına dair kendilerini tanıtmaları istenmiştir. Grup üyelerinin görevleri ve yapılması gerekenler anlatılmıştır.

5. Proje grupları kendi içerisinde organize edilmiş ve gruplar yapılacak çalışma ile ilgili temel kaynakları belirlemişlerdir. Proje gruplarının çalışmasının amacı ve konusu belirlenmiştir. Proje uygulaması süreci içerisinde öğrencilerin bireysel ve toplu olarak yapacakları proje dosyası içerisinde yer alacak proje raporu şablonu (EK-7) hakkında

bilgi verilmiştir. Her öğrencinin bu süreç içerisinde günlük tutması istenmiştir. Proje sonunda konunun duvar resmi ve power point sunumu olarak ürüne dönüştürülmesine karar verilmiştir. Grup üyeleri arasında grup lideri, zaman yöneticisi, yazıcı, denetleyici gibi görev dağılımı (EK-9) grup içinde oluşturulmuş ve görevleri hakkında bilgi verilmiştir.

6. Belirlenen projenin üzerinde nasıl bir yöntem takip edileceğine ilişkin planlama yapılmıştır. Gruplar tarafından tercih edilen yöntemler doğrultusunda proje planı hazırlanmıştır. Hazırlanan plan doğrultusunda gerekli branşlarla ilgili etkinliklerin ve araştırmaların nasıl yapılacağı belirlenmiştir. Proje tanıtım formu (EK-8), grup üyeleri listesi ve grup toplantı tutanağı (EK-11) doldurularak ilk gün bitirilmiştir. Bir hafta sonraki pazartesi günü için her bir grup için araştırma yapılması için ödevlendirme yapılmıştır.

7. Proje uygulamasının ikinci günü, proje tabanlı öğrenim yaklaşımına göre hazırlanan resim proje (etkinliği) uygulamasının “Tarih Etkinliği” tarih öğretmeni tarafından gerçekleştirilmiştir. 80 dakika süren bu etkinlikten sonra ara verilmiştir. Daha sonra proje tabanlı öğrenim yaklaşımına göre hazırlanan resim proje (etkinliği) uygulamasının “Müzik Etkinliği” gerçekleştirilmiştir. Bu etkinlikten sonra proje tabanlı öğrenim yaklaşımına göre hazırlanan resim proje (etkinliği) uygulamasının “Coğrafya Etkinliği” gerçekleşmiştir. Bu etkinliklerden sonra araştırmaları yapabilmek için öğrenciler gruplara ayrılmış ve “Bilgisayar Laboratuvarında” çalışmaya devam edilmiştir.

8. Üçüncü gün yapılan araştırmaların sonucunda Resim Atölyesinde “Duvar Resmi Projesi” için eskiz çalışmasına başlanmıştır. Bu aşamada proje kapsamında ön aşamada olmamasına rağmen öğrencilerimizin isteği üzerine, bir televizyon kanalı tarafından, projemiz tanıtım amaçlı, uygulama süreci ve proje hakkında çekim yapılmıştır. Araştırmacı diğer öğretmenler kademeli olarak uygulama sürecine katılarak öğrencilere rehberlik ederek, tartışılan veya zorlanılan konularda öğrencilere yardımcı olmuşlardır. Öğrencilere nedenli, niçinli, nasıllı sorular yöneltilmiştir. Toplanan bilgileri analiz yapıp, sentezleyip ürüne dönüştürmedeki süreçte yaratıcılarını güdeleyici, sabırlı bir davranış biçimi ile öğrencilere yaklaşılmıştır. Grup çalışmalarında beyin fırtınası yapmalarına yardımcı olunmuştur. Öğrencilere teknik konularda çizimlerin

yapılmasında yardımda bulunulmuştur. Öğrencilerin arkadaşlarıyla işbirliği içerisinde çalışmalarını sağlamak amacıyla gruplar şeklinde oturmaları sağlanmıştır. İşbirliği içinde çalışmaya yönlendirilmiştir. Grup içerisinde meydana gelen anlaşmazlıklar veya sorunlar, görev dağılımı konusunda oluşan tartışmalar konuşmalarla çözülmeye çalışılmıştır. Grubun içinde öğrencilerin ilgi ve isteklerine göre görev almaları sağlanmıştır. Öğrencileri çalışmaya karşı devamlı olarak motive edici şekilde yaklaşmıştır. Eskiz çalışmaları tamamladıktan sonra okul içerisinde ki koridor kullanılarak yapılan eskizler sergilenmiştir. Sergileme sırasında öğretmenler ve öğrenciler fikirlerini söyleyerek eskizlere son halleri verilmiştir. Eskizler çizim yapılacak duvarın oranına uygun biçimde küçültülerek çizilmiştir. 4 grubun çalışması yan yana getirilerek, duvarın küçük boy siyah beyaz hali duvar için hazır hale getirilmiştir. İkinci gün eskizlerin tamamlanması ile sona ermiştir.

9. Üçüncü gün duvarın ölçülmesi, boyutların ayarlanması ve kenarlarına film şeritlerinin çizilip boyanması ile başlamıştır. Bu işlem tamamlandıktan sonra, çizilen siyah beyaz eskiz çalışmaların duvara aktarılmaya başlanmıştır. Bu süre içerisinde veliler yiyecek ve içecek konusunda yardımcı olmuşlardır. Öğretmenler kademeli olarak uygulama sürecinde öğrencileri yalnız bırakmamışlardır. Teknik anlamda, kara kalem kullanımı, küçük boyutlu bir çalışmayı, büyük boyutlara nasıl aktaracakları, kalıp kullanma teknikleri gibi konularda öğrencilere yol gösterilmiştir. Öğrenciler tarafından, çizimlerin yapılmasında yapılan etkinliklerdeki Ankara ile ilgili her bir veri tek tek kullanılmaya çalışılmıştır. Öğretmen ve öğrenciler süreç içerisinde sürekli uygulama tekniği, Ankara'nın simgeleri ve proje amacı üzerinde konuşularak sık sık üzerinde durulmuştur. Çizim işlemini bazı gruplar ilk gün bitirmiştir. Bazı gruplar ise daha yavaş çalışmıştır.

10. Duvara kullanılacak teknik hakkında, fırçaların kullanımı, boyaların kullanımı ve boya tonlarının oluşturulması hakkında bilgi verilmiştir. Duvar boyama işi eskizlerden ve duvara çizimden daha uzun sürmüştür. Boyama sürecinde eksiklikler olduğunda, projeyi tamamlamak için tekrar iş bölümü yapılmıştır. Oluşan sorunlarda proje ile ilgili çözüm yolları geliştirilmiştir. Öğrenciler bu süreç içerisinde gerekli dönütler ve düzeltmeler yapılmış ayrıca ipuçları verilmiştir. 30 Haziran 2009'da duvar boyama işlemi bitirilmiştir.

11. Projenin sunulması için sergi ve televizyon çekimi için gün belirlenmiştir. Yapılacak sunum için görev dağılımı ve hazırlık yapılmıştır. Sunu haline getirilen proje resim atölyesinde sunulmuştur. Değerlendirme yine bu atölyede yapılmıştır. Geliştirilen resim (sanat) proje uygulaması ürünü olan “Duvar Resmi” bir televizyon kanalında insanların izlemesine sunulmuştur. Programda öğrenciler neden böyle bir çalışma yaptıklarını anlatarak insanlarla paylaşımları sağlanmıştır. Aynı zamanda proje sonunda her grup hazırladığı Powerpoint sunum ile yapılan çalışmayı sunmuştur. Grupların sunum yapmaları, gruplara göre değişmekle birlikte 15-20 dk sürmüştür. Sunum sonunda sorular sorularak tartışma ortamı oluşturuldu. Sunum sırasında ve sonunda nedenli, niçinli, nasıllı sorular sorularak, örnekler vermeleri istenmiştir. Kalan 15 dk içerisinde sorular sorularak cevaplandırılmış, tartışma ortamı yaratılmış, konular tartışılmış ve puanlamalar bitirilmiştir. Sunu bittikten sonra sınıftaki öğrenciler olumlu ve olumsuz görüşlerini belirtmiştir. Araştırmacı ve öğretmen zaman zaman araya girerek eleştiri ve görüşlerini belirterek çeşitli sorular sormuştur. Yapılan her sunudan sonra öğrencilerin birbiri hakkında görüşlerini ifade edebilecekleri bir değerlendirme yapmaları sağlanmıştır. Yapılan çalışmalar sınıfça, araştırmacı ve diğer öğretmenlerle tarafından değerlendirilmiştir.

Proje değerlendirme formu (EK-12) ve aynı zamanda öğrenciler öz değerlendirme formu (EK-13) da doldurarak grup içi arkadaşlarını da değerlendirmiştir (EK-14). Proje tabanlı öğrenme yaklaşımı uygulamasına ilişkin öğrenci görüşleri belirleme formu (EK-15) doldurulmuştur. Öğrenciler tarafından hazırlanan resim (sanat) proje dosyaları tamamlanması ve teslim edilerek proje çalışmasına son verilmiştir.

Tablo 6’da görüldüğü gibi uygulama 10 gün yaklaşık 2 hafta sürmüştür. Günde 8 ders saati proje içerisinde yer alan öğrenciler toplamda 80 ders saati uygulamada yer almışlardır.

3.5. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri; görüşme, gözlem (video görüntüleri) ve dokümanlar gibi farklı veri kaynakları kullanılarak toplanmıştır. Veri kaynaklarında ve yöntemlerinde çeşitleme (triangulation) yapma, değişik yöntemleri kullanarak farklı birey ve

olaylardan bilgi toplamayı sağlamakta, kullanılan yöntemlerin sınırlılıklarını azaltmakta ve getirilecek açıklamaların genelliğini ve geçerliğini daha iyi değerlendirmeyi olanaklı kılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005:94). Bir başka deyişle elde edilen veriler diğeri ile kontrol edilebilmektedir.

Çalışmada kullanılan veri toplama teknikleri, veri toplama araçları, araştırma katılımcıları, verilerin analizi ve hangi alt amaçları desteklediği Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 6 *Araştırma Sürecindeki Veri Kaynaklarının Alt Amaçlarla İlişkilendirilmesi*

Veri Toplama Yöntemi	Veri Toplama Araçları	Katılımcılar	Verilerin Analizi	Hangi Alt Amaçlar için Kullanıldığı	Alt Amaçlar
GÖRÜŞME	Öğrenci Görüşme Formu	Bilim ve Sanat Merkezi 8 Öğrencisi	İçerik Analizi	1. 2. ve 3. Alt Amaç	1. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan görsel sanatlar eğitimi programı; planlama süreci, içerik, etkinlik süreci, uygulama süreci, sonuç (sanatsal ürün), değerlendirme aşaması, a) öğrenci, b) öğretmen ve c) eğitim ortamı boyutları açısından nasıl gerçekleşmiştir?
GÖZLEM	Öğretmen Görüşme Formu	Bilim ve Sanat Merkezi öğretmeni (Projede yer alan 4 Öğretmen)	İçerik Analizi	1. 2. ve 4. Alt Amaç	
	Video Kayıt(Araştırma Süreci)	Bilim ve Sanat Merkezi 12 Öğrencisi ve Projede yer alan 5 Öğretmeni	İçerik Analizi	1. ve 2. Alt Amaç (Uygulamanın nasıl olduğu ve sorunların neler olduğunu betimlenmesi)	
DOKÜMANLAR	Literatür Taraması	Bilim ve Sanat Merkezi 12 Öğrencisi ve Projede yer alan 5 Öğretmeni	İçerik Analizi	1. ve 2. Alt Amaç (Uygulamanın nasıl olduğu ve sorunların neler olduğunu betimlenmesi)	2. Proje Tabanlı Öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan resim proje uygulamasında yaşanan sorunlar nelerdir?
	Öğrenci Günlüğü				3. Öğrencilerin Proje Tabanlı Öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan resim proje uygulamasına ilişkin görüşleri nelerdir?
	Öğrenci Proje Dosyası				4. Öğretmenin Proje Tabanlı Öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan resim proje uygulamasına ilişkin görüşleri nelerdir?
	Kişisel Bilgi Formu Öğrenci				
	Öz Değerlendirme Formu				
	Öğrenci Takım Üyelerini Değerlendirme Formu				
	Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı Uygulamasına İlişkin Öğrenci Görüşlerini Belirleme Formu				

3.5.1. Görüşme

Araştırmada veri toplama yöntemlerinden birisi görüşmedir. “Görüşme (“interview”, “mülakat”) sözlü olarak veri toplama yöntemidir” (Karasar, 2005:165). Araştırmada görüşme yöntemi katılımcıların konu ile ilgili bilgi, düşünce, tutum ve

davranışları ile bunların olası nedenlerinin öğrenilmesinde en kestirme yol olmasından dolayı tercih edilmiştir (Karasar, 2005:166). Birçok kimse düşüncelerini açıklamada, sözlü anlatımı yazılı anlatıma yeğler. Görüşmede söylenenlerin yüzeysel anlamaların yanında “gerçek” ve derinliğine anlamlarda çıkartılabilir olması ve yapmacık cevapların ayıklanabilme ve gerçeklerin ortaya çıkarılabilme olasılığı yüksektir. Araştırmacı, karşılaşacağı her karanlık noktayı, anında soracağı sorularla aydınlatma olanağına sahiptir. Görüşmede, ses tonu, mimikler ve soruların cevaplama gösterilen istek, söylenenlerin değerlendirilmesinde önemli ipuçları niteliğindedir (Karasar, 2005:166).

Araştırmada, öğrencilerle yapılan görüşme türü olarak katılanların sayısına göre ve grup etkileşimi göz önüne alınarak odak grup görüşme tercih edilirken, öğretmenlerle yapılan görüşmede ise yarı-yapılandırılmış görüşme tercih edilmiştir.

Araştırmada verileri izin alınarak video kayıt cihazı ile kaydedilmiştir.

a. Öğrenci Görüşmesi

Araştırmada proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanmış resim(sanat) proje uygulaması ile ilgili öğrenci görüşlerini belirlemek için öğrencilerle “Odak Grup Görüşmesi” yapılmıştır. Odak grup görüşme, araştırılan konu ile ilgili ortak deneyim, görüş ve beklentilere sahip kişiler arasında yapılan, konuyla ilgili farklı bakış açıları, fikirlerin ortaya konulduğu planlanmış bir tartışma olarak tanımlanabilir (Baş ve Akturan, 2008:103). Nitel veri toplamada önemli bir yere sahip olan odak grup görüşmelerinde bireylerin birbirleri ile etkileşimi söz konusudur. Yani sorulara verilen yanıtlar bireylerin birbirini etkilemesi sonucu oluşmaktadır. Grupta bir soruya verilen yanıtı diğer bireyler tarafından duyulması, grup dinamiği içerisinde verilen cevapların kapsamını ve derinliğini etkileyen önemli bir etken olacaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005:151).

Odak grup görüşmesinde sorular hazırlanırken katılımcıların anlayabileceği sözcüklerin seçilmesine dikkat edilmiştir. Sorular için günlük dil kullanımı uygun görülmüş ve araştırmacının kolay okuyabileceği akademik ve teknik bir dilden arındırılmış bir dil tercih edilmiştir. Soruların olabildiğince kısa olmasına, öz ve tek hedefli, açık uçlu ve kolay anlaşılır olması sağlanmıştır. Soruların genelden özele olmasına ve ilk soruların kolay olmasına dikkat edilerek hazırlanmıştır. Böylelikle

görüşmenin daha verimli ve akıcı geçmesi sağlanmıştır. Sorular hazırlandıktan sonra uzman görüşüne sunulup değişiklikler yapılmıştır. Öğrenci odak grup görüşme soruları EK-4’de verilmiştir. Yapılan değişikliklerden sonra bir pilot uygulama yapılarak, görüşmenin yönergesini, kullanılacak süreyi, ortamı ve verilerin kayıtları için video kayıt cihazını deneme fırsatı olmuş ve kontrol edilmiştir. Öğrencilerin uygulama süreci ve görüşme için velilerinin bilgilendirilmesi yapılmış ve izin alınmıştır. Veli bilgilendirme mektubu ve izin formu EK-3’te verilmiştir.

Odak grup görüşmesi için Sony DCR-SR37E Standard Definition Sabit Disk Sürücülü video kamera kullanılmıştır. 60 GB sabit sürücüye 45 saate kadar yüksek kaliteli çekim yapabilen, 60x optik zoom / 2000x dijital zoom özellikli Carl Zeiss Vario-Tessar objektif, elde çekim yapılırken daha net video ve fotoğraflar için SteadyShot görüntü sabitleme özelliği, daha net konuşma ve ön plan sesleri için zoom mikrofonuyla stereo ses kaydetme, 11,5 saate kadar kesintisiz çekim süresi (isteğe bağlı pille), USB 2.0 Hi-Speed bağlantısı (yalnızca çıkış) aracılığıyla tek tuşla diske yazdırma ve PC'ye kolay yedekleme özelliği olan bir video kamera kullanılarak teknik olarak aksaklılara izin verilmemeye çalışılmıştır.

Odak grup görüşmede bir yönetici, bir asistan yer almaktadır (Baş ve Akturan, 2008:103). Uygulamada araştırmacı yönetici konumunda yer almış ve görüşmeyi yönlendirmiştir. Asistan olarak, video kayıt işlemlerin yapılması için ise bir başka kişi görev almıştır. Asistan görüşme sırasında videoyu ayaklıkla gerektiği durumlarda eline alarak kullanmıştır. Böylelikle görüşme sırasında hiçbir detay kaçırılmamaya çalışılmıştır.

Öğrenci odak grup görüşmesi uygulama sonunda Bilim ve Sanat Merkezin resim atölyesinde yapılmıştır. Öğrencilerin bildiği, daha önceden çalışmaların yapıldığı ve aşına olunan bir mekandır. Gürültünün olmadığı, oval bir çalışma masasının yer aldığı ve masanın çerçesine 10 kişinin rahatlıkla sığabileceği bir ortamda görüşme gerçekleşmiştir.

Öğrencilerle odak grup görüşme yapılmadan önce, görüşmenin amacının “proje tabanlı öğrenim yaklaşımına göre hazırlanan resim(sanat) proje uygulamasına ilişkin görüşlerini almak” olduğu katılımcılara açıklanmıştır. Öğrencilere görüşlerin ve sorulara verecekleri cevapların önemli olduğu açıklanmıştır. Görüşme sırasında;

öğrencilerin video kaydının alınacağı, seslerinin anlaşılır olması ve odak grup görüşmenin gereğince yürütülmesi için toplantı sırasında teker teker konuşulması gerektiği belirtilmiştir. Daha sonra önceden hazırlanmış olan odak grup görüşmesi soruları yöneltilmiştir. Her bir öğrenci her soruya cevap vermiştir. Araştırmacı, yönlendirmeler sırasında konuşma tarzında bir tutumla, teşvik edici dönütlerde bulunmuştur. Görüşmenin sonunda ise eklemek istedikleri bir şeyler olup olmadığı sorulmuştur. Katılımcıların görüşme sırasındaki katkısından dolayı teşekkür edilerek odak grup görüşme bitirilmiştir.

Öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesi 10 dakika ara verilerek, 40 dakika artı 39 dakika olmak üzere toplam 79 dakika sürmüştür. Odak grup görüşme uygulamada yer alan 8 öğrenci ile yapılmıştır.

b. Öğretmen Görüşmesi

Araştırmada proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanmış resim(sanat) proje uygulaması ile ilgili öğretmen görüşlerini belirlemek için öğretmenlerle “Yarı Yapılandırılmış Görüşme” yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme, araştırmacı tarafından görüşme sorularını önceden hazırlanan, ancak görüşme sırasında oluşturulan soruların yeniden düzenlenmesi esneklik veren bir görüşme olarak tanımlanabilir (Ekiz, 2003:62). Yarı yapılandırılmış görüşme sürecinde görüşülen kişi belli soruların yanıtlarını başka sorular içerisinde yanıtlamış ise, araştırmacı bu soruları sormayabilir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu, sahip olduğu belirli standartlık, aynı zamanda sağladığı esneklik ve araştırmanın alt amaçlarına uygun derinlemesine verilerin toplanabilineceği düşünüldüğünden dolayı bu araştırmada öğretmenlerle yapılacak görüşmeler için uygun olduğu düşünülmüştür (Karasar, 2005:168). Yarı yapılandırılmış görüşme formu yaklaşımı ile benzer konulara yönelmek yoluyla değişik insanlardan aynı tür bilgilerin alınması amacıyla hazırlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2005:122).

Araştırmacı tarafından öğretmenler için yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme soruları, araştırmanın alt amaçlarına uygun olarak hazırlanmıştır. Soruların hazırlanmasında, soruda ne tür bilgi istendiği açıkça belirtilmiş, katılımcılar tarafından kolayca anlaşılır nitelikte olmasına, tek amaçlı ve varsayımsız olmasına dikkat edilmiştir (Karasar, 2005:168). Hazırlanan görüşme formu

uzman görüşüne sunulacak, gerekli değişiklikler yapılarak son hali verilmiştir. Öğretmenle yapılan yarı yapılandırılmış görüşme soruları EK-5’te verilmiştir.

Öğretmenlere yürütülen yarı yapılandırılmış görüşme 4 öğretmenle yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme her bir katılımcı ile birebir yapılmıştır. Araştırmacı, her bir görüşmeye geçmeden önce katılımcıya görüşmenin nasıl yapılacağını içeren bir bilgilendirme formu vermiş, katılımcının formu okumasını sağlamış daha sonra yazılı izin belgesini katılımcının imzalamasını istemiştir. Görüşme yazılı izin belgesi EK-6’da verilmiştir. Araştırmacı, görüşme için yazılı izin aldıktan sonra, görüşmeye geçmeden önce bir de sözlü izin almış ve bunu video kayıt cihazı aracılığıyla kayıt etmiştir.

Görüşmelere başlamadan önce görüşmenin amacının; “proje tabanlı öğrenim yaklaşımına göre hazırlanan resim (sanat) proje uygulamasına ilişkin görüş ve önerilerini almak” olduğu katılımcılara açıklanmıştır. Ayrıca çalışmada öğretmenlerin görüş ve önerilerinin önemli olduğu kendilerine kısaca açıklanmıştır. Bu amaçla toplanacak bilgilerin kuramsal ya da uygulama yönünden sağlayacağı olası yararlar ile bu oluşumda kendisinin yeri, önemi ve olası kazançlar açıklanmıştır (Karasar, 2005:170). Daha sonra, katılımcılara görüşme formundaki sorular sırasıyla yöneltilmiştir. Görüşmeler sırasında öğretmenlere yöneltilen görüşme sorularını istediği genişlikte yanıtlamasına izin verilmiş ve katılımcıları yönlendirmekten özellikle kaçınılmıştır.

Katılımcılara yöneltilen soruda daha sonraki soru ya da soruların yanıtlarını vermişse, araştırmacı “Yukarıdaki soruda bu soruya ilişkin şunları söylediniz. Ekleme istediğiniz başka bir şey var mı” diye ek soru yöneltilmiştir. Görüşmede katılımcılara isimleriyle hitap edilmiş, araştırmanın analiz ve raporlaştırma sürecinde ise, katılımcılara kod isimler verilmiştir.

Yarı yapılandırılmış görüşmelerde her katılımcı için video kayıt işleminden sonra cd’ye kaydedilmiştir. Video kayıt sırasında kamera ayaklığı kullanılarak öğretmenlerle görüşmeler bire bir gerçekleştirilmiştir. Cd’lerin üzerine tarih ve görüşülen kişinin adı yazılmıştır. Görüşme sürecinin iyi geçmesi için rahat bir görüşme yeri, fiziki ve psikolojik huzur için görüşmeler öğretmenlerin isteği üzerine uygulama bittikten hemen sonra, her öğretmenin kendi sınıfında yapılmıştır.

Görüşmeler sırasında görüşmenin daha etkili ve verimli olabilmesi için; sorular sorulurken akışa göre gerekli değişiklikler yapılmış, konuşma tarzında bir tutumla teşvik edici dönütlerde bulunulmuştur. Yansız ve empati kurmaya çalışılmıştır. Görüşmenin bitiminde her iki taraf içinde başarı duyguları ile bitirildiği ifade edilerek, araştırma sürecindeki katkılardan dolayı teşekkür edilmiştir (Karasar, 2005:171).

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde; Öğrt. 1 ile 35 dakika, Öğrt. 2 ile 32 dakika, Öğrt. 3 ile 40 dakika ve Öğrt. 4 ile 35 dakika görüşme yapılmıştır. Toplam görüşme 142 dakika sürmüştür.

3.5.2. Gözlem (Video Kayıtları)

Araştırmada “proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanmış resim (sanat) proje uygulamasını değerlendirmek” için gözlem yapılmıştır. Araştırma gözlem yapılarak, uygulama sürecinde oluşacak verilerin daha ayrıntılı, kapsamlı ve zamana yayılmış bir resim elde edileceği düşünülmüştür. Gözlem, “bir şeyi iyi anlamak için onun kendi kendine meydana çıkan türlü belirtileri gözden geçirmektir” (Karasar, 2005:156). Yıldırım ve Şimşek’e (2005) göre ise gözlem, herhangi bir ortamda ya da kurumda oluşan davranışı ayrıntılı olarak tanımlamak amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Bu nitel araştırmada belli davranışların sayılması ve bu sayılardan yola çıkılarak belli davranışların sıklığını ortaya koyarak sayısal veriler üretmekten çok, araştırmaya konu olan olay, olgu ve duruma ilişkin derinlemesine ve ayrıntılı açıklamalar ve tanımlamalar yapmayı amaçlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005:170).

Araştırmacı sürecin içerisinde uygulayıcı konumunda da olmasından dolayı katılımcı gözlemci konumundadır. Katılımcı gözlem, davranışın gerçekleştiği doğal ortamlarda yapılır ve araştırmacı ortamda yer alır (Yıldırım ve Şimşek, 2005:171). Araştırılan kişi ya da kişiler, kurum ya da kurumların günlük yaşamalarının anlaşılabilmesi için veriler birinci elden bizzat araştırmacının katılımıyla elde edilmiştir (Ekiz, 2003:57). Katılımcı gözlem tekniğiyle toplanan verileri video kayıt yapılarak elde edilmiştir. Araştırmacının uygulamada yer alması ve başka gözlemci kullanılmadığından uygulama süreci bire bir videoya kaydı yapılmıştır. Böylece, araştırmacının gözlem sırasında bir başka uzmandan yardım almasına gerek kalmamaktadır.

Gözlem verileri, araştırmayı okuyanlara ya da inceleyenlere, araştırılan konu hakkında kolayca ve rahatlıkla betimleme yapmalarını sağlamak, araştırmacının bireysel beklentilerini yansıtmasını en aza indirmek, verilerin nesnelliği ve bağımsızlığını olabildiğince üst düzeye çıkarmalıdır. Video kayıtları bu anlamda, sınıf içi etkileşimin etkili ve nesnel bir biçimde anlatımı olarak görülebilir. Video kayıtlarıyla diğer araştırmacılar, incelenen veriyi görebilir, tekrar inceleyebilir, farklı yöntemlerle analiz edebilir ve bunun sonucunda da araştırmacı ile okuyucular ya da diğer araştırmacılar arasında, öğretimin sağladığı öğrenme olanakları hakkında bir uzlaşmaya varılabilir.

Araştırmada, araştırmacı aynı zamanda temel veri kaynağı olduğu, bu süreçte katılımcı gözlem yapacağı ve saha notları tutacağı için video kayıtlarının başka bir uzman tarafından yapılması gerekmiştir. Bu nedenle, araştırmanın video kayıtlarını yapmak üzere Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim bölümünde Sanatta Yeterlik öğrencisi ve aynı zamanda görsel sanatlar öğretmenliği yapan Şuayyip Yücel'den yardım istenmiştir. Yardım isteğini kabul eden kişi daha önce bir araştırma kapsamında benzer biçimde video kaydı yapmış, uygulamanın pilot uygulamalarında bire bir yer alan ve bu anlamda deneyimi olan bir öğretmendir. Araştırmacı ve video kaydını yapacak öğretmen bir araya gelerek öncelikle kayıtta kullanılacak video kamerasının teknik özelliklerini incelemişler ve süreçte nasıl kayıt yapılacağına ilişkin stratejiler geliştirmişlerdir. Daha sonra, araştırmanın yapılacağı merkezde izin alınarak farklı etkinliklerde deneme çekimi yapılmıştır. Bu çekim, araştırma verisi olarak kullanılmamıştır. Yapılan deneme çekimi incelenmiş, videonun uygulama mekânlarında nerede durması gerektiği ve hangi durumlara odaklanılması gerektiği gibi konularda ortak görüşler geliştirilmiştir. Bu süreçte de öğrencilerin ve öğretmenlerin sınıfta video kaydına alışmaları sağlanarak, güvenilir veri toplama için gerekli ortamın oluşması sağlanmıştır. Araştırma verilerinin video kayıtları için görüşme yönteminde kullanılan bir adet Sony DCR-SR37E Standard Definition Sabit Disk Sürücülü video kamera ve kamera ayaklığı kullanılarak yapılmıştır. Video kayıtları genel olarak kamera sabit tutularak gerçekleştirilmiştir. Gerektiği anlarda elle hareketli olarahtan kullanılmıştır. Bu kayıtlar daha sonra tarih sırasına göre bilgisayara, daha sonra da harici belleğe ve arşivlemek içinde DVD ortamına aktarılmıştır. Toplamda 80 ders saatinde 43 saat 52 dakikalık çekim yapılmıştır. Bu çekim süresine görüşme kayıtları dahil edilmemiştir.

3.5.3. Doküman İnceleme

a. Kişisel Bilgi Formu (Öğrenci ve öğretmen)

Araştırmaya katılan öğretmen ve öğrencileri daha iyi tanımak amacıyla ve onların kişisel bilgilerini elde etmek amacıyla kullanılmıştır. Bu formlar araştırmacı tarafından geliştirilmiş, öğretmene uygulama sonrası yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeden önce uygulanmış, öğrencilere ise; araştırma başladıktan sonra uygulanmıştır. Öğretmene uygulanan kişisel bilgi formunda, cinsiyet, yaş, eğitim durumu gibi sorulara yer verilmiştir. Öğretmen Kişisel Bilgi Formu EK-2’de verilmiştir. Öğrencilere uygulanan kişisel bilgi formunda, yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, ailenin aylık gelir durumu, anne-babanın eğitim durumu, anne-babanın meslek durumu gibi altı soruya yer verilmiştir. Öğrenci Kişisel Bilgi Formu EK-1’de verilmiştir.

b. Öğrenci Proje Dosyaları

Öğrenciler, proje tabanlı öğrenme sürecinde yaptıkları çalışmaları, farklı ortamlardan buldukları kaynakları, proje tanıtım formu, grup üyeleri listesi, proje toplantı tutanakları, gruptaki elemanların görev dağılım listesi, mesleğinize ait tanıtıcı bilgi, projenin uygulanacağı konu ile hakkında ayrıntılı bilgi, kullanılacak şekil, biçim, simge ve kavramların seçim nedenleri, projede kullanılacak çizimlerdeki motifler hakkında bilgi, hazırlanacak duvar resmi için nasıl bir yer seçildiğine ve boyutlarına dair bilgi kağıdı, yapılacak duvar resmi için yapılan eskiz ve tasarım örnekleri ve açıklama yaprağı, duvar resmi çalışma takvimi, sunumun nasıl yapılacağına dair plan, yapılan sunumun çıktısı, proje değerlendirme formlarını ve disketlerini grubun ortak ürün (proje) dosyasında biriktirmişlerdir. Öğrenci ürün dosyası her grup için ayrı ayrı olacak biçimde şeffaf dosyalar biçiminde oluşturulmuştur.

Araştırmada, öğrenci proje dosyaları uygulamanın nasıl olduğuna ve uygulamadaki sorunlara dair veri elde etmek amacıyla kullanılmıştır.

c. Öğrenci Günlükleri

Öğrenciler, proje tabanlı öğrenme sürecinin başından sonuna kadar yansıtıcı günlükler tutmuşlardır. Öğrenciler, günlüklerini kendi istekleri doğrultusunda seçmişler ve proje sonunda bu günlükler araştırmacı tarafından öğrencilerden sözel izin alınarak toplanarak araştırmada destek veri olarak kullanılmıştır.

d. Öğrenci Öz Değerlendirme Formu

Öz değerlendirme, bireyin belli bir konuda kendi kendini değerlendirmesi olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2006). Ayrıca öz değerlendirme öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini yargılamaları olarak ifade edilmektedir. Bu yargılama süreci öğrencinin öğrenmeye yaklaşımını, güçlü ve zayıf yanları hakkında değerlendirme yapmasını sağlamaktadır (Boud, 1986). Bir anlamda öğrencinin kendi düşüncelerini kontrol etmesini, nasıl düşündüğünü, nasıl yaptığını ortaya koymasını sağlamaktadır. “Öğrenciye değerlendirme sürecinin bir parçası olma ve kendine dışarıdan bakma olanağı vermektedir” (MEB, 2006). Bu bağlamda çalışmada öğrencilere iki sanatsal ürün sonrası iki öz değerlendirme yapma fırsatı sağlanmış ve “Öz Değerlendirme Formu” (Bkz. Ek 13) hazırlanmıştır. Formun hazırlanmasında; ilgili alan yazın taranmış ve araştırmanın alt amaçları çerçevesinde hareket edilmiştir. Sorular öğrencinin sanatsal yaratma sürecinde kendini yansıtabilmesine olanak sağlayan bir yaklaşımla hazırlanmıştır. Soru cümlelerinin anlaşılabilir ve tek boyutlu olmasına dikkat edilmiştir. Ayrıca öğrencilere formun doldurulma basamağında doğru ve gerçekçi yanıt vermeleri konusunda uyarıda bulunulmuştur

e. Öğrenci Takım Üyelerini Değerlendirme Formu

Akran değerlendirme, alan yazında genel olarak öğrencilerin arkadaşlarının yaptığı çalışmaları değerlendirmesi olarak tanımlanmaktadır. Boud (1986) akran değerlendirmesini bir grup içinde yer alan bireylerin birbirlerini gözlemleyerek çalışmalarını değerlendirmeleri olarak tanımlamaktadır. Akran değerlendirmeleri, öğretmene öğrencinin gelişim ve yeterlilik düzeyi hakkında geri bildirim olanağı vermektedir. “Öğrencinin arkadaşlarının çalışmaları değerlendirirken kendi eleştirel düşünme becerilerinde gelişme olmaktadır” (MEB, 2006). Aynı zamanda öğrenciye farklı bakış açıları sunmakta, bir nevi içsel konuşma becerilerinin gelişimini sağlayarak işbirlikli öğrenmeye teşvik etmektedir. Öğrenciye öğretmen dışında başka birilerinden de dönüt alma olanağı sunmaktadır.

Bu çerçevede çalışmada, öğrencilere iki sanatsal çalışma sonrası iki akran çalışması değerlendirme olanağı verilmiş ve “Akran Değerlendirme Formu” (Bkz.Ek.14) hazırlanmıştır. Formun hazırlanmasında; ilgili alan yazın taranmış ve araştırmanın alt amaçları çerçevesinde hareket edilmiştir. Formun doldurulma

aşamasında öğrenciye doğru ve gerçekçi yanıt vermeleri konusunda uyarıda bulunulmuştur. Ayrıca öğrencilere arkadaşlarının sanatsal çalışmalarını değerlendirirken yanlı davranmamaları gerektiği vurgulanmıştır.

Bu çalışmalar öğrenciye not vermek amacıyla yapılmamış, tamamen öğrencinin gelişimi hakkında nitel veri elde etmek hedeflenmiş, öğrencinin gelişimine katkı sağlamak amacıyla kullanılmıştır. Öğrenciler her çalışma sonunda yaptıkları değerlendirmeleri bir önceki ile karşılaştırarak gelişimlerini kendileri gözlemlemişlerdir. Ayrıca bu gelişimler öğrenci ile yapılan ikili görüşmelerde de görüşülmüş ve öğrenciye bildirilmiştir. Çalışmalar sonunda önerilerde bulunulmuş, bir sonraki sanatsal çalışmada bu uyarıları dikkate alıp almadıkları araştırmacı ve uygulayıcılar tarafından gözlenmiştir.

f. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı Uygulamasına İlişkin Öğrenci Görüşlerini Belirleme Formu

Uygulama sonrasında öğrencilere 18 sorudan oluşan bir form uygulanmıştır. Bu form EK-15’da verilmiştir.

3.6. Verilerin Analizi

Nitel araştırmada analiz; niteliksel verileri organize etme, belli gruplara ayırma, örüntüleri araştırma, önemli noktaları belirleme ve bunlara dayalı olarak söylenecekler karar vermeyi içerir. Analiz yapılmasının temel nedeni, tanımlamaların ya da betimlemelerin açıklanmasıdır (Ekiz, 2003:73).

Bu araştırmada, gözlem, görüşme video görüntüleri ve doküman incelemesi yoluyla toplanan nitel verilerin analizi “içerik analizi” tekniğiyle yapılmıştır. İçerik analizi yapılmasının temel amacı, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005:227). İçerik analizdeki bu amaçtan yola çıkılarak gözlem ve görüşmeler yoluyla elde edilen verileri açıklayabilecek temel kavramlara ulaşmak ve bu kavramlar arasında ilişkileri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu amaçları gerçekleştirebilmek için içerik çözümlemesi; öğrenci ve öğretmenlerle yapılan görüşmeler ile uygulama sürecinin gözlenmesi ve dokümanlardan elde edilen

verilerin içerik analizi; elde edilen verilerin kodlanması, temaların bulunması, verilerin kodlara ve temalara göre organize edilip tanımlanması ve en son olarak elde edilen bulguların yorumlanması olmak üzere dört aşamada yapılmıştır (Yıldırım ve Simsek, 2005:228).

İçerik analizi sonucu ulaşılan verileri desteklemek için betimsel ve doküman analizi kullanılmıştır. Betimsel analizde; temaları desteklemek ve görüşleri yansıtmak için verilerin içerisinde doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Alıntılar böylelikle, elde edilen bulgulara sadık kalınarak bulgular ve yorum bölümünde yer almıştır.

Dokümanlarından elde edilen verileri ise, görüşme veya gözlemler yoluyla elde edilen verileri desteklemek, çürütmek veya bulunan sonuçlara alternatif açıklamalar getirmek amacıyla kullanılmıştır. Belirlenen temalar doğrultusunda araştırmacı, dokümanları, bulguları, destekleyici, yanlışlaşıcı veya alternatif açıklamalara olanak verecek şekilde araştırmada yer almıştır.

Verilerin analiz edilmesi ve yorumlanmasında alt problemler temel alınmıştır. Verilerin analiz edilmesinde alt problemlerle ilişkilendirilemeyen kimi veriler analiz dışında bırakılmıştır. Verilerin yorumlanmasında, araştırmacı çalıştığı problemle ilgili alinyazını taramıştır. Araştırmada ortaya çıkan bulgularıyla başka araştırma bulgularının örtüştüğü ve çeliştiği durumlar tartışmaya açılarak alinyazından alıntılar yapılmıştır (Yıldırım ve Simsek,2005:286).

Bu araştırmada da verilerinin analizi için; “verilerin word dökümünün yapılması”, “verilerin nitel veri analiz programına aktarılması”, “kod ve tema anahtarının oluşturulması”, “kodlamaların yapılması”, “bulguların tanımlanması(model oluşturma)” ve “bulguların yorumlaması” basamakları izlenmiştir (Yıldırım ve Simsek,2005:227-241).

Verilerin word belgesine dökümü: Bu aşamada, her bir görüşme, gözlem ve doküman kayıtları hiçbir değişiklik yapılmadan olduğu biçimiyle araştırmacı ve iki uzman tarafından hazırlanan word belgesine aktarılmıştır. Veriler aktarıldıktan sonra, değerlendirilmek üzere bir başka uzmana verilmiştir. Araştırma verileri, orijinal (video kaydı, görüşme kaydı, dokümanların kaydı) biçimiyle uzamana verilmiştir. Uzman kendisine verilen kayıtlar ile kayıtların yazılı dökümlerini karşılaştırarak tutarlı olup

olmadığını değerlendirmiştir. Uzman değerlendirmesi sonucunda, kayıtlar ile yazılı dökümler arasında farklılıklar ile ilgili düzeltmeler yapılmıştır.

Verilerin Nvivo 9 programına aktarılması: Veriler word dökümü yapıldıktan sonra nitel analiz programına “sources” menüsünden “intersels” olarak, “görüşmeler”, gözlem, video kayıtları”, “günlükler” ve dokümanlar olarak dört başlık altında aktarılmıştır. Her bir veri dokümanının araştırmada anlamlı olacak ve karşılaştırma yapılmasına olanak sağlayacak bir takım özellikleri (yaş, cinsiyet vb) ilişkilendirilmesi (attribute) yapılmıştır (Kuş Saillard,2009:53)

Kod ve tema anahtarının oluşturulması: Bu aşamada, daha önce oluşturulan veriler okunur ve düzenlenir. Sonra, verileri tanımlama amacıyla seçilmesi, anlamlı ve mantıklı bir biçimde bir araya getirilmesi söz konusudur (Yıldırım ve Simsek,2005:229-232). Kod ve temalar oluşturulurken, araştırmanın temelini oluşturan kavramsal ve kuramsal çerçeveden yola çıkılarak önce bir kod ve tema listesi oluşturulmuştur. Bu kod ve tema listesi araştırmanın alt amaçları da göz önüne alınarak hazırlanmıştır. Hali hazırda bir yapının olması, toplanan verilerin kodlanmasında daha kolay olmasını sağlamıştır. Verilerin kodlaması aşamasında ise bu listeye yeni kodlar ve temalar eklenmiş ve işlevsiz olan kod ve temalar eksiltiştir. Böylelikle araştırmanın kod ve temalarının oluşturulma süreci hem kavramsal çerçeveye dayandırılmış hem de verilerden kavramlara ulaşılmıştır (Yıldırım ve Simsek,2005:232). Bu kod ve temaların oluşturulmasında uzman görüşü alınarak yapılandırılmış ve değişiklikler yapılmıştır. Bunun için uzman ve araştırmacı birbirlerinden bağımsız olarak kod ve temalar oluşturmuştur. Daha sonra uzman ve araştırmacı bir araya gelerek, her bir tema ve kodlar ile ilgili fikir birliği oluşmasını sağlayarak kodlama anahtarına son hali verilmiştir.

Verilerinin kodlama anahtarına kodlanması: Bu aşamada, analiz programında “nodes” kısmında kod ve temaları alt amaçların altında yer alacak şekilde free node ve tree notlar oluşturulmuştur. Araştırmacı, bütün verileri okuyarak her bir alt amaca göre kullanılacak veri kaynaklardan ifade ve kavramları seçim bunların içerisine yerleştirmiştir. Her bir alt amaca göre veri kaynakları okunarak ifadeler kod ve temalara atamalar yapılmıştır (Kuş Saillard,2009:24).

Araştırmacı dışında alan uzmanı bir kişi daha bağımsız olarak, yansız atamayla belirlenen kodlama anahtarında her bir alt amaç için soru için uygun tema ve kodlara atamalar yapmışlardır. Daha sonra kodlamaların karşılaştırılması ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır.

Kodlamaların karşılaştırılması ve güvenilirlik: Araştırmacı ve uzman işaretlemelerinden “Görüş Birliği” ve “Görüş Ayrılığı” sayıları belirlenmiştir. Burada, araştırmacı ve uzman veriler içerisinde kavram ve ifadelerden aynı temaya ve kodlara ulaşp işaretlediyse ve ya hiçbir temayı işaretlememişse, bu “uzmanlar arası görüş birliği olarak” kabul edilmiştir. Eğer, uzman ve araştırmacı veriler içerisinde kavram ve ifadelerden farklı temalar işaretlemişse, araştırmacının yapmış olduğu işaretleme temel alınmış, ancak bu durum “görüş ayrılığı” olarak kabul edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2005:233).

Araştırmanın güvenilirliği,

$$\text{Güvenirlik: } \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}} \times 100$$

formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Alinyazında güvenilirlik formülüyle hesaplanan sonucun %70 düzeyinde olması durumunda (Miles ve Huberman,1994,64) değerlendiriciler arası güvenilirliğin sağlanmış olacağı belirtilmektedir.

Tablo 7 Uzman Kodları ile İlgili Veriler

ALT AMAÇLAR	UZMANLAR			SON KODLAR
	H.S.Y.	Ş.Y.	E.Ç.	
	KOD SAYILARI			
1. ALT AMAÇ	87	94	97	91
2. ALT AMAÇ	32	30	27	31
3. ALT AMAÇ	37	47	43	40
4. ALT AMAÇ	40	42	36	38

Yukarıda üç uzmanın belirlediği kodları görülmektedir. Uzmanlar 1. alt amaç için H.S.Y. 87 kod, Ş.Y. 94 kod ve E.Ç. 97 kod; 2. alt amaç için H.S.Y. 32 kod, Ş.Y. 30 kod ve E.Ç. 27 kod; 3. alt amaç için H.S.Y. 37 kod, Ş.Y. 47 kod ve E.Ç. 43 kod; 4. alt amaç için H.S.Y. 40 kod, Ş.Y. 42 kod ve E.Ç. 36 kod oluşturmuşlardır. Uzmanlar kendi kod sayılarını belirledikten sonra ortak kodları, benzer ve farklı olan kodları belirleyerek kod sayılarının son hallerini karar vermişlerdir. 1. alt amaç için 91, 2. alt amaç için 31, 3. alt amaç için 40, 4. alt amaç için 38 son kod sayısı olarak belirlenmiştir.

Aşağıdaki hesaplamalar Miles ve Huberman'nın (1994) formülüne göre yapılmıştır.

Tablo 8 1. Alt Amaç Kod Sayıları Görüş Birliği ve Görüş Ayrılığı Oranları

Son Kodlar			HSY ile ŞY	%	ŞY ile EÇ	%	EÇ ile HSY	%
1. Alt Amaç	91	Görüş Birliği	85	89	87	84	86	88
		Görüş Ayrılığı	11		17		12	
Ortalama Uyum								87

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi; HSY ile ŞY arasındaki uyum %89, ŞY ile EÇ arasındaki uyum %84, EÇ ile HSY arasındaki uyum %88 olarak hesaplanmıştır. Üç uzman arasındaki uyum ise %87'dir.

Tablo 9 2. Alt Amaç Kod Sayıları Görüş Birliği ve Görüş Ayrılığı Oranları

Son Kodlar			HSY ile ŞY	%	ŞY ile EÇ	%	EÇ ile HSY	%
2. Alt Amaç	31	Görüş Birliği	28	82	25	74	26	

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi; HSY ile ŞY arasındaki uyum % 82, ŞY ile EÇ arasındaki uyum % 81, EÇ ile HSY arasındaki uyum %81 olarak hesaplanmıştır. Üç uzman arasındaki uyum ise % 81'dir.

Araştırmada tüm kodlarda ortalama güvenirlik % 81,5 olarak bulunmuştur.

Bulguların tanımlanması: Gözlem, görüşme ve dokümanların kodlama anahtarına göre islenmiş olan veriler alt amaçlara göre düzenlenmesi yapılmıştır. Bu aşamada bulguların modelleri oluşturularak, düzenlenmiştir. Bu aşamada araştırmacı, kendi görüş ve yorumlarına yer vermeden ve toplanan bilgileri sunmaya çalışmıştır. Araştırma sorusu çerçevesinde gerekli yerlerde doğrudan alıntılarla desteklenerek bulgular tanımlanmıştır.

Bulguların yorumlanması: Araştırmacı, bulguları tanımlandıktan sonra açıklayarak, ilişkilendirilerek ve anlamlandırılarak, yorumlamalar yapılmıştır. Bu araştırmada içerik analizi yönteminin seçilme nedeni, araştırmada gözlenen ve betimlenen öğelerden hareketle bir yorum getirme ve tasnifleme amacı taşımasındandır. Bu tasnifleme tanımlama, ortaya koyma, göstereme yani araştırmanın problemini aydınlatma amacına hizmet etmesinden dolayı tercih edilmiştir (Bilgin,2006:2). Alinyasında yeterli kuramsal bilginin olması ve araştırmanın Bilim ve Sanat Merkezindeki resim (görsel sanatlar) programındaki öğrencilerle proje tabanlı öğrenme uygulamasının nasıl gerçekleştirildiğini betimlemek ve uygulamaya ilişkin kavram ve ilişkilere ulaşabilmek amacıyla bulguların yorumlanması yapılacaktır.

3.7. Geçerlik ve Güvenirlik

Geçerlik genel anlamıyla elde edilen bulguların gerçeği yansıtabilmesi ve doğruluğuyla ilgilidir. Güvenirlik ise bulguların tekrarlanabilirliğine ilişkin bir kavramdır. Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik için nicel araştırmada geleneksel olarak kabul gören ve önemli değer ölçütleri olarak ön plana çıkarılan “geçerlik” ve “güvenirlik” kavramları kullanılmamaktadır (LeCompte ve Goetz, 1982;Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2005:255). Alternatif kavramlar söz konusudur. Bu çerçevede “iç geçerlik” yerine “inandırıcılık”, “dış geçerlik (ya da genelleme)” yerine “aktarabilirlik”, “iç

güvenirlik” yerine “tutarlılık”, ve “dış geçerlik (ya da tekrar edilebilirlik)” yerine “teyit edilebilirlik” kavramlarını kullanmayı tercih etmektedirler (Lincon ve Guba, 1985;Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2005:264).

Bu tanımlamanın ışığında araştırmanın geçerliği ve güvenilirliğini için geçirilen aşamalar aşağıdaki gibidir.

Geçerlik için alınan önlemler;

1. Veri toplama ve analiz sürecindeki her bir aşaması ayrıntılı olarak açıklanmıştır.
2. Araştırmanın başlangıcından sonuna kadar her aşama kayıt edilmiştir.
3. Verilerin tanımlanması ve yorumlanmasında nesnel davranılmaya çalışılmıştır.
4. Verilerin yorumlanmasında katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır.
5. Gözlem verileri araştırmanın öğretmenlerinin görüşüne sunulmuştur.
6. Gözlem verileri doğru ve kesin olarak kayıt edilmiştir.
7. Veri çeşitlemesi yapılmıştır.
8. Farklı veri kaynakları kullanılmıştır.
9. Veriler farklı zamanlarda toplanmıştır.
10. Verilerin ve bulguların doğruluğu için farklı uzmanlardan yararlanılmıştır.

Güvenirlik için alınan önlemler;

1. Araştırmanın yapıldığı ortamlar (sınıflar, bahçe ve koridor) ayrıntılı olarak betimlenmiştir.
2. Araştırmada yer alan çalışma gruplarının özellikleri ayrıntılı olarak açıklanmıştır.
3. Araştırma sürecinde gerçekleşen basamakları ayrıntılı olarak açıklanmıştır.
4. Araştırmada, veri toplama araçlarının nasıl hazırlandığı ve uygulandığı açıklanmıştır. Veri toplama araçların geliştirilmesinde, genel amaç çerçevesinde görüşme formlarını yarı yapılandırılmış olması sağlanmıştır.
5. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının nasıl uygulandığı ile ilgili açıklayıcı bilgi verilmiştir.
6. Görüşme ve gözlem çalışmalarının nasıl yapıldığı, nasıl kayıt edildiği ve nasıl analiz edildiği açıkla anlatılmıştır.

7. Araştırmanın güvenilirlik çalışması, araştırmacı dışında iki alan uzmanıyla birlikte yapılmıştır.

8. Araştırmanın bulgular bölümünde, görüşme, gözlem ve dokümanlardan elde edilen verilerden doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Bu kısımda öğrenci ve öğretmen görüşleri üzerine yorum yapılmadan olduğu gibi aktarılmıştır.

9. Video görüntüleri, görüşme ve doküman verilerini bilgisayar ortamına aktarılmasında üç uzman yardımcı olmuştur. Uzmanlar karşılıklı incelemeler yaparak aralarında uyum aramışlardır.

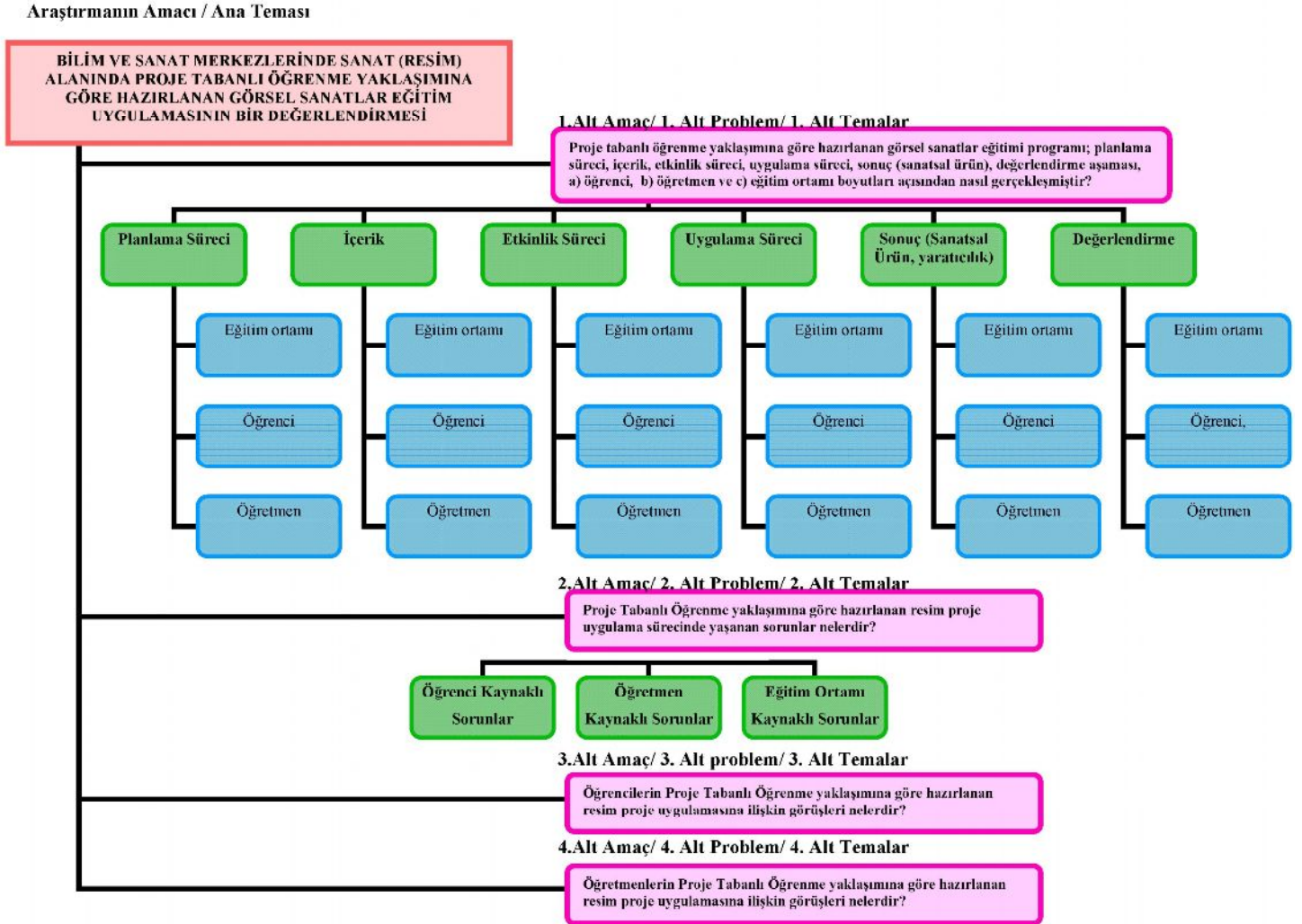
10. Araştırmanın desenlenmesinden raporun yazımına kadar geçen süreçte farklı alan uzmanlarından yardım alınmıştır. Örneğin veri toplama amacıyla hazırlanan araçlar uzman görüşüne sunulmuş ve öneriler doğrultusunda düzeltmeler yapılmıştır. Araştırmanın geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarında nitel araştırma konusunda deneyimli uzmanlardan yardım alınmıştır. Araştırma verileri, analiz süreci ve sonuçları uzmanlarla paylaşılmıştır.

4. BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde, araştırma kapsamında çeşitli veri toplama araçlarıyla elde edilen verilerin içerik analizi yapıldıktan sonra bulgular araştırma alt amaçları temel alınarak sunulmuş ve yorumlanmıştır. Araştırmanın alt amaçlarını “alt temalar” olarak alınmıştır. Araştırmada oluşturulan kodlar ise “ana tema” ve ana tema altında oluşturulan “alt temalar” altına yerleştirilmiştir.

Araştırmanın amaçları ve temalar arasındaki ilişki aşağıdaki Şekil 10 verilmiştir.

Şekil 10 Araştırmanın Amacı ve Ana Temaları Aralarındaki İlişkisi

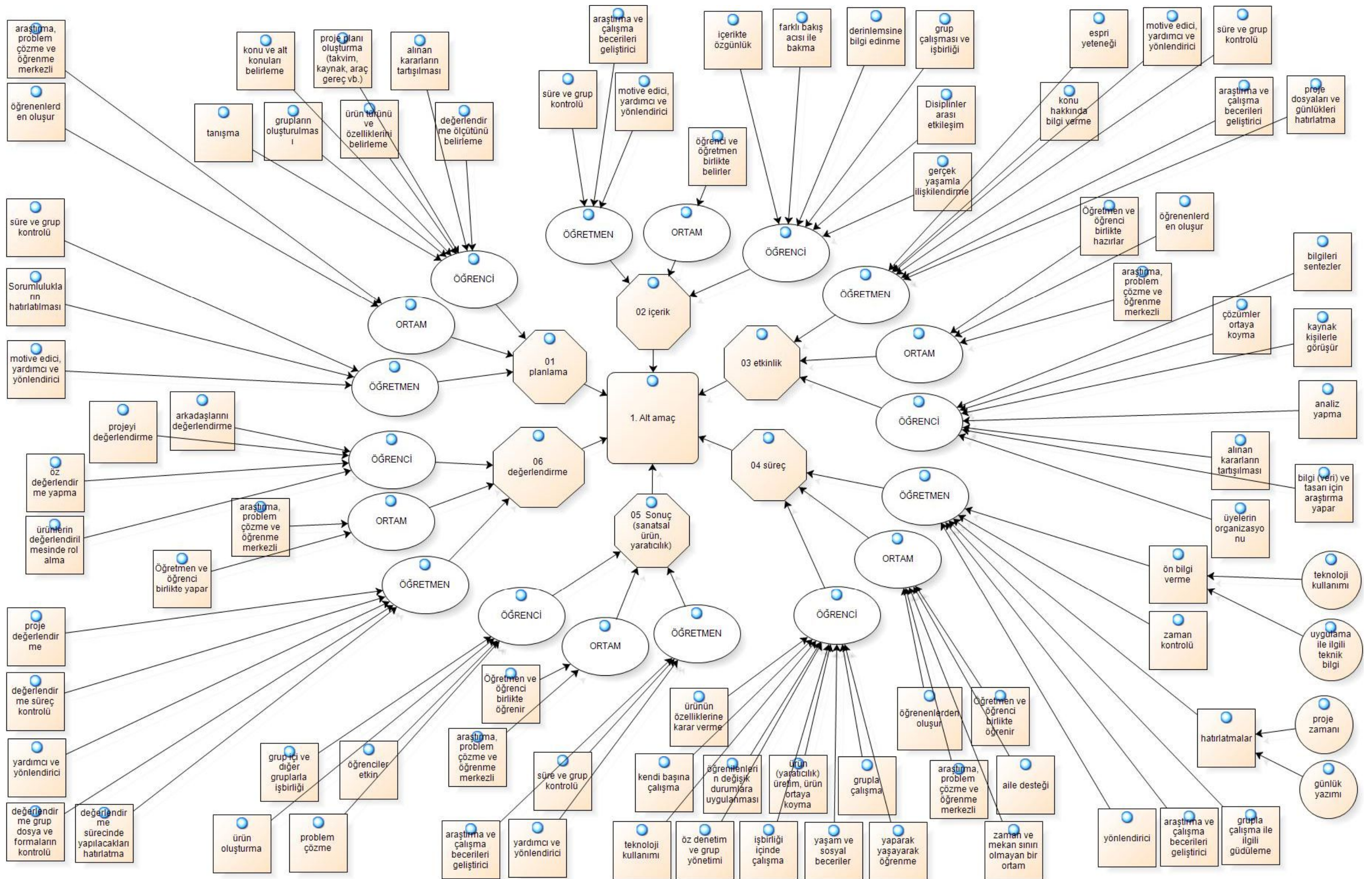
Şekil 10’da görüldüğü gibi alt temalar, tezin alt amaçları doğrultusunda oluşturulmuştur. Bulguların açıklaması ve yorumlanması da aynı akış şeması kullanılmıştır. Araştırmada “Bilim ve Sanat Merkezlerinde Sanat (Resim) alanında proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan görsel sanatlar eğitimi uygulamasının bir değerlendirmesi” amaçlanmıştır. Bu genel amaç çerçevesinde araştırma sonucu ortaya çıkan alt amaçlara ait bulgular aşağıda verilmiştir.

4.1. 1. Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı olan “Bilim ve Sanat Merkezlerinde proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan resim (sanat) proje uygulamasının planlama, içerik, etkinlik, süreç, sonuç (yaratma, ürün), değerlendirme basamakları; ortam, öğrenci, öğretmen boyutları açısından nasıl gerçekleşmektedir?” sorusunun yanıtı oluşturulan bulgulara yer verilmiştir. İçerik analiziyle elde edilen bulgular temel alınarak yorumlar sunulmuştur. Bu kapsamda, uygulama süreci gözlem, öğrenci günlüğü, proje dosyaları, öğretmenlerle yarı-yapılandırılmış ve öğrencilerle yapılan odak grup görüşme verilerine dayalı olarak içerik analizi yapılmıştır. Uygulamayı gerçekçi bir biçimde yansıtmak amacıyla gözlem sürecinde öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci etkileşiminden ortaya çıkan konuşmalardan, öğrenci günlüğü, proje dosyaları, öğretmenlerle yarı-yapılandırılmış ve öğrencilerle yapılan odak grup görüşme verilerinden ayrıca video görüntülerinden alıntılar yapılmıştır.

Proje Tabanlı Öğrenme uygulaması; planlama, içerik, etkinlik, süreç, sonuç ve değerlendirme olmak üzere altı aşamada gerçekleştirilmiştir. Bu aşamaların öğrenci, öğretmen ve ortam (eğitim ortamı) boyutlarından elde edilen bulgular ve yorumları aşağıda ayrıntılarıyla yer almaktadır.

Araştırmanın 1. alt amacına ilişkin yapılan içerik analizi sonucu elde edilen tema ve kodlarının modeli aşağıdaki Şekil 11’de gösterilmektedir.

4.1.1. Planlama

Planlama iki aşamada gerçekleşmiştir. Birincisi öğretmenlerin kullanacağı eğitim programının planlandığı aşamadır. İkinci ise öğrencilerle gerçekleştirilen aşamadır. Bu bölümde ikinci kısmın ayrıntılı olarak verilmesi uygun görülmüştür. Bilim ve Sanat Merkezlerinde müfredat programının olmamasından dolayı her bir etkinlik ve proje çalışması için program çalışması kurum içerisinde öğretmenler tarafından yapılmaktadır. Bundan dolayı uygulanacak proje/etkinlik planı (program oluşturma aşaması) için öğretmenler (görsel sanatlar, tarih, coğrafya ve müzik), okul rehber öğretmeni ve program geliştirme uzmanı ile toplantılar yapılmıştır. Bunun için 12.03.2009, 13.03.2009 ve 20.03.2009 tarihlerinde yapılan toplantılarda proje/etkinlik planı oluşturulmuştur.

Uygulama için MEB Bakanlığından izin alındıktan sonra Okul Müdürlüğünden de izin alınarak kurum içerisindeki hazırlık çalışmaları yapılmıştır. Bunun için araştırmacı (aynı zamanda kurumun öğretmeni), müdür yardımcısı, rehber öğretmenleri ve öğretmenlerle araştırmanın nasıl yapılabileceği, hangi tarihler arasında olabileceği, hangi öğretmenlerin ve öğrencilerin katılabileceğini görüşmüştür. Bu görüşmeler araştırmacının aynı kurumda çalışmasından dolayı sık ve verimli olmuştur. Merkezin uyguladığı eğitim programı ve program dışındaki sosyal, kültürel ve akademik aktiviteler ile resmi tatiller dikkate alınarak, proje yöntemi ile çalışılan katılımcılar için, proje uygulama takvimi oluşturulmuştur. Öğrencilerin, velilere veli bilgilendirme mektubu ile belirlenen 19 Haziran 2009 – 3 Temmuz 2009 tarihlerinde araştırmaya katılıp katılamayacakları sorularak izin istenmiştir.

PTÖ, Bilim ve Sanat Merkezleri yönergesinde yer alan merkezin eğitim ve öğretim programlarının ve proje üretimi/yönetimi eğitim programlarının genel ilkeleri ile Talim ve Terbiye Kurulunun hazırladığı tarih, coğrafya, müzik ve resim müfredat programlarındaki derslerin özel amaçları temel alınarak şekillendirilmiştir. Program oluşturulurken PTÖ yöntemi kullanılacağı için çalışmalara başlamadan öğretmenlere PTÖ yöntemi ile ilgili bilgi verilmiştir. Resim (sanat) proje planı; öğretmenler (görsel sanatlar, tarih, coğrafya ve müzik), rehber öğretmenler ve bir program geliştirmeci uzman ile bir arada çalışılarak oluşturulmuştur. Hazırlanan proje/etkinlik planı çerçevesinde 09.04.2009 tarihinde pilot uygulama yapılarak, yapılan planlama değerlendirilip değişiklikler yapılmıştır. Plana son hali verilmiştir.

Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezinde uygulanan eğitim ve öğretim programlarının ve proje üretimi/yönetimi eğitim programının genel ilkeleri kavramsal çerçevede Bilim ve Sanat Merkezleri ile ilgili kısımda verilmiştir.

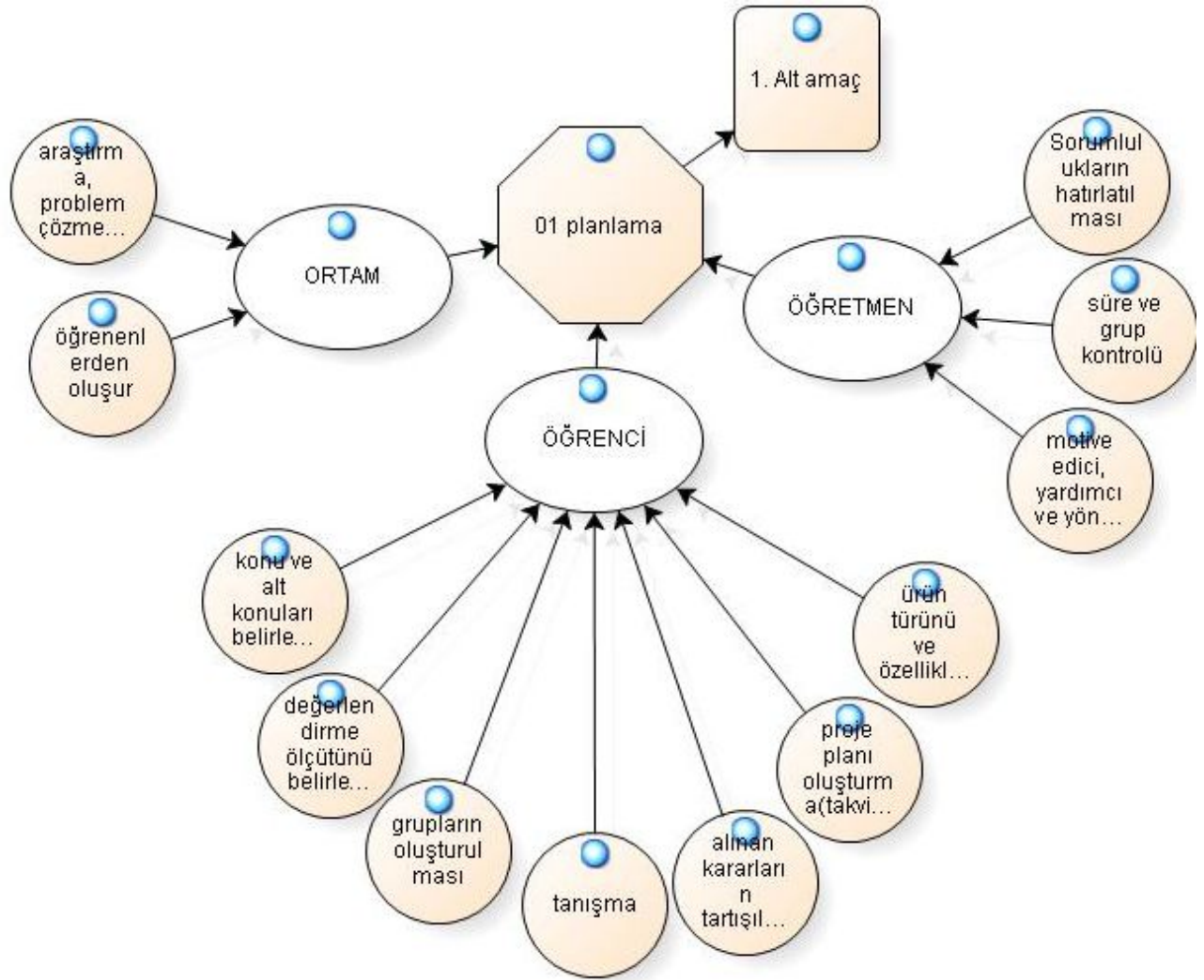
PTÖ uygulaması sürecindeki **planlama** basamağı 19.06.2009 tarihinde başlamıştır. Bilim ve Sanat Merkezinin proje üretimi/yönetimi programda yer alan üstün yetenekli öğrencilerle resim (sanat) proje çalışması ilk etkinliği 19.06.2009 tarihinde gerçekleşmiştir.

Planlama basamağın da öğretmen, öğrencilere; proje çalışması daha önce yapıp yapmadıklarını, yaptılarsa ne tür proje çalışması yaptıklarını, hangi görevleri aldıklarını, ne tür ürün ortaya koyduklarını, grupla mı veya tek başına mı çalıştıklarını, sorarak ön hazır bulunuşluklarını ortaya çıkarmıştır. (V.G. 001. 19.06. 2009) Ayrıca grup üyelerinin yaşları ve merkeze devam ettikleri yılları ve hangi programda yer aldıkları sorulmuştur. (V.G. 002. 19.06. 2009) Proje, proje problemi, hedefleri, faaliyetleri, proje planlaması, değerlendirilmesi gibi basamakları hakkında bilgi verilmiştir. Süreç içerisindeki çalışma planındaki yapılacak işler hakkında genel bilgi verilmiştir. Öğretmen, PTÖ uygulamasındaki branşların belirlemede, planlama, içerik, ürün ve değerlendirme gibi basamaklardaki yapılacak etkinliklerle ilgili kararları öğrencilerin karar vereceğini söylemiştir. (V.G. 004. 19.06. 2009) Öğretmen resim proje süreci içerisinde farklı alanları kullanarak bir proje çalışması yapacaklarını açıklamıştır. Bunu açıkladıktan sonra tanışma etkinliği yapılmıştır. Öğretmen, tanışma etkinliği esnasında her öğrenciden bir meslek seçmelerini istemiştir. Öğrencilerde resim projesi için seçtikleri mesleğin nasıl bir katkı sağlayacağını dair konuşmalar yapmışlardır. İlk etkinliklerden sonra 15 dakika ara verilmiştir. (V.G. 004. 19.06. 2009)

Grup üyelerinin seçimleri yapılmıştır. Grup seçimi öğrencilere bırakılmıştır. Daha sonra öğretmen tarafından grupların dengeli olması için küçük değişiklikler yapılmıştır. Resim proje konusunun seçimi öğrencilere bırakılmıştır. Proje için problem cümlesi belirlenmiştir. Alt başlıklar halinde sınıflandırılmıştır. Konunun hangi ürün, ürün özellikleri ve nereye uygulanacağı belirlenmiştir. Bu süreç içerisinde öğrenciler kendi içerisinde tartışarak karar vermişlerdir. Alt başlıkların gruplara dağılımı yapılmıştır. Öğretmen arada süreyi kontrol ederek planlama basamağının yavaş ilerlemesini ve yapılacak çalışmaların çokluğu üzerinde durmuştur (V.G. 006. 19.06. 2009). Her grubun proje dosyasında olması gerekenler ve doldurulması gereken formlar

hakkında bilgi verilmiştir. Seçilen konu hakkında bilgi toplayıp araştırma yapmaları konusunda hatırlatma yapılmıştır. Toplanan bilgilerden analizler yapıp, yorumlanacağı hatırlatılmıştır. Çalışma süresi içerisinde öğrencilerin günlük yazmaları gerektiğini vurgulamıştır. Öğretmen projenin nasıl değerlendirileceği ve değerlendirme ölçütlerinin neler olacağını konusunda öğrencilerin karar vermesini sağlamıştır. Çalışma takvimi, çalışma saatleri ve günleri hakkında bilgi verilmiştir. (V.G. 007. 19.06. 2009) Çalışma mekanından, çalışma tekniğinden dolayı öğrencilere güvenlik önlemleri hakkında bilgi verilmiştir. Araç ve gereçler hakkında, yemek konusu hakkında açıklamalarda bulunulmuştur. Daha sonraki günlerde yapılacak çalışmalar hakkında bilgi verilmiştir. Öğrencileri motive edici ve onları yüreklendirici sözlerle şevklendirilmiştir. Öğretmen öğrencilerin sorusu olup olmadığını sormuş ve **Planlama** basamağını ve ilk günkü etkinlikleri bitirmiştir. (V.G. 008. 19.06. 2009)

Şekil 12 Araştırmanın 1. Alt Amacının Planlama Temasına İlişkin Kodlar

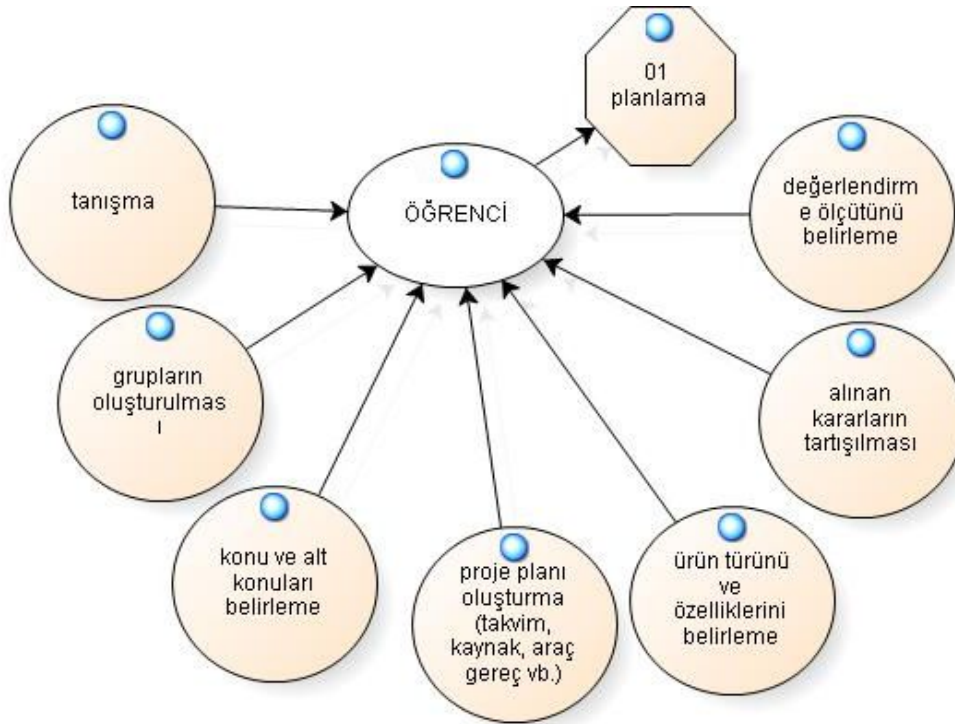
PTÖ uygulamasının **planlama** basamağına ilişkin yapılan içerik analizi sonucu oluşturulan alt tema ve kodların modeli Şekil 12’de verilmiştir.

Araştırmanın 1. alt amacı; proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan resim proje uygulamasının **planlama** basamağındaki ortam, öğrenci, öğretmen boyutları açısından nasıl gerçekleştiğine ilişkin şu kodlar belirlenmiştir. Bunlar, planlama basamağında; **öğrenciye** ilişkin, tanışma, grupların oluşturulması, konu ve alt konuların belirlenmesi, proje planı oluşturma (takvim, araç gereç vb.), ürün türünün ve özelliklerinin belirleme, alınan kararların tartışılması, değerlendirme ölçütünün belirlenmesi; **öğretmene** ilişkin süre ve grup kontrolü, motive edici, yardımcı ve yönlendirici, sorumlulukların hatırlatılması gibi **ortama** ilişkin öğrenenlerden oluşur, araştırma, problem çözme ve öğrenme merkezli gibi kodlar belirlenmiştir.

Aşağıda kodlar; öğrenci, öğretmen ve ortam temaları altında ayrıntılı olarak verilmiştir.

a. Öğrenci

Şekil 13 Araştırmanın 1. Alt Amacının Planlama Teması Öğrenciye İlişkin Kodlar

PTÖ uygulamasının planlama basamağının **öğrenciye** ilişkin yapılan içerik analizi sonucu oluşturulan alt tema ve kodların modeli Şekil 13'te verilmiştir.

PTÖ uygulamasının **planlama** basamağının **öğrenciye** ilişkin, tanışma, grupların oluşturulması, konu ve alt konuların belirlenmesi, proje planı oluşturma (takvim, araç gereç vb.), ürün türünü ve özelliklerini belirleme, alınan kararların tartışılması, değerlendirme ölçütünün belirlenmesi gibi kodlar belirlenmiştir.

PTÖ uygulamasının **planlama** basamağının öğrenci temasına ilişkin ilk kodu **tanışma**'dır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

"Projemiz bugün başladı. İlk olarak bütün grup arkadaşlarımla tanıştım. Daha doğrusu tanışmaya farklı bir boyut kattık. Kendimi 2 yıldır peyzaj mimarlığı yapan biri gibi tanıttım."

"Bu arada bir tanışma etkinliği yaptık. Tanışmamız eğlenceli oldu, çünkü öylesine adımızı söyleyip geçmedik. Tanıştıktan sonra da gruplara ayrıldık."

"Bugün tanışma ve konu hakkında tartışmak için buluştuk."

"Sizden istediğim şey şu an kendinizi, hayal ettiğiniz bir ressam, grafik tasarımcı, mimar, tasarımcı vb. olarak tanıtmamız. Farklı bir tanışma etkinliği yapacağız şimdi..."

"Ben "Peyzaj mimarıyım" diyip, gruba ve duvar resim projesine katkılarım, yaptığım ve yapabileceklerim şunlar diyeyek kendinizi tanıtmamızı istiyorum. Ayağa kalkıp..."

"6 yıldır peyzaj mimarlığı yapıyorum. Ünlü restoranlardan bazı teklifler alıyorum.. Aynı zamanda bazı teknolojik aletler için tasarım yapıyorum daha doğrusu olan tasarımların gelişimine yönelik düşünüyorum."

"Grafik tasarımcıyım, Daha çok teknik çizimleri seviyorum. Esinlenmekten çok gördüğüm şeyleri çizmeyi seviyorum. Karakalem çizerim."

"Tasarımcısın, sizlerle tanışmak istiyorum"

"Ben ünlü moda tasarımcısıyım... hepinizle tanıştığımıza memnun oldum."

Tanışma kodu uygulama sürecinin video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Tanışma etkinliklerin Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması için önemli bir yer tuttuğu, eğlenceli olduğu, başlangıç aşaması için yapıcı ve motive edici olduğu öğrenci ve öğretmenlerin sözlerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının planlama aşamasının **tanışma** kodu "tanışmaya farklı bir boyut kattık", "eğlenceli olduğu" ve "hayal ettikleri mesleklerle neler yapabileceklerine" gibi ifadelerden anlaşılağı üzere belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının planlama basamağının öğrenci temasına ilişkin ikinci kodu **grupların oluşturulması**' dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ daha sonra takımların oluşturulması”

“ Aradan sonra gruplarımız belli olacak, tabi ki grupları seçerken, siz seçeceksiniz, ama şöyle bir durum söz konusu. Öğretmen olarak ben değişiklikler yapma hakkına sahibim.”

“ hadi bakalım seçin grup arkadaşınızı şöyle yan yana gelip sandalyeleri birleştirin.”

“ evet oldu, B., Ş... ve D... sizde bir grupsunuz. Tamam. Su ondan sonra başka kim var kalan kim üçünüz tamam.”

“ hocam beş grup falan çıkıyor, dörderli olursak gruplarda bir üç kişi olacak”

“ ilk olarak grupları oluşturduk”

“ gruplara ayrıldık. Bizim grubumuz üç kişi, N..., M... ve ben.”

“Kendi oluşturduğumuz gruplarla bu parça konuları paylaştık”

“ Sonrasında gruplara ayrıldık”

Grupların oluşturulması kodu uygulama sürecinin video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Grupların oluşturulması etkinliklerin Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması için önemli bir başlangıç olduğu ve öğrencilerin kendi oluşturduğu gruplar ile projeye heyecanlı bir başlangıç yaptıkları öğrenci ve öğretmenlerin sözlerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının planlama aşamasının grupların oluşturulması etkinliği önemli bir motivasyon başlangıcı olduğu ve “ilk grupları oluşturduk, bizim grubumuz” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının planlama basamağının öğrenciye ilişkin üçüncü **konu ve alt konuların belirlenmesi**' dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Şimdi bir konu belirleyeceğiz ama önce bir problemimizi belirlemeniz gerekiyor bir tane problemimiz var problemimiz ne olabilir. Kim söyleyecek?”

“ konuları belirledik yine beyin fırtınası eşliğinde yaparak Ankara ve hayal gücü altında küçük küçük başlıklar çıkartarak kendimize çizilecek güzel şeyler bulduk. Bulduğumuz konularda araştırmalar yaptık araştırmalar ışığında”

“ Daha sonra duvarı boyarken üzerinde duracağımız konuları tartıştık en sonunda “ANKARA” ve “HAYAL GÜCÜ” ana başlıklarını seçtik. Ankara’ya özel ve daima

“Ankara” dendiğinde akla gelen başlıkları hayal gücüyle birleştirip diğer duvar boyayan okullara fark atacağımızı düşünüyorum.”

“Ayrıca grubumuzdaki görevimde “zaman koordinatörlüğü” bu yüzden günlük hazırlık konusunda titiz olmalıyım. İş bölümünden sonra konu bölümünde de grubumuz “Ankara ve Sanat” konusunu aldı.”

“ duvar resminde kullanacağımız konuyu seçmek için epey tartıştık. Birçok konu içinden sona kalan “Ankara” ve “hayal gücü” başlıklarından hangisini seçeceğimize karar vermek zor oldu. Ama “Ankara” konusunun daha avantajlı olduğunu söyleyen öğretmenimizi dinleyerek, bu konuyu seçtik. Zaten sonradan “Ankara’yı” seçmenin daha iyi olduğunu hepimiz anladık.”

Konu ve alt konuların belirlenmesi kodu uygulama sürecinin video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Konu ve alt konuların belirlenmesi etkinliklerin Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde uzun bir süre aldığı, konu ve alt konuların öğrenciler tarafından belirlendiği, öğrencilerin farklı konularda uzunca araştırma ve tartışma yaparak konuyu belirlediği öğrenci ve öğretmenlerin sözlerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının planlama aşamasının bir kodu olan konu ve alt konuların belirlenmesi etkinliğinde öğrencilerin etkin olduğu “epey tartıştık, konumuzu Ankara olarak belirledik” gibi ifadelerle analılacağı üzere uygulamada belirgin olarak yer almıştır.

PTÖ uygulamasının planlama basamağının öğrenciye ilişkin diğer bir kodu **proje planı oluşturma (takvim, araç gereç vb.)**’ dır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Bir problem belirlememiz gerekiyor. Hedeflerimizi belirleyeceğiz ve faaliyetlerimiz olacak, bir proje için ve faaliyetlerin sonunda değerlendirme yapacağız. Neyi kendimizi, tabi ki, problemimize çözüm bulabildik mi, bu ürettiğim nesne ya da yazdığım şey benim problemim için çözüm önerisi mi?”

“ planımı hazırlayıp, programımı hazırlayıp, değerlendirmemi nasıl yapabileceğini belirliyorum.”

“ Bilgi toplayacağız. İhtiyaçlarımız ne olduğunu belirleyeceğiz. O ihtiyaçlara göre bilgi toplayacağız. Onları organize edeceğiz. Daha sonra zamanı nasıl kullanacağımız öğreneceğiz. Ve iş bölümü yapacağız. Ve en sonunda ürün, üründen sonra da birbirimizi değerlendireceğiz. Yani siz kendiniz, birbirinizi, ben, sınıf ortamını ve proje sürecini değerlendireceğiniz.”

“Yani, bütün yük sizin omuzlarınız üstünde, yani ben bir şey yapmayacağım. Çayımı alacağım, oturacağım ve size diyeceğim ki; “şöyle bir yardımda bulunabilirim”, “böyle yapabilirsiniz” bunu söyleyeceğim bütün her şeyi siz yapacaksınız ve grup üyelerini, grup amacını, hedefini, değerlendirmeyi nasıl yapacağımızı her şeyi sizler yapacaksınız. Onun için yapacağımız çalışma sizin ürününüz olacak ve siz sonuçlandıracaksınız.”

“ Planlama aşamasında. Hedeflerinizi belirleyeceksiniz”

“Yapılacak iş ya da ele alınacak konunun belirli bir tanımlaması, daha sonra takımların oluşturulması, sonuç raporunun özellikleri, yani siz birde sonuç raporu hazırlayacaksınız ki ona göre. Birbirinizi değerlendire bilirsiniz. Çalışma takviminin oluşturulması, kontrol noktalarının belirlenmesi, değerlendirme ölçeklerini yine azda olsa bir iki cümlelik olsa da belirleyeceksiniz. Daha sonra bunlar belirlendikten sonra, bilgi toplayacaksınız. O topladığınız bilgilerle bir ürün elde edeceksiniz. O ürünü de hep beraber birbirimize sunacağız. Ve en son aşamada değerlendireceğiz.”

Proje planı oluşturma (takvim, araç gereç vb.) kodu uygulama sürecinin video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Proje planı oluşturma (takvim, araç gereç vb.) kodu, Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde uygulamada öğretmenin “hepimizin bir dosyası olacak”, “şu da çalışma takvimimiz”, “şapkanızı unutmayın”, “Ben kabataslak hazırladım”, “şurada proje raporu şablonu”, “Çalışma takviminin oluşturulması, kontrol noktalarının belirlenmesi, değerlendirme ölçeklerini” ve “bütün her şeyi siz yapacaksınız ve grup üyelerini, grup amacını, hedefini, değerlendirmeyi nasıl yapacağınızı her şeyi sizler yapacaksınız” gibi ifadelerden anlaşılmıştır. Planlama aşamasında öğretmenin sık sık uyarılarda bulunduğu ortaya çıkmıştır. Proje dosyalarındaki verilerden bu aşamadaki uyarıların sadece değerlendirme kriterlerini belirlemenin nasıl olunacağına dair verilere ulaşamadığı görülmüştür. Proje takvimi, planı oluşturmada zamanın az olması ve verimli kullanılmamasından dolayı aksilikler yaşandığı ama ileriki aşamalarda bunun telafi edildiği gözlemlenmiştir.

PTÖ uygulamasının planlama basamağının öğrenciye ilişkin diğer bir kodu **ürün türünü ve özelliklerini belirleme**’ dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“bana bir duvar verilseydi, Figürlerle doldurmak isterdim.”

“ Sonuçta tarihten belli elemanları alıp günümüze taşıyabilirsin yani sonuçta bunu pek çok sanatçı yapıyor dimi?

Ö10: İsterim, bir köşesinden bilim fişkırsın, bir köşesinden tarih fişkırsın gibi düşünüyorum.”

“ Çiçekler, ağaçlar ama o tür şeyler ama ağaç yeşil olmazdı. İstedğim renklerle yapardım. Bu kadar”

“geometrik şekiller ve farklı çizgiler kullanarak bir kompozisyon yapmaya çalışırım.”

“ Boşluk doldurma, küçük ayrıntıları yapabilirim. Çünkü küçük ayrıntıları yapmayı severim.”

“ O duvarı önce birden fazla parçaya bölerdim. Her parçada ayrı bir resim yapardım. Birbirleriyle alakası olmayan ama onları küçük birer noktalarla birleştirdim. Bunu bir Cema’da görmüştüm ve çok etkilenmiştim. Öyle bir resim yapmayı çok isterdim.”

“dışarıda duvarı boyamak, (toplu halde birkaç kişinin dışında)”

“ Ankara’ya özel ve daima “Ankara” dendiğinde akla gelen başlıkları hayal gücüyle birleştirip diğer duvar boyayan okullara fark atacağımızı düşünüyorum. Kafamda tasarladığım fikirleri toparlayarak taslak oluşturacağım.”

“ objeleri grup toplantısıyla birleştirdik. Ortaya çok güzel fikirler çıktı. Balerinlerle müzik çalgılarını ve Opera Binasını ön planda tutacağız. Renklerin de çok çarpıcı olması gerekiyor.”

“ Hafta sonu; hepimizin Ankara hakkında seçtiği konu –bizim konumuz müzik-ile ilgili araştırma yapacağız. Biz grup olarak, yapacağımız resimle ilgili güzel fikirler bulmuştuk, bu fikirleri araştırma sayesinde geliştireceğimize inanıyorum. Bir de duvar resmi için taslak çizmemiz gerekiyor. Bence taslak çizmemiz çok iyi, çünkü doğrudan duvara çizersek onu değiştirmek çok zor olur. Ama kâğıt üzerindeki taslakla isteğimiz kadar oynayarak çok daha iyisini yapabilirsiniz.”

Ürün türünü ve özelliklerini belirleme kodu uygulama sürecinin video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Ürün türünü ve özelliklerini belirleme kodu, Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışmasında etkinliklerin gelişim ve planlanmasında önemli bir yer tuttuğu öğrenci ve öğretmenlerin sözlerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının planlama aşamasının bir kodu olarak ürün türünü ve özelliklerini belirleme, “duvar verilseydi, Figürlerle doldurmak isterdim”, “Çiçekler, ağaçlar”, “renklerle yapardım geometrik şekiller ve farklı çizgiler”, “yani ben dışarıda ki duvarı yapmayı tercih ediyorum”, ve “Balerinlerle müzik çalgılarını” gibi ifadelerle ürün türünü ve ürünün özellikleri belirledikleri görülmüştür. Etkinliğinin “hayal gücünü kullanmaya” ve “grup çalışması yapmaya uygun olan bir etkinlik olduğu” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür. Projede gerçekleştirilecek ürüne ilişkin öğretmen ve öğrencilere farklı seçenekler sunmuşlardır. Beynin fırtınası, tartışmalar sonucu, proje sonunda yapılacak çalışmaya ortaklaşa karar verilmiştir. Ürün belirleme sırasında öğretmenlerin yönlendirmeleri, motive edici sözleri etkili olduğu görülmüştür.

PTÖ uygulamasının planlama basamağının öğrenciye ilişkin diğer bir kodu **alınan kararların tartışılması’** dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ biz aslında herkesin istediğine göre yaptık, mesela grup toplantısı yaparken işte lider kim olacak, yazıcı kim olacak diye konuştuk arkadaşla ben yazıcı olurum dedi, yapabilirim dedi o öyle oldu, işte bende olayım bari dedim”

“ zaman zaman birbirimize sinirlendik bazı şeylerden ötürü. Fikir ayrılıkları oldu bazı yerlerde, birimiz bir yere bir şey koymak isterken diğeri başka bir şey koymak istedi.”

“ Konu konuyu açıyor ortak noktalar yakalanıyor o noktada tartışmalar oluyor mesela. O şey çok güzel mesela, tartışma ortamları var. Öğrenci tartışmayı öğreniyor.”

“bir bekleyin hangi öğretmeninizi istiyorsanız ya da işte hangi öğretmeniniz sizi istiyorsa belki de bütün öğretmenler istemeyecek sonuçta ben duvarın boyanmasını istemiyorum ya da işte bir şeylerin yapılmasını istemiyorum diyebilecek değil mi? Ö8: evet ya da kendisi yapmak isteyecek”

“duvar resminde kullanacağımız konuyu seçmek için epey tartıştık.”

“ Sonra da resmin konusunu belirlemek için tartıştık. Uzun süren tartışmanın sonunda konumuzu “Ankara” olarak belirledik.”

Alınan kararların tartışılması kodu uygulama sürecinin video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Alınan kararların tartışılması etkinliklerinin Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde önemli bir yer tuttuğu, zıt ve ortak fikirlerin tartışıldığı ve öğrencilerin sürecin içinde aktif olarak yer aldığı öğrenci ve öğretmenlerin sözlerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının planlama aşamasının bir kodu olarak alınan kararların tartışılması kodu yukarıda bahsedilen özelliklerinde içinde barındırarak “fikir ayrılıkları, ortak noktalar”, “toplantısı yaparken işte lider kim olacak, yazıcı kim olacak diye tartıştık”, “Fikir ayrılıkları oldu bazı yerlerde noktada tartışmalar oluyor”, “duvar resminde kullanacağımız konuyu seçmek için epey tartıştık.” ve “konusunu belirlemek için tartıştık” gibi öğrenci öğretmen ifadeleri ile belirgin olarak desteklenmiştir. Gerçekleştirilen PTÖ’ nün planlama aşamasında daha çok, öğrenciler söz almıştır. Bu süreçte öğretmenler öğrencilere rehberlik yapmış, seçenekler sunmuşlar ve öğrencilerin almış olduğu kararlara saygı göstermişlerdir. Ayrıca, öğretmenler öğrencilere her türlü yardımı yapacaklarını da belirtmişlerdir.

PTÖ uygulamasının planlama basamağının öğrenciye ilişkin son kodu **değerlendirme ölçütünün belirlenmesi’** dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Yani siz kendiniz, birbirinizi, ben, sınıf ortamını ve proje sürecini değerlendireceğiniz.”

“ Sonuç raporunun özellikleri, yani siz birde sonuç raporu hazırlayacaksınız ki ona göre. Birbirinizi değerlendire bilirsiniz.”

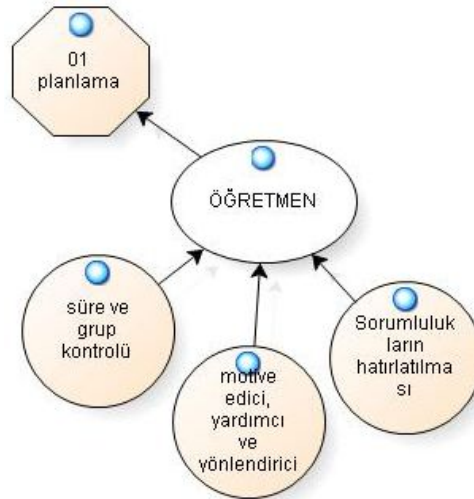
“Çalışma takviminin oluşturulması, kontrol noktalarının belirlenmesi, değerlendirme ölçeklerini yine azda olsa bir iki cümlelik olsa da belirleyeceksiniz.”

Değerlendirme ölçütünün belirlenmesi kodu uygulama sürecinin video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Değerlendirme ölçütünün belirlenmesi etkinlikleri Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması için vazgeçilmez olduğu öğrenci ve öğretmenlerin sözlerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının planlama aşamasında değerlendirme ölçütünün belirlenmesi kodunu içeren etkinlikte öğretmenin daha etkin olduğu ifadelerden anlaşılmıştır. Öğretmen projenin nasıl değerlendirilmesi ve değerlendirme ölçütlerinin neler olması gerektiği konularında öğrencilerin karar vermesini sağlamıştır. Öğrenciler değerlendirmenin nasıl yapılacağına dair öğretmenin önerdiği değerlendirme türlerini (yapılan ürün değerlendirilmesi, grubun değerlendirilmesi, grup arkadaşını değerlendirme ve öz değerlendirme) kabul etmişlerdir. Öğretmenin burada etkin olarak yer aldığı gözlemlenmiştir. Öğretmenin ve öğrencilerin değerlendirme türünü belirlemedeki önemi, sık sık tekrar eden ifadelerle, belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

b. Öğretmen

PTÖ uygulamasının **planlama** basamağının **öğretmene** ilişkin yapılan içerik analizi sonucu oluşturulan alt tema ve kodların modeli Şekil 14’te verilmiştir.

Şekil 14 Araştırmanın 1. Alt Amacının Planlama Teması Öğretmene İlişkin Kodlar

PTÖ uygulamasının **planlama** basamağında **öğretmene** ilişkin; süre ve grup kontrolü, motive edici, yardımcı ve yönlendirici, sorumlulukların hatırlatılması gibi kodlar belirlenmiştir.

PTÖ uygulamasının planlama basamağında öğretmene ilişkin ilk kod **süre ve grup kontrolü**’dür. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Etkinliğimizde yer alan diğer arkadaşlarınızı bekliyoruz. Herkes geldiğinde sanat alanı proje çalışmamıza başlayacağız”

“İstersiniz şimdi bir dinlenme molası verelim.”

“gitmeden önce grup arkadaşlarınız mail adreslerinizi ve telefonlarınızı alın. Hafta sonu bir birinizle görüşmek isteyebilirsiniz.”

Süre ve grup kontrolü kodu uygulama sürecinin video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Süre ve grup kontrolü etkinliklerin Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışmasının önemli bir parçası olarak öğretmen ve öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda beraberce belirlendiği öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. Öğretmenin süre ve grup kontrolündeki yönlendirici konumu “11:10da burada olun”, “mail adreslerinizi alın”, “İstersiniz şimdi bir dinlenme molası verelim” ve “Herkes geldiğinde sanat alanı proje çalışmamıza başlayacağız” gibi ifadelerle ile belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının planlama basamağının öğretmene ilişkin ikinci kodu **motive edici, yardımcı ve yönlendirici**’dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Çocuk neyi varsa ortaya koysun. Eğer bulamıyorsa o zaman biraz ipuçları verebiliriz. Siz kesinlikle önüne hazır konu koymayacaksınız”

“konu seçimi çok önemli, belli bir süre verilmesi lazım. Çocuk belki idealindeki konuyu seninle 3 hafta bir araya gelecek oluşturamayacak. 4 hafta, 5 hafta. Hem onu motive edeceksin, yapabiliriz, olabilir diyeceksin. Hem sabırla bekleyeceksin. Bir kere onun konuyu seçme süresi konusunda sabırsızlık göstermemelidir.”

“Yani, bütün yük sizin omuzlarınız üstünde, yani ben bir şey yapmayacağım. Çayımı alacağım, oturacağım ve size diyeceğim ki; “şöyle bir yardımda bulunabilirim”, “böyle yapabilirsiniz” ve (gel bakalım enes) bunu söyleyeceğim bütün her şeyi siz yapacaksınız ve grup üyelerini, grup amacını, hedefini, değerlendirmeyi nasıl yapacağınızı her şeyi sizler yapacaksınız.”

“Bu kadar. (bu esnada öğretmen öğrenciyi destekliyor ve teşvik ediyor.)”

“ o zaman şöyle yapabilirsin”

“İçindesiniz evet bakalım eee şöyle söyleyeyim size biriniz çıkacaksınız ama hanginiz ona siz karar verin.”

“şimdi bakın birine karar vermek zorundayız çünkü enerjimiz zamanımız yetmeyebilir”

Motive edici, yardımcı ve yönlendirici uygulama sürecinin planlama basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Motive edici, yardımcı ve yönlendirici kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması için önemli bir öğretmen özelliği olduğu görülmüştür. PTÖ uygulamasının planlama basamağında öğretmenler ilgili bir diğer özellik olarak motive edici, yardımcı ve yönlendirici kodunun önemi “yapabiliriz, sabırsızlık etmeyeceğiz”, “çocuk neyi varsa ortaya koysun. Eğer bulamıyorsa o zaman biraz ipuçları verebiliriz. Siz kesinlikle önüne hazır konu koymayacaksınız”, “şöyle bir yardımda bulunabilirim”, “böyle yapabilirsiniz”, “o zaman şöyle yapabilirsin” ve “birine karar vermek zorundayız çünkü enerjimiz zamanımız yetmeyebilir” gibi ifadelerle vurgulanarak belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının planlama basamağının öğretmene ilişkin üçüncü kodu **sorumlulukların hatırlatılması**’dır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Şimdi sizden istediğim şey şu; her grupta bunlar var. Kendi dosyasını oluşturacak. Sorumluluklarınızı hatırlatayım, dosya da bu kâğıtlara olacak, bunları dolduracaksınız”

“ Kaybolursa tekrar hazırlayacaksınız. Bilgisayara kayıt edersiniz. Belleğe kayıt edeceksiniz.”

“ Her grubun birer dosyası olacak,”

“ herkes istisnasız herkes bugünden itibaren günlük tutacak. Günlük tutuyorsunuz, memnunsanız, gülen yüz, mutsuzsanız somurtan yüz çizin, düşüncelerinizi tasarımınızı, yaşadığınız şeyle ilgili not alacaksınız. Evet, çizim yapabilirsiniz. Ne istiyorsanız.”

“ H... hoca projenin nasıl yapılacağı hakkında bize sorumluluklarımızı hatırlattı, bilgi verdi”

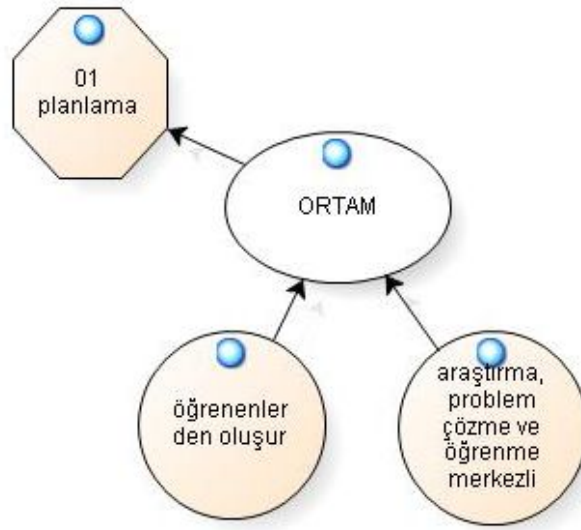
Sorumlulukların hatırlatılması uygulama sürecinin planlama basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Sorumlulukların hatırlatılması kodunun içerdiği

öğretmen özelliği Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması için değerli bir öğretmen özelliği olduğu görülmüştür. PTÖ uygulamasının planlama basamağında öğretmenler ilgili bir diğer özellik olarak sorumlulukların hatırlatılması kodunun önemi “sorumluluklarınızı hatırlatayım, dosya da bu kâğıtlara olacak, bunları dolduracaksınız”, “belleğe kayıt edeceksiniz”, “her grubun birer dosyası olacak”, “herkes bugünden itibaren günlük tutacak” ve “hoca projenin nasıl yapılacağı hakkında bize sorumluluklarımızı hatırlattı” gibi ifadelerle vurgulanarak belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

c. Ortam (Eğitim Ortamı)

PTÖ uygulamasının planlama basamağının **ortama** ilişkin yapılan içerik analizi sonucu oluşturulan alt tema ve kodların modeli Şekil 15’te verilmiştir.

Şekil 15 Araştırmanın 1. Alt Amacının Planlama Teması Ortama İlişkin Kodlar

PTÖ uygulamasının **planlama** basamağında **ortama** ilişkin; öğrenenlerden oluşur, araştırma, problem çözme ve öğrenme merkezli gibi kodlar belirlenmiştir.

PTÖ uygulamasının planlama basamağının ortama ilişkin ilk olarak **öğrenenlerden oluşur** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Proje olmadan, öğretmen öğretmeye çalışıyor, proje olunca öğrenci öğrenmeye çalışıyor.”

“Evet, kendi kendine öğrenmeye çalışıyor.”

“ Ve daha kalıcı olur. Kendi yaptığını bilir. Özguveni artar. Başka projelerde yapmak ister. Öğrenme isteği artar.”

“ Eğlenceli olmaları benim içinde önemli. Çünkü bende eğlenceli biriyimdir. Bide öyle bir ortamın olması gerekiyor, kendini gösterebileceğin. İnsanların beni tanınmasını da severim. Öyle yerler oluyor ki tanıtamıyorsun kendini. Birada cesur olmalarını isterim. Benimle birlikte uyumlu olmaları gerekiyor. Onun dışında istediğim her şeyi yapabiliri birlikte.”

“ Bir kere düşüncelerini sınırlamayan, kendine güvenli, pes etmeyen, hayal gücünü iyi dışa vurabilen kendini iyi gösterebilen, kendinden emin bir çalışma ortamı olmasını isterdim.”

Öğrenenlerden oluşur kodu uygulama sürecinin video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Öğrenenlerden oluşur ortam özelliği kodu Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması için önemli bir yer tuttuğu öğrenci ve öğretmenlerin sözlerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının planlama basamağında öğrencilerin öğrenmede istekli olarak yer aldığı “istediğim her şeyi yapabilirim birlikte, öğrenci öğrenmeye çalışıyor ve kendi kendine öğrenmeye çalışıyor”, “Proje olmadan, öğretmen öğretmeye çalışıyor, proje olunca öğrenci öğrenmeye çalışıyor.”, “kendi kendine öğrenmeye çalışıyor daha kalıcı olur. Kendi yaptığını bilir. Özguveni artar. Başka projelerde yapmak ister.” ve “Öğrenme isteği artar.” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının planlama basamağının ortama ilişkin son kod **araştırma, problem çözme ve öğrenme merkezli’** dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Bir çalışma öncesi, nasıl bilgi toplayıp, çizim aşamasına geçmem gerektiğini öğrendim. Bilgi toplarken kişilere başvurdum. Onlarla konuşarak Ankara hakkında bilgi aldım.”

“ o zaman ne yapacağız biz de bir ön araştırma yapacaksınız hangisi istiyorsa tamam mı”

“Önce tabii ki araştırma yaptım her projede olması gerektiği gibi.”

“ rahat edelim ve öğrenebileceğim bir ortam olsun diye düşünüyoruz. Biz. Herkesin görmesi demek güzel bir ortam olması demektir. O zaman araştırma yapabileceğimiz ve birbirimizden öğrenebildiğimiz bir ortam.”

“ Bulduğumuz konularda araştırmalar yaptığımız bir ortam.”

“ ihtiyaçlara göre bilgi toplayacağız. Onları organize edeceğiz.”

Araştırma, problem çözme ve öğrenme merkezli kodu uygulama sürecinin video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Araştırma, problem çözme ve öğrenme merkezli kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde önemli bir yer tuttuğu, araştırmaların eğitici olduğu, öğrenci ve öğretmenlerin sözlerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının planlama basamağında öğrencilerin araştırma ve problem çözme tekniği ile çalıştığı bir ortama sahip olduğu “bilgi toplarken kişilere başvurdum, Ankara hakkında bilgi aldım, bulduğumuz konularda araştırmalar yaptığımız bir ortam”, “çalışma öncesi, nasıl bilgi toplayıp, çizim aşamasına geçmem gerektiğini öğrendim.” ve “o zaman ne yapacağız biz de bir ön araştırma yapacaksınız hangisi istiyorsa” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

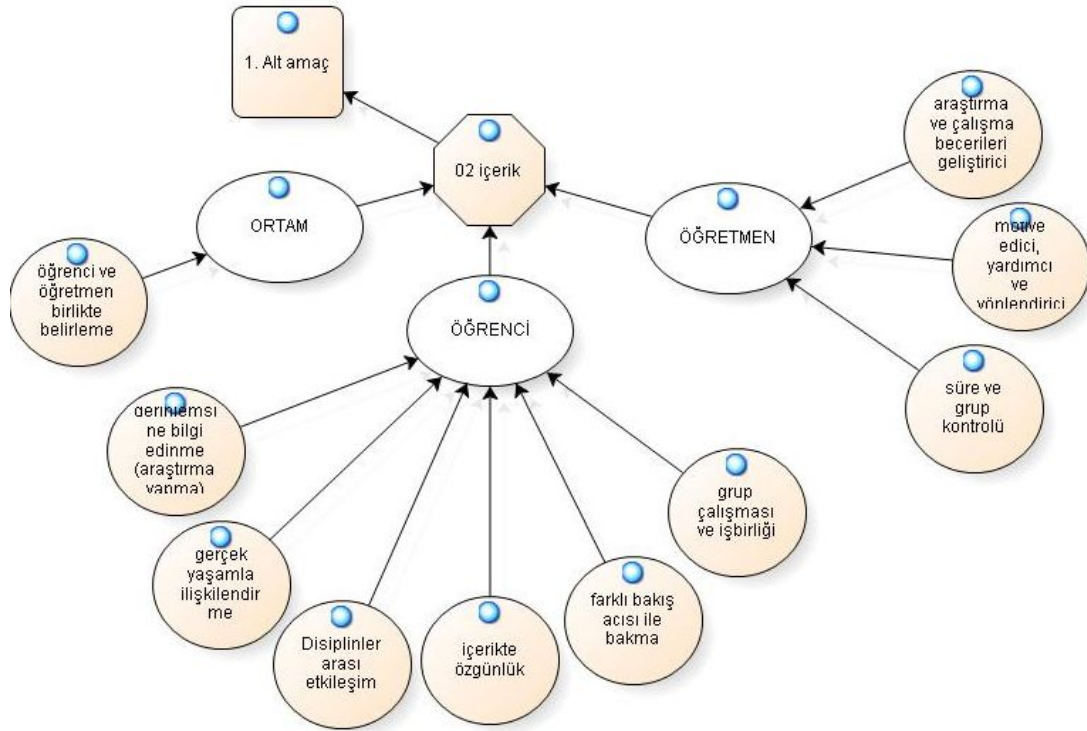
4.1.2. İçerik

PTÖ uygulamasında sürecindeki **içerik** basamağı Bilim ve Sanat Merkezinin proje üretimi/yönetimi programda yer alan üstün yetenekli öğrencilerle resim (sanat) proje çalışması ikinci basamağını oluşturmaktadır. 19–22.06.2009 tarihleri arasında gerçekleştirmiştir.

PTÖ uygulamasının **içerik** basamağına ilişkin yapılan içerik analizi sonucu oluşturulan alt tema ve kodların modeli Şekil 16’da verilmiştir.

Araştırmanın 1. alt amacı; proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan resim proje uygulamasının **içerik** basamağındaki ortam, öğrenci, öğretmen boyutları açısından nasıl gerçekleştiğine ilişkin şu kodlar belirlenmiştir. Bunlar, içerik basamağında; **öğrenciye** ilişkin derinlemesine bilgi edinme (araştırma yapma), gerçek yaşamla ilişkilendirme, disiplinler arası etkileşim, içerikte özgünlük, farklı bakış açısı ile bakma, grup çalışması ve işbirliği gibi kodlar, **öğretmene** ilişkin süre ve grup kontrolü, motive edici, yardımcı ve yönlendirici, araştırma ve çalışma becerilerini geliştirici gibi kodlar, **ortama** ilişkin öğrenen ve öğretmen birlikte belirler gibi kodlar belirlenmiştir.

Şekil 16 Araştırmanın 1. Alt Amacının İçerik Temasına İlişkin Kodlar

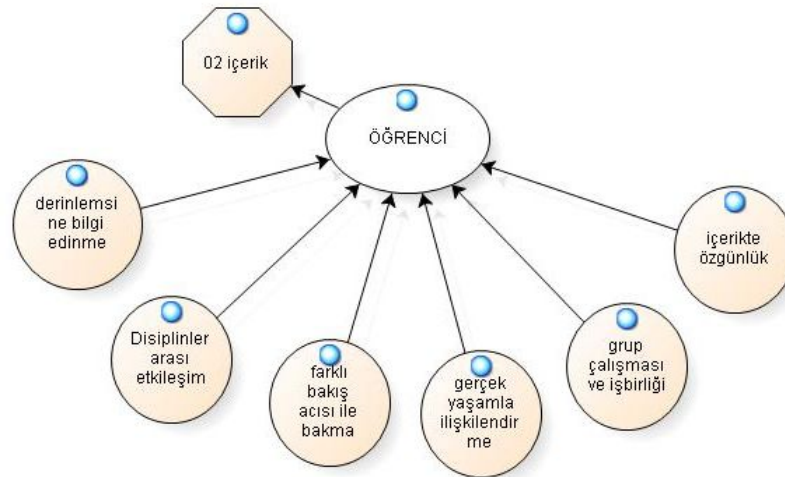

Aşağıda kodlar; öğrenci, öğretmen ve ortam temaları altında ayrıntılı olarak verilmiştir.

a. Öğrenci

PTÖ uygulamasının içerik basamağının **öğrenciye** ilişkin yapılan içerik analizi sonucu oluşturulan alt tema ve kodların modeli Şekil 17’de verilmiştir.

Şekil 17 Araştırmanın 1. Alt Amacının İçerik Teması Öğrenciye İlişkin Kodlar

PTÖ uygulamasının **içerik** basamağının **öğrenciye** ilişkin derinlemesine bilgi edinme (araştırma yapma), gerçek yaşamla ilişkilendirme, disiplinler arası etkileşim, içerikte özgünlük, farklı bakış açısı ile bakma, grup çalışması ve işbirliği gibi kodlar belirlenmiştir.

PTÖ uygulamasının içerik basamağının öğrenciye ilişkin ilk olarak **derinlemesine bilgi edinme (araştırma yapma)** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Bir kere Ankara hakkında bilmediğim birçok şey vardı onları öğrendim. Bir de takım halinde çalıştığımız için, takımla nasıl çalışılır, avantajları ne dezavantajları ne onları öğrenmiş oldum. Ankara’da hangi uygarlıklar varmış, Ankara’nın eski adları nelermiş onları öğrendim. Ankara’yı ünlü yapan hayvanlar yiyecekler... bu proje yararlı olduğunu düşünüyorum”

“ Bilgi toplarken kişilere başvurdum. Onlarla konuşarak Ankara hakkında bilgi aldım.”

“ Yapılan çalışmadan önce fikir aşamasındaki ön hazırlık yapılaması gerektiğini öğrendim.”

“ ilk başta araştırma yaptık, ön bilgiler edindik slayttan izledik zaten bu bir kazançtı”

“Doğal yaşamla ilgili anakaranın çevresi ile ilgili araştırmalar yapabilirler. Çok zengindir.”

“ ilk olarak grupları oluşturduk, konuları belirledik yine beyin fırtınası eşliğinde yaparak Ankara ve hayal gücü altında küçük küçükbaşlıklar çıkartarak kendimizi çizilecek güzel şeyler bulduk. Bulduğumuz konularda araştırmalar yaptık araştırmalar ışığında”

“ Bulduğumuz konularda araştırmalar yaptık notlar aldık araştırmalar ışığında çalışmalara başladık”

“Bugün genellikle konuşuldu. Aslında sadece konuşulmadı. Araştırma yapıldı, tasarımlar oluşmaya başlandı. Günümüzü yapacağımız konu hakkında araştırma yaparak ve taslak tasarım yaparak geçirdik.”

Derinlemesine bilgi edinme (araştırma yapma) kodu uygulama sürecinin video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Derinlemesine bilgi edinme (araştırma yapma) kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması için önemli olduğunu, öğrencilerin yoğun bir araştırma süreci geçirdiği öğrencilerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının içerik basamağında derinlemesine bilgi edinme (araştırma yapma) kodu ile ilgili olarak öğrenciler için kendi yaptıkları araştırmaların yeri ve önemini “araştırmalar yaptık notlar aldık”, “araştırmalar ışığında, önce tabii ki araştırma yaptık”, “ihtiyaçlara göre bilgi toplayacağız”, “ilk başta araştırma yaptık”,

“çalışmadan önce fikir aşamasındaki ön hazırlık yapılması gerektiğini öğrendim”, “Bilgi toplarken kişilere başvurdum”, “takımla nasıl çalışılır, avantajları ne dezavantajları ne onları öğrenmiş oldum” ve “bilmediğim birçok şey vardı onları öğrendim” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının içerik basamağında öğrenciye ilişkin ikinci kodu **gerçek yaşamla ilişkilendirme**’ dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ hem hayal gücümü katarak hem de gerçekleri hayal gücüyle karıştırarak bir şeyler elde ettim full hayal gücü ya da full gerçeği yansıtmak istemedim.”

“Ankara’nın müzik yapısını türkülerini, opera binasının önemini, Ankara’nın kıyafet kültürünün zenginliğini öğrenmem ve bunu resimlerime aktarmam güzel olduğunu düşünüyorum. Gerçek yaşamdan yola çıkmış olmamız güzel.”

“ Ankara’nın elli yıl önceki hali şimdiki hali ve elli yıl sonraki halini hayal gücümüzü kullanarak karşılaştırması halinde iyi yönde kötü yönde her türlü elli yıllık gelişimini tahmin ettik.”

“ ama şöyle problemi çok uzakta aramayın yani olabildiğince yakınınızda arayın... Olabildiğince içinde arayın evet... Ve uygulanabilirlik, küresel ısınma”

“hayır hayır çok büyük fark var yani şu anda yaşadığınız nefes aldığınız ortam coğrafi konum, tarihten günümüze, şöyle düşünün Hitit güneşini Hitit kursunu her gün gördüğünüzü düşünün bunu görmeyen insanlar var bu sizin hayal gücünü etkileyecektir... Vay muhteşem yazmışsın. Şimdi merkezin altına ne yazmak istiyorsunuz aklınıza ne gelirse”

“doğal yaşam, küresel ısınma ve yaşadığımız şehir Ankara ve biz. Yaşadığım şeylerden yola çıkıp, yeni bir şeyler çizmek, daha sağlam yapmamızı sağlayabilir. Yaşadığım şeyler hakkında derinlemesine bilgi edinip, geleceğe çıkarımlar yapabilirim.”

. **Gerçek yaşamla ilişkilendirme** kodu uygulama sürecinin video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Gerçek yaşamla ilişkilendirme kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması için önemli ve keyif verici olduğu öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının içerik basamağında projede yaptıklarının gerçek yaşamla ilişkilendirmeleri “gerçek yaşamdan yola çıkmış olmamız güze, küresel ısınma ve yaşadığımız şehir Ankara, yaşadığım şeylerden”, “gerçekleri hayal gücüyle karıştırarak bir şeyler elde ettim”, “Ankara’nın kıyafet kültürünün zenginliğini öğrenmem ve bunu resimlerime aktarmam”, “Gerçek yaşamdan yola çıkmış olmamız güzel”, “bir şeye tutunalım ve tutunduğumuz şeyde bizden çok uzakta

olan şeyler olmasın” ve “Yaşadığım şeyler hakkında derinlemesine bilgi edinip, geleceğe çıkarımlar yapabilirim” gibi ifadelerle uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının içerik basamağının öğrenciye ilişkin üçüncü kodu **disiplinler arası etkileşim**’ dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Süre içerisinde, eskizleri oluştururken farklı alanlardan öğrendiğim bilgileri 2 boyutlu yüzeye çizmeyi ve öğrendiklerimi canlandırdığımı düşünüyorum”

“ Farklı alanlar bir arada resimle, sanatla bir bütün oluşturduk.”

“ coğrafya için dışarı çıkıp Ankara’nın bitki örtüsünü incelememiz iyiydi, yine tarih dersi için Ankara ile ilgili bilgi vermesi bence olması gereken basamaklardı. Bizlerde çizim öncesi bir fikir oluşmasını sağladı.”

“Farklı branşların bir arada olduğu resim alt yapısında yer alan disiplinler arası proje ve etkinlik çalışmaları yapmayı isterdim. Bundan sonrada olmasını isterim. En çok eğlendiğim zamanlar onlardı”

“ Yapılan etkinliklerde farklı branş öğretmenlerimizle farklı çalışmalar yapmak beni mutlu etti. Pazartesiden itibaren branş öğretmenleriyle küçük küçük etkinlikleriniz olacak resim, müzik, coğrafya ve tarihle. Öğleden sonrada çizimlerinizle beraber, bakın çizimlerinizi getirin, etkinliğimize başlayacağız. Yeni öğrendiğim şeyler resmimizde çok işe yarayacak.”

Disiplinler arası etkileşim kodu uygulama sürecinin video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Disiplinler arası etkileşim kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması için önemli olduğu öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının içerik basamağında öğrencilerin farklı disiplinler arasında etkileşim kurarak uygulamada yer aldığı “disiplinler arası proje, farklı branş öğretmenlerimizle farklı çalışmalar yapmak beni mutlu etti”, “etkinlikleriniz olacak resim, müzik, coğrafya ve tarihle” ve “süre içerisinde, eskizleri oluştururken farklı alanlardan öğrendiğim bilgileri 2 boyutlu yüzeye çizmeyi” gibi ifadelerle görülmüştür.

PTÖ uygulamasının içerik basamağının öğrenciye ilişkin diğer bir kodu **içerikte özgünlük**’ dür. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ başka bir şeyden etkilenmiyorum. Çünkü çok fazla şeyden etkilenirseniz kendiniz olamazsınız. Özgün bir konu seçilmeli ya da uygulamada bize ait olmalıdır.”

“ Bilemiyorum belki daha farklı bir uygulama yapar, milleti şaşırtırız”

“örnek alındığında özgünlükten dışarı çıkıldığını düşünüyorum. Onun için kendimizi yansıtmalıyız.”

“Öyle bir duvar yapmak isterdim. Kısıtlı olmasını istemezdim. Bana ait olsun isterdim.”

“ama açıkçası farklı bir şey yapmak güzel olmaz mı zaten geçen sene böyle bir şey yaptılar biz farklı olalım.”

“ belki herkes aynı şeyi yapıyor olabilir ama belki bizim gibi boyamıyor. Ve el deymemiş bir konu.”

“ Grup üyelerinin tekrar tekrar çizmesi çok iyi çünkü farklı fikirleri gördük. Farklı fikirleri hayata geçirmek istedik sonra. Güzel oldu.”

İçerikte özgünlük kodu uygulama sürecinin video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. İçerikte özgünlük kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde önemli bir yeri olduğu, öğrencilerin içeriğin özgün olması konusunda oldukça istekli olduğu öğrencilerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının içerik basamağında “çok fazla şeyden etkilenirseniz kendiniz olamazsınız”, “özgün bir konu seçilmeli ya da uygulamada bize ait olmalıdır”, “örnek alındığında özgünlükten dışarı çıkıldığını düşünüyorum”, “kendimizi yansıtmalıyız”, “bana ait olsun isterdim, farklı bir şey yapmak güzel olmaz mı”, ve “el deymemiş bir konu ” gibi ifadelerle uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının içerik basamağının öğrenciye ilişkin diğer bir kodu **farklı bakış açısı ile bakma’** dır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ orada sadece resim yapalım dediğiniz zaman yani sadece resim yapılıyor. Ama burada bütün sanat dalları olsun, bilim dalı olsun hepsi birbiriyle bağlantılı tabii ki. Bende yani önüme ilk olarak bir kâğıt geldiği zaman ne bileyim bir çizgi çizersem o zaten doğrudan geometriyle, ilişkisi olur matematikle ilişkisi olur, ondan sonra insan çizersek onun yüz hatları falan hepsi biyolojiyle alakalı olur yani hiç bağımsız resim olarak şey yapamazdık zaten böyle olması gerektiğini gördük. Düşünce yapımız değişti. Yeni bakış açıları kazandık.”

“ farklı bakış açısı ile bakabilmesi, daha soyut düşünebilme, analiz gücünün artması, ilişkilendirebilmesi, parçadan bütüne, bütünden parçaya gidebilmesini kazandırdık sanıyorum.”

“farklı bir bakış açısı ile bakacak olursam, Ankara için kravatlı kişiler var deniliyor, bulunduğumuz yerin dışına çıktığımızda, köyler, köylüler, ilçeler, hayvanlar var. Daha renkli bir yaşam var orada. Onları da aktarabiliriz. Tek başına, apartmanların, binaların olduğu yerde sıkışıp kalmamız lazım. Hiç kimse bağ, bahçeyi, köylüleri, bize yaptıklarını, faydalarını düşünmüyorlar. Herkes kendini bir şekilde kısıtlıyor ve gri düşünüyor. Ama gri’den çıkıp ilerlediğimizde de renkli bir hayatla karşılaşabiliyoruz.”

Farklı bakış açısı ile bakma kodu uygulama sürecinin video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Farklı bakış açısı ile bakma kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması için gerekliliği öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının içerik basamağında bu konu ile ilgili vurguların “düşünce yapımız değişti yeni bakış açıları kazandık, yeni fikirlere ulaşabiliyorsun”, “farklı bakış açısı ile bakabilmesi, daha soyut düşünebilme, analiz gücünün artması, ilişkilendirebilmesi, parçadan bütüne, bütünden parçaya gidebilmesini kazandırdık”, “bakış açıları ile yeni fikirlere ulaşabiliyorsun” ve “Farklı bakıyorsun hepsinin düşünce sistemi farklı ama birlikte ortak bir nokta geliştirerek bütünleştirebilirm” gibi ifadelerle uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının içerik basamağının öğrenciye ilişkin son kod **grup çalışması ve işbirliği**’ dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“en büyük katkısı bence grup halinde çalışmamız çünkü biz okulda projeleri yaparken hiç grup halinde çalışmıyorduk. Bu yüzden yani grup çalışmasının öğrenmemiz bence büyük bir katkı oldu, bunu dışında bence böyle fikirlerimizi tartışmakta çok iyiydi hani onu oraya koymayalım ya da şu başka renk olsun gibi arkadaşlarımızla konuşmak bence büyük bir kazanç hem yeni fikirler öğreniyorsunuz hem de başka insanların yaratıcılığını ve fikirlerini kullanmayı öğrenmek bence gerçekten iyi bir şey”

“Çalışmalarımı başkalarıyla paylaşmayı seviyorum. O yüzden biraz daha birbiriniz dinleyerek, farklı yerlerde varabilirsiniz.”

“Hangi sınıfı istiyorsak diyelim ki işte grup olarak da çalışabileceğiz, işbirliği yapacağız”

Bugün 9–17 arısında çalıştık. Boyalar geldi ve duvara çizeceğimiz objeleri grup toplantısıyla birleştirdik. İşbirliği ve görev dağılımı yaparak çizimleri duvara aktardık. Yapamadığımız çizimlerde grup üyelerinin fikirlerini ve yardımları aldık”

“Kareleri çizerken birbirimize nöbetleşe şemsiye tuttuk”

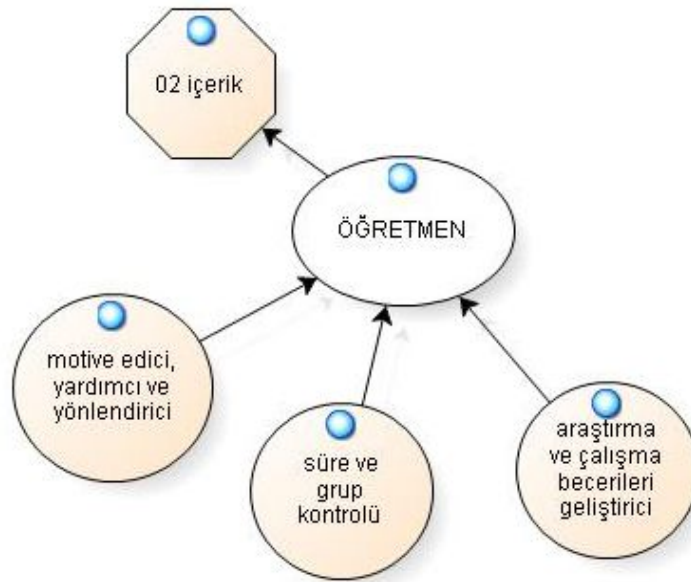
PTÖ uygulamasının içerik basamağının öğrenciye ilişkin son kod **grup çalışması ve işbirliği** özelliğidir. Grup çalışması ve işbirliği kodu uygulama sürecinin video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Grup çalışması ve işbirliği kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışmasına büyük katkısı olduğu ve öğrencilerin grup çalışması sonucu içeriğin belirlenmesinden memnun kaldığı öğrencilerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının içerik basamağının bir kodu olarak grup çalışması ve

işbirliği özelliğinin “grup olarak da çalışabileceğiz, işbirliği yapacağız”, “işbirliği yapacak iş bölümü yapacağız”, “İşbirliği ve görev dağılımı yaparak çizimlerde grup üyelerinin fikirlerini ve yardımları aldık” ve “paylaşmayı seviyorum” gibi ifadelerle uygulamada yer aldığı görülmüştür.

b. Öğretmen

PTÖ uygulamasının içerik basamağının **öğretmene** ilişkin yapılan içerik analizi sonucu oluşturulan alt tema ve kodların modeli Şekil 18’de verilmiştir.

Şekil 18 Araştırmanın 1. Alt Amacının İçerik Teması Öğretmene İlişkin Kodlar

PTÖ uygulamasının **içerik** basamağının **öğretmene** ilişkin süre ve grup kontrolü, motive edici, yardımcı ve yönlendirici, araştırma ve çalışma becerilerini geliştirici gibi kodlar belirlenmiştir.

PTÖ uygulamasının içerik basamağının öğretmene ilişkin ilk olarak **süre ve grup kontrolü** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“süremiz bu iki çalışmayı bitirmeye yetmez. Projede başka şeylere kanalize olduğumuzda, yapılabilir ama dediğim gibi, toplu halde ya dışarıyı boyayacağız ya da içeriye karar vereceğiz”

“onu göze alamıyorum çünkü zamanımız sınırlı beş gün boyunca geleceksiniz”

“Tamam, saat kaç? Süremiz az kaldı. Biraz çabuk olalım.”

“Evet daha bir şey yapmadık. 5 dakika mola vermenizi istiyorum. 5 dakikanın sonunda buraya geleceksiniz. Hızlı bir şekilde, kâğıt dağıtacağız onları dolduracaksınız.”

“Pazartesi görüşmek üzere gidebilirsiniz.”

Süre ve grup kontrolü kodu uygulama sürecinin video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Süre ve grup kontrolü kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içerik basamağı içinde önemi öğretmenin süre yönetiminde etkin olduğu öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının içerik basamağının bir kodu olarak süre ve grup kontrolü özelliğinin “onu göze alamıyorum çünkü zamanımız sınırlı beş gün boyunca geleceksiniz”, “hemem çabuk çabuk yapmalıyız, hadi bakalım”, “Tamam, saat kaç? Süremiz az kaldı. Biraz çabuk olalım” ve “Evet daha bir şey yapmadık. 5 dakika mola vermenizi istiyorum. 5 dakikanın sonunda buraya geleceksiniz. Hızlı bir şekilde” gibi ifadelerle uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının içerik basamağının öğretmene ilişkin ikinci kodu **motive edici, yardımcı ve yönlendirici**’ dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“hemem çabuk çabuk yapmalıyız, hadi bakalım, başaracaksınız.”

“bu noktada hani gruba göre ben davranıyorum, çabam budur zaten. Üçlü dörtlü gruplar olabildiği kadarıyla sosyal hayatın içerisinde olabildiği kadarıyla insanla iç içe projelere yer vermeye çalışıyorum”

“sınıfta şöyle söyleyeyim sınıfları eninde sonunda öğrenciler dolduracak yani siz ne yaparsanız mesela resim atölyesi başta bir şekilde. Ama biz eğer dışarıda duvarı yaparsak duvar resmedersek onu herkes görecek yani müzik atölyesine gelen ya da rehberlik sınıfına gelen herkes görmeyecek”

“ikiye bölünün. Şimdi konu olarak ne belirlediniz. Hadi aklınıza, M...,A... hiçbir şey söylemiyorsun... Hadi hadi çabuk çabuk... Konu her şey olabilir, sandalye, masa, sıra, geometrik biçimler, teknik çizimler hadi

“birbirinizi destekleyen ve üretebileceğiniz şeyler olsun ... siz de öyle yapın düşünce akışınız çok güzel, fikirlerinizi paylaşmanız çok güzel ama bunlar hani yapıcı olsun”

“Şimdi burada, senin yeteneğin o soyutlamayı yaparken, burada öyle arkadaşların var ki, birebir gördüğünü oraya aktaracak. Evet. Ayaklarınız lütfen yere bassın.

“Şimdi kocaman bir nefes alıyorsunuz, sizin her biriniz zor bir görevin beklediğini biliyorum. Size yüklediğim görevin bilincindeyim. Ama bunun hepsini başarabileceğinizi de biliyorum. Sizi, belki farkında değilsiniz ama sizi sizden daha

iyi tanıyorum. Sizden tek istediğim bu süre içerisinde, disiplinlisiniz, ama daha da disiplinli olabilmeniz”

Motive edici, yardımcı ve yönlendirici kodu uygulama sürecinin video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Motive edici, yardımcı ve yönlendirici kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde önemli bir yeri olduğu öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının içerik basamağında öğretmene ilişkin bu kodun “fikirler çok güzel mesela, sizin için zor olabilir, yinede siz karar verseniz iyi olur ”, “şimdi konu olarak ne belirlediniz? Hadi aklınıza hiçbir şey gelmiyor mu?”, “olabildiğince geniş bir konu ...? Bu konu içerisinde istediğin her şeyi çizebilirsiniz..” ve “birbirinizi destekleyen ve üretebileceğiniz şeyler olsun ... siz de öyle yapın düşünce akışınız çok güzel, fikirlerinizi paylaşmanız çok güzel ama bunlar hani yapıcı olsun” gibi ifadelerle uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının içerik basamağının öğretmene ilişkin diğer bir kodu **araştırma ve çalışma becerilerini geliştirici**’ dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“diğer projelere göre daha ön çalışması fazla oluyor. Yani gerçekten çalıştık. Mesela ilk etapta bir literatür çalışması yaptık. Ben oraya gittim, buraya gittim yani bir sürü yere gittim. Kitap getirdim bir sürü, dışarıdan da kaynaklar aldım. Oturduk bir çalıştık işte slâytları olabildiğince hazırladık.”

“ çok zengin bir dünya sizin elinizin altında, bir kere internet elinizin altında, web kaynakları elinizin altında ama hani tekrar ediyorum, proje tabanlı eğitim uygulamaların iyi sindirdiyseniz eğer her şey malzemeye dönüşebilir”

“Bu süreçte yine çok şey değişti. Disiplinler arası eğitim ile ilgili olarak düşüncelerim değişti. Araştırma yapmaya yönlendiriyorsun öğrencileri ve beraber çok şey öğreniyorsun.”

“ Ve oradan yola çıkarsanız ve onu araştırırsanız daha çok şey öğreneceksiniz. Proje içeriğini belirlerken daima araştırmaya yönlendirmelisin öğrenciyi ki daha kolay ve kesin karar verebilsin.”

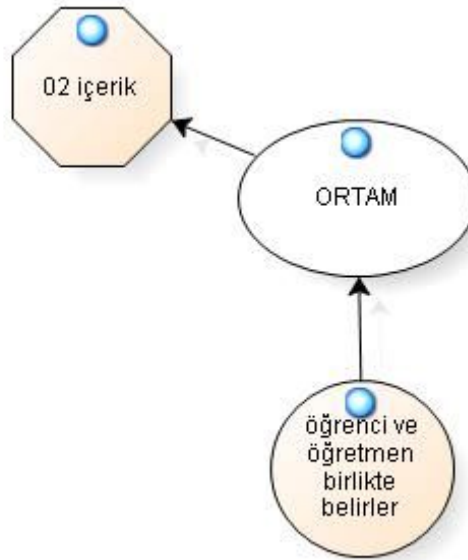
Araştırma ve çalışma becerilerini geliştirici kodu uygulama sürecinin video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Araştırma ve çalışma becerilerini geliştirici kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde öğrencilerin araştırma ve çalışma becerilerini geliştirdiği öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının içerik basamağının bir kodu olarak araştırma ve çalışma becerilerini

geliştirici öğretmen özelliğini “araştırırsanız daha çok şey öğreneceksiniz”, “araştırma yapmaya yönlendiriyorsun öğrencileri ve beraber çok şey öğreniyorsun”, “oradan yola çıkarsanız ve onu araştırırsanız daha çok şey öğreneceksiniz”, “içeriğini belirlerken daima araştırmaya yönlendirmelisin öğrenciyi”, “çok zengin bir dünya sizin elinizin altında” ve “her şey malzemeye dönüşebilir” gibi ifadelerle uygulamada yer aldığı görülmüştür.

c. Ortam (Eğitim Ortamı)

PTÖ uygulamasının içerik basamağının **ortama** ilişkin yapılan içerik analizi sonucu oluşturulan alt tema ve kodların modeli Şekil 19’da verilmiştir.

Şekil 19 Araştırmanın 1. Alt Amacının İçerik Teması Ortama İlişkin Kodlar

PTÖ uygulamasının **içerik** basamağının **ortama** ilişkin **öğrenen ve öğretmen birlikte belirler** kodu belirlenmiştir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Çocuk daha çok sahipleniyor konuyu. Daha çok yaşayarak bu sürece giriyor. Onun için hep çocukların sözünü dinledim. Çerçeveyi birlikte belirledik, hep o çerçevede kaldık”

“ama bir şey daha var mesela bazı öğretmenlerimiz bizden yardım istiyor. Sınıflarını sanatla mesela kendi dallarıyla birleştirmemiz için”

“ bir bekleyin hangi öğretmeninizi istiyorsanız ya da işte hangi öğretmeniniz sizi istiyorsa belki de bütün öğretmenler istemeyecek sonuçta ben duvarın boyanmasını istemiyorum ya da işte bir şeylerin yapılmasını istemiyorum diyebilecek değil mi?
Ö8: evet ya da kendisi yapmak isteyecek”

“ evet öğretmenlere soracaksınız. Beraber, onların fikirlerini alalım”

“bir düşünelim istersen şimdi konumuz belirlemeyi hep beraber katılmalıyız.”

“ Geçmiş tarihi isteyen. Konuşun konuşun aranızda hemen karar vermek zorunda değiliz. (Öğrenciler kendi aralarında tartışarak konularını belirlemeye çalışıyorlar.)”

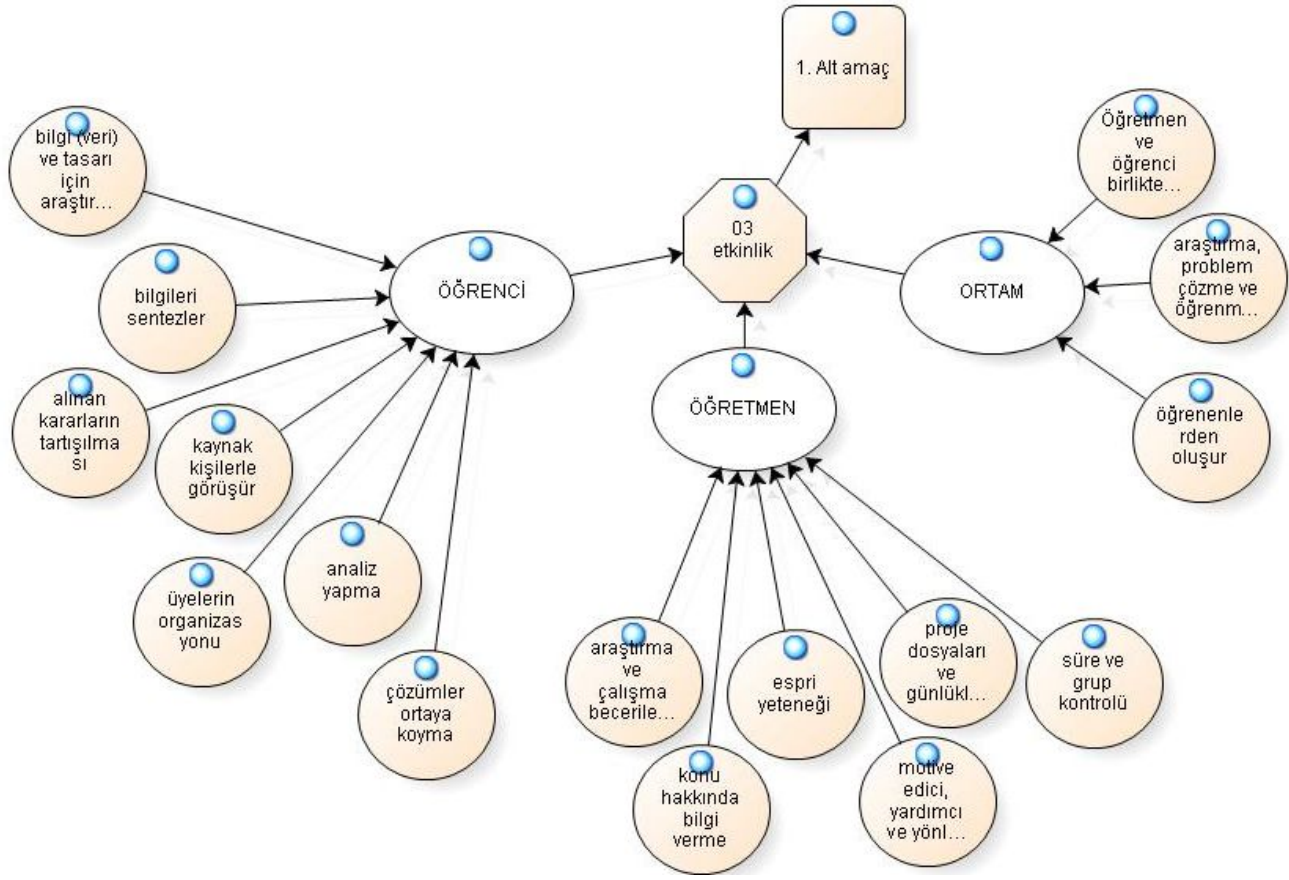
PTÖ uygulamasının içerik basamağının ortama ilişkin tek kodu **öğrenen ve öğretmen birlikte belirler** özelliğidir. Öğrenen ve öğretmen birlikte belirler kodu uygulama sürecinin video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Öğrenen ve öğretmen birlikte belirler kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde önemli bir yeri olduğu öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının içerik basamağında ortama ilişkin bu kod “çerçeveyi birlikte belirledik”, “bazı öğretmenlerimiz bizden yardım istiyor”, “öğretmenlere soracaksınız”, “demokrasiye başvururuz”, “evet öğretmenlere soracaksınız. Beraber, onların fikirlerini alalım.”, “bir düşünelim istersen şimdi konumuz belirlemeyi hep beraber katılmalıyız.” ve “konuşun aranızda hemen karar vermek zorunda değiliz” gibi ifadelerle uygulamada yer aldığı görülmüştür.

4.1.3. Etkinlik

PTÖ uygulaması sürecindeki **etkinlik** basamağı Bilim ve Sanat Merkezinin proje üretimi/yönetimi programında yer alan üstün yetenekli öğrencilerle resim (sanat) proje çalışması üçüncü basamağıdır. Etkinlikler 22–23.06.2009 tarihleri arasında gerçekleşmiştir.

PTÖ uygulamasının **etkinlik** basamağına ilişkin yapılan içerik analizi sonucu oluşturulan alt tema ve kodların modeli Şekil 20’de verilmiştir.

Şekil 20 Araştırmanın 1. Alt Amacının Etkinlik Temasına İlişkin Kodlar

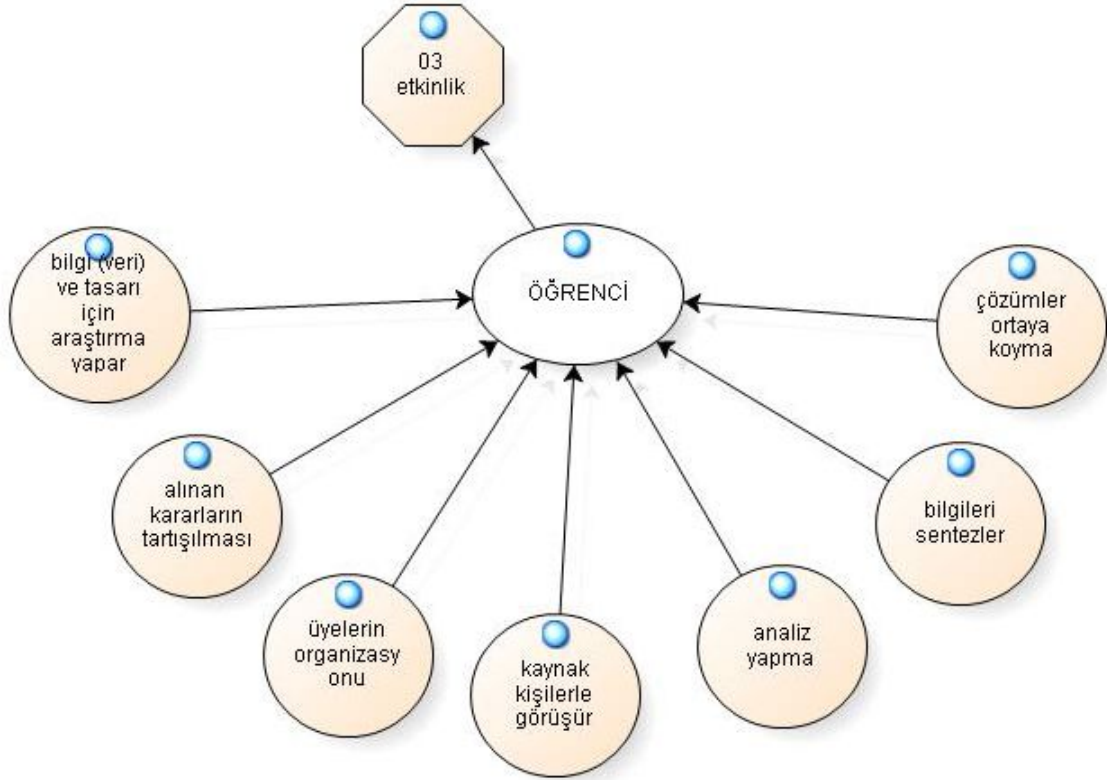
Araştırmanın 1. alt amacı; proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan resim proje uygulamasının **etkinlik** basamağındaki ortam, öğrenci, öğretmen boyutları açısından nasıl gerçekleştiğine ilişkin şu kodlar belirlenmiştir. Bunlar, etkinlik basamağında; **öğrenciye** ilişkin analiz yapma, bilgi (veri) ve tasarı için araştırma yapar, alınan kararların tartışılması, çözümler ortaya koyar, kaynak kişilerle görüşür, üyelerin organizasyonu, bilgileri sentezler gibi; **öğretmene** ilişkin proje dosyaları ve günlükleri hatırlatma, motive edici, yardımcı ve yönlendirici, süre ve grup kontrolü, araştırma ve çalışma becerileri geliştirici, esprî yeteneği ve konu hakkında bilgi verme gibi; **ortama** ilişkin öğretmen ve öğrenci birlikte hazırlar, öğrenenlerden oluşur, araştırma, problem çözme ve öğrenme merkezli gibi kodlar belirlenmiştir.

Aşağıda kodlar; öğrenci, öğretmen ve ortam temaları altında ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

a. Öğrenci

PTÖ uygulamasının etkinlik basamağında **öğrenciye** ilişkin yapılan içerik analizi sonucu oluşturulan alt tema ve kodların modeli Şekil 21’de verilmiştir.

Şekil 21 Araştırmanın 1. Alt Amacının Etkinlik Teması Öğrenciye İlişkin Kodlar

PTÖ uygulamasının **etkinlik** basamağının **öğrenciye** ilişkin analiz yapma, bilgi (veri) ve tasarı için düşünceler toplar, alınan kararların tartışılması, üyelerin organizasyonu, kaynak kişilerle görüşür, bilgileri sentezler ve çözümler ortaya koyma, gibi kodlar belirlenmiştir.

PTÖ uygulamasının etkinlik basamağının öğrenciye ilişkin ilk olarak **bilgi (veri) ve tasarı için araştırmalar yapar** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Sonra boyamadan önce taslağını oluşturduk. Hangi figürleri çizeceğimizi bunun için bilgi topladık, fotoğraflar topladık, topladığım fotoğraflar, sokak çalgıcıları, kuğuyu düşündüm kuğulu park, ata kule”

“ ben şeyde koymak istemiyorum kenara taraftar grubu koymak istiyorum Ankara gücü ile ilgili fotoğraflar getireceğim. Hocam Ankara geçisi olsun”

“ bunlar önemli şeyler, çizeceğiniz şeyler, simgeler oluşturması açısından önemli. Yaptığınız çıkarsamaları mutlaka kullanınız”

“Konumuz “müzik ve sanat” olduğu için, G... hocanın söyledikleri, seğmenler ve saz hakkında söylediklerini resmimize yansıtmayı düşünüyoruz. Buğday veya başakları da dekoratif amaçlı kullanacağız.”

“Sokak çalgıcılarının etrafındaki insanlar için hiçbir şey düşünmemiştim. Bu yüzden etrafındaki insanlar için kullandığımız eski gazetelerin her sayfasına teker teker bakıp bazı insan resimlerini kestim”

Bilgi (veri) ve tasarı için araştırma yapar kodu uygulama sürecinin etkinlik basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Bilgi (veri) ve tasarı için araştırmalar yapar kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde öğrencilerin özelliklerinden birisi olup, çeşitli materyalleri kullanmak için araştırma yapar özelliğinde olduğu öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının etkinlik aşamasının bir kodu olarak bilgi (veri) ve tasarı için araştırma yapar kodu etkinliğinin “topladığım fotoğraflar”, “insanlar için kullandığımız eski gazetelerin her sayfasına teker teker bakıp bazı insan resimlerini kestim.”, “Yeni öğrendiğim şeyler resmimizde çok işe yarayacak”, “Öğrendiklerimizi harmanlayarak”, “Ankara gücü ile ilgili fotoğraflar getireceğim”, “Hangi figürleri çizeceğimizi bunun için bilgi topladık” ve “öğrendiklerimizi sentezleyerek” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının etkinlik basamağının öğrenciye ilişkin ikinci kodu **alınan kararların tartışılması**’dır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Bazen sorunlar olsada ortak bir yol bulmayı başardığımızı düşünüyorum.”

“ tam olarak anlaşamakta tartışarak fikir alışverişinde bulunarak, başkalarına sorarak, oylama yaparak bir orta yol buluyorduk. Grup içerisinde bir birimizi sevmek zorunda değildik ama saygılı olmaya dikkat ettik.”

“ Evet tartışmalıyız öğretmenim, çünkü doğru olana karar vermeliyiz.”

“Kendi aramızda konuşarak olup olmamasını tartışıyoruz. Çizilecek neselerin, kompozisyonun nasıl alması gerektiği ve görev dağılımı için...”

“Tek bir kâğıda mı çalışalım, yoksa, bence guruplar ayrı ayrı çalışmalı çünkü çalışma şartları.”

“K.....le birlikte birkaç büyük saman kağıdına kendi eskizlerimizi çizdik ve bunları nasıl birleştireceğimizi tartıştık.”

Alınan kararların tartışılması kodu uygulama sürecinin etkinlik basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. PTÖ uygulamasının etkinlik aşamasının bir kodu olarak alınan kararların tartışılması kodu etkinliğinin projenin önemli bir parçası olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür. PTÖ uygulamasının etkinlik aşamasının bir kodu olarak alınan kararların tartışılması kodu “Bazen sorunlar olsa da ortak bir yol bulmayı başardığımızı düşünüyorum”, “tartışmalıyız öğretmenim, çünkü doğru olana karar vermeliyiz”, “Kendi aramızda konuşarak olup olmamasını tartışıyoruz” ve “bunları nasıl birleştireceğimizi tartıştık” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının etkinlik basamağının öğrenciye ilişkin üçüncü kodu **üyelerin organizasyonu**’dır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“zaten zaman koordinatörü oldum, bu konuda üstüme düşeni yaptığıma inanıyorum”

“ neyi ne zaman yapacağımızı düzenledim bir bakıma arkadaşlarımı yönlendirdim grup arkadaşlarımı”

“ Ben Koordinatördüm, bazen de araştırma yapıyorum. Organizasyonda arkadaşlarım yazıları getirdi, bende birleştiriyordum.”

“ her gruptan herkes araştırma yapmasın, bence bir kişi yapsın yeterli. aytağ’cuğum onu 4 kişi grup içerisinde karar vereceksiniz. Ben sizi boş bıraktığımda ona karar vereceksiniz.”

“Şimdi burada görev dağılımı var, elinizdeki kâğıtlarda, birde şurda gruptaki bulunan elemanlar, bunları dolduruyorsunuz.”

“Ayrıca grubumuzdaki görevimde “zaman koordinatörlüğü” bu yüzden günlük hazırlık konusunda titiz olmalıyım.”

“ Bugün grup arkadaşlarımızla büyük bir eskiz çizdik. Önce gidip duvarı ölçtük. Sonra her gruba düşen alan ve grupların sıralanışı belirlendi”

Üyelerin organizasyonu uygulama sürecinin etkinlik basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Üyelerin organizasyonu kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması öğrencilere iş paylaşımı yapmayı öğrettiği öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının etkinlik

aşamasının bir kodu olarak üyelerin organizasyonu etkinliğinin belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür. PTÖ uygulamasının etkinlik aşamasının bir kodu olarak üyelerin organizasyonu kodu “zaten zaman koordinatörü oldum”, “ bu konuda üstüme düşeni yaptığıma inanıyorum”, “neyi ne zaman yapacağımızı düzenledim bir bakıma arkadaşlarımı yönlendirdim”, “ grup arkadaşlarımı organizasyonda arkadaşlarım yazıları getirdi, bende birleştiriyordum” ve “burada görev dağılımı var” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının etkinlik basamağının öğrenciye ilişkindiğer bir kodu **kaynak kişilerle görüşür** dır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Bilgi toplarken kişilere başvurdum. Onlarla konuşarak Ankara hakkında bilgi aldım”

“anket yapmamıza gerek kalmadı, birebir öğretmenlerimize ve çevremizdeki kişilere sorma şansınız oldu”

“ Konumuz “müzik ve sanat” olduğu için, G... hocanın söyledikleri, seğmenler ve saz hakkında söylediklerini resmimize yansıtmayı düşünüyoruz.”

“Ankara hakkında ayrıntılı bilgi almak için önce K.... Hoca’dan Tarih, B... Hoca’dan coğrafya etkinliklerinde kaynaklara ulaşabildim.”

Kaynak kişilerle görüşür uygulama sürecinin etkinlik basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Kaynak kişilerle görüşür kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde gerçekleştiği öğrenci ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının etkinlik aşamasının bir kodu olarak kaynak kişilerle görüşür kodu “Bilgi toplarken kişilere başvurdum”, “Onlarla konuşarak Ankara hakkında bilgi aldım”, “birebir öğretmelerimize ve çevremizdeki kişilere sorma şansınız oldu”, “ G.... hocanın söyledikleri” ve “ayrıntılı bilgi almak için önce K... Hoca’dan Tarih, B... Hoca’dan coğrafya etkinliklerinde kaynaklara ulaşabildim” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının etkinlik basamağının öğrenciye ilişkin diğ er bir kodu **analiz yapma**’ dır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Araştırmayı tamamladıktan sonra, görsellerle hem destekledik, hem de bazı hayal gücü unsurlarıyla gelecekteki halini resmettik.

“ çağdaş çağdaşlıkla gelenekselliğin çok güzel bir şekilde harmanlandığı bir şehir, başkent çizebiliriz. Öğrendiklerimizi harmanlayarak. Yeni öğrendiğim şeyler resmimizde çok işe yarayacak.”

“Eskiz çizmek bence zordu çünkü yeni fikirler bulmamız ve onları en iyi şekilde yerleştirmemiz gerekiyor. Birkaç şey birleştirerek yeni şeyler oluşturun.”

“K.A.(Öğretmen): Evet. Ankara’nın geleceği ile nasıl bir araştırma yapabilirsiniz?
Ö7: Küresel ısınma ve kuraklık ile ilgili araştırma yapabilirsiniz. Ankara’nın geleceği konusunda analizler yaparak, hayal ederiz nasıl olacağını ve buna göre resimleriz.”

“ evet tepeye kurardım çünkü tepede olması saldırıda savunma rahatlığı sağlar hem düz bölgede tarım yapılabilir. Akarsuyun yanında tarım yaparsak daha kolay sularız daha kazançlı çıkarız”.

“ öğrendiğimiz kavramları ve nesneleri yeniden yorumlayarak resmedebiliriz.”

Analiz yapma kodu uygulama sürecinin video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Analiz yapma kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması için önemli bir kod olarak karşımıza çıkmaktadır. PTÖ uygulamasının etkinlik basamağında “birkaç şey birleştirerek yeni şeyler oluşturun”, “Ankara’nın geleceği konusunda analizler yaparak, hayal ederiz nasıl olacağını ve buna göre resimleriz” ve “öğrendiğimiz kavramları ve nesneleri yeniden yorumlayarak resmedebiliriz” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının etkinlik basamağının öğrenciye ilişkindiğer bir kodu **bilgileri sentezler’** dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“öğrendiklerimizi sentezleyerek bugün daha çok farklı tasarımlar ortaya çıktı.”

“ Ankara ile ilgili öğrendiğim bilgileri kullanarak, bir atla, çapa, tavşandan ip eğiren ve örgü ören kadın ve Atakule’yi birleştirerek değişik biçimler oluşturun. Genelde soyut çalışıyorum.”

“duvar süslemelerinde üzüm, şarap gibi şeyleri kullnılsada, ben oraya mitolojik şeyler koymayı düşünüyorum.”

“ bir köşeye hocam saz çalan bir adam bıyıklı bir adam yapabilir miyiz? Ankara sokak çalgıcısı...”

“ ya da logar kapağından çıkan, eski zamanlara ait bir adam çizebiliriz. küresl ısınma ve iklim değişikliklerini ile ilgili araştırma yaptık ve bunun sonuncunda küresel ısınma ve 3. dünya savaşı sonunda yerle bir olan, kurak, harebe bir Ankara çizebiliriz. Yine Ankara kalesi yerinde kalsın ama... Çok güzel olacak”

“Boyalar geldi ve duvara çizeceğimiz objeleri grup toplantısıyla birleştirdik. Araştırdığımız ve öğrendiklerimizi birleştirip ayıklayıp eskizler yaptık”

Bilgileri sentezler uygulama sürecinin etkinlik basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Bilgileri sentezler kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde hayal gücüne yer verdiği öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının etkinlik aşamasının bir kodu olarak bilgileri sentezler kodu etkinliğinin eğlenceli olduğu “ile ilgili öğrendiğim bilgileri kullanarak, bir atla, çapa, tavşandan ip eğiren ve örgü ören kadın ve Ata kule’yi birleştirerek değişik biçimler oluşturuyorum”, “ logar kapağından çıkan, eski zamanlara ait bir adam”, “Küresel ısınma ve iklim değişikliklerini ile ilgili araştırma yaptık ve bunun sonucunda küresel ısınma ve 3. dünya savaşı sonunda yerle bir olan, kurak, harabe bir Ankara çizebiliriz”, “duvara çizeceğimiz objeleri grup toplantısıyla birleştirdik. Araştırdığımız ve öğrendiklerimizi birleştirip ayıklayıp eskizler yaptık” ve “çok güzel olacak, uzayda yıldızların, ayların arasından Ata kule mesela fıskırmış” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının etkinlik basamağının öğrenciye ilişkin son olarak **çözümler ortaya koyma** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Çizmeye başladık sonra, büyük alanlar için projeksiyon yardım alabiliriz. Ya da ölçülendirme yapabilir veya cetvel kullanarak büyütürüz.”

“Yalnız çok zor bir objemiz var: “HİTİT GÜNEŞİ”. Onu da projeksiyon ile yapmamız gerekiyor”

“ Hareketli ve canlı figürler zor biraz ama duvarda çok güzel duracak... Bunun için ön çalışma yaparız. Olmazsa diğer grup üyelerden iyi figür çizenler yardım alabiliriz”

“ Bugün gelir gelmez gözüme köprünün yanları ve üst kısmının çok benzer olduğu çarptı. İki kısım ayırt edilmiyordu. Bu sebeple yanları daha koyu bir renge boyadım. Ancak beklediğimden koyu oldu ve bu gölgelendirme yapılamasını sağladı”

“ Aslında iğrenç insanlar çizdiğimi düşünüyordum. Ama duvardakiler gayet iyi oldu. Gerçi kafa-vücut konusunda biraz orantısız oldular başta ama düzelttim hepsini”

“Bizim çizdiğimiz tasarımlar zor olduğu ve grup olarak diğer gruplara geç kaldığımız için kes yapıştır yaptık”

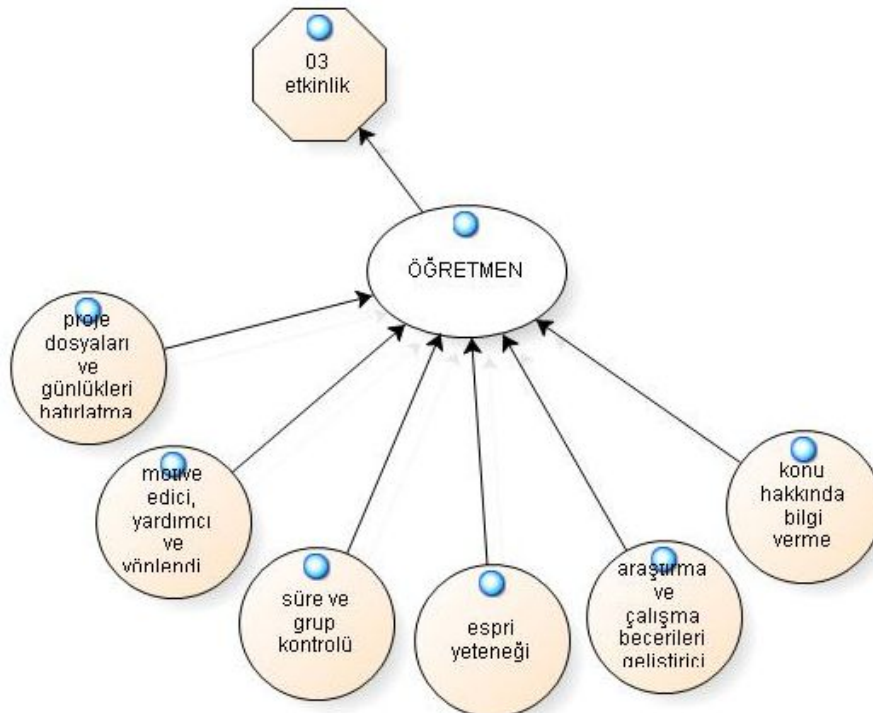
“”Bazı şeylerin rengini değiştirdik. Ben bu gün çapanın üzerindeki atı ve yelesini yaparken çok zorlandım. İlk başta atın yelesini turuncu yaptım. Çok kötü durdu. Bu yüzden tekrar tekrar düzeltmeye çalıştım. Yarın için atın yelesini açık mor yapmaya karar verdim”

Çözümler ortaya koyma uygulama sürecinin etkinlik basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Çözümler ortaya koyma kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması için önemli bir motivasyon olduğu, öğrencilerin merak duygusunu uyandırdığı öğrenci ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının etkinlik aşamasının bir kodu olarak çözümler ortaya koyma kodu “Çizmeye başladık sonra, büyük alanlar için projeksiyon yardım alabiliriz. Ya da ölçülendirme yapabilir veya cetvel kullanarak büyütürüz.”, “Hareketli ve canlı figürler zor biraz ama duvarda çok güzel duracak... Bunun için ön çalışma yaparız. Olmazsa diğer grup üyelerden iyi figür çizenler yardım alabiliriz.”, “İki kısım ayırt edilmiyordu. Bu sebeple yanları daha koyu bir renge boyadım. Ancak beklediğimden koyu oldu ve bu gölgelendirme yapılmasını sağladı.”, “iyi figür çizenlerden yardım alabiliriz”, “büyük alanlar için projeksiyon yardım alabiliriz” ve “diğer gruplara geç kaldığımız için kes yapıştır yaptık” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

b. Öğretmen

PTÖ uygulamasının etkinlik basamağında **öğretmene** ilişkin yapılan içerik analizi sonucu oluşturulan alt tema ve kodların modeli Şekil 22’de verilmiştir.

Şekil 22 Araştırmanın 1. Alt Amacının Etkinlik Teması Öğretmene İlişkin Kodlar

PTÖ uygulamasının **etkinlik** basamağında **öğretmene** ilişkin; proje dosyaları ve günlükleri hatırlatma, motive edici, yardımcı ve yönlendirici, süre ve grup kontrolü, espri yeteneği, araştırma ve çalışma becerileri geliştirici, konu hakkında bilgi verme kodları belirlenmiştir.

PTÖ uygulamasının etkinlik basamağının öğretmene ilişkin ilk olarak **proje dosyaları ve günlükleri hatırlatma** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Şimdi sizden istediğim şey şu; her grupta bunlar var. Kendi dosyasını oluşturacak. Dosya da bu kâğıtlar olacak, bunları dolduracaksınız.”

“Diğer bir şey daha herkes istisnasız herkes bugünden itibaren günlük tutacak. Günlük tutuyorsunuz, memnunsanız, gülen yüz, mutsuzsanız somurtan yüz çizin, düşüncelerinizi tasarınızı, yaşadığınız şeyle ilgili not alacaksınız. Evet, çizim yapabilirsiniz. Ne istiyorsanız. Tamam. Bu önemli”

“cumartesi ve pazarda tutabilirsiniz. Tutmak istemezsen tutmaya bilirsın. Şimdi burada görev dağılımı var, elinizdeki kâğıtlarda, birde şurada gruptaki bulunan elemanlar, bunları dolduruyorsunuz.”

“ Şimdi şurada proje raporu şablonu diyor. Yani proje dosyasında bulunduracağınız şeyler. Bunu her grup bulunduracak, şunu görüyor musunuz? Bu proje sonunda birbiriniz, beni, arkadaşlarınızı ve sunu ve ürün hazırlarken oradaki ölçütünüz. Şu da çalışma takviminiz. Gördünüz mü? Ben kabataslak hazırladım. Siz... Şurada aşamalar var. Görüyor musunuz? Buradaki aşamada, şu kısımda öğrencinin rolü diyor. Bunları okumanızı istiyorum. Tamam. Şimdi bunun dışında, pazartesiden cumaya kadar burada 9’la 5 arası, yani 17 arası, öğlen arasında dahil burada olacağız.”

Proje dosyaları ve günlükleri hatırlatma uygulama sürecinin etkinlik basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Proje dosyaları ve günlükleri hatırlatma kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde yönlendirici olduğu öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının etkinlik aşamasının bir kodu olarak proje dosyaları ve günlükleri hatırlatma kodu “istisnasız herkes bugünden itibaren günlük tutacak”, “şu da çalışma takviminiz, bunları dolduruyorsunuz”, “Şimdi sizden istediğim şey şu; Dosya da bu kâğıtlara olacak, bunları dolduracaksınız konu hakkında araştırma yapıp bilgileri dosyanıza koyacaksınız”, “şurada gruptaki bulunan elemanlar, bunları dolduruyorsunuz” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının etkinlik basamağının öğretmene ilişkin ikinci kodu **motive edici, yardımcı ve yönlendirici**’ dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“gerekirse 15 dakika konuşabildik. Zihnindekileri ortaya koyabilsin diye. Yardımcı olmaya çalışıyorsun. Gerekirse bazen yönlendirmelerde bulunduk. Fazla olmamasına dikkat ettik tabii ki”

“ her aşamada hayal kırıklığını ve enerjilerinin düştüğünü hissettiğinde hemen onları şevklendirecek şeyler yaptık. Bu ortam içerisinde hep gözlemleyip kendi motivasyonlarını kazanana kadar devam etmeye çalıştık. Onların çalışma sınırları içerisinde gerekirse üzerine bir bileşkede ben gerekirse bir şeyler ekledim. Bizlerde proje döngüsündeki bir karaktersiniz ve öğretmende sürecin bir parçasıdır”

“ Ona o özgüveni vereceksin, evet çıkarabilirsin, en iyisini çıkarabilirsin, ona sabırla yaklaşsan, bunda yaş sınırlaması yok. Küçük veya büyük olmamaları bir şeyi değiştirmiyor. Teşvik edici sözler söylemek önemlidir”

“ Anlaştık mı? Sorusu olan var mı? Şimdi kocaman bir nefes alıyorsunuz, sizin her biriniz zor bir görevin beklediğini biliyorum. Size yüklediğim görevin bilincindeyim. Ama bunun hepsini başarabileceğinizi de biliyorum. Sizi, belki farkında değilsiniz ama sizi sizden daha iyi tanıyorum. Sizden tek istediğim bu süre içerisinde, disiplinlisiniz, ama daha da disiplinli olabilmeniz”

“Evet, isterseniz ben bir şey söyleyeyim, sizin için başlangıç olsun, yardımcı olayım, not alın bunlar önemli şeyler, çizeceğiniz şeyler, simgeler hani kafanızda oluşsun”

“ çok güzel olmuş, devam edin, harika”

Motive edici, yardımcı ve yönlendirici kodu uygulama sürecinin etkinlik basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Motive edici, yardımcı ve yönlendirici kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde öğrenci motivasyonun devamlılığı için önemli bir yeri olduğu öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının etkinlik aşamasının bir kodu olarak motive edici, yardımcı ve yönlendirici öğretmen özelliğinin “Gerekirse bazen yönlendirmelerde bulunduk, çok güzel olmuş, Teşvik edici sözler söylemek önemlidir” “15 dakika konuşabildik. Zihnindekileri ortaya koyabilsin diye. Yardımcı olmaya çalışıyorsun. Gerekirse bazen yönlendirmelerde bulunduk. Fazla olmamasına dikkat ettik tabii ki”, “her aşamada hayal kırıklığını ve enerjilerinin düştüğünü hissettiğinde hemen onları şevklendirecek şeyler yaptık”, “Bu ortam içerisinde hep gözlemleyip kendi motivasyonlarını kazanana kadar devam etmeye çalıştık”, “Onların çalışma sınırları içerisinde gerekirse üzerine bir bileşkede ben gerekirse bir şeyler ekledim”, “Ona o özgüveni vereceksin, evet çıkarabilirsin, en iyisini çıkarabilirsin, ona sabırla

yaklaşırsan” ve “Teşvik edici sözler söylemek önemlidir” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının etkinlik basamağının öğretmene ilişkin üçüncü kodu **süre ve grup kontrolü**’dür. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“onu göze alamıyorum çünkü zamanımız sınırlı beş gün boyunca geleceksiniz.”

“şimdi bak bir şey söyleyeceğim arkadaşlar yani tartışmanız çok güzel ama kendi fikirlerinizi öldürmekten daha çok yani kendi söylediğinizi fikirleri öldürmekten çok birbirinizi destekleyen ve üretebileceğiniz şeyler olsun... düşünce akşınız çok güzel, fikirlerinizi paylaşmanız çok güzel ama bunlar hani yapıcı olsun mesela her şey yapılabilir.”

“ben de sana saati hatırlatayım 30 dakikan var, diğer arkadaşlar sırada bekliyor kapıda”

“beş dakika ara verelim bir yarım saat devam etmek ister misiniz yoksa hiç ara vermeyip bitirebiliriz de”

“10 dakika bir ara verelim. K... öğretmene teşekkür ediyoruz gerçekten güzel bir sunu hazırlamış”

“öğleden sonra bazılarını bitirdik eğer olmazsa da yarın devam edersiniz”

Süre ve grup kontrolü uygulama sürecinin etkinlik basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Süre ve grup kontrolü kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde önemli bir yere sahip olduğu ve belirgin olarak uygulamada yer aldığı öğretmenin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının etkinlik aşamasının bir kodu olarak süre ve grup kontrolü öğretmen özelliği “söylediğinizi fikirleri öldürmekten çok birbirinizi destekleyen ve üretebileceğiniz şeyler olsun... Düşünce akşınız çok güzel, fikirlerinizi paylaşmanız çok güzel ama bunlar hani yapıcı olsun”, “ben de sana saati hatırlatayım 30 dakikan var, diğer arkadaşlar sırada bekliyor kapıda” ve “10 dakika bir ara verelim öğleden sonra bazılarını bitirdik eğer olmazsa da yarın devam edersiniz” süre ve grup kontrolü gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının etkinlik basamağının öğretmene ilişkin diğer bir kodu **espri yeteneği**’dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“tiftik keçisi değil mi Ankara da sembol ha ha çok tatlı değil mi?”

“güvenlik anıtı güven park, altın park, artık yavaş yavaş sizi daha açacak görüntülere doğru gidiyoruz siyah beyazdan kurtulduk altın parktan görüntüler evet”

K.A.(Öğretmen): Yiyeceklerle ilgili var mı yiyeceklerle ilgili.

Öğrt.3(Öğretmen): yiyeceklerle ilgili Ankara döneri diye geçer

Öğrt.4(Öğretmen): hayır hayır şarkılardan bahsediyor

K.A.(Öğretmen): şarkılardan

Öğrt.3(Öğretmen): bir an böyle yemek düşündüm (gülüşmeler)”

“Neyse sabahattan beri anlatılanların üstüne birde coğrafya çekilmez, ben hiç çekilmem”

Espri yeteneği uygulama sürecinin etkinlik basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. **Espri yeteneği** kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde öğretmen özelliği olarak önemli bir yere sahip olduğu ve belirgin olarak uygulamada yer aldığı ifadelerden anlaşılmıştır.

PTÖ uygulamasının etkinlik basamağının öğretmene ilişkin diğer bir kodu **araştırma ve çalışma becerileri geliştirici** ' dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ obje ve semboller mi buldunuz yoksa sadece konumu. Araştıma yaptığınız alanlar neler?”

“ Ankara ya geçmeden önce sizlerin karşısına bir görsel resim getirmek istiyorum. Bir şeyler keşfedelim.”

“ Sizden ilk önce şu resmi incelemenizi istiyorum... Evet, ilk önce bu resimde neler görüyorsunuz? K.... neler görüyorsunuz bu resimde?”

“ Evet, Selçuklu yapılarından bu arada tabi heykel gibi resim gibi sanat, resimden ziyade 3 boyutlu dediğim heykel gibi ya da porte çizim insan çizimi olmasa bile, Selçuklu döneminde çok egemen bir sanat anlayışı var.”

“Ankara seymenler” kulübünü takip ederseniz internetten orada bütün giyim tarzını seymenlerin işte onların çalış türlerini türkülerini oyun havalarını oyun türlerini gelenek göreneklerini örf ve adetlerini izleyebilirsiniz. İnternette Ankara seymenler kulübü. Bunu google yazdığınız da Ankara'nın bir fiil folklorunu kültürünü yansıtan en dolu adres orası.”

“ Bakarsınız? konser salonu vardır ve dıştan baktığınızda üniversitenin iç kısmına gelen duvarlar böyle üçgen zikzaklı bir binadır o üçgenlerin hepsi mesela çalışma sınıflarıdır. öğrencilerin bunun dışında resimde kullanabileceğiniz şeyler ne olabilir. Opera binasını kullanabilirsiniz, o fantastiktir. yani renk olarak ve şekil olarak değişiktir. Türkiye'nin hiçbir yerinde ki opera binası burada ki gibi değildir.”

“ tabi ki kitapta öğretilenlerle çevredekini bir araya getirmekte fayda var.”

Araştırma ve çalışma becerileri geliştirici kodu uygulama sürecinin etkinlik basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Araştırma ve çalışma becerileri geliştirici kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde öğretmenlerin becerileri geliştirmeye yardımcı olurken yönlendirici tutumlar takındığı öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının etkinlik aşamasının bir kodu olarak araştırma ve çalışma becerileri geliştirici özelliğinin yönlendirici olduğu “Ankara seymenler kulübünü takip edebilirsiniz”, “obje ve semboller mi buldunuz yoksa sadece konumu. Araştırma yaptığınız alanlar neler?”, “karşısına bir görsel resim getirmek istiyorum. Bir şeylerle keşfedelim”, “farkındasınız hep yavaş başlıyor türküler (saz çalıyor) sonra ritim geliyor (saz çalıyor ve türkü söylüyor)” ve “ tabi ki kitapta öğretilenlerle çevredekini bir araya getirmekte fayda var” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının etkinlik basamağının öğretmene ilişkin **konu hakkında bilgi verme** son kod olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ salt bilgi vermek istemedik. Zaten bilgiden olabildiğince kaçınmak istiyoruz ama bilgi olmadan da yorum olmuyor sonuçta. Daha önce çocukların bilmediği bazı şeyleri verdik. Ama bunlar koklatma tarzı”

“ Hani çizim bu sonuçta ama biraz önce ki resme gidelim bakın yerleşim değil mi? Burası tarım yapılıyor ve yerleşim tarıma müsait olmayan güvenlik yüzünden güçlü Ankara surları içerisinde ama orda ilk yerleşimler hep böyledir. Selçuklu dönemi orta çağ dönemi karşılıklı böyle geliyor ama kale üzerinde yönetim kaldığı ana kalenin üzerinde sultanın ya da işte yöneticinin kaldığı ana kalenin etrafında şehir yerleşimi var. Ya da yerel idareci kimse Ankara'nın idarecisi kimse burada şehir yerleşimi var. Onunda sonunda yerleşimin sonunda da ikinci bir sur bölgesi var tamamen korunaklı bir yapı surlarla çevrili yerleşim nüfusu az ama. Şu anki insanları düşünebiliyor musunuz? Ankara'nın çevresini surlarla kapattığınızı, evet bir Ankara yerleşimi daha.”

“ Midas mesela Midas'ın panları onlar mesela Ankara kültüründe çok önemli şeyler, oda çok önemli Ankara açısından en önemli eserlerden birisidir Midas'ın kulakları. Orada işte panların kullandığı pan flüt, lir'ler.”

“ (marş şeklinde) Ankara'nın taşına bak gözlerinin yaşına bak. Taş Ankara da bir sembol taş şehir Ankara da bir taşlık var. Çünkü bütün devlet binaları üniversiteler, askeri yapılar mesela çok fazla askeri yapı var. Ankara da değil mi genel kurmay binası işte meclis binası deniz kuvvetleri birası hava kuvvetleri binası merkezi komutanlıklar ve çok fazla büyük taş binalar değil mi? Ankara'nın yapıları hep taştır. Bizim alanımıza girmese de değil mi?”

“ Bizimde konumuz coğrafya çevremizde ki olayları bize açıklıyor. Sizin konunuz aslında Ankara, Ankara ile ilişkin bilgileriniz var. Tarihsel bilgileriniz sabahleyin

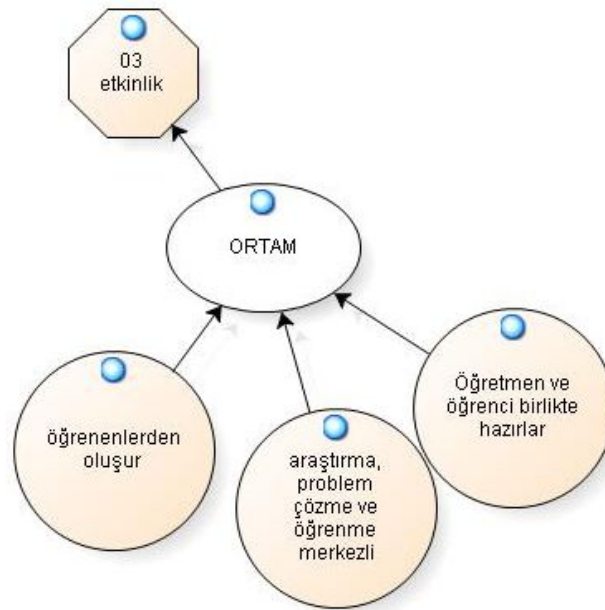
tekrarlanmış oldunuz. Şimdi coğrafya ile ilgili kısmını bir hatırlayalım. Yeni bu vakte kadar”

Konu hakkında bilgi verme kodu uygulama sürecinin etkinlik basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Konu hakkında bilgi verme kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde öğrenci ve öğretmenlerin ifadeleri ile belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

c. Ortam (Eğitim Ortamı)

PTÖ uygulamasının etkinlik basamağının **ortama** ilişkin yapılan içerik analizi sonucu oluşturulan alt tema ve kodların modeli Şekil 23’de verilmiştir.

Şekil 23 Araştırmanın 1. Alt Amacının Etkinlik Teması Ortama İlişkin Kodlar

PTÖ uygulamasının **etkinlik** basamağında **ortama** ilişkin öğretmen ve öğrenci birlikte hazırlar, öğrenenlerden oluşur, araştırma, problem çözme ve öğrenme merkezli kodları belirlenmiştir.

PTÖ uygulamasının etkinlik basamağında ortama ilişkin ilk olarak **öğretmen ve öğrenci birlikte hazırlar** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Bence bir konuyu öğretmenin anlatmasından çok çocuklara grup halinde onu proje olarak verip proje esnasında yardım almaları gereken yerlerde konuyu anlatmak. Ya da etkinlikler yapmak gerekiyor.”

“ Bunlar üzerine bir sunum olamayacak, aslında öğrenciler isterse edebiyatçılarla çalışılabilir. Mitolojik öykülerde yansiyabilir.”

“çalışma ortamımızı belirken öğretmenler öneri getiriyor biz içlerinden seçiyoruz. Etkinlikte bazen her şeyi bize bırakıyorlar. Bu da bizim daha zevkle sarılmamızı sağlıyor.”

Öğretmen ve öğrenci birlikte hazırlar ilk kodu uygulama sürecinin etkinlik basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Öğretmen ve öğrenci birlikte hazırlar kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde zevkli ve faydalı olduğu öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının etkinlik aşamasının ilk kodu olarak öğretmen ve öğrenci birlikte hazırlar kodunun bu özelliklerinin “bunlar üzerine bir sunum olamayacak, bu da bizim daha zevkle sarılmamızı sağlıyor” gibi ifadelerden anlaşılabileceği üzere belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının etkinlik basamağının ortama ilişkin ikinci kodu **öğrenenlerden oluşur** ’dur. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“bu konuyu öğretmenden çok çocuklara grup halinde öğrenciler araştırırıp anlattıkları bir ortam oluşturulmuştur.”

“ Sizden ilk önce şu resmi incelemenizi istiyorum... Evet, ilk önce bu resimde neler görüyorsunuz? K... neler görüyorsunuz bu resimde?”

Öğrenenlerden oluşur kodu uygulama sürecinin etkinlik basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. PTÖ uygulamasının etkinlik aşamasının ikinci kodu öğrenenlerden oluşur kodu “konuyu öğretmenden çok çocuklara grup halinde öğrenciler araştırırıp anlattıkları bir ortam oluşturulmuştur” gibi ifadelerden anlaşılabileceği üzere belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının etkinlik basamağının ortama ilişkin son olarak **araştırma, problem çözme ve öğrenme merkezli** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“kendisi yapmak isteyecek o zaman ne yapacağız biz de bir ön araştırma yapacaksınız hangisi istiyorsa tamam mı?”

“ Sizden ilk önce şu resmi incelemenizi istiyorum... Evet, ilk önce bu resimde neler görüyorsunuz?”

“Ayrıca, şimdi bunlar size biraz ezber gelebilir ama bahçeye çıkıp şöyle bir turladığınızda küçük bir Ankara modelini bizim bahçemizde görmemiz mümkün tabi. Burada tavşanımız falan yok ama bol miktarda kaplumbağamız var demin erik yiyorlardı bahçede gördünüz mü?”

“bahçeye çıkalım. Neler yetişebiliyor? Buna bağlı olarak bir çevremize daha dikkatli bakıp hatırlayalım. Şimdiye kadar yaşadığımız kışlar ve yazlar nasıl Ankara’da?”

“ şu demirin yanındaki ağaca, sağ tarafa dikkat etmenizi istiyorum. Farkına vardınız neler var? Burada bunlar doğal bitki örtüsü mü yapay mı?”

“Ha yaprakları böyle hafif tüylü dikenli değil de tüylü balıbabalar falan vardı ama yine de içinde deve dikenli var. Bakın şurada mor olan gördünüz mü devedikenli? Bunlarda işte bozkır bitki örtüsüne ait şeyler. Bahçemizde doğal olarak tabi bulunan”

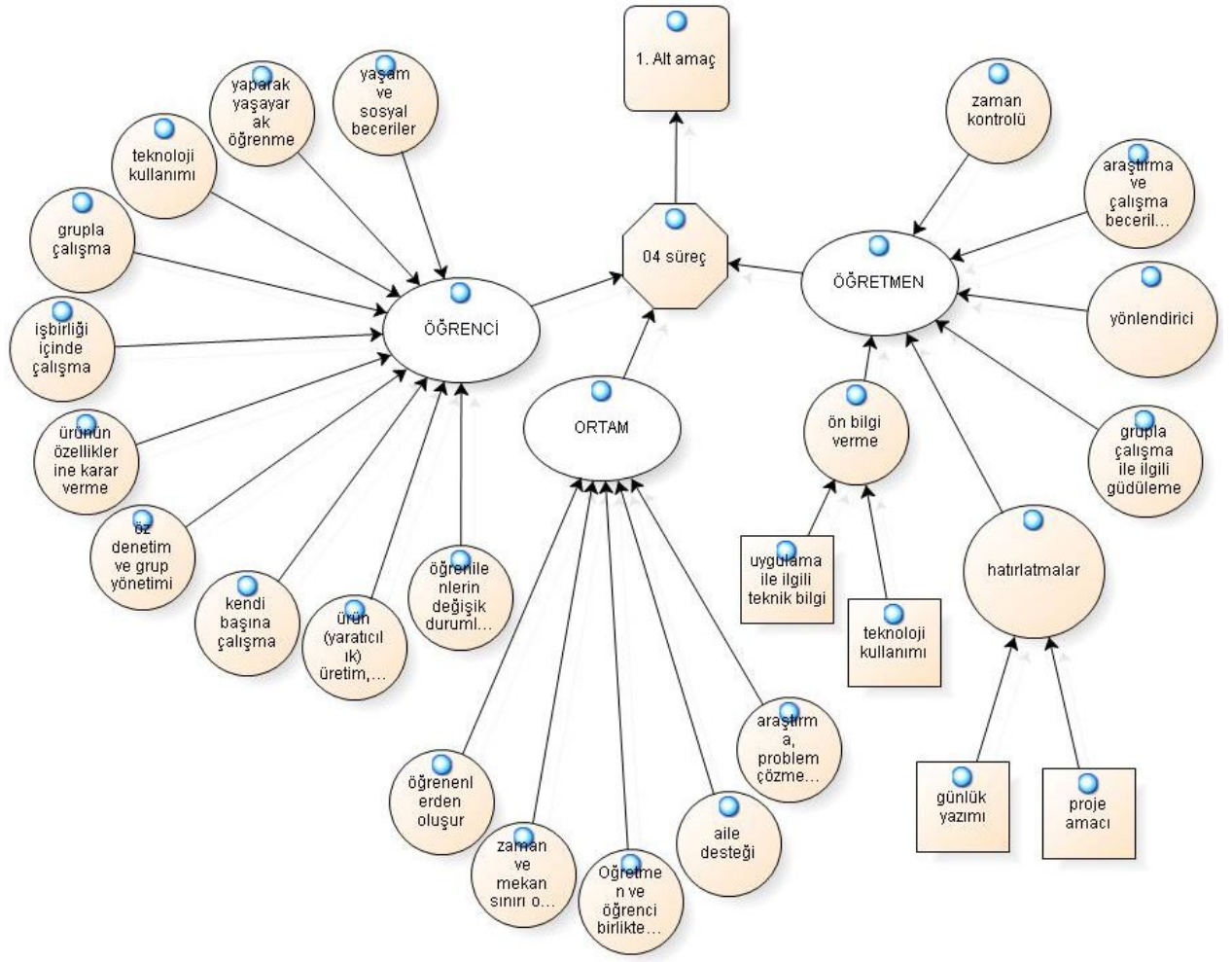
Araştırma, problem çözme ve öğrenme merkezli son kodu uygulama sürecinin etkinlik basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Araştırma, problem çözme ve öğrenme merkezli kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde öğrencilerde farkındalığın arttığı öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının etkinlik basamağının bir kodu olarak araştırma, problem çözme ve öğrenme merkezli kodu “çevremize daha dikkatli bakıp hatırlayalım, farkına vardınız neler var” gibi ifadelerden anlaşılabileceği üzere belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

4.1.4. Süreç

PTÖ uygulaması sürecindeki **süreç** basamağı, Bilim ve Sanat Merkezinin proje üretimi/yönetimi programında yer alan üstün yetenekli öğrencilerle resim (sanat) proje çalışması dördüncü basamağıdır. Süreç etkinlikleri 23–30.06.2009 tarihleri arasında gerçekleşmiştir.

PTÖ uygulamasının **süreç** basamağına ilişkin yapılan içerik analizi sonucu oluşturulan alt tema ve kodların modeli Şekil 24’de verilmiştir.

Şekil 24 Araştırmanın 1. Alt Amacının Süreç Temasına İlişkin Kodlar

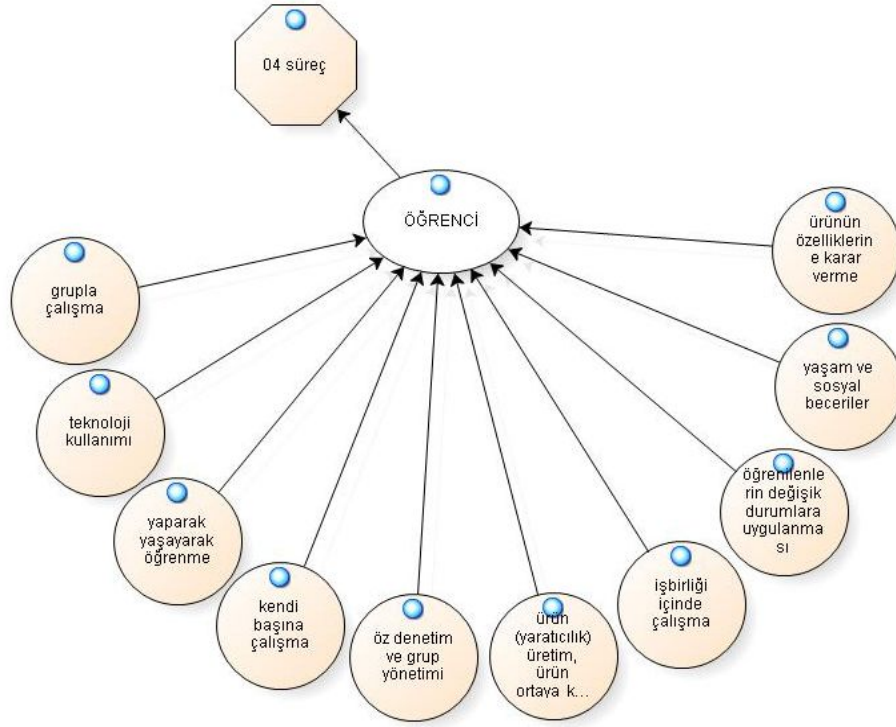
Araştırmanın 1. alt amacı; proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan resim proje uygulamasının **süreç** basamağındaki ortam, öğrenci, öğretmen boyutları açısından nasıl gerçekleştiğine ilişkin şu kodlar belirlenmiştir. Bunlar, süreç basamağında; **öğrenciye** ilişkin yaşam ve sosyal beceriler, yaparak yaşayarak öğrenme, teknoloji kullanımı, grupla çalışma, işbirliği içinde çalışma, ürün özelliklerine karar verme, öz denetim ve grup yönetimi, kendi başına çalışma, ürün (yaratıcılık) üretim ve öğrenilenleri değişik durumlara uygulama gibi; **öğretmene** ilişkin ön bilgi verme, hatırlatmalar, grupla çalışma ile güdüleme, yönlendirici, araştırma ve çalışma becerilerini geliştirici ve zaman kontrolü gibi; **ortama** ilişkin öğrencilerden oluşur, zaman ve mekan sınırı olmayan, öğretmen ve öğrenci birlikte öğrenir, aile desteği, araştırma, problem çözme ve öğrenme merkezli gibi kodlar belirlenmiştir.

Aşağıda kodlar; öğrenci, öğretmen ve ortam temaları altında ayrıntılı olarak verilmiştir.

a. Öğrenci

PTÖ uygulamasının süreç basamağında **öğrenciye** ilişkin yapılan içerik analizi sonucu oluşturulan alt tema ve kodların modeli Şekil 25’de verilmiştir.

Şekil 25 Araştırmanın 1. Alt Amacının Süreç Teması Öğrenciye İlişkin Kodlar

PTÖ uygulamasının **süreç** basamağının **öğrenciye** ilişkin yaşam ve sosyal beceriler, yaparak yaşayarak öğrenme, teknoloji kullanımı, grupla çalışma, işbirliği içinde çalışma, ürün özelliklerine karar verme, öz denetim ve grup yönetimi, kendi başına çalışma, ürün (yaratıcılık) üretim, ürün ortaya koyma, öğrenilenleri değişik durumlara uygulama gibi kodlar belirlenmiştir.

PTÖ uygulamasının süreç basamağının öğrenciye ilişkin **yaşam ve sosyal beceriler** ilk kodu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“diğer olayları algılamamızda, günlük hayatımızda da yardımcı olacak en azından bizi kültürlü kılacaktır.”

“ Çünkü sadece tarih coğrafya ve müzik derslerinde öğrendiğimiz bilgiler değil bence onu resme, duvara çizdiğimiz bile bize derslerimizde, sosyal yaşantımızda katkı sağlar. En azından tecrübe edinmemize sebep olur.”

“ Ankara kalesini araştırdıktan sonra falan mesela orada da yaşayan insanları da yani öğreniyorsunuz onları mesela bir şehirde yaşayan bir Ankara’nın dışında yaşayan insanların kültür farkı değil de böyle ne bileyim fark oluyor yaşama farkı ya bunları da araştırma yaparken öğreniyorsunuz.”

“ bu proje çalışmasında arkadaşlığımızın gelişmesini sağladı. İletişimimiz artı. Daha önce yalnız çalışmayı severken uyumlu insanlarla grup çalışmasından da zevk alabileceğimi anladım. Burada geçen süre içerisinde farklı arkadaşlarım oldu.”

“ Kentsel dönüşüm projeleriyle artık gecekonduların kalmayacağı her yerde yüksek apartmanların olacağı.”

Yaşam ve sosyal beceriler kodu uygulama sürecinin etkinlik basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Yaşam ve sosyal beceriler kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde keyif verici olduğu öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının süreç basamağının bir kodu olarak yaşam ve sosyal beceriler kodu “sosyal yaşantımızda katkı sağlar”, “grup çalışmasından da zevk alabileceğimi anladım”, “tecrübe edinmemize sebep olur” ve “günlük hayatımızda da yardımcı olacak en azından bizi kültürlü kılacak” gibi ifadelerden anlaşılabileceği üzere belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının süreç basamağının öğrenciye ilişkin ikinci kodu **yaparak yaşayarak öğrenme** ’ dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ yaratıcılığımızı kullandık biz yaptığımız için daha iyi oldu yani, bize daha çok yararlı oldu. Bana işte. Boyaları kullanma konusunda yararlı oldu. Uyguladım ve çok şey öğrendim. Ezbere değildi.”

“ büyük bir tecrübe kazandırdı en başta yani orada(duvarda) daha az hata yapmayı nasıl yapacağımızı öğrenmiş olduk çok fazla hata yapıyordum silebileceğimi düşünerek, yani bir şey olmuyordu şimdi daha az hata yapmaya başladım tabi duvara çalışmak bir tecrübe oldu ayrıca...?”

“ başka renklerle de karıştırarak yapabiliriz, beyaz karıştırınca maviye farklı bir rengini bulmuştum, maviye mesela yeşil, mor, kırmızı, sarı katıp yine beyazla, siyahla açıp ya da koyulaştırılabilir. Bunu değer ki, yaprak öğrendim.”

“ Zihnimizdeki öğrendiğimiz soyut kavramları somut hale getirmiş olduk. Hayata geçirmiş olduk.”

“eğer bilgiyi kullanmasaydık, belki kısa zamanda unutulma olasılığı var, unutulma ama şimdi burayı her gördüğümde hatırlayacağım”

“ Evet, yaşayarak öğrenme. Deneme yanılma. Deneme, yanılmama yoluyla öğrenme”

“ Daha sonra hazır boyayı duvara asla sürmemem gerektiğini kanaat getirdim. Çünkü çok yapay bir görünüme sebep oluyor. O yüzden renkleri karıştırarak, açarak ya da koyulaştırarak kullanacağım.”

Yaparak yaşayarak öğrenme kodu uygulama sürecinin süreç basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Yaparak yaşayarak öğrenme kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde kalıcı öğrenmeyi sağlayan bir unsur olduğu öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının süreç basamağının bir kodu olarak yaparak yaşayarak öğrenme özelliğın “Deneme yanılma. Deneme, yanılma, öğrenmiş olduk”, “çok fazla hata yapıyordum, uyguladım ve çok şey öğrendim”, “Uyguladım ve çok şey öğrendim. Ezbere değildi.”, “bir tecrübe kazandırdı en başta yani orada (duvarda) daha az hata yapmayı nasıl yapacağımızı öğrenmiş olduk” ve Bunu değer ki, yaprak öğrendim” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının süreç basamağının öğrenciye ilişkin üçüncü kodu **grupla çalışma** ’dır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ hep ortak kararlar aldık hani şu olsun mu hani soruyorduk gerçi D... hepsine olsun diyordu ama. Grupla çalışmak keyifliydi. Yalnız olduğunuzda çalışmanız daha uzun sürede bitiyor. Yeni fikirler ortaya çıkması ve zenginlik açısından grupla çalışmak iyi fikirdi. Farklı grupların olması yarış sağladı ve üretim fazla oldu.”

“Hak, hukuk, saygılı olma, sevgi gösterme, kadın-erkek ilişkileri yani sınıf içerisinde, ya öncelik oluyor ya bir şey oluyor ortak çalışma imkânları oluyor. Grupla çalışma sırasında bunları öğrenmeleri ve kavramaları daha kolay oluyor.”

“ her grup birbirine bağlı hiçte ayrı değil, artık grupça çalışacaktık. Grupça çalışmak çok güzel bir şey.”

“ Birde grup olarak çalışma konusunda katkıları oldu. Bundan da bireysel çalışmaya göre daha farklı bir şey grupla çalışmak. Daha güzel bir şey çünkü mesela bir rengi nasıl tek başına tutarsak anlamsız oluyor. Yani farklı renklerle birleştirirsek daha canlı bir görünüm elde ediyoruz. Bu da onun gibi bir şey biz farklı renklerden grupta ve birleşince bir renk cümbüşü oluştu. çok güzel fikirler ortaya çıktı en büyük katkısı da buydu.”

Grupla çalışma kodu uygulama sürecinin süreç basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Grupla çalışma kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde eğlenceli olduğu öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının süreç basamağının bir kodu olarak grupla çalışma öğrenci özelliğı “Grupla çalışmak keyifliydi”, “farklı grupların olması yarış sağladı ve

“üretim arttı”, “Artık grupça çalışacaktık. Grupça çalışmak çok güzel bir şey”, “Hak, hukuk, saygılı olma, sevgi gösterme, kadın-erkek ilişkileri yani sınıf içerisinde, ya öncelik oluyor ya bir şey oluyor ortak çalışma imkânları oluyor. Grupla çalışma sırasında bunları öğrenmeleri ve kavramaları daha kolay oluyor”, “üyelerin birlikte çalışması işi hızlandırıyor” ve “Yeni fikirler ortaya çıkması ve zenginlik açısından grupla çalışmak iyi fikirdi. Farklı grupların olması yarış sağladı ve üretim fazla oldu” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının süreç basamağının öğrenciye ilişkin diğer bir kodu **teknoloji kullanımı**’dır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“sonra grup çalışması sonrasında sonra geri kalan işlerimizi işte bilgisayar aracılığıyla yaptık”

“ Çizmeye başladık sonra projeksiyon yardımıyla bazı resimleri aktardık.”

“ K.A.(Öğretmen): Bir tane daha çizmeni istiyorum. Çıktı aldın mı?

Ö5: Aldım da renksiz olduğu için evde bir daha alacağım.”

“ Öğrencilerden Ö4, Tarih öğretmeni K... K...’ tan yaptığı sunuyu alıp, çıktı almak için sınıftan ayrıldı”

“ hocam...? slayt hazırladık”

“ videoları koyduktan sonra bitecek iki tane video var. Ö8: biz daha sunu yapmadık onu atlayalım mı?”

“ tasarımları çizme aşaması ben kendi grubumdan fotoğraflar koydum,”

“ Yalnız çok zor bir objemiz var: “HİTİT GÜNEŞİ”. Onu da projeksiyon ile yapmamız gerekiyor.”

“ Bugün internet araştırması yapmak için bilgisayar laboratuvarına çıktık.”

Teknoloji kullanımı kodu uygulama sürecinin süreç basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Teknoloji kullanımı kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde önemli bir öğrenci özelliği olduğu öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının süreç basamağının bir kodu olarak teknoloji kullanımı özelliği “videoları koyduktan sonra bitecek iki tane video var”, “tasarımları çizme aşaması bitince bilgisayarda photoshop da birleştiririz” ve bugün internet araştırması yapmak için bilgisayar laboratuvarına çıktık” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının süreç basamağının öğrenciye ilişkin diğer bir kodu **işbirliği içinde çalışma** 'dır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Arkadaşlarımla diyaloglarım iyiydi. Yeni arkadaşlarla çalıştım. Fikirlerimizi paylaştık.”

“Unuttuğum ve yorulduğum yerde onlardan yardım istedim.”

“evet işbirliği yapacak iş bölümü yapacağız”

“Kendi aralarında konuşarak olup olmamasını tartışıyorlar.”

“biz ayrı gruplar olsak da yine bütünleştik gerektiğinde yemekte yedik, gerektiğinde beraber boya da karıştırdık, gerektiğinde şarkıda söyledik.”

“Film şeridi düşüncesi de çok güzeldi diğer gruplar film şeridini boyuyor.”

“İşim bittiği için gidip ilk gruba (Ankara'nın Geçmiş Tarihi) yardım ettim.”

“Çabuk bitsin diye tarih kısmına yardım ediyorum. Tarih kısmını boyamak kendi kısmımızda kendi çizdiğim şeyleri boyamaktan daha keyifli geldi bana neden bilmiyorum”

İşbirliği içinde çalışma kodu uygulama sürecinin süreç basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. İşbirliği içinde çalışma kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde verimi artıran bir etken olduğu öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının süreç basamağının bir kodu olarak işbirliği içinde çalışma “iş bölümü yapacağız”, “tarih kısmına(grubuna) yardım ediyorum” “Yeni arkadaşlarla çalıştım. Fikirlerimizi paylaştık.”, “Unuttuğum ve yorulduğum yerde onlardan yardım istedim” ve “yardım etmek için gelen arkadaşımın arka plan boyamasının yarısını bitirdik” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının süreç basamağının öğrenciye ilişkin diğer bir kodu **ürün özelliklerine karar verme** 'dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Ayrıca mitolojik tarihi... Midassın Ankara'yı tuttuğunu ve Ankara'nın altına dönüştüğünü yapabiliriz diye düşündüm. Ayrıca coğrafya sırasında hocam aklıma şunlar geldi. O daha uç buğday gibi şeyler. Bir kolye yapabiliriz diye düşündüm. Bu kolyenin ucunda da şeyler. Armut bunları yapabiliriz diye düşündüm.”

“Şey vardır hani herkesin aklında, Ankara kalesini yukarı yerleştirip aşağı işte düşünmedim, çarpık kentleşme, olanları yerleştirebiliriz. Şey düşünmedim bu taraftarları o köşede işte ellerini kaldırdıkları sahneyi köşeye yerleştirebiliriz diye

düşündüm. Aynı zamanda işte şey Ankara tavşanının şeyi tüyleri sert olurmuş Angoro'nun yeni öğrendim ben onu da park düşünmüştüm başından beri park olmasını çok istiyordum çünkü. Parkta işte o tavşan var tavşanın tüyleri ip şeklinde uzun, bir tane teyze onları örüyor şeklinde olabileceğini”

“Çapayı da şey şeklinde düşündüm. Çapayı çok büyük bir simge olarak kullanabiliriz, tepede ortada çapayı verirse. Hani ben Türkiye’yi ilk defa öğrendim insanların bunu fark etmesi Merak etmesini isterim.”

“ Şey orda şey oldukları kedileri tanrıça ve tanrı olarak gördükleri için kafasını o tanrı kedinin kafası olarak düşündüm. Elinde bir şarap şişesi ve üzüm onun arkasında müzik bağlama tiftik keçisi ve Ankara tavşanı. Tavşanın önünde havuçlar var onları gösterelim. En önemli tarım ürünü olan buğday. Ağaç dalında misket hikâyesi olacak.”

“Ortaya çok güzel fikirler çıktı. Balerinlerle müzik çalgılarını ve Opera Binasını ön planda tutacağız. Renklerin de çok çarpıcı olması gerekiyor. Yarın belki boyamaya başlarız.”

“Sokak çalgıcılarının etrafına gök kuşağının tüm renkleriyle nokta nokta boyayacağımı gruptakilere söylemişim. Ama bütün zemini siyaha boyayınca çok şaşırdılar. Siyaha boyama işi uzun sürdü. Çünkü iki kat attım ve çok özendim. Ayrıca “ruh”ları da (sadece sıcak hava balonunun etrafındaki ruhları ama) mavimsi griye boyadım.”

Ürün özelliklerine karar verme kodu uygulama sürecinin süreç basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. PTÖ uygulamasının süreç basamağının bir kodu olarak **ürün özelliklerine karar verme** kodu “çarpıcı boyalar, tüm renkler, ip şeklinde tüy çizmek”, “Sokak çalgıcılarının etrafına gök kuşağının tüm renkleriyle nokta nokta boyayacağımı gruptakilere söylemişim”, “Balerinlerle müzik çalgılarını ve Opera Binasını ön planda tutacağız” ve “film şeridi gibi olması” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının süreç basamağının öğrenciye ilişkin diğer bir kodu **öz denetim ve grup yönetimi** ’ dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Çalışırken çünkü çok fazla soru sorduğunuzda şunu şöyle mi yapalım böyle mi yapalım bazen her şeyi sorduğunuzda ortalık daha da karışıyor hani çok önemli olmayan yerlerde yani bütün grubun söz hakkının gerekmediği yerlerde kendiniz karar verdiğinizde hem zamandan tasarruf ediyorsunuz

“ Kendimi geliştirmek için sürekli çizimler yapıyorum.”

“ Onları ben düzeltirim. Grup zaman kaybetmesin. Sonra yaparım, arkadaşlarım işlerine devam etsin.”

“ şuradan zaman şeridi şeklin de buradan minyatürle yola çıkarız, buradan çağdaş resme gideriz. Soyut resme. Nasıl dersiniz.”

“bence kendi eskizlerim için konuşmak gerekirse hareketli figürleri çok iyi yaptığımıza inanıyorum ayrıcı geçişler yine çok güzel gelecekle günümüz sanatı, M...’te söyledi ama şurada bir geçit var gayet güzel uyumlu olmuş.”

“ geliyoruz kendi çizimlerime evet kabul ediyorum burası kısa olmalıydı burası da daha yatay olmalıydı kabul ediyorum. Tamam. Kabul. Değiştireceğiz”

“ Çok üzülmüştüm. Hiç yapamayacağımı düşündüm. Ama sonradan işe koyulup akordeoncu ve yan flüt çalan kızı bitirdik. Bu moralimi biraz yükseltti. Ancak yarın daha temkinli olacağım...”

“ Düzgün çalışırsak yarın bitiririz diye düşünüyorum.”

Öz denetim ve grup yönetimi kodu uygulama sürecinin süreç basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Öz denetim ve grup yönetimi kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde öğrencinin projenin denetimin etkin bir biçimde yer aldığı öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının süreç basamağının bir kodu olarak öz denetim ve grup yönetiminin “saat kaç, yarım saatimiz var yani”, “düzgün çalışırsak yarın bitiririz diye düşünüyorum yarın daha temkinli olacağım”, “bence kendi eskizlerim için konuşmak gerekirse hareketli figürleri çok iyi yaptığımıza inanıyorum ayrıcı geçişler yine çok güzel”, “Onları ben düzeltirim. Grup zaman kaybetmesin. Sonra yaparım, arkadaşlarım işlerine devam etsin” ve “Kendimi geliştirmek için sürekli çizimler yapıyorum” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının süreç basamağının öğrenciye ilişkin diğer bir kodu **kendi başına çalışma** ’dır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ benim en çok hoşuma giden şey boyamaktı çünkü boyarken hani daha şey oluyor böyle grup üyeleriyle çok konuşmak zorunda kalmıyorsunuz sadece soru soracaksanız renkleri soruyorsunuz, bu yüzden hoşuma gitti benim öyle konuşmayınca sessiz sessiz kafana göre her şeyi yapınca ben öyle şeylerden çok hoşlanıyorum. Yalnız çalışmayı seviyorum. Yormuyor beni.”

“ Evet, kendi kendine öğrenmeye çalışıyorum. Seviyorum bunu.”

“ sonra kendi başıma çalışmayı daha çok seviyorum”

“ Ben kendim tek başıma takılmayı seviyorum.”

“ Bunu arkadaşlara söyledim. Kabul etmediler. Tek başına çalışsan sorun olmaz. Bozarsın, tekrar uygularsın hocam. Tek başına çalışmayı bu yüzden seviyorum. Karışanın olmuyor.”

“ Büyük balerin aslında BENİM! Şablon olarak kendimi feda ettim. Tek başıma çizseydim daha iyi olurdu. Yalnız olunca bazı şeyler daha kolay oluyor”

Kendi başına çalışma kodu uygulama sürecinin süreç basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Kendi başına çalışma kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde tercih edilen bir özellik olarak karşımıza çıkmıştır PTÖ uygulamasının süreç basamağının bir kodu olarak kendi başına çalışma öğrenci özelliği “Yalnız çalışmayı seviyorum. Yormuyor beni.”, “grup üyeleriyle çok konuşmak zorunda kalmıyorsunuz kendi kendine öğrenmeye çalışıyorum. Seviyorum bunu”, “sonra kendi başıma çalışmayı daha çok seviyorum” ve “Ben kendim tek başıma takılmayı seviyorum. Yalnız olunca bazı şeyler daha kolay oluyor” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının süreç basamağının öğrenciye ilişkin diğer bir kodu **ürün (yaratıcılık) üretim, ürün ortaya koyma** 'dır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ yaratıcılığımızı kullandık biz yaptığımız için daha iyi oldu”

“ fikirlerimi ortaya koymayı başardım. Bazılarını yer ve zaman kısıtlı olmasından dolayı yapamadım.”

“Sonra boyamadan önce taslağını oluşturduk. Yeni biçimler, kompozisyonlar oluşturduk. Yaratıcılığımızın sınırlarını zorladık.”

“ Çiçekler, ağaçlar ama o tür şeyler ama ağaç yeşil olmazdı. İstedğim renklerle yapmak, değiştirmek, güzelleştirmek. Yaptığım çizimlerin hep böyle olmasına dikkat ettim. Yaratıcılığımı kullandım. Yeniden ürettim.”

“ Böyle kâğıda çizmek çok kolaymış aslında bunu duvarda daha iyi anladım. Çünkü ilk figürümde (sokak çalgıcısı) iki kez üst üste boyut sorunu yaşadım tabii ki bu psikolojimi çok etkiledi. Demek ki duvarı çok büyüttüm kafamda. Çok üzuldüm hiç yapamayacağımı düşündüm. Ama sonradan işe koyulup akordeoncu ve yan flüt çalan kızı bitirdik. Bu moralimi biraz yükseltti. Yeni birşeyler üretmenin keyfine varmaya başladık. Bana ait bir şeylerin olması.”

Ürün (yaratıcılık) üretim, ürün ortaya koyma kodu uygulama sürecinin süreç basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Ürün (yaratıcılık) üretim, ürün ortaya koyma kodu Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde yer alan öğrenci özelliği olarak karşımıza çıkmıştır. PTÖ uygulamasının süreç basamağının bir kodu olarak ürün (yaratıcılık) üretim, ürün ortaya koyma “yaratıcılığımızı kullandık biz yaptığımız için fikirlerimi ortaya koymayı başardım”, “Yeni biçimler, kompozisyonlar oluşturduk. Yaratıcılığımızın sınırlarını zorladık” ve “Yaptığım

çizimlerin hep böyle olmasına dikkat ettim. Yaratıcılığımı kullandım. Yeniden ürettim” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının süreç basamağının öğrenciye ilişkin son olarak **öğrenilenleri değişik durumlara uygulama** kodu karşımıza çıkmıştır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Gelecekte işte şu anda gölbaşı Ankara’nın dışında gözüküyor. Ama yani gelecekte Ankara oralara kadar gelişeceği görülüyor. Kentsel dönüşüm projeleriyle artık gecekonduların kalmayacağı her yerde yüksek apartmanların olacağı. Benim yapacağım yani düşündüğüm ise Ankara kale’sin oradan yani işte. Gecekondulaşma var çarpık kentleşme onun yerine de artık oradan aşağı inerken plazalar büyük binalar falan.”

“Eğer arkadaşlar gösterirse bu her gurubun bölümünü film şeritleri şeklinde kabul edip. Fotoğrafların negatifleri gibi yapabiliriz diye düşündüm. Ayrıca mitolojik tarihi... Midassın Ankara’yı tuttuğunu ve Ankara’nın altına dönüştüğünü yapabiliriz diye düşündüm. Ayrıca coğrafya sırasında hocam aklıma şunlar geldi. O daha çok buğday gibi şeyler. Bir kolye yapabiliriz diye düşündüm. Bu kolyenin ucunda da olur. Öğrendiklerimiz nesneleri birleştirmiş oluruz. Boynumuzda taşıyarak, gelecek için dersler çıkarırız hep.”

“Daha önce bir fikrim vardı benim. Hani şey işte şehrin içinde logar kapağından çıkan eski zamandan fişkırmış bir adam diye düşündüm. Bu aynı zamanda geçmiş ile günümüzü bağdaştırmış oluruz.”

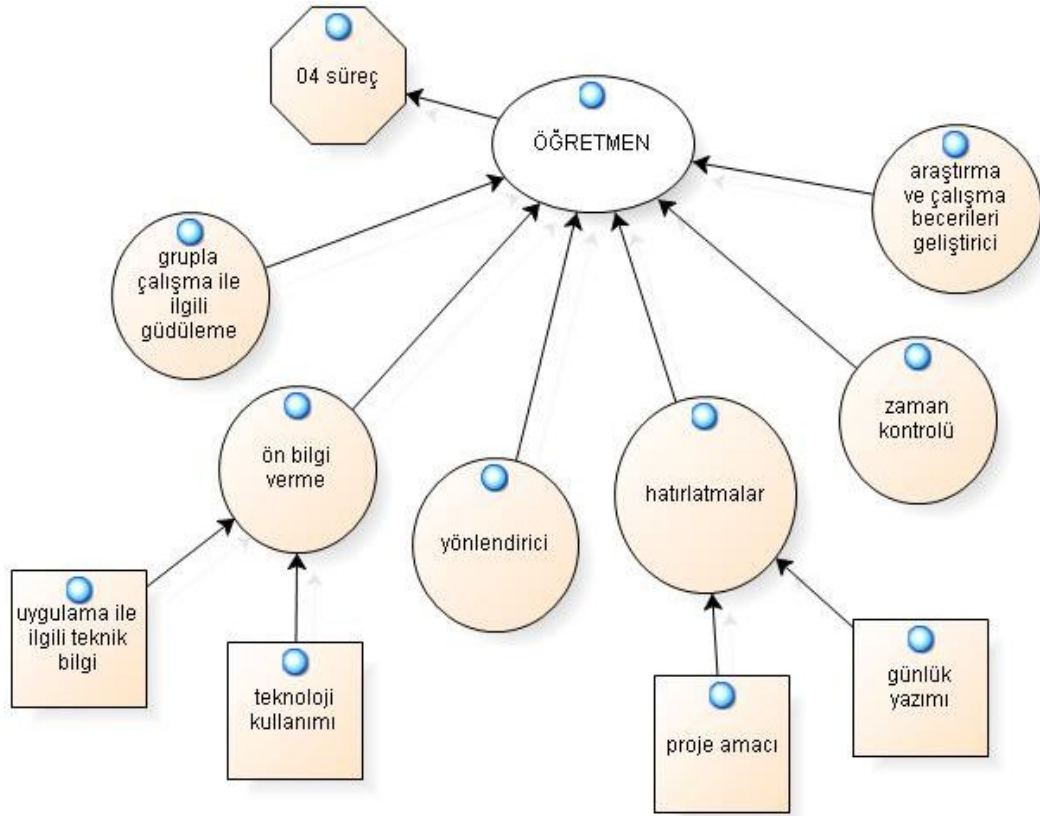
“Bir de doğal yaşam için önerim var. Buğday dedik ilk önce. Ana tema arkada olacak buğdayların arasından bakılıyormuş gibi karınca mesela buğdayların arasından bir köye bakılıyormuş, kocaman buğday olur”

Öğrenilenleri değişik durumlara uygulama kodu uygulama sürecinin süreç basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Öğrenilenleri değişik durumlara uygulama kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde öğrenci özelliği olarak karşımıza çıkmıştır. PTÖ uygulamasının süreç basamağının bir kodu olarak öğrenilenleri değişik durumlara uygulama “Gecekondulaşma var çarpık kentleşme onun yerine de artık oradan aşağı inerken plazalar”, “Öğrendiklerimiz nesneleri birleştirmiş oluruz. Boynumuzda taşıyarak, gelecek için dersler çıkarırız hep” ve “Bu aynı zamanda geçmiş ile günümüzü bağdaştırmış oluruz” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

b. Öğretmen

PTÖ uygulamasının süreç basamağının **öğretmene** ilişkin yapılan içerik analizi sonucu oluşturulan alt tema ve kodların modeli Şekil 26’da verilmiştir.

Şekil 26 Araştırmanın 1. Alt Amacının Süreç Teması Öğretmene İlişkin Kodlar

PTÖ uygulamasının **süreç** basamağının **öğretmene** ilişkin ön bilgi verme, hatırlatmalar, grupla çalışma ile ilgili güdüleme, yönlendirici, araştırma ve çalışma becerilerini geliştirici, zaman kontrolü gibi kodlar belirlenmiştir.

PTÖ uygulamasının süreç basamağının öğretmene ilişkin ilk olarak **ön bilgi verme** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ biz salt bilgi vermek istemedik. Zaten bilgiden olabildiğince kaçınmak istiyoruz ama bilgi olmadan da yorum olmuyor sonuçta. Daha önce çocukların bilmediği bazı şeyleri veriyoruz ama bunlar koklatma tarzı. Bilgilendirmeyi her türlü yapıyorsun. Teknik araç kullanımı, güvenlikle ilgili, şapkanı tak, su iç, fırça ve boya kullanımı...”

“ Su kullanacağımız boya su bazlı olmasına rağmen akmayacaktır yağmur yağsa da ve dış cephe boyası onda hiçbir şeyin olmaz problemin olmaz tamam mı”

“ Kolay gelsin çocuklar. Beyazda gözünüz çok yansıyacak tedbirinizi alın saçınızı toplayın yanınıza su getirin şapka alın güneş gözlüğü alın güneş kremi sürün yandan böyle paçalı yamalı haydi kolay gelsin, benim tavsiyem, uzun kollu giyinin uzun bol pantolon giyinin onlar sizi daha serin tutacaktır. Bana emin olun yani şu şekilde o serin olmanızdan daha serin tutacaktır.”

“ öğretmenlerimiz uygulamaya başlamadan bizlere yapacağımız teknikle, boyalar, fırça kullanımı, duvara ve kağıda çizim konusunda bilgi verdi. Bilgisyarda Powerpoint ve moviemaker kullnımını bilenler olup olmadığını sordu. Genelde herkes biliyordu. Kısaca bu programlarla ilgi bir şeyler anlattı.”

Ön bilgi verme kodu uygulama sürecinin süreç basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Ön bilgi verme kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde öğretmen özeliği, öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının süreç basamağının bir kodu olarak ön bilgi verme “bilgi olmadan da yorum olmuyor sonuçta. Daha önce çocukların bilmediği bazı şeyleri veriyoruz ama bunlar koklatma tarzı. Bilgilendirmeyi her türlü yapıyorsun. Teknik araç kullanımı, güvenlikle ilgili, şapkanı tak, su iç, fırça ve boya kullanımı...” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının süreç basamağının öğretmene ilişkin **ön bilgi verme** kodu iki alt koda ayrılmıştır. Bu kodların ilki **uygulama ile ilgili teknik bilgi** kodudur. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Öğrencilere Atölyede ki malzemeler hakkında bilgi verildi”

“ Not alın çünkü bunlar bizim, biraz sonra diyeceğim ki işte kâğıda bir şeyler çizin kendi alanınızla ilgili, önce onları çizeceksiniz küçük küçük. Sonrada onları büyük kâğıtta birleştireceğiz Mesela burada olduğu gibi bu duvarı yapan arkadaşlarınız öyle yaptı işte küçük küçük birleştirdiler sonları onları büyük bir kağıt üstünde çizdiler. Yani sizde kendi alanınız için mutlaka not alın, çizin çünkü bunlar şey kaybolmasın, uçup gitmesin, aklınızdan tamam mı?”

“ şimdi şöyle söyleyeyim, bunun aynısını çizeceksin ve bağdaşı şu şekilde kuduracaksın. Şuraya da ayağını koy”

“ şu şekilde ayağını şuradan getir. Bağdaş kurmuş olur.”

“ (Yapılacak nesneler hakkında kompozisyon kurulması hakkında bilgi verildi.) Bu böyle olsun. Şunlarda buraya doğru kaysın. İlk figürünüz opera binası ile aynı hizada olsun. Opera binasının bir kısmını, notalar varya müzik kısmına, buraya kadar gelebilir. Müzik dışında sanatla ilgili şeylerde yerleştirebilirsiniz. Hititle ilgili, Frigya ile ilgili Roma ile ilgili, sütunlar, sütun başlıkları, bir motifler yerleştirebilirsiniz. Operanın içerisinde sadece müzik ilgili etkinlikler yer almıyor. Eskizini al bakalım. Düzeltmelerini yapabilirsiniz.”

“ bunları küçük kâğıtlara çizerek bu kağıt üzerinde birleştirebilirsiniz.”

“ Onları boyayabilirsiniz. Kalıp çıkartılıp. Film karası gibi yaparsanız bölüm bölüm olur”

“ Öğrenciye öğretmen köprü çizimi hakkında bilgi veriyor. Nasıl yapılabileceğini gösteriyor”

“ Öğretmen: Su kaplarını atmayın. Yoğurt kapları, tavuk kapları. Onları palet olarak kullanacaksınız.

K.G.(Öğretmen): Bu su kaplarını şurasından keserek. Boya tonları hazırlayabiliriz içerisine.”

“ Herkesin kontur çizgisini oluşturabilecek birer ince fırçası olacak. Güneş sıcaklığı fazla olduğu ve boyarlınız su baylı olduğu için fırçanızı şöyle bıraktığınızda inanın 5 dakikada kurur. O yüzden su içerisine bırakacaksınız. Herkesin fırçası karışmaması için, mesela bir ince, bir kalın, bir tane de normal boy fırçam olacak. Herkes bu şekilde gruplandırırız daha kolay olur. Diğer türlü yok senin fırçandı yok benimdi, o fırçı kirli almak istemiyorum kirli bırakmayınız.”

“ Ayrıca boyarken de yararlı ipuçları vermesi de çok iyi. Örneğin zeminlerin yatay boyanmanın çok daha iyi bir etki bıraktığını söyledi. Gerçekten de zeminleri yatay boyamak hem daha kolay hem de uzaktan güzel gözüküyor.”

Uygulama ile ilgili teknik bilgi kodu uygulama sürecinin süreç basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Uygulama ile ilgili teknik bilgi kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde öğretmen özelliği karşımıza çıkmıştır. PTÖ uygulamasının süreç basamağının bir kodu olarak uygulama ile ilgili teknik bilgi “zeminlerin yatay boyanmanın çok daha iyi bir etki bıraktığını söyledi”, “boyarken de yararlı ipuçları vermesi de çok iyi”, “öğretmenimiz hangi kabı ne için kullanacağımızı, boyları nasıl karıştıracağımızı anlattı” ve “şu şekilde ayağını şuradan getir. Bağdaş kurmuş olur” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının süreç basamağının öğretmene ilişkin ön bilgi verme kodunun iki alt kodu **teknoloji kullanımı** 'dır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“sosyal bilimler adına internet tabanlı ciddi kaynaklara ulaşabiliyorsunuz, kütüphaneler siz gitmesiniz bile bir şekilde doküman temin edilebilir”

“Sunumlarımız ve video çalışmalarımız için bilgisayardan faydalandık. Araştırmalarımızda bilgisayardan yapabildik.”

“ Fotoğrafını çekelim ki bilgisayarda görelim. Kes yapıştır yapabiliriz. Böylelikle çalışmamızın eskiz aşaması hızlanır öğretmenim.”

Teknoloji kullanımı kodu uygulama sürecinin süreç basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Teknoloji kullanımı kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde öğretmen özelliği olarak karşımıza çıkmıştır.

PTÖ uygulamasının süreç basamağının öğretmene ilişkin ikinci kodu **hatırlatmalar** 'dır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur. Alt kodlar olarak ta; **proje amacı** ve **proje günlüğü** gibi iki alt koda ayrılmıştır. **Hatırlatmalar** kodu ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Şimdi o gruplar bir ayrılın bakayım. Hangi gurup hangi guruptaydı siz”

“ doğal yaşamla ilgilene kadar araştırma yaptın mı?.”

“Evet, buradaki evet mesela şeyleri dinlediniz işte tarih K... öğretmeninizi dinlediniz, İ... öğretmenizi G... öğretmenizi, B... öğretmenizi dinlediniz. Hatırladınız mı? Aklınızda canlanan sizin için orda Ankara'yı sembolize eden şeyler ne kaldı aklınızda,”

“ Şimdi arkadaşlar gruplarımız ayrıldı bugün olanlar size dağıttığım kâğıtlar vardı. Hatırlıyor musunuz grubumuzun adı ne olacak,”

“ grup üyeleri kim, kime hangi görev verilecek, dosyanın önüne grup adını yazın.”

“ Yaptığınız araştırmaları dosyaya koyacaksınız, çıktılarınızı. Grup toplantı tutanağını doldurdunuz mu?”

“Ders bittiğini, öğrencilere söyleyip toparlanmalarını, çizimlerini evde yapabileceğini söylüyor öğretmen. Öğrenciler sınıfı terk ederken kitaplar, sandalye ve masalarının düzgün bırakmaları konusunda uyarısını yapıyor”

“yapılan eskizleri de atmasınlar. Hatırlat arkadaşlarınıza onları sonra kullanabilirsiniz”

“ onların hazırlayacağı gibi sizin de bir slayt hazırlamanız lazım grup için”

Hatırlatmalar kodu uygulama sürecinin süreç basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Hatırlatmalar kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde öğretmenin yaptığı diğer bir özellik olarak karşımıza çıkıyor. PTÖ uygulamasının süreç basamağının bir kodu olarak hatırlatmalar “doğal yaşamla ilgili ne kadar araştırma yaptın mı?”, “Aklınızda canlanan sizin için orda Ankara'yı sembolize eden şeyler ne kaldı” ve “grup üyeleri kim, kime hangi görev verilecek, dosyanın önüne grup adını yazın” gibi fadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür

PTÖ uygulamasının süreç basamağının öğretmene ilişkin hatırlatmalar kodu iki alt koda ayrılmıştır. Bu alt kodların birincisi **günlük yazımı** kodudur. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ fikirlinizi hemen küçük bir yere not alın. Günlüklerinize olabilir mesela.”

“ şimdi bunlar dosyanız da dursun, sonra ben sizden teslim alacağım tamam mı? Şunu da doldur şimdi arkasına koy. K.... günlüğünü yazıyor musun?”

“ al bakalım, günlüğün burada mı ? Şey ne yaptı günlüğü iki günü kalmış onları evde yazıp getirecekmış”

“ yarın 10 da burada ol onu da dolabına koy yarın bana teslim edeceksiniz Ayтуğ günlüğünü unutma”

“ günlüklerinizi yazmayı unutmayın”

Günlük yazımı kodu uygulama sürecinin süreç basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. Günlük yazımı kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde öğretmenin hatırlama yaptığı diğer bir alan olarak karşımıza çıkar. PTÖ uygulamasının süreç basamağının bir kodu olarak günlük yazımı “fikirlinizi hemen küçük bir yere not alın”, “Günlüklerinize olabilir mesela Şunu da doldur şimdi arkasına koy. K.... günlüğünü yazıyormusun?”, “A..... günlüğünü unutma” ve “günlüklerinizi yazmayı unutmayın” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür

PTÖ uygulamasının süreç basamağının öğretmene ilişkin hatırlatmalar kodunun ikincisi alt kodu **proje amacı** kodudur. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ proje amacımızı unutmayacağız, yer yer bizimle paylaşın hepimizle paylaşın. Çünkü proje amacı için ürteilen fikirlerin sık sık paylaşılması daha da güzel olacaktır, tamam mı?”

“ kendi aranızda grubunuzun amacınıda belirleyin. Proje amacımızın dışında grubunuzunda bir amacı olsun.”

“ işin konusu önemli muhakkak ama bunu yanında teknikte mutlaka önemli. Bu malzemelerin hazır olması orda ki yaratıcı gücünüzü artıracak.”

Proje amacı kodu uygulama sürecinin süreç basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. PTÖ uygulamasının süreç basamağının bir kodu olarak proje amacı “proje amacımızı unutmayacağız, yer yer bizimle paylaşın hepimizle paylaşın” ve “proje amacı için ürteilen fikirlerin sık sık paylaşılması daha da güzel olacaktır, tamam mı?” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür

PTÖ uygulamasının süreç basamağının öğretmene ilişkin üçüncü kodu **grupla çalışma ile ilgili güdüleme** 'dür. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Guruplar tekrar toplanacaklar, grup içinde (sen daha belli değil gurubun guruplar toplanacak evet senin de) o gurubun içinde ne yapacağınızı nasıl yapacağınıza onu planyacaksınız. Grupla çalışmanız sizin yapacağınız işlerin hızlı ilerlemesi açısından önemli. Birlikten kuvvet doğar.”

“ Şimdi söyle bir şey yapalım D.....’tan başlayalım neleri araştırdı. Neleri o tuvale aktarabilir bir dinleyelim bakalım geçmiş Ankara’dan, Onları paylaş istersen bizimle. Grupla beraber şekillendiriniz.”

“çok güzel grup üyeleri ile birlikte çalışmanız.”

“ Bunu çizmek senin için çok zor bir şey değil çok da kolay olabilir. Beraber üstesinden gelebilirsiniz grup arkadaşlarınızla.”

“ Çok ilginç ve çok sürrealist bir düşünce ama süreden kazanmak için grup arkadaşından yardım almalısın. Daha çok güzel olacaktır.”

“ Çok güzel bak, bu da çok iyi yani ata kulenin üst tarafını aynı yapabiliriz alt tarafına havuç yapılabilir. Bu da çok güzel. Ya da işte kuledaki boru yerleri armut şeklinde üzüm şeklinde, kuleyi eğer çezecekseniz eğimli çok ilginç olabilir. Grupa çalışmanın faydaları, çok verimli şeyler çıkıyor. Aferim hepinize. Çok verimli çalışıyorsunuz.”

“ Ben hepinizi dinlemek istiyorum ve hepinizin muazzam fikirleri olduğunu düşünüyorum. Onları kaçırmak istemiyorum, onu niçin ne olur birbirimizi dinleyelim, birbirinize özellikle grup arkadaşlarımızın fikirlerine değer verelim.”

“ İşi sahiplenmiş gruplar daha hızlı ve verimli ilerliyor. Birbiriyle konuşup, ortak karar alıp iş bölümü yapan gruplar planlı ilerliyorlar. Hep beraber yine düşünüp karar verebiliyorlar, bu çok güzel.”

Grupla çalışma ile ilgili güdüleme kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde öğrencinin projenin denetimin de etkin bir biçimde yer aldığı öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının süreç basamağının bir kodu olarak grupla çalışma ile ilgili güdüleme “Grupla çalışmanız sizin yapacağınız işlerin hızlı ilerlemesi açısından önemli. Birlikten kuvvet doğar”, “Grupla beraber şekillendiriniz”, çok güzel grup üyeleri ile birlikte çalışmanız” ve “çok da kolay olabilir. Beraber üstesinden gelebilirsiniz grup arkadaşlarınızla” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür

PTÖ uygulamasının süreç basamağının öğretmene ilişkin diğer bir kodu **yönlendirici** 'dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Manav olmasın yani benim düşüncem manav değil ama. Mesela kolyeye çevirsek, ya da işte Midas’ın elini uzattığı zaman o meyvelerin olması ya da işte mesela sen bir şey söyledin işte tavşanı yapayım. Tavşanın tüyleri birleşsin bir teyze örgü örüyor. Yani bu tür ilginç şeyler daha çok ne bileyim hani daha soyutlamaya, yaratıcılığınızı ortaya koyan şeylerdir.”

“ Tamam şimdi başka düşüncesini paylaşmak isteyen var mı?”

“ bina tasarımını kendin mi yapacaksın, var olan binalarımı kullanacaksın? Mesela Armada gibi Atakule gibi daha farklı içimleri olan binalar kullanabilirsin”

“ D.....nesneleri tek başlarına çizmektense, bir kompozisyon içerisin de düşün. Bir kompozisyon düşün. Günümüz Ankara’sını tasarımınız yap.”

“burada gördüğüm binaları bire bir çizmenin dışında, onlara anlamlar yükleyebilirsiniz. Buna göre yeniden şekillendirerek çizimler yapabilirsiniz.”

“ Yarısına çiz, hatta sen şuradan daha küçük kâğıt vereyim. Bunu da alabilirsin, sonra denemeler yapmak isteyebilirsiniz. Çıktılar almıştın, onları ve ilk eskizini yanına al. Bazılarını onun içerisine koymak isteyebilirsiniz.”

“ Öğretmen: sonuçta kapı, bizi bir yerden bir yere geçiren nesne ne olursa olsun oraya koyduğumuz zaman insanlar oradan girebilecekleri ya da bu şehirden çıkabilecekleri düşüncesine kapılırlar, açık olsa da kapalı olsa da
Ö5: o zaman kapıyı geçmişe koyalım, başlangıca, geçmiş olsa daha iyi olur hani geçmişten başlayıp geleceğe gidiyor gibi olur.”

PTÖ uygulamasının süreç basamağının bir kodu olarak **yönlendirici** öğretmen özelliği “D.....nesneleri tek başlarına çizmektense, bir kompozisyon içerisin de düşün”, “burada gördüğüm binaları bire bir çizmenin dışında, onlara anlamlar yükleyebilirsiniz. Buna göre yeniden şekillendirerek çizimler yapabilirsiniz ve hatta sen şuradan daha küçük kâğıt vereyim. Bunu da alabilirsin, sonra denemeler yapmak isteyebilirsiniz” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür

PTÖ uygulamasının süreç basamağının öğretmene ilişkin diğer bir kodu **araştırma ve çalışma becerilerini geliştirici**’ dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ beraber çalışacak arkadaşlar mutlaka bir araya gelip, birkaç kere, defalarca hatta, bir araya gelip, önce bir beyin fırtınası yapmalılar. Kim ne yapabilir, nasıl katkıda bulunabilir, hatta yani benim düşünmediğim bir şeyi benim branşımla ilgili sen söyleyebilirsiniz. Yani bunlar olmalı. Hiç kimse burnu büyükenip benim branşıma karışıyor dememeli. Yani o anda aklına gelmemiştir veya hiç o boyutu ile düşünmemiştir. Bu katkılar alındıktan sonra, özellikle literatür taraması çok önemli. Bulunanların paylaşılması, yine bunun için bir araya gelinmesi gerekiyor, işte evde çalışılmak gerekiyor işte ben şunu hazırladım bir bakın arkadaşlar diyip, yani getirip slatysa veya başka bir şeyse burada diğerleriyle paylaşıp gereken yerlerin düzenlenmesi, çıkarılması, eklenmesi, olmalı yani ön hazırlığın çok iyi olması lazım. Hatta ön hazırlık bitip de proje uygulandıktan sonra, hani yaşanınca bazı şeyler daha iyi farkına varıyoruz ya, bazı şeyleri revize edilmesi gerekiyor. Bu çok önemli bir şey, yani bazı şeyler kaldırılabilir eklenebilir süre uzatılıp kısaltılabilir. Yani revize etmek çok gerekli. Çünkü tasarladığınla yaşadığın aynı olmayabiliyor. Bu

uygulamanın en büyük faydası araştırma yapmaya yönlendirmesi ve kendinizi geliştirmeye yönelik her aşamada buna ihtiyaç duymanız oluyor.”

“ Peki, geçmişteki uygarlıklardan zihninde bir şey canlandı mı? Hititlerle ilgili şeyler Hititlerle ilgili şeyler canlandı mı? Araştırma yapabildin mi?. Başka paylaşmak istediğin şeyler var mı?”

“ Emin ol. Sen birkaç eskiz daha çizersen çok şey kazanacaksın. Bunu samimi bir şekilde söylüyorum. O çizimi yapmakta ısrar edersen, bir o çizim seni yansıtmıyor, iki gerçekten çok iyi bir çizim değil. Ama ikincisini çizersen, duvara çizirken kendine güvenin artacak.”

“ Tuvalin başına geçmeden önce ne yapacağını bilemez isen, o kadar zorlanıyorsun ki, anlatamam sana. Kendine güveni kaybediyorsun, bocalıyorsun. Bunların hepsini orda yaşamaman için, şu küçük kâğıtta halletmen gerekiyor. Tuvalin ya da duvarın karşısına geçtiğin de kendine güvenin oluyor. Ne yapacağının rahatlığı olacaktır. biraz dinlen ve çizmene başla. Güven bana. Çünkü kâğıt üzerinde halledemezsen duvar üzerinde hiç halledemezsin.”

“ Böyle kâğıda çizmek çok kolaymış aslında bunu duvarda daha iyi anladım. Çünkü ilk figürümde (sokak çalgıcısı) iki kez üst üste boyut sorunu yaşadım tabii ki bu psikolojimi çok etkiledi. Öğretmenimizin bizi yönlendirmeleri sonucu duvara geçtiğimde çok zorlanmadım. Demek ki duvarı çok büyüttüm kafamda. Çok üzüldüm hiç yapamayacağımı düşündüm. Ama sonradan işe koyulup akordeoncu ve yan flüt çalan kızı bitirdik. Bu moralimi biraz yükseltti. Öğretmenimiz uyarılarını daha dikkatli dinlemeye karar verdim.”

PTÖ uygulamasının süreç basamağının bir kodu olarak **araştırma ve çalışma becerilerini geliştirici** öğretmen özelliği “bir araya gelip, önce bir beyin fırtınası yapmalılar. Kim ne yapabilir, nasıl katkıda bulunabilir”, “özellikle literatür taraması çok önemli”, “ön hazırlık bitip de proje uygulandıktan sonra, hani yaşanınca bazı şeyler daha iyi farkına varıyoruz ya, bazı şeyleri revize edilmesi gerekiyor, o zamanda araştırma yapabiliyorlar” ve “Bu uygulamanın en büyük faydası araştırma yapmaya yönlendirmesi ve kendinizi geliştirmeye yönelik her aşamada buna ihtiyaç duymanız oluyor” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının süreç basamağının öğretmene ilişkin son olarak **zaman kontrolü** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Ve kesin olarak ne çecekseniz onu kâğıdın üzerine aktarıp daha sonra Çarşamba günü duvara aktaracağız çizimlerinizi.”

“ Bu gün onları bitirmeliyiz, zamanımızı iyi kullanmalıyız.”

“ biriktirdiğiniz bilgilerle en son sunu yapacaksınız. Zamanızı ona göre ayarlayınız.”

“ Arkadaşlar yarın, şimdi yarın resimleri boyamaya başlarsanız, iki yada üç gün sonra bitirebilirsiniz.”

“ Son bir saatte olur.”

“İyi günler, yarın 9’da görüşmek üzere.”

“acele acele doldurmayınız tabi ki”

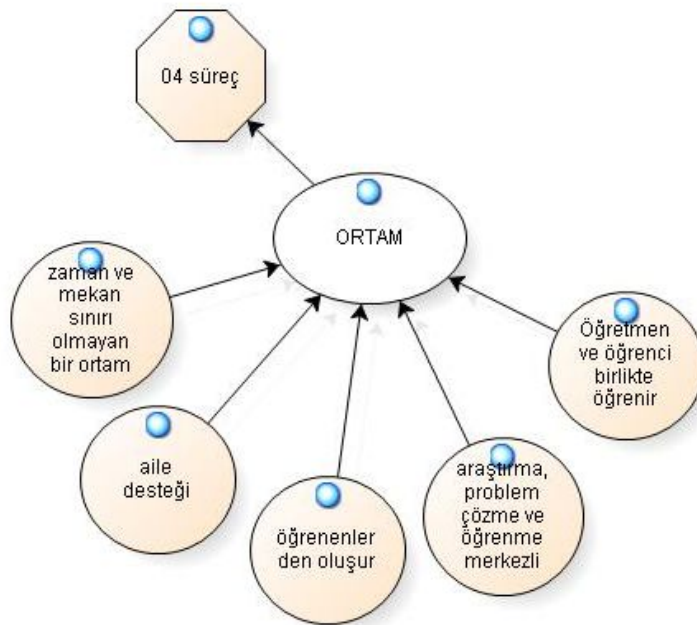
“size güzel bir haberim var yarın 10 da buradayız”

Zaman kontrolü kodu uygulama sürecinin süreç basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. PTÖ uygulamasının süreç basamağının bir kodu olarak **zaman kontrolü** “size güzel bir haberim var yarın 10 da buradayız”, “acele acele doldurmayınız tabi ki”, “İyi günler, yarın 9’da görüşmek üzere”, “Son bir saatte olur” ve “yarın, şimdi yarın resimleri boyamaya başlarsanız, iki ya da üç gün sonra bitirebilirsiniz” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür

c. Ortam (Eğitim Ortamı)

PTÖ uygulamasının süreç basamağının **ortama** ilişkin yapılan içerik analizi sonucu oluşturulan alt tema ve kodların modeli Şekil 27’de verilmiştir.

Şekil 27 Araştırmanın 1. Alt Amacının Süreç Teması Ortama İlişkin Kodlar

PTÖ uygulamasının **süreç** basamağının **ortama** ilişkin öğrencilerden oluşur, zaman ve mekan sınırı olmayan, öğretmen ve öğrenci birlikte öğrenir, aile desteği, araştırma, problem çözme ve öğrenme merkezli gibi kodlar belirlenmiştir.

PTÖ uygulamasının süreç basamağının ortama ilişkin ilk olarak **öğrencilerden oluşur** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Hayat, yaşam, bilim bunu gösterebilirsek çocuklara ki proje tabanlı uygulamanın bu yönüyle birçok disipline ihtiyaç duyarsınız. Süreç içerisinde ve yaşamın, bilimin disiplinler arası bir kaynaşmanın sonucu olduğunu ortaya çıkaracaktır. Bu süreç oluşturanlarında kendileri olduğunu anlamış olmaları ve etkin olanların öğrenciler olduğunu biz öğretmenlerin anlamış olduk. Bu noktada disiplinler arası yaklaşımın doğasında öğrenci merkezli ve öğrencilerin oluşturduğunu gördük.”

“Yapılacak çalışma için mekânın ölçümüne gidiliyordu. Bunu biz birkaç arkadaşla beraber, merkez hizmetlisinden yardım alarak yaptık.”

“ süreç içerisinde etkin olan, yorulan hep bizler olduk. Öğretmenimiz yönlendirici oldu. Tüm çalışma ortamlarında bizler istediğimiz gibi oluşturduk. Buna tüm öğretmenlerimiz izin verdi. Okullarda böyle olmuyor. Daha çok öğretmenin dediği şeyleri yapıyoruz. Bunu öğrenin diyor, bizde öğreniyoruz. Bu etkinlikte ise her şeyi biz belirledik. Öğrenmek istediklerimizi bile.”

PTÖ uygulamasının süreç basamağının bir kodu olarak **öğrencilerden oluşur** ortam özelliği “Bu süreç oluşturanlarında kendileri olduğunu anlamış olmaları ve etkin olanların öğrenciler olduğunu biz öğretmenlerin anlamış olduk”, “Bu noktada disiplinler arası yaklaşımın doğasında öğrenci merkezli ve öğrencilerin oluşturduğunu gördük” ve “süreç içerisinde etkin olan, yorulan hep bizler olduk” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür

PTÖ uygulamasının süreç basamağının ortama ilişkin ilk kod **zaman ve mekan sınırı olmayan** 'dır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Süreç içerisinde okulun her yerini kullandık. Bilgisayar laboratuvarı, okul bahçesi, koridor, müzik sınıfı, tarih atölyesi ve resim atölyesi. Mekanla sınırlı kalmadık. Sadece okul içinde de kalmadık. Okul dışınada taşıdık projemizi. Sonuç kısmında duvar resmimizin TRT televizyonunda programına katılmakta güzeldi.”

“ ben grup arkadaşlarımla her türlü diyaloga girdim gerek facebook tan gerek msn den.”

“ yarışmalar, festivaller gibi atıyorum, bunun gibi şeylerde bunun destekleyici unsurları oluyor. Onlarda bir hedef bir yarışma, tatlı bir rekabet çocuğu bir destekliyor ve çocuk burada hani zorunlu yapması gereken bir ödev ya da bir proje değildi tam tersine, kendisinin zevk alacağı, kendisinin bundan verim alacağı ve bundan zevk duyacağı, bir oyunmuş gibi, yani bir sorumluluk katan bir oyunmuş gibi bakabilmelidir. Sınırlandırmalara gisilmemelidir.”

“ hocam ben sizi akşam ararım yine de.”

“ Bugün 9–17 arısında çalıştık. Hatta gece bile proje için çalışmamalar yaptık.”

PTÖ uygulamasının süreç basamağının bir kodu olarak **zaman ve mekan sınırı olmayan** ortam özelliği “ben grup arkadaşlarımla her türlü diyaloga girdim gerek facebook tan gerek msn den.”, “Süreç içerisinde okulun her yerini kullandık. Bilgisayar laboratuvarı, okul bahçesi, koridor, müzik sınıfı, tarih atölyesi ve resim atölyesi. Mekânla sınırlı kalmadık.”, “Sadece okul içinde de kalmadık. Okul dışına da taşındık projemizi. Sonuç kısmında duvar resmimizin TRT televizyonunda programına katılmakta güzeldi.” ve “Bugün 9–17 arısında çalıştık. Hatta gece bile proje için çalışmamalar yaptık” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının süreç basamağının ortama ilişkin üçüncü kodu **öğretmen ve öğrenci birlikte öğrenir**’ dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Şimdi burada yaparak yaşayarak öğrenme vardı ama orda bir dinleyici, izleyici konumunda öğrenci, yani katkısı çok fazla değil olsa da minimumda ama burada işin içine giriyor, onun mutfağında, o şekillendiriyor bazen bizde onlardan öğreniyoruz.”

“ Ya biz bunu düşünmemiştik işte, bunu öylemi yapsak, revize etsek, onlarla yaşadık bunu değil mi. Yani öğrencide bize çok fikir veriyor çünkü. Sende öğreniyorsun yeni şeyler.”

“ bu süreç bana ne kattı? Tabi ki bu fırsatların artmasını sağladı. Daha kolay bazı şeylere ulaşmamı sağladı. Daha önemlisini öğrencilerle bizimle paylaşayımı arttı. Bana, her çocuğun bir dünya olduğunu, her çocuğun bakışının, projeye bakışının çok çok önemli olduğunu ve o yaklaşıma ve bakışı dinlediğiniz zaman mükemmel bir sonuç aldığınızı görüyorsunuz. Bir nokta da şu ben hep onu söylüyorum, platforma çıktığımda, her öğrencimiz bizim danışmanımız. Yani onlar bizim koçumuz. Çünkü süreç içerisinde bizde onlarla piştik.”

“yaşantılar ve ön öğrenmeler noktasında sizde bir şeyler öğrenmek zorunda kalıyorsunuz. Çünkü benim kendi ilgilerim belki vardı ya da yoktu ama konular sizi yepyeni bir dünyaya, size yepyeni bir dünya sundu. Hep yeni insanlar sundu, hep yeni platformlar sundu.”

“ Ve zaten o disiplinler arası noktada çok renkli geçtiğine inanıyorum. Yani bakış açısının çocuklarında değiştiğini, benim de hayat bakış açıma destekler olduğunu düşünüyorum. Hayatımın renklendiğini düşünüyorum böyle bir sistem içerisinde.”

“ tabii ki, anlayış değişiyor, bakış açısı, eğitime, öğretime, müziğe her şeye bakışın değişiyor. Bilgi birikimine sahip oluyorsun. Araştırmacı oluyorsun, sende yeni şeyler öğreniyorsun.”

“ Ufkumuz genişliyor. Ya besleniyoruz, hem besleniyoruz hem beslemeye çalışıyoruz. Bu noktada çok verimli bir noktada olduğunu düşünüyorum”

PTÖ uygulamasının süreç basamağının bir kodu olarak **öğretmen ve öğrenci birlikte öğrenir** ortam özelliği “ama burada işin içine giriyor, onun mutfağında, o şekillendiriyor bazen bizde onlardan öğreniyoruz”, “öğrencide bize çok fikir veriyor

çünkü. Sende öğreniyorsun yeni şeyler”, “platforma çıktığımda, her öğrencimiz bizim danışmanımız. Yani onlar bizim koçumuz. Çünkü süreç içerisinde bizde onlarla piştik” ve “yaşantılar ve ön öğrenmeler noktasında sizde bir şeyler birlikte öğrenmek zorunda kalıyorsunuz” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının süreç basamağının ortama ilişkin diğer bir kodu **aile desteği** ' dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ bilgi toplamada bir sanat tarihçi tanıdığımdan bilgi almam bana çok şey kattı.”

“ Proje sürecinde okul öğretmenleri ve velilerden destek almak güzeldi.”

“ babam duyar duymaz gidiyorsun dedi tatili falan boş verdik siz aradıktan bin gün sonra sabah biz tatile çıkacaktık babam dedi ki duyar duymaz tatili boş ver oraya gidiyorsun dedi ama yani eğlenceli de oldu”

“ Annemle falan tatilimizi ona göre ayarladık hem sonra güzel aktivite falan olur dedi evde bilgisayar falan oynamaz dedi geldim işte eğlendim ben”

“ S..’yun annesi ve B...’nın babası merdiven ve çadır sağlamıştı.”

“ süreç içerisinde hiç sıkıntı yaşamadığım iki şey oldu. Veli ve öğrencilerimiz.”

“ Rehber öğretmenimiz, dışarıda çalışmak için gerekli olan çadır için bize yardım etti. Çadır alımı ve okula getirilmesi konusunda yaptığı şeyleri bize kısaca anlattı.”

“ Ben grubumdan ayrı kapıyı bitirmeye çalışıyordum. Akşam babam biraz erken geldi. Bana kapıda yardımcı oldu. Onun sayesinde kapı bitti.”

PTÖ uygulamasının süreç basamağının bir kodu olarak **aile desteği** ortam özelliği “bilgi toplamada bir sanat tarihçi tanıdığımdan bilgi almam bana çok şey kattı”, “Proje sürecinde okul öğretmenleri ve velilerden destek almak güzeldi”, “babam duyar duymaz gidiyorsun dedi tatili falan boş verdik siz aradıktan bin gün sonra sabah biz tatile çıkacaktık”, “Annemle falan tatilimizi ona göre ayarladık hem sonra güzel aktivite falan olur dedi”, “S..’yun annesi ve B...’nın babası merdiven ve çadır sağlamıştı”, “süreç içerisinde hiç sıkıntı yaşamadığım iki şey oldu. Veli ve öğrencilerimiz” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür

PTÖ uygulamasının süreç basamağının ortama ilişkin son olarak **araştırma, problem çözme ve öğrenme merkezli** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ hiç bir bilim dalı tek bir başına değil ki. Yani şimdi bir coğrafya, tamam merkezde coğrafya olabilir ama bir halka, büyük bir halka diyelim coğrafya, ama ona küçük halkalar bağlanıyor, matematikte var, fizik kimya biyoloji astronomi sosyal bilimler işte hepsi birbirine bağlı. Ben işime geldiği ölçüde onlardan yararlanırım. Veya

benden resimci, tarihci yararlanır. Zaten bilim tek başına değil. Hatta bilim ve sanat bir arada. Yani doğadaki geometri. Bu çok önemli bir şey. Yani Ben doğaya başka bir gözle bakarım, sen başka biçim perspektif açısından bakarsın, matematikçide geometri olarak bakar. Bir bütün olarak bakarsak, problemleri çözmemizde, öğrenme edimi tek taraflı olmuyor. Her alanı karşılaştığımız problemleri çözmek için kullanıyoruz ve birbiri ile ilişkili olduğunu görüyoruz.”

“ bu çalışmada şunu öğrendim. Bir çalışmadaki öğrenmenin tek yönlü olmadığını, araştırılacak konun çok yönlü, öğrencinin ilgi alanlarına yönelik, araştırmaya yönelik olması gerektiğini açık ve net olarak bunu söyleyip, paylaşabilirim. Özellikle bundan sonra yapacağım çalışmalarda, buna dikkat edeceğim. Bu disiplinler arası bir projeydi. Tam manasıyla öğrenmeyi keyifle sağlıyorsun.”

“Ölçüm yapma işleminde oradaki ustadan yardım istiyorlar. İşin daha kolay olacağını fark ediyorlar. yaptıkları şeyler için başkalarından yardım alabiliyorlar.”

“ Öğretmen: bir de yükseklik sorunu yaşanacaksınız. Ne yapmayı düşünüyorsunuz?
Ö 9: Tabure ya da masa kullanabiliriz. Merdivende olabilir öğretmenim”

“ Öğretmen: birde oradaki kalınlık, direkler var ya lambalarla karışıyor o nedenle atakulenin parçası olduğunu hissedemiyoruz? Ne yapmalısınız?

Ö8: Burası kalın olduğu için birbirine orantılı fakat buradaki kalınlık bölünüyor o yüzden olmadı. Bence buradaki kısmı biraz küçültür ve inceltirsek sorun çözülür.”

“ Öğretmen: ne yapabilirler o zaman? Çözüm önerisi olan.

Ö12: Ya bence burayı buradan yükselteceğiz ya da buradaki şeyleri taşları, kiremitleri ne deniyorsa onlara şu yola da vermemiz gelecek. Belki de yolu yukarı çıkartabiliriz,

Ö9: Bizim ona farklı düşüncelerimiz var. O bir dalgaymış gibi hani yol değil de”

“ İşe yanlış çizimleri beyazla kapatmakla başladık. Daha sonra hazır boyayı duvara asla sürmemem gerektiğine kanaat getirdim. Çünkü çok yapay bir görünüme sebep oluyor. O yüzden renkleri karıştırarak, açarak ya da koyulaştırarak kullanacağım. Boya ve fırçalarımızı aldık. Çok fazla fırça olduğunu düşünmüştüm ilk başta ama tam oldu.”

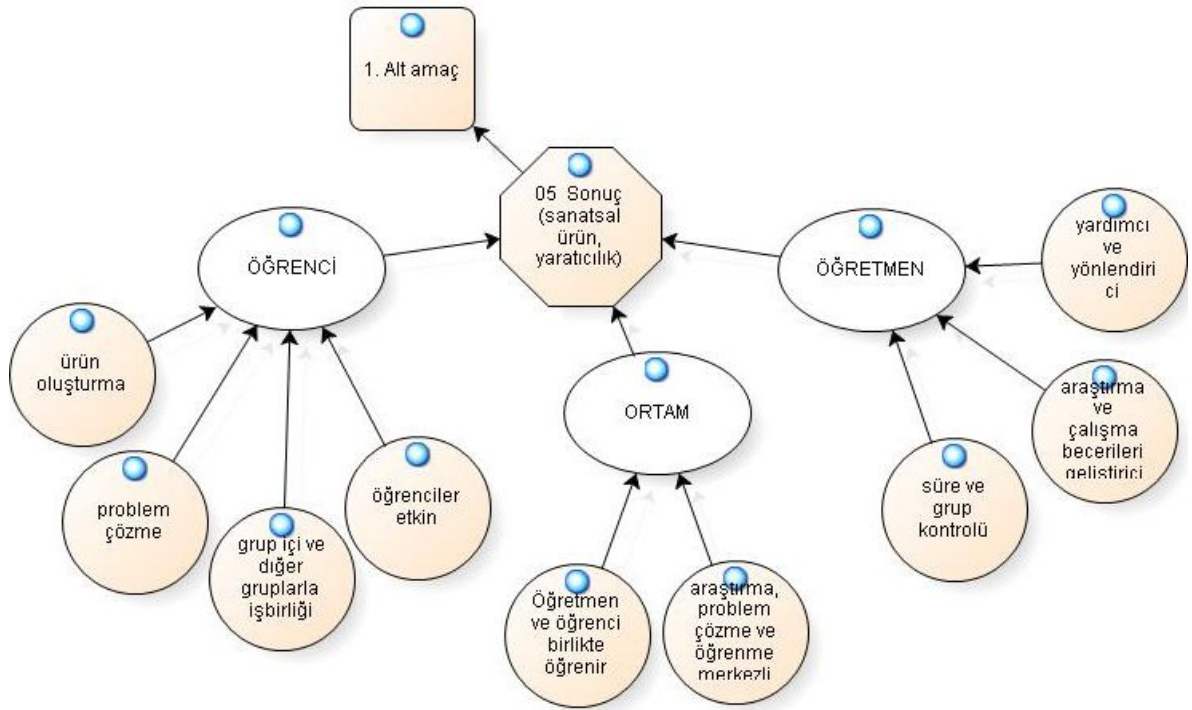
PTÖ uygulamasının süreç basamağının ortama ilişkin bir diğer kodu **araştırma, problem çözme ve öğrenme merkezli**’dir. **Araştırma, problem çözme ve öğrenme merkezli** kodu uygulama sürecinin süreç basamağının video dökümleri, günlükler, öğrenci ve öğretmen görüşmeleri ve dokümanlardan elde edilen referanslarla oluşturulmuştur. PTÖ uygulamasının süreç basamağının bir kodu olarak **araştırma, problem çözme ve öğrenme merkezli** önemli bir eğitim ortam özelliği “bence buradaki kısmı biraz küçültür ve inceltirsek sorun çözülür”, “Tabure ya da masa kullanabiliriz. Merdivende olabilir öğretmenim”, “Ölçüm yapma işleminde oradaki ustadan yardım istiyorlar. İşin daha kolay olacağını fark ediyorlar, yapamadıkları şeyler için başkalarından yardım alabiliyorlar”, “bu çalışmada şunu öğrendim. Bir çalışmadaki öğrenmenin tek yönlü olmadığını, araştırılacak konun çok yönlü, öğrencinin ilgi alanlarına yönelik, araştırmaya yönelik olması gerektiğini açık ve net olarak bunu söyleyip, paylaşabilirim. Özellikle bundan sonra yapacağım çalışmalarda, buna dikkat edeceğim. Bu disiplinler arası bir projeydi. Tam manasıyla öğrenmeyi keyifle

sağlıyorsun” ve “problemleri çözmemizde, öğrenme edimi tek taraflı olmuyor. Her alanı karşılaştığımız problemleri çözmek için kullanıyoruz ve birbiri ile ilişkili olduğunu görüyoruz” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür

4.1.5. Sonuç (Sanatsal Ürün, Yaratıcılık)

PTÖ uygulamasında sürecindeki sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık) basamağı Bilim ve Sanat Merkezinin proje üretimi/yönetimi programda yer alan üstün yetenekli öğrencilerle resim (sanat) proje çalışmasının beşinci basamağıdır. Sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık) etkinliği 30.06.2009–01.07. 2009–13.09.2009 tarihleri arasında gerçekleştirmiştir. PTÖ uygulamasının **sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık)** basamağına ilişkin yapılan içerik analizi sonucu oluşturulan alt tema ve kodların modeli Şekil 28’de verilmiştir.

Şekil 28 Araştırmanın 1. Alt Amacının Sonuç (Sanatsal Ürün, Yaratıcılık) Temasına İlişkin Kodlar

Araştırmanın 1. alt amacı; proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan resim proje uygulamasının **sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık)** basamağındaki ortam, öğrenci, öğretmen boyutları açısından nasıl gerçekleştiğine ilişkin şu kodlar belirlenmiştir. Bunlar, **sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık)** basamağında; **öğrenciye** ilişkin ürün oluşturma, problem çözme, grup içi ve diğer gruplarla işbirliği ve öğrenciler

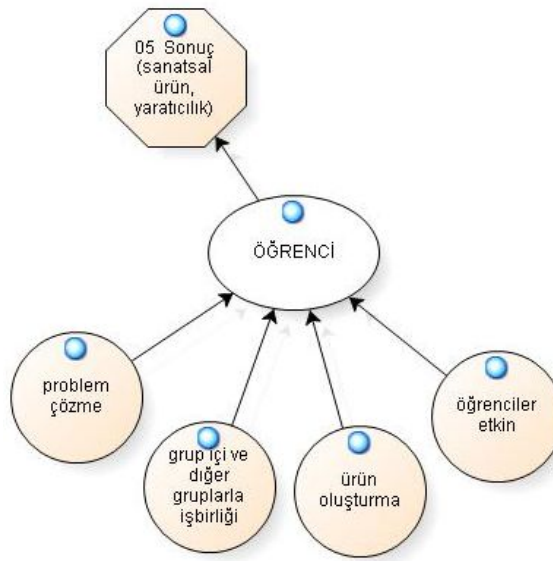
etkin gibi; **öğretmene** ilişkin süre ve grup kontrolü, araştırma ve çalışma becerilerini geliştirici, yardımcı ve yönlendirici gibi; **ortama** ilişkin öğretmen ve öğrenci birlikte öğrenir, araştırma, problem çözme ve öğrenme merkezli gibi kodlar belirlenmiştir.

Aşağıda kodlar; öğrenci, öğretmen ve ortam temaları altında ayrıntılı olarak verilmiştir.

a. Öğrenci

PTÖ uygulamasının sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık) basamağının **öğrenciye** ilişkin yapılan içerik analizi sonucu oluşturulan alt tema ve kodların modeli Şekil 29’da verilmiştir.

Şekil 29 Araştırmanın 1. Alt Amacının Sonuç(Sanatsal Ürün, Yaratıcılık) Teması Öğrenciyi İlişkin Kodlar

PTÖ uygulamasının **sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık)** basamağının **öğrenciye** ilişkin ürün oluşturma, problem çözme, grup içi ve diğer gruplarla işbirliği, öğrenciler etkin gibi kodlar belirlenmiştir.

PTÖ uygulamasının sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık) basamağının öğrenciye ilişkin ilk olarak **ürün oluşturma** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Araştırmayı tamamladıktan sonra, görsellerle hem destekledik, hem de bazı hayal gücü unsurlarıyla gelecekteki halini resmettik. Büyük bir duvar üzerinde parça parça

bütün bir resim yaptık. Yapılan duvar resmi etkinliğimizi sergiledik. Duvar resmimizi TRT’de paylaştık”

“ duvarı önce birden fazla parçaya böldük. Her parçada ayrı ayrı gruplar kendi konularını çalıştı. Birbiriyle alakası olmayan her bölümü ilişkilendirmek ise film şerisi ile ve en son renkli noktalarla birleştirme işlemini yaptık. Bizim duvar resmimizi böylelikle hep beraber bitirdik.”

“ bizim grubumuz konu Ankara gelecek, geleceği. Biz Anakanın geleceğini böyle düşünüyoruz, biraz karamsar biraz iyimser. Resimde bunu anlatıyoruz.”

“ Hani bazı yerlerde insan kafatasları, korkunç bazı öğeler, karşınıza çıkabilir ama bazı yerlerde son teknoloji binalar var, hani, ne desem, bazısı size tanıdık binalar geliyor mesela şuradaki bir Atakule’imiz var, ilerde Ankara’nın bazı tanınmış binalarından var. Onları yansıtmaya çalıştığımız bir duvar resmi ortaya koyduk.”

“ Teknolojinin de baya gelişeceğini göstermek istiyoruz. Ancak yani şehrin çevresi açısından, biraz daha yani yeşillik anlamından biraz karamsarsınız, burada zaten pek böyle şeyler göremiyoruz. Buğday başaklarının çok az olmasında bir şekilde kuraklığı anlatmak istiyoruz. Sanatın biraz azalacağını göstermemiz buradaki binalarda yani pek yani estetik, mimari açısından pek bir şey göremiyoruz. Eski binalarımızda burada çöpe atılmış Yani artık kullanılmayacak anlamını vermeye çalıştık.”

“ Duvar resmimizin bize ayrılan bölümü Ankara ve sanatı anlatıyor. Şu anda gördüğünüz gibi balerinler, işte balon bir kaç müzik aleti, resim yapan burada (duvarda ilgili yeri eli ile gösteriyor) bir insan olacak. Bu öğelerin hepsi bize Ankara’daki sanat şeyini anlatıyor. Balerinler çoğu zaman opera, bale. Şurada bir tasarım oluşturduk, orda bir Lir var o eski Ankara’yı temsil ediyor. Diğer şeylerde, müzik aletleri de yeni dönemi temsil ediyor. Burada da sokak çalgıcılarımız var.”

“ Bizim resmimizde daha çok müziğe ve baleye yer verdik. Balerinlerimiz var. Burada eski Ankara’yı temsil eden Lirimiz var. Bide burada güneş kürsünü koyduk. Hani eski heykel sanatı ile ilgili olması için.”

“ Tamamen bitti. Bugün minik ayrıntılar kaldı. Sadece gerçektende duvar için istediğim etkiyi ulaşıyor gibiyim. Tam bir renk cümbüşü oldu.”

Ürün oluşturma kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde yaratıcılıklarının gösterildiği, öğrenilen bilgilerin analiz ve sentez yapılarak somut hale getirilen bir basamak olduğu öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık) basamağının bir kodu olarak **ürün oluşturma** “Araştırmayı tamamladıktan sonra, görsellerle hem destekledik, hem de bazı hayal gücü unsurlarıyla gelecekteki halini resmettik. Büyük bir duvar üzerinde parça parça bütün bir resim yaptık. Yapılan duvar resmi etkinliğimizi sergiledik” ve “duvarı önce birden fazla parçaya böldük. Her parçada ayrı ayrı gruplar kendi konularını çalıştı. Birbiriyle alakası olmayan her bölümü ilişkilendirmek ise film şeridi ile ve en son renkli noktalarla birleştirme işlemini yaptık. Bizim duvar resmimizi böylelikle hep beraber bitirdik” gibi ifadelerden anlaşılağı üzere belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık) basamağının öğrenciye ilişkin ikinci kodu **problem çözme** ' dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Ancak bazı zorlukları vardı tabi, bu zorluklar en büyük katkılarıydı bizim için. Çünkü zorluklar tecrübe edinmemizi sağladı örneğin boyut ayarlama da ondan sonra boya teknikleri konusunda birçok şey öğrendim, bunlar teknik olarak bu projenin bana katkıları. Bazende kendim karşılaştığım problemlerle yeni çözümler buldum. Uygulamada teknik konularda karşılaştığım sorunlarla ilgili çözümleri uyguladım.”

“ Daha sonra oluşabilecek problemlere karşı çözüm önerileri geliştirmiştik.”

“ küçük ayrıntılarda boyalarımızı akıtmamız falan diğer resimlerin üzerine, diğer o öğelerin birbirine karışmasına neden oldu. Yani bunlar bizi biraz için problem oldu, zorladı. Ama tekrar üzerinden geçince ve yeniden düzeltmeyi başardık. Fırça ve boya kullanımı ile ilgili yeni yöntemler, çözüm yolları bulunca sıkıntı olmadı.”

“ çok fazla boyanın akmasından dolayı sorun yaşadık. Bu nedenle daha çok dikkatli olmaya çalıştık. Onun dışında da yani önceden baya bir düşünme gerektiren bir şey bu. Yani çok öncesinden bir hazırlanma bir çalışma yapılması gerekiyor. Karşılacak sorunlarla ilgili çözümler oluşturup diğer arkadaşlarla paylaşmak önemli.”

“ Bunun dışında burada kâğıda çizdiğimiz resimde bir kız vardı. Duvara sığmayacağı için, çözüm olarak boyutlarını küçülterek çizmeye karar verdik.”

“ duvar resmimizi düzenleyerek akılda kalıcı bir hale getirmeye çalıştık. Akılda kalıcı derken hani bir insanlar baktığında unutmamasınlar istedik ki bu da sadece duvarın sıra dışı olmasıyla olabilecek bir şeydi. Bunun dışında doğru planlamamız da bizim için önemliydi aksi halde yetiştiremeyeceğimizi biliyorduk.”

Problem çözme kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde önemli bir öğrenci becerisi olduğu öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık) basamağının bir kodu olarak **problem çözme** öğrenci özelliği “Karşılacak sorunlarla ilgili çözümler oluşturup diğer arkadaşlarla paylaşmak önemli” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık) basamağının öğrenciye ilişkin ikinci kodu **grup içi ve diğer gruplarla işbirliği** ' dir. kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Bu bir takım çalışması olduğu için süreç içerisinde nasıl çalışmanız gerektiğini ve anlaşmazlıkları nasıl giderebileceğimizi öğrendim.”

“ Grupla beraber nasıl çalışmam gerektiğini öğrendim”

“bu duvarımızda Ankara'yı anlatmak istiyoruz, tamamıyla. Burada gruplara bölündük ve bizim grubumuz Ankara'nın geleceğini anlatıyor. Biz bu gelecekte teknoloji açısından iyimser davrandık. Bunuda grup üyeleri ile beraber karar verdik. Bence doğru karardı.”

“ insanların ruhları gökkuşağının deydiği yerde hani renkli olarak, hani böyle, müzik ruhun gıdasıdır gibi bir şey oldu. Burada da işte farklı çalgılarımız var. Lir ile piyanoyu birleştirdi M.... Bence çok güzel bir ikili oldu. Beraber çalışmanın güzelliği diyebilirim.”

“ Bu projede bizim grup cumhuriyet tarihi ve günümüzle ilgili bir resim yapıyor duvara.”

“ Diğer grup resminin çoğunu bitirmişler. Biz çok gerideyiz. Grup arkadaşlarımı uyarmalıyım.”

“ Hepimiz resmin sol kısmına yöneldik. O bölümde her şey çok hızlı şekillenmeye başladı. Çünkü en az on kişi orada çalışıyordu. “Bitirmek” için el ele çalıştık.”

Grup içi ve diğer gruplarla işbirliği kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde önemli bir beceri olduğunu öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık) basamağının bir kodu olarak **grup içi ve diğer gruplarla işbirliği** öğrenci özelliği “Çünkü en az on kişi orada çalışıyordu. “Bitirmek” için el ele çalıştık” ve “diğer grup resminin çoğunu bitirmişler. Biz çok gerideyiz. Grup arkadaşlarımı uyarmalıyım” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık) basamağının öğrenciye ilişkin son olarak **öğrenciler etkin** kodu karşımıza **çıkmıştır**. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Nasıl araştırma yapabileceğimizi ve bundan nasıl bir şeyler çıkarabileceğimizi öğrendim.”

“ Duvar üzerine ilk defa resim yaptım. İlk defa bir çalışmada bu kadar etkin oldum.”

“ ben grubun dosya tutulması, proje dosyasının oluşturulması ve çizim aşamasında, duvara aktarılması ve boyama aşamasında etkin yer aldım. Kendimizi denetleyen, kontrol altına alan yine bendim. Birbirimiz denetliyorduk. Öğretmenden daha çok biz etkindik.”

“ Tasarımcı olarak kıyafetlerin çizimlerini yaptım ve duvara aktardım. Benim etkin olmam ve arkadaşlarımın etkin olması önemli. İstedğimiz oluyor. Kontrol bizde oluyor.”

“ bu süreçte, çocuklardan çok güzel dönütler aldım. Çok mutlular çok keyifliler. Çocuk bu süreçte şıklara bakarak ezbere bir şeyler yapmıyor. Kendi çözümünü bulmaya çalışıyor. Etkin olarak yer alıyor.”

“Öğrencilerin asıl bence meseleye daha ayrı bir boyut daha kattı. Özgür olduğunda öğrenmede daha etkin oluyoruz.”

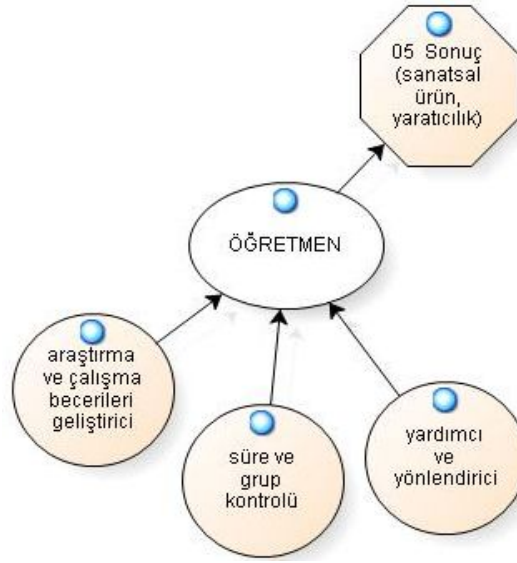
“ amaçlarımız merkez duvarına kalıcı ve insan üzerinde iz bırakan bir eser bırakmaktı. Belirli bir konu üzerinde iz bırakan bir eser bırakmaktı. Belirli bir konu üzerinden sıra dışı ya taşmayı hedeflemiştik böyle çılgın bir duvar oluşturmak istedik. Bunu biz öğrenciler başardık.”

PTÖ uygulamasının sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık) basamağının bir kodu olarak **öğrenciler etkin** “İlk defa bir çalışmada bu kadar etkin oldum”, “Kendimizi denetleyen, kontrol altına alan yine bendim. Birbirimiz denetliyorduk. Öğretmenden daha çok biz etkindik” ve “benim etkin olmam ve arkadaşlarımdan etkin olması önemli. İstediklerimiz oluyor. Kontrol bizde oluyor” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

b. Öğretmen

PTÖ uygulamasının sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık) basamağının **öğretmene** ilişkin yapılan içerik analizi sonucu oluşturulan alt tema ve kodların modeli Şekil 30’da verilmiştir.

Şekil 30 Araştırmanın 1. Alt Amacının Sonuç (Sanatsal Ürün, Yaratıcılık) Teması Öğretmene İlişkin Kodlar

PTÖ uygulamasının **sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık)** basamağının **öğretmene** ilişkin süre ve grup kontrolü, araştırma ve çalışma becerilerini geliştirici, yardımcı ve yönlendirici gibi kodlar belirlenmiştir.

PTÖ uygulamasının sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık) basamağının öğretmene ilişkin ilk olarak **süre ve grup kontrolü** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“bir beş dakika mola verelim yedi tane sorumuz var onları da cevaplayıp işimiz bitecek çocuklar.”

“ kaç kişiyiz say bakalım 11’ mi”

“ Şimdi boyama işleminiz bitti arkadaşlar sadece E...’e bir yer bıraktık. Diğer gruplar kalan yerlerin hepsini boyayabilirler.”

“ Bu gün de H... öğretmen den uyarı aldık. Çalışmamızın geride kaldığı ve çalışma disiplinimiz ve grup çalışması hakkında bizimle konuştu.”

PTÖ uygulamasının sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık) basamağının bir kodu olarak **süre ve grup kontrolü** öğretmen özelliği “öğretmen den uyarı aldık. Çalışmamızın geride kaldığı ve çalışma disiplinimiz ve grup çalışması hakkında bizimle konuştu”, “kaç kişiyiz say bakalım 11’ mi” ve “bir beş dakika mola verelim yedi tane sorumuz var onları da cevaplayıp işimiz bitecek çocuklar” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık) basamağının öğretmene ilişkin ikinci kodu **araştırma ve çalışma becerilerini geliştirici** ’ dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Ama branşımda körelsem de bakış açım çok genişledi. Ve ben kendimi revize etmeye başladım, bir şeyler öğrenmeye başladım.”

“ Kendi kendini geliştiriyorsun. Gerektiğinde bunu dersinde kullanıyorsun. O da çok önemli.”

“ Ama burada derinlemesine araştırıyorsun. Araştırmak zorundasın, geliştirmek zorundasın. Mesleğinde de bazı şeyleri köreltiyorsun ama bazı şeylerde de alabildiğince genişliyorsun. Dikine gitmiyorsun belki yana genişliyorsun. Yani genişleme doğrultusu değişiyor. Ve bu beni daha çok mutlu ediyor.”

“ bakış açım değişti.”

“ Her konuyla ilgilenmeye başlıyorsun. Kendimin genel kültür anlamında da çok büyük kazanımlar elde ettiğimi gördüm.”

PTÖ uygulamasının sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık) basamağının bir kodu olarak **araştırma ve çalışma becerilerini geliştirici** “Kendi kendini geliştiriyorsun. Gerektiğinde bunu dersinde kullanıyorsun. O da çok önemli”, “dikine gitmiyorsun belki yana genişliyorsun. Yani genişleme doğrultusu değişiyor” ve “her konuyla ilgilenmeye başlıyorsun” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık) basamağının öğretmene ilişkin son olarak **yardımcı ve yönlendirici** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Projede öğretmen bilgi veren olmadı, özellikle çalışmalarımızı kağıda aktarırken, bize fikir veren, yönlendiren ve motive eden oldu. Çözüm yolları için bize yol gösterdi. Fırçanın nasıl tutulacağını, boya kullanımı veya çizim esnasında farklı tekniklerle bizleri tanıştırdı. Bizi yönlendirdiği şeyleri bizlerde başka şeyleri yaparken kullandık.”

“resim çalışmasında, farklı branşları nasıl kullanacağımıza dair bizleri yönlendirdiler. Öğretmenlerimiz bizlere fikirler verdiler.”

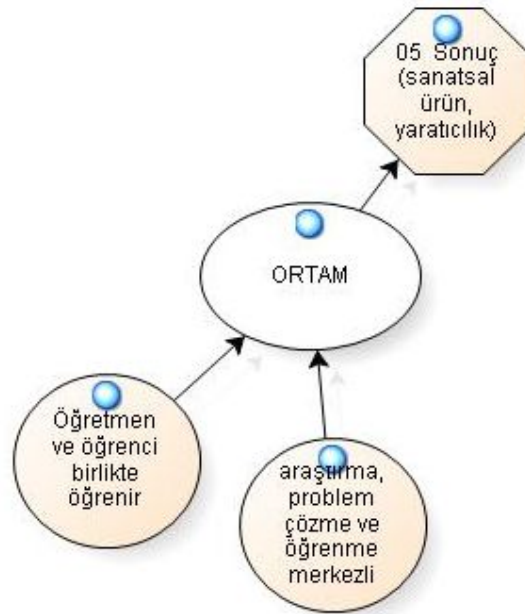
“Öğretmenlerimiz önerilerini dinliyorum fakat sonuçta yine yapmak istediğimize grupta karar veriyoruz.”

PTÖ uygulamasının sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık) basamağının bir kodu olarak **yardımcı ve yönlendirici** öğretmen özelliği “Projede öğretmen bilgi veren olmadı, özellikle çalışmalarımızı kağıda aktarırken, bize fikir veren, yönlendiren ve motive eden oldu. Çözüm yolları için bize yol gösterdi” ve “öğretmenlerimiz önerilerini dinliyorum fakat sonuçta yine yapmak istediğimize grupta karar veriyoruz” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

c. Ortam (Eğitim Ortamı)

PTÖ uygulamasının sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık) basamağının **ortama** ilişkin yapılan içerik analizi sonucu oluşturulan alt tema ve kodların modeli Şekil 31’de verilmiştir.

Şekil 31 Araştırmanın 1. Alt Amacının Sonuç(Sanatsal Ürün, Yaratıcılık) Teması Ortama İlişkin Kodlar

PTÖ uygulamasının **sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık)** basamağının **ortama** ilişkin öğretmen ve öğrenci birlikte oluşturur, araştırma, problem çözme ve öğrenme merkezli gibi kodlar belirlenmiştir.

PTÖ uygulamasının sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık) basamağının ortama ilişkin ilk olarak **öğretmen ve öğrenci birlikte öğrenir** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“iki-üç öğretmenle beraber sanki sınavdayız kontroldeyiz gibi, ama hiç öyle bir şey yok, herkesin birbirinden öğreneceği şey var. Ben sanat öğreniyorum. Sen benden coğrafyayı öğreniyorsun. Yani bir sadece öğrencinin değil bizimde gelişimimiz için de kesinlikle çok güzel.”

“öğrencilerin çıkarımlarından, teknolojik olarak video kullanımı, moveimaker kullanımı ve ses kaydı gibi bazı şeyleri onlardan öğrendim. Hatta bazı öğrenciler arkadaşlarına öğretti ve sunumlarını bu programla yaptılar.”

PTÖ uygulamasının sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık) basamağının bir kodu olarak **öğretmen ve öğrenci birlikte öğrenir** ortama ilişkin özellik “öğrencilerin çıkarımlarından, teknolojik olarak video kullanımı, movie maker kullanımı ve ses kaydı gibi bazı şeyleri onlardan öğrendim” ve “bazı öğrenciler arkadaşlarına öğretti ve sunumlarını bu programla yaptılar” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık) basamağının ortama ilişkin son olarak **araştırma, problem çözme ve öğrenme merkezli** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Yani, genel olarak baktığımızda çok karamsar bir Ankara çizdik. Ama biraz daha incelediğimiz zaman bazı yönlerinin iyi olduğunu görebiliyoruz. Bunu yaparken, arka planda fazla zorlanmadık ama bazı küçük ayrıntılarda boyalarımızı akıtmamız falan diğer resimlerin, diğer o öğelerin birbirine karışmasına neden oldu. Yani bunlar bizi biraz zorladı ama tekrar üzerinden geçince düzeltmeyi başardık.”

“hani daha farklı bir şekilde aynı projeyi yapsaydım ben renklerde daha fazla uğraşırdım. Çünkü benim bu renkler pek hoşuma gitmedi. Ben daha karanlık renkleri seviyorum hani böyle daha koyu renkleri. Çünkü o resmi daha ciddi, böyle hani pembemsi, işte açık turuncu gibi renkler bence resimleri çok çocuksu gösteriyor ve biz burada sıra dışı resimler yapmaya çalışırken gidip oraya pembe sürmemiz çok mantıksız. O yüzden ben olsaydım daha koyu renkler kullanırdım.”

“bizim bölümümüzde günümüzü, cumhuriyet tarihini anlatmamız gerekiyordu. Günümüzün her objesini vermemiz mümkün değil çünkü tarihin şey belirli objeleri vardır işte yani tarihten kalan net bir şey vardır. Ya da işte ya da gelecekte düşünülen bazı şeyler başlıklar vardır. Günümüzde ki gelişmelerin gelecekte nasıl bir sonuç vereceğine dayandırdık onu yaptık.”

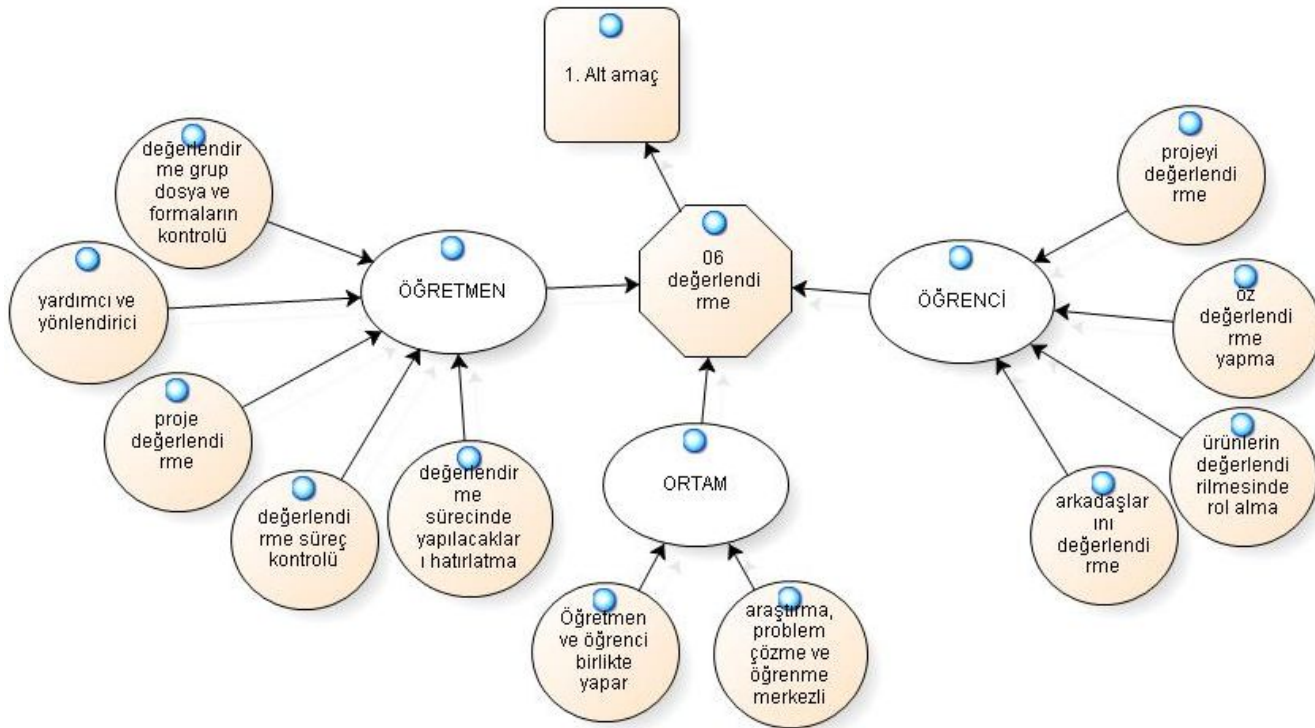
“ ilk olarak konu hakkında araştırma yaptık, araştırma sonunda çizilecek figürleri belirledik, çizilecek figürleri belirledikten sonra bu fikirlerin resim içinde nerede olacağına karar verdik, karar verdikten sonra neyin nerede olduğunu eskizimize çizdiğimiz için nasıl yerleştireceğimizi biliyorduk, ardından duvara geçtik çizdik ve boyadık.”

PTÖ uygulamasının sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık) basamağının bir kodu olarak **araştırma, problem çözme ve öğrenme merkezli** ortam özelliği yukarıdaki öğrenci ve öğretmen ifadeleri ile belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

4.1.6. Değerlendirme

PTÖ uygulaması sürecindeki değerlendirme basamağı Bilim ve Sanat Merkezinin proje üretimi/yönetimi programda yer alan üstün yetenekli öğrencilerle resim (sanat) proje çalışmasının altıncı basamağıdır. Değerlendirme etkinliği 01.07. 2009 tarihinde gerçekleştirmiştir.

Şekil 32 Araştırmanın 1. Alt Amacının Değerlendirme Temasına İlişkin Kodlar

PTÖ uygulamasının **değerlendirme** basamağına ilişkin yapılan içerik analizi sonucu oluşturulan alt tema ve kodların modeli Şekil 32’de verilmiştir.

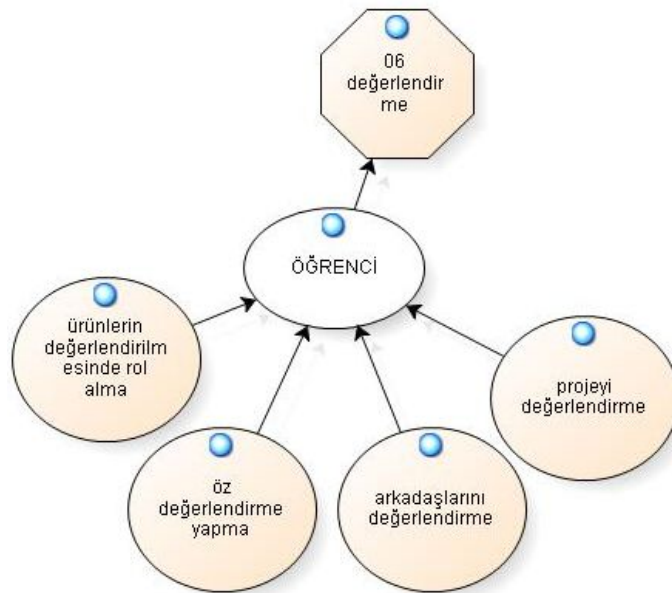
Araştırmanın 1. alt amacı; proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan resim proje uygulamasının **değerlendirme** basamağındaki ortam, öğrenci, öğretmen boyutları açısından nasıl gerçekleştiğine ilişkin şu kodlar belirlenmiştir. Bunlar, değerlendirme basamağında; **öğrenciye** ilişkin projeyi değerlendirme, öz değerlendirme yapma, ürünlerin değerlendirmesinde yer alma ve arkadaşlarını değerlendirme gibi; **öğretmene** ilişkin değerlendirme sürecinde yapılacakları hatırlatma, değerlendirmede grup dosya ve formların kontrolü, değerlendirme süreç kontrolü, proje değerlendirme, yardımcı ve yönlendirici gibi; **ortama** ilişkin öğretmen ve öğrenci birlikte yapar, araştırma, problem çözme ve öğrenme merkezli gibi kodlar belirlenmiştir.

Aşağıda kodlar; öğrenci, öğretmen ve ortam temaları altında ayrıntılı olarak verilmiştir.

a. Öğrenci

PTÖ uygulamasının değerlendirme basamağının **öğrenciye** ilişkin yapılan içerik analizi sonucu oluşturulan alt tema ve kodların modeli Şekil 33’de verilmiştir.

Şekil 33 Araştırmanın 1. Alt Amacının Değerlendirme Teması Öğrenciye İlişkin Kodlar

PTÖ uygulamasının **değerlendirme** basamağının **öğrenciye** ilişkin projeyi değerlendirme, öz değerlendirme yapma, ürünlerin değerlendirmesinde yer alma, arkadaşlarını değerlendirme gibi kodlar belirlenmiştir.

PTÖ uygulamasının değerlendirme basamağının öğrenciye ilişkin ilk olarak **projeyi değerlendirme** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ eklenmesi gereken bir şey vardı hani her günün sonunda tartışabilirdik, yorum yapabilirdik, aşamaların nasıl olduğunu kendi içimizde tartışabilirdik. Değerlendirmeler yapıyorduk. Güzel olurdu.”

“ Ankara hakkında bilmediğim şeyler öğrendim, demiştim bir tarih şeridi şeklinde başladık. Tarihine baktık, coğrafi yapısına, müzikle sanatla ilgisine baktık, gelecekte olacağı hale baktık. Ankara’yı daha iyi değerlendirmemizi sağladı bir şekilde, geçmişimizi yaşadığımız yerin geçmişimi öğrendik bir şekilde. Ve hani geçmişine bakarak gelecekte ne olabileceğini iyi ve kötü ne hale gelebileceğini öğrenmiş olduk.”

“derslerin daha verimli olacağını düşünüyorum. Etkinliklerin ne kısa ne uzun olması sağlarsa iyi olur. Sıkılma ve bıkmama için. Yoksa bütün derslerde uygulanabilir.”

“Reference 12 - 0,13% Coverage, proje şeklinde yapmamız oraya ne çizeceğimiz konusunda daha iyi fikirlere sahip olmamızı sağladı.”

“ Yapılan bir çalışmanın tek taraflı bakılmayacağını, iyi bir resim yapmak istiyorsak, planlı, araştırma yaparak ve resmimizi insanlarla paylaşarak daha iyi olacağını öğrendim. Bu yöntemle bunu sağladım. Eksik ve güzel yönlerimi görmemi sağladı değerlendirme aşamasında.”

“ işi planlamadan başta yapsaydık hani bazı aklımıza getirmezdik, düşünürdük, uğraşırdık, bu kadar ayrıntı ve zengin bir resim çıkaramazdık. Zengin ve hayal gücü yönünden fakir sonra düşünce zenginliği olmaması birde sıkıcı olması, çok sıkıldım ben şahsen yani eğlenemezdim ama burada eğlendim.”

“ bence bu seviye uygun bir uygulama olduğunu düşünüyorum. Bilim ve Sanat Merkezinde uygulanabilecek bir yapısı var. Bu tür merkezlerin yapısından dolayı daha rahat uygulanabilir. Sınavların olmaması, herkesin istediği için burada olması ve gönüllü olarak çalışmalara katılmasından dolayı uygun diyebilirim. Proje başında sınırlarını proje içindeki kişiler belirlediği için daha uygun olduğunu düşünüyorum.”

“ Mesela sen o adamı kolay çizersin başkası zor çizer
Ö1: işte herkesin farklı bir özelliğini gösterebileceği bir çalışma oldu.”

“ Hepsi müthiş yani, çünkü biz yaptık.”

“ Bence bu çok güzel bi proje oldu”

Projeyi değerlendirme kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması sürecinin içinde önemli bir yeri olduğu öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının değerlendirme basamağının bir kodu olarak **projeyi değerlendirme** “eklenmesi gereken bir şey vardı hani her günün sonunda tartışabilirdik, yorum yapabilirdik, aşamaların nasıl olduğunu kendi içimizde tartışabilirdik. Değerlendirmeler yapıyorduk”, “Ankara’yı daha iyi değerlendirmemizi sağladı bir şekilde, geçmişimizi yaşadığımız yerin geçmişimi öğrendik bir şekilde”, “Bence bu çok

güzel bi proje oldu”, “Hepsi müthiş yani, çünkü biz yaptık” ve “Mesela sen o adamı kolay çizersin başkası zor çizer, Ö1: işte herkesin farklı bir özelliğini gösterebileceği bir çalışma oldu” gibi ifadelerden anlaşılabileceği üzere belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının değerlendirme basamağının öğrenciye ilişkin ikinci kodu **öz değerlendirme yapma**’dır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“grup olaraktan güzel çalıştık bazı şeyleri paylaşmak güzeldi. Bu da, birde ben kendime yararı oldu ben biraz aktif oldum. Çünkü yazları ben hep evde oturuyorum, sıkıcı oluyor. Pek dışarı çıkamıyorum. Canım sıkılıyor. Hem burası bana iyi bir aktivite oldu hem de iyi bir çalışma oldu benim içinde, evde oturup durmadım en azından çalıştım. Ben burada ne kadar yukarıda bir şeyler yesek de ben burada zayıfladığımı düşündüm.”

“hani çok ayrıntıya gitme konusunda etkin değilim de konu bulma hayal gücü şeyinde etkin olduğumu düşünüyorum.”

“hani geçmişimizi bilmeden, geleceğe gidemeyiz diye mecburen tekrarlamak zorundaydık. Bu bize önce anlamsız geldi ama ürün aşamasında daha verimli olmamızı sağladı. Ne çizeceğimizi, hangi biçimleri nerede kullanacağımızı yönlendirmiş oldu. Bilgi olmadan yorum yapamayacağımı öğrendim.”

“öğrenme için ben görsel olarak ve müzikle daha kolay öğrenebiliyorum. Diğer branşları bu etkinliklerle birleştirilce daha iyi öğreneceğimi düşünüyorum.”

“hani her şey kesin olsun isterdim eğer yeni bir proje yapacak olsaydım birde grup olarak kişilerin hani uyumlu olabilecek kişiler olmasını ayarlardım yani hani mesela hiç anlaşılamayan iki kişiyi aynı gruba koymazdım ya da zıt tabana zıt iki kişiyi koymazdım aynı gruba.”

“boyamayla ilgili işte fırçaları pek kullanabildiğimi düşünmüyorum “

“Bide işte bu gün aldığımız bi karar var, artık, sessizlik kararı aldık. Gelen uyarılardan sonra, artık daha değişik bi çalışma prensibi izliyoruz.”

“Tabi bu işi hemen işte “ay yapamıyorum” diye bırakmamak, cesur olmam gerektiğine karar verdim.”

Öz değerlendirme yapma kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde öğrencilerin kendi öz değerlendirmeleri yapmış olmalarının önemini öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının değerlendirme basamağının bir kodu olarak **öz değerlendirme yapma** “yazları ben hep evde oturuyorum, sıkıcı oluyor. Pek dışarı çıkamıyorum. Canım sıkılıyor. Hem burası bana iyi bir aktivite oldu hem de iyi bir çalışma oldu benim içinde, evde oturup durmadım en azından çalıştım”, “hani çok ayrıntıya gitme konusunda etkin değilim de konu bulma hayal gücü şeyinde etkin olduğumu düşünüyorum”, “öğrenme için ben

görsel olarak ve müzikle daha kolay öğrenebiliyorum. Diğer branşları bu etkinliklerle birleştirilce daha iyi öğreneceğimi düşünüyorum”, “farklı bakış açısı kazanmamı sağladı boyamayla ilgili işte fırçaları pek kullanabildiğimi düşünmüyorum” ve “bilgi olmadan yorum yapamayacağımızı öğrendim” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının değerlendirme basamağının öğrenciye ilişkin ikinci kodu **ürünlerin değerlendirmesinde yer alma** ’dır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Evlerden bahsedebilir miyim? Evlerde bir geçişi vermeye çalıştım. İşte bu çarpık kentleşmenin, hani daha benim anlatmaya çalıştığım şey çarpık kentleşmeden kurtulamayacağımız. Çünkü ne olursa olsun aynı şekilde ilerleyeceğiz. Hani ister bu şekilde işte kişisel yapılan evlerle olsun ister apartmanlarla olsun isterse de büyük plazalarla olsun hiç bir şekilde kurtulamayacağız. Çünkü devamlı bir yığılma içerisindeyiz. Her yerde olursa olsun İzmir, Ankara falan...”

“kendim slayt hazırladım, çizim aşamasında birlikte olmamıza rağmen slayt yapımında yalnız kaldım. Tek başıma yaptım.”

“ Sıra bu eskizleri duvara aktarmaya gelmişti. Ben E... ve M.... arkadaşımız ile çizmeye koyulduk, ondan sonra boyamaya başladık. İşte resimler bu duvarın tümü bizim arkadaşımızın ve benim grafiklerimiz aynı zamanda hava taşı, bura şehir binalar, ağaçlar, kale tarafı, fakir çocukla, kurumaya başlamış buğday başakları, teker, jant kapağı Ankara geçisi fosili dolmuş, özellikle de, Atakule önemli bir sembol olmuş, burada da gelecekte göreceğimiz teknolojik binaları görüyoruz, bir birinde ilginç tasarımları var bunların cam bina, anahtar bina bununda ismini koymadık, adsız,”

“ uzaktan bakarken hani orantılar falan daha düzgün yapmamızı sağladı uzaktan bakınca daha iyi görebiliyorsunuz resmi.”

“ Diğer gruplara gelince ilk grup yavaş yavaş eskizi tamamlıyordu. Duvar için hazırlık yapıyordu. İkinci grubun çizimi tamamlanmıştı. Ayrıntılar boyanınca çok güzel olacağı benziyordu. Üçüncü grup ise bizimle kafa kafaya gidiyordu. Ve sanatı gerçekten çok güzel anlatıyorlardı.”

Ürünlerin değerlendirmesinde yer alma kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde önemli bir özellik olduğu öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının değerlendirme basamağının bir kodu olarak **ürünlerin değerlendirmesinde yer alma** “evlerde bir geçişi vermeye çalıştım. İşte bu çarpık kentleşmenin, hani daha benim anlatmaya çalıştığım şey çarpık kentleşmeden kurtulamayacağımız. Çünkü ne olursa olsun aynı şekilde ilerleyeceğiz. Hani ister bu şekilde işte kişisel yapılan evlerle olsun ister apartmanlarla olsun isterse de büyük plazalarla olsun hiç bir şekilde kurtulamayacağız.

Çünkü devamlı bir yığılma içersindeyiz” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının değerlendirme basamağının öğrenciye ilişkin son olarak **arkadaşlarını değerlendirme** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Grup arkadaşlarımla iyi bir süreç yaşadığımı düşünüyorum. Özellikle E...’in liderlik yönü ve yapıcı olması, bu proje çalışmasında arkadaşlığımızın gelişmesini sağladı. Ben çok mutlu çalıştım arkadaşım, güvenilir biri sorumluluklarının bilincinde. Grup arkadaşım mesela her görevi yapıyor yerine getiriyor verilen görevi yerine getiriyor.”

“onun fikriydi o çizdi, o boyadı falan hani o kendi yaptığı şeyin peşini bırakmaması benim çok hoşuma gitti. Bütün resim boyunca balerinlerle uğraştı birde müzik aletleriyle uğraştı ama gerçekten çok güzelde yaptı. O yönü çok hoşuma gitti. Yaratıcı ve hevesli tavırları vardır arkadaşımın. Bir işe başlar ama maymun iştahlı değildir. Çalışmayı sonuna kadar götürür. Sonuna kadar götürebilecek kadar hevese sahiptir, hevesini yitirmez oda benim gibi umudunu pek kırmaz.”

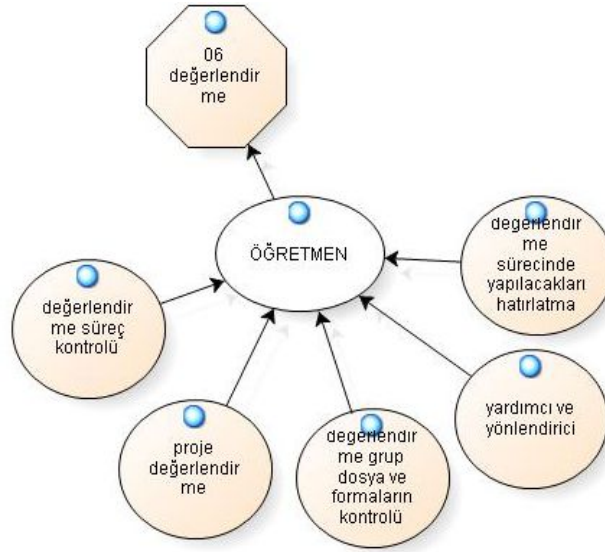
“B...’nın kendine özgü tasarımları var. Onlar çok hoşuma gitti aslında hani çalışmaya değişik bi boyut kazandırdı.”

“Bu arkadaşlarımızın da işte şey sıkıntısı çekiyorlar, grup arkadaşları çok yavaş. Diğer gruplara baktığımızda ise gerçekten bizden ilerideler ve çok iyiler.”

Arkadaşlarını değerlendirme kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde grup arkadaşlarını tanıma açısından önemli bir öğrenci özelliği olduğu öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. PTÖ uygulamasının değerlendirme basamağının bir kodu olarak **arkadaşlarını değerlendirme** “E...’ın boyadığı üzümelerde çok güzel oldu. Bu arkadaşlarımızın da işte şey sıkıntısı çekiyorlar, grup arkadaşları çok yavaş. Diğer gruplara baktığımızda ise gerçekten bizden ilerideler ve çok iyiler”, “B...’nın kendine özgü tasarımları var. Onlar çok hoşuma gitti aslında hani çalışmaya değişik bi boyut kazandırdı” ve “Özellikle E...’in liderlik yönü ve yapıcı olması, bu proje çalışmasında arkadaşlığımızın gelişmesini sağladı. Ben çok mutlu çalıştım arkadaşım, güvenilir biri sorumluluklarının bilincinde. Grup arkadaşım mesela her görevi yapıyor yerine getiriyor verilen görevi yerine getiriyor” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

b. Öğretmen

Şekil 34 Araştırmanın 1. Alt Amacının Değerlendirme Teması Öğretmene İlişkin Kodlar

PTÖ uygulamasının planlama basamağının **öğretmene** ilişkin yapılan içerik analizi sonucu oluşturulan alt tema ve kodların modeli Şekil 34’de verilmiştir.

PTÖ uygulamasının **değerlendirme** basamağının **öğretmene** ilişkin değerlendirme sürecinde yapılacakları hatırlatma, değerlendirmede grup dosya ve formların kontrolü, değerlendirme süreç kontrolü, proje değerlendirme, yardımcı ve yönlendirici gibi kodlar belirlenmiştir.

PTÖ uygulamasının değerlendirme basamağının öğretmene ilişkin ilk olarak **değerlendirme sürecinde yapılacakları hatırlatma** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“hayır burada sadece şu basamaklar var ya işte ne yaptık, tartıştık görev paylaşımı yaptık ondan sonra işte planlamamızı yaptık, duvara aktardık şimdi süreç içerisinde yaptıklarımız değerlendireceğiz.”

“ tekrar söylüyorum bu projede birbirimizi de değerlendireceğiz. Süreç içerisindeki durumuzu, ürünlerimizi ve kendinizi değerlendireceksiniz. Bununda bizler için katkısı olacak.”

“ proje içerisinde bazı aksamalar oldu bunun farkındayım bazılarınız hatta şöyle bir düşünceye de sahip oldu ben gerçekten çok iyi disiplinli çalışmama rağmen bazı arkadaşlar çalışmadı. Onları da o raporu yazarken onlara da değinmenizi istiyorum yani kırıcı o tembel hiçbir iş yapmadı gibi değil de. İş disiplini süreyi iyi kullanmadı gibi onlara da değinebilirsiniz.”

“ mesela proje değerlendirme de formunda da bir tane kendinizi değerlendirin grubum deyip bir tanede başka bir grubu değerlendireceğiz onu da yarın dinledikten sonra sunuyu onun için orada yazıp yani kim yapıyorsa hangi grubu yapıyorsa kendi grubunuzu değerlendirdiğinizde yazın”

“Ve olabildiğinizce objektif olun”

PTÖ uygulamasının değerlendirme basamağının bir kodu olarak **değerlendirme sürecinde yapılacakları hatırlatma** “şimdi süreç içerisinde yaptıklarımız değerlendireceğiz”, “bu projede birbirimizi de değerlendireceğiz. Süreç içerisindeki durumuzu, ürünlerimizi ve kendinizi değerlendireceksiniz” ve “takımın üyesini değerlendirmeniz önemli bunları kimse okumayacak benim haricimde kimsede bakmayacak merak etmeyin. Ve olabildiğinizce objektif olun” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

TÖ uygulamasının değerlendirme basamağının öğretmene ilişkin ikinci kodu **değerlendirmede grup dosya ve formların kontrolü** ’dür. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ ben öğrenciyi tanıyorum, en azından ismen veya şey olarak formlar gözlem formları doldurdum. Böyle bir şeyi kullanmamıştık. Hani sene sonunda veya zaman zaman oturup şu şöyle bu böyle diyoruz. Aslında bunu Bilim ve Sanat Merkezinde kullanmamız daha bilimsel olur. Gözlüyorsun, işte sen anlatırken veya ben anlatırken sen gözlüyorsun not alıyorsun. Bu formların kullanılması önemli. Kullanmaya devam etmeliyiz bence. O çocuğu değerlendirmek açısından bu gözlemler de çok önemli. Kesinlikle.”

“ takım üyelerini değerlendirme formunda bir iki tane değerlendirmek istiyorsanız fotokopi çektirip geleceğim.”

“ Öğretmen: tamam yaz bence bu proje değerlendirme formu var ya onu doldurmayın yarın dolduralım hem kendi projenizle hem de diğerleriyle ilgili.”

“ işte proje dosyalarınızı düzenli olarak bana teslim edeceksiniz son gün. Unutmayın onları eksiklikleriniz varsa tamamlayınız. Onu yarın dolduralım. İki tane dolduracaksınız bir kendiniz birde diğer grupların, onu da sunuları izledikten sonra tamam”

“ dosyanız var ya size verdiğim ona tak yarın hepsini ve eksiklerinizi tamamlayacaksınız. Sizlere süre vereceğim.”

PTÖ uygulamasının değerlendirme basamağının bir kodu olarak **değerlendirmede grup dosya ve formların kontrolü** “dosyanız var ya size verdiğim ona tak yarın hepsini ve eksiklerinizi tamamlayacaksınız. Sizlere süre vereceğim işte proje dosyalarınızı düzenli olarak bana teslim edeceksiniz son gün”, “Unutmayın onları eksiklikleriniz varsa tamamlayınız”, “Bu formların kullanılması önemli. Kullanmaya

devam etmeliyiz bence. O çocuğu değerlendirmek açısından bu gözlemler de çok önemli. Kesinlikle” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının değerlendirme basamağının öğretmene ilişkin üçüncü kodu kodu **proje değerlendirme** ’ dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ şimdi eksiklikleri, gereksizlikleri falan görüyorsun. Yaşayarak görüyorsun. Hani önce öngörmüyorsun ama olabildiğince iyi diye düşünüyorum”

“ tek başına olacak iş değildi.”

“ Proje tabanlı öğrenme bana kalırsa bir yaşam biçimi, bilim sanat merkezleri yönergesinde de öngördüğü gibi proje tabanlı uygulamalara programlarını yaymış durumda. Çok doğru çok isabetli tespit bence.”

“ Proje tabanlı etkinlik projelerin kendileri çocuğun idrak etmesi, bunu hayatına yansıtması, bu işin aslında sonuca ulaşması demektir.”

“ proje tabanlı uygulamalar süreçte öğrenciye ciddi kazanımlar sağlayan bir yaklaşım.”

“ Burada ki özgürlüğünüz şu belirli o kazanımlardan birkaçını seçtiniz ama süreçte beceri gelişim daha egemen olduğu için, proje daha çok yaşıyor proje tabanlı uygulama tam olarak sizin yönetiminizde daha kontrol edilebilir oluyor ve daha mükemmel işlere imza atıyorsunuz”

“ Projenin kendisi ile çok böyle haşır neşir olmamak lazım. Duygusal bağ kurmamak lazım. Çünkü yeri geliyor bazen çocuktan çok ta üzülebiliyorsunuz. O proje çalışmasının danışmanısınız. Hayatın artısı ve eksisiyle öğretmemiz gerekiyor. Hayatların kalıplarla da dolu olduğunu göstermeliyiz. Aslında en önemlisi yöntem”

“Onun dışında dediğim gibi davranış kazandırıyor. Sorumluluk davranış, sorumluluk katıyor çocuğa. Ama zevkli bir sorumluluk. Yani çocuk sevdiği bir şey yapıyor sonuçta burada. Zorunlu olduğu bir şey değil. Sevdiği, seçtiği ve istediği bir şey üzerine bir proje geliştirme yoluna gidiyor.”

“ Bu yöntemle, alanın adına pür olarak yeni şeyler yapma imkânı sağladığını düşünüyorum.”

“ Proje tabanlı öğrenme yöntemi konuların derinlemesine ve nasıl neden ilişkilerini öğrenebileceği bir yapıya sahip olduğunu düşünüyorum.”

“ çocuklar, öğretmenler, süreç, ürün ve kazanımlar açısından uygun ve iyi bir yöntem olduğunu düşünüyorum.”

“ bütün alanlar alanlarına yönelik proje tabanlı öğretim yöntemini kullanabilirler.”

PTÖ uygulamasının değerlendirme basamağının bir kodu olarak **proje değerlendirme** “Çünkü yeri geliyor bazen çocuktan çok ta üzülebiliyorsunuz. O proje çalışmasının danışmanısınız. Hayatın artısı ve eksisiyle öğretmemiz gerekiyor”, “birkaçını seçtiniz ama süreçte beceri gelişim daha egemen olduğu için, proje daha çok

yaşıyor süreçte”, “öğrenciye ciddi kazanımlar sağlayan bir yaklaşım” ve “tek başına olacak iş değildi” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının değerlendirme basamağının öğretmene ilişkin diğer bir kodu kodu **yardımcı ve yönlendirici** ' dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ siz “proje içerisinde görev seçtiniz değil mi biriniz yazman oldu, biriniz işte lider oldu mesela bu görevi seçerken neye dikkat ettiniz ya da niye öyle bir görev seçtiniz”, “seçerken hangi kritere göre seçtiniz?”

“ Önerilerin neler olur.”

“ Tamam, ekleyeceğin başka bir şey var mı?”

“ Evlerden bahsedebilir misin? Neden bu evleri çalıştın?”

PTÖ uygulamasının değerlendirme basamağının bir kodu olarak **yardımcı ve yönlendirici** “Tamam, ekleyeceğin başka bir şey var mı”, “Evlerden bahsedebilir misin? Neden bu evleri çalıştın?” ve “Önerilerin neler olur” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının değerlendirme basamağının öğretmene ilişkin son olarak **değerlendirmede süreç kontrolü** kodu karşımıza çıkmaktadır Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“öneri olarak neler söyleyebilirsin?”

“ size verdiğim sırayla istiyorum”

“ değerlendirme süreniz 15 dakika süreniz olacak, dikkatli doldurun.”

“ Şimdi bu kâğıtları doldururken acele etmeyin tamamı olabildiğince okuyarak ve düzgün doldurun. Beş dakikanız var.”

“ Bakayım bir daha söyle evet yazacaksınız. Eksiksiz yazınız. Zamanınız var daha.”

“ Öğretmen: neyi dolduruyorsun

Ö1: proje değerlendirme ölçeğini

Öğretmen: önce kendi adını yazacaksın sonra ikinci bir form vereceğim onda diğer grubun adını yazacaksın tamam mı? İki kere dolduracaksınız.”

“ Öğretmenim benim için sunusu uzun olduğunu düşünüyorum.

Ö6: değerlendirme aşamasında puan kırarasin.

Öğretmen: zamanınızı iyi değerlendiriniz. Birbirinizin zamanını gereksiz yere almayınız.”

PTÖ uygulamasının değerlendirme basamağının bir kodu olarak **değerlendirmede süreç kontrolü** “öneri olarak neler söyleyebilirsin?”, “değerlendirme süreniz 15 dakika düzgün doldurun.”, “beş dakikanız var. Eksiksiz yazınız. Zamanınız var daha” ve “zamanınızı iyi değerlendiriniz. Birbirinizin zamanını gereksiz yere almayınız” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

c. Ortam (Eğitim Ortamı)

PTÖ uygulamasının değerlendirme basamağının **ortama** ilişkin yapılan içerik analizi sonucu oluşturulan alt tema ve kodların modeli Şekil 35’de verilmiştir.

Şekil 35 Araştırmanın 1. Alt Amacının Değerlendirme Teması Ortama İlişkin Kodlar

PTÖ uygulamasının **değerlendirme** basamağının **ortama** ilişkin öğretmen ve öğrenci birlikte yapar, araştırma, problem çözme ve öğrenme merkezli gibi kodlar belirlenmiştir.

PTÖ uygulamasının değerlendirme basamağının öğretmene ilişkin ilk olarak **öğretmen ve öğrenci birlikte (yapar)** değerlendirir kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Bana düşenler işte üzüm, Midas hariç hepsini S... arkadaşımızla beraber boyacağız.”

“ ürüne gittikten sonra raporu yazmayı ve rapordan sonra da bunu öğretmeniyle belki ya da grubuyla birlikte sunmayı usta çırak ilişkisiyle yaşamsı ama sonrasında da öğrenciyi bu yöntem bileşkesinde yine uygulanabilir vaziyette her basamağı

yaşatacak pozisyonda sürece katmayı gerektiği diye düşünüyorum. Uygulamalarla beraber usta çırak ilişkisi ile uygulamalarla beraber sonuçlandırması.”

“ Yok, ama bize, öğretmenlerimize çok teşekkür ediyorum birlikte değerlendirmeyi yaptık, birlikte sonuca vardık. Bize bu fırsatı tanıdıkları için”

PTÖ uygulamasının değerlendirme basamağının bir kodu olarak **öğretmen ve öğrenci birlikte yapar** “Uygulamalarla beraber usta çırak ilişkisi ile uygulamalarla beraber sonuçlandırması” ve “öğretmenlerimize çok teşekkür ediyorum birlikte değerlendirmeyi yaptık, birlikte sonuca vardık” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

PTÖ uygulamasının değerlendirme basamağının ortama ilişkin ikinci kodu **araştırma, problem çözme ve öğrenme merkezli** ’ dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Değerlendirme yapmamız, proje sürecinin diğer basamakları kadar önemli oluyor Bilim ve Sanat Merkezlerinde. Çünkü öğrencinin ne ile ilgilendiğini, kuruma, projeye ve arkadaşlarına nasıl baktığını, problemleri nasıl çözdüğünü öğreniyorsunuz. Aynı zamanda bir öğrenme ortamı oluyor hem onlar için hemde bizim için. Herkes konuştuğu için süreç içerisindeki eksiklikleri, iyi yanlarımızı gördük.”

“Bu aslında benim yaptığım bir tasarım ve ben bunu hani çalışmalardan sonra akşam eve gidip düşünerek yaptığım bir çalışma. Çok fazla vakit ayırdığım bir çalışma.”

“ Böyle bir proje yapacak başka öğrencilere en başka şunu öneririm çok fazla çizsinler, hani duvardan önce kâğıt üzerine çok fazla çizsinler, hani o ellerinde alışsin, çünkü burada çok fazla çizgi var. Hani belli etmek üzere. Hani o elleri alışmalı öncelikle, onun dışında daha net objeler seçsinler. Çünkü onu duvara geçirirken, boyarken falan onları göstermekte çok güçlük çekiyoruz. Hani net ve büyük olması daha hoş geliyor, bence, belki de daha ayrıntılı şeyler başkalarının hoşuna gidebilir. Ama bence daha ayrıntısını belli edebilecekleri şeyler seçmeliler.”

“ ilk olarak konuyu seçtikten sonra konuyla ilgili araştırma yaparak ufak ufak eskize, figür çalışmaları yaptık, bunlarda taslaklar”

“ yaşadık özellikle ben bu sorunu yaşadım çünkü ilk kez duvara çalışıyordum ve dört buçuk metreye iki buçuk metre bir duvardı ilk kez böyle bir şeyle karşılaşıyordum o yüzden boyutta sorun yaşadım daha sonradan teker teker oranlayarak yaptık.”

PTÖ uygulamasının değerlendirme basamağının bir kodu olarak **araştırma, problem çözme ve öğrenme merkezli** “ilk kez böyle bir şeyle karşılaşıyordum o yüzden boyutta sorun yaşadım daha sonradan teker teker oranlayarak yaptık”, “herkes konuştuğu için süreç içerisindeki eksiklikleri, iyi yanlarımızı gördük” ve “öğrencinin ne ile ilgilendiğini, kuruma, projeye ve arkadaşlarına nasıl baktığını, problemleri nasıl

çözdüğünü öğreniyorsunuz” gibi ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür.

4.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Bu bölümde, araştırmanın ikinci alt amacı olan, “ Bilim ve Sanat Merkezinde proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanmış olan resim proje uygulama sürecinde yaşanan sorunlar nelerdir?” sorusunun yanıtı olan bulgulara yer verilmiştir. İçerik analiziyle elde edilen bulgular temel alınarak yorumlar sunulmuştur.

Bu alt amaç için uygulama süreci gözlem, öğrenci günlüğü, proje dosyaları, öğretmenlerle yarı-yapılandırılmış ve öğrencilerle yapılan odak grup görüşme verilerine dayalı olarak içerik analizi yapılmıştır. Yapılan analizleri desteklemek için verilerden alıntılar da yapılmıştır. Bu sorunlar **öğrenci kaynaklı sorunlar**, **öğretmen kaynaklı sorunlar** ve **ortam (eğitim ortamı) kaynaklı sorunlar** üç alt başlıkta toplanmıştır.

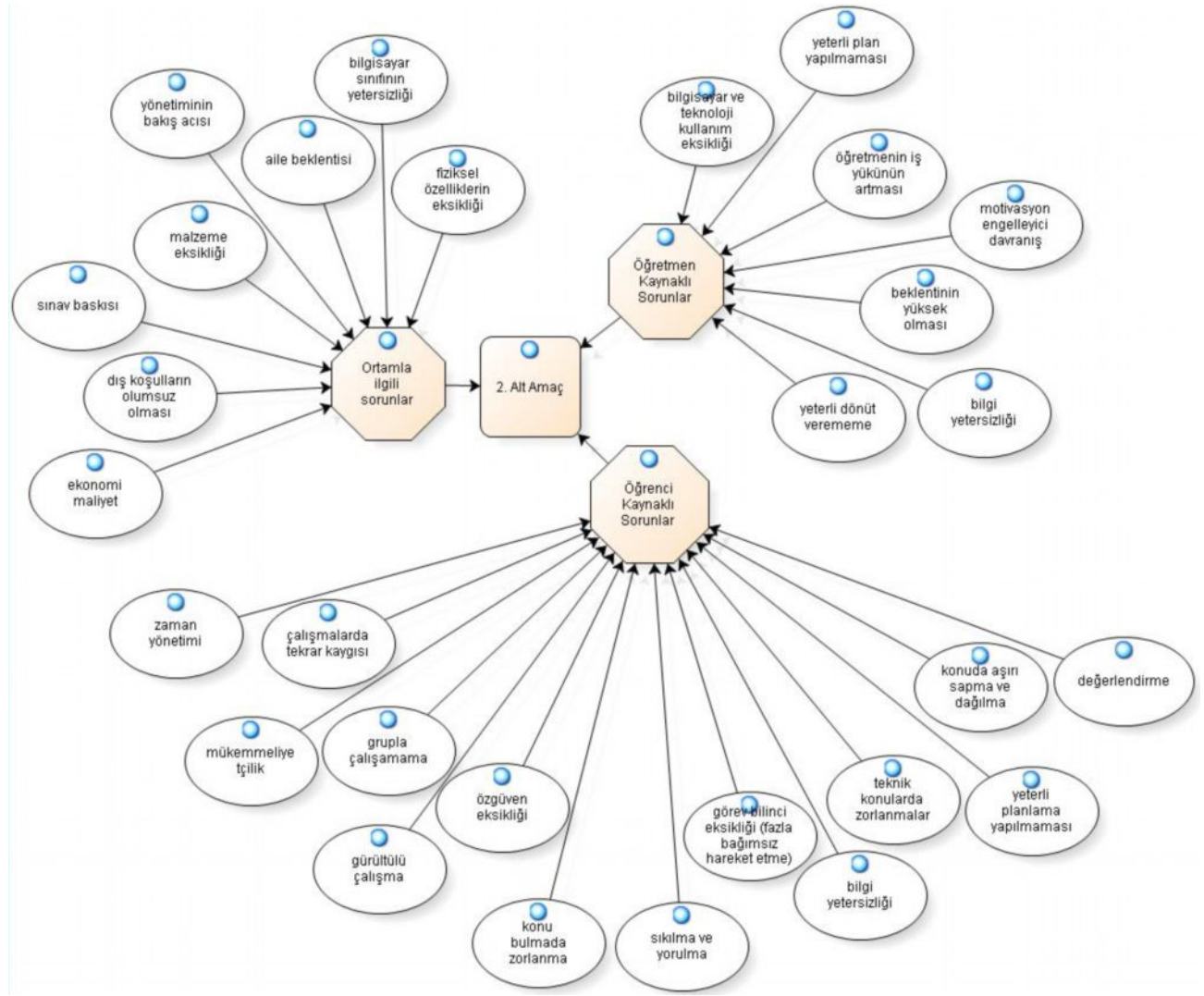
PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlar, öğrenci kaynaklı sorunlar, öğretmen kaynaklı sorunlar ve ortam (eğitim ortamı) kaynaklı sorunlar olmak üzere üç alt temada verilmiştir. PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlara ilişkin edilen bulgular ve yorumları aşağıda ayrıntılarıyla yer almaktadır.

Araştırmanın 2. alt amacına ilişkin yapılan içerik analizi sonucu elde edilen PTÖ PTÖ uygulamasında **yaşanan sorunları** ilişkin Şekil 36’da alt tema başlıkları ve kodları modeli verilmiştir.

PTÖ uygulamasında **yaşanan sorunları** öğrenci kaynaklı sorunlar, öğretmen kaynaklı sorunlar ve ortam (eğitim ortamı) kaynaklı sorunlar olmak üzere üç alt temada verilmiştir. Bilim ve Sanat Merkezinde proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanmış olan resim proje uygulama sürecinde yaşanan **öğrenci kaynaklı sorunlara** ilişkin zaman yönetimi, çalışmalarda tekrar kaygısı, mükemmeliyetçilik, grupla çalışamama, gürültülü çalışma, özgüven eksikliği, konu bulmada zorlanma, sıkılma ve yorulma, görev bilincinde eksiklik (fazla bağımsız hareket etme), bilgi eksikliği, teknik konularda zorlanma, konuda aşırı sapma ve dağılma, yeterli planlama yapılmaması ve değerlendirme gibi **öğretmen kaynaklı sorunlara** ilişkin yeterli dönüt verememe, bilgi

yetersizliği, beklentinin yüksek olması, motivasyon engelleyici davranış, öğretmenin iş yükünün artması, yeterli plan yapılmaması ve bilgisayar ve teknoloji kullanımının eksikliği gibi, **ortam (eğitim ortamı) kaynaklı sorunlara** ilişkin fiziksel özelliklerin eksikliği, bilgisayar sınıfının yetersizliği, aile beklentisi, yönetimin bakış açısı, malzeme eksikliği, sınav baskısı, dış koşulların olumsuz olması ve ekonomi maliyet gibi kodlar belirlenmiştir.

Şekil 36 Araştırmanın 2. Alt Amaca İlişkin Tema ve Kodlar

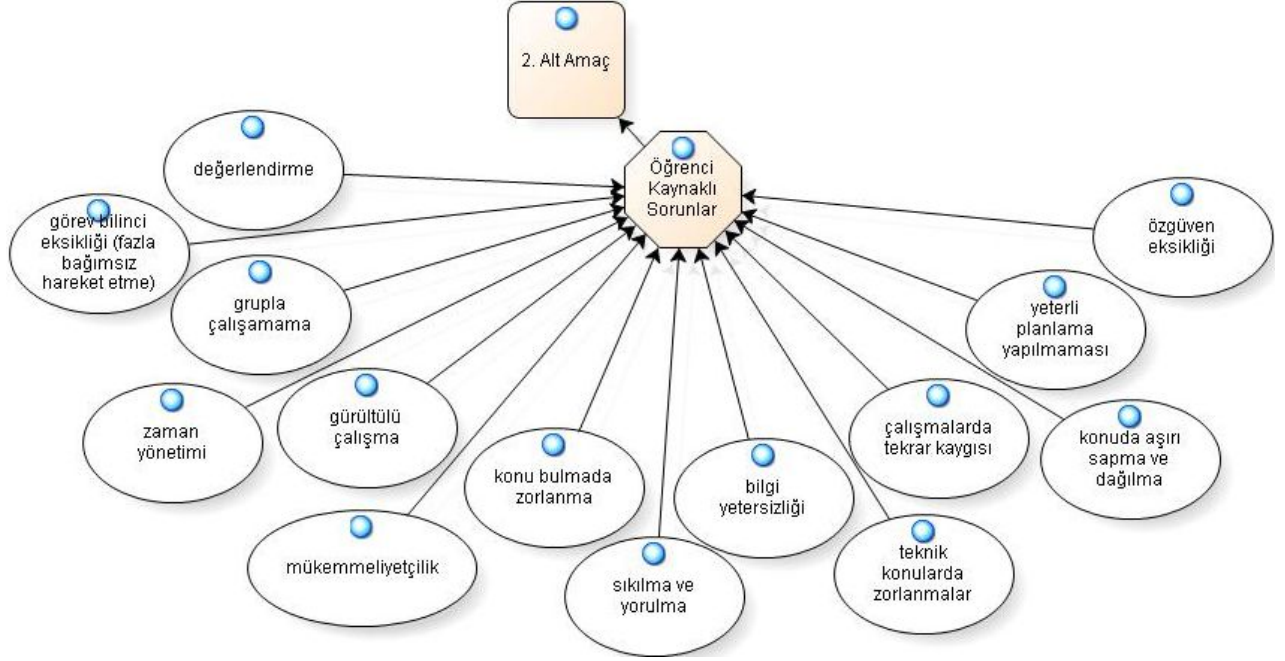

Aşağıda kodlar; öğrenci kaynaklı sorunlar, öğretmen kaynaklı sorunlar ve ortam (eğitim ortamı) kaynaklı sorunlar olmak üzere 3 ana tema altında ayrıntılı olarak verilmiştir.

4.2.1. Öğrenci Kaynaklı Sorunlar

PTÖ uygulamasında karşılaşılan **öğrenci kaynaklı sorunlara** ilişkin yapılan içerik analizi sonucu Şekil 37'deki alt tema başlıkları ve kodları modeli verilmiştir.

Şekil 37 Araştırmanın 2. Alt Amacının Öğrenci Kaynaklı Sorunlara İlişkin Kodlar

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan **öğrenci kaynaklı sorunlara** ilişkin değerlendirme, görev bilincinde eksiklik (fazla bağımsız hareket etme), grupla çalışamama, zaman yönetimi, gürültülü çalışma, mükemmeliyetçilik, konu bulmada zorlanma, sıkılma ve yorulma, bilgi yetersizliği, teknik konularda zorlanma, çalışmalarda tekrar kaygısı, konuda aşırı sapma ve dağılma, yeterli planlama yapılmaması ve özgüven eksikliği, gibi kodlar oluşturulmuştur.

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan öğrenci kaynaklı sorunlara ilişkin ilk olarak **değerlendirme** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Çocukların birbirlerini değerlendirmeleri birazcık sorun yaratabiliyor çünkü çocuklar hassas oldukları için birbirlerini kırma noktasına gelebildiler veya kırmak istemedikleri için net fikirlerini söylemeyebiliyorlar.”

“ Grupça iyi çalıştık, fakat değerlendirmeye dair süreç içerisinde fazla bir şey yapmadık. Başlangıç aşamasında belirlenen şeyleri sonunda uyguladık sadece. Aslında öğrenmek istediklerimi öğrendim uygulama yaparken, birinci seçmek ve

diğerlerini not ile değerlendirmek gereksiz. Çünkü herkes bir şeyler öğrendi ve keyif aldı.”

“ hocam benim sunumda pek fazla bir şey yoktu ama bizi her aşama ifade ettiğini düşünüyorum.”

Öğrencilerin **değerlendirmenin** PTÖ uygulama sürecinin içerisinde nasıl yapılacağını dair bilgi yetersizliği, öğrencilerin birbirlerini kırmamak ve üzmemeleri ve değerlendirmenin gerekli olmadığını düşündükleri için öğrenci kaynaklı değerlendirmeye ilişkin sorun ortaya çıkmıştır. Değerlendirmenin nasıl yapılacağı PTÖ’nün planlama basamağında kararlaştırılmasına rağmen geçen sürede öğrenciler değerlendirmeye ilişkin herhangi bir şey yapmamışlardır. Ayrıca, PTÖ sürecinin içerisinde öğretmenin değerlendirmeye dair hiçbir hatırlatmada bulunmaması değerlendirme basamağında azda olsa sorun yaşanmasına sebep olmuştur. Bilim ve Sanat Merkezlerinin doğasında not sistemi, geçme kalma gibi olguların olmaması bu basamağın önemini azaltmıştır. Öğrencilerin değerlendirmenin gerekliliğine inanmamalarından kaynaklı zorluk yaşanmıştır.

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan öğrenci kaynaklı sorunlara ilişkin ikinci kod **görev bilincinde eksiklik (fazla bağımsız hareket etme)**’ dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“bir grup kendi aralarında geyiğe yoğunlaştı için arkadaşımız yalnız yoğunlaştığı ve iki gün gelmedi ondan dolayı (diğerleri) geyiğe yoğunlaştı orda bir muhabbet dönüyordu, Muhabbet içine girmiyordu, ta öbür köşeye atladı orası da muhabbet yapıyordu.”

“ birde kulaklık kulağından çıkmıyor, evet o da grubumuzu kötü etkiledi”

Görev bilincinde eksiklik (fazla bağımsız hareket etme) öğrenci kaynaklı ortaya çıkan diğer bir sorun olarak ortaya karşımıza çıkmıştır. Bağımsız çalışma isteği, grupla çalışmak istememe ve iletişim kurmama gibi davranışlar sergileyen öğrenciler grup içerisinde sıkıntılar oluşturmuştur. “Benim dediğim olsun”, “ben bilirim”, “ben liderim” ve “grupdan daha çok kendimi düşünürüm” ifadeleri olan öğrencilerin çalışmada sorumsuzca davrandığı gözlemlenmiştir. Lider olma ve bireysel çalışma özelliklerinin baskın olmasından dolayı fazlaca bağımsız hareket etmelerine neden olmuştur. Bu özelliklerinden dolayıda verilen görevleri küçümseme, yerine getirmede eksiklikler gözlemlenmiştir. Öğrencilerin malzemelerini, çizimlerini, araştırmalarını sürekli evde unutmaları özellikle ilk araştırma ve tasarım aşamasında zaman kaybına

neden olmuştur. Yukarıdaki referanslarda görüldüğü gibi süreç içerisinde PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan biri olarak göze çarpmıştır.

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan öğrenci kaynaklı sorunlara ilişkin üçüncü kod **grupla çalışamama**'dır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Ama benim gibi yalnız çalışmayı sevenler için biraz grupla çalışma yapmak sıkıntı yaratabilir.”

“ grup arkadaşlarıyla nasıl bir ilişki kurdun?
Ö2: pek ilişki kuramadım. Yalnız çalışmayı severim. Grup çalışması bana pek uygun değil. Her yaptığımı eleştiriyorlar. Gereksiz konuşmalar oluyor. Zaman kaybediyorum. Dikkatimi çalışmama verememe sebep oluyorlar bazen.”

“ ben grup olmayı hiç istememiştim hani bölme duvarı bölme yapabiliriz ama grup olmayı hiç istememiştim yani herkes çalışmayacağından değil ama kendi başıma çalışmayı daha çok sevdiğimden.”

“ çocuk imkânı yok, gruba uymuyor, etkinliği bozuyor, her şeyi planlıyorlar, planladığın hiçbir şey gitmiyor, uymuyor.”

“Arkadaşlarıma sıcak geldi grupla çalışmak ama benim için ilgi çekici değildi. Yalnız çalışmak benim için daha iyidir.”

“ bütün gruplar iç içe çalıştık bazen. örneğin biz A....'a yardım ettik. Çünkü grup arkadaşlarından bazıları tek başına çalışmayı seçti. Bencilce davrandı ve A.....'a yardım etmedi.”

Grupla çalışamama öğrenci kaynaklı diğer bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. Bağımsız çalışma isteği, grupla çalışmak istememe ve iletişim kurmama gibi davranışlar sergileyen öğrenciler grup içerisinde sıkıntılar oluşturmuştur. Öğrencilerin proje süreci içerisinde tartıştıkları hatta olabildiğince bireysel çalıştıkları gözlemlenmiştir. Gruplardaki bazı öğrencilerin bir takım kararların alınmasında ve işlerin yapılmasında söz sahibi oldukları, kendi istediklerini yaptırdıkları ve grup arkadaşlarını bu anlamda etkiledikleri gözlenmiştir. Bazı öğrencilerin ise, grup arkadaşlarına haber vermeden özellikle sunu çalışmasında çok büyük değişiklikler yaptığı ve sunuyu bireysel olarak hazırladığı görülmüştür. Grup olarak anlaşılamayan ve sürekli yapılan ya da yapılacak çalışmalar konusunda tartıştıkları gözlenen öğrencilerin grupta başat olmak istediği gözlenmiştir.

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan öğrenci kaynaklı sorunlara ilişkin diğer bir kod **zaman yönetimi** ' dir. kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ birde çiziyorsun olmuyor tekrar çiziyorsun tekrar çiziyorsun yani o zaman zaman kaybı oluyor.”

“Devamsızlıklar yine birbirimize etkiledi. Bazı arkadaşlarımızın zamanında gelmemeleri, gelselerde zamanını verimli kullanmamaları grubu olumsuz etkiledi.”

“Zamanı gayet iyi kullanamadık. Daha verimli olabilirdik.”

“ zaman planlaması çok kesin olmalıydı şu, şu tarihte yapılacak buna kesin herkesin kanaat getirmesi gerekirdi ki itiraz hakkı doğmasın. Bunu net olarak beliryemedik.”

“Zaten zaman kısıtlılığı olan bir sistem de bir de devamsızlık yapan öğrenciler var”

“ Etkinliğimizde yer alan diğer arkadaşlarımızı bekliyoruz. Herkes geldiğinde sanat alanı proje çalışmamıza başlayacağız. Geç kaldıkları, zamanında gelmedikleri için bekliyoruz”

“ Gelin bakalım...(Öğretmen öğrencilerin oturmasını bekledi.) D....., E....hoş geldiniz. Kaç kişi olduk. (Etkinlik başlayalı yarım saat oldu). Öğretmen: Evet. Bu devamsızlık sorun olacak. Bir gün gelip bir gün gelmiyorlar.”

“ulaşım problemlerinden dolayı bazı grup üyelerimizin geç gelme ya da erken gitmek zorunda kaldılar bu da biraz zamanımızdan çaldı”

“ Bugün gelemedim.”

“ Bugün yine uyku problemimden dolayı geç kaldım.”

Zaman yönetimi öğrenci kaynaklı ortaya çıkan diğer bir sorundur. Öğrencilerin çeşitli nedenlerle sürekli geç kalmaları, zamanında gelmemeleri ve mazeretsiz devamsızlık yapmaları gözlemlenmiştir. Diğer kişiler onları bekleyerek ve işleri tekrar tekrar yapmalarından dolayı zaman kaybetmişlerdir. Aynı zamanda zaman planlamasının grup içerisinde iyi yapılmamasından dolayı verimli çalışamadıklarını ifade etmişlerdir. Devamsılıktan kalma gibi bir olgunun olmaması ve devamın gönüllük esasına dayanması PTÖ sürecinde önemli bir sorun olarak zaman yönetimi kodu karşımıza çıkmıştır.

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan öğrenci kaynaklı sorunlara ilişkin diğer bir kod **gürültülü çalışma'** dır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“(Kapı açık olduğunda için bir kişi sürekli onu kapatmaya çalışırken gürültü oluşturduğu için sınıf içindeki öğrencilerin konsantrasyonla ilgili problem oluşmuştur.)”

“ Öğretmen: hayır sessizliğe ihtiyacımız var o camı da açsak...”

“ Öğretmen: soyut bak renkle biçimle dinliyor musunuz beni, renkle biçimle, lekeyle o duvarı dolduramayacak, yani şu anda uzay diyorsunuz uzayı neyle biçimlendireceksiniz dinler misin, bunla dolduramayacak kişiler var aranızda ve konuya ihtiyacı olan kişiler var, ya siz onu göz ardı ediyorsunuz.”

“ Bir de yanınızda gelirken, şapkanızı, güneş kreminiz, şemsiyenizi, Bakın tekrar söylüyorum, D.... beni duyuyor musun?”

“Öğretmen: Ben bir şey daha söyleyecektim, insanoğlu ancak bir kişiyi dinleyebiliyor. Ben hepinizi dinlemek istiyorum ve hepinizin muazzam fikirleri olduğunu düşünüyorum. Onları kaçırmak istemiyorum, onu niçin ne olur birbirimizi dinleyelim. Çok gürültü oluyor.”

“ dinlediğiniz için teşekkürler bu arada dinlemeyip de etrafı seyredenlere ve hatta uyuyanlara da bir mesajımız var öyle olsun.”

Gürültülü çalışma öğrenci kaynaklı ortaya çıkan diğer bir sorundur. Öğrencilerin zaman zaman gürültü yaparak çalıştıkları gözlemlenmiştir. Bu gibi durumlarda öğretmenin kimi zaman gürültü yapan öğrencileri doğrudan, kimi zaman da tüm sınıfı daha sessiz çalışmalarını gerektiği konusunda uyardığı görülmüştür. Gürültülü çalışma konusunda bazı öğrencilerde rahatsız olduklarını ifade etmişlerdir.

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan öğrenci kaynaklı sorunlara ilişkin diğer bir kod **mükemmeliyetçilik**’ dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ hata yaptığımız zaman silememek, direkt hatayı yaptım zaman içimde kötü bir his oluşuyor zaten.”

“ Kararlılıkla, çalışkanlıkla yapıyorum işimi hiç hata yapmam.”

“ Bir kere düşüncelerini sınırlamayan, kendine güvenli, pes etmeyen, hayal gücünü iyi dışa vurabilen kendini iyi gösterebilen, kendinden emin birisi olmasını isterdim.”

“Ciddi olacak, ama o kadar da ciddi olmayacak. Düzenli olacak, işini severek yapacak. Planlı olacak, çalışkan olacak.”

“ ben aslında ilk çizebildiğim zaman, ben herkesin çizebildiğini sanıyordum. Ama sonra öğrendim ki, çizemiyorlarmış. Ben küçük yaşta başladım, aslında böyle şeylere.”

“ Ö3: güzel bir ürün ortaya çıkardığımızı

Ö3: zamanı iyi kullanan bir grup olduğumuzu

Ö1: fikirlerimizle sıra dışı olduğumuzu

Ö3: bu konuda elimizden geldiğince sanatın bütün kollarını aktardık, renkleri ve şekilleri de en az seçtiğimiz dallar kadar çeşitli kullanmaya çalıştık ve duvarımızın etkili göründüğüne inanıyoruz ve böyle düşünüyoruz.”

Mükemmeliyetçilik öğrenci kaynaklı ortaya çıkan diğer bir sorundur. Bu özelliğin onlar için hem bir avantaj hemde bir dezavantaj olduğu gözlemlenmiştir. Öğrencilerin “yanlışlık yaptığım zaman içimde kötü bir his”, “hiç hata yapmam”, “kendinden emin, planlı olmak, çalışkan olmak”, ve “fikirlerimin sıra dışı olması” gibi ifadelerden onların işlerinde ne kadar mükemmeliyetçi oldukları anlaşılmaktadır. Bu

özellik süreç içerisinde onları olumsuz etkilemiştir. Yaptıkları istedikleri düzeyde olmadığı zaman ve bunu düşünmeleri bile motivasyonlarını düşmesine sebep olmuş ve işi yarım bırakmışlardır. Hatta gelmekten vazgeçmelerine neden olmuştur. Süreç içerisinde bu özellikler kendileri hemde grup içerisinde ki diğer arkadaşlarını olumsuz etkilediği gözlemlenmiştir.

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan öğrenci kaynaklı sorunlara ilişkin diğer bir kod **konu bulmada zorlanma**' dır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ konu sınırlayıcı olacak.”

“ bir şey daha var sonuçta daha önce yapılmış bir şey bizde farklı bir şey yapacağız bu sefer”

“ fark etmez bir dakika arada kaldım ben”

“bende arada kaldım”

“ şimdi arada kalanlar”

“şimdi bakın birine karar vermek zorundayız çünkü enerjimiz zamanımız yetmeyebilir

Ö5: zaten zamanımız az”

“ ne çok yönlülük ya soyut olanları seçmeyin soyut olanlar mesela şöyle söyleyeyim somut bir nesneden yola çıkılıp da soyuta gidebilirsin daha kolaydır.”

Konu bulmada zorlanma öğrenci kaynaklı ortaya çıkan diğer bir sorundur. Öğrenci, öğretmen ifadelerinden anlaşılacağı gibi süreç içerisinde konu bulmada zorlanma kodunda, fazlaca konu söylenmesine rağmen karar verme sürecinin uzun olduğu görülmüştür. Öğrenciler konuya sürekli fikir değiştirmeleri ve daha iyi hangisi olur düşüncesi ile hareket ettikleri için bir türlü karar verememişlerdir. Konu bulmada zorlanma kodunda, öğrenciler fikirlerin çeşitliliğinden bir sonuca varmakta zorluk çektikleri gözlemlenmiştir.

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan öğrenci kaynaklı sorunlara ilişkin diğer bir kod **sıkılma ve yorulma**' dır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ ne zaman bitecek diye sabırsızlanıyoruz o eğlenceliydi. Birde fırça sallıyoruz, sallıyoruz, sallıyoruz yoruluyorsun ama o eğlenceliydi. Hiç bitmeyecek oldu bir ara ben sıkıldığım oldu, arada sırada ama bitti yinede.”

“ sonlara doğru biraz sıkıldım.”

“özellikle yorgun gelmeleri ve yorgun gelen çocuklar ile ister istemez iyi bir motivasyon yakalayamıyoruz.”

“ hocam ama çok sıkıcı bir konu oldu bu!”

“ Öğretmen: Tamam olur. Ondan daha farklı bir kompozisyon çizmeni istiyorum.

Ö5: Ben bir daha çizmesem? Çok sıkıldım.”

“ Artık çoğumuz sıkıldık ve yavaşladık. Bu nedenle bugünde bitiremedik ve yarını beklemeye başladık.”

“ Akşamüstü herkes mayıştı. Herkes oturdu. Çok yorulmuştuk.”

Sıkılma ve yorulma öğrenci kaynaklı ortaya çıkan diğer bir sorundur. **Sıkılma ve yorulma** kodunu “ne zaman bitecek diye sabırsızlanıyoruz”, “Hiç bitmeyecek oldu bir ara ben sıkıldığım oldu”, “sonlara doğru biraz sıkıldım”, “Hocam ama çok sıkıcı bir konu oldu bu!”, “Artık çoğumuz sıkıldık ve yavaşladık. Bu nedenle bugünde bitiremedik” ve “Akşamüstü herkes mayıştı. Herkes oturdu. Çok yorulmuştuk” gibi öğrenci ve öğretmen ifadelerinden anlaşılacağı üzere belirgin olarak uygulamada yer almıştır. **Sıkılma ve yorulma** kodu, uygulamada öğrencilerin sık sık bazı şeyleri tekrar etmek zorunda kalmaları, sürenin kısa omlasından dolayı çok hızlı ve çok çalışmalarından kaynaklı olarak öğrencilerin sıkıldığı ve yoruldukları gözlemlenmiştir.

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan öğrenci kaynaklı sorunlara ilişkin diğer bir kod **bilgi yetersizliği**’ dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Araştırmada bulunmadım. Bilgilerim yetersiz kaldı. Ondan sonra işte çizimde bulundum, boyamada bulundum hatta boya karıştırmada da bulundum. Ama her bulunduğum yerde yeni şeyler öğrendim. Hatalarım hep bilmediğim için oldu.”

“ Ö3: belki boyalar daha zor kuruyacak... Ya bir şey soracağım belki boyadıktan sonra değiştireceğiz ama kurumaması gerekiyor...”

Ö8: evet ya yağmur falan yağarsa o zaman, ama o zaman çoğunu bitirdik yüzde seksenini bitirdik ya da çok güzel bir şey oldu ama yağmur yağdı bütün emeğimiz boşa gitti. Kurumuş olacak sonuçta o ıslandığı için suyu çekecek ve akacak. Hocam akarsa...”

“ hocam Ankara şehrinin ne önemi var bilim sanat merkezinde?”

“ Ö3:Ankara ile mitolojik imgelerin ne alakası var...?”

Öğretmen: zaman Ankara’yı bilmiyorsunuz siz!”

“ Anakara’yı seçmemin nedenlerinden biride Ankara’yı yaşadığınız şehri doğru düzgün bilmiyorsunuz. Mitolojik imgeler yok diyorsunuz ama Ankara’da o kadar fazla ki. Müzik anlamında bitki yapısı anlamında. Coğrafi yapı anlamın da. Hem bunları öğreneceksiniz, hem de istediğiniz neyse, ne yapacaksınız. Bu başlık altında, hepsini yapabileceksiniz. Sokak çalgıcıları var, karanfilde. Ve Ankara’nın bilmediğiniz birçok şeyi var. Bunları öğreneceksiniz.”

Bilgi yetersizliği kodu “Ankara ile mitolojik imgelerin ne alakası var...?”, “Ama her bulunduğum yerde yeni şeyler öğrendim. Hatalarım hep bilmediğim için oldu” gibi öğrenci ve öğretmen ifadelerinden anlaşılabileceği üzere belirgin olarak uygulamada öğrenci kaynaklı sorunlarda yer almıştır. Özellikle öğrencilerin uygulamaya ilişkin teknik bilgisizliği, konu olarak seçilen Ankara kenti hakkında kulaktan dolma bilgilere sahip olmaları, derinlemesine bilgilerinin olmaması, proje sürecinin basamaklarını bilmemeleri, problem cümlesi ile sorun kavarmını karıştırmaları, bilgilerin yüzeysel olması gözlemlenmiştir.

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan öğrenci kaynaklı sorunlara ilişkin diğer bir kod **teknik konularda zorlanma**’dır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ En çok yaptığım küçük eskizleri, büyültme yaptığımızda zorlandığımızı hissettim küçük kâğıtlara değil de büyük bir alana çizim yapmakta zorlandım.”

“ Renk bulmak, fırçaların büyüklüklerini ayarlamak, boyanın damlaması v.b. şeylerde zorlandım. Birde duvara aktarımda oranları ayarlama ve büyüklükleri ayarlama aşamasında zorlandım.”

“ bir rengin tonlarını bulmak gerçekten, çok zaman isteyen, uğraş isteyen bir şey, bir resimde güzel kılan aslında o tonları yakalayabilmek, o aşamada zorlandım tabii ki,”

“ daha çok duvara çizim aşamasında zorlandım orda da söylemiştim zaten boyut konusunda ilk kez böyle büyük bir yere çalıştığım için sorunlar yaşadım ama bunu da grupça oluşturduğumuz taktikle yendik.”

“ Bilmiyorum, mavi tonu falan renklerin tonlarını daha önce yapıyoruz sonra o tonu harcıyoruz, bitiriyoruz, başka bir şey için kullanınca onu bir daha hazırlamak zor oluyor, hatta hazırlayamıyorduk, o tondan daha başka bir şey hazırladıysak aynı renkteki her yeri de o renkte boyamak gibi bir zorunluluk oluşuyor o kötüydü.”

“ Teknik, ha teknik hakkında hiç bir şey bilmiyorum. Benim ilk çalışmamdı. Kalemelerde oldukça zor siliniyordu bu da duvarda karşılaştığımız sorunlardan biri”

“ ilk kez duvara çalışıyordum ve dört buçuk metreye iki buçuk metre bir duvardı ilk kez böyle bir şeyle karşılaşıyordum o yüzden boyutta sorun yaşadım daha sonradan teker teker oranlayarak yaptık.”

Teknik konularda zorlanma kodu “en çok yaptığım küçük eskizleri, büyültme yaptığımızda zorlandığımızı hissettim”, “küçük kâğıtlara değil de büyük bir alana çizim yapmakta zorlandım”, “Renk bulmak, fırçaların büyüklüklerini ayarlamak, boyanın damlaması v.b. şeylerde zorlandım” ve “bir rengin tonlarını bulmak gerçekten, çok zaman isteyen, uğraş isteyen bir şey, o aşamada zorlandım tabii ki” gibi öğrenci ve öğretmen ifadelerinden anlaşılabileceği üzere belirgin olarak uygulamada öğrenci

kaynaklı sorunlarda yer almıştır. Süreç içerisinde görsel sanatlar uygulaması içerisinde akrilik boya kullanımı, duvara resim yapma, figür çizimleri gibi teknik konularda başlangıç aşamasında zorlanma yaşanmıştır. İlk uyarılar veya bilgi verilmeden sonra hızlı ve seri bir şekilde öğrenme gerçekleştiği gözlemlenmiştir. Bunun yanında öğrenciler bilgisayar kullanımında teknik olarak yetersizlik yada zorlanma göstermemişler. Hatta üst düzey başarı göstermişlerdir. Diğer proje tabanlı öğrenme yönteminin kullanıldığı tez uygulamamalar aksine çok kısa sürede istenen işlemler yapılmıştır.

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan öğrenci kaynaklı sorunlara ilişkin diğer bir kod **çalışmalarda tekrar kaygısı**' dır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ama açıkçası farklı bir şey yapmak güzel olmaz mı zaten geçen sene böyle bir şey yaptılar. Aynı şeyleri tekrar etmek istemiyorum”

“ duvarları boyadılar dış bahçe. Aynı şeyin tekrarı değil mi?”

“ ama bütün okullarda var genelde bizim okulda çok eskiden yani yapılan bir şey ama.”

“ bütün okullarda da aynı konu üzerine de”

“ Belki herkes duvar boyuyor ama belki bizim gibi boyamıyor.”

Çalışmalarda tekrar kaygısı kodu “bütün okullarda da aynı konu üzerine de” ve “duvarları boyadılar dış bahçe. Aynı şeyin tekrarı değil mi?” gibi öğrenci ifadeleri ile sık sık süreç içerisinde karşımıza çıkan bir öğrenci kaynaklı sorundur. Öğrencilerin en önemli kaygılarından birisi olarak başkasının yaptığı şeyi tekrar etmektir. Süreç içinde yapılan uygulamanın “duvar resmi olduğu” ama bu süreçte “farklılığın kompozisyon ve anlatım dili ile verilebileceğini öğrenmiş olmaları” motivasyonların artmasını sağlamıştır.

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan öğrenci kaynaklı sorunlara ilişkin diğer bir kod **konuda aşırı sapma ve dağılma**' dır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ arkadaş sıkıntısı, yalnızlık pardon! Konunun dışına çıktım galiba”

“ gelecek kaygısı gelecek kaygısı yalnızlık, evlenme korkusu, çocuk sahibi olmak, Hindistan cevizinin suyunun iyi olmaması... espi yapıyordum. Biraz dağıttım anlaşılan. Özür dilerim.”

“ Bende bir şey söylemek istiyorum. Şimdi Ankara’da şimdi bizim ihtiyacımız olan şey hayal gücüydü. Hayal gücü bizi kısıtlayacaksa, biz baştan kısıtlanmış oluyoruz. Hani dedik ya. Ankara’da hayal gücümüzü kullanmadan, uğraşmadan sizin istediğiniz şeyleri getiremiyoruz.”

“ Öğretmen: ...? Hayır, boşuna doldurmuş oluyorsun yani bir şey ifade etmiyor. Mesela kendi sunumunuzda yapmadınız başkasının sunusu da görmediğiniz için,

Ö3: soyadın ne

Ö1: kaya

Ö3: bizim sınıfta da K.... var

Ö1: bizde üç tane var üç tane

Ö10: her yerde var M..... Bilsem’in Müdürün adı K.... soyadı da K....

Ö3: ya bana şeyi versene silgi

Ö1: benim de K..... diye kuzenim var. K..... K.....

Ö3: Kayacan kaya mı?

Ö1: birde arkadaşım vardı burcu Naz burcu

Ö10: A.... D..... olduğu? gibi oldu”

Konuda aşırı sapma ve dağılma kodu “arkadaş sıkıntısı, yalnızlık pardon!

Konunun dışına çıktım galiba”, “Hindistan cevizinin suyunun iyi olmaması... espiri yapıyordum. Biraz dağıttım anlaşılan. Özür dilerim” ve yukarıda verilen referanslardan da anlaşılabileceği gibi bazen konudan fazlaca sapma, espri ve şakaların konuşmaların gerçekleştiği görülmüştür. Süreç içerisinde bu tür sapmalar karşısında öğretmenler tarafından öğrenciler uyarılmıştır.

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan öğrenci kaynaklı sorunlara ilişkin diğer bir kod **yeterli planlama yapılmaması’** dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ şöyle bir şey yapabilirdik hani her günün sonunda biz bugün ne yaptık, yarın ne yapacağız dün ne yaptık hani bunları bir sentezleseydik bazı gruplarda kesinlikle zaman konusunda şey olmazdı çünkü zaman konusunda insanların bilinçlenmesi gerek yani. Yeterince planlama konusuna önem verilmedi.”

“ biz başlangıçta biz seçmedik zaten bütün o şeyleri görevleri falan son gün kendi üstün de rasgele isimimizi yazdık Direk başladık, bitirdik en son öyle ben yani onu lider yaptım. Kendimi yazıcı yaptım öyle bir şey işte. Başta planlamadık bunları.”

“ ben lider oldum ama böyle grupta hiç kimse lider olmak istemediği için ben en sonunda öyle lider olarak kaldım, çünkü işte N... zamanlayıcı oldu o gün tartıştığımız da M... vardı, M... yazıcı oldu liderlikte bana kalınca mecburen lider oldum.”

“ Yaptık, uyum oldu onun için o görev şeylerini hiç gerek kalmadı, bölümlerine...? Başlıklarına, hiç gerek kalmadı, dosyalar sonra oluşturulmuştu zaten, ikimiz beraber yazdık ...?”

“ Duvara geçirirken de kimimiz yavaş çalıştı, kimimiz hızlı çalıştı birbirimize engel oldu. Grup içerisinde planlamayı iyi yapamadık. Görev dağılımını ve süreyi iyi ayarlayamadık.”

“ulaşım problemlerinden dolayı bazı grup üyelerimizin geç gelme ya da erken gitmek zorunda kaldılar bu da biraz zamanımızdan çaldı. Planlamayı kendi içimizde ayarlayamadığımızdan da sürekli aksamalar oldu.”

Yeterli planlama yapılmaması kodu “şöyle bir şey yapabilirdik hani her günün sonunda biz bugün ne yaptık, yarın ne yapacağız dün ne yaptık hani bunları bir sentezleseydik bazı gruplarda kesinlikle zaman konusunda şey olmazdı çünkü zaman konusunda insanların bilinçlenmesi gerek yani. Yeterince planlama konusuna önem

verilmedi” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşılacağı üzere belirgin olarak uygulamada öğrenci kaynaklı sorunlardan biri olarak yer almıştır.

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan öğrenci kaynaklı sorunlara ilişkin son olarak **özgüven eksikliği** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ çünkü hani bir yetiştirememe korkusu var. Yapamayacağım diye çok korkuyorum.”

“zaman az olduğuna göre orayı yapana kadar ohohoh gelecek sene anca biter herhalde. Ben yetiştiremem.”

“ ama o zaman çoğunu bitirdik yüzde seksenini bitirdik ya da çok güzel bir şey oldu ama yağmur yağdı bütün emeğimiz boşa gitti. Boşuna yapmak istemem. Kötü olursa peki?”

“ en azından kim Ankara’yı görmek isteyecek ki? Bilim ve Sanat Merkezine gelip ye Ankara’yı görmek isteyecek, ihtiyaç duyacak insanlar olduğunu düşünmüyorum. Arkadaşımızın söylediği gibi insanlar Ankara’dan bıkmış. Hele bizim yaptığımız duvar resmini niye beğensinlerki? Neden gelip izlesinler?”

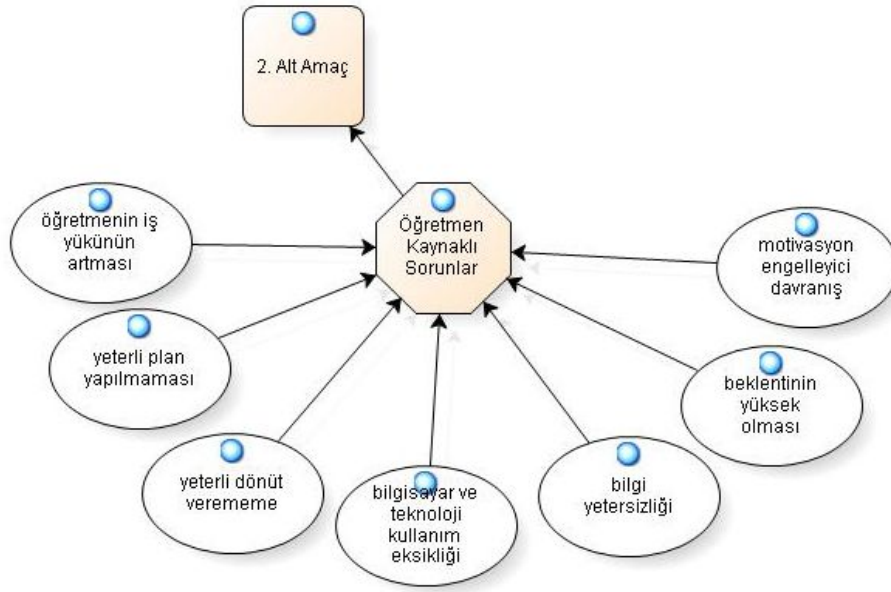
“ İlk kez böyle bir projede yer alacağım umarım başarılı olurum...”

Özgüven eksikliği kodu “Yapamayacağım diye çok korkuyorum”, “ben yetiştiremem” ve “boşuna yapmak istemem, kötü olursa peki?” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere belirgin olarak uygulamada öğrenci kaynaklı sorunlardan biri olmuştur. Özellilerin bu tür öğrencilerin karşılaştığı bir sorun olarak göze çarpmaktadır. Öğretmenler bu gibi durumlarda öğrenciyi motive edici yaklaşımda bulunmuşlardır.

4.2.2. Öğretmen Kaynaklı Sorunlar

PTÖ uygulamasında karşılaşılan **öğretmen kaynaklı sorunlara** ilişkin yapılan içerik analizi sonucu Şekil 38'deki alt tema başlıkları ve kodları modeli verilmiştir.

Şekil 38 Araştırmanın 2. Alt Amacının Öğretmen Kaynaklı Sorunlara İlişkin Kodlar

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan **öğretmen kaynaklı sorunlara** ilişkin öğretmenin iş yükünün artması, yeterli plan yapılmaması, yeterli dönüt verememe, bilgisayar ve teknoloji kullanımının eksikliği, bilgi yetersizliği, beklentinin yüksek olması ve motivasyon engelleyici davranış gibi kodlar oluşturulmuştur.

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan öğretmen kaynaklı sorunlara ilişkin ilk olarak **öğretmenin iş yükünün artması** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ fikir açısından yani yol açayım arkadaşlara, mesela benim gözlemlediğim bir öğretmen yeterli değil uygulama esnasında çünkü gerçekten en azından hani iki, üç tane öğretmen olsaydı az çok hani resimden anlayan ya da bu konuda daha önce çalışma yapmış birisi olsaydı öğrencilerin boya karıştırma konusunda, işte fikir alışverişi konusunda daha yeterli kalabilirdi. Sen oraya gittin oraya gittin oraya gittin, senin fiziki kapasiten yetmedi açıkçası. Öğretmenlerin işi daha fazla oluyor bu tür çalışmalarda.”

“Fakat çalışma şartlarımız normal eğitim programına göre daha ağır. Sorumlulukların fazla oldu. Bu süreçte bazen benim motivasyonum düşmeye başladı. Çünkü burada, bulunma sürelerimiz çok uzun. Çok bitkin gidiyoruz. Bunun dışında bir çok konuda bilgi sahibi olmasında yol göstermek zorundasın. En

nihayetinde biz bir insanız. Farklı ilgi alanlarına sahip olmalısınızki bunu başarabilesin. Sürekli kendini geliştirmen gerekiyor.”

Öğretmenin iş yükünün artması kodu “Öğretmenlerin işi daha fazla oluyor bu tür çalışmalarda” ve “fikir açısından yani yol açayım arkadaşlara, mesela benim gözlemlediğim bir öğretmen yeterli değil uygulama esnasında çünkü gerçekten en azından hani iki, üç tane öğretmen olsaydı az çok hani resimden anlayan ya da bu konuda daha önce çalışma yapmış birisi olsaydı öğrencilerin boya karıştırma konusunda, işte fikir alışverişi konusunda daha yeterli kalabilirdi. Sen oraya gittin oraya gittin oraya gittin, senin fiziki kapasiten yetmedi açıkçası” gibi ifadelerinden anlaşılacağı üzere belirgin olarak uygulamada öğretmen kaynaklı sorunlardan biri olarak yer almıştır.

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan öğretmen kaynaklı sorunlara ilişkin ikinci kod **yeterli plan yapılmaması**’dır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“proje oldukça iyi durumdaydı. Tarih iyi hazırlanmıştı. Ama bazı branşlar hadi şimdi şunu mu yapalım deyip spontane bir şeyler yapmaya çalıştı. Buda yeterli olmadı. Önceden konuşulmasına rağmen yeterli planlama yapmayan öğretmen arkadaşlarımız oldu. Kim ne isterse yaptığı öğrenciye göre yönlendiği, hadi geçiştirelim bari dediği tarzda bir şey oldu. Bir programsızlık ve başıboşluk var oldu. Sonradan toparlıyorsunuz ama planlamada yetersizlikleri gördük.”

“ Tabi revize edilmesi gereken tarafları olabilir, mesela çalışma gruplarında, öğrencilerin ilgili oldukları alanları göz önüne alarak oluşturmalıydık. Sevdikleri arkadaşlarla birlikte olmayı tercih edenler bir araya gelmeye çalışıyor hep. Benim arkadaşım diyor, onla geçinemem falan filan.”

“Uygulamada işte uygulayıcıların birbiri ile ilişkileri de çok önemli. Şimdi anlaşmazlık olunca grup içinde öğrencide bunu fark ediyor. Derste verimli olmuyor. Planlamanın yetersiz olmasından kaynaklanan sorunlar baş gösteriyor.”

“Öğretmen: tarihi binası var kendine ait konser salonu var değişik bir yapısı var onlar aslında hiç aklımıza gelmedi gösterebilirdik internetten düşünmedik ama sizde bakabilirsiniz.”

“ Öğrt. 3: Biz de sonradan aklımıza geldi yani daha önceden belki araştırabilirdik. Öğrt. 3: Sonradan aklımıza geldi.”

Yeterli plan yapılmaması kodu “biz de sonradan aklımıza geldi yani daha önceden belki araştırabilirdik”, “planlamanın yetersiz olmasından kaynaklanan sorunlar baş gösteriyor”, “revize edilmesi gereken tarafları olabilir, mesela çalışma gruplarında, öğrencilerin ilgili oldukları alanları göz önüne alarak oluşturmalıydık” gibi ifadelerden anlaşılacağı üzere belirgin olarak uygulamada öğretmen kaynaklı sorunlardan biri olarak yer almıştır.

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan öğretmen kaynaklı sorunlara ilişkin üçüncü kod **yeterli dönüt verememe**' dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ yani ve kafan o kadar çok şeyle meşgul oldu ki. Belli bir şeyden sonra, ya bu normal bir şeydir bitiyorsun yani. Çünkü yoruluyorsun ve iş yükünden doğru şekilde öğrenciye de faydalı olamıyorsun. Bazen öyle bir hal alıyorki söylemen gereken doğruları bile söyleyemiyorsun.”

“ Ö5: bence bunu bilerek yaptı.

Öğretmen: sorun ne?

Ö10: sürekli bizim yaptığımız çalışma ile ilgili olumsuz şeyler söylüyor. Hiç kendi işi ile ilgilenmiyor.

Ö5: öğretmenim o öyle olmadı.

Öğretmen: Tamam susun. Şimdi şöyle söyleyeyim. İşinizin başına dönün ve tartışmayın.

Ö5: Onu nasıl resimleyeceğiz?

Öğretmen: daha önce kaçkere söyledim bunu, hatırla.

Ö8: ama sonuçta biz ...”

Yeterli dönüt verememe kodu “yani ve kafan o kadar çok şeyle meşgul oldu ki. Belli bir şeyden sonra, ya bu normal bir şeydir bitiyorsun yani. Çünkü yoruluyorsun ve iş yükünden doğru şekilde öğrenciye de faydalı olamıyorsun. Bazen öyle bir hal alıyorki söylemen gereken doğruları bile söyleyemiyorsun” gibi ifadelerden anlaşılacağı üzere belirgin olarak uygulamada öğretmen kaynaklı sorunlardan biri olarak yer almıştır. Öğretmenin proje tabanlı öğrenme uygulamasının başlarında öğrencilerin yapmak istedikleri ve yaptıkları çalışmalara daha fazla dönüt verirken, çalışmanın sonlarına doğru öğrencilerin çalışmalarına dönüt vermediği görülmüştür. Öğretmenlerin çalışmanın başından sonuna kadar tüm gruplara geri bildirim vermek için ellerinden geleni yapmaya çalışmalarına rağmen özellikle uygulama alanında yetersiz kaldığı gözlemlenmiştir.

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan öğretmen kaynaklı sorunlara ilişkin diğer bir kod **bilgisayar ve teknoloji kullanımının eksikliği**' dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ derslerle ilgili branşlarla ilgili bilgisayar kullanımının, çok iyi bilmesi gerekiyor. Çünkü yeri gelince öğretmenler bu konuda çok yetersiz kalıyor. Çocuklardan yardım istediğimiz zamanlar oldu. Onlar bizim önümüze geçtiler. İşte bununla ilgili çok ciddi hizmet içi eğitimlere ihtiyacımız çok. Özellikle teknoloji alanında.”

Bilgisayar ve teknoloji kullanımının eksikliği kodu “derslerle ilgili branşlarla ilgili bilgisayar kullanımının, çok iyi bilmesi gerekiyor. Çünkü yeri gelince öğretmenler

bu konuda çok yetersiz kalıyor” gibi ifadelerden anlaşılacağı üzere uygulamada öğretmen kaynaklı sorunlardan biri olarak yer almıştır.

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan öğretmen kaynaklı sorunlara ilişkin diğer bir kod **bilgi yetersizliği**’ dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Çocukların düzeyi ve özellikleri ile ilgili olarak bilgi eksikliklerimiz var. Sınıf öğretmeni veya özel eğitimci olsa mesela onlarda çok iyi fikir alınabilir. Yani şimdi bir branş öğretmeninin o çocuk hakkındaki, düzeyi hakkındaki bilgisi ile sınıf öğretmeni veya özel eğitimcinin bilgisi bir olmaz. Ben bide liseden geldim, bu düzey çocuğuna bilgimin ne kadarını verebilir, versem ne kadarını alabilir onu tam bilmiyorum. Ama sınıf öğretmeni veya özel eğitimci beni yönlendirebilir, uyarabilir, mesela o konuda bilgi verebilir. Orda eksiklik var diyebilir. Bu tür kurumlarda yapılan her hangi bir çalışma için bile bu tür eğitimcilere ihtiyacımız var. Bir de program geliştirme uzmanına. Allahtan bu projede rehber öğretmenimiz program geliştirmeci olduğu için yardımcı oldu. Olmadığını düşünün ne büyük eksiklikti.”

“Burada farklı branşların bir arada işbirliği ile kişilerin belirlediği, olabildiği kadarıyla disiplinlerden serpiştirdiğimiz bir çorba ortaya çıkardık. Hani bununda tadı her branşın ustalığı ile ilgili, her branşın ustalık düzeyi ile alakalı. Tek başınıza da bütün ustalıkları üzerinizde barındıramazsınız. O yüzden bu noktada yani kendimizi ustalaştırmak konusunda bilgi eksiksiz, yani bunu kabul etmek lazım.”

Bilgi yetersizliği kodu “Tek başınıza da bütün ustalıkları üzerinizde barındıramazsınız. O yüzden bu noktada yani kendimizi ustalaştırmak konusunda bilgi eksiksiz, yani bunu kabul etmek lazım”, “Çocukların düzeyi ve özellikleri ile ilgili olarak bilgi eksikliklerimiz var. Sınıf öğretmeni veya özel eğitimci olsa mesela” ve “sınıf öğretmeni veya özel eğitimci beni yönlendirebilir, uyarabilir, mesela o konuda bilgi verebilir” gibi ifadelerden anlaşılacağı üzere uygulamada öğretmen kaynaklı sorunlardan biri olarak yer almıştır.

Öğretmenlerin bilgi yetersizliği kodu, özellikle daha önce özel eğitim kurumlarında çalışmış olmaması, öğrencilerin yaşça küçük olması, branş öğretmenleri olmaları, üstün yetenekli çocukların eğitimi ve proje tabanlı öğrenme gibi eğitimde yeni yöntemler (eğilimler) konusunda eğitim almamaları gibi sebeplerden kaynaklandığı gözlemlenmiştir. Bu rağmen öğretmenlerin süreç içerisinde büyük bir özveri ile kendilerini eğitmeye çalıştıkları ve yeniliklere açık oldukları gözlemlenmiştir.

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan öğretmen kaynaklı sorunlara ilişkin diğer bir kod **beklentinin yüksek olması**’ dır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Çünkü biz çocuktan proje bekliyoruz kendi için en başta ama hani belirli düzeyde çok büyük çaplı bir şeyler yapmasın ama bir üniversite ayağı olsun, kütüphaneyi etkili kullansın, kitap yayınlama aşamasını bilsin. Bir belgesel çekecekse onu yaşamalı. Ama hani konu çerçevesinde bu düzeyde fırsatları da sunmak gerekiyor gibi geliyor. Çocuk bununla çok diretiyor ve işte hani bunlara katılmak istemiyor o düzeyde de tabi çocuğu iyi bilmek iyi tartmak lazım, çocuğa göre de duruş sergilemek lazım”

“ Yani olaylara hep yüksek kalitede bakıyoruz ama mevcut, elimizdeki imkânlarla ne yapabiliriz bakmamız daha doğru olabilir, daha gerçekçi olabilir. Beklentileri yüksek tutmak gibi hatalar da yapabiliyoruz.”

“ Ö5: ama yaparken eğlenmek istiyoruz

Ö11: evet çocuğuz hocam, daha 18 yaşına çok var

Öğretmen: şimdi bakın arkadaşlar olayı böyle hep küçük çaplı bakmayalım. Biraz sınırlarımızı aşın. Büyük düşünün.

Ö9: bu çok ağır geldi.

Öğretmen: ne seçeceğiz

Ö8: Üstesinden gelebileceğimiz bir şeyler olsun.”

“ Ö11: Biri basit, biride ağır kaldı. Bizden çok şey istiyorsunuz. Ailelerimizde öyle.”

Beklentinin yüksek olması kodu “biri basit, biride ağır kaldı. Bizden çok şey istiyorsunuz. Ailelerimizde öyle”, “üstesinden gelebileceğimiz bir şeyler olsun” ve “yani olaylara hep yüksek kalitede bakıyoruz ama mevcut, elimizdeki imkânlarla ne yapabiliriz bakmamız daha doğru olabilir, daha gerçekçi olabilir. Beklentileri yüksek tutmak gibi hatalar da yapabiliyoruz” gibi ifadelerden anlaşılacağı üzere uygulamada öğretmen kaynaklı sorunlardan biri olarak yer almıştır

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan öğretmen kaynaklı sorunlara ilişkin son olarak **motivasyon engelleyici davranış** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ bulduğunuz isim sizleri ifade etmeyen, çok basit bir kelime olmuş. Biraz daha içeriği ifade etsin. Çok üzerinde durmadan ve düşünmeden karar vermişsiniz.”

“ Öğrt.3(Öğretmen): bu işte, bilmiyorsunuz hiçbir şey araştırmıyorsunuzda. Birde ben bilirim havalarda geziyorsunuz. Biraz dikkat edin, biraz daha özenli çalışın. Konuşmaktan birbirinize laf yetiştirmekten çizimleriniz çok kötü oldu. Diğer gruplara bakın örnek alın biraz. Grubun da sürecini etkiliyorsunuz. Artık yeter. Daha dikkatli olun. İşin bilincinde değilmişsiniz gibi davranıyorsunuz.”

“ bu ne böyle bir şeye benzemiyor. Ne yapıyorsun sen? (Proje dışı bir öğretmenin gelip müdahil olması sonucu. Öğretmen gititikten sonra, öğrencinin ifadeleri.)

Ö7: Öğretmenim moralim çok bozuldu. Bir şeyde söyleyemedim. Sözlerinden dolayı bunu artık yapmak istemiyorum.”

Motivasyon engelleyici davranış kodu “öğretmenim moralim çok bozuldu. Bir şeyde söyleyemedim. Sözlerinden dolayı bunu artık yapmak istemiyorum”, “bulduğunuz isim sizleri ifade etmeyen, çok basit bir kelime olmuş. Biraz daha içeriği

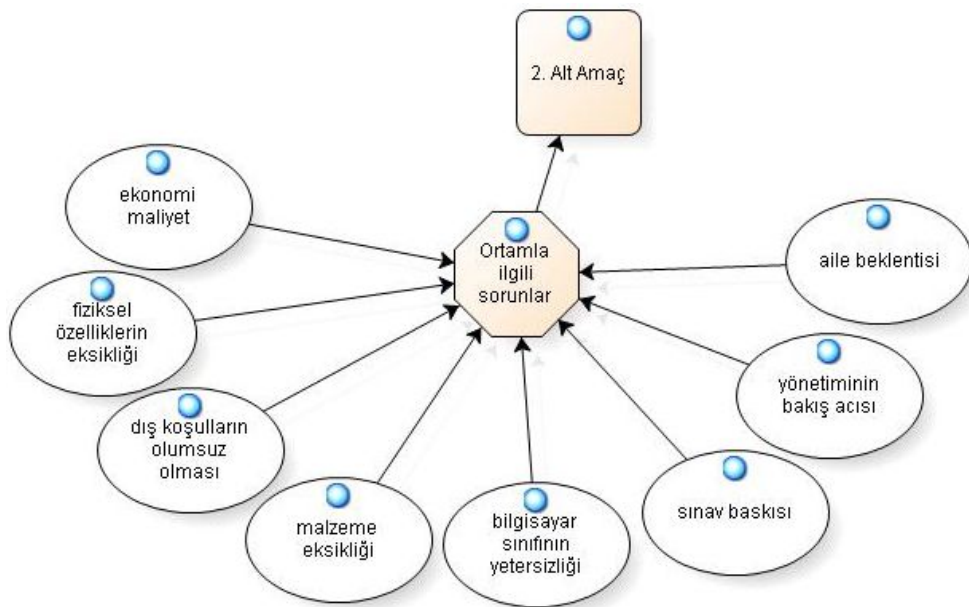
ifade etsin. Çok üzerinde durmadan ve düşünmeden karar vermişsiniz” gibi ifadelerden anlaşıldığı üzere uygulamada öğretmen kaynaklı sorunlardan biri olarak yer almıştır. Planlama basamağının konu belirleme sürecinde öğretmen kimi grupların belirlemiş olduğu grup adı, proje konusu, süresi gibi kararlara ilişkin olumlu ve olumsuz yorumlar yapmıştır. Öğrencilerin aldıkları kararlara ilişkin öğretmenin yapmış olduğu yorumlardan etkilendikleri görülmüştür. Kimi öğrencilerin öğretmenlerin kullandığı olumsuz eleştiriden duygusal olarak etkilendiği görülmüştür.

4.2.3. Ortam Kaynaklı Sorunlar

PTÖ uygulamasında karşılaşılan **ortam (eğitim ortamı) kaynaklı sorunlara** ilişkin yapılan içerik analizi sonucu Şekil 39’daki alt tema ve kodları modeli verilmiştir.

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan **ortam kaynaklı sorunlara** ilişkin ekonomi maliyet, fiziksel özelliklerin eksikliği, dış koşulların olumsuzluğu, malzeme eksikliği, bilgisayar sınıfının yetersizliği, sınav baskısı, yönetiminin bakış açısı ve aile beklentisi gibi kodlar oluşturulmuştur.

Şekil 39 Araştırmanın 2. Alt Amacının Ortam Kaynaklı Sorunlara İlişkin Kodlar

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan ortam kaynaklı sorunlara ilişkin ilk olarak **ekonomi maliyet** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ bölgesel kaynaklar ve yerel yaklaşımlar bu noktada sizin proje tabanlı bakışınızda kaynak oluşturacak çerçeve yani burada önemli olan şu bence proje eşittir para mantığı var. Ekonominiz doğrultusunda projelerinizi yönlendirirsiniz.”

“ proje tabanlı uygulamada tekrar ediyorum, bilim sanat merkezleri sürekli bu süreç içerisinde olduğum için ekonomik olarak ciddi desteklenmelidir. Hakikaten burada maliyetlerin desteklenmesi birilerin bu sürece katılmakta gerekiyor, maddi kaygıları da doğuruyor.”

“ hep dediğim gibi organizasyon işleri. Ciddi manada zaman ve ekonomik destek gerektiren işler. Proje tabanlı eğitim sürecinde karşılaşılabilecek en belirgin sorunlardan birisidir.”

Ekonomi maliyet kodu “ekonominiz doğrultusunda projelerinizi yönlendirirsiniz”, “ekonomik olarak ciddi desteklenmelidir”, “hakikaten burada maliyetlerin desteklenmesi birilerin bu sürece katılmakta gerekiyor, maddi kaygıları da doğuruyor” ve “ciddi manada zaman ve ekonomik destek gerektiren işler” gibi ifadelerden anlaşılacağı üzere uygulamada ortam kaynaklı sorunlardan biri olarak yer almıştır. Süreç içerisinde proje çalışması için ekonomik destek gereklidir. Okul aile birliği, veliler ve sponsorlarla ekonomik olarak desteklenmesiydi proje çalışması sektöre uğrayabilirdi.

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan ortam kaynaklı sorunlara ilişkin ikinci kod **fiziksel özelliklerin eksikliği** ' dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Bunun en büyük nedeni sorun olarak çıkmasının en büyük nedeni bir boyayı hazırlarken yani yanındaki boyayı ya da tonlamasını yaparken normal kâğıda, tuvale, çizdiğinizde çok az miktarda boya karıştırıyorsunuz burada mecburen çok karıştırmak zorundasınız.”

“ Genelde burada bir itirafta bulundum ve hani en son boyaları fırçaları falan temizlemek zor, zordu yani, yarım saat boyunca hep suyla uğraşıyorduk birde arkadaşımın dediği gibi elimiz falan hep boya oluyordu kuruyordu.”

“ Program çok güzeldi, dört dörtlüksü ama burada iki tane sorun bunları ister istemez engelliyordu. Fiziki şartlar ve sınav baskısı.”

“Fiziksel olarak o kadar eksikizki. Kütüphanemiz yok. Araştırmalarda internetten yapmak zorunda kaldık. Daha bir sürü sıkıntı oldu. Merdiven, kova vb malzemelerde sıkıntı yaşandı. Sınıflarda pencereler bozuktuk, ışıklandırmada sorunlar oldu.”

“N... birde cam açabilirsin istiyorsan (Öğrenci pencerenin açıldığında kapının çarptığını söyledi.) ha pardon o zaman.”

“ (Kapı açılıyor ve Müzik öğretmenlerim geliyor ve ara verilip verilmeyeceğini ve sınıfın havalandırılması gerektiğini söylüyorlar.)”

“ burası çok dar”

“ duvarın sıvanması geç kaldığı için program bir iki gün aksadı.”

“ Bugün duvara geçme umuduyla gittim ama duvar hala hazır değildi. Bu biraz sinir bozucuydu. Çünkü biz eskizi bitirmiştik ve yapılacak başka bir şey yoktu. Ama yinede birkaç eskiz daha çizdik ve bu günümüz bekleyerek geçti.”

Fiziksel özelliklerin eksikliği kodu “bugün duvara geçme umuduyla gittim ama duvar hala hazır değildi. Bu biraz sinir bozucuydu. Çünkü biz eskizi bitirmiştik ve yapılacak başka bir şey yoktu”, “burası çok dar”, “kapı açılıyor ve Müzik öğretmenlerim geliyor ve ara verilip verilmeyeceğini ve sınıfın havalandırılması gerektiğini söylüyorlar” ve “fiziksel olarak o kadar eksikizki. Kütüphanemiz yok. Araştırmalarda internetten yapmak zorunda kaldık. Daha bir sürü sıkıntı oldu. Merdiven, kova vb malzemelerde sıkıntı yaşandı. Sınıflarda pencereler bozuktu, ışıktandırmada sorunlar oldu” gibi ifadelerden anlaşıldığı üzere uygulamada ortam kaynaklı sorunlardan biri olarak yer almıştır.

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan ortam kaynaklı sorunlara ilişkin üçüncü kod **dış koşulların olumsuzluğu**’ dur. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ dışarı çok güneşli olduğu için su bazlı boyalar kullandığınız için boyalarınız çok çabuk kuruyor ve birazcık zevksiz hale geliyordu. Özellikle fırçanın sapında, elinizde kuruyan boyalar ya da işte karıştırdığınız yerde kuruyan boyalar çalışmanızda sıkıntı yarattı bence”

“ boyaları taşımak sürekli götür getir bunları daha yakın bir yerde muhafaza edemez miydik, okul girişi falan sürekli aşağıya götür getir zor oluyordu sonra okul girişine bıraktık”

“ çok yorulduk bide hava şartları pek şey değildi. Bir gün yağmurlu bir gün güneşliydi. Bir de ben köşede böceklerle iç içe çalıştım. O yönden de biraz şikâyetçiyim.”

“ ulaşım problemlerinden dolayı bazı grup üyelerimizin geç gelme ya da erken gitmek zorunda kaldılar bu da biraz zamanımızdan çaldı”

“ Ve büyük bir şevkle dışarı çıktık. Hava çok sıcaktı ve bir çadır kurduk”

“ Zaten duvar çok büyüktü. Bugün kurulan çadır uçtu, sarsıldı. Çok badireler atlattık. Sıcaktan bayıldık.”

Dış koşulların olumsuzluğu kodu “zaten duvar çok büyüktü. Bugün kurulan çadır uçtu, sarsıldı. Çok badireler atlattık. Sıcaktan bayıldık”, “ulaşım problemlerinden dolayı bazı grup üyelerimizin geç gelme ya da erken gitmek zorunda kaldılar bu da biraz zamanımızdan çaldı”, “bir gün yağmurlu bir gün güneşliydi. Bir de ben köşede böceklerle iç içe çalıştım” ve “boyaları taşımak sürekli götür getir bunları daha yakın bir yerde muhafaza edemez miydik? okul girişi falan, sürekli aşağıya götür getir zor oluyordu sonra okul girişine bıraktık” gibi ifadelerden anlaşılacağı üzere uygulamada ortam kaynaklı sorunlardan biri olarak yer almıştır.

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan ortam kaynaklı sorunlara ilişkin diğer bir kod **malzeme eksikliği**’ dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Düzenlenme aşamasında bazı malzemelerin temini sağlanmalı, aksaklıkların, maddi imkânların sağlanması lazım. Mesela burada merdiven olmadığı için ve duvarlar yüksek olduğu için merdiven bulamamıştık”

“ Kalem konusunda sorun yaşadık. Malzemelerimiz çok çabuk bitti ve eksiklikler oldu.”

“Boyalarımız, şezlonglarımız, biraz daha korumalı, biraz daha hijyenik çalışabilirdik çünkü boyalar falan döküldü. Çalışma alanımızla ilgili boya, fırça, eldiven vb. malzemelerimizde eksiklik oldu.”

“ Ortamın eksikliği, bize atölyeler sağlansaydı. Ben şu anda malzeme bulamadığım için daha tasarruflu nasıl kullanabilirim diye düşünüyorum. Nerden nasıl kısıtlamaya gidebilirim bunu kestirmeye çalışıyorum. Ben biraz daha malzeme konusunda desteklenebilseydim. Daha yeni şeyler, farklı şeyler çocuklar tarafından üretilip ortaya çıkabilirdik.”

“ Öğretmen: 12 bilgisayar vardı 3 ü bozuktu
Ö10: 3 mü bozuktu? Daha fazlası bozuktu hocam. 3’ü çalışıyordu.”

“çizim yaptığımız kalemler çok zor siliniyordu bu bizim grubun büyük problemlerinden biri oldu.”

“Boyalarımız çok azalmıştı. Bu resimdeki renklerin belirlenmesinde çok etkili oldu. Saat kulesini daha az kullandığımız renklerden olan sarı ve yeşile boyadım. Uzaktan baktığımda resim biraz boş görünüyordu.”

“ Duvarda kalem kıtlığı yaşamamıza rağmen yerlerimizi belirledik.”

Malzeme eksikliği kodu “duvarda kalem kıtlığı yaşamamıza”, “boyalarımız çok azalmıştı. Bu resimdeki renklerin belirlenmesinde çok etkili oldu”, “çizim yaptığımız kalemler çok zor siliniyordu bu bizim grubun büyük problemlerinden biri oldu” “12 bilgisayar vardı 3 ü bozuktu, Ö10: 3 mü bozuktu? Daha fazlası bozuktu hocam. 3’ü çalışıyordu” ve “Boyalarımız, şezlonglarımız, biraz daha korumalı, biraz daha hijyenik

çalışabilirdik çünkü boyalar falan döküldü. Çalışma alanımızla ilgili boya, fırça, eldiven vb. malzemelerimizde eksiklik oldu” gibi ifadelerden anlaşıldığı üzere uygulamada ortam kaynaklı sorunlardan biri olarak yer almıştır.

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan ortam kaynaklı sorunlara ilişkin diğer bir kod **bilgisayar sınıfının yetersizliği**’ dir. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Bilgisayar sınıfında bilgisayarların bozuk olması araştırma aşamasında zaman kaybetmemizi sağladı.”

“ Bilgisayarların kullanılmaya hazır olmaması sıkıntı yarattı.”

“Ortamin, yerimizin yetersiz olduğunu, teknolojik olarak eksikliklerimizin olduğunu söyleyebiliriz. Bilgisayarlarımızın verimi ve çalışırlığı konusunda sıkıntılarımız var.”

“Öğretmen: 12 bilgisayar vardı 3 ü bozuktu
Ö10: 3 mü bozuktu? Daha fazlası bozuktu hocam. 3’ü çalışıyordu.”

Bilgisayar sınıfının yetersizliği kodu “bilgisayar sınıfında bilgisayarların bozuk olması araştırma aşamasında zaman kaybetmemizi sağladı”, “ortamin, yerimizin yetersiz olduğunu, teknolojik olarak eksikliklerimizin olduğunu söyleyebiliriz. Bilgisayarlarımızın verimi ve çalışırlığı konusunda sıkıntılarımız vardı”ve “12 bilgisayar vardı 3’ü ü bozuktu, Ö10: 3 mü bozuktu? Daha fazlası bozuktu hocam. 3’ü çalışıyordu” gibi ifadelerden anlaşıldığı üzere uygulamada ortam kaynaklı sorunlardan biri olarak yer almıştır.

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan ortam kaynaklı sorunlara ilişkin diğer bir kod **sınav baskısı**’ dır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Öğretmenim ben resme çok çok uzak kaldım. SBS Vasıtasıyla çok uzak kaldım. Neredeyse hiçbir sanatçıyı tanımıyorum. İşte birinin dediği gibi Davinci filan var. Onun dışında hep sınav için çalışıyoruz.”

“ sınav sıkıntısından hocam resme çok vakit ayıramıyorum. Bu proje sürecinde yer alırken bile ailem kaç soru çözdün bugün diyor. Bende tatil deyim diyerek, gülüyorum.”

“ Baya içimizde SBS hocam. Sıkıntı oluyor. Allaha bu proje sayesinde biraz sosyalleştim.”

“ evet sınav sıkıntısı
Ö12: problem, başlı başına problem, bu baskı hep var hocam. Şimdi buraya gelirken bile beni psikolojik olarak etkiliyor.”

Sınav baskısı kodu “öğretmenim ben resme çok çok uzak kaldım. SBS Vasıtasıyla çok uzak kaldım”, “sınav sıkıntısından hocam resme çok vakit ayıramıyorum. Bu proje sürecinde yer alırken bile ailem kaç soru çözdün bugün diyor. Bende tatil deyim diyerek, gülüyorum”, “baya içimizde SBS hocam. Sıkıntı oluyor. Allahtan bu proje sayesinde biraz sosyalleştim” ve “evet sınav sıkıntısı, Ö12: problem, başlı başına problem, bu baskı hep var hocam. Şimdi buraya gelirken bile beni psikolojik olarak etkiliyor” gibi ifadelerden anlaşıldığı üzere uygulamada ortam kaynaklı sorunlardan biri olarak yer almıştır.

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan ortam kaynaklı sorunlara ilişkin diğer bir kod **yönetimin bakış açısı**’dır. kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ bu idareye kalmış bir şey, bize kalsa biz devam ettiririz. Ama idari kararlar bizleri bağlıyor. Yani sonuçta biz uygulayıcıyız. Hani ne derece bilim sanatlarda programları, faaliyetleri öğretmen belirliyor denirse de idarecinin bunda rolü çok büyük. Yani eğer ki bizim şu andaki müdürümüz bunu devam ettirmek isterse bu çok daha güzel şekillenecektir. Bireysel de bu yapılsa daha gelişecek. Ama tabi ki bunlar idari kararlar sonuçta.”

“Uygulama sırasında karşılaşılan sorunlara idarenin de olumlu yaklaşması gerekiyor. Onun da yardım edebileceği şeyler var. En azından malzeme veya zaman, mekân açısından, onların desteği de çok önemli. İzinler, okulun bakış açısı, yani idarenin bizim karşıımızda yanımızda olduğunu hissetmemizde çok fayda var. Zaman zaman düşman kuvvetler gibi algılanıyoruz. O çok yanlış.”

“ İdarecilerin konuyu özümsemediyse, olay sadece ek ders olarak algılanıyorsa, böylelikle çok noktada kısıtlıyorlar. Mesela dün duyduğum bir şey şöyleyim, özel yetenek öğretmeni sadece 9 saat özel yetenek çalışacak, bunu proje tabanlı öğretim yöntemine uygulayın, haftada 9 saat yıla vurun ne kadar verim alabilirsiniz proje çalışmanızda. Bu gibi sürekli bir belirsizliğin olması motivasyonumuzun düşmesine neden oluyor.”

“ bizim dışımızdaki etmenlerin idare, bakanlık, milli eğitim, yönetmeliklerin bir an önce bizim açımızdan olumlu olarak değiştirilmesi bu kurumlar için çok ama çok olumlu olacaktır.”

Yönetimin bakış açısı kodu “ama tabi ki bunlar idari kararlar sonuçta”, “bu idareye kalmış bir şey, bize kalsa biz devam ettiririz. Ama idari kararlar bizleri bağlıyor. Yani sonuçta biz uygulayıcıyız. Hani ne derece bilim sanatlarda programları, faaliyetleri öğretmen belirliyor denirse de idarecinin bunda rolü çok büyük”, “Uygulama sırasında karşılaşılan sorunlara idarenin de olumlu yaklaşması gerekiyor. Onu da yardım edebileceği şeyler var. En azından malzeme veya zaman, mekân açısından, onların desteği de çok önemli. İzinler, okulun bakış açısı, yani idarenin bizim karşıımızda

yanımızda olduğunu hissetmemizde çok fayda var”, ne kadar verim alabilirsiniz proje çalışmanızda. Bu gibi sürekli bir belirsizliğin olması motivasyonumuzun düşmesine neden oluyor” ve “bizim dışımızdaki etmenlerin idare, bakanlık, milli eğitim, yönetmeliklerin bir an önce bizim açımızdan olumlu olarak değiştirilmesi bu kurumlar için çok ama çok olumlu olacaktır” ifadelerden anlaşıldığı gibi uygulamada ortam kaynaklı sorunlardan biri olarak yer almıştır.

PTÖ uygulamasında yaşanan sorunlardan ortam kaynaklı sorunlara ilişkin son olarak **aile beklentisi** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ ben babamın zoruyla geldim. Aslında babamın beklentisi burada çok bilgi edinmek değil. Daha çok arkadaşlarımla olmam. Daha fazla hareket etmemi istemesi. Bazı arkadaşlara bakıyorum. Buraya gelirken anlaşma yapmış aileleriyle. 10 gün buraya gelecekmiş. Bunun karşılığında, 10 gün hep soru çözecekmiş. Düşünün artık aile ile yapılan anlaşmayı.”

“ Ö5: o duvarda, odana ne yaptığımı karışıyorlar benim kendi odama. Duvara şöyle yapabilirsin. Böyle olsun, yok bu olmasın falan. Düşününün artık.”

Aile beklentisi kodu “ben babamın zoruyla geldim. Aslında babamın beklentisi burada çok bilgi edinmek değil. Daha çok arkadaşlarımla olmam” ve “bazı arkadaşlara bakıyorum. Buraya gelirken anlaşma yapmış aileleriyle. 10 gün buraya gelecekmiş. Bunun karşılığında, 10 gün hep soru çözecekmiş. Düşünün artık aile ile yapılan anlaşmayı” gibi ifadelerden anlaşıldığı üzere uygulamada ortam kaynaklı sorunlardan biri olarak yer almıştır. Ailenin bakış açısının proje sürecinin gidişatını ve yapısını etkilemede önemli bir unsur olduğu gözlemlenmiştir. Bunun dışında proje sürecinde ailenin olumsuz etkileri en aza indirmeye çalışılmıştır. Bunu sağlayan en önemli neden ise uygulamanın yaz tatilinde yapılıyor olmasıdır.

4.3. Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmanın üçüncü alt amacı olan, “ öğrencilerin proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanmış olan resim proje uygulamasına ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusunun yanıtını oluşturulan bulgulara ve yorumlarına yer verilmiştir.

İçerik analiziyle elde edilen bulgular temel alınarak yorumlar sunulmuştur. Bu kapsamda öğrencilerle yapılan odak grup görüşme verilerine dayalı olarak içerik analizi yapılmıştır. Uygulamayı gerçekçi bir biçimde yansıtmak amacıyla odak grup görüşme verilerinden ve video görüntülerinden alıntılar yapılmıştır.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinde elde edilen **öğrenci görüşleri** aşağıdaki Şekil 40'da alt tema başlıkları ve kodları modeli verilmiştir.

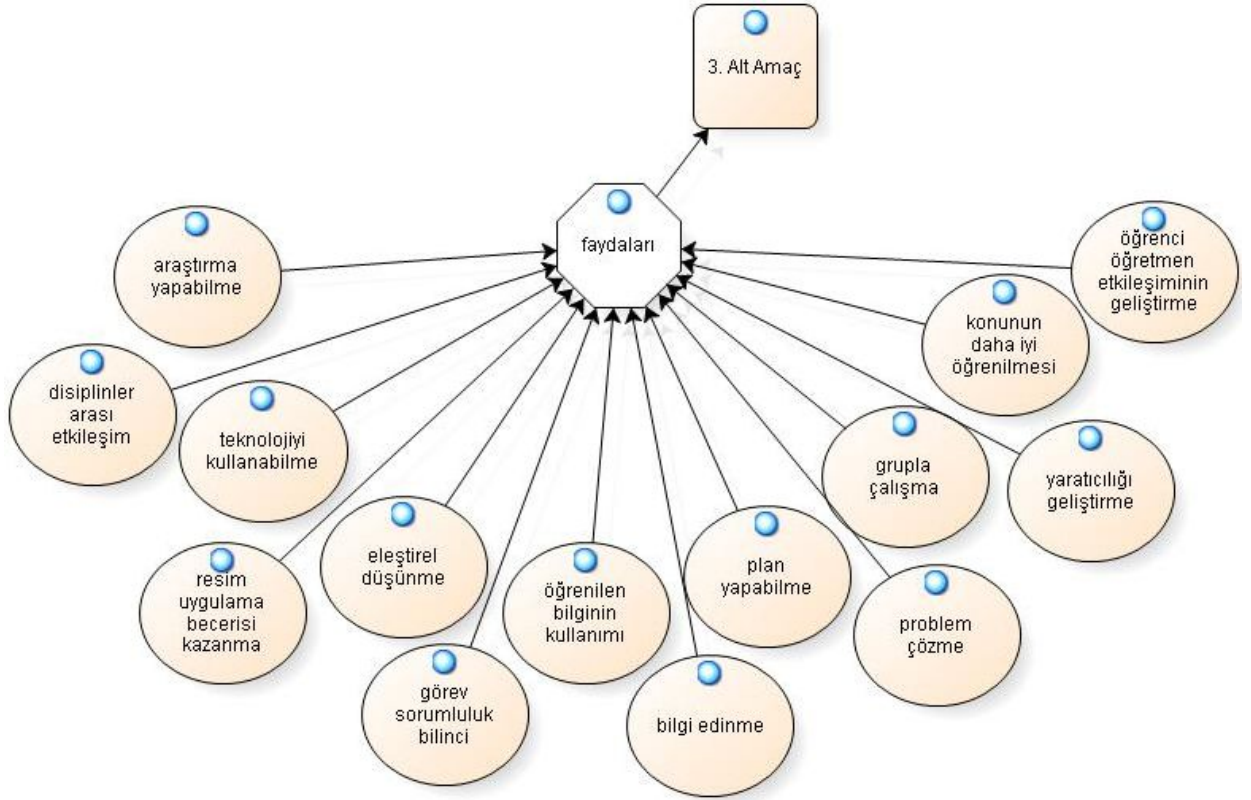
PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinde elde edilen **öğrenci görüşlerine** ilişkin faydaları, zorlukları, motivasyon ve genelleme (olumlu, olumsuz, öneriler) olmak üzere dört alt tema oluşturulmuştur. Öğrencilerin proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanmış olan resim proje uygulamasına ilişkin görüşlerinin **faydaları** temasında; disiplinler arası etkileşim, konunun daha iyi öğrenilmesi, öğrenci öğretmen etkileşimini geliştirme, bilgi edinme, problem çözme, görev sorumluluk bilinci, yaratıcılığı geliştirme, araştırma yapabilme, plan yapabilme, grupla çalışma, öğrenilen bilginin kullanımı, teknolojiyi kullanabilme, eleştirel düşünme ve resim uygulama becerileri kazanma gibi; **zorlukları** temasında; motivasyon eksikliği, zaman problemi, araç gereç eksikliği, resim uygulama becerisine ilişkin ve devamsızlık gibi; **motivasyon** temasında; çizim yapmak, öz güven hissetmek, ürün sergileme (paylaşım), duvar boyama etkinliği ve sunu hazırlamak gibi **genellemeye (olumlu, olumsuz)** ilişkin **olumsuz olarak**, yorucu ve sıkıcı olması, grup çalışmasını sevmeme, zaman problemi, yükümlülüklerin fazla olması, **olumlu olarak**, başarı duygusu, bilgi edinme, yaşadığı ortamla ilişkilendirme, öğrenmeyi kolaylaştırması gibi kodlar belirlenmiştir.

Aşağıda kodlar; faydaları, zorlukları, motivasyon ve genelleme (olumlu, olumsuz) olmak üzere 4 ana tema altında ayrıntılı olarak verilmiştir.

4.3.1. Faydaları

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden **faydalarına** ilişkin alt tema başlıkları ve kodları Şekil 41'deki modelde verilmiştir.

Şekil 41 Araştırmanın 3. Alt Amacının Faydalar Temasına İlişkin Kodlar

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden **faydalarına** ilişkin araştırma yapabilme, disiplinler arası etkileşim, teknolojiyi kullanabilme, resim uygulama becerileri kazanma, eleştirel düşünme, görev sorumluluk bilinci, öğrenilen bilginin kullanımı, bilgi edinme, plan yapabilme, problem çözme, grupla çalışma, yaratıcılığı geliştirme, konunun daha iyi öğrenilmesi ve öğrenci öğretmen etkileşimini geliştirme gibi kodlar oluşturulmuştur.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden **faydalarına** ilişkin ilk olarak **araştırma yapabilme** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Bir çalışma öncesi, nasıl bilgi toplayıp, araştıma yapılacağını daha sonra çizim aşamasında neler yapılacağını öğrendim.”

“ bence bilgi toplamada bir sanat tarihçi tanıdığımdan bilgi almam bana çok şey kattı. Araştırmalarımda bana çok yardımcı oldu. Bu projede her çeşit araştırma yapabileceğimi öğrendim.”

“ özellikle cumhuriyet dönemi için yapılan araştırma ve binaların önemi, ulus meydanı ve cumhuriyet mimarisini derinlemesine araştırma yapabilmemi sağlaması açısından önemliydi.”

“ Ankara kalesini araştırdıktan sonra falan mesela orada da yaşayan insanları da yani öğreniyorsunuz onları mesela bir şehirde yaşayan bir Ankara’nın dışında yaşayan insanların kültür farkı değil de böyle ne bileyim fark oluyor yaşama farkı ya bunları da araştırma yaparken öğreniyorsunuz.”

“ Ankara’yı başka şekilde de araştırı bilirdik ama burada duvara geçmeden bunu bir ön çalışma şeklinde araştırdık.”

PTÖ uygulamasının **faydaları** temasının **araştırma yapabilme** kodu “bir çalışma öncesi, nasıl bilgi toplayıp, araştırma yapılacağını daha sonra”, “Bu projede her çeşit araştırma yapabileceğimi öğrendim”, “mimarisini derinlemesine araştırma yapabilmemi sağlaması açısından önemliydi”, “Ankara’yı başka şekilde de araştırı bilirdik ama burada duvara geçmeden bunu bir ön çalışma şeklinde araştırdık” gibi öğrenci ifadelerden anlaşıldığı üzere uygulamanın faydalarından birisidir. “Araştırma yapabilme becerisi kazandırma” Bilim ve Sanat Merkezi yönergesinde de yer aldığından önemli bir kod olarak karşımıza çıkmıştır.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden **faydalarına** ilişkin ikinci kod **disiplinler arası etkileşim’** dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Süre içerisinde, eskizleri oluştururken farklı alanlardan öğrendiğim bilgileri 2 boyutlu yüzeye çizmeyi ve öğrendiklerimi canlandırdığımı düşünüyorum. Buda benim için yararlı oldu.”

“ Farklı alanları bir araya resimle, sanatla bir bütün oluşturduk.”

“ Karma çalışmaların olduğu zamanlardı. Nedeni ne gelince daha etkili olduğunu düşünüyorum. Tek başına olmaktansa başka alanlarla ilgisini bulmak, onları bir arada bir şeyler yapmak daha etkili geliyor bana. İkisini de daha iyi algılamasını sağlıyor.”

“ bence yani hani başka branşlarla görüşmemiz çok iyi oldu çünkü biz hani sadece araştırdık, ama Ankara da müzik ve müzik festivali tiyatroyla ilgili şeyler araştırmıştık işte sokak çalgıcılarını falan ama mesela bizim o büyük balerin elinde bir maske var tiyatroyu simgelesin diye maske koyduk, o maskenin mesela böyle tüy yerine süs olarak buğday taneleri yaptık, mesela buğday taneleri bizim aklımıza gelmemiştir ama yine coğrafya dersinde orada aldığımız bilgilerle oraya coğrafyayı koyalım dedik bunun dışında o opera binası da aklımıza gelmemiştir ama işte müzik öğretmenlerimiz falan çok bahsedince onu da koymaya karar verdik böyle katkıları oldu projemize bence çok, gerekliydi”

PTÖ uygulamasının **faydalarına** ilişkin **disiplinler arası etkileşim** kodu “farklı alanları bir araya resimle, sanatla bir bütün oluşturduk”, “tek başına olmaktansa başka alanlarla ilgisini bulmak, onları bir arada bir şeyler yapmak daha etkili geliyor bana. İkisini de daha iyi algılamasını sağlıyor” ve “ bence yani hani başka branşlarla görüşmemiz çok iyi oldu bu süreçte en güzel yanı farklı branşların birleşip bir çalışmada somut bir hale gelmesi oldu” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın faydalarından birisidir. PTÖ uygulamasının “disiplinler arası yaklaşım” özelliği, birebir Bilim ve Sanat Merkezi yönergesinde yer alan eğitim özelliği ile örtüşüyor olması açısından sürecin önemli faydalarından birisi olarak karşımıza çıkmıştır.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden faydalarına ilişkin üçüncü kod **teknolojiyi kullanabilme**’ dır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ ben teknoloji kullanımı ile ilgili olarak sunularımızı hazırlamada, dosyaların doldurulması aşamasında, dosya kapak tasarımı, movie maker kullanımı, video ses ekleme gibi işlemleri yaptım. Grup arkadaşlarımla her türlü bilgisayarla ilgili sorunlarında yardımcı oldum. İletişimizi face, msn den yaparak daha hızlı birbirimize ulaştık.”

“bir ara çizdiğimiz eskizlerin fotoğraflarını çekip photosop programında birleştirerek boyamaya çalıştık. Nasıl olacağını görmek için.”

PTÖ uygulamasının **faydalarına** ilişkin **teknoloji kullanımı** kodu “sunularımızı hazırlamada, dosyaların doldurulması aşamasında, dosya kapak tasarımı, movie maker kullanımı, video ses ekleme gibi işlemleri yaptım” ve “çizdiğimiz eskizlerin fotoğraflarını çekip photoshop programında birleştirerek boyamaya çalıştık” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın faydalarından birisidir. Süreç içerisinde bilgisayar, fotoğraf makinesi ve video kullanımı ile ilgili olumlu dönütler sağlamıştır.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden **faydalarına** ilişkin diğer bir kod **resim uygulama becerisi kazanma**’ dır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Boyaları kullanma konusunda yararlı oldu.”

“ Rengin farklı tonlarını elde etmenin baya bir zor olduğunu öğrendim yani bunları kazandım.”

“Reference 4 - 0,14% Coverage, ben insanı hiç çizemediğimi düşünüyordum hani insan figürleri açısından bana yararlı olduğunu düşünüyorum”

“ örneğin boyut ayarlama da ondan sonra boya teknikleri konusunda birçok şey öğrendim, bunlar teknik olarak bu projenin bana katkıları.”

“ bir resimde güzel kılan aslında o tonları yakalayabilmek,”

“ başka renklerle de karıştırarak yapabiliriz, beyaz karıştırınca maviye farklı bir rengini bulmuştum, maviye mesela yeşil, mor, kırmızı, sarı katıp yine beyazla, siyahla açıp ya da koyulaştırılabilir”

“ boyayı hazırlarken yani yanındaki boyayı ya da tonlamasını yaparken normal kağıda, tuvale, çizdiğinizde çok az miktarda boya karıştırıyorsunuz burada mecburen çok karıştırmak zorundasınız”

“ birde dışarı çok güneşli olduğu için su bazlı boyalar kullandığımız için boyalarımız çok çabuk kuruyor”

“ yani geometri ile birleştirilerek, birçok şey yapılabilir ben zaten genellikle tasarımlarımı böyle yaptım. Düşündüğüm için örneği, burada kalenin duvarlarına yapılan çizimlerim, grafiti”

“ Mesela bir kağıt üzerinde de bir şey çizmeyi de öğrenebiliriz ama bunu duvara yapmak daha zor. Çok daha büyük boyutlarda olduğu için bu kağıtta yaptığımız bir şey gibi değil, boyayı kağıda sürdüğümüzde farklı olabilir ama duvara yaptığımızda daha farklı bir sonuç elde ediyoruz.”

PTÖ uygulamasının **faydalarına** ilişkin **resim uygulama becerisi kazanma** kodu “Boyaları kullanma konusunda yararlı oldu”, “Rengin farklı tonlarını elde etmenin baya bir zor olduğunu öğrendim yani bunları kazandım”, “örneğin boyut ayarlama da ondan sonra boya teknikleri konusunda birçok şey öğrendim, bunlar teknik olarak bu projenin bana katkıları” ve “bir resimde güzel kılan aslında o tonları yakalayabilmek” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın faydalarından birisidir.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden **faydalarına** ilişkin diğer bir kod **eleştirel düşünme’** dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ tartışmakta çok iyiydi hani onu oraya koymayalım ya da şu başka renk olsun gibi arkadaşlarımızla konuşmak bence büyük bir kazanç hem yeni fikirler öğreniyorsunuz hem de başka insanların yaratıcılığını ve fikirlerini kullanmayı öğrenmek bence gerçekten iyi bir şey”

“ daha önce insan figürlerini öyle özenle çizmeye çalışmamıştım hatta ben insanı hiç çizemediğimi düşünüyordum. Fakat hocalarımız ve arkadaşlarımızın eleştirileri ve yönlendirmeleri ile daha çizmeye başladım.”

“ araştırma kısmında o kadar etkili değildim ama kompozisyon aşamasında daha etkili olduğumu düşünüyorum. Eleştiriler yaparak ve çizimler konusunda fikirlerimi paylaşarak iyi bir resim oluşturduk.”

“ yani bence eklenmesi gereken bir şey yoktu ama çıkarılmasını düşündüğüm bir şey vardı”

“ Eksik ve güzel yönlerimi görmemi sağladı”

PTÖ uygulamasının **faydalarına** ilişkin **eleştirel düşünme** kodu “arkadaşlarımızla konuşmak bence büyük bir kazanç hem yeni fikirler öğreniyorsunuz hem de başka insanların yaratıcılığını ve fikirlerini kullanmayı öğrenmek bence gerçekten iyi bir şey”, “arkadaşlarımızın eleştirileri ve yönlendirmeleri ile daha çizmeye başladım” ve “eleştiriler yaparak ve çizimler konusunda fikirlerimi paylaşarak iyi bir resim oluşturduk” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın faydalarından birisidir.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden **faydalarına** ilişkin diğer bir kod **görev sorumluluk bilinci’** dir. kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Benim mesleğim mimarlıktı. Projedeki görevim liderlikti. Mimar olmak istediğim için seçtim. İlk o aklıma geldiği için seçtim. Lider olmamı arkadaşlarım seçti. Bu görevi yapabileceğimi söylediler.”

“ Benim mesleğim tasarımcıydı. Projede görevim yazmanlık ve denetleyicilikti. Yazman olmayı ben seçtim düzenli bir şekilde yapabileceğime inanıyordum. Tasarımcı olarak kıyafetlerin çizimlerini yaptım ve duvara aktardım.”

“ şeyde dosyaları genelde ben yazdım yazıcı ben gibiydim”

“ ben işte dedi zaten zaman koordinatörü oldum, bu konuda üstüme düşeni yaptığıma inanıyorum”

“ neyi ne zaman yapacağımızı düzenledim bir bakıma arkadaşlarımı yönlendirdim grup arkadaşlarımı”

“ Grup içerisinde bir birimizi sevmek zorunda değildik ama saygılı olmaya dikkat ettik.”

“ grup arkadaşım mesela her görevi yapıyor yerine getiriyor verilen görevi yerine getiriyor”

PTÖ uygulamasının **faydalarına** ilişkin **görev sorumluluk bilinci** kodu “ilk o aklıma geldiği için seçtim. Lider olmamı arkadaşlarım seçti. Bu görevi yapabileceğimi söylediler”, “Tasarımcı olarak kıyafetlerin çizimlerini yaptım ve duvara aktardım”, “grup arkadaşım mesela her görevi yapıyor yerine getiriyor verilen görevi yerine

getiriyor” ve “grup içerisinde bir birimizi sevmek zorunda değildik ama saygılı olmaya dikkat ettik” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın faydalarından birisidir.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden **faydalarına** ilişkin diğer bir kod **öğrenilen bilginin kullanımı**’dır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Konular hakkında bilgi topladıktan sonra, bilgilerin etkisiyle duvara eskizleri aktarım aşamasından büyük zevk aldım. Keçi, efe kıyafetli figürleri çizerken zevk aldım.”

“Ankara’nın geleceğini çizmek istiyordum, aklımda zaten bir şey oluşmuştu, onları da çizdim zaten”

“mesela neler çizdin, Ö2: mesela Atakule, köprü”

“Duvara bilgilerimiz ışığında aktarmak, kağıt değil sonuçta etkisiz küçük bir alanda değil de, daha büyük bir alana aktarmak daha etkili oldu. Herkesin görebileceği bir alan oldu. Öğrendiğimiz şeylerin zihnimizdeki öğrendiğimiz soyut kavramları somut hale getirmiş olduk.”

“Bir de şey var hani geçmişimizi bilmeden, geleceğe gidemeyiz diye mecburen tekrarlamak zorundaydık. Bu bize önce anlamsız geldi ama ürün aşamasında daha verimli olmamızı sağladı. Ne çizeceğimizi, hangi biçimleri nerede kullanacağımızı yönlendirmiş oldu. Bilgi olmadan yorum yapamayacağımızı öğrendik.”

“Özellikle o çapayı falan, Jülyen sütununu kullanmamız ben biz bilmiyorduk, o yüzden Ankara geleceğinde onları kullanmam çok daha iyi oldu benim için,”

“Mesela opera binası, çapa, ak köprü, örgü ören kadın bana çok şey ifade ediyor artık.”

PTÖ uygulamasının **faydalarına** ilişkin **öğrenilen bilginin kullanımı** kodu “bilgi topladıktan sonra, bilgilerin etkisiyle duvara eskizleri aktarım Öğrendiğimiz şeylerin zihnimizdeki öğrendiğimiz soyut kavramları somut hale getirmiş olduk”, “bir de şey var hani geçmişimizi bilmeden, geleceğe gidemeyiz diye mecburen tekrarlamak zorundaydık. Bu bize önce anlamsız geldi ama ürün aşamasında daha verimli olmamızı sağladı” ve “bilgi olmadan yorum yapamayacağımızı öğrendik” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın faydalarından birisidir.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden **faydalarına** ilişkin diğer bir kod **bilgi edinme**’dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ proje sürecini yararlı buluyorum çünkü, farklı bilgiler öğrendim. Duvar üzerine ilk defa resim yaptım. Grupla beraber nasıl çalışmam gerektiğini öğrendim. Bir çalışma öncesi, nasıl bilgi toplayıp, çizim aşamasına geçmem gerektiğini öğrendim. Bilgi toplarken kişilere başvurdum. Onlarla konuşarak Ankara hakkında bilgi aldım.”

“ilk başta araştırma yaptık, ön bilgiler edindik slayttan izledik”

“bence büyük bir kazanç hem yeni fikirler öğreniyorsunuz”

“ Ankara’nın müzik yapısını türkülerini, opera binasının önemini, Ankara’nın kıyafet kültürünün zenginliğini öğrenmem ve bunu resimlerime aktarmam güzel olduğunu düşünüyorum.”

“ önce bilgi edinmeliydik, zaten yaptığımız bu araştırma olsun, öğretmenlerin yardımıyla olsun”

“ Ankara hakkında bilmediğim şeyler öğrendim, demiştik bir tarih şeridi şeklinde başladık. Tarihine baktık, coğrafi yapısına, müzikle sanatla ilgisine baktık, gelecekte olacağı hale baktık. Ankara’yı daha iyi değerlendirmemizi sağladı bir şekilde, geçmişimizi yaşadığımız yerin geçmişini öğrendik bir şekilde. Ve hani geçmişine bakarak gelecekte ne olabileceğini iyi ve kötü ne hale gelebileceğini öğrenmiş olduk.”

“ bilmediğimiz birçok bilgiyi öğrendik özellikle tarih anlamında, bunların etkisini çok büyük,”

“ Ankara’nın farklı yönü olarak Ankara’nın mitolojik yapısını öğrendim”

“ Sonra, baya bilmediğim bazı şeyler vardı mesela çapa hikâyesi onu da öğrendim o güzel oldu”

“ resim yapsaydık işte Ankara ile ilgili herhangi bir resim yapsaydık hani hiçbir şey öğrenemezdim burada çok fazla şey öğrendik Ankara’nın tarihi işte müziği hakkında onların hiçbirini öğrenemezdik.”

PTÖ uygulamasının **faydalarına** ilişkin **bilgi edinme** kodu “proje sürecini yararlı buluyorum çünkü farklı bilgiler öğrendim”, “konuşarak Ankara hakkında bilgi aldım”, “ön bilgiler edindik slayttan izledik”, “büyük bir kazanç hem yeni fikirler öğreniyorsunuz”, “baya bilmediğim bazı şeyler vardı mesela çapa hikâyesi onu da öğrendim”, “Ankara’nın mitolojik yapısını öğrendim” ve “bilmediğimiz birçok bilgiyi öğrendik özellikle tarih anlamında” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın faydalarından birisidir.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden **faydalarına** ilişkin diğer bir kod **plan yapabilme’** dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur

“ Bir takım çalışması olduğu için süreç içerisinde nasıl çalışmamız gerektiğini ve anlaşmazlıkları nasıl giderebileceğimizi öğrendim”

“ Bir çalışma öncesi, nasıl bilgi toplayıp, çizim aşamasına geçmem gerektiğini öğrendim.”

“ Yapılan çalışmadan önce fikir aşamasındaki ön hazırlık yapılması gerektiğini öğrendim.”

“ neyi ne zaman yapacağımızı düzenledim”

“ daha çok biraz önce söylediği gibi dün, bugün, yarın ne yapacağız işte bugün eskizi tamamlayacağız, şu zamanımız var şu sürede boyayabiliriz zaman yöneticisi değil mi bu kadar zamanımız kaldı, bakın işte orada takvim var otuz haziran da bitireceğiz,”

PTÖ uygulamasının **faydalarına** ilişkin **plan yapabilme** kodu “bir takım çalışması olduğu için süreç içerisinde nasıl çalışmanız gerektiğini planlamayı öğrendim”, “bir çalışma öncesi, nasıl bilgi toplayıp, çizim aşamasına geçmem gerektiğini öğrendim” ve “ön hazırlık yapılması gerektiğini öğrendim ve planlamayı yaptık” ve “neyi ne zaman yapacağımızı düzenledim” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın faydalarından birisidir.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden **faydalarına** ilişkin diğer bir kod **problem çözme’** dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“oluşturduğumuz şeyi duvara aktarırken bazı oranlar tutmadı, onları yararlanacağımız kısımda, birde film karelere ayırıp onları boyarken çok zevk aldım.”

“Reference 2 - 0,29% Coverage, zaten boyut konusunda ilk kez böyle büyük bir yere çalıştığım için sorunlar yaşadım ama bunu da grupça oluşturduğumuz taktikle yendik. Taktiğimiz uzaktan bakma taktiğiydi. Çok orijinal değildi belki ama işe yarıyordu”

“ hatta öyle bir durumda arkadaşım ile iki tabure geliştirdik, iki tabureyi üst üste koyuyorduk ama o pek sağlam olmaz diye düşündük çünkü o tabureyi tutması gerekiyordu.”

“ Atakule’yi çiz, yap, sil yap çiz üç dört kez uğraştık”

“ grup içerisinde anlaşmazlıklarımız oldu fakat verimli bir çalışma çıkardık,”

PTÖ uygulamasının **faydalarına** ilişkin **problem çözme** kodu “boyut konusunda ilk kez böyle büyük bir yere çalıştığım için sorunlar yaşadım ama bunu da grupça oluşturduğumuz taktikle yendik” ve “öyle bir durumda arkadaşım ile iki tabure geliştirdik, iki tabureyi üst üste koyuyorduk” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın faydalarından birisidir. Öğrencilerin süreç içerisinde karşılaştıkları sorunlara çözümler ürettikleri gözlemlenmiştir. Özellikle uygulama süresince

karşılaşılan problemlere grupla hemen hızlı karar verip uygulamaya geçmişlerdir. PTÖ uygulamasında öğrencilerin problem çözme becerilerinin geliştirdiği görülmüştür.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden **faydalarına** ilişkin diğer bir kod **grupla çalışma’** dır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Bir de takım halinde çalıştığımız için, takımla nasıl çalışılır, avantajları ne dezavantajları ne onları öğrenmiş oldum.”

“ Bir takım çalışması olduğu için süreç içerisinde nasıl çalışmamız gerektiğini ve anlaşmazlıkları nasıl giderebileceğimizi öğrendim. Nasıl araştırma yapabileceğimizi ve bundan nasıl bir şeyler çıkarabileceğimizi öğrendim.”

“ Grupla beraber nasıl çalışmam gerektiğini öğrendim”

“ en büyük katkısı bence grup halinde çalışmamız çünkü biz okulda projeleri yaparken hiç grup halinde çalışmıyorduk. Bu yüzden yani grup çalışmasının öğrenmemiz bence büyük bir katkı oldu, bunu dışında bence böyle fikirlerimizi tartışmakta çok iyiydi”

“şimdi grup olaraktan güzel çalıştık bazı şeyleri paylaşmak güzeldi.”

“ ben grubun dosya tutulması, proje dosyasının oluşturulması ve çizim aşamasında, duvara aktarılması ve boyama aşamasında etkin yer aldım.”

“ neredeyse arkadaşımla yarı yarıya boya yaptık”

“ Grupla çalışmak zevkliydi.”

“ hep ortak kararlar aldık hani şu olsun mu hani soruyorduk”

“ projenin her aşamasında konuşmak gerekli yani insanların birbirinden fikirler alması gerekli bu yüzden grup olarak çalıştık”

PTÖ uygulamasının **faydalarına** ilişkin **grupla çalışma** kodu “projenin her aşamasında konuşmak gerekli yani insanların birbirinden fikirler alması gerekli bu yüzden grup olarak çalıştık”, “Grupla çalışmak zevkliydi.” “Hani biz bir ekip olarak çalıştık şöyle lider yoktu belli görevler yoktu...? kendimiz düzenledik, biz...? Yaptık, uyum oldu” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın faydalarından birisidir.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden **faydalarına** ilişkin diğer bir kod **yaratıcılığı geliştirme’** dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ bence yararlıydı, yaratıcılığımızı kullandık biz yaptığımız için daha iyi oldu yani, bize daha çok yararlı oldu. Bana işte.”

“ yaratıcılığımızı da geliştirdik. Şey deneyim edindik”

“ çünkü tanrıları falan boyarken istediğiniz rengi kullanabilirsiniz işte hiç kimse size gelip tanrı o renk olmaz diyemiyor çok eğlenceli bir şey”

“ şöyle baktığımızda benim tasarımlarım genelde böyle değişik şeylerdi. Ne bileyim birçok şeyi birleştirerek yapmışım, şimdi fark ettim”

“ çünkü yani hayal gücümüm sınırları çok geniş hani sınırsız diyemem ama sınırları gerçekten geniş ve ben bu sınırları zorladım çünkü duvarın sıra dışı olmasını istiyordum, bu yüzden kendimi zorladım birçok fikir vermek istedim,”

“ Daha farklı şeyler çizdik, daha yaratıcı olduk.”

“ yaratıcı ve hevesli tavırları vardır arkadaşımın”

PTÖ uygulamasının **faydalarına** ilişkin **yaratıcılığı geliştirme** kodu “bence yararlıydı, yaratıcılığımızı kullandık”, “biz yaratıcılığımızı da geliştirdik”, “şöyle baktığımızda benim tasarımlarım genelde böyle değişik şeylerdi”, “çünkü yani hayal gücümüm sınırları çok geniş hani sınırsız diyemem ama sınırları gerçekten geniş ve ben bu sınırları zorladım çünkü duvarın sıra dışı olmasını istiyordum, bu yüzden kendimi zorladım” ve “yaratıcı ve hevesli tavırları vardır arkadaşımın” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın faydalarından birisidir.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden **faydalarına** ilişkin diğer bir kod **konunun daha iyi öğrenilmesi’** dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Bir kere Ankara hakkında bilmediğim birçok şey vardı onları öğrendim.”

“ Ankara’da hangi uygarlıklar varmış, Ankara’nın eski adları nelermiş onları öğrendim. Ankara’yı ünlü yapan hayvanlar yiyecekler”

“ eğer bilgiyi kullanmasaydık, belki kısa zamanda unutulabilir olası var, unutulabilir ama şimdi burayı her gördüğümde hatırlayacağım, “

“ normal bir ders şeklinde olan bir şey olsa bu en fazla bir hafta falan akılda kalacaktı ama bu şekilde bir olduğunda çok uzun bir süre akılda kalıyor, daha etkili ve daha etkilice ayrıntılı bir şekilde akılda kalacak şekilde oluyor”

PTÖ uygulamasının **faydalarına** ilişkin **konunun daha iyi öğrenilmesi** kodu “bir kere Ankara hakkında bilmediğim birçok şey vardı onları öğrendim”, “eğer bilgiyi kullanmasaydık, belki kısa zamanda unutulabilir olası var, unutulabilir ama şimdi burayı her gördüğümde hatırlayacağım” ve “normal bir ders şeklinde olan bir şey olsa

bu en fazla bir hafta falan akılda kalacaktı ama bu şekilde bir olduğunda çok uzun bir süre akılda kalıyor, daha etkili ve daha etkilice ayrıntılı bir şekilde akılda kalacak şekilde oluyor” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın faydalarından birisidir.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden **faydalarına** ilişkin son olarak **öğrenci öğretmen etkileşimini geliştirme** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ kaynaştık yani”

“ arkadaşlarla ve öğretmenlerle falan iyi bir iletişime geçtik güzeldi...”

“ duvar resmi oldu tamam evet ama sonunda insanlarla, Öğretmenlerimizle ve arkadaşlarımızla paylaşıp etkileşim sağladık.”

“ ben birçok kişiyi tanımıyordum, süreç içerisinde daha iyi iletişim kurup, daha iyi oldu dialoglarımız.”

“ Birbirimizi yönlendirebildik. Çalışmada yalnız olmadığımızı hissettik, daha üretken olduk diye düşünüyorum bu kadar.”

“ Birlikte olmak güzeldi, tam olarak anlaşılmamasak da tartışarak fikir alışverişinde bulunarak, başkalarına sorarak, oylama yaparak bir orta yol buluyorduk.”

“ grup arkadaşımınla daha yakınlaşmış olabiliriz. Çünkü buraya birlikte gidip geldik. Bir sorun olduğunda ikimiz yakın olduğumuzdan beraber üstesinden geldik.”

“Diğer arkadaşımı daha önceden birkaç kez görmüştüm. En kapsamlı şekilde projede tanıdım. Hatta hiç görmediğim öğretmenleri tanımamı sağladı.”

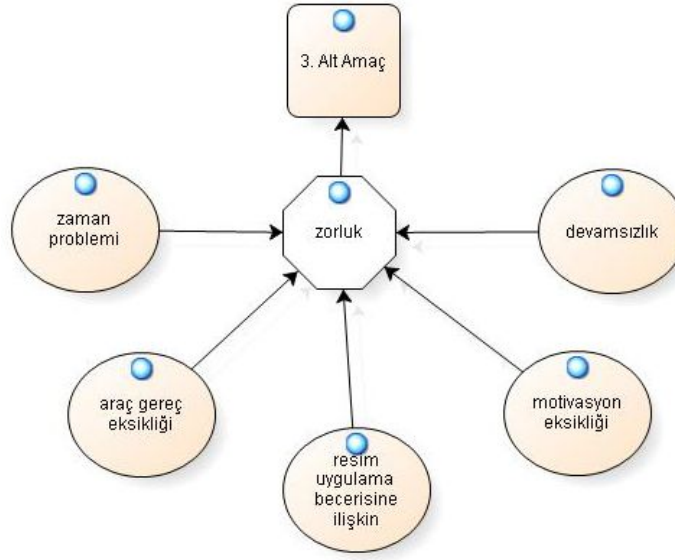
“arkadaşımın şu yönünden etkilendim sürekli bir iyimserliği var böyle resim bitmeyecekmiş gelse bile hani orada durup işte başka bir konuda konuşabiliyor hani öyle bir şey var umutsuzluğa kapıldığını görmedim hiç, bu insana enerji veren bir şey var, yani grupta olması çok yararlı oldu, hatta sürekli öğretmenlerimizle iletişim halinde olmamız bizim için iyi oldu.”

PTÖ uygulamasının **faydalarına** ilişkin **öğrenci öğretmen etkileşimini geliştirme** kodu “arkadaşlarla ve öğretmenlerle falan iyi bir iletişime geçtik güzeldi...”, “duvar resmi oldu tamam evet ama sonunda insanlarla, öğretmenlerimizle ve arkadaşlarımızla paylaşıp etkileşim sağladık”, “birbirimizi yönlendirebildik. Çalışmada yalnız olmadığımızı hissettik, daha üretken olduk diye düşünüyorum” ve “hani öyle bir şey var umutsuzluğa kapıldığını görmedim hiç, bu insana enerji veren bir şey var, yani grupta olması çok yararlı oldu, hatta sürekli öğretmenlerimizle iletişim halinde olmamız bizim için iyi oldu” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın faydalarından birisidir.

4.3.2. Zorluk

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden **zorluklara** ilişkin alt tema başlıkları ve kodları Şekil 42’deki modelde verilmiştir.

Şekil 42 Araştırmanın 3. Alt Amacının Zorluk Temasına İlişkin Kodlar

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden **zorluklara** ilişkin zaman problemi, araç gereç eksikliği, resim uygulama becerisine ilişkin, motivasyon eksikliği ve devamsızlık gibi kodlar oluşturulmuştur.

“Ancak bazı zorlukları vardı tabi, bu zorluklar en büyük katkılarıydı bizim için.”

“ilk defa yaptığımız için birçok şeyde zorlanmış olabiliriz”

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden zorluklara ilişkin ilk olarak **motivasyon eksikliği** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Çalışmada grup arkadaşlarımın bazen gelememeleri çalışmanın bitmemesine neden oldu ve çalışma isteğimizin azalmasına neden oldu.”

“sonlara doğru biraz sıkıldım ve isteksizlik oluştu.”

“bir grup kendi aralarında geyiğe yoğunlaştı için arkadaşımız yalnız yoğunlaştı ve morali bozulduğu için iki gün gelmedi ondan dolayı.”

“ Daha planlı çalışsak ve de grup üyeleri beraber olacak birlikte olacaktır. Ayrım olmayacak siz demiştiniz başta tatil planınızı ona göre yapın planlayın demiştiniz ama bu aralar aksilik oldu ve çalışmada morallerin bozulmasına neden oldu.”

PTÖ uygulamasında **zorluklara** ilişkin temanın **motivasyon eksikliği** kodu “grup arkadaşlarımın bazen gelememeleri çalışmanın bitmemesine neden oldu ve çalışma isteğimizin azalmasına neden oldu”, “sonlara doğru biraz sıkıldım ve isteksizlik oluştu” ve “bir grup kendi aralarında geyiğe yoğunlaştı için arkadaşımız yalnız yoğunlaştı ve morali bozulduğu için iki gün gelmedi ondan dolayı” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın zorluklardan birisidir.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden zorluklara ilişkin ikinci kod **zaman problemi**’ dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ bilgisayarlarının bozuk olması araştırma aşamasında zaman kaybetmemizi sağladı”

“Çalışmada grup arkadaşlarımın bazen gelememeleri çalışmanın bitmemesine neden olacak diye endişelenmeme sebep oldu.”

“ birde çiziyorsun olmuyor tekrar çiziyorsun tekrar çiziyorsun yani o zaman zaman kaybı oluyor”

“ evet zaman yönetimi konusunda sıkıntılar yaşadık”

“biz tasarım yaptık o tasarımın üzerindeki şeyleri yapacağımız zaman belirleyebildik ya o anda aklımıza esen şeyi, çünkü orda neyi boyayacağımızı, neyi çizeceğimiz bile zaman alıyordu zaman gayet iyi kullanamadık. Daha verimli olabilirdik.”

“ ben ilk olarak şunu söyleyeceğim zaman planlaması çok kesin olmalıydı şu, şu tarihte yapılacak buna kesin herkesin kanaat getirmesi gerekirdi ki itiraz hakkı doğmasın”

PTÖ uygulamasının **zorluklara** ilişkin temanın **zaman problemi** kodu “bilgisayarlarının bozuk olması araştırma aşamasında zaman kaybetmemizi sağladı”, “grup arkadaşlarımın bazen gelememeleri çalışmanın bitmemesine neden oldu” ve “birde çiziyorsun olmuyor tekrar çiziyorsun tekrar çiziyorsun yani o zaman zaman kaybı oluyor evet zaman yönetimi konusunda sıkıntılar yaşadık” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın zorluklardan birisidir.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden zorluklara ilişkin üçüncü kod **araç gereç**

eksikliği' dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ ben genellikle çoğu arkadaşımın kısa olduğum için taburelere falan çıkmak zorunda kalıyordum,”

“ Düzenleme aşamasında bazı malzemelerin temini sağlanmalı, aksaklıkların, maddi imkânların sağlanması lazım. Mesela burada merdiven olmadığı için ve duvarlar yüksek olduğu için merdiven bulamamıştık.”

“ Kalem konusunda sorun yaşadık.”

“ Bilgisayarların kullanılmaya hazır olmaması sıkıntı yarattı.”

“ malzeme olarak çalışan kişi olarak hani maddi bakımdan biraz daha zengin olabilir. Boyalarımız, şezlonglarımız, biraz daha korumalı, biraz daha hijyenik çalışabilirdik çünkü boyalar falan döküldü”

PTÖ uygulamasının **zorluklara** ilişkin temanın **araç gereç eksikliği** kodu “düzenleme aşamasında bazı malzemelerin temini sağlanmalı, aksaklıkların, maddi imkânların sağlanması lazım. Mesela burada merdiven olmadığı için ve duvarlar yüksek olduğu için merdiven bulamamıştık” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın zorluklardan birisidir.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden zorluklara ilişkin diğer bir kod **resim uygulama becerisine ilişkin'** dir. kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Renk bulmak, fırçaların büyüklüklerini ayarlamak, boyanın damlaması v.b. şeylerde zorlandım. Birde duvara aktarımda oranları ayarlama ve büyüklükleri ayarlama aşamasında zorlandım.”

“ küçük kâğıtlara değil de büyük bir alana çizim yapmakta zorlandım”

“ birde dışarı çok güneşli olduğu için su bazlı boyalar kullandığımız için boyalarımız çok çabuk kuruyor ve birazcık zevksiz hale geliyordu özellik fırçanın sapında, elinizde kuruyan boyalar ya da işte karıştırdığımız yerde kuruyan boyalar çalışmanızda sıkıntı yarattı bence”

“ normal küçük bir yüzeye resim yaparken her şey elinin altında ama burada renk karıştırıcaksın, elindeki renkler yetmiyor gidip başka yerden, gruptan renk alman zorundasın”

“ üstümüz boya oluyordu”

“ ben daha çok duvara çizim aşamasında zorlandım”

“ fırçalarla boyama olaylarında çok yoruluyordum, o kadar yoruluyordum, sabah ben çok zor uyanıyordum”

PTÖ uygulamasının **zorluklara** ilişkin temanın **resim uygulama becerisine ilişkin** kodu “renk bulmak, fırçaların büyüklüklerini ayarlamak, boyanın damlaması v.b. şeylerde zorlandım”, “büyük bir alana çizim yapmakta zorlandım”, “su bazlı boyalar kullandığınız için boyalarınız çok çabuk kuruyor” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın zorluklardan birisidir.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden zorluklara ilişkin son olarak **devamsızlık** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Çalışmada grup arkadaşlarımın bazen gelememeleri çalışmanın bitmemesine neden olacak diye”

“ Devamsızlıklar yine birbirimize etkiledi.”

“ Arkadaşların devamsızlığının giderilmesiydi.”

“ ben şöyle düşünüyorum hani başta projede çalışacak kişiler belirlenirken hani sonuna kadar gelebilecek kişiler belirlenmeli işte,”

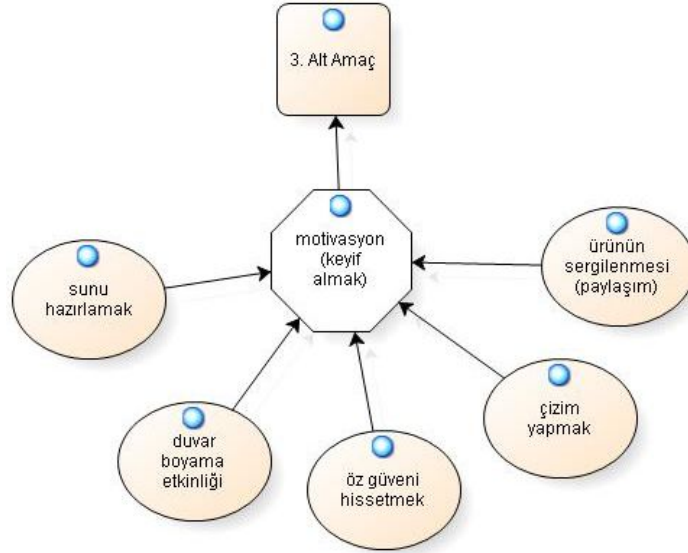
“ ama bence projeyi sonuna kadar devam ettirecek ve hevesle çalışacak kişiler projeye katılmalıydı.”

PTÖ uygulamasının **zorluklara** ilişkin temanın **devamsızlık** kodu “devamsızlıklar yine birbirimize etkiledi”, “arkadaşların devamsızlığının giderilmesiydi”, “projeyi sonuna kadar devam ettirecek ve hevesle çalışacak kişiler projeye katılmalıydı” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın zorluklardan birisidir.

4.3.3. Motivasyon

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden **motivasyona** ilişkin alt tema başlıkları ve kodları Şekil 43’deki modelde verilmiştir.

Şekil 43 *Araştırmanın 3. Alt Amacının Motivasyon Temasına İlişkin Kodlar*

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden **motivasyona** ilişkin sunu hazırlamak, duvar boyama etkinliği, öz güven hissetme, çizim yapmak ve ürün sergileme (paylaşım) gibi kodlar oluşturulmuştur.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden motivasyona ilişkin ilk olarak **çizim yapmak** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Konular hakkında bilgi topladıktan sonra, bilgilerin etkisiyle duvara eskizleri aktarım aşamasından büyük zevk aldım. Keçiye, efe kıyafetli figürleri çizerken zevk aldım.”

“ pek fırça kullanmama zaten resimlerimde hep kalem kullanırım zaten o yüzden kalem kullandığımız bölüm daha çok hoşuma gitti”

“ son günlerde olan desenler çizdik orası çok zevkliydi, hani birde ne bileyim başka gruplara grupların şeylerini boyamak çizmek daha zevkli oluyor”

PTÖ uygulamasının **motivasyona** ilişkin temanın **çizim yapmak** kodu “duvara eskizleri aktarım aşamasından büyük zevk aldım”, “keçiye, efe kıyafetli figürleri çizerken zevk aldım. Kalem kullandığımız bölüm daha çok hoşuma gitti”, “desenler çizdik orası çok zevkliydi, hani birde ne bileyim başka gruplara grupların şeylerini boyamak çizmek daha zevkli oluyor” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamada öğrenciyi motive eden özelliklerden birisi olmuştur.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden motivasyona ilişkin ikinci kod **öz güveni hissetmek**’ dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ fikirlerimi ortaya koymak”

“ 30 metrelik bir duvardı yani, ancak yinede ilk başta yaptığımız yeni başlayan biri olarak iyi olduğumu düşünüyorum. Başta korkmama rağmen başaracağıma inanıyorum.”

“ ben boyama aşamasında gayet iyi olduğumu düşünüyorum,”

“ ben daha çok projenin en başında fikir verme konusunda çok iyiydim yani öyle düşünüyorum”

“ konu bulma hayal gücü şeyinde etkin olduğumu düşünüyorum.”

PTÖ uygulamasının **motivasyona** ilişkin temanın **öz güveni hissetmek** kodu “fikirlerimi ortaya koymak”, “başta korkmama rağmen başaracağıma inanıyorum”, “boyama aşamasında gayet iyi olduğumu düşünüyorum”, “daha çok projenin en başında fikir verme konusunda çok iyiydim” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamada öğrenciyi motive eden özelliklerden birisi olmuştur.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden motivasyona ilişkin üçüncü kod **ürün sergileme (paylaşım)** ’ dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ ben komple seviyorum bu işi ben hiçbir şeyi ayırmıyorum yani full ...? sevdim, severek çalıştım ben çok sevdim çok hoşuma gitti. Özellikle resim bitince birlikte izlemek ve bitişini kutlamak hoşuma gitti.”

“ Bilgi toplama aşaması ve coğrafya, tarih ve müzik etkinlikleri güzeldi. Verimli geçti. Proje sürecinde okul öğretmenleri ve velilerden destek almak güzeldi. Sonuç kısmında duvar resmimizin TRT televizyonunda programına katılmakta güzeldi.”

“ sergileme aşaması güzeldi, proje sonunda insanlarla bir televizyon programı ile paylaşmamız güzeldi.”

“ Güzeldi olurdu. Birde proje sonunda TRT’ye konuk olmak çok güzeldi. Yaptığımız çalışmanın insanlara ulaşması bizleri sevindirdi. Ailemle, arkadaşlarımla paylaşabilmem ve her merkeze geldiğimde bu çalışmayı göreceğim beni mutlu ediyor. Uzun yıllar kalır umarım.”

“ Daha zevkli ve keyifli oldu. Arkadaşlarımla farklı yönlerini öğrendim. Yapılan etkinliklerde farklı branş öğretmenlerimizle farklı çalışmalar yapmak beni mutlu etti.”

PTÖ uygulamasının **motivasyona** ilişkin temanın **ürün sergileme (paylaşım)** kodu “Özellikle resim bitince birlikte izlemek ve bitişini kutlamak hoşuma gitti”, Sonuç kısmında duvar resmimizin TRT televizyonunda programına katılmakta güzeldi”, gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamada öğrenciyi motive eden özelliklerden birisi olmuştur.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden motivasyona ilişkin diğer bir kod **duvar boyama etkinliği**’ dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Duvara aktarırken en çok keyif aldım,”

“oluşturduğumuz şeyi duvara aktarırken bazı oranlar tutmadı, onları yararlanacağımız kısımda birde film karelere ayırıp onları boyarken çok zevk aldım”

“ duvara çizim yapmaya başladığımız şey çok zevkli”

“ renklerle uğraşmayı, açmayı koyulaştırmayı ondan sonra onları duvara, nasıl desem kazandırmaya severim, o yüzden boyalarla uğraşmak eğlenceliydi”

“ duvarı boyayalım diye bir konu vardı o yüzden hani biz biliyorduk böyle öyle istekli katıldım ben”

“ çok sevindim acaba bilim sanatla ilgili bir şey mi falan diye. Direkt koşarak geldik buraya çok mutluydum”

“ duvar boyayacağımızı iple çekiyordum”

PTÖ uygulamasının **motivasyona** ilişkin temanın **duvar boyama etkinliği** kodu “duvara aktarırken en çok keyif aldım, “birde film karelere ayırıp onları boyarken çok zevk aldım”, “duvara çizim yapmaya başladığımız şey çok zevkli” ve “renklerle uğraşmayı, açmayı koyulaştırmayı ondan sonra onları duvara, nasıl desem kazandırmaya severim, o yüzden boyalarla uğraşmak eğlenceliydi” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamada öğrenciyi motive eden özelliklerden birisi olmuştur.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden motivasyona ilişkin son olarak **sunu hazırlamak** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Sunum aşamasında K..... sunumlarını izlerken zevk aldım. Sunum hazırlamak eğlenceli oldu.”

“ birde dün akşam slaytlar da falan uğraşınca böyle bir çok fazla yaptım gibi düşünüyorum.”

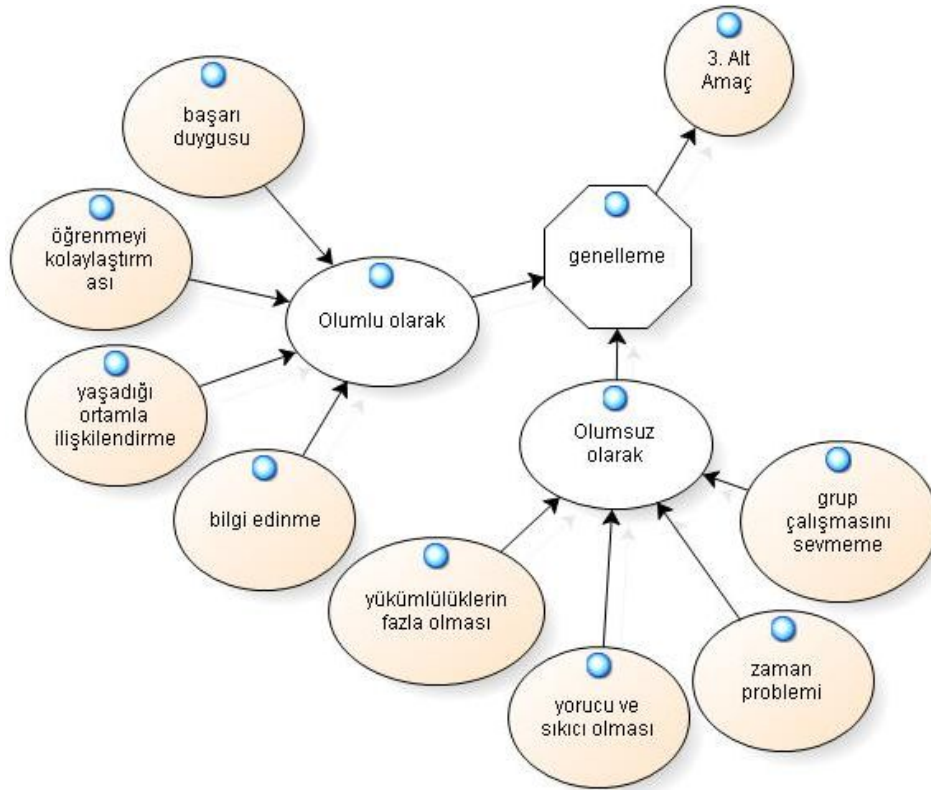
“ çok iyi geçti burada, özellikle farklı etkinliklerin olması, bilgisayarda sunu hazırlamak, biraz muzip oldu.”

“ sunumuz güzel oldu. İnsanlar çalışmamızı sevdi.”

PTÖ uygulamasının **motivasyona** ilişkin temanın **sunu hazırlamak** kodu “bilgisayarda sunu hazırlamak, biraz muzip oldu”, “sunumuz güzel oldu. İnsanlar çalışmamızı sevdi” ve “Sunum hazırlamak eğlenceli oldu” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamada öğrenciyi motive eden özelliklerden birisi olmuştur.

4.3.4. Genelleme

Şekil 44 Araştırmanın 3. Alt Amacının Genelleme Temasına İlişkin Kodlar

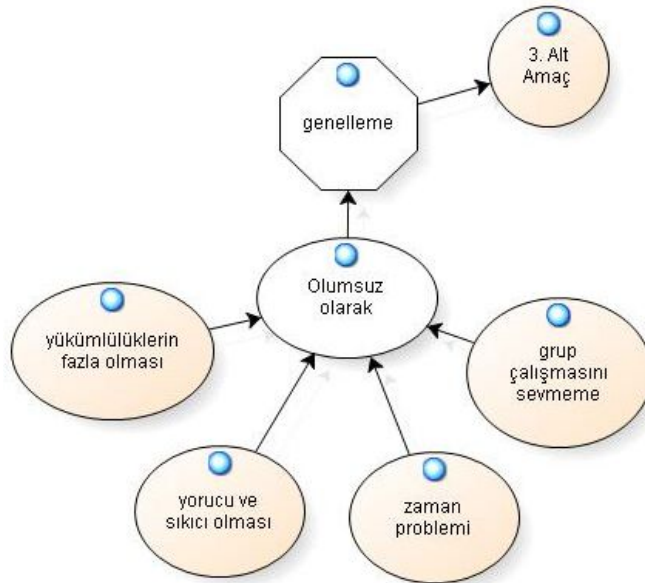

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden **genellemeye** ilişkin alt tema başlıkları ve kodları Şekil 44'deki modelde verilmiştir.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden **genellemeye (olumlu, olumsuz)** ilişkin **olumsuz olarak**, yorucu ve sıkıcı olması, grup çalışmasını sevmeme, zaman problemi, yükümlülüklerin fazla olması, **olumlu olarak**, başarı duygusu, bilgi edinme, yaşadığı ortamla ilişkilendirme, öğrenmeyi kolaylaştırması gibi kodlar oluşturulmuştur.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden **genellemeye** ilişkin **olumsuz olarak** kodunun alt kodları Şekil 45'deki modelde verilmiştir.

Şekil 45 Araştırmanın 3. Alt Amacının Genelleme Temasına İlişkin Olumsuz Kodlar

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden **genellemeye** ilişkin **olumsuz olarak** yorucu ve sıkıcı olması, grup çalışmasını sevmeme, zaman problemi ve yükümlülüklerin fazla olması gibi kodlar oluşturmuştur.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden genellemeye ilişkin **olumsuz** temasının

ilk olarak **yorucu ve sıkıcı olması** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ çizmek zor olduğu için boyamak bana eğlenceli geldi, hani çizim beni baya oyalamıştım, çizdiğim figürlerde baya oyalanmıştı o yüzden bir an önce boyamaya geçmek istiyordum bir o şevkle boyamaya geçtim.”

“ Hiç bitmeyecek oldu bir ara ben sıkıldığım oldu, arada sırada ama bitti yinede”

“ genelde burada bir itirafta bulundum ve hani en son boyaları fırçaları falan temizlemek zor, zordu yani, yarım saat boyunca hep suyla uğraşıyorduk”

“ bu dosya hazırlarken işte ne bileyim görev dağılımı grup toplantısı çok ne bileyim çok...? Ne bileyim çok sıkıcı geliyor bana”

“ yani çok aşırı resmi gibiydi bir şey”

“ Etkinliklerin ne kısa ne uzun olması sağlanırsa iyi olur. Sıkılma ve bıkmama olmaması için. Yoksa bütün derslerde uygulanabilir”

“ Bence uygundu sadece arada hani bitmeyecek gibi geldi biraz zorlayacakmış geldi ama ...? Arada oyalanma olduğu için oyalandığımız için yani ben, geç başlama bitmemesini ikisine de bağlamıyorum”

PTÖ uygulamasının **genellemeye** ilişkin **olumsuz** temasının **yorucu ve sıkıcı olması** kodu “hiç bitmeyecek oldu bir ara ben sıkıldığım oldu”, “boyaları fırçaları falan temizlemek zor, zordu yani, yarım saat boyunca hep suyla uğraşıyorduk”, “dosya hazırlarken işte ne bileyim, ne bileyim çok sıkıcı geliyor bana” ve “sıkılma ve bıkmama olmaması için. Yoksa bütün derslerde uygulanabilir” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere Bilim ve Sanat Merkezindeki sanat alanında PTÖ uygulamasının genelleme yapılamayacağının nedenlerinin birisidir.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden genellemeye ilişkin **olumsuz** temasının ikinci kodu **grup çalışmasını sevmeme**’ dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Ama benim gibi yalnız çalışmayı sevenler için biraz grupla çalışma yapmak sıkıntı yaratabilir.”

“ zaman zaman birbirimize sinirlendik bazı şeylerden ötürü. Fikir ayrılıkları oldu bazı yerlerde, birimiz bir yere bir şey koymak isterken diğeri başka bir şey koymak istedi. Aynı anda çizdiğimiz için çarpıştık onlardan doğan anlaşmazlıklar oldu. Duvara geçirirken de kimimiz yavaş çalıştı, kimimiz hızlı çalıştı birbirimize engel oldu.”

“ grup arkadaşlarımla nasıl bir ilişki kurdun, Ö2: pek ilişki kuramadım”

“ben grup arkadaşlarımı değil de genelde başka gruptan arkadaş ile diyaloga girdim”

“ben hani pek konuşmaktan yana değilim. Çalışırken çünkü çok fazla soru sorduğunuzda şunu şöyle mi yapalım böyle mi yapalım bazen her şeyi sorduğunuzda ortalık daha da karışıyor hani çok önemli olmayan yerlerde”

“ ya ben grup olmayı hiç istememiştim hani bölme duvarı bölme yapabiliriz ama grup olmayı hiç istememiştim yani herkes çalışmayacağından değil ama kendi içinde çalışmayı daha çok sevdiğimden.”

PTÖ uygulamasının **genellemeye** ilişkin **olumsuz** temasının **grup çalışmasını sevmeme** kodu “ama benim gibi yalnız çalışmayı sevenler için biraz grupla çalışma yapmak sıkıntı yaratabilir” ve “ya ben grup olmayı hiç istememiştim hani bölme duvarı bölme yapabiliriz ama grup olmayı hiç istememiştim yani herkes çalışmayacağından değil ama kendi içinde çalışmayı daha çok sevdiğimden” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere Bilim ve Sanat Merkezindeki sanat alanında PTÖ uygulamasının genelleme yapılamayacağının nedenlerinin birisidir.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden genellemeye ilişkin **olumsuz** temasının üçüncü kodu **zaman problemi**’ dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ çünkü hani bir yetiştirememe korkusu var”

“ Zaman için daha verimli kullanabilirdik.”

“ Etkinliklerin ne kısa ne uzun olması sağlanırsa iyi olur. Sıkılma ve bıkmama için. Yoksa bütün derslerde uygulanabilir.”

“ Ö7: geç başlama, Ö6: yüzde elli geç başlama yüzde elli bizim oyalanmamız”

“ geç başlama yüzde elli hatta yüzde yetmiş o geç başlamadan dolayı sıkıntımız oldu orada on beş hazırda başlamış olsaydık uzatmayacaktık daha da iyi olacaktı.”

“biz tasarım yaptık o tasarımın üzerindeki şeyleri yapacağımız zaman belirleyebildik ya o anda aklımıza esen şeyi, çünkü orda neyi boyayacağımızı, neyi çizeceğimizi bile zaman alıyordu zaman gayet iyi kullanamadık. Daha verimli olabilirdik.”

PTÖ uygulamasının **genellemeye** ilişkin **olumsuz** temasının **zaman problemi** kodu “çünkü hani bir yetiştirememe korkusu var”, “zaman için daha verimli kullanabilirdik”, “etkinliklerin ne kısa ne uzun olması sağlanırsa iyi olur. Sıkılma ve bıkmama için. Yoksa bütün derslerde uygulanabilir” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere Bilim ve Sanat Merkezindeki sanat alanında PTÖ uygulamasının genelleme yapılamayacağının nedenlerinin birisidir.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden genellemeye ilişkin **olumsuz** temasının diğer bir kodu **yükümlülüklerin fazla olması**'dır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ çünkü diğer dersleri düşününce daha fazla şeyler yapmak zorundasın. Araştırma yap, planlamayı yap, uygulamada sen aktif ol, dosya hazırla, günlük yaz ve değerlendirmede bile sen etkinsin. Yapacağın şeyler fazla bu uygulamada.”

“ birde boyaları falan taşıırken şey yapıyorduk, boyaları taşımak sürekli götür getir bunları daha yakın bir yerde muhafaza edemez miydik, okul girişi falan sürekli aşağıya götür getir zor oluyordu sonra okul girişine bıraktık”

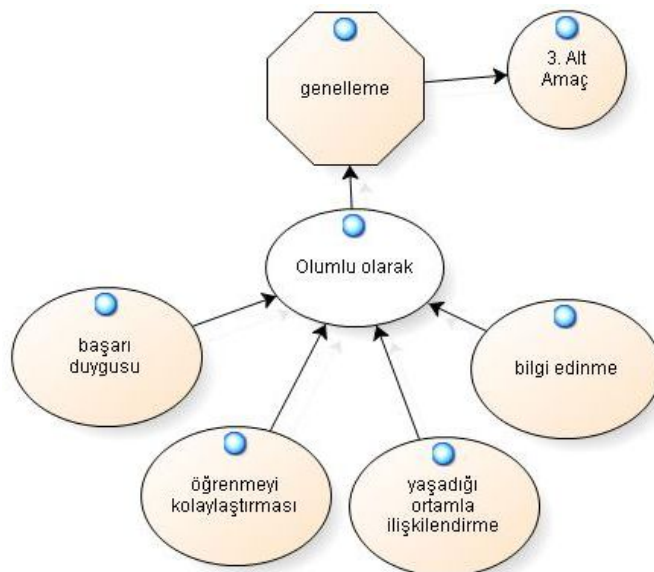
“ fırça fırçalama olaylarında çok yoruluyordum, o kadar yoruluyordum, sabah ben çok zor uyanıyordum. Resim çalışması içerisinde sorumluluklarımız çok fazla oldu.”

“ bu dosya hazırlarken işte ne bileyim görev dağılımı grup toplantısı çok ne bileyim çok...? Ne bileyim çok sıkıcı geliyor bana onlar onların olması, biraz gereksiz olduğunu düşündüm”

“ bölünmek zorunda kaldım, çok fazla şey yapmak zorunda kaldım.”

PTÖ uygulamasının **genellemeye** ilişkin **olumsuz** temasının **yükümlülüklerin fazla olması** kodu “bölünmek zorunda kaldım, çok fazla şey yapmak zorunda kaldım”, “çünkü diğer dersleri düşününce daha fazla şeyler yapmak zorundasın. Araştırma yap, planlamayı yap, uygulamada sen aktif ol, dosya hazırla, günlük yaz ve değerlendirmede bile sen etkinsin. Yapacağın şeyler fazla bu uygulamada” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere Bilim ve Sanat Merkezindeki sanat alanında PTÖ uygulamasının genelleme yapılamayacağını nedenlerinin birisidir.

Şekil 46 Araştırmanın 3. Alt Amacının Genelleme Temasına İlişkin Olumlu Kodları

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden **genellemeye** ilişkin olumlu olarak kodunun alt kodları Şekil 46'deki modelde verilmiştir.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden **genellemeye (olumlu, olumsuz)** ilişkin **olumlu olarak** başarı duygusu, bilgi edinme, yaşadığı ortamla ilişkilendirme ve öğrenmeyi kolaylaştırması gibi kodlar oluşturulmuştur.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden genellemeye ilişkin **olumlu** temasının ilk olarak **başarı duygusu** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Ve hani geçmişine bakarak gelecekte ne olabileceğini iyi ve kötü ne hale gelebileceğini öğrenmiş olduk. Bunu uygulama alanında da gösterip başarabildiğimi hissettiğimizde, seviyorsak başarı duygusunu, buda bana farklı branşlarda da uygulanabileceğini düşündürdü.”

“ proje şeklinde yapmamız oraya ne çizeceğimiz konusunda daha iyi fikirlere sahip olmamızı sağladı. Süreç içerisinde birçok şeyi başarabileceğimi gördüm. Bu yüzden burada bu tür projelerin yapılması çok iyi olacaktır.”

“ bence bu seviye uygun bir uygulama olduğunu düşünüyorum. Bilim ve Sanat Merkezinde uygulanabilecek bir yapısı var. Bu tür merkezlerin yapısından dolayı daha rahat uygulanabilir. Sınavların olmaması, herkesin istediği için burada olması ve gönüllü olarak çalışmalara katılmasından dolayı uygun diyebilirim. Proje başında sınırlarını proje içindeki kişiler belirlediği için daha uygun olduğunu düşünüyorum. Hele süreç içerisinde aldığın görevleri yerine getirme duygusunu yaşamak, kendini gerçekleştirmek önemli bence, burada bunu yaşayabiliyorsun. Kendin olarak başarı kazanıyorsun.”

“ işte herkesin farklı bir özelliğini gösterebileceği bir çalışma oldu. Eksikliklerimizi tamamladık.”

“ Onun dışında proje başlangıcı görev seçimi, konu seçimi, gruplara ayrılma, farklı alanlarla çalışmalar yapmak bilgi toplamak, sadece internetten değil, kütüphane ve tanıdığım kişilerin görüşlerini almak, uygulama için tasarımlar yapmak, duvara resmimizi çizmek ve sunumlarımızı yapabilmek ve duvar resim projemizi insanlarla televizyonda paylaşmak bana mutluluk verdi.”

“ Çalışmayı erken bitirmemiz ve diğer arkadaşlara yardımcı olmamızdan dolayı puanları topladık. Unutulmayacak bir anı oldu televizyonda insanlarla bunu paylaşmamız.”

PTÖ uygulamasının **genellemeye** ilişkin **olumlu** temasının **başarı duygusu** kodu “ve hani geçmişine bakarak gelecekte ne olabileceğini iyi ve kötü ne hale

gelebileceğini öğrenmiş olduk. Bunu uygulama alanında da gösterip başarabildiğimi hissetmediğimizde,, seviyorsak başarı duygusunu, buda bana farklı branşlarda da uygulanabileceğini düşündürdü”, “süreç içerisinde birçok şeyi başarabileceğimi gördüm. Bu yüzden burada bu tür projelerin yapılması çok iyi olacaktır” ve “hele süreç içerisinde aldığım görevleri yerine getirme duygusunu yaşamak, kendini gerçekleştirmek önemli bence, burada bunu yaşayabiliyorsun. Kendin olarak başarı kazanıyorsun” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere Bilim ve Sanat Merkezindeki sanat alanında PTÖ uygulamasının genelleme yapılabilme nedenlerinin birisidir.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden genellemeye ilişkin **olumlu** temasının ikinci kodu **bilgi edinme**’ dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Bu yüzden birçok derste öğrendiğimiz şeyler bize tarihte de yarayabilir hani ben bunu söylemek istiyorum her konuda bize yardımcı olur, farklı alanlarda kendimizi geliştirmemizi ve farklı bakış açıları kazanmamızı sağlamaktadır.”

“ bilgileri bir şekilde kullanılması lazım hayatımızın her evresinde. Yoksa sadece bir yerimizde bilgi olarak kalır, bilgiyi kullanmazsan bilgi işimize yaramaz, burada da kullandık işimize yaradı duvar resmi oldu”

PTÖ uygulamasının **genellemeye** ilişkin **olumlu** temasının **bilgi edinme** kodu “bu yüzden birçok derste öğrendiğimiz şeyler bize tarihte de yarayabilir hani ben bunu söylemek istiyorum her konuda bize yardımcı olur bilgileri bir şekilde kullanılması lazım hayatımızın her evresinde”, “yoksa sadece bir yerimizde bilgi olarak kalır, bilgiyi kullanmazsan bilgi işimize yaramaz, burada da kullandık işimize yaradı duvar resmi oldu” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere Bilim ve Sanat Merkezindeki sanat alanında PTÖ uygulamasının genelleme yapılabilme nedenlerinin birisidir.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden genellemeye ilişkin **olumlu** temasının üçüncü kodu **yaşadığı ortamla ilişkilendirme**’ dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Şu acıdan bakarsam, Ankara’ya bu projeden önce bu şekilde bakmadım. Bu şekilde incelemedim. Daha çok yaşadığım yer olduğu için seviyorum ama bu projede Ankara’da geçmişte isimlerinin farklı olabileceğini neler olabileceğini hiç düşünmedim, ne ürünleri olduğunu, mesela üzümünü ne olduğunu hiç bilmiyordum. Bunları görmüş oldum Ankara ile ilgili. Böyle bir çalışma olmasaydı Ankara’ya bu şekilde geniş olarak bakmazdım.”

“ Yaşayarak öğrenme.”

PTÖ uygulamasının **genellemeye** ilişkin **olumlu** temasının **yaşadığı ortamlarla ilişkilendirme** kodu “yaşayarak öğrenme”, “Ankara’ya bu projeden önce bu şekilde bakmadım. Bu şekilde incelemedim. Daha çok yaşadığım yer olduğu için” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere Bilim ve Sanat Merkezindeki sanat alanında PTÖ uygulamasının genelleme yapılabilme nedenlerinin birisidir.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinin içerik analizinden elde edilen öğrenci görüşlerinden genellemeye ilişkin **olumlu** temasının diğer bir kodu **öğrenmeyi kolaylaştırması**’dır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ deneyim edindik bir daha yaparsak en azından bazı hataları yapmayacağımızı öğrendik.”

“ Bu yöntemle ben daha etkili bir şekilde konuları anladığımı ve severek yaptığımı söyleyebilirim.”

“ kimya, biyoloji gibi derslerde, benim yaşımdaki kişilerin anlaması ve odaklanması zor olan derslerde kullanılabilir. Mesela biyolojiden mikroorganizmaları duvara tek tek çizsek aklımıza daha rahat bir şekilde kalabilir. Mesela bir şeyin maketini yapsak o şey daha çok aklımızda kalacaktır. Onu yapmadan önce onu araştıracağız ve neyin nerede olacağını iyice öğrenmiş olacağız. Bu tür projeler her yaş grubunda ve derste uygulanabileceğini düşünüyorum. Fakat ürün olarak alınacak sonucu değiştirebilecektir. Daha küçük yaş gruplarında farklı sonuçlar ortaya çıkacaktır.”

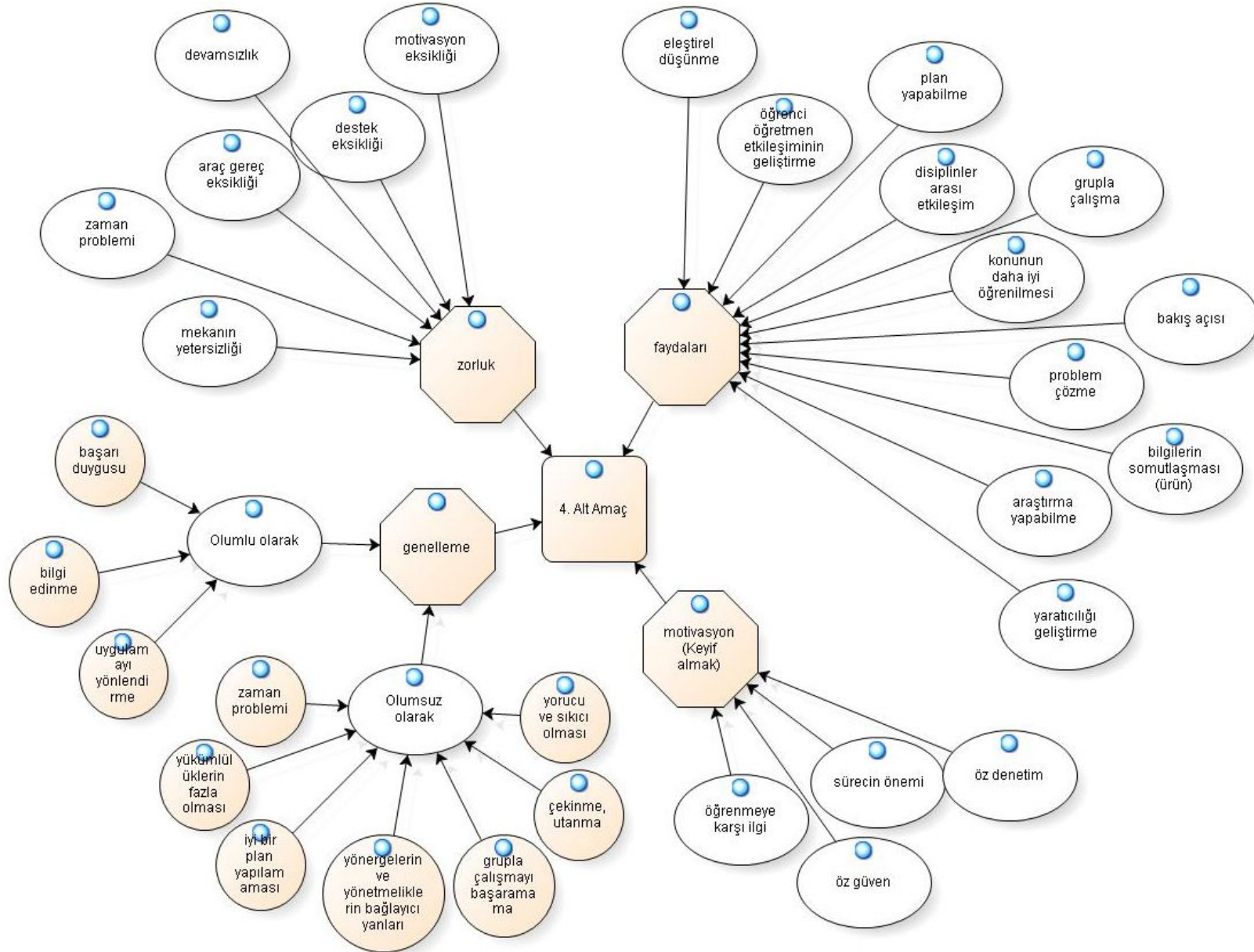
PTÖ uygulamasının **genellemeye** ilişkin **olumlu** temasının **öğrenmeyi kolaylaştırması** kodu “bu yöntemle ben daha etkili bir şekilde konuları anladığımı”, benim yaşımdaki kişilerin anlaması ve odaklanması zor olan derslerde kullanılabilir” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere Bilim ve Sanat Merkezindeki sanat alanında PTÖ uygulamasının genelleme yapılabilme nedenlerinin birisidir.

4.4. Dördüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt amacı olan, “ Öğretmenlerin proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanmış olan resim proje uygulamasına ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusunun yanıtı oluşturulan bulgulara ve yorumlarına yer verilmiştir.

İçerik analiziyle elde edilen bulgular temel alınarak yorumlar sunulmuştur. Bu kapsamda öğrencilerle yapılan görüşme verilerine dayalı olarak içerik analizi yapılmıştır. Uygulamayı gerçekçi bir biçimde yansıtmak amacıyla odak grup görüşme verilerinden ve video görüntülerinden referans yapılmıştır.

Şekil 47 Araştırmanın 4. Alt Amaca İlişkin Tema ve Kodlar

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmelerin içerik analizinde elde edilen **öğretmen görüşleri** aşağıdaki Şekil 47'deki alt tema başlıkları ve kodları modelde verilmiştir.

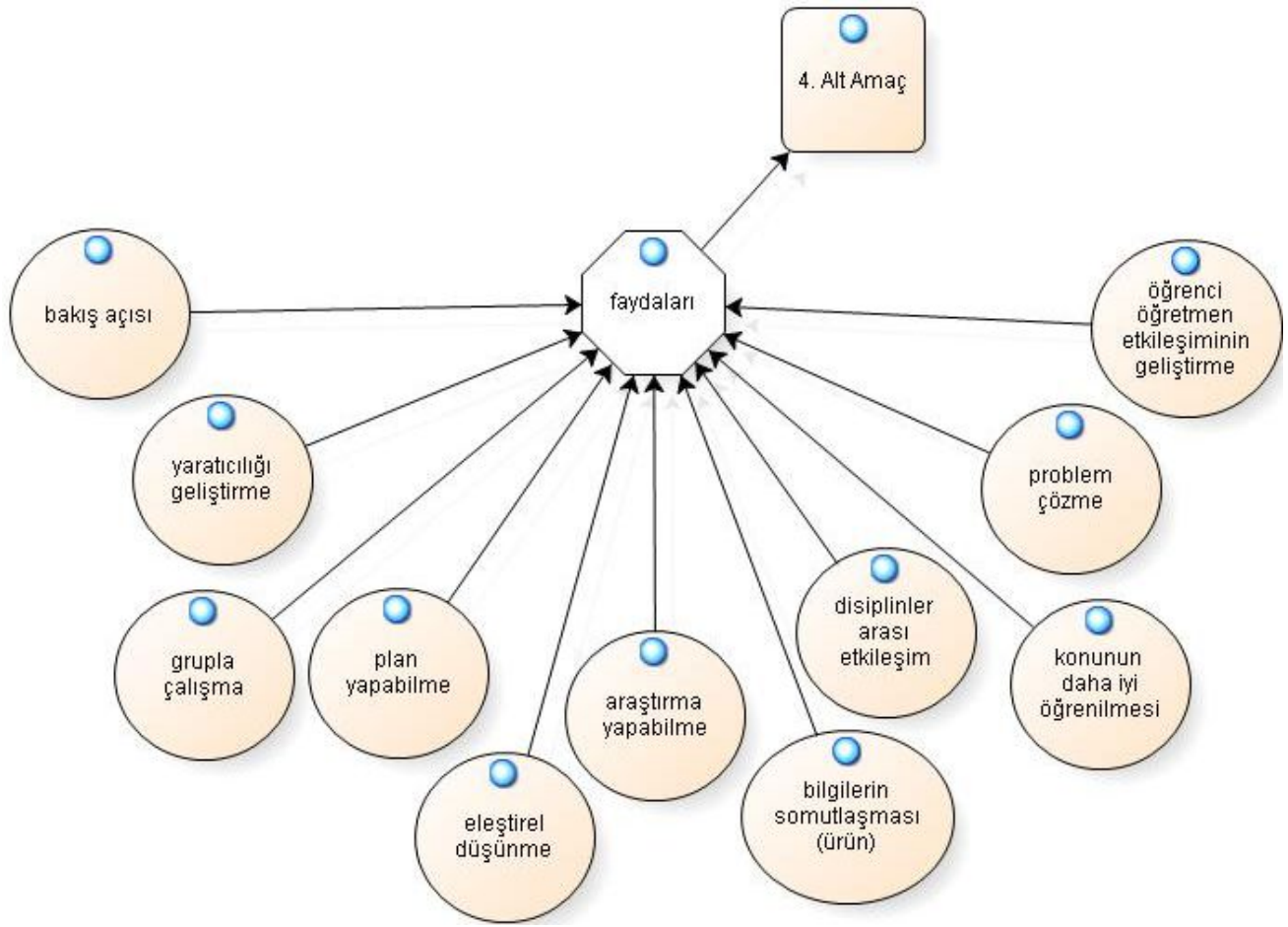
PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinde elde edilen **öğretmen görüşlerine** ilişkin faydaları, zorlukları, motivasyon, genelleme (olumlu, olumsuz) olmak üzere dört alt temalar oluşturulmuştur. Öğretmenlerin proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanmış olan resim proje uygulamasına ilişkin görüşlerinin **faydaları** temasında; disiplinler arası etkileşim, konunun daha iyi öğrenilmesi, öğrenci öğretmen etkileşiminin geliştirme, problem çözme, yaratıcılığı geliştirme, araştırma yapabilme, plan yapabilme, grupta çalışma, bilgilerin somutlaşması (ürün), bakış açısı ve eleştirel düşünme gibi; **zorlukları** temasında; motivasyon eksikliği, destek eksikliği, devamsızlık, zaman problemi, araç gereç eksikliği ve mekanın yetersizliği gibi; **motivasyon** temasında; öz denetim, sürecin önemi, öz güven ve öğrenmeye karşı ilgi; **genellemeye (olumlu, olumsuz)** ilişkin **olumsuz olarak**, yorucu ve sıkıcı olması, çekinme utanma, grupta çalışmayı başarama, zaman problemi, yükümlülüklerin fazla olması, yönergelerin ve yönetmeliklerin bağlayıcı yanı ve iyi bir plan yapılamaması **olumlu olarak**, başarı duygusu, bilgi edinme ve uygulamayı yönlendirme gibi kodlar belirlenmiştir.

Aşağıda kodlar; faydaları, zorlukları, motivasyon ve genelleme (olumlu, olumsuz) olmak üzere 4 ana tema altında ayrıntılı olarak verilmiştir.

4.4.1. Faydaları

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden **faydalarına** ilişkin alt tema başlıkları ve kodları Şekil 48'deki modelde verilmiştir.

Şekil 48 Araştırmanın 4. Alt Amacının Faydalar Temasına İlişkin Kodlar

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden **faydalarına** ilişkin disiplinler arası etkileşim, konunun daha iyi öğrenilmesi, öğrenci öğretmen etkileşiminin geliştirme, problem çözme, yaratıcılığı geliştirme, araştırma yapabilme, plan yapabilme, grupla çalışma, bilgilerin somutlaşması (ürün), bakış açısı, eleştirel düşünme gibi kodlar oluşturulmuştur.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden **faydalarına** ilişkin ilk olarak **disiplinler arası etkileşim** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ proje tabanlı eğitim uygulamaları her yönüyle disiplinler arası bir tarih projesi, bir görsel sanatlar projesi ama bir kaynaşma projesine dönüşebildi.”

“ Bu noktada disiplinler arası yaklaşım olmazsa proje tabanlı etkinlik olamaz.”

“ sürece görsel sanatlar devreye girer, sürece sosyal bilgiler, işte coğrafyacı varsa o devreye girer, kimyacı varsa kimyacı devreye girer işte o asıl doğruyu yakalamaktır.”

“ İşte zaten disiplinler arası olduğu için ortaya çıkabilecek ürünler farklı ve verimli oldu.”

“ Yeri gelince müzk girdi devreye, yeri gelince öbürü, yeni gelen resim öğretmeni. Konu konuyu açıyor ortak noktalar yakalanıyor.”

“ ve zaten o disiplinler arası noktada çok renkli geçtiğine inanıyorum”

“ Ama şu sonucu gördüm ki, disiplinler arası çalışıp, çocuklara belli konularda alanımla ilgili kattı yapmak, onları bu kuruma daha çok bağlayabileceğimi göstermektedir. Onlar adına daha faydalı oldu.”

“ Farklı ayakları kullanılabileceği, çocukların isteği doğrultusunda, çocuğun mutlu olacağı, kendini geliştireceği, iyi hissedeceği bir şeylerin kazanacağı bir program olduğunu düşünüyorum.”

“ Disiplinler arası eğitim ile ilgili olarak düşüncelerim değişti. Şimdi çocuklara bir konuyu veriyorsunuz. Veya farklı bir yapıyı veriyorsunuz..... Bu da bize aslında alanların birbirinde bağımsız olamayacağını gösteriyor. Branşların birliği ile konuların işlenmesi daha da zenginleştirdi. Birçok alanda da ilişkilendirerek diğer özel yeteneklerde de uygulanabileceğini düşünüyorum.”

“ Çünkü bana göre işin estetik boyutu benim bakış açımıyla yaklaşabilirim ama o ürünü modellerken bir resimciden çok daha büyük katkı alabiliriz. Kesinlikle her aşamada disiplinler arası çalışma gerekiyor.”

“ İşin içine herkesi katmamız gerektiğini. Herkesin farklı bir bakış açısı olduğunu ve bir şeyler katabileceğini hem çocuklara hissettirdik,”

“ Örneğin diğer branşları kullanmaları gerektiğini gördüler ve bunu ürünlerine yansıtarken daha farklı şeyler hissettiler.”

“ bilim sanatta olması gereken disiplinler arası çalışmayı içinde bulundu,”

PTÖ uygulamasının **faydaları** temasının **disiplinler arası etkileşim** kodu “bu noktada disiplinler arası yaklaşım olmazsa proje tabanlı etkinlik olamaz”, “zaten disiplinler arası olduğu için ortaya çıkabilecek ürünler farklı ve verimli oldu” ve “zaten o disiplinler arası noktada çok renkli geçtiğine inanıyorum” gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın faydalarından birisidir. Disiplinler arası Bilim ve Sanat Merkezi yönergesinde de yer aldığından önemli bir kod olarak karşımıza çıkmıştır.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden **faydalarına** ilişkin ikinci kod **konunun**

daha iyi öğrenilmesi' dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Yani bir slaytı gösterip bir slayttan 15 dakika konuşabiliyoruz. Çocuk artık öyle ki daha sonraki slaytlara daha iyi bakıyor yani. Bakmak ve görmek farklı şey, doğa içinde öyle hani bakarız işte bir bahçe vardır dışarıda bu bahçede neler olduğunu görmek onu anlamak farklı şey.”

“ Veya öğrenme en azından o toprağa nasıl dikileceğini ona ellemeyi, verilen ilk suyun can suyu olduğunu ne kadar önemli olduğunu bir çok şeyi öğreniyor bir soğan dikme ile. Daha kolay ve kalıcı öğreniyor.”

“ bir kere yaşayarak öğrenmekten bahsetmiştik, artık şey çağında değiliz yani okuyayım öğreneyim onu uygulayayım değil daha çok yaşatarak daha kolay öğreniyorlar, çevrede doğada, işte bir takım tesislerde, bir takım üniversitelerde, ya da buraya bir takım uzman kişiler o konu ile uzman kişiler getirtilip o kişiler o çocukların dikkatini çekebilir.”

“ Çocuk bu süreçte şıklara bakarak ezbere bir şeyler yapmıyor. Kendi çözmeye çalışıyor, kolay öğreniyor.”

“ Yaparak yaşayarak, gözlem yaparak, anlayarak, öğrenerek uygulayarak,”

PTÖ uygulamasının **faydaları** temasının **konunun daha iyi öğrenilmesi** kodu “artık şey çağında değiliz yani okuyayım öğreneyim onu uygulayayım değil daha çok yaşatarak daha kolay öğreniyorlar”, “çocuk bu süreçte şıklara bakarak ezbere bir şeyler yapmıyor. Kendi çözmeye çalışıyor, kolay öğreniyor” ve “yaparak yaşayarak, gözlem yaparak, anlayarak, öğrenerek uygulayarak” gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın faydalarından birisidir.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden **faydalarına** ilişkin üçüncü kod **öğrenci öğretmen etkileşimini geliştirme'** dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“iletişim daha iyi, daha samimi, ben öğrenciyi tanıyorum, en azından ismen”

“ öğretmeniyile belki ya da grubuyla birlikte sunmayı usta çırak ilişkisiyle”

“ usta çırak ilişkisi ile uygulamalarla beraber sonuçlandırması.”

“ Bana, her çocuğun bir dünya olduğunu, her çocuğun bakışının, projeye bakışının çok çok önemli olduğunu ve o yaklaşıma ve bakışı dinlediğiniz zaman mükemmel bir sonuç aldığınızı görüyorsunuz. Bir nokta da şu ben hep onu söylüyorum, platforma çıktığımda, her öğrencimiz bizim danışmanımız. Yani onlar bizim koçumuz.”

“ Onun için hep çocukların sözünü dinledim. Çerçeveyi çizdiksek birlikte hep o çerçevede kaldık. Belki benim dosyamda çok fiks, dünyayı değiştirecek büyük projeler, çığırlar açacak bir konu olabilir fakat hiç önemli değil o çocuğun yapmak istediğı şeyin olması daha önemlidir.”

“ Ama burada çocuklar daha az sayıda oldukları için gözlemleme şeyin daha yüksek. Burada çocuğı hafızada tutman daha olası ve bu konuda iyi gözlem yapılma pozisyonu var diğer okullar göre. Burada daha çok bilgi – verim toplayabiliyorsun, kişilik analizi yapabiliyorsun, çocukların karakterlerini ezberleyebiliyorsun, ya da hangi alana yönelik yetisi var yeteneğı var onu daha iyi ortaya çıkartabiliyorsun.”

“ diğer okullara göre kıyasladığında bu konuda daha iç içeyiz.”

“ Hem onu motive edeceksin, yapabiliriz, olabilir diyeceksin. Hem sabırla bekleyeceksin. Bir kere onun konuyu seçme süresi konusunda sabırsızlık göstermemeliyiz. Her aşamada yanında olacaksın.

“ proje, iletişim kurduk, insanları bir araya getirdik.”

“Evet biz hep dersleri böyle kaynattık işte onun için demiştim size projeler yapmayalım diye”

PTÖ uygulamasının **faydaları** temasının **öğrenci öğretmen etkileşimini geliştirme** kodu “artık şey çağında değiliz yani okuyayım öğreneyim onu uygulayayım değil daha çok yaşatarak daha kolay öğreniyorlar”, “çocuk bu süreçte şıklara bakarak ezbere bir şeyler yapmıyor. Kendi çözmeye çalışıyor, kolay öğreniyor” ve “yaparak yaşayarak, gözlem yaparak, anlayarak, öğrenerek uygulayarak” gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın faydalarından birisidir.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden **faydalarına** ilişkin diğer bir kod **problem çözme’** dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Bir şeyin farkındalığına varırsanız bir sorunun farkına varırsanız çözmek için uğraşırsınız. Ama dışarıdaki dünya, a bir dünyada yaşıyoruz her bir etkinliğı bu dünya ile ilişkilendirir. Hayattan problemler seçersen. Problemleri çözmek daha anlamlı oluyor. Bu süreçte çocuklar bunu yaşadı. Hayattan şeyler aldık ve çözmelerini istedik. Ve çözdülerde.”

“ Burada çok önemli bir nokta, çocuklarımızı zaten hayata, proje tabanlı bakabilmeyi öğretebilecek miyiz? Problem konu tespitini yapabilecek mi? Karşılaştığı problemlerde yaklaşımı bilimsel olabilecek mi? Ya da sebep sonuç ilişkileri içerisinde hayata bakabilecek mi? Analitik düşünebilecek mi? Proje tabanlı etkinlik projelerin kendileri çocuğun idrak etmesi, bunu hayatına yansıtması, bu işin aslında sonuca ulaşması demektir. Bunuda başardılar.”

“ yaşamımızda hayatımızda en belirgin olan en temel ihtiyaç olan yani bir çocuğun hayatından başlayıp o çocuğun karşılaşılabileceğı sorunların, ihtiyaçların, temel alındığı

konuların bence seçilmesi gerektiğine inanıyorum. Bu PTÖ uygulamasında bunu başardığımız düşünüyorum.”

“ burada öğretimin temelinde problem çözme yeteneğinin geliştirilmesine yönelik olduğunu, bu hayattaki problemde olabilir.”

“ Sıradan günlük hayattaki bir problemi çözmenin bile bir proje olabileceğini öğrendik. Günlük hayattaki yaşananlarla yaşayarak öğrendik. Burada bunları öğrendim.”

PTÖ uygulamasının **faydaları** temasının **problem çözme** kodu “Bu süreçte çocuklar bunu yaşadı. Hayattan şeyler aldık ve çözmelerini istedik. Ve çözdüklerde”, “problem konu tespitini yapabilecek mi? Karşılaştığı problemlerde yaklaşımı bilimsel olabilecek mi? Ya da sebep sonuç ilişkileri içerisinde hayata bakabilecek mi? Analitik düşünebilecek mi?” ve “burada öğretimin temelinde problem çözme yeteneğinin geliştirilmesine yönelik olduğunu, bu hayattaki problemde olabilir” gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın faydalarından birisidir.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden **faydalarına** ilişkin diğer bir kod **yaratıcılığı geliştirme’** dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ biz salt bilgi vermek istemedik. Zaten bilgiden olabildiğince kaçınmak istiyoruz ama bilgi olmadan da yorum olmuyor sonuçta. Daha önce çocukların bilmediği bazı şeyleri verdik. Ama bunlar koklatma tarzı. Yani verişte, işte sende biliyorsun, onu değerlendirmesi, yorumlaması, eleştirmesi, hayal kurması bunlar istenen şeyler.”

“bakış açılarımızı genişlemesini, yaratıcılığını kullanıyorsun. Farklı düşünebiliyorsun.”

“ proje tabanlı eğitim uygulamaların iyi sindirdiyseniz eğer her şey malzemeye dönüşebilir. Her bir şeyi yaratıcılığınız içerisinde kullanıyorsunuz.”

“ Biz biliyorsun, her zaman söylüyoruz biz bilgi vermiyoruz, derslere destek verilen yer değiliz. Sınavlara destek bir yapımız yok. Onlara yönelik bilgi vermiyoruz. Ama nedir amacımız benim onlara bakış açısı kazandırabilmem, bir şeye daha farklı bakış açısı ile bakabilmesi, daha soyut düşünebilme, analiz gücünün artması, ilişkilendirebilmesi, parçadan bütüne, bütünden parçaya gidebilmesini kazandırdık sanıyorum.”

“ Çok büyük değişiklikler var. Başında da dediğim gibi bakış açım değişti. Örneğin her hangi bir gördüğüm atık malzeme direk benim ilgi alanım. Hemen onu alıyorum. Gerekirse çöpten bile alıyorum. Çünkü onunla ben proje çalışmalarında bir yerde kullanılabileceğini düşünüyorum.”

PTÖ uygulamasının **faydaları** temasının **yaratıcılığı geliştirme** kodu “biz salt bilgi vermek istemedik. Zaten bilgiden olabildiğince kaçınmak istiyoruz ama bilgi olmadan da

yorum olmuyor sonuçta. Onu değerlendirmesi, yorumlaması, eleştirmesi, hayal kurması bunlar istenen şeylerdi”, “yaratıcılığını kullanıyorsun. Farklı düşünebiliyorsun” ve “bakış açısı kazandırabilmem, bir şeye daha farklı bakış açısı ile bakabilmesi, daha soyut düşünebilme, analiz gücünün artması, ilişkilendirebilmesi, parçadan bütüne, bütünden parçaya gidebilmesini kazandırdık sanıyorum” gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın faydalarından birisidir.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden **faydalarına** ilişkin diğer bir kod **araştırma yapabilme**’ dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Bu katkılar alındıktan sonra, özellikle literatür taraması çok önemli. Bulunanların paylaşılması, yine bunun için bir araya gelinmesi gerekiyor, bu süreçte öğrenciler bunu çok hızlı yaptılar. Araştırma yapmak onlar için hızlı ve iyi geçti.”

“ şimdi orda(diğer okullarda) işin kolay. Belli bir müfredat var. Sen zaten biliyorsun. Bilmiyorsan da akşamda bir okuyup gidiyorsun olayı kurtarıyorsun. Ama PTÖ uygulamasında derinlemesine araştırma yapmak zorunda kaldı öğrenciler. Araştırmak yapmayıda öğreniyorlar, onlar için kazanım oldu bu tabii ki.”

“ çok zengin bir dünya sizin elinizin altında, bir kere internet elinizin altında, web kaynakları elinizin altında”

“ Okul dışında gezi gözlem yapma olanakları çok daha farklı”

“ Bilgi birikimine sahip oluyorsun. Araştırmacı oluyorsun, sende yeni şeyler öğreniyorsun.”

“ Bu süreçte bunu daha iyi anladım. Eksiklikleri daha iyi görebildim. Proje ödevini sadece bir Powerpoint sunusu yapılıyor mesela. Ya da sadece sonuçta bir maket çıkarılması mı beklenir ama değil aslında. Proje yeni olarak ne katabilir ona, sürecin sonunda nasıl bir sonuca ulaşabilir, hangi kaynaklardan yararlanabilir.”

“ Sürekli araştırma teknikleri derken bir kütüphane ayağı, ne bileyim bir ürüne yönelik bir şey yapacaksın, onu birlikte bir hırdavatçıyı da gezmelisin, kumaşı da arayacaksın, boyayı da arayacaksın. Aşamaların da kendi başına ilk defa bir proje yapıyorsa bulunmak durumundasın.”

PTÖ uygulamasının **faydaları** temasının **araştırma yapabilme** kodu “araştırma yapmak onlar için hızlı ve iyi geçti”, “ama PTÖ uygulamasında derinlemesine araştırma yapmak zorunda kaldı öğrenciler. Araştırmak yapmayı da öğreniyorlar, onlar için kazanım oldu bu tabii ki”, “araştırma teknikleri derken bir kütüphane ayağı, ne bileyim bir ürüne yönelik bir şey” ve “sürecin sonunda nasıl bir sonuca ulaşabilir, hangi kaynaklardan

yararlanabilir” gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın faydalarından birisidir.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden **faydalarına** ilişkin diğer bir kod **plan yapabilme**’ dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Yani ön çalışması güzel oldu. Öğrencilerin biz öğretmenlerin plan yapmayı öğrenmiş olduk.”

“ tabi ki öğrencilerin neyi nasıl yapacağını belirlemeyi öğrenmelerini sağladık diye bilirim.”

“ birkaç kere, defalarca hatta bir araya gelip, önce bir beyin fırtınası yapmalarak, planmalar yapmayı sağladı.”

“ Önemli, olan amacı olmalı, hedefi olmalı. Temel şeyler olmalı. İstersen bunu yaz istersen bunu çiz, istersen resmet, ne yaparsan yap. Dışarıya çıkış, noktana hiç önemli değil. Ama sistemli yaklaşmak. İşte çocukların bu süreçte kazanımları bunlar oldu. Bakış açısını anlam kazandırmak, önem kazandırmak için bu tip şeylere proje isminin verilmesi faydalı.”

“ Bana verilmiş süre kısa ise bu benim sabırsızlığımdan değil tabi ki. Sürenin darlığından diyebiliriz ama. Normal şartlarda düşünelim biz. Kendi istediği konuyu seçecek. Seçtikten sonra bir çalışma takvimi çıkaracak. Onu iyi bir şekilde yönlendireceksin. Çalışma takviminde çocuğun aşama aşama araştırma süresi işte kaynakların taranması diyelim ona. Daha sonra ürünü oluşturabilmesi, malzeme toplama, ondan sonra geliştirme süresi, sonuç, sunum ve değerlendirme.”

“Önce konularını seçtiler, sonra görev dağılımı yaptılar planlamayı gerçekleştirdiler. Süreç içerisinde ufak tefek değişikliklerde yaptılar. Planlarını uygulama konusunda heveslilerdi.”

PTÖ uygulamasının **faydaları** temasının **plan yapabilme** kodu “tabi ki öğrencilerin neyi nasıl yapacağını belirlemeyi öğrenmeleri”, “beyin fırtınası yaparak planlamalar yapmayı sağladı” ve “Önemli, olan amacı olmalı, hedefi olmalı. Temel şeyler olmalı. İstersen bunu yaz istersen bunu çiz, istersen resmet, ne yaparsan yap. Dışarıya çıkış, noktana hiç önemli değil. Ama sistemli yaklaşmak. İşte çocukların bu süreçte kazanımları bunlar oldu” gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın faydalarından birisidir.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden **faydalarına** ilişkin diğer bir kod **grupla çalışma**’ dır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ benim tercihim ne dersen tabii ki grup çalışmaları.”

“ bu şöyle oluyor bence, sadece kişisel anlamda, branşlar arasında değil de kişiler arasında pozitif enerjisi olan insanlar daha çok yani kafa dengi olanlar insanlar bir araya gelip bir şeyler yapıyorlar.”

“ Hak, hukuk, saygılı olma, sevgi gösterme, kadın-erkek ilişkileri yani sınıf içerisinde, ya öncelik oluyor ya bir şey oluyor ortak çalışma imkânları oluyor, bir kız –erkek öğrencinin bir araya gelip çalışması durumu oluyor mesela,”

“ Burada olabilecek şeyler, serbest bıraktığında böyle bir şey olmayacak, gideceği yer bellidir, işte erkekler erkeklerle çalışır, kızlar kızlarla çalışır, yeri gelince çok yakın arkadaşlar o gruplaşmayı engelliyoruz. Ya burada hep bir ortaklaşa, bir genel bir grup bilinci yaratmaya çalışıyoruz. Ya çok kazanımlar var.”

PTÖ uygulamasının **faydaları** temasının **grupla çalışma** kodu “artık şey çağında değiliz yani okuyayım öğreneyim onu uygulayayım değil daha çok yaşatarak daha kolay öğreniyorlar”, “çocuk bu süreçte şıklara bakarak ezbere bir şeyler yapmıyor. Kendi çözmeye çalışıyor, kolay öğreniyor” ve “yaparak yaşayarak, gözlem yaparak, anlayarak, öğrenerek uygulayarak” gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın faydalarından birisidir.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden **faydalarına** ilişkin diğer bir kod **bilgilerin somutlaşması (ürün)** ’ dır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ proje olayında için de yaşadığı için ellediği his etiği için belki evinde bile farkında değil. Ama burada yaşayarak bilgilerin somutlaşıp ürüne döndüğü sürece veya öğrenme en azından ne kadar önemli olduğunu birçok şeyi öğreniyor ve mutlu olduğunu gördük.”

“ Bu süreçte çocuk yer alıp cebine bir şeyler koyup gidebiliyorsa önemli olanın bu olduğunu gördük, mutlu ayrılması.”

“Ama burada verdiğiniz bilgileri başka şeyde de kullanabiliyordu. Çizimler, yorumlar, ürünler.”

“çabam budur zaten üçlü dörtlü gruplar olabildiği kadarıyla sosyal hayatın içerisinde olabildiğince onları bir araya getirebildik.”

“Örneğin diğer branşları kullanmaları gerektiğini gördüler ve bunu ürünlerine yansıtırken daha farklı şeyler hissettiler.”

PTÖ uygulamasının **faydaları** temasının **bilgilerin somutlaşması (ürün)** kodu “burada yaşayarak bilgilerin somutlaşıp ürüne döndüğü sürece veya öğrenme en azından ne

kadar önemli olduğunu birçok şeyi öğreniyor ve mutlu olduğunu gördük”, “Ama burada verdiğiniz bilgileri başka şeyde de kullanabiliyordu. Çizimler, yorumlar, ürünler” ve “örneğin diğer branşları kullanmaları gerektiğini gördüler ve bunu ürünlerine yansıtırlken daha farklı şeyler hissettiler” gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın faydalarından birisidir.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden **faydalarına** ilişkin diğer bir kod **bakış açısı**’dır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Asıl mesele öğrencilerimize bakış açısı kazandırmak diye düşünüyorum. Hayatın her alanında farklı şeyleri görebilmeyi, her şeyin birbiriyle ilişkisi olduğunu burada hissettim.”

“ Bütün bilimlerin birbiriyle ilişkili olduğunu, ilişkilendirildiğini, insanın daha farklı bakış açısı kazandırdığını”

“Bakış açım değişti. Değişmedi desem yalan olur. Her konuyla ilgilenmeye başladım. Kendimin genel kültür anlamında da çok büyük kazanımlar elde ettiğimi gördüm. Tabi ki bunu da bir şekilde çocuklara yansıtıyoruz.”

“ Herkesin farklı bir bakış açısı olduğunu ve bir şeyler katabileceğini hem çocuklara hissettirdik,”

“ onlarda yaşadıkça hem daha mutlu oldular, keyif aldılar hem de bakış açıları değişmeye başladı çocukların.”

PTÖ uygulamasının **faydaları** temasının **bakış açısı** kodu “Bakış açım değişti.”, “Bütün bilimlerin birbiriyle ilişkili olduğunu, ilişkilendirildiğini, insanın daha farklı bakış açısı kazandırdığını” ve “asıl mesele öğrencilerimize bakış açısı kazandırmak diye düşünüyorum. Hayatın her alanında farklı şeyleri görebilmeyi, her şeyin birbiriyle ilişkisi olduğunu burada hissettim” gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın faydalarından birisidir.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden **faydalarına** ilişkin son olarak **eleştirel düşünme** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ biz salt bilgi vermek istemedik. Zaten bilgiden olabildiğince kaçınmak istiyoruz ama bilgi olmadan da yorum olmuyor sonuçta. Daha önce çocukların bilmediği bazı şeyleri

veriyoruz ama bunlar koklatma tarzı. Yani verişte, işte sende biliyorsun, onu değerlendirmesi, yorumlaması, eleştirmesi, hayal kurması bunlar istenen şeyler.”

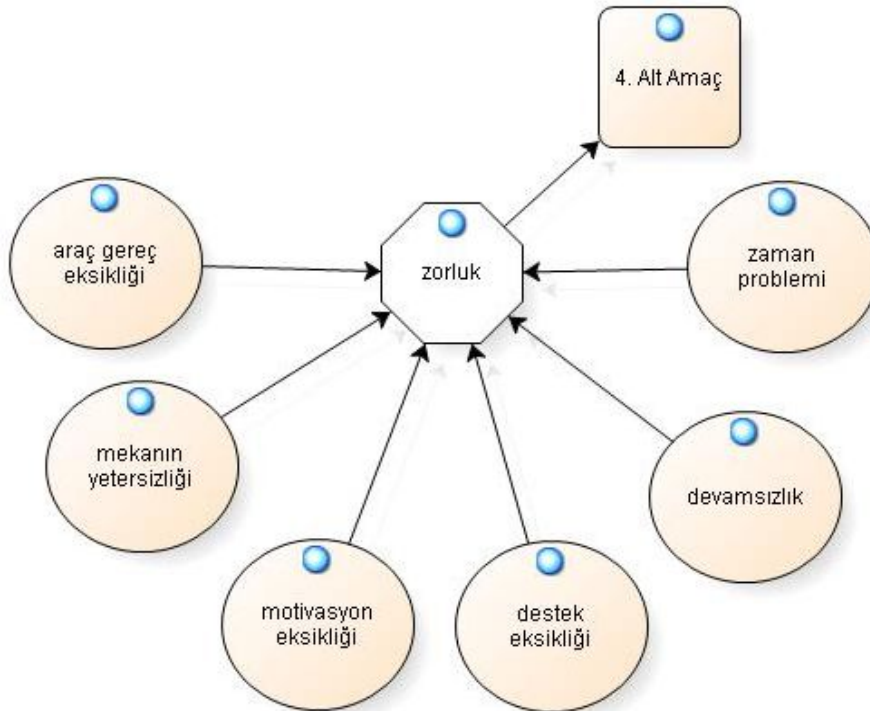
“Yaparak yaşayarak, gözlem yaparak, anlayarak, öğrenerek uygulayarak, yorumlayarak, eleştirerek, analiz edip sentezler yaparak ürün ortaya koymasını sağladık.”

PTÖ uygulamasının **faydaları** temasının **eleştirel düşünme** kodu “onu değerlendirmesi, yorumlaması, eleştirmesi, hayal kurması bunlar istenen şeyler” ve “yaparak yaşayarak, gözlem yaparak, anlayarak, öğrenerek uygulayarak, yorumlayarak, eleştirerek, analiz edip sentezler yaparak ürün ortaya koymasını sağladık” gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın faydalarından birisidir.

4.4.2. Zorluk

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden **zorluklara** ilişkin alt tema başlıkları ve kodları Şekil 49’daki modelde verilmiştir.

Şekil 49 Araştırmanın 4. Alt Amacının Zorluk Temasına İlişkin Kodlar

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden **zorluklara** ilişkin araç gereç eksikliği, mekanın yetersizliği, motivasyon eksikliği, destek eksikliği, devamsızlık ve zaman problemi gibi kodlar oluşturulmuştur.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden zorluklara ilişkin ilk olarak **araç gereç eksikliği** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ bence proje eşittir para mantığı var aslında yüzde yüz doğru”

“ Malzeme, mekânın merkezden uzak olması.”

“ yani ortam açısından yani eksiklerimiz çok fazla gelecek için düşünürsek,”

“ teknolojik olarak eksikliklerimizin olduğunu söyleyebiliriz. Bilgisayarlarımızın verimi ve çalışırılığı konusunda sıkıntılarımız var.”

“ malzeme bulamadığım için daha tasarruflu nasıl kullanabilirim diye düşünüyorum. Nerden nasıl kısıtlamaya gidebilirim bunu kestirmeye çalışıyorum. Ben biraz daha malzeme konusunda desteklenebilseydim. Daha yeni şeyler, farklı şeyler çocuklar tarafından üretilip ortaya çıkabilirdi. Bunların sıkıntısını yaşıyorum.”

PTÖ uygulamasının **zorluklara** ilişkin temanın **araç gereç eksikliği** kodu “bence proje eşittir para mantığı var aslında yüzde yüz doğru”, “Malzeme, mekânın merkezden uzak olması”, “yani ortam açısından yani eksiklerimiz çok fazla” ve “malzeme bulamadığım için” gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın zorluklardan birisidir.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden zorluklara ilişkin ikinci kod **mekanın yetersizliği**’ dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Fiziki şartlara girmiyorum fark edersen. İhtiyaçlara koşullara yani.”

“ yani ortam açısından yani eksiklerimiz çok fazla gelecek için düşünürsek,”

“ ortamın, yerimizin yetersiz olduğunu,”

“ Bu mekanın bu tür proje tabanlı öğrenim yöntemi için uygun olduğunu düşünmüyorum.”

“ Ortamın eksikliği, bize atölyeler sağlansaydı.”

PTÖ uygulamasının **zorluklara** ilişkin temanın **mekanın yetersizliği** kodu “yani ortam açısından yani eksiklerimiz çok fazla”, “Fiziki şartlara girmiyorum fark edersen. İhtiyaçlara koşullara yani, ortamın, yerimizin yetersiz olduğunu”, “Ortamın eksikliği, bize atölyeler sağlansaydı” ve “Bu mekanın bu tür proje tabanlı öğrenim yöntemi için uygun olduğunu düşünmüyorum” gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın zorluklardan birisidir.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden zorluklara ilişkin üçüncü kod **motivasyon eksikliği**’ dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ yorgun gelmeleri, akşam üzeri özellikle yorgun gelmeleri ve yorgun gelen çocuklar ister istemez iyi bir motivasyon yakalayamıyoruz. Daha doğrusu olması gereken istediğimiz motivasyonu yakalayamıyoruz.”

“ Fakat çalışma şartlarımız bazı nedenler den dolayı değiştikçe, motivasyon düşmeye başladı.”

“ Mesela dün duyduğum bir şey söyleyim, özel yetenek öğretmeni sadece 9 saat özel yetenek çalışacak, bunu proje tabanlı öğretim yöntemine uygulayın, haftada 9 saat yıla vurun ne kadar verim alabilirsiniz proje çalışmanızda. Bu gibi sürekli bir belirsizliğin olması motivasyonumuzun düşmesine neden oluyor.”

“ Bu devamlılığın sağlanmaması verimliliği düşürüldüğünü ve motivasyonları etkiliyor.”

“ Ama sonrasını kestiremiyorum.”

PTÖ uygulamasının **zorluklara** ilişkin temanın **motivasyon eksikliği** kodu “yorgun gelmeleri ve yorgun gelen çocuklar ister istemez iyi bir motivasyon yakalayamıyoruz”, “bu devamlılığın sağlanmaması verimliliği düşürüldüğünü ve motivasyonları etkiliyor” ve “fakat çalışma şartlarımız bazı nedenler den dolayı değiştikçe, motivasyon düşmeye başladı” gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın zorluklardan birisidir.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden zorluklara ilişkin diğer bir kod **destek eksikliği**’ dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ sürekli bu süreç içerisinde olduğum için ciddi, hakikaten burada katılmakta gerekiyor, maddi kaygıları da doğuruyor. Size süreç içerisinde maddi ve manevi destek olması gerekiyor. Yoksa işler zorlaşıyor.”

“ bu noktada kurumun okul aile birliğinin desteği olmazsa olmazı ve yine çevre desteği olmazsa olmazı.”

“ Yani bu işler hep dediğim gibi organizasyon işleri. Ciddi manada zaman ve ekonomik destek gerektiren işler.”

“ İdarecilerin konuyu özümsemediyse, olay sadece ek ders olarak algılanıyorsa, böylelikle çok noktada kısıtlıyorlar.”

PTÖ uygulamasının **zorluklara** ilişkin temanın **destek eksikliği** kodu “maddi kaygıları da doğuruyor. Size süreç içerisinde maddi ve manevi destek olması gerekiyor. Yoksa işler zorlaşıyor”, “okul aile birliğinin desteği olmazsa olmazı ve yine çevre desteği olmazsa olmazı”, “bu işler hep dediğim gibi organizasyon işleri. Ciddi manada zaman ve ekonomik destek gerektiren işler” ve “İdarecilerin konuyu özümsemediyse, olay sadece ek ders olarak algılanıyorsa, böylelikle çok noktada kısıtlıyorlar” gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın zorluklardan birisidir. Uygulama süresince okul aile birliği, aile, çevre ve okul yönetiminin desteğinin öneminin vurgulandığı **destek eksikliği** kodu uygulamanın en önemli zorluklarındanır.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden zorluklara ilişkin diğer bir kod **devamsızlık**’ dır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Zaten zaman kısıtlılığı olan bir sistem de bir de devamsızlık yapan öğrenciler vardı. Yani üst üste binen iki tane sorun. Zaten buraya ayrılan zaman az. Artı bir de çocukların devamsızlık yapması.”

“ Temel sorun devamsızlık. Çocukların devamsızlık yapması, yorgun gelmeleri,”

“ Bu devamlılığın sağlanamaması verimliliği düşürüldüğünü ve motivasyonları etkiliyor.”

PTÖ uygulamasının **zorluklara** ilişkin temanın **devamsızlık** kodu “Zaten zaman kısıtlılığı olan bir sistem de bir de devamsızlık yapan öğrenciler vardı”, “Zaten buraya ayrılan zaman az. Artı bir de çocukların devamsızlık yapması”, “Temel sorun devamsızlık.

Çocukların devamsızlık yapması” ve “Bu devamlılığın sağlanamaması verimliliği düşürdü” gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın zorluklardan birisidir.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden zorluklara ilişkin son olarak **zaman problemi** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Şu an ben bu konuda, kendi adıma, kendi içinde bulunduğum proje olarak baktığımda çok eksiklikler görebiliyorsun. Keşke şu kadar zaman olsa da. Ya da Çocuklar birazcık daha fazla saat gelebilseler de daha ortaya çıkabilecek daha net bir sonuca ulaşabilsek.”

“ Bununla beraber teknik ihtiyaçlar var ki olabiliyor. Zaman, çalışma saatlerinin az olması”

“ Süreç noktasında ideal süreler yok. Bir ek ders davasıdır gidiyor. Buda planlamada yanlışlıkların olmasını sağlıyor.”

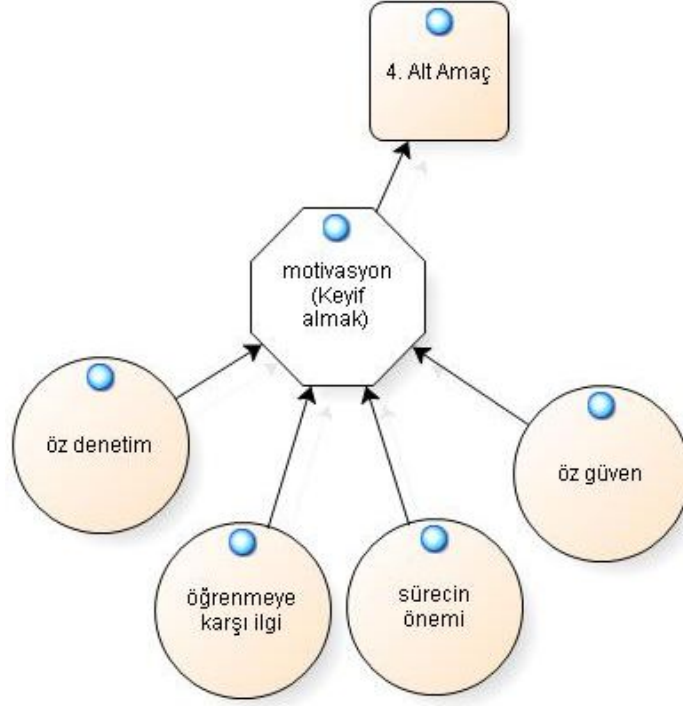
“ Süre mekan bundan sonrası için sıkıntı olacaktır.”

PTÖ uygulamasının **zorluklara** ilişkin temanın **zaman problemi** kodu “içinde bulunduğum proje olarak baktığımda çok eksiklikler görebiliyorsun. Keşke şu kadar zaman olsa da. Ya da Çocuklar birazcık daha fazla saat gelebilseler”, “Zaman, çalışma saatlerinin az olması”, “Süreç noktasında ideal süreler yok. Bir ek ders davasıdır gidiyor. Buda planlamada yanlışlıkların olmasını sağlıyor” ve “Süre mekan bundan sonrası için sıkıntı olacaktır” gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamanın zorluklardan birisidir.

4.4.3. Motivasyon

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden **motivasyona** ilişkin alt tema başlıkları ve kodları Şekil 50’deki modelde verilmiştir.

Şekil 50 Araştırmanın 4. Alt Amacının Motivasyon Temasına İlişkin Kodlar

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden **motivasyona** ilişkin öz denetim, sürecin önemi, öz güven ve öğrenmeye karşı ilgi gibi kodlar oluşturulmuştur.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden motivasyona ilişkin ilk olarak **öz denetim** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Araştırmak zorundasın, geliştirmek zorundasın. Mesleğinde de bazı şeyleri köreltiyorsun ama bazı şeylerde de alabildiğince genişliyorsun. Aslında biz öğretmenler de öğrencilerde otokontrolümüzü sağladık. Odaklanmak istediğim seye doğru enerjimizi harcadık. Dikine gitmiyorsun belki yana genişliyorsun. Yani genişleme doğrultusu değişiyor. Ve bu beni daha çok mutlu ediyor.”

“Bu süreci içselleştirmesi lazım. Paralelinde çocuk bu nedir işte proje nedir bunu bir yakalaması lazım, basamakları tartması. Biraz önce söyledim işte veri toplamayı ürün çalışma sırasında gerekli basamakları ürüne gittikten sonra raporu yazmayı ve rapordan sonra da bunu öğretmeniyle belki ya da grubuyla birlikte sunmayı usta çırak ilişkisiyle yaşaması ama sonrasında da öğrenciyi bu yöntem bileşkesinde yine uygulanabilir vaziyette her basamağı yaşatacak pozisyonda sürece katmayı gerektiği diye düşünüyorum. Uygulamalarla beraber usta çırak ilişkisi ile uygulamalarla beraber sonuçlandırması.”

“ orada düşünün hani altı yedi ünite ne ise o ünite içerisinde onlarca kazanım çerçevesinde onları alıyorsunuz. Burada ki özgürlüğünüz şu belirli o kazanımlardan birkaçını seçtiniz ama süreçte beceri gelişim daha egemen olduğu için, proje daha çok yaşıyor proje tabanlı uygulama tam olarak sizin yönetiminizde daha kontrol edilebilir oluyor. Daha önemlisi bir amaca ulaşabilmek için öğrenciler tepkilerini, davranışlarını ona göre şekillendirebildiler. Kendilerini kontrol ettiler.”

“ da etkiliyor. Amaç doğrultusunda davranışlarını denetleyip, hatta duruma göre sadece kendilerini değil arkadaşlarının da uyarıp kısıtlamalarda bulundular. Otokontrollerin yüksek olduğunu gösterdi. Çocuklar olgunlaşıyorlar. Yani sen bir insana bir sorumluluk yüklediğinde o sorumluluk bilinciyle insan kendinde bir liderlik özelliği, yani bir topluluğa hitaben değil yapacağı işe karşılık bir liderlik psikolojisine bürünüyor.”

PTÖ uygulamasının **motivasyona** ilişkin temanın **öz denetim** kodu “aslında biz öğretmenler de öğrencilerde otokontrolümüzü sağladık. Odaklanmak istediğim şeye doğru enerjimizi harcadık”, “proje tabanlı uygulama tam olarak sizin yönetiminizde daha kontrol edilebilir oluyor. Daha önemlisi bir amaca ulaşabilmek için öğrenciler tepkilerini, davranışlarını ona göre şekillendirebildiler”, “kendilerini kontrol ettiler, davranışlarını da etkiliyor”, “amaç doğrultusunda davranışlarını denetleyip, hatta duruma göre sadece kendilerini değil arkadaşlarını da uyarıp kısıtlamalarda buldular. Otokontrollerin yüksek olduğunu gösterdi” ve “Çocuklar olgunlaşıyorlar” gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamada öğrenciyi motive eden özelliklerden birisidir.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden motivasyona ilişkin ikinci kod **sürecin önemi**’ dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Araştırmak zorundasın, geliştirmek zorundasın. Bu süreç içerisinde arta kalan hep yaşadıklarımız ve yaşadıklarımızdan aldığımız zevkler oluyor. Sonuçta not kaygısı olmadan sadece baştan sona kadar nasıl genişlediğiniz kazandığınız şeyler oluyor. Dikine gitmiyorsun belki yana genişliyorsun. Yani genişleme doğrultusu değişiyor. Ve bu beni daha çok mutlu ediyor.”

“ Proje tabanlı öğrenme bana kalırsa bir yaşam biçimi,”

“ daha mükemmel işlere imza atıyorsunuz, çünkü işinizde baka kaygılar yok. Sadece yaşayarak öğreniyorsun hepsi bu. İstedğin için.”

“ Ama şey olarak bence faydası var. İster istemez sistem güzel çünkü.”

“ Ama herkes yolculuktan memnun, herkesin de yolculuğa katkısı var. Ama başı çekenler değişiyor. Anlatabiliyor muyum?”

“daha çok branşım ile ilgili çok daha rahat zaman dilimlerinde çok daha uygun, verimli çalışmalar yaptığımı düşünüyorum.”

“ Yani bakış açısının çocuklarında değiştiğini, benim de hayat bakış açımı destekler olduğunu düşünüyorum. Hayatımın renklendiğini düşünüyorum böyle bir sistem içerisinde.”

“ Aaa Bu buradan geliyor, şimdi sebebini anladık” gibi cevaplar vermeye başladılar. Ve bu süreçte, çocuklardan çok güzel dönütler aldım. Çok mutlular çok keyifliler.”

“ bu süreç içerisinde bizim sınava ya da bilgiye yönelik bir çalışma yapmadığımızı gördüler. Beklentilerinin gerçekleşmemiş olması, onları hayal kırıklığına uğratmadı. Aksine onlara daha farklı noktalarda katkıda bulunmamız onları mutlu etti.”

PTÖ uygulamasının **motivasyona** ilişkin temanın **sürecin önemi** kodu “bu süreç içerisinde arta kalan hep yaşadıklarımız ve yaşadıklarımızdan aldığımız zevkler oluyor. Sonuçta not kaygısı olmadan sadece baştan sona kadar nasıl genişlediğiniz kazandığınız şeyler oluyor. Dikine gitmiyorsun belki yana genişliyorsun. Yani genişleme doğrultusu değişiyor”, “proje tabanlı öğrenme bana kalırsa bir yaşam biçimi”, “daha mükemmel işlere imza atıyorsunuz, çünkü işinizde başka kaygılar yok. Sadece yaşayarak öğreniyorsun hepsi bu. İstedğin için”, “hayatımın renklendiğini düşünüyorum böyle bir sistem içerisinde” ve “bu süreç içerisinde bizim sınava ya da bilgiye yönelik bir çalışma yapmadığımızı gördüler. Beklentilerinin gerçekleşmemiş olması, onları hayal kırıklığına uğratmadı. Aksine onlara daha farklı noktalarda katkıda bulunmamız onları mutlu etti” gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamada öğrenciyi motive eden özelliklerden birisidir.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden motivasyona ilişkin üçüncü kod **öz güven**’ dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ ben kendime güvenim geldi. Bir şeyler yapmaya ki gördün mozaiklerimi evde, bir şeyler üretmeye başladım ve kendimi çok mutlu hissettim”

“ daha mükemmel işlere imza atıyorsunuz, çünkü işiniz bu sizin bu süreçte.”

“ O çocuk kendi kendini yüceltiyor aslında. O noktada bir kendini beli bir adım bir basamak yukarıya çıkarmış oluyor.”

“ Öğrenci tartışmayı öğreniyor. Kendine güvenmeyi ve kendine güveni gelince çok iyi işler oluyor.”

“onlarda yaşadıkça hem daha mutlu oldular, keyif aldılar hem de bakış açıları değişmeye başladı kendilerine güvenleri geldi çocukların.”

PTÖ uygulamasının **motivasyona** ilişkin temanın **öz güveni** kodu “benim bile kendime güvenim geldi. Bir şeyler yapmaya ki” ve “o çocuk kendi kendini yüceltiyor

aslında. O noktada bir kendini beli bir adım bir basamak yukarıya çıkarmış oluyor”, “Öğrenci tartışmayı öğreniyor. Kendine güvenmeyi ve kendine güveni gelince çok iyi işler oluyor” ve “onlarda yaşadıkça hem daha mutlu oldular, keyif aldılar hem de bakış açıları değişmeye başladı kendilerine güvenleri geldi çocukların” üzere öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı gibi uygulamada öğrenciyi motive eden özelliklerden birisidir.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden motivasyona ilişkin son olarak **öğrenmeye karşı ilgi** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Yani ön çalışması güzel oldu.”

“ çocukların hani şevkle beklediği bir süreç içerisinde olması demek ki proje tabanlı uygulamaların, tarih eğitiminde sosyal bilgiler eğitiminde bilim sanat merkezinde çok faydalı çok büyük faydaları olduğunu ortaya koyuyor.”

“ Çocuk daha çok sahipleniyor konuyu. Daha çok yaşayarak bu sürece giriyor. Ve çok çabuk öğreniyor.”

“Onun dışında dediğim gibi davranış kazandırıyor. Sorumluluk davranış, sorumluluk katıyor çocuğa. Ama zevkli bir sorumluluk. Yani çocuk sevdiği bir şey yapıyor sonuçta burada. Zorunlu olduğu bir şey değil. Sevdiği, seçtiği ve istediği bir şey üzerine bir proje geliştirme yoluna gidiyor. Çocuk burada hani zorunlu yapması gereken bir ödev yada bir proje değildi tam tersine, kendisinin zevk alacağı, kendisinin bundan verim alacağı ve bundan zevk duyacağı, bir oyunmuş gibi, yani bir sorumluluk katan bir oyunmuş gibi bakabiliyor.”

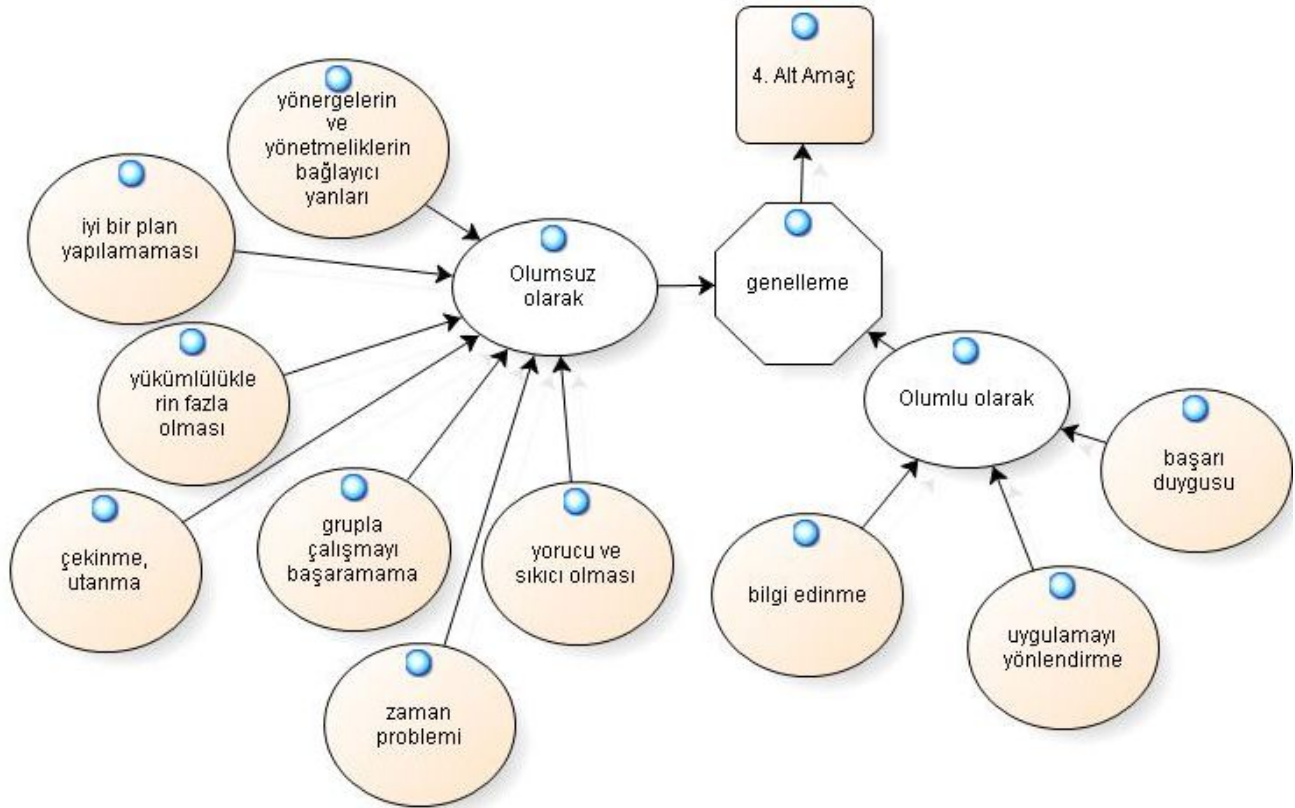
“Elimizden geldiğince de farklı aktivitelere de kattık ki, öğrencilerin öğrenmeleri kolaylaşsın. Zor olan şeyleri kolay öğrendiklerinde çalışma şevkleri artıyor.”

PTÖ uygulamasının **motivasyona** ilişkin temanın **öğrenmeye karşı ilgi** kodu “hani şevkle beklediği bir süreç içerisinde olması demek ki proje tabanlı uygulamaların, tarih eğitiminde sosyal bilgiler eğitiminde bilim sanat merkezinde çok faydalı çok büyük faydaları olduğunu ortaya koyuyor”, “Çocuk daha çok sahipleniyor konuyu. Daha çok yaşayarak bu sürece giriyor. Ve çok çabuk öğreniyor” ve “zor olan şeyleri kolay öğrendiklerinde çalışma şevkleri artıyor” gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı üzere uygulamada öğrenciyi motive eden özelliklerden birisidir.

4.4.4. Genelleme

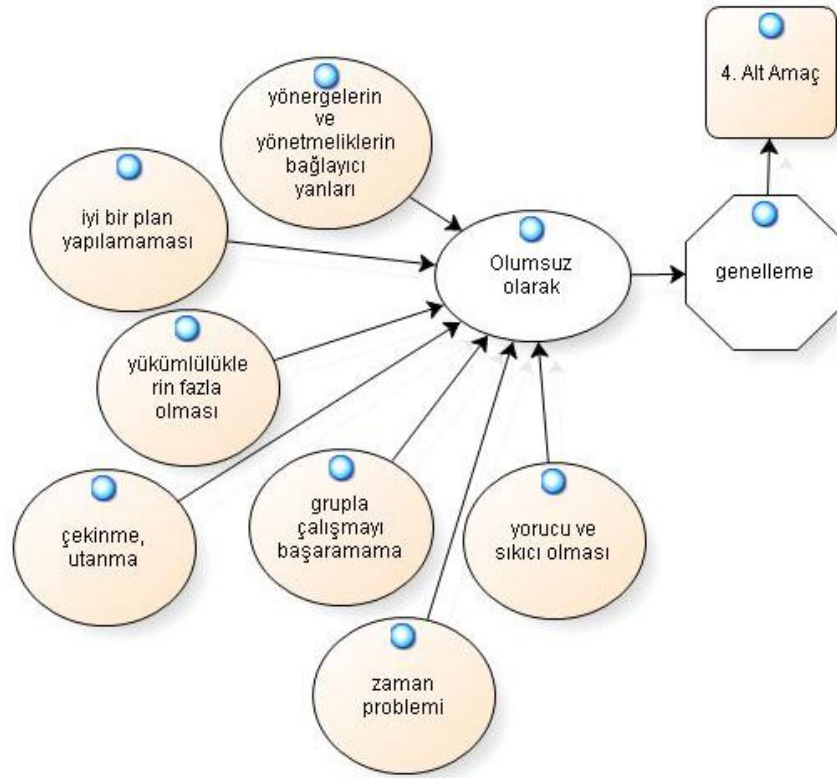
PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden **genellemeye** ilişkin alt tema başlıkları ve kodları Şekil 51’deki modelde verilmiştir.

Şekil 51 Araştırmanın 4. Alt Amacının Genelleme Temasına İlişkin Kodlar

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden **genellemeye** ilişkin **olumsuz olarak**; yorucu ve sıkıcı olması, çekinme utanma, grupla çalışmayı başaramama, zaman problemi, yükümlülüklerin fazla olması, yönergelerin ve yönetmeliklerin bağlayıcı yanı, iyi bir plan yapılamaması **olumlu olarak**, başarı duygusu, bilgi edinme ve uygulamayı yönlendirme gibi kodlar oluşturulmuştur.

Şekil 52 Araştırmanın 4. Alt Amacının Genelleme Temasına İlişkin Olumsuz Olarak Kodları

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden **genellemeye** ilişkin alt temasında yer alan **olumsuz olarak** kodunun alt kodları Şekil 52’deki modelde verilmiştir.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden **genellemeye (olumlu, olumsuz)** ilişkin **olumsuz olarak** zorucu ve sıkıcı olması, çekinme utanma, grupla çalışmayı başaramama, zaman problemi, yükümlülüklerin fazla olması, yönergelerin ve yönetmeliklerin bağlayıcı yanı ve iyi bir plan yapılamaması gibi kodlar oluşturulmuştur.

“ Araştırmak zorundasın, geliştirmek zorundasın. Mesleğinde de bazı şeyleri köreltiyorsun ama bazı şeylerde de alabildiğince genişliyorsun.”

“proje konseptinde, benim işim eğer tarihse ya da sosyal bilgilerse benim işim olmalı ama görselle ilgili bir konu bir tema belirliyorsan bu konuya yaklaşımın görsel sanatların devreye girmesiyle yaşaması gerekirken, bizde öyle değil olmadı”

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden genellemeye ilişkin **olumsuz** temasının ilk olarak **yorucu ve sıkıcı olması** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Ama şikâyet eden insanlarda olabiliyor. Var yani.”

“ gruba uymuyor, etkinliği bozuyor, her şeyi, planladığın hiçbir şey gitmiyor. Tamamen şey noktasına geliyorsun, ya zaman geçsin de şunları avutayım, ya hedef ne oldu, amaç ne oldu, proje ne oldu, bu noktaları da yaşıyorsun.”

“ Bunu diğer okuldaki ders işleme yöntemlerinde yaşamamız çok zor. Özellikle çok yorucu oluyor. Çok fazla çalışmanız gerekiyor.”

“ Ama herkese uygun olduğunu düşünmüyorum. Çünkü gerçekten çok yorucu ve bazen aynı şeyler tekrara düşüyorsa çocuklar sıkılıyor. Formların doldurulması aşaması mesela.”

PTÖ uygulamasının **genellemeye ilişkin olumsuz** temasının **yorucu ve sıkıcı olması** kodu “ama herkese uygun olduğunu düşünmüyorum. Çünkü gerçekten çok yorucu ve bazen aynı şeyler tekrara düşüyorsa çocuklar sıkılıyor. Formların doldurulması aşaması mesela”, “bunu diğer okuldaki ders işleme yöntemlerinde yaşamamız çok zor. Özellikle çok yorucu oluyor. Çok fazla çalışmanız gerekiyor” ve “şikâyet eden insanlarda olabiliyor” gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı üzere Bilim ve Sanat Merkezindeki sanat alanında PTÖ uygulamasının genelleme yapılamayacağının nedenlerinin birisidir.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden genellemeye ilişkin **olumlu** temasının ikinci kodu **çekinme utanma**’ dır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Öğrenci açısından da bizim açımızdan da, hani şimdi bazı insanlar düşünebilir, yani işte ben sınıfa gireyim ne yaparsam yapıyım, H.... ’ya karşı sorumlu olmayayım, H.... da bana karşı sorumlu olmasın. Ama o öyle değil ilk başta insanlar biraz çekiniyor belki, sınıfla beraber kalmak başka şey, iki -üç öğretmenle beraber sanki sınavdayız kontroldeyiz gibi,”

“ bazen etkinliklerde birden fazla öğretmenin olması, öğretmen açısından can sıkıcı olabilir, çekinebilir.”

PTÖ uygulamasının **genellemeye** ilişkin **olumsuz** temasının **çekinme utanma** kodu “öğrenci açısından da bizim açımızdan da, hani şimdi bazı insanlar düşünebilir, yani işte ben sınıfa gireyim ne yaparsam yapıyım, H.... ’ya karşı sorumlu olmayayım, H.... da bana karşı sorumlu olmasın. Ama o öyle değil ilk başta insanlar biraz çekiniyor belki” ve “bazen etkinliklerde birden fazla öğretmenin olması, öğretmen açısından can sıkıcı olabilir, çekinebilir” gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı Bilim ve Sanat Merkezindeki sanat alanında PTÖ uygulamasının genelleme yapılamayacağını nedenlerinin birisidir.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden genellemeye ilişkin **olumsuz** temasının diğer bir kodu **grupla çalışmayı başaramama**’dır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Ama bir matematikçi çok alakasız bir projede çalışana kadar, sırf arkadaşım var diye ki onu yaşıyoruz, kendini ilgilendiren verimli olabileceği doyuma ulaşabileceği bir projede çalışması elbette ki daha iyi. Ama maalesef hani burada kişisel ilişkilerde ön plana çıkıyor işte benim arkadaşım diyor, onla geçinemem falan filan, grupla çalışmayı bilmememizden kaynaklı”

“uygulamada işte uygulayıcıların birbiri ile ilişkileri de çok önemli. Şimdi anlaşmazlık olunca grup içinde öğrencide bunu fark ediyor.”

“Sosyal bilgiler özellikle tarih dersine baktığınız zaman birebir çalıştığımız öğrenciler var. Öğrencinin penceresine bakmak lazım, öğrenme stillerine bakmak lazım, zeka tipine bakmak lazım, mesela içe dönük zeka seviyesi düşük olan bir öğrenciyle birebir Osmanlıca çalışıp kütüphaneye girdiğiniz zaman dünyalar onun oluyor. Ama ikinci bir arkadaş ona katamıyorsanız ikinci bir kişiyle zaten tezat bir durum yaşıyor”

“Sosyalleşme duygusallığı destekleme ya da işte belli fırsatları sunma ama hani lisenin belirli seviyesine gelmiş tarih bileşkesini olabildiği kadarıyla aktif çalışacak çocukla içe dönük bir çocuğu ben fazlada kasmıyorum. Grupla çalışmasını tartıyorum, ama belki de her ikisine de zarar verici ama, ya üçlü grupsa ya grupta sıkıntı oluşacak, bu noktada içe dönük zekası olan çocuklara kısaca olabildiği kadarıyla, benim bileşkemde tarihsel disiplinlerle belli becerilerin desteklediği çalışma programı sunmaya çalışıyorum”

“Ama burada dediğim gibi eşit dağılım önemli. Bir öğretmen baskın oluyor çok aktif oluyor. Ama öbür eğitici ya ben felsefeyle ne yapayım kardeşim dediği an bitti. Bu anlayış yanlış zaten.”

“bir örnek veriyim, işte müzik resim tarih branşları bir araya geldi, bir şey yapmaya karar verdiler ama resim öğretmeni ile tarih öğretmeni birbirini sevmiyor, sürekli zıtlıyorlar yani üretkenlik noktasında davranışlar kişilikler ön plana çıkıyor. İkisi de bilgi birikimi çok yüksek iki kişi mesela, a kişisi b kişisi, a kişisi b kişinin bir şeyine gıcık oluyor yani kavgasını yapıyor, ya belli bir psikolojik, burada işte şey çok önemli, o kişiliğin üste çıkmaması gerekiyor.”

“ Herkes yapması gerektiği noktadaki, yapması gerektiği şeyleri yapmalı noktasına gelinmeli ama o noktaya gelinmediğinde de ister istemez ortaya aksilikler çıkıyor. Çocuklara yansıyor. Hatta ben şahit olmuştum, çocukların yanında bile tartışan uzlaşamayan ve onlara bile yansıtan eğitimcilere bile şahit olduk yani. İyi bir şey değil.”

“ Bir de şey var, tam tersi, bazı çocuklarda grup içerisin de çok daha bağımsız kalıyor. O çocuğun yeri acaba burası mı diyorsun. Daha farklı bir grup mu yapılması gerekiyor, ya da kaynaşması mı gerekir, bu tür çocuklarla mı devam ettirilmesi mi gerekir bu gruplarla beraber dediğim noktalarda oluyor. Bazen öyle sorunlar yaşıyoruz. Yani çocuk imkanı yok, gruba uymuyor, etkinliği bozuyor, her şeyi, planladığın hiçbir şey gitmiyor. Tamamen şey noktasına geliyorsun, ya zaman geçsin de şunları avutayım, ya hedef ne oldu, amaç ne oldu, proje ne oldu, bu noktaları da yaşıyorsun.”

PTÖ uygulamasının **genellemeye** ilişkin **olumsuz** temasının **grupla çalışmayı başaramama** kodu “doyuma ulaşabileceği bir projede çalışması elbette ki daha iyi. Ama maalesef hani burada kişisel ilişkilerde ön plana çıkıyor işte benim arkadaşım diyor, onla geçinemem falan filan, grupla çalışmayı bilmememizden kaynaklı”, “uygulamada işte uygulayıcıların birbiri ile ilişkileri de çok önemli. Şimdi anlaşmazlık olunca grup içinde öğrencide bunu fark ediyor”, “kütüphaneye girdiğiniz zaman dünyalar onun oluyor. Ama ikinci bir arkadaşı ona katamıyorsunuz ikinci bir kişiyle zaten tezat bir durum yaşıyor” ve “içe dönük bir çocuğu ben fazlada kasmıyorum. Grupla çalışmasını tartıyorum” gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı üzere Bilim ve Sanat Merkezindeki sanat alanında PTÖ uygulamasının genelleme yapılamayacağının nedenlerinin birisidir.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden genellemeye ilişkin **olumsuz** temasının diğer bir kodu **zaman problemi**’ dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Daha çok tanıtım, daha çok bilgilendirme, daha çok davranış gözlemlene noktalarında kalıyoruz. Çünkü Bilim sanat merkezlerinin zaman sorunu bence ciddi anlamda tüm projelere, tüm bu şeylere çok büyük engel. Zaman kısıtlılığı diyelim.”

“ Zaman, yer ve devamsızlık her zaman problem oluyor. Öğrenciler, öğretmenler için sürekli karşımıza çıkan kocaman bir problem oluyor. PTÖ uygulamasının en olumsuz yanı diye bilirim. PTÖ uygulaması bu kadar komplike olmasa da bu sorunları yine yaşıyoruz. Fakat PTÖ uygulamasında daha özgür hareket etmemiz gerektiği için sıkıntılarımız oluyor.”

“ Çünkü burada, bulunma sürelerimiz çok uzun. Çok bitkin gidiyoruz. En nihayetinde biz bir insanız.”

“ Bu süreç içerisinde zaman problemini daha önceden tahmin ettiğimiz için bütün öğretmenler haziran’da seminer döneminde olmasına karar verdik. Bu sayıda öğrencimizi birlikte bulundura bilmemiz için bu gerekliydi.”

PTÖ uygulamasının **genellemeye** ilişkin **olumsuz** temasının **zaman problemi** kodu “çünkü Bilim sanat merkezlerinin zaman sorunu bence ciddi anlamda tüm projelere, tüm bu şeylere çok büyük engel. Zaman kısıtlılığı diyelim”, “Zaman, yer ve devamsızlık her zaman problem oluyor”, “çünkü burada, bulunma sürelerimiz çok uzun. Çok bitkin gidiyoruz. En nihayetinde biz bir insanız” ve “bu süreç içerisinde zaman problemini daha önceden tahmin ettiğimiz için bütün öğretmenler haziran’da seminer döneminde olmasına karar verdik. Bu sayıda öğrencimizi birlikte bulundura bilmemiz için bu gerekliydi” gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı üzere Bilim ve Sanat Merkezindeki sanat alanında PTÖ uygulamasının genelleme yapılamayacağını nedenlerinin birisidir.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden genellemeye ilişkin **olumsuz** temasının diğer bir kodu **yükümlülüklerin fazla olması**’dır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Yani gerçekten çok çalıştık. fazlaca yorulduk. Normal ders anlatsan bu kadar yorulmazsın.”

“ Ben lisede ve ilköğretimde soruya ve konuya odaklı çalışırdım. Sadece soru çözdüğümü hatırlıyorum. Konu anlatıp soru çözdüğümü hatırlıyorum. Konuyla ilgili belli kurallar veririm, kurallarla ilgili belli örnekler çözerim. Nitekim şu anda da aynı yapıyor. Ama bu süreçte şunu gördüm PTÖ uygulamasında siz bir üst basmağa geçmelisiniz. Analiz, sentez ve yaratıcılık aşamasına. Bu daha fazla sorumluluk demek. Hem öğrenci hemde bizler için.”

“ Orada sadece soru çözen bir öğretmendir. Burada her şeyi yapmak durumundasınız. Program geliştirmesi, uygulayıcı, ölçme değerlendirmeci, araştırmacı vb.”

“ Burada program oluşturtmasında öğretmene büyük rol düştüğünü biliyorum. Bu aslında çok büyük bir yükümlülük.”

PTÖ uygulamasının **genellemeye** ilişkin **olumsuz** temasının **yükümlülüklerin fazla olması** kodu “Burada program oluşturtmasında öğretmene büyük rol düştüğünü biliyorum. Bu aslında çok büyük bir yükümlülük”, “orada sadece soru çözen bir öğretmendir. Burada her şeyi yapmak durumundasınız. Program geliştirmesi, uygulayıcı, ölçme değerlendirmeci, araştırmacı vb.”, “Sadece soru çözdüğümü hatırlıyorum, ama bu

süreçte şunu gördüm. PTÖ uygulamasında siz bir üst basmağa geçmelisiniz. Analiz, sentez ve yaratıcılı aşamasına. Bu daha fazla sorumluluk demek. Hem öğrenci hem de bizler için” ve “yani gerçekten çok çalıştık. fazlaca yorulduk. Normal ders anlatsan bu kadar yorulmazsın”, gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı Bilim ve Sanat Merkezindeki sanat alanında PTÖ uygulamasının genelleme yapılamayacağının nedenlerinin birisidir.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden genellemeye ilişkin **olumsuz** temasının diğer bir kodu **yönergelerin ve yönetmeliklerin bağlayıcı yanı'** dır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Yani bu idareye kalmış bir şey, bize kalsa biz devam ettiririz. Ama idari kararlar bizleri bağlıyor. Yani Sonuçta biz uygulayıcıyız. Hani ne derece bilim sanatlarda programları, faaliyetleri öğretmen belirliyor dense de idarecinin bunda rolü çok büyük. Yani eğer ki bizim şu andaki müdürümüz bunu devam ettirmek isterse bu çok daha güzel şekillenecek. Bireysel de bu yapılsa daha gelişecek. Ama tabi ki bunlar idari kararlar. Sonuçta”

“Uygulama sırasında karşılaşılan sorunlara idarenin de olumlu yaklaşması gerekiyor. Onu da yardım edebileceği şeyler var. En azından malzeme veya zaman, mekan açısından, onların desteği de çok önemli. İzinler, okulun bakış açısı, yani idarenin bizim karşımızda yanımızda olduğunu hissetmemizde çok fayda var. Yani ki zaman zaman düşman kuvvetler gibi algılanıyoruz. O çok yanlış.”

“Benim program ile ilgili düşüncelerimin değişmesine neden oluyor. Uygulanabilirliği kestiremiyorum. Bana bağlı değil ki. Buradaki her şeyi ben karar vermiyorum. Bana denilecek ki bir tane bireysel gruba 4 hafta gireceksin. Ama bence çocuklarla proje tabanlı öğrenme süreci ile çalışılacak proje 7 haftalık olabilecek.”

“ Bu uygulama sürecinde yakaladık. Ama kurum içerisinde yaptığımız çalışmalarda hayır yakalayamadık. Yakalanamayacağının da biliyorum. Önümüzdeki sene bize sunulacak programda bize sunulan 4 haftalık program bana verilecek. Ben sadece belki Türkçeci bulunacak. Benim için çok da gerekli değil. Neden, proje içerisinde, Türkçeciden belki şöyle bir destek alabilirim, proje raporunun yazılması, bir proje raporunu ben de çok rahatlıkla yapabilirim. Benim orda ona çok ihtiyacım yok aslında. Oysaki yönergemizde nedir? Destek öğretmenleri Türkçe ve İngilizcedir. Bir de bilgisayarıcıdır. Benim aslında ciddi manada üçüyle de 4 haftalık projede ihtiyacım yok. Maalesef bazı gerçekleri değiştiremiyoruz.”

“Bu devamlılığın sağlanmaması verimliliği düşürüldüğünü ve motivasyonları etkiliyor. Bunlar bizim dışımızda gelişen ve bizleri olumsuz etkileyen etmenler olarak karşımıza çıkıyor.”

“ Ama bizim dışımızdaki etmenlerin idare, bakanlık, milli eğitim, yönetmeliklerin bir an önce bizim açımızdan olumlu olarak değiştirilmesi bu kurumlar için çok ama çok olumlu olacaktır. Süre mekan bundan sonrası için sıkıntı olacaktır.”

“ Biz öğretmenlerde ciddi bir kırılma, yıpranma çok fazla var. Bizi eğitim ve öğretimle baş başa bırakmıyorlar şuanda. Bana gelip neden proje çıkarmadın. Neden yarışmalara katılmıyorsun. Hep bir eleştiri hep bir yargılama hep bir eksik. Böyle yaklaşılmasın. Bizim verimimiz düşüyor.”

“ zaman gelecek tıkanıdığımız noktalar olacak ben öyle düşünüyorum.”

PTÖ uygulamasının **genellemeye** ilişkin **olumsuz** temasının **yönergelerin ve yönetmeliklerin bağlayıcı yanı** kodu “yani bu idareye kalmış bir şey, bize kalsa biz devam ettiririz. Ama idari kararlar bizleri bağlıyor. Yani Sonuçta biz uygulayıcıyız. Hani ne derece bilim sanatlarda programları, faaliyetleri öğretmen belirliyor dense de idarecinin bunda rolü çok büyük” ve “uygulama sırasında karşılaşılan sorunlara idarenin de olumlu yaklaşması gerekiyor. Onu da yardım edebileceği şeyler var. En azından malzeme veya zaman, mekan açısından, onların desteği de çok önemli. İzinler, okulun bakış açısı, yani idarenin bizim karşımızda yanımızda olduğunu hissetmemizde çok fayda var”, gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı üzere Bilim ve Sanat Merkezindeki sanat alanında PTÖ uygulamasının genelleme yapılamayacağının nedenlerinin birisidir.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden genellemeye ilişkin **olumsuz** temasının son olarak **iyi bir plan yapılamaması** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“Ön hazırlıkta bize tanının süre çok önemli.”

“ Programların oluşum aşamasında zaten bir kere bu tam manasıyla oturtulamıyor.”

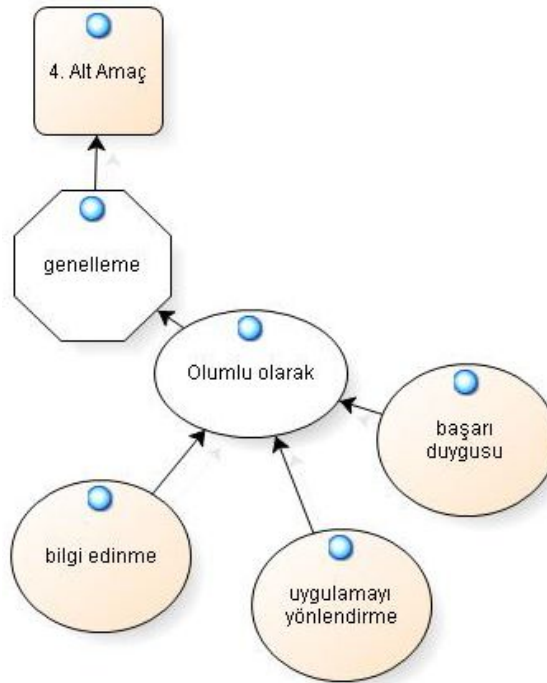
“ çocukların bir kere buraya geliş saatleri, yoğun olan saatler tabi daha çok, çünkü burada bir dengesizlik oluyor. Buraya atıyorum bir grupta, beş çocuk, dört çocuk geliyor akşam grubuna 15-16 çocuk geliyor. Şimdi burada bir kere öğrenci sayı dengesizliği yaşıyoruz. Bundan kaynaklı ders programını da oluştururken de dengesizlik oluşuyor, ister istemez.”

“ Yani şimdi bazen o yanılgıya düşünülüyor, işte bu işle uğraşan arkadaşlar çok güzel çalışmalar yapıyorlar, kafalarını buna yoruyorlar ediyorlar ama yani uygulanabilirliği sonucunda bir sürü sorun çıkıyor. Daha sonradan diyoruz ki hakikatten yanlış mı yaptık. Ya da niye böyle oldu gibi birçok polemikler, birçok handikaplar ortaya çıkmaya başlıyor.”

PTÖ uygulamasının **genellemeye** ilişkin **olumsuz** temasının **iyi bir plan yapılamaması** kodu “ön hazırlıkta bize tanının süre çok önemli. Programların oluşum

aşamasında zaten bir kere bu tam manasıyla oturtulamıyor”, “şimdi burada bir kere öğrenci sayı dengesizliği yaşıyoruz. Bundan kaynaklı ders programını da oluştururken de dengesizlik oluşuyor, ister istemez”, “çocukların bir kere buraya geliş saatleri, yoğun olan saatler tabi daha çok, çünkü burada bir dengesizlik oluyor” ve “kafalarını buna yoruyorlar ediyorlar ama yani uygulanabilirliği sonucunda bir sürü sorun çıkıyor” gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı üzere Bilim ve Sanat Merkezindeki sanat alanında PTÖ uygulamasının genelleme yapılamayacağını nedenlerinin birisidir.

Şekil 53 Araştırmanın 4. Alt Amacının Genelleme Temasına İlişkin Olumlu Olarak Kodları

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden **genellemeye** ilişkin alt temasının olumlu olarak kodunu alt kodları Şekil 53’deki modelde verilmiştir.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden **genellemeye (olumlu, olumsuz)** ilişkin **olumlu olarak** başarı duygusu, bilgi edinme ve uygulamayı yönlendirme gibi kodlar oluşturulmuştur.

“ Bu sadece ilgi düzeyinde psikomatora baktığımız zaman keza psikomotor da uygulanan süreç ürün temennisi burada da psikomotor da bir fayda, bilişsellikte bir fayda duyuşsallıkta bir fayda derken hakikaten proje tabanlı uygulamalar süreçte öğrenciye ciddi kazanımlar sağlayan bir yaklaşım.”

“ Her kez bir şekilde katkıda bulunuyor. Biri üç katabiliyorsa, biri 10 katıyor. Biri beş katıyorsa diğere 11 katabiliyor. Ama somuta insanların bir katkısı olabiliyor.”

“ Kendimin çevreye bakış açısı değişti. Çocuğuma yaklaşımım değişti. Bir anne olarak çocuğumdan beklentilerim değişti.”

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden genellemeye ilişkin **olumlu** temasının ilk olarak **başarı duygusu** kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ ön çalışması güzel oldu. Ama seneye yapsak daha da güzel olacak. Çünkü şimdi eksiklikleri, gereksizlikleri falan görüyorsun. Yaşayarak görüyorsun. Hani önce öngörmüyorsun ama olabildiğince iyi diye düşünüyorum.”

“ Bu sadece benim sınırlılıklarımınla görsel sanatların yansıması ile proje hayat bulur. Ama sizle birlikte bu iş doğruyu yakalar bu iş tadından yenmez”

“ daha mükemmel işlere imza atıyorsunuz, çünkü işiniz bu sizin bu süreçte. Başardığımızı görmek sevkendiriyor insanı.”

“Farklı ayakları kullanılabileceği, çocukların isteği doğrultusunda, çocuğun mutlu olacağı, kendini geliştireceği, iyi hissedeceği bir şeylerin kazanacağı bir program olduğunu düşünüyorum.”

“ Yaptıkça şekiller ortaya çıktıkça kendilerini daha mutlu hissettiler.”

“ onlarda yaşadıkça hem daha mutlu oldular, keyif aldılar hem de bakış açıları değişmeye başladı çocukların. Başarı duygusunu tatmak çalışmaya devam etmemizi sağladı.”

PTÖ uygulamasının **genellemeye ilişkin olumlu** temasının **başarı duygusu** kodu “ön çalışması güzel oldu. Ama seneye yapsak daha da güzel olacak. Çünkü şimdi eksiklikleri, gereksizlikleri falan görüyorsun. Yaşayarak görüyorsun. Hani önce öngörmüyorsun ama olabildiğince iyi diye düşünüyorum”, “farklı ayakları kullanılabileceği, çocukların isteği doğrultusunda, çocuğun mutlu olacağı, kendini geliştireceği, iyi hissedeceği bir şeylerin kazanacağı bir program olduğunu düşünüyorum”, “yaptıkça şekiller ortaya çıktıkça kendilerini daha mutlu hissettiler” ve “onlarda yaşadıkça hem daha mutlu oldular, keyif aldılar hem de bakış açıları değişmeye başladı çocukların.

Başarı duygusunu tatmak çalışmaya devam etmemizi sağladı” gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı Bilim ve Sanat Merkezindeki sanat alanında PTÖ uygulamasının genelleme yapılabilme nedenlerinin birisidir.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden genellemeye ilişkin **olumlu** temasının ikinci kodu **bilgi edinme**’ dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“benim en büyük amacım doğanın farkındalığını sağlamaktı.”

“ herkesin birbirinden öğreneceği şey var. Ben sanat öğreniyorum. Sen benden ekolojiyi coğrafyayı öğreniyorsun. Yani bir sadece öğrencinin değil bizimde gelişimimiz için de kesinlikle çok güzel.”

“ Ve ben kendimi revize etmeye başladım, bir şeyler öğrenmeye başladım.”

“ Yani kimyadan da, işte fizikten de, resimden de birçok şey öğreniyor.”

“ Burada bir resim öğretmeni, ya da bir müzik öğretmeni başka bir branşla iç içe girerek hiç hayatında belki de duymadığı yeni şeyler öğreniyor.”

“ Senin de sosyalleşmen de çok önemli. Buraya katkıda bulunabilmek için.”

PTÖ uygulamasının **genellemeye ilişkin olumlu** temasının **bilgi edinme** kodu “burada bir resim öğretmeni, ya da bir müzik öğretmeni başka bir branşla iç içe girerek hiç hayatında belki de duymadığı yeni şeyler öğreniyor”, “yani kimyadan da, işte fizikten de, resimden de birçok şey öğreniyor. Ve ben kendimi revize etmeye başladım, bir şeyler öğrenmeye başladım” ve “herkesin birbirinden öğreneceği şey var. Yani bir sadece öğrencinin değil bizimde gelişimimiz için de kesinlikle çok güzel” gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı Bilim ve Sanat Merkezindeki sanat alanında PTÖ uygulamasının genelleme yapılabilme nedenlerinin birisidir.

PTÖ uygulamasında öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmenin içerik analizinden elde edilen öğretmen görüşlerinden genellemeye ilişkin **olumlu** temasının üçüncü kodu **uygulamayı yönlendirme**’ dir. Bu kod ile ilişkili verilerden seçilmiş birkaç referans aşağıda sunulmuştur.

“ Şimdi burada yaparak yaşayarak öğrenme var ama orda bir dinleyici, izleyici konumunda öğrenci, yani katkısı çok fazla değil olsa da minimumda ama burada işin içine giriyor, onun mutfağında, o şekillendiriyor bazen bizde onlardan öğreniyoruz.”

“ herkes eşit derecede. Yani orda süre falan önemli değil, önemli olan gerçekten de oturup da biz bu çocuğa, işte resimde ne verebiliriz matematikte coğrafyada ne verebiliriz ortaya koyduktan sonra sürenin uzunluğu kısalığı, dersin uzunluğu kısalığı önemli değil. Yani hep dönüp dolaşıp uygulayıcıya geliyor burada rol onda.”

“ Tabi ki bu fırsatların artmasını sağladı. Daha kolay bazı şeylere ulaşmamı sağladı. Daha önemlisini biz sizinle paylaşayım. Bana, her çocuğun bir dünya olduğunu, her çocuğun bakışının, projeye bakışının çok çok önemli olduğunu ve o yaklaşıma ve bakışı dinlediğiniz zaman mükemmel bir sonuç aldığınızı görüyorsunuz. Bir nokta da şu ben hep onu söylüyorum, platforma çıktığımda, her öğrencimiz bizim danışmanımız. Yani onlar bizim koçumuz. Çünkü süreç içerisinde sizde piştiniz. Bilişsel öğrenmeden bahsetmiyorum, beceri noktasında, ya da projenin konusuna has kazanımlar noktasında, yaşantılar ve ön öğrenmeler noktasında sizde bir şeyler öğrenmek zorunda kalıyorsunuz. Çünkü benim kendi ilgilerim belki vardı ya da yoktu ama konular sizi yepyeni bir dünyaya, size yepyeni bir dünya sundu. Hep yeni insanlar sundu, hep yeni platformlar sundu.”

“ öğrenmenin sınırı daha geniş oluyor. Çünkü çok daha farklı yeni kavramlar iç içe giriyor. Kullanılma alanı genişlemeye başlıyor ve yani hiç ummadığım bir resim alanında iken bir anda coğrafya haline geliyor atıyorum, bir kavram geçiyor ama o anda resim yapıyorsun, ama bir yandan da atıyorum müzik bilgisine ihtiyacın olabiliyor. Ya da matematiksel bir zekâyı resim içerisinde kullanma ihtiyacın olabiliyor. Ne oluyor işte orda bir ihtiyaçlar doğrultusunda zorunlu öğrenme, beyinin kendi şeye zorlaması geliyor.”

“ Artık o çocuk hangi alanda iyi olacaksa ya da hangi alanda ilerde ortaya iyi bir proje çıkaracaksa o noktada artık tamamen yoğunlaşıyorsun.”

“ Konu konuyu açıyor ortak noktalar yakalanıyor o noktada tartışmalar oluyor mesela.”

PTÖ uygulamasının **genellemeye** ilişkin **olumlu** temasının **uygulamayı yönlendirme** kodu “şimdi burada yaparak yaşayarak öğrenme var ama orda bir dinleyici, izleyici konumunda öğrenci, yani katkısı çok fazla değil olsa da minimumda ama burada işin içine giriyor, onun mutfağında, o şekillendiriyor bazen bizde onlardan öğreniyoruz”, “herkes eşit derecede”, “öğrenmenin sınırı daha geniş oluyor”, “kullanılma alanı genişlemeye başlıyor ve yani hiç ummadığım bir resim alanında iken bir anda coğrafya haline geliyor atıyorum, bir kavram geçiyor ama o anda resim yapıyorsun, ama bir yandan da atıyorum müzik bilgisine ihtiyacın olabiliyor” gibi öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı üzere Bilim ve Sanat Merkezindeki sanat alanında PTÖ uygulamasının genelleme yapılabilme nedenlerinin birisidir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen bulgular doğrultusunda ortaya konulan sonuçlara, sonuçların alan yazındaki araştırmaların bulguları ile tartışılmasına ve hem PTÖ yaklaşımı ile hazırlanan görsel sanatlar eğitimi programının değerlendirmesinin yapıldığı araştırmaya hem de ileride yapılabilecek benzer nitelikteki araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Gerçekleştirilen “Bilim ve Sanat Merkezlerinde Sanat (Resim) alanında proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan görsel sanatlar eğitim uygulamasının bir değerlendirmesine” dair araştırmasının sonuçları ve araştırmanın bulguları ile literatür, uygulamadaki işlemlerle ve araştırmacının deneyimleriyle örtüşen ve ayrışan yanlarının tartışması aşağıda verilmiştir.

5.1.1. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımına Göre Hazırlanan Resim Proje Uygulamasının Nasıl Gerçekleştiğine İlişkin Sonuçlar

Bu bölümde başlangıçta araştırmadaki proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan görsel sanatlar uygulama basamaklarına ilişkin (planlama, içerik, etkinlik, süreç, sonuç, değerlendirme) aşamalarının özelliklerin, öğretmen özelliklerin ve ortama ilişkin özelliklerin sonuçlarına ve tartışmalarına yer verilmiştir. Daha sonra uygulamada yaşanan

sorunlara ve en son olarak da öğretmen ve öğrencilerin görüşleri ile ilgili sonuçlara ve tartışmaya yer verilmiştir.

Araştırmada sanat alanında proje tabanlı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan görsel sanatlar eğitim uygulaması sürecinin basamakları planlama, etkinlik, süreç, yaratıcılık (sonuç, ürün) ve değerlendirme olmak üzere 6(altı) PTÖ uygulama basamağında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın bu bulgusu diğer çalışmalarla karşılaştırıldığında benzer ve ayrışan yanları görülmüştür. Buck Institue for Education (PBL, 2002)' program basamaklarını içerik, etkinlikler, süreç, sonuç olarak dörde ayırıyor, Katz'ın (1994) önerdiği ise PTÖ' nün aşamaları “planlama ve başlama”, “uygulama” ve “sonuçlandırma” olmak üzere üçe ayırmak. Simkins ise (1999) “hazırlık”, “oluşturma” ve “gerçekleştirme” olmak üzere üç basamağa ayırıyor. Bahsedilen üç araştırma ile gerçekleştirilen araştırmanın bulguları arasında benzerlikler görülmekte. Fakat gerçekleştirilen araştırmanın basamaklarının daha ayrıntılı olarak ortaya çıktığı görülmüştür. Korkmaz ve Kaptan (2000) Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'nın aşamalarını altı basamağa ayırmıştır. Bu basamaklar; konuyu ve alt konuları belirleme, grupları kendi içinde organize etme, grupların proje planlarını oluşturması, projeyi uygulama, sunuyu planlama, sunu yapma, değerlendirmedir. Erdem ve Akkoyunlu ise (2002) PTÖ uygulamasının basamaklarını daha önce ifade edilen aşamalara benzer şekilde, hedeflerin belirlenmesi, yapılacak işin ya da ele alınacak konunun belirlenip tanımlanması, takımların oluşturulması, sonuç raporunun özelliklerinin ve sunuş biçiminin belirlenmesi, çalışma takviminin oluşturulması, kontrol noktalarının belirlenmesi, değerlendirme ölçütlerinin ve yeterlik düzeylerinin belirlenmesi, bilgilerin toplanması, bilgilerin örgütlenip raporlaştırılması ve projenin sunulması gibi on basamağa ayırmıştır. Gerçekleştirilen PTÖ uygulama basamaklarının diğer araştırmalarla benzer yönleri olmasına rağmen uygulama basamakları daha net, anlaşılır ve pratik olarak ifade edilmiştir.

a. Öğrenciye İlişkin Sonuçlar:

i. Planlamaya İlişkin Sonuçlar

Üstün yetenekli çocukların sanat eğitimi için hazırlanan görsel sanatlar eğitim uygulamasının ilk **planlama** aşamasının betimsel analizine bakıldığında programın

nitelikleri açısından alan yazınla çok fazla örtüştüğü görülmüştür. Hurwitz'un (1983) üstün yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili programın bilişsel süreci destekleyici ve beceri gelişimine önem vermesi ile Porter'ın (1999) üstün yetenekliler için programda yapılması gereken üç temel noktası olan; bilgilendirme adımlarında hızlandırma, daha geniş ve çeşitli eğitimsel deneyimler sunan zenginleştirme ve konuyu derinleştirme ile örtüştüğü görülmüştür. Araştırma kapsamında oluşturulan sanat alanında proje tabanlı yaklaşıma göre hazırlanan görsel sanatlar eğitimi programı hem bilişsel süreçleri, analiz, sentez ve yaratıcılığa hem de beceri eğitimine yer verilmiştir. Programda bilgi verme sürecinde hızlandırma, geniş ve çeşitli eğitsel deneyimlere yer verilerek zenginleştirmeler yapılmıştır. Tek boyutluluk yerine çok boyutlu bir bakış açısı geliştirilmelidir. Bunun için programda beş farklı branş (resim, müzik, tarih, coğrafya ve rehber öğretmen) yer almıştır.

Planlama aşamasında “Yaşadığım Kent Ankara Merkezimize Göz Kırıyor” isimli resim proje programının temel konusuna proje öğretmenleri tarafından kabataslak karar verilmiştir. Konun kesin hatları ve alt konuları öğrenciler tarafından belirlenmiştir. Öğretmelerin benimsemiş olduğu bu yaklaşımın PTÖ' ye uygun olduğu görülmüştür. Katz'ın (1994) proje konusunun öğretmen ve öğrencilerin birlikte belirleyebilecekleri bulgusu ve Demirhan'ın (2002) planlama aşamasında öğretmenin, projenin genel konusunu sunması ve alt konuların tartışılmasında öğrencilere rehberlik etmesi gerektiği bulgusu ile örtüşmektedir. Buyurgan ve Buyurgan (2012:340) ise sanat eğitimi alanında proje çalışmalarında ; malzeme tespiti, çalışma planı, konunun seçiminin yapılması ve tartışılması, gruplar oluşturup başkan seçilir, çalışma için tasarımlar yapılır, kompozisyon çizilir, malzeme tanıtımı yapılır, görev dağılımı ve grup çalışması takvimi hazırlanır, mozaik çalışmasının asılacağı yeri belirleme, çalışmalardan sonra temizlik yapılması, değerlendirmelerin yapılması gibi basamakları takip etmişlerdir. Clark ve Zimmerman' ın (2004) sanat alanı öğrencilerin seçim yapmalarına ve karar verme sürecinin bir parçası olmalarına izin verilmeli ifadeleri ile örtüşmektedir. Aynı zamanda Bilim ve Sanat Merkezi yönergesinde (2007) yer alan, programlar, disiplinler ve disiplinler arası ilişkiler dikkate alınarak herhangi bir disiplinde derinlemesine veya kapsamı genişletilecek ileri düzeyde bilgi, beceri ve davranış kazandırma amaçlar ifadesi ile de örtüşmektedir.

PTÖ uygulamasının planlama aşaması üstün yeteneklilerin sanat eğitimi ile alan yazındaki program özellikleri, bilim ve sanat yönergesindeki eğitim amaçları ve PTÖ yaklaşımının literatürdeki niteliklerine uygun olarak yapılandırıldığı görülmüştür.

Uygulamanın **planlama** basamağında **öğrenciye** ilişkin sonuçlar tanışma, grupların oluşturulması, konu ve alt konuların belirlenmesi, proje planı oluşturma (takvim, araç gereç vb.), ürün türünün ve özelliklerinin belirleme, alınan kararların tartışılması, değerlendirme ölçütünün belirlenmesi gibi kodlara ulaşılmıştır.

Tanışma: Tanışma etkinliklerin Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması için önemli bir yer tuttuğu, eğlenceli olduğu, başlangıç aşaması için yapıcı ve motive edici olduğu öğrenci ve öğretmenlerin sözlerinden anlaşılmıştır.

Alan yazını incelendiğinde bu etkinlik basamakları özellikle bu tür çalışmalar yapacak öğretmenler için planlama aşamasında büyük bir kolaylık sağlamıştır. Özellikle tanışma basamağı şimdiye kadar diğer araştırmaların sonuçlarının içinde yer almazken Bilem uygulamalarının vazgeçilmez bir parçası olduğu görülmüştür.

Grupların oluşturulması: Uygulanan proje çalışması için çocukların kaynaşması açısından önemli bir başlangıç olduğu ve öğrencilerin kendi oluşturduğu gruplar ile projeye heyecanlı bir başlangıç yaptıkları öğrenci ve öğretmenlerin sözlerinden anlaşılmıştır.

Planlama aşamasında, grupların oluşturulması, proje konusu ve alt konuların belirlenmesi, proje planının yapılması, ürün türünün ve özelliklerinin belirlenmesi, değerlendirme ölçütünün belirlenmesinde öğrenciler aktif olarak yer almışlardır.

“Kendimizi denetleyen, kontrol altına alan yine bendim. Birbirimiz denetliyorduk. Öğretmenden daha çok biz etkindik.”, “Benim etkin olmam ve arkadaşlarımla etkin olması önemli. İstediklerimiz oluyor. Kontrol bizde oluyor”, “bu süreçte, Kendi çözümünü bulmaya çalışıyor. Etkin olarak yer alıyor.”, “Özgür olduğunda öğrenmede daha etkin oluyoruz.” gibi ifadelerden de anlaşılacağı gibi öğretmen tarafından başlangıç yapıldıktan sonra bu süreçte öğretmen, öğrencilere rehberlik ederek onlara seçenekler sunmuştur. Öğrencilerin bu süreci sevdikleri gözlenmiştir. Simkins (1999) ile Ersoy (2006) PTÖ’ de güdülenmeleri

açısından öğrencilerin süreçte bir takım kararlar almaları ve söz sahibi olmalarının önemli olduğunu vurgulamaktadırlar. Aynı zamanda Tekbaş' ta (2004) programın; yalnızca hedefler ve etkinliklerin planlanmasından ibaret olmadığı, günlük eğitim programı aynı zamanda materyal seçimi, hazırlığı ve kullanımında uygulanan yöntem ve teknikleri, eğitim ortamının düzenlenmesi, etkinlikler arasındaki geçişi ve değerlendirmeyi de içerdiğini ve bu sürecin belirlenmesinde öğretmenin dışında öğrencinin de bulunması gerekliliği üzerinde durur.

Konu ve alt konuların belirlenmesi: Öğrencilerin farklı konularda ve alt konularda uzunca araştırma ve tartışma yaparak konuyu belirledikleri görülmüştür.

Proje planı oluşturma (takvim, araç gereç vb.): Planlama aşamasında öğretmenin sık sık uyarılarda bulunduğu ortaya çıkmıştır. Proje dosyalarındaki verilerden bu aşamadaki uyarıların sadece değerlendirme kriterlerini belirlemenin nasıl olunacağına dair verilere ulaşamadığı görülmüştür. Proje takvimi belirlenmesinde, planı oluşturmada zamanın az olması ve verimli kullanılmamasından dolayı aksilikler yaşandığı ama ileriki aşamalarda bu durumun telafi edildiği görülmüştür.

Planlamada, proje takviminde çalışma 10 gün 80 saat olarak belirlenmiş ve kontrol noktaları öğretmen planında oluşturulurken, öğrenciler bunu belirlememiştir. “*Planlamanın yetersiz olmasından kaynaklanan sorunlar baş gösteriyor.*” ifadesinden de anlaşılabileceği gibi proje takviminin öğrenciler tarafından daha ayrıntılı olarak yapılmamış olması ve kontrol noktalarının oluşturulmaması süreçte kimi sorunlara neden olmuştur. Erdem ve Akkoyunlu (2002) PTÖ’ de belirlenecek kontrol noktalarının sürecin sürekli gözlenmesine, belli aşamaların kontrol edilerek değerlendirme yapılmasına ve çalışmanın zamanında bitirilmesine yardımcı olduğunu ifade etmektedir. Kontrol noktalarının belirlenmesi, aynı zamanda, öğrencilerin zaman yönetimi becerisini kazanmalarına da katkı sağlamaktadır. Bazı aşamaları daha hızlı geçilirken özellikle konu ve alt konuların belirleme aşamasının uzun olması uygulama sürecinde aksamalara neden olmuştur. Zaman açısından ucu açık olması sağlanmış ve sürece dayalı olarak öğrencilerin çalışmalarını bitirdikten sonra bir sonraki aşamaya geçilmiştir. Grup ve zaman kontrolünü sağlamak için öğretmen süreç içerisinde sürekli uyarılar yaparak projenin bitirilmesi sağlanmıştır.

Ürün türünü ve özelliklerini belirleme: Projede gerçekleştirilecek ürüne ilişkin öğretmen ve öğrencilere farklı seçenekler sunulmuştur. Beynin fırtınası ve tartışmalar sonucu, proje sonunda yapılacak çalışmaya ortaklaşa karar verilmiştir. Ürün belirleme sırasında öğretmenlerin yönlendirmelerinin ve motive edici sözlerinin etkili olduğu görülmüştür.

Alınan kararların tartışılması: PTÖ' nün planlama aşamasında daha çok öğrenciler söz sahibi olmuşlardır. Bu süreçte öğretmen, öğrencilere rehberlik yapmış, seçenekler sunmuş ve öğrencilerin almış olduğu kararlara saygı göstermiştir. Süreç içerisinde öğrenciler uzun süre planlamanın oluşabilmesi için tartışmalar ve konuşmalar yapmışlardır.

Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması içinde önemli bir yer tuttuğu, zıt ve ortak fikirlerin tartışıldığı ve öğrencilerin sürecin içinde aktif olarak yer aldığı “*Sonra da resmin konusunu belirlemek için tartıştık*”, “ *zaman zaman birbirimize sinirlendik bazı şeylerden ötürü. Fikir ayrılıkları oldu*”, “*K.....le birlikte birkaç büyük saman kağıdına kendi eskizlerimizi çizdik ve bunları nasıl birleştireceğimizi tartıştık*”, “*Evet tartışmalıyız öğretmenim, çünkü doğru olana karar vermeliyiz.*” gibi öğrenci ve öğretmenlerin sözlerinden anlaşılmıştır. Demirel’in (2003) araştırmanın proje konusunun sınıfa sunulduktan sonra sınıfça tartışılması, alınan kararların tartışılması, yapılan sunudaki eksik yönlerin belirtilmesi ve sunuya ilişkin öneriler getirilmiş olmasına ilişkin bulgusu ile ve Linderman’ in (1990) birçok fikir ve beceri çocukların dokunması, konuşması, tartışması, keşfetmesi ve kararlarda etkin yer alması için olanak sağlandığında en iyi şekilde öğrenme gerçekleşir düşüncesi ile benzerlik göstermektedir.

Değerlendirme ölçütünün belirlenmesi: Öğrenciler yaptıkları projeyi nasıl değerlendireceklerini öğretmen rehberliğinde belirlemişlerdir. Öğretmen, projenin nasıl değerlendirilmesi ve değerlendirme ölçütlerinin neler olması gerektiği konularında öğrencilerin karar vermesini sağlamıştır. Öğrenciler değerlendirmenin nasıl yapılacağına dair öğretmenin öneride bulunduğu değerlendirme türlerini (yapılan ürün değerlendirilmesi, grubun değerlendirilmesi, grup arkadaşını değerlendirme ve öz değerlendirme) kabul etmişlerdir. “*Çalışma takviminin oluşturulması, kontrol noktalarının belirlenmesi, değerlendirme ölçeklerini yine azda olsa bir iki cümlelik olsa da belirleyeceksiniz.*”

ifadesinden de anlaşıldığı gibi öğretmen burada etkin olarak yer almıştır. Öğretmenin ve öğrencinin değerlendirme türünün belirlemedeki öneminin sık sık tekrar eden ifadelerle belirgin olarak uygulamada yer aldığı görülmüştür

Tekbaş, (2004) programındaki etkinlikler arasındaki geçişi ve değerlendirmeyi de içerdiğini ve bu sürecin belirlenmesinde öğretmenin dışında öğrencinin de bulunması gerekliliği üzerinde durmuştur. Erdem ve Akkoyunlu (2002) da değerlendirme ölçütlerinin ve yeterlik düzeylerinin belirlenmesi ortaya konulan uygulama aşamalarından birisi olarak araştırmalarında yer vermişlerdir. Özellikle proje ve etkinliklerde bir sonuç oluşturması ve sürecin gidişatının sağlıklı olması açısından değerlendirmenin öğrenciler ve öğretmenler tarafından birlikte ele alınması sonucuna ulaşmıştır.

Özellikle Bilim ve Sanat Merkezlerinde örgün eğitim kurumlarındaki gibi not ile değerlendirmenin olmamasından dolayı, değerlendirme biçimlerini belirlemede sıkıntılar çıkmamıştır. Bundan dolayı değerlendirme ölçütleri belirlemede çok fazla zaman kaybedilmemiştir. Öğrencilerin kaygıları not almaktan ziyade süreç içerisinde yapacakları ürün ve ürün özellikleri ile farklı bir çalışma ortaya koymak olmuştur. Bu düşüncenin baskın olmasından dolayı değerlendirme süreci ve ölçülerini belirlemede net olunamamış ve verimli olmadığından sorunlar yaşanmıştır.

ii. İçeriğe İlişkin Sonuçlar

Uygulamanın **içerik** basamağında **öğrenciye** ilişkin elde edilen sonuçlar derinlemesine bilgi edinme (araştırma yapma), gerçek yaşamla ilişkilendirme, disiplinler arası etkileşim, içerikte özgünlük, farklı bakış açısı ile bakma, grup çalışması ve işbirliği kodları olarak ortaya çıkmıştır.

Buck Institue for Education (PBL, 2002)'da PTÖ yaklaşımındaki içeriği tanımlarken öğrencilerin tek bir kaynağa bağlı kalınmaksızın farklı kaynaklara ulaşması ve sorunu çözmek için ulaştığı bilgilerin çeşitliliğinin önemi üzerinde durulmuştur. Proje tabanlı öğrenme öğretmenlerin ve öğrenenlerin belli bir konuya odaklanmasına, göze çarpan önemli noktaları ve fikirleri derinlemesine incelemelerine izin vermesi, içeriğin gerçek yaşam içindeymiş gibi sunulması ve öğrenci problemini çözmek için bu içerikle

birlikte çalışması gibi özellikleri araştırmanın içerik basamağı ile benzerlik göstermiştir. Clark ve Zimmerman (2004) da üstün yetenekli öğrencilerin sanat eğitimi için içerikte derinlik, genişlik ve bilgi karmaşıklığının olması üzerinde durmuştur. Öğrencinin özel ihtiyaçlarının karşılanması için öğrenme fırsatlarının oluşturulması gerekliliğini vurgulamıştır. Gerçekleştirilen araştırmanın içerik basamağı ile literatürde yer alan içerik basamağının nitelikleri örtüştüğü görülmüştür.

Derinlemesine bilgi edinme (araştırma yapma): PTÖ uygulamasında içerik belirleme aşamasında öğrenciler, bilgisayar, öğretmenleri, ailesi, kütüphane gibi değişik kaynaklardan derinlemesine bilgi araştırmışlardır. Bu süreç kısa ve hızlı olmuştur. Öğrenciler kolaylıkla bu araştırma işlemlerini yapmışlardır.

PTÖ' nün içerik aşamasında öğrenciler araştırmalarını Bilgi Teknolojileri Sınıfında gerçekleştirmiştir. Seçilen konu gerçek yaşamdan seçilmiş ve ilişkiler kurulmuştur. 4 farklı branş konuyu ele alarak farklı bakış açıları sunmuştur. Proje çalışması için seçilen konu ve alt konular grup üyeleri ve öğretmenlerin işbirliği içinde belirlemiştir. Bu da gösteriyor ki; araştırmanın içerik bulguları ile Bilim ve Sanat Merkezleri yönergesi (MEB, 2007) ve PTÖ yaklaşımın (Yurtluk, 2005) proje üretimin temel amaçları olan; derinlemesine bilgi elde etme, araştırma yapma becerisini kazandırma, gerçek yaşamla ilişkilendirme, disiplinler arası etkileşim, içerikte özgünlük, farklı bakış açısı ile bakma, grup çalışması ve işbirliği gibi özellikleri ile benzerlikler göstermektedir. Ve bu benzerlik araştırmayı destekler. PTÖ yönteminin özellikle içeriğin belirlenmesi özelliği ile Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanabilirliği dikkate değerdir.

Gerçek yaşamla ilişkilendirme: PTÖ uygulamasında seçilen ve tartışılan konuların öğrencilerin yaşamlarından bir parçayı temsil ettiği görülmüştür. Sonuçta öğrencilerin seçtikleri konu ve alt konuların hayatlarıyla ve ilgi alanlarıyla ilgili olduğu görülmüştür.

Disiplinler arası etkileşim: İçerik olarak belirlenecek konunun farklı branşları ilgilendiriyor olmasına ve çeşitliğin fazla olmasına dikkat edilmiştir. Yatay zenginleştirme yapılarak ve öğrencilerin bir temanın farklı disiplinleriyle ilgilenmeleri sağlanmıştır.

İçerikte özgünlük: Konu seçiminde öğrencilerinde ısrarları ve öğretmenin yönlendirmesi ile özgün bir çalışma konusu seçilmeye çalışılmış ve tasarımda özgünlüğe dikkat edilmiştir.

Farklı bakış açısı ile bakma: İçerik belirleme aşamasında çok farklı bakış açıların olduğu ve çeşitliğin ortak bir payda da buluşturulduğu bir çalışma yapılmıştır.

Grup çalışması ve işbirliği: İçerik aşamasında gruplar oluşturulduktan sonra konunun seçimi, planlamanın yapılması gibi durumlarda grup üyeleri birbirine yardımcı olmuş, hatta sorun olan grup üyelerini uyarıp grup dinamiğine uyması konusunda katkıda bulunmuşlardır. Öğrenciler içeriği öğretmenleriyle birlikte grup çalışması ve işbirliği içinde belirlemişlerdir. Buyurgan ve Mercin (2005) sanat eğitiminde müze ve okul işbirliğine yönelik eğitim etkinliklerini ve projelerini yorumlarken, “yardımlaşmacı” bir anlayıştan çok “ortaklaşa” ya da “işbirlikçi” diye adlandırılabilir bir anlayışın daha etkili olduğu söylemişlerdir. İşbirlikçi programların, müşterek, paylaşılan hedeflere ve sonuçlara doğru eşit şartlarda, birlikte planlama ve çalışma esasları dahilinde yürütülmesi gerektiğini de vurgulamışlardır. Gerçekleştirilen araştırmanın grupla çalışma ve işbirliği kodunu desteklemektedir. Sanat eğitimi sürecinde gerçekleştirilen proje çalışmalarında işbirliğinin önemi vurgulanırken, araştırmanın sonucunu da desteklemiştir.

iii. Etkinliğe İlişkin Sonuçlar

Uygulamanın **etkinlik** basamağında elde edilen sonuç; **öğrenciye** ilişkin sonuçlar ise bilgi (veri) ve tasarı için araştırma yapar, alınan kararların tartışılması, üyelerin organizasyonu, kaynak kişilerle görüşür, analiz yapma, bilgileri sentezler ve çözümler ortaya koyar kodları olmuştur.

Alan yazında Buck Institue for Education (PBL, 2002)’a ait; etkinlik basamağında öğrenenler aradıkları cevapları bulmak ve problemleri çözmek için araştırma yaparlar, zor sorular ya da problemlerle uğraşır ve sorgular gibi yargılar ile gerçekleştirilen araştırmanın sonuçları benzerlikler göstermektedir. Özellikle öğrenenlerin karmaşık fikirleri öğrenmeleri, gerçeğe uygun çerçeveler oluşturma becerileri kazanmaları ve öğrendiklerini değişik durumlara uygulayabilmeleri, araştırmanın etkinlik kodlarından “araştırma yapmak,

analiz yapma, bilgileri sentezler ve çözümler ortaya koyar” ile örtüşmektedir. Leon ve Medina (1997) etkinliklerinde “keşfetme ve manipülatif (el yordamı, el yatkınlığı) becerilere ilişkin etkinlikler içermelidir” derken, Alger (1995) “üstün yetenekli çocuklar için geliştirilen etkinlikler yaratıcı ve problem çözme becerilerini destekleyici nitelikte olması gerektiğini savunmuştur. Hurwitz (1983) etkinliklerin hem bilgilendirmeye hem de ifade etmeye yönelik hedefler içermesi üzerinde” durmuştur. Buyurgan ve Buyurgan’ da (2012) sanat öğretimde proje çalışmalarında öğrencilere önce grup projesinin önemi ve gerekliliği, eğitimdeki kazanımları üzerinde durulmuştur. Proje konusu hakkında araştırma yapmak için ortam hazırlanmasının önemini vurgulamıştır. Abram (1982) ise “çocuklara sunulan problemler düşüncelerini sağlamalı ve bilgi ve becerilerini ifade edecek çalışmalar üretmeye cesaretlendirilmeli” fikrini savunmaktadır. Araştırmada etkinlik basamağının kodlarına bakıldığında üst düzey düşünme becerileri, araştırma yapma ve problem çözme beceri ise yukarıda değinilen alan yazınla örtüştüğü görülmüştür. Özellikler analiz yapma kodun PTÖ yönteminin ve Bilim ve Sanat Merkezi yönergesinde (2007) yer alan üst düzey düşünme becerileri (analiz, sentez ve yaratıcılık) ile gerçekleştirilen araştırmanın sonuçlarının bire bir örtüştüğü görülmektedir.

Bilgi (veri) ve tasarı için araştırma yapar: Öğrenciler çeşitli kaynaklardan konu ile ilgili bilgiler, fotoğraflar ve yazılar toplamışlardır. Bilgi(veri) ve tasarım için öğretmenlerin yaptığı etkinliklerde öğrenciler araştırmalar ve gözlemler yapmışlardır. Kaynak kişi ve kuruluşlardan bilgi edinmişlerdir.

Alınan kararların tartışılması: Tasarımlara, toplanan bilgilerin hangilerinin kullanılıp kullanılmayacağına grup içerisinde tartışılarak karar verilmiştir. Özellikle ürün özelliklerinin belirlenmesi, krokiler oluşturulması, grupların görev dağılımının yapılması ve iş bölümlerin oluşturulması için grup içerisinde tartışmalar yapılmış ve oylamaya sunulmuştur. Alınan kararlar bu şekilde belirlenmiştir.

Üyelerin organizasyonu: Öğrenciler iş bölümünü yapmışlardır. Kimin hangi işi yapacağı, nasıl ve ne zaman yapacağını belirlemişlerdir. Konu ve alt konularda kimin hangi araştırmayı yapacağına karar verilmiştir. Duvar için hangi üyenin hangi alanda çizim yapacağı, ne çizeceği ve ne boyanacağına dair organizasyon yapılmıştır.

Kaynak kişilerle görüşür: Öğrenciler özellikle Ankara'nın sanatı hakkında sanat tarihçileri, müziği hakkında müzisyenler, coğrafi yapısı hakkında kaynak kişilerle görüşmüşlerdir.

Analiz yapma: Öğrenciler topladıkları bilgileri seçtikleri alt konulara göre analizler yaparak, yorumlamışlardır. Duvar resmi içerisinde araştırdıkları bilgileri nasıl kullanacaklarına dair analizler yapmışlardır.

Bilgilerin sentezlenmesi: Öğrenciler toplanan bilgi ve dokümanları kullanarak yeni sentezlemeler yapmışlardır. Öğrencilerin *“ilgili öğrendiğim bilgileri kullanarak, bir atla, çapa, tavşandan ip eğiren ve örgü ören kadın ve Atakule'yi birleştirerek değişik biçimler oluşturuyorum”, “logar kapağından çıkan, eski zamanlara ait bir adam”, “küresel ısınma ve iklim değişikliklerini ile ilgili araştırma yaptık ve bunun sonucunda küresel ısınma ve 3. dünya savaşı sonunda yerle bir olan, kurak, harabe bir Ankara çizebiliriz”, “duvara çizeceğimiz objeleri grup toplantısıyla birleştirdik, Araştırdığımız ve öğrendiklerimizi birleştirip ayıklayıp eskizler yaptık”* ifadelerinden anlaşılacağı gibi var olan bilgiyi aynen kullanmak yerine, biçimleri ve bilgileri sentezleyerek kullandıkları görülmüştür.

Çözümler ortaya koyar: Öğrenciler ve öğretmenler ortamla, konu ve alt konuların seçimiyle, duvar resmi ile ilgili eskizlerde ortaya çıkan sorunlarla, duvarın tasarımı için oluşan sıkıntılarla ve araç-gereç, malzeme sıkıntıları ile ilgili çözüm önerileri ortaya koymuşlardır.

iv. Sürece İlişkin Sonuçlar

Uygulamanın **süreç** basamağında **öğrenciye** ilişkin sonuçlar ise yaşam ve sosyal beceriler, yaparak yaşayarak öğrenme, teknoloji kullanımı, grupla çalışma, işbirliği içinde çalışma, ürün özelliklerine karar verme, öz denetim ve grup yönetimi, kendi başına çalışma, ürün (yaratıcılık) üretim, ürün ortaya koyma kodlarıdır.

Yurtluk (2005) proje tabanlı öğrenme yaklaşımı süreç boyutunda, öğrenenlerin işbirliği içerisinde birbirleriyle çalışmalarını teşvik etmesinin yanı sıra *kendi başlarına* çalışmalarını da desteklemektedir. Öğrenme koşulları sosyal, kişisel ve birlikte çalışma

becerilerini geliştirir. Süreçte teknolojik araçların üstünlüğü vardır ve öğrenen bu araçları kullanmak için cesaretlendirilir. Böylece öğrenenlerin *yaşam becerileri gelişir* ve öğrenenler okullarının dışındaki bir dünyaya hazır hale geldikleri üzerinde durmuştur. Yurtluk'un (2005) PTÖ süreç boyutun ait özellikleri ile araştırmanın süreç boyutuna ait bulguları örtüşmektedir. Sadece “*Süreçte teknolojik araçların üstünlüğü vardır*” özelliği ile yapılan araştırmada “*teknoloji kullanımı*” kodu tam olarak örtüşmemektedir. Kod yer almasına rağmen onun ifade ettiği gibi öğrencilerin üzerinde durduğu veya zamanlarının çoğunu ayırdığı bir durum olmamıştır. Bilgisayarda ürün olarak sadece sunu hazırlamışlardır. Bunun içinse bir saat gibi bir süre yeterli olmuştur. Öğrencilerin süreç içerisinde üzerinde durdukları ve zamanlarının çoğunu harcadıkları ürün duvar resmi eskiz çizimleri yapmak, duvara çizim yapmak, boyama yapmak ve ürünün sergilenmesidir.

Yaşam ve sosyal beceriler: Öğrenciler süreç içerisinde problem çözebilme, sanatsal düşünebilme, araştırma, inceleme, yaratıcılık, eleştirel düşünebilme, duyarlılık/dürüstlük, sağlıklı iletişim kurabilme, liderlik becerilerini geliştirebilme, bağımsız çalışabilme, işbirliği yapabilme, inisiyatif kullanabilme, sorumluluk alabilme, karar verebilme; bedenini, aklını ve duygularını uyum içerisinde geliştirebilme, olumlu benlik kavramı geliştirebilme gibi yaşamsal ve sosyal beceriler oluşturmıştır. Bunlar da davranışsal olarak süreç içerisinde belirgin olarak görülmüştür. Gerçekleştirilen PTÖ uygulamasında süreç boyutunda “*yaşam ve sosyal beceriler*”, önemli bir yer tutmuştur. Bu öğrenciler için kazanılması gerekli bir özellik oldu için PTÖ yöntemin içerisinde kod olarak ortaya çıkmış olması önemlidir. Araştırmanın “*yaşam ve sosyal beceriler*” bulgusu Klipatrick’ da şu sözleri ile de benzerlik göstermektedir: “Eğitim bir yaşam biçimidir. Yıllardır artan bir istekle eğitimin yaşantı olmasını arzu ettik, yaşantıya hazırlanmasını değil. Ancak bunu söylemenin kolay olmasına rağmen, gerçekleştirilmesi onun kadar kolay değildir” (Korkmaz, 2002:42). Araştırma da “*yaşam ve sosyal beceriler*” bulgusunun önemli olduğu, PTÖ uygulamasının vazgeçilmez bir parçası olduğu belirginleşmiştir.

Yaparak yaşayarak öğrenme: Süreç içerisinde özellikle duvar resmi uygulaması ile ilgili öğrenilen bilgileri yaparak, yaşayarak, deneyerek ve somutlaştırıp ürün haline getirmişlerdir. Yaparak yaşayarak öğrenme kodu “*Evet, yaşayarak öğrendim, deneme yapılma. Deneme, yanılmama yoluyla öğrendim.*”, “*boyaları kullanma konusunda yararlı*

oldu. Uyguladım ve çok şey öğrendim. Ezbere değildi.”, “*zihnimizdeki öğrendiğimiz soyut kavramları somut hale getirmiş olduk. Hayata geçirmiş olduk.*” öğrenci ifadelerden de anlaşılacağı gibi süreçte önemli bir yer almıştır. Yaşamdan etkinlikler seçilmesi, öğrencilerin ilgi alanları ile araştırma konuları ve yapacakları çizimleri ilişkilendirmesi süreçte bu kodun etkin olmasını sağlamıştır. Bilim ve Sanat Merkezinin amaçlarında da (MEB, 2007) belirtilen “yetenek alanı/alanlarının geliştirilmesinin yanı sıra, sosyal ve duygusal gelişimlerinin de sağlanarak bütünlük içinde değerlendirilmesini” ve “yaşam projelerini gerçekleştirme fırsat ve imkânlarının verilmesini, sağlamaktır” ifadeleri ile de örtüşmektedir.

Teknoloji kullanımı: Süreç içerisinde araştırma yapma aşamasında, sunum aşamasında, duvara resimleri yansıtırken, eskizleri birleştirme aşamasında öğrenciler teknolojiden yararlanmışlardır. Öztürk ve Ada (2006), Çakan (2005) ve Ersoy (2006) yaptığı PTÖ uygulamaların sonucunda “*öğrencilerin bilgisayar kullanım becerilerine ilişkin ön bilgileri vermişlerdir. Bu kapsamda öğretmen uygulama sürecinde bilgisayar kullanımı ve bilgisayarla yapılan çalışmalarda öğretmen sürekli yardımcı olmuştur*” bulgusu ile Bilim ve Sanat Merkezinde yapılan PTÖ uygulamasının “*teknoloji kullanımı*” araştırma sonucu ile örtüşmemektedir. Bu da teknoloji kullanımında bu tür çocukların yaşitlarından daha önde olduğunu göstergesidir. Aynı zamanda süreçte ürün ortaya koymada daha çok boya ve elle çizim ile ilgili konuları, ürünleri tercih ettikleri görülmüştür. Dikkatlerini daha çok bu tür etkinliklere vermişlerdir. Simkins’ de (1999), öğretmenin PTÖ kapsamında kullanılan bilgisayar programı gibi kaynakları sınırlandırabileceklerini belirtmektedir. Böylece, öğretmen, öğrencilerin farklı kaynak kullanımı nedeniyle ortaya çıkabilecek sorunlar için önlem almış olacaktır.

Grupla çalışma: Süreç içerisinde çok farklı durumlarda grup üyeleri kendi içinde yardımlaşmıştır. Gerektiğinde diğer gruplara da yardımcı olmuşlardır.

Kendi başına çalışma: Özellikle üç öğrenci grup içerisinde kendi başına çalışmaktan zevk aldıklarını, bunu daha çok sevdiklerini ve daha verimli olduklarını ifade etmişler ve süreç içerisinde tek başına çalışmayı tercih etmişlerdir. Öğretmen ise bu konuda yapıcı davranıp buna destek sağlamıştır.

“Grupla çalışma” ve “kendi başına çalışma” kodları ikisi aynı anda PTÖ uygulamasının süreç boyutunda yer almıştır. Tek başına çalışmayı tercih eden öğrenciler için grupla çalışma becerisini geliştirme açısından önemli bir özelliktir. Ancak öğrenciler süreç içerisinde daha verimli nasıl çalışabiliyorlarsa öğretmen ona göre tavrını belirlemelidir. Demirhan (2002) “PTÖ uygulamaların da genellikle sınıf içerisinde öğrenenler tarafından oluşturulan küçük bir grup, bazen tüm sınıf ve bazen de bireysel olarak sorumluluk alınır” derken Clark ve Zimmerman, (2004) “her öğrencinin kapasite ve ilgisine yönelik bağımsız öğrenme fırsatları (her öğrenci aynı öğrenme seviyesinde olmayabilir) sunulmalıdır” fikrini savunmaktadır. “Çocuk imkânı yok, gruba uymuyor, etkinliği bozuyor, her şeyi planlıyorlar, planladığın hiçbir şey gitmiyor, uymuyor” ve “grup arkadaşlarıyla nasıl bir ilişki kurdun?, Ö2: pek ilişki kuramadım. Yalnız çalışmayı severim. Grup çalışması bana pek uygun değil. Her yaptığımı eleştiriyorlar. Gereksiz konuşmalar oluyor. Zaman kaybediyorum. Dikkatimi çalışmama verememe sebep oluyorlar bazen.” ifadelerinden de anlaşılacağı gibi süreçte bu dengeyi kurmayı öğretmen sağlamıştır.

İşbirliği içinde çalışma: Öğrenciler süreç içerisinde öğretmenleri, idari personel, hizmetli ve aileleri ile birlikte sürekli işbirliği içerisine girip, çalışmışlardır. Gerçekleştirilen PTÖ duvar resmi projesi TRT ile işbirliğine gidilerek televizyonda bir programA konuk olunmuştur. Buyurgan ve Mercin (2005) Görsel Sanatlar eğitiminde proje uygulamalarında işbirliğin önemi üzerinde durmuştur. “İşbirliği” yapılırken paylaşılan, ortak ihtiyaçlar ve ilgi alanları, süreç için gerekli zamanın karşılıklı olarak taahhüt altına alınması, işbirlikçi ruhla donatılmış enerjik kişiler, kesintisiz sürdürülen iletişim, personeli ve parasal fonları da içeren yeterli kaynaklar, sonucu artarak riske varan bireysel kontrolü terk etme, işbirliği katılımcıların kişisel algının sürekli denetimi, yapıcı, pozitif liderler, paylaşım ve ortaklık için sabır, ısrarcılık, ilgililik, kişisel özellikleri gibi özelliklerin üzerinde durmuşlardır. Süreçte TRT ile yapılan işbirliğinde bu temel noktalar dikkate alınmıştır.

Ürün özelliklerine karar verme: Öğrencilerin tümü proje konularını ve ürün özelliklerine grup üyeleriyle birlikte belirlemişlerdir. Süreç içerisinde ürünün özellikleri, hangi biçimlerin kullanılacağı, tasarımın nasıl yapılacağı ve hangi duvara hangi grupun

çizim yapacağı ve duvarın ne kadarını kullanacağını öğrenciler öğretmenleri ile beraber kararlaştırmıştır ancak öğrenciler bu süreçte çok daha etkin olmuşlardır.

Öz denetim ve grup yönetimi: Öğrenciler devamsızlık, duvar resmi eskizlerini bitirme tarihleri, kendilerine ve grup üyelerini yönetimi konusunda bazı öğrenciler daha fazla ön planda iken, bazı öğrenciler daha bireysel davranmışlardır. Bazı öğrencilerin sorumluluk duygusunun ve içsel denetimin fazla olmasından dolayı daha fazla etkin olmuşlardır.

Ürün (yaratıcılık) üretim: Süreç içerisinde eskizler, duvar resmindeki çizimler, power point sunumları, sergi ve televizyon programı vb. ürünler ortaya koymuşlardır.

Öğrenilenleri değişik durumlara uygulama: Süreç içerisinde kazanılan becerileri ve bilgileri farklı durumlar karşısında öğrencilerin kullandığı görülmüştür.

v. **Sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık) İlişkin Sonuçlar**

Uygulamanın **sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık)** basamağında **öğrenciye** ilişkin sonuçlar ürün oluşturma, problem çözme, grup içi ve diğer gruplarla işbirliği, öğrenciler etkin kodlarıdır.

Buck Institute for Education (PBL,2002) proje tabanlı öğrenme yaklaşımında sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık) boyutunda “öğrenenlerin üst düzey düşünme becerilerinin ve problem çözme stratejilerinin geliştikleri, öğrenme süreci sonunda örneklerle kanıtladıkları karmaşık, entelektüel, mantıklı ürünler oluşturdıkları ve ortaya koydukları ürünlerini kendileri değerlendirdikleri, bu süreçte sosyal becerileri yaşam becerileri ve kendini yönetme becerilerini sergilediklerini” ifade etmiştir.

Uygulamadaki sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık) basamağındaki sonuçlara baktığımızda Buck Institute for Education’in ifade ettikleri ile örtüşmektedir. Ürün oluşturma, problem çözme, grup içi ve diğer gruplarla işbirliği, öğrenciler etkin gibi araştırma sonuçlarını “*bu süreçte, çocuklardan çok güzel dönütler aldım. Çok mutlular çok keyifliler. Çocuk bu süreçte şıklara bakarak ezbere bir şeyler yapmıyor. Kendi çözümünü bulmaya çalışıyor. Etkin olarak yer alıyor.*”, “*Daha sonra oluşabilecek problemlere karşı*

çözüm önerileri geliştirmiştik.” ve “Hepimiz resmin sol kısmına yöneldik. O bölümde her şey çok hızlı şekillenmeye başladı. Çünkü en az on kişi orada çalışıyordu. “Bitirmek” için el ele çalıştık” gibi öğrenci ifadeleri de desteklemektedir.

Grup içi ve diğer gruplarla işbirliği: Öğrenciler özellikle projeyi tamamlamak için el ele çalıştıkları ve diğer grupların resimlerine yardım ettikleri, boyalar ve su kapları taşınmasında, ortamın temizlenmesinde grupların birlikte ve yardımlaşarak çalıştıkları görülmüştür. Grup üyeleri araştırma yaparken, rapor hazırlarken, sunu hazırlarken ve afiş tasarımı yaparken birbirlerine yardım etmişlerdir.

Öğrencilerin tümü proje ürünlerini grup olarak belirlediklerini ve çalışmaya hem bireysel hem de grup olarak katkı getirdiklerini söylemişlerdir. Öğrenciler, proje konusunu araştırma, sunu hazırlama etkinliklerine daha az vakit harcarken, duvar resmi eskizlerin tasarımında ve ürünün duvara aktarılmasında daha fazla yoğunlaşmışlardır. PTÖ sürecinde, öğrenciler araştırma, rapor yazma, sunu hazırlama ve sunu yapma gibi etkinliklerde sorunlar yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Sorunlar daha çok grupta çalışma, görsel sanatlar uygulama beceri ile ilgili konularda yaşanmıştır. “Grup içi ve diğer gruplarla işbirliğine” yönelik bulgular, Başbay (2006) ile Wolk (1994) araştırmalarındaki “Grup üyeleri arasında iletişim kurma ve grup üyelerinin ve diğer gruplarla işbirliği içerisinde olma” bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Ürün oluşturma: Araştırmayı tamamladıktan sonra, görsellerle destekleyip, hayal gücünü kullanarak Ankara’nın geçmişi, günümüzü, sanatı ve geleceğinin unsurlarıyla öğrenciler duvar resmini gerçekleştirmişlerdir. Büyük bir duvar üzerinde parça parça bütün bir resim yapmışlardır. Yapılan duvar resmini sergilemişlerdir. Hatta TRT’de yaptıkları proje çalışmasını herkesle paylaşmışlardır. Her grup kendi bölümünü ayrı ayrı çalıştı. Birbiriyle alakası olmayan her bölümü ise film şeridi ile birleştirildi.

Problem çözme: Öğrenciler geride kalan gruplara, boya ve uygulamada karşılaşılan teknik problemler gibi konularda sürekli olarak çözümler bulunmuşlardır.

Öğrenciler etkin: Öğrenciler ilk defa bir çalışmada bu kadar etkin olduklarını, denetleyenlerin, kontrol altına alanların yine kendileri olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğretmenden daha çok öğrencilerin etkin olduğunu, istediklerinin olduğu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin proje ürünlerine ilişkin görüşlerini ise, daha çok okul ve okul *dışındaki* kişilerle *paylaşma* konusunda yoğunlaşmıştır. PTÖ uygulama içerisinde “*Güzel olurdu. Birde proje sonunda TRT’ye konuk olmak çok güzeldi. Yaptığımız çalışmanın insanlara ulaşması bizleri sevindirdi. Ailemle, arkadaşlarımla paylaşabilmem ve her merkeze geldiğimde bu çalışmayı göreceğim olmam beni mutlu ediyor. Uzun yıllar kahr umarım.*” öğrenci ifadelerinden de anlaşıldığı gibi sergileme ve paylaşım çok önemli olmuştur. Juntune’un (1984) “çalışmanın sonunda sergileme çalışması mutlaka olmalıdır” ile Harris-Keller’in (2002) “sanatın sergilenmesi sadece sanatçılar için değil herkes içindir” ve Hurwitz’in (1983) “bireysel projeler üreten çocuğun ürünlerini sadece öğretmenle değil arkadaşlarıyla da paylaşma fırsatı olmalıdır” ifadeleri ile bire bir örtüşmektedir. Sanatsal ürünler sürecin sonunda mutlaka sergilenerek paylaşımlarda bulunmalıdır.

vi. Değerlendirmeye İlişkin Sonuçlar

Uygulamanın **değerlendirme** basamağında **öğrenciye** ilişkin sonuçlar ise projeyi değerlendirme, öz değerlendirme yapma, ürünlerin değerlendirmesinde yer alma, arkadaşlarını değerlendirme kodlarıdır.

Uygulamanın planlama basamağında değerlendirmenin nasıl yapılacağı anlatılmış ve belirlenmiştir. Fakat değerlendirme sürecine geçildiğinde öğretmen tam anlaşılmayan değerlendirmenin nasıl yapılacağını tekrar anlatmak zorunda kalmıştır. Her grup proje kapsamında proje değerlendirme, öz değerlendirme, ürünlerin değerlendirmesini ve arkadaşlarını değerlendirme formunu doldurmuştur. Yapılan sunular sonunda, eskizler ve duvar resmi hakkında sözlü olarak öğrencilerden görüşleri alınmıştır. Değerlendirme sonunda en iyi çalışan grup, en iyi duvar resmi, en iyi sunu ve en iyi grup üyesi seçilmiştir.

Coşkun (2004) araştırmasında, “öğrencilerin alternatif öğrenme yaklaşımlarına olan tepkisi ile ölçme ve değerlendirmedeki sıkıntılar nedeniyle PTÖ’ yü daha az tercih ettikleri” ortaya çıkmıştır. Öztürk’ ün (2005) araştırmasında, öğretmenler “PTÖ’ nün değerlendirme aşamasında içerik ve sürece göre daha sıkıntılı olduğu, konuları yetiştirememe kaygısı

yaşattığı ve değerlendirmenin yeterince verimli olmadığını” sonucuna varmıştır. Gerçekleştirilen sanat alanında PTÖ yaklaşımı ile hazırlanan bu uygulamada ortaya çıkan değerlendirmeye ilişkin bu sonuçlarla örtüştüğü görülmüştür.

Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı'nda değerlendirme, süreç ve ürünün birlikte ele alındığı tümel değerlendirme sistemidir. Değerlendirme etkinlikleri sadece öğrenenlerin kavramları ve konuları anlayıp anlamadığıyla ilgili değildir. Öğrenenlerin sınıf ve okul yaşantılarının dışında ihtiyaç duydukları, gerçek hayattaki becerilerinin gelişmesi ve belgelenmesiyle de ilgilidir. (Yurtluk, 2005:75). Gerçekleştirilen araştırmadaki değerlendirme basamağında yukarda belirtilen iş birliğine dayalı öğrenme becerileri, karışık problemleri çözme yeteneği, doğru karar verebilme yeteneği, etkili ve güzel sunumlar yapabilme yeteneği ile ilgili davranışları ele alan bir değerlendirme olduğu görülmüştür.

Değerlendirme kodunun Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışması sürecinin içinde önemli bir yeri öğrenci ve öğretmenlerin ifadelerinden anlaşılmıştır. Bilim ve Sanat Merkezlerinde not ile değerlendirme, geçme kalma olmaması, gönüllülük esasına dayanıyor olması değerlendirme basamağının daha önemli olmasını sağlamaktadır. Özellikle proje süreci içerisinde öğrencilerinin kazanımlarına ilişkin, öğrenci ilgi ve yeteneklerini tespit etme açısından önemli bir yerde olduğu gözlemlenmektedir.

b. Öğretmen Özelliklerine İlişkin Sonuçlar:

Uygulamanın planlama, içerik, etkinlik, süreç, sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık) ve değerlendirme basamaklarında **öğretmenin rolünü (özellikleri)** süre ve grup kontrolü sağlayan, motive edici, yardımcı ve yönlendirici, öğrenci ve öğretmenin sorumlulukların hatırlatan, araştırma ve çalışma becerilerini geliştirici etkinler yapan, espri yeteneği yüksek, empati kurabilen, alanında uzman ve değerlendirme sürecinde öğrenciyi etkin olarak işin işine katabilen olarak tanımlanmıştır. Bu öğretmen özellikleri araştırma sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

Akarsu'nun (2004) yaptığı çalışmada üstün yetenekli öğrencilerin eğitimde proje liderini (mentör) tanımlarken üretim ve yaratıcılık etkinliklerinin planlanmasından, uygulanmasından, sürece ve sonuca yönelik değerlendirmelerden birden çok kişi ve kuruluş sorumlu olabilir. Bunlar aile, öğretmen, “mentor”, usta kişi, rehber ya da işin sorumluluğunu alma yeterliğindeki her hangi bir yetişkin olabilir. Bu kişilerin bazılarının üstün yetenekliler eğitimi konusunda özel olarak yetiştirilmiş olması gerekirken, bazılarının böyle bir eğitimi almış olması gerekemeyebilir. Toplumun tüm bireyleri potansiyel kaynak olarak değerlendirilebilir. Kimin hangi düzeyde sorumluluk taşıyacağına yapılacak üretim/iş, geliştirilecek beceri ya da proje bağlamında karar verilir (Akarsu ve diğerleri, 2004;20). Railsback' de (2002) öğretmenin geleneksel öğretimdeki rolünden sıyrılarak, önerilen konular içinden öğrencinin kendisi için en uygun olanı seçmesine rehberlik eden, sorunları çözebileceğine ilişkin öğrencileri yüreklendiren ve karşılaşılabilecekleri sorunları tahmin ederek uygun önlemleri almasında motive edici bir yapıyı savunur. Alan yazına bakıldığında araştırma sonuçları ile örtüştüğü görülmüştür.

Öğretmenin “*süre ve grup kontrolünü*” sağlamsı açısından önemli bir dinamik olduğu ortaya çıkmıştır. Tüm basamaklarda öğretmenler öğrencileri çalışma süreleri ve grup çalışması ile ilgili uyarılarda bulunmuşlardır. “*İstersiniz şimdi bir dinlenme molası verelim*” ve “*gitmeden önce grup arkadaşlarınız mail adreslerinizi ve telefonlarınızı alın. Hafta sonu bir birinizle görüşmek isteyebilirsiniz*” gibi sözlü uyarılarla sürecin tüm aşamalarında süre kontrolü ile ilgili uyarılar yapmışlardır.

Öğretmen süreç içerisinde “*Motive edici, yardımcı ve yönlendirici*” bir yapıya sahiptir. Ve bunun, Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışmaları için önemli bir öğretmen özelliği olduğu görülmüştür. “*Gerekirse bazen yönlendirmelerde bulunduk, çok güzel olmuş, Teşvik edici sözler söylemek önemlidir*” “*15 dakika konuşabildik. Zihnindekileri ortaya koyabilsin diye. Yardımcı olmaya çalışıyorsun. Gerekirse bazen yönlendirmelerde bulunduk. Fazla olmamasına dikkat ettik tabii ki*”, “*her aşamada hayal kırıklığını ve enerjilerinin düştüğünü hissettiğinde hemen onları şevklendirecek şeyler yaptık*”, “*Bu ortama içerisinde hep gözlemleyip kendi motivasyonlarını kazanana kadar devam etmeye çalıştık*”, “*Onların çalışma sınırları içerisinde gerekirse üzerine bir bileşkede ben gerekirse bir şeyler ekledim*”, “*Ona o özgüveni vereceksin, evet*

çıkabilirsin, en iyisini çıkarabilirsin, ona sabırla yaklaşırsan” ve “Teşvik edici sözler söylemek önemlidir” ifadelerden de anlaşılacağı gibi özellikle motivasyonları düştüğünde ve moralleri bozulduğunda çok etkin olarak görev yaptığı ve yardımcı olduğu, yönlendirdiği ama işi, görevi üstlenmediği gözlemlenmiştir. Süreç içerisinde sürekli öğrencinin yanında olmuş ve yardımcı bir kişi olarak görev almıştır. Abram’ın (1982) yaptığı çalışmadaki “çocuklara sunulan problemler düşünmelerini sağlamalı ve bilgi ve becerilerini ifade edecek çalışmalar üretmeye cesaretlendirmelidir” sunucuyla örtüştüğü görülmüştür.

Buyurgan ve Buyurgan’a (2012) göre yaratıcılığı geliştiren öğretmenin öğrencileri bir birey olarak kabul etme ve öyle davranma, özgür olmaya özendirme, model olma, sınıfın dışında onlara çok zaman ayırma, heyecanlı olabilme, öğrencileri eşit kabul edebilme, doğrudan ödüllendirme, ilgili, sürekli okuyan kişiler olabilme, ikili ilişkilerde kolay iletişim kurma, empati kurabilme, yanlış yapma ya da başarama durumlarında yeniden çalışma isteği kazandırabilme, yaratıcı düşünebilen ya da ortaya ürün koyabilme için gerekli alt yapıyı hazırlama (uygun mekan, zaman, malzeme sunma, motive etme, belirli bir bilgi birikimi kazandırma ve bilgiye ulaşma yollarını gösterme, düşündürme), öğrenci çalışmalarını sergileme (özellikle görsel sanatlar derslerinde yapılan çalışmaları sınıf panolarında dönüşümlü olarak sergilemek) gibi özelliklere sahip olmalıdır. Gerçekleştirilen araştırmadaki öğretmen özellikleri motive edici, yardımcı ve yönlendirici, öğrenci ve öğretmenin sorumlulukların hatırlatan, araştırma ve çalışma becerilerini geliştirici etkinler yapan, espri yeteneği yüksek, empati kurabilen ve alanında uzman gibi kodlarla Buyurgan ve Buyurgan’ın yaratıcı öğretmen özellikleri benzerlik göstermektedir.

Ataman’a göre ise üstün yetenekli öğrencilerin öğretmenleri öğrenmeye ilgili ve yeterli olma, öğretimde sıradışı yöntem ve yeterliliklere sahip olma, adil ve tarafsız olma, işbirlikçi demokratik tutum, esnek olma, espri duygusuna sahip olma, ödüllendirme ve takdir etme becerilerine sahip olma, ilgi alanında çeşitlilik gösterme, insanların sorunlarıyla ilgilenme, hoş bir dış görünüş ve tavra sahip olma gibi özelliklere sahip olmalıdır. Gerçekleştirilen araştırmanın öğretmen özellikleri motive edici, yardımcı ve yönlendirici, araştırma ve çalışma becerilerini geliştirici etkinler yapan, espri yeteneği yüksek, empati

kurabilen ve alanında uzman gibi kodlarla Ataman'ın üstün yetenekli çocukların öğretmenlerin özellikleri benzerlik göstermiştir.

PTÖ sürecinde öğretmenin özelliklerinden “*sorumlulukların hatırlatılması*” Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan proje çalışmaları için değerli bir öğretmen özelliği olduğu görülmüştür. Öğretmenler tarafından “*günlüklerinizi yazmayı unutmayın*”, “*işin konusu önemli muhakkak ama bunu yanında teknikte mutlaka önemli. Bu malzemelerin hazır olması orda ki yaratıcı gücünüzü artıracak*”, “*kendi aranızda grubunuzun amacını da belirleyin. Proje amacımızın dışında grubunuzun da bir amacı olsun*” gibi sözlü uyarılarla hatırlatmalar yapılmıştır. Öğrencilerin özelliği gereği bu tür hatırlatmaların yapılması önemli ve oldukça değerli olmuştur. Proje sürecinin hızlı ve sağlıklı ilerlemesi açısından önemli bir öğretmen özelliğidir.

Uygulamada diğer bir öğretmen özelliği “*alanında uzman*” olmasıdır. Süreç içerisinde konu ile ilgili az da olsa alan bilgisi verilmiştir. Öğretmenin alanında uzman olması, sürekli araştırma yapması, meraklı olması ve farklı ilgi alanları olması süreç içerisinde olumlu sonuçlar doğurmuştur. Öğretmenlerin mentör (lider) olarak uygulamada yer alması PTÖ yaklaşımındaki öğretmen özelliği, Bilim ve Sanat Merkezi yönergesindeki öğretmen özelliği ve sanat eğitimdeki rol model olma kavramlarıyla örtüştüğü görülmüştür.

Uygulamada öğretmenlerin özelliği olarak “*araştırma ve çalışma becerilerini geliştirici*” karşımıza çıkmıştır. PTÖ yaklaşımın ve Bilim ve Sanat Merkezlerin doğası gereği öğretmen özellikleri süreç içerisinde daha da belirginleşmiştir. Sisk'e göre (1987) “eğitimciler, iyi sorular sorduklarında üstün yetenekli çocukların üst düzeyde düşünmelerini desteklerler” ve Hurwitz ve Day (1995), “sanat eğitiminde zengin fikirler sunulmalı, deneyimler yaratıcılığa ek olarak dikkatlice gözlemlemeyi ve sanat çalışmalarını cevap ve soru sorabilmeli” derken araştırmadaki “*araştırma ve çalışma becerilerini geliştirici*” öğretmen özelliği ile örtüşmüştür. Araştırmanın bu bulguları ile Yurtluk' un (2003), öğretmen özellikleri “PTÖ’ de zaman kontrolü ve farklı seçeneklere yer verebilen” ile Başbay' ın (2006) “öğrenenlerin sınıf ve okul yaşantılarının dışında ihtiyaç duydukları, gerçek hayattaki becerilerini geliştirmeye yönelik sorular sorar” biçimindeki araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

c. Ortamın (Eğitim ortamının) Özelliğine İlişkin Sonuçlar:

Uygulamanın planlama, içerik, etkinlik, süreç, sonuç (sanatsal ürün, yaratıcılık) ve değerlendirme basamaklarında **ortam (eğitim/öğretim ortamı) özellikleri** şunlardır. Öğrenenlerden oluşması, araştırma, problem çözme ve öğrenme merkezli olması, öğrenen ve öğretmen birlikte belirlemesi, hazırlaması, oluşturması, öğrenmesi ve yapması, zaman ve mekan sınırı olmayan ve aile desteğinin olduğu bir eğitim ortamı özellikleri sonuç olarak ortaya çıkmıştır.

Bilim ve Sanat Merkezi yönergesinde yer alan “merkezdeki eğitim-öğretim ortamları; her türlü çevre ile iş birliğine açık, sosyal ve psikolojik yönden motive edici olacak şekilde düzenlenir (MEB, 2007:11)” ibaresi ile araştırmanın ortam (eğitim ortamı) özellikleri bire bir örtüşmekte ve birini desteklemiştir.

Buyurgan ve Buyurgan (2012) sanat eğitiminin amacına uygun ve nitelikli olabilmesi için sanat eğitimi ortamının nasıl olacağına dair bir takım faktörlerden bahseder. Nitelikli bir sanat eğitimi; sanat eğitiminin varlığının, öneminin farkında olan bir bakış açısı, çağın değişen ve gelişen şartlarına göre kendini yenileyen bir müfredat (öğretim) programı, nitelikli sanat eğitimcisi, yeterli ders saati, amaca uygun fiziki donanım ve araç-gereç ile gerçekleşir. Uygulamada ortaya çıkan ortam sonuçları tam olarak Buyurgan ve Buyurgan’ın tarif ettiği sanat eğitimi ortamı olmasa da benzer yanlarının fazlaca olduğu görülmüştür.

Clark ve Wilson’ a, (1991) göre sanat çalışmaları soyut düşüncenin gelişimini, problem çözmeyi, gözlemlemeyi, özgüveni ve kendini ifade etmeyi destekleyici nitelikte olmalıdır. Bu nedenle sanat eğitime yönelik olarak eğitim ortamları düzenlenirken çocukların rahat çalışabilmesi ve gerekli materyallere kolayca ulaşabilmesi sağlanmalıdır. Hurwitz’a (1983) göre ise eğitim ortamları çocuklara özgürlük ve seçenekler sunacak şekilde yapılandırılmalıdır. Eğitim ortamı düzenlenirken çocukların yaş grubu, ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır. Ortam değişen ilgi ve ihtiyaçlara göre yeni düzenlemelere olanak tanıyacak şekilde düzenlenmelidir. Fetterman’a (1988) göre de

materyaller kolay erişilebilir olmalı, düzenli bir şekilde saklanmalı ve yapılan etkinliklerin sergilenmesine yönelik bir alan bulunmalıdır. Alan yazınla karşılaştırıldığında Bilim ve Sanat Merkezindeki sanat eğitimi ortamının iyi olmasına rağmen eksikliklerin olduğu görülmektedir.

Uygulamada *“Süreç içerisinde ve yaşamın, bilimin disiplinler arası bir kaynaşmanın sonucu olduğunu ortaya çıkaracaktır. Bu süreç oluşturanlarında kendileri olduğunu anlamış olmaları ve etkin olanların öğrenciler olduğunu biz öğretmenlerin anlamış olduk. Bu noktada disiplinler arası yaklaşımın doğasında öğrenci merkezli ve öğrencilerin oluşturduğunu gördük”* ve *“Ankara hakkında bilmediğim şeyler öğrendim, demiştim bir tarih şeridi şeklinde başladık. Tarihine baktık, coğrafi yapısına, müzikle sanatla ilgisine baktık, gelecekte olacağı hale baktık. Ankara’yı daha iyi değerlendirmemizi sağladı bir şekilde, geçmişimizi yaşadığımız yerin geçmişimi öğrendik bir şekilde. Ve hani geçmişine bakarak gelecekte ne olabileceğini iyi ve kötü ne hale gelebileceğini öğrenmiş olduk.”* ifadelerinden anlaşıldığı gibi öğrenciler etkin yer almışlardır. Özellikle konu ve alt konuların belirlenmesi, ürün özellikleri, araştırma yapılması, konuların paylaşılması, sergilenmesi ve değerlendirmesinde öğrenciler aktif olarak yer almışlardır.

Uygulama sürecinde ortam (eğitim ortamı) özellikleri olarak *“araştırma problem çözme ve öğrenme merkezli”* olduğu görülmüştür. Yeterli düzeyde olmasa da araştırma da ki *“Bence buradaki kısmı biraz küçültür ve inceltirsek sorun çözülür”, “Tabure ya da masa kullanabiliriz. Merdivende olabilir öğretmenim”, “Ölçüm yapma işleminde oradaki ustadan yardım istiyorlar. İşin daha kolay olacağını fark ediyorlar, yapmadıkları şeyler için başkalarından yardım alabiliyorlar”, “bu çalışmada şunu öğrendim. Bir çalışmadaki öğrenmenin tek yönlü olmadığını, araştırılacak konun çok yönlü, öğrencinin ilgi alanlarına yönelik, araştırmaya yönelik olması gerektiğini açık ve net olarak bunu söyleyip, paylaşabilirim. Özellikle bundan sonra yapacağım çalışmalarda, buna dikkat edeceğim. Bu disiplinler arası bir projeydi. Tam manasıyla öğrenmeyi keyifle sağlıyorsun”* ve *“problemleri çözmemizde, öğrenme edimi tek taraflı olmuyor. Her alanı karşılaştığımız problemleri çözmek için kullanıyoruz ve birbiri ile ilişkili olduğunu görüyoruz”* ifadelerinden araştırmanın ortam (eğitim ortamı) özelliği olarak karşımıza çıkmıştır.

Sürecin her aşamasında “*öğrenen ve öğretmen birlikte belirler*”, “*zaman ve mekan sınırı olmayan*” bir yapı vardır. Özellikle planlamanın ilk aşamasında öğretmen ilk adımı belirlerken daha sonraki adımlarda öğrencilerin daha etkin oldukları görülmüştür. Bu araştırma bulgusunu “*ben grup arkadaşlarımla her türlü diyaloga girdim gerek facebook tan gerek msn den.*”, “*Süreç içerisinde okulun her yerini kullandık. Bilgisayar laboratuvarı, okul bahçesi, koridor, müzik sınıfı, tarih atölyesi ve resim atölyesi. Mekânla sınırlı kalmadık.*”, “*Sadece okul içinde de kalmadık. Okul dışına da taşındık projemizi. Sonuç kısmında duvar resmimizin TRT televizyonunda programına katılmakta güzeldi.*” ve “*Bugün 9–17 arısında çalıştık. Hatta gece bile proje için çalışmamalar yaptık*” gibi ifadeler desteklemiştir. Eğitimin tarifli ve sınırlı mekanı, sabit fiziksel ortamı, sabit donanımı, belirlenmiş araç-gereci olması gerekmemektedir ve yapılacak işin niteliğine göre her yer öğrenme ortamı olarak kullanılabilir (Akarsu ve diğerleri, 2004;20). Gerçekleştirilen araştırmadaki eğitim ortamının özelliği gereği altı farklı eğitim ortamı etkin ve verimli kullanılmıştır.

Uygulamanın “*aile desteği*” kodu Bilim ve Sanat Merkezinin tüm uygulamaları için vazgeçilmez olarak karşımıza çıkmıştır. “*Bilgi toplamada bir sanat tarihçi tanıdığımdan bilgi almam bana çok şey kattı*”, “*Proje sürecinde okul öğretmenleri ve velilerden destek almak güzeldi*”, “*babam duyar duymaz gidiyorsun dedi tatili falan boş verdik siz aradıktan bin gün sonra sabah biz tatile çıkacaktık*”, “*Annemle falan tatilimizi ona göre ayarladık hem sonra güzel aktivite falan olur dedi*”, “*S...’yun annesi ve B...’nın babası merdiven ve çadır sağlamıştı*”, “*süreç içerisinde hiç sıkıntı yaşamadığım iki şey oldu. Veli ve öğrencilerimiz*” ifadeleri bu araştırma sonucunu desteklemekte, araştırmada aile desteğinin önemini ve olmazsa olmazlığını vurgulamaktadır.

5.1.2. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımına Göre Hazırlanan Resim Proje Uygulama Sürecinde Yaşanan Sorunlara İlişkin Sonuçlar

Uygulama sürecindeki gözlem, öğrenci günlüğü, proje dosyaları, öğretmenlerle yarı-yapılandırılmış ve öğrencilerle yapılan odak grup görüşme verilerine dayalı olarak içerik analizi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda uygulamada oluşan sorunlar;

öğrenci kaynaklı sorunlar, öğretmen kaynaklı sorunlar ve ortam (eğitim ortamı) kaynaklı sorunlar olmak üzere üç başlık altında toplanmıştır.

Uygulamada yaşanan **öğrenci kaynaklı sorunlara** ilişkin sonuçlar zaman yönetimi, çalışmalarda tekrar kaygısı, mükemmeliyetçilik, grupla çalışamama, gürültülü çalışma, özgüven eksikliği, konu bulmada zorlanma, sıkılma ve yorulma, görev bilincinde eksiklik (fazla bağımsız hareket etme), bilgi eksikliği, teknik konularda zorlanma, konudan aşırı sapma ve dağılma, yeterli planlama yapılmaması ve değerlendirme kodlarıdır.

Zaman yönetimi: Öğrenci kaynaklı en önemli sorun zaman yönetimidir. Öğrenciler çeşitli nedenlerle sürekli geç kalmışlar, zamanında gelmemişler ve mazeretsiz devamsızlık yapmışlardır. Diğer öğrenciler onları beklemlerinden ve işleri tekrar tekrar yapmalarından dolayı zaman kaybetmişlerdir. Ayrıca zaman planlamasının grup içerisinde iyi yapılmamasından dolayı verimli çalışılamamıştır. Devamsızlıktan kalmama gibi bir olgunun olması ve devamın gönüllük esasına dayanması PTÖ sürecinde önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmıştır.

Coşkun (2007) Bilim ve Sanat Merkezlerinde resim öğretmeni görsel sanatlar eğitiminde öğrenci kaynaklı sorunlarına bakıldığında, yapılan araştırma ile ortak yönleri olduğu görülmüştür. Özellikle aynı zaman diliminde çalışan öğrencilerin ilgi ve isteklerinin farklılık göstermesi sorunu, öğrencilerin motivasyonlarının azalması, öğrencilerin devamsızlıkları, iyi olmaları gerektiğini düşündükleri için küçük bir başarısızlıkta hayal kırıklığı yasayarak vazgeçmeleri, çabuk sıkılmaları ve derse hazırlıksız gelmeleri gibi öğrenci kaynaklı sorunlarda benzerlik göstermektedir. Sezginsoy'un (2007) merkez öğretmenlerinin yaşadıkları öğrenci kaynaklı sorun en önemlisi devamsızlık olarak belirlemiştir. Aynı şekilde yapılan görsel sanatlar eğitimi PTÖ uygulamasındaki en önemli öğrenci kaynaklı sorun devamsızlık olarak bulunmuştur.

Çalışmalarda tekrar kaygısı: Öğrencilerin en önemli kaygılarından birisi başkasının yaptığı şeyi tekrar etmektir. Öğrencilerin süreç içerisinde yapılan uygulamanın “duvar resmi olduğu” ama bu süreçte “farklılığın kompozisyon ve anlatım dili ile verilebileceğini öğrenmiş olmaları” motivasyonlarının artmasını sağlamıştır.

Mükemmeliyetçilik: Bu özellik onlar için hem bir avantaj hem de bir dezavantajdır. Öğrencilerin “yanlışlık yaptığım zaman içimde kötü bir his”, “hiç hata yapmam”, “kendinden emin olmak, planlı olmak, çalışkan olmak” ve “fikirlerimin sıra dışı olması” gibi ifadelerinden anlaşılacağı üzere ne kadar mükemmeliyetçi oldukları ortadadır. Üstün yetenekli çocukların bu özelliği süreç içerisinde olumsuz olarak onları etkilemiştir. Yaptıkları çalışma istedikleri gibi olmadığında ve iyi olmadığını düşündüklerinde motivasyonlarının düştüğü böylelikle işi yarım bıraktıkları görülmüştür.

Grupla çalışmama: Bağımsız çalışma isteği, grupla çalışmak istememe ve iletişim kuramama gibi davranışlar sergileyen öğrenciler grup içerisinde sıkıntılar oluşturmuştur. Öğrencilerin proje sürecinde birbirleri ile tartıştıkları hatta olabildiğince bireysel çalıştıkları gözlemlenmiştir. Gruplardaki bazı öğrencilerin bir takım kararların alınmasında ve işlerin yapılmasında söz sahibi oldukları, kendi istediklerini yaptırdıkları ve grup arkadaşlarını bu anlamda etkiledikleri gözlenmiştir. Bazı öğrencilerin ise, grup arkadaşlarına haber vermeden özellikle sunu çalışmasında çok büyük değişiklikler yaptığı ve sunuyu bireysel olarak hazırladığı görülmüştür. Grup olarak anlaşılamayan ve sürekli yapılan ya da yapılacak çalışmalar konusunda tartıştıkları gözlenen öğrencilerin grupta başat olmak istediği gözlenmiştir.

Gürültülü çalışma: Öğrenciler zaman zaman gürültü yaparak çalışmışlardır. Bu gibi durumlarda öğretmenin kimi zaman gürültü yapan öğrencileri doğrudan, kimi zaman da tüm sınıfı daha sessiz çalışmaları gerektiği konusunda uyardığı görülmüştür. Gürültülü çalışma konusunda bazı öğrenciler rahatsız olduklarını ifade etmişlerdir.

Çakan’ın (2005) çalışmasında “öğrencilerin gürültülü çalışması, disketlerini evde unutmaları ya da bozuk disketle çalışmaları, internet’te sohbet etmeleri ya da oyun oynamaları, değerlendirmenin nasıl yapılacağını anlayamamaları, internet’ten buldukları bilgilerin doğruluğunu kontrol edememeleri, bilgisayar kullanımında yetersiz kalmaları, grup içinde tartışmaları ve birbirlerini suçlamaları ve kimi öğrencilerin grupta her şeyi kendisinin yapması biçiminde” bulgular belirlenmiştir. Balkı (2003) ise “PTÖ sürecinde öğrencilerin gürültülü çalışması, devamsızlık, teknoloji kullanmada bilgi eksikliği, değerlendirmede yanlı olmak” gibi bulgular belirlemiştir. Simkins (1999), bir PTÖ

sınıfındaki gözlem sonuçlarına dayanarak yaptıkları betimlemelerde tüm öğrencilerin proje çalışmasıyla meşgul oldukları ve bu süreçte gürültü yaptıkları, gürültü düzeyinin zamanla artıp azaldığı ve öğrencilerin küçük gruplarda coşkulu tartışmalar yaptıkları gözlemlemiştir. Aynı zamanda öğrencilerin zaman kullanma konusunda sıkıntı yaşadıklarını, çalışmalarda tekrar kaygısına düştüklerini, mükemmeliyetçi olduklarını, bazı öğrencilerin grupta çalışmak istemediğini ve yer yer sıkıldıklarını gözlemlemiştir. Araştırmanın öğrenci kaynaklı sorunları diğer üç araştırmacının çalışmaları ile benzerlik göstermektedir. Buna göre, süreç içerisinde öğretmenler bu sorunları bilerek hareket ederlerse ve önlemleri alırlarsa başarılı bir proje çalışması yapabileceklerdir.

Özgüven eksikliği: “Yapamayacağım diye çok korkuyorum”, “ben yetiştiremem” ve “boşuna yapmak istemem, kötü olursa peki?” gibi öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere, özellikle öz güven eksikliği olan öğrencilerin karşılaştığı bir sorundur. Öğretmenler bu gibi durumlarda öğrenciyi motive edici yaklaşımda bulunmuşlardır.

Konu bulmada zorlanma: Öğrenciler ve öğretmen ifadelerinden anlaşılabileceği gibi süreç içerisinde konu bulmada zorlanmışlardır. Öğrencilerin birçok konu önermelerine karşın çalışacakları konuya karar vermeleri uzun zaman almıştır. Öğrencilerin konu seçiminde sürekli fikir değiştirmeleri ve daha iyi hangisi olur düşüncesi ile hareket etmeleri sürecin uzamasına neden olmuştur.

Simkins (1999) araştırmalarında ortaya çıkan “PTÖ içeriğiyle ilgili öğrencilerin projelerinde çok geniş ya da çok yüzeysel konulara odaklanmaları biçimindeki genel bir sorun yaşandığı” bulgusuyla örtüşmemektedir. Bunun temel nedeni de özellikle öğrencilerin konularıyla ilgili Internet’te çok geniş bir içeriğe ulaşmaları ve bu içeriği eleştirmeden doğrudan almaları biçiminde açıklamışlardır. Bu nedenle, araştırmacılar tarafından Internet’ten elde edilen içeriğin eleştirilmeden kullanılması eğitim açısından değerlendirilmesi gereken en önemli konu olduğu vurgulanmıştır. Ancak bu araştırmada böyle bir sorunla karşılaşılmamıştır. Çünkü süreç içerisinde 5 öğretmenin yer alması, sürekli iletişim içinde olunması, bilgilerin sadece internet kaynaklı olmaması bu sorunla karşılaşılmasını engellemiştir.

Sıkılma ve yorulma: Uygulamada öğrencilerin bazı şeyleri sık sık tekrar etmek zorunda olmaları ve sürenin kısa olmasından çok, çalışmalarında acele etmeleri onların sıkılmalarına ve yorulmalarına neden olmuştur.

Görev bilincinde eksiklik (fazla bağımsız hareket etme): Bağımsız çalışma isteği, grupla çalışmak istememe ve iletişim kuramama gibi davranışlar sergileyen öğrenciler, grup içerisinde sıkıntılar oluşmasına neden olmuştur. Lider olma ve bireysel çalışma özelliklerinin baskın olmasından dolayı öğrencilerin fazlaca bağımsız hareket etmeleri uygulamanın bir diğer sorununu oluşturmuştur. Bu özelliklerinden dolayı öğrencilerin verilen görevleri küçümsedikleri, yerine getirmede eksiklikler gösterdikleri gözlemlenmiştir.

Bilgi eksikliği: Özellikle öğrencilerin duvar resmi uygulamasına ilişkin teknik yetersizliği, konu olarak seçilen Ankara kenti hakkında yüzeysel bilgilere sahip olmaları, proje sürecinin basamaklarını bilmemeleri ve araştırma problem cümlesi ile sorun kavramını karıştırmalarından dolayı, öğrencileri süreç içerisinde sorunlar yaşamıştır.

Teknik konularda zorlanma: Öğrenciler, görsel sanatlar uygulamasının başlarında akrilik boya kullanımı, duvara resim yapma ve figür çizme gibi teknik konularda zorlanmışlardır. İlk uyarıların yapılmasından, gerekli bilgilerin verilmesinden sonra hızlı ve seri bir şekilde öğrenme gerçekleşmiştir. Bunun yanında öğrenciler bilgisayar kullanımında teknik olarak yetersizlik ya da zorlanma göstermemişlerdir. Hatta üst düzey başarı göstermişlerdir.

Konuda aşırı sapma ve dağılma: Süreç içerisinde, öğrencilerin aşırı espri yapmaları ve gereksiz yere konuşmalarından dolayı birbirlerinin dikkatlerini dağıtmışlardır. Bu durum konudan aşırı sapma ve dağılmaya neden olmuştur.

Yeterli planlama yapılmaması: Süreç içerisinde yeterli planlamanın yapılamaması, kontrol noktalarının belirlenmemesi hem öğrencileri hem de öğretmenleri sıkıntıya sokmuştur.

Değerlendirme: PTÖ uygulama sürecinin içinde değerlendirmenin nasıl yapılacağına dair bilgi yetersizliği, öğrencilerin birbirlerini kırmak ve üzmemeleri ve değerlendirmenin gerekli olmadığını düşünmeleri değerlendirme aşamasında sorunların yaşanmasına neden olmuştur. Değerlendirmenin nasıl yapılacağı PTÖ’ nün planlama basamağında belirlenmesine rağmen geçen sürede öğrenciler değerlendirmeye ilişkin herhangi bir çalışma yapmamışlardır. Ayrıca, PTÖ sürecinin içerisinde öğretmenin değerlendirmeye dair hiçbir hatırlatmada bulunmaması değerlendirme basamağında sorun yaşanmasına sebep olmuştur. Bilim ve Sanat Merkezlerinin doğasında not sistemi, geçme kalma gibi olguların olmaması bu basamağın önemini azaltmıştır.

Değerlendirme kısmı gerçekleştirilen PTÖ’nün en sorunlu aşaması olmuştur. Değerlendirme ölçütlerinin belirlenmesinden başlayarak değerlendirme sürecinin tamamında sorunlar yaşanmıştır. Değerlendirme ölçütleri belirlenirken yalnızca değerlendirmede kullanılacak formlar belirlenmiş; ancak, değerlendirme aşamasında bu formların nasıl kullanılacağı ve sonuçlarından nasıl yararlanılacağı açıklanmamıştır. Ayrıca, bu formların sonuçları projelerin değerlendirilmesinde kullanılmamıştır. Bu süreçte yaşanan bir başka sorun da öğrenci ürün dosyalarının oluşturulması ve değerlendirilmesidir. Öğrenci ürün dosyalarına öğrenciler proje kapsamında ne buldularsa koymuşlardır. Bunun için herhangi bir ölçüt geliştirilmemiştir. Planlama aşamasında, ürün dosyalarına konulması gerekenler için her hangi bir ölçüt belirlenmediğinden öğrencilerin ürün dosyalarına konu hakkında buldukları her şeyi, hiçbir ayırım göstermeksizin, koydukları görülmüştür. Öğretmenler ve öğrenciler, ürün dosyalarını amacına uygun kullanmamışlardır. PTÖ’ nün değerlendirme aşaması “Grup Öz Değerlendirme Formu”, “Proje Değerlendirme Formu”, “Akran Değerlendirme” ve “Öğrenci Ürün Dosyası”na dayalı olarak yapılması planlanmıştır. Buna rağmen yukarıdaki sebeplerden dolayı proje değerlendirmesi hedefine uygun yapılamamıştır.

Araştırmanın bu bulgusu, Öztürk (2006), araştırmasındaki “PTÖ’ de öğretmenlerin öğrencilerin öğrendiklerini ölçen değerlendirme tekniklerini belirlemede zorluk çekmektedirler” bulgusu ile örtüşmektedir. PTÖ’ nün değerlendirme aşamasında yaşanan sorunun planlama aşamasında değerlendirmenin nasıl yapılacağının öğretmen tarafından iyi planlanmamış olmasından kaynaklandığı görülmüştür. Yurtluk (2005), değerlendirmenin

PTÖ' nün ayrılmaz bir parçası olduğunu söyleyerek, öğretmenin projeyi planlarken PTÖ sürecinde ve sonunda öğrencilerin öğrendiklerini nasıl ölçeceğini belirlemesinin önemine işaret etmiştir. Planlama yapılırken gerekli önemim ve titizliğin gösterilmesi ile bu tür sorunların ortadan kalkması mümkündür.

Uygulamada yaşanan **öğretmen kaynaklı sorunlara** ilişkin sonuçlar ise öğretmenin iş yükünün artması, yeterli plan yapılmaması, yeterli dönüt verememe, bilgisayar ve teknoloji kullanımının eksikliği, bilgi yetersizliği, beklentinin yüksek olması ve motivasyon engelleyici davranış kodlarıdır.

Coşkun (2007) Bilim ve Sanat Merkezlerinde resim öğretmeni görsel sanatlar eğitiminde öğretmen kaynaklı sorunları incelendiğinde iki notaya değinmiştir. İlki, örgün eğitim kurumlarındaki öğretmenlerin yaptıkları yetersiz çalışmaların Bilsem öğrencilerini olumsuz etkilemesidir. İkinci olarak ise Bilsem' deki ders saatlerinin yoğunluğu nedeniyle Bilsem öğretmenlerin araştırma yapmaktan uzaklaşmaları ve sosyal olamamaları sonucu oluşan sorunlardır. Bu iki soruna bakıldığında araştırmadaki “iş yükünün artması, bilgi yetersizliği, bilgisayar ve teknoloji kullanımının eksikliği” gibi kodlarla örtüşmektedir.

Buyurgan ve Buyurgan (2012) ise yaratıcılığı engelleyici öğretmen özellikleri olarak, öğrencinin cesaretini kıran, güvensiz, aşırı eleştiri, davranışlarında bir uçtan diğerine gidip gelen, heyecanlı olmayan, kuralcı ve katı, alanla ilgisini sürdüremeyen, dar ilgileri olan, sınıf dışında tartışma ve konuşma olanağı olmayan, bencil olan, bilgiyi kendine saklayan, öğrencisini kendine rakip gören, önünü açmayan şekilde belirlemişlerdir. Uygulamadaki öğretmen kaynaklı sorunların sonuçları karşılaştırıldığında “öğrencinin cesaretini kıran, aşırı eleştiri” ile “yeterli dönüt verememe, motivasyon engelleyici davranış” kodları birbirlerine benzemektedir.

Ataman' ın (.....) üstün yetenekli öğrencilerin eğitimini sağlayan öğretmenlerin yapmaması gereken davranışlarından bakıldığında “üstün zekalı ve üstün yetenekli çocuklara aynı konuda çok uzun ödevler verme, söz hakkı verememe, tek düze, tekrarlayan görevler ve ödevler verme, alışılmışın dışındaki görüşlerini reddetme, zamanlarını boşa harcatma ve angarya niteliğinde görevler verme” ile araştırmanın “yeterli plan yapılmaması, yeterli dönüt verememe, beklentinin yüksek olması, motivasyon engelleyici

davranış” öğretmen kaynaklı sorunları ile ilgili kodlarıyla birebir örtüşmekte ve araştırmanın sonuçlarını desteklemektedir.

Öğretmenin iş yükünün artması: PTÖ sürecinde öğretmenler, süre ve grup kontrolü, motive edici, yardımcı ve yönlendirici, sorumlulukların hatırlatan, araştırma ve çalışma becerilerini geliştirici, espritüel, duygudaşlık yapabilen, alanında uzman, yeniliklere açık, sürekli araştırma yapan, PTÖ sürecini bilen ve değerlendirmede aktif yer alan bir yapıya sahip olmaları gerekliliğinden dolayı öğretmenlerin iş yükünün artmasına neden olmuştur. Bu durum ise öğretmenler için dezavantaja dönüşmüştür.

Yeterli plan yapılmaması: Uygulamada öğretmenler ve öğrencilerle birlikte yeterli planlama yapamamışlardır. Süreç içerisinde bundan kaynaklı sorunlar olmuştur.

Yeterli dönüt verememe: Bilim ve Sanat Merkezleri gibi bireysel eğitimin esas olduğu özel eğitim kurumlarında, proje ve etkinliklerde öğretmenin anında doğrudan dönüt verebilmesi önemlidir. Bunun için uygulamalarda birden fazla öğretmenin yer alması gerekmektedir. Gerçekleştirilen uygulamaya katılan öğretmenler PTÖ’ nün başlarında öğrencilerin çalışmaları ile ilgili çok fazla dönüt verdikleri görülmüştür. Çalışmanın sonlarına doğru ise öğretmenlerin öğrencilere dönüt vermedikleri gözlemlenmiştir. Bunun nedeni ise uygulama aşamasında kişi sayısı olarak öğretmenlerin yetersiz kaldığı için proje sonlarına doğru çok fazla geri dönüt verememişlerdir.

Balkı’nın (2003) araştırmasında karşılaştığı sorunları kimi gruplara olumsuz eleştiride bulunma, öğrencilerin çalışmalarına uygun dönüt verememe, grupları heterojen oluşturmama ve değerlendirme sürecini öğrencilere iyi açıklayamama olarak belirlenmiştir. PTÖ sürecinde öğretmenin öğrencilerin yaptıkları çalışmalara ilişkin öneri ve eleştiride bulunurken daha yapıcı bir dil kullanması gerektiği ortaya çıkmıştır. Öğretmenin yapıcı bir dil kullanmaması durumunda eleştiri yöneltile öğrencilerin duygusal olarak etkilendikleri ve sınıftaki diğer öğrencilerin de eleştiri yöneltile arkadaşlarına karşı olumsuz tutum ve davranış geliştirdikleri gözlenmiştir. Solomon (2003) PTÖ sürecinde öğrenci özerkliğinin bahseder. Öğrenciler sınıfta farklı öğrenme stilleri kullanabilmeli, kendisi ve başkalarının hatalarından öğrenebilmeli, dürüstçe ve çekinmeden öğretmen ve arkadaşlarından dönüt almalı ve onlara dönüt verebilmelidir. Burada sınıftaki duygusal ortamın öğrencilerin özerk

olmasını destekleyecek biçimde yapılandırılmış olmasının önemi ortaya çıkmaktadır. Öğrencilere öğrenme için her türlü olanağın yanında duygusal desteğin verilmesi de gerekmektedir. Bunu sağlayan kişide öğretmendir. Solomom özellikle araştırmasında öğretmenin motivasyon engelleyici davranışlar sergilemesi üzerinde durur. Porter (1999) PTÖ sürecinde öğretmenin öğrencilerin yapmış olduğu çalışmalara zamanında dönüt vermesi gerekliliği üzerinde durur. Özellikle, süreçte zamanında verilecek dönütün önemi daha da artmaktadır. Çocuklar bir alanda deneyim kazandıktan sonra açık uçlu aktivitelerle baş edebilirler. Ancak, “git ve bulabildiğinin hepsini bul” gibi ifadelerin çocukların cesaretlerinin kaybolmasına neden olacağı görülmüştür.

Araştırmada, öğretmenin öğrencilere zamanında dönüt vermesi ve motivasyon azaltıcı davranışlar sergilemesi gibi öğretmen özellikleri Bilim ve Sanat Merkezindeki PTÖ sürecinde yapılmasından kaçınılması gereken bir davranış biçimi olarak karşımıza çıkmıştır. Aynı öğretmen kaynaklı sorunlar diğer alan yazınındaki çalışmalar ile örtüşüyor olması durumun önemini pekiştirmiştir. PTÖ sürecinde öğretmenin teşvik edici, motive edici davranışlar sergilemesi öğrencilerin motivasyonunu artıracaktır.

Motivasyon engelleyici davranış: Planlama basamağının konu belirleme sürecinde öğretmen kimi grupların belirlemiş olduğu grup adı, proje konusu, süresi gibi kararlara ilişkin olumlu ve olumsuz yorumlar yapmıştır. Öğrencilerin aldıkları kararlara ilişkin öğretmenin yapmış olduğu yorumlardan etkilendikleri görülmüştür. Kimi öğrencilerin ise öğretmenlerin kullandığı olumsuz eleştiriden duygusal olarak etkilendiği görülmüştür.

Bilgisayar ve teknoloji kullanımının eksikliği: PTÖ sürecinde öğretmenlerin bilgisayarı iyi düzeyde kullanabilmeleri önemlidir. Öğretmenlerin bu konudaki yetersizliği PTÖ sürecini olumsuz etkilemiştir.

Bilgi yetersizliği: Öğretmenlerin, üstün yetenekli çocukların sosyal ve bireysel özellikleri hakkında bilgilerde yetersiz olmalarından dolayı sorunlar yaşanmıştır. Diğer bir sorun kaynağı ise öğretmenlerin PTÖ sürecini yeterli bilmemelerinden kaynaklı olmuştur.

Beklentinin yüksek olması: PTÖ sürecinde öğretmenlerin öğrencilere karşı beklentilerinin yüksek olmasından dolayı öğrencilerin yaptığı basit uygulamalar karşısında

yer yer sorunlar yaşanmıştır. Öğretmenlerin ellerindeki imkanlarla neler yapabileceklerinin sınırlarını belirlemeleri daha doğru ve gerçekçi olacaktır. Beklentilerin yüksek tutulması öğretmenlerin bazen gösterdikleri olumsuz bir davranıştır.

Uygulamada yaşanan **ortam (eğitim ortamı) kaynaklı sorunlara** ilişkin sonuçlar ise fiziksel özelliklerin eksikliği, bilgisayar sınıfının yetersizliği, aile beklentisi, yönetimin bakış açısı, malzeme eksikliği, sınav baskısı, dış koşulların olumsuzluğu ve ekonomik maliyet kodlarıdır.

Uygulamada yaşanan ortam (eğitim ortamı) kaynaklı sorunlara en belirgin olanı bilgi teknoloji (BT) sınıfının yetersiz olmasıdır. Bilgisayarların yetersiz donanımda olmaları, eski olmaları ve birbirinden farklı özelliklere (yazılım-donanım) sahip olmaları ve yeterli sayıda olmamaları bu sorunlardan bazılarıdır. BT sınıfında çalışması gereken 12 öğrenci, bir bilgisayarı iki öğrenci kullanmak zorunda kalmıştır. Bilgi teknoloji sınıfı PTÖ sürecinde sadece kaynak taraması sırasında kullanılmıştır. Sorunlar öğrencilerin bilgisayar kullanımdaki becerilerinin iyi olması ve sunu gibi çalışmaları evlerinde yapmaları ile çözülmüştür.

Coşkun (2007) Bilim ve Sanat Merkezlerinde resim öğretmeni görsel sanatlar eğitiminde ortam kaynaklı sorunlara ilişkin sonuçları ders süresinin yetersizliği, mekan (atölye, öğretmen odaları, sınıflar vb.) ve malzeme yetersizliği olmuştur. Sezginsoy'un (2007) yaptığı araştırmada merkezde yaşanan ortam kaynaklı sorunlar ise fiziki ortam yetersizliği (bina yetersizliği, sınıf sayısının az oluşu, oyun alanlarının olmayışı, merkezlerde resim, fen, müzik atölyelerinin olmayışı, laboratuvarların yetersiz oluşu, bilgisayarların yetersiz oluşu, spor alanlarının olmayışı, merkezlerin kendilerine ait binalarının yerine farklı kurumların bünyesinde (bina olarak) çalışmaları), hizmet içi eğitim yetersizliği, öğrencilerin merkeze uyum, eğitim programı, merkez hakkında bilgi yetersizliği, proje üretiminin gerçekleşmemesi, eğitim-öğretim zamanının yetersizliği, öğrenci tanılama sürecindeki sorunlar olarak ifade edilmiştir. İki araştırmanın sonuçları ile görsel sanatlar eğitimi PTÖ proje uygulamasında ortaya çıkan ortam kaynaklı sorunların “fiziksel özelliklerin eksikliği, bilgisayar sınıfının yetersizliği, malzeme eksikliği ve ekonomik maliyet” kodları ile benzeşmektedir.

Fiziksel özelliklerin eksikliği: Uygulama sürecinde duvarın kaba boyasının zamanında hazır olmaması, resim atölyesinin ışık almaması, bazı dersliklerin havasız olması, kütüphanenin olmaması, sınıflarda pencerelerin bozuk olması ve bahçede çalışma ortamının düzensizliği gibi birçok fiziksel eksiklikler yaşanmıştır.

Bilgisayar sınıfının yetersizliği: Uygulamada belirgin sorunlardan biri BT sınıfının yetersizliğidir. Bilgisayar sınıfında bilgisayarlarının bozuk ve yetersiz olmaları araştırma aşamasında zaman kaybına yol açmıştır.

Aile beklentisi: Ailenin bakış açısının proje sürecinin gidişatını ve yapısını etkilemede önemli bir unsur olduğu gözlemlenmiştir. Proje sürecinde ailelerin olumsuz etkileri en aza indirgenmeye çalışılmıştır.

Yönetimin bakış açısı: Okul yönetimin sürece bakış açısı çok önemli olmasına rağmen uygulama sırasında karşılaşılan sorunlara yönetimin olumsuz yaklaşması, malzeme, zaman, mekân açısından desteğinin az olması yaşanan olumsuzluklar arasındadır.

Malzeme eksikliği: Uygulamada “duvarda kalem kıtlığı yaşamamıza”, “boyalarımız çok azalmıştı”, “Çalışma alanımızla ilgili boya, fırça, eldiven vb. malzemelerimizde eksiklik oldu” gibi ifadelerinden anlaşıldığı gibi malzeme eksikliği yaşanmış ve bu çalışmayı olumsuz etkilemiştir.

Sınav baskısı: Öğrenciler süreç içerisinde sınav (Anadolu ve Fen Liselerine geçiş sınavları) baskısını sözleri ve davranışları ile yoğun olarak hissettirmektedirler. Öğrencilerin “evet sınav sıkıntısı, bu baskı hep var hocam. Şimdi buraya gelirken bile beni psikolojik olarak etkiliyor” gibi ifadelerinden anlaşıldığı gibi aşırı sınav baskısından kaynaklı sıkıntılar çalışmalarına ve sözlerine yansıtılmışlardır.

Dış koşulların olumsuzluğu: Duvarın büyük olması, havanın sıcak olması ve öğrencilerin dışarıda çalışmak zorunda olmaları, ulaşım problemi yaşamaları, böceklerin olması, boyaların ve malzemelerin sıklıkla bitmesi, taşınması öğrencilerin ve öğretmenlerin başa çıkmak zorunda kaldığı sorunlardandır.

Ekonomi maliyet: PTÖ uygulamaları klasik yöntemlere göre daha fazla maddi kaynağa ihtiyaç duymaktadır. Bu sebepten dolayı proje çalışması tüm süreç boyunca okul aile birliği, veliler ve sponsorlar tarafından desteklenmelidir.

Araştırmada altı farklı mekan kullanılmıştır. Özellikle her bir etkinlik için gerekli olan sınıf kullanılmıştır. Araştırmalar için bilgisayar sınıfı, tarih için tarih sınıfı, coğrafya için okul bahçesi, çizimler için resim atölyesi ve okul koridorları kullanılmıştır. Mekanların farklı olması sürece zenginlik sağlamıştır. Ancak mekanların fiziki özelliklerin ve malzemelerin yetersiz olması proje çalışmasında aksaklıklara neden olmuştur. Araştırmanın bu bulgusu, Davis ve Rimm'in (1997) araştırmasındaki, PTÖ ortamlarının düzenlenmesinde öğrencilerin, "Yazma etkinlikleri için yazma alanı, şarkı söylemek ve müzik aletlerini koymak için müzik alanı ve matematik etkinlikleri için matematik alanı oluşturulması" biçimindeki görüşleriyle örtüşmektedir. Fakat Yurtluk (2003), PTÖ'de uygulamasındaki sınıf yerleşim düzeninin öğrenme sürecini hem düşünsel hem duygusal hem de fiziksel olarak olumlu anlamda destekleme bakımından önemli bir gereklilik olduğunu görüşüyle örtüşmemiştir. Çünkü fiziksel, duygusal ve düşünsel eksilikler araştırma bulgularında örtüşmüştür.

5.1.3. Öğrencilerin ve Öğretmenlerin Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımına Göre Hazırlanan Resim Proje Uygulamasına İlişkin Görüşleri İle İlgili Sonuçlar

PTÖ uygulamasında yapılan görüşmelerin içerik analizinden elde edilen öğrenci ve öğretmen görüşlerine ilişkin; faydaları, zorlukları, motivasyon (keyif) ve genelleme (olumlu, olumsuz, öneriler) olmak üzere dört ana sonuç başlığı oluşturulmuştur.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle ve öğretmenlerle yapılan görüşmelerin içerik analizinden elde edilen öğrenci ve öğretmen görüşleri sonucunda, uygulamanın **faydaları**'na ilişkin sonuçları şunlardır. Disiplinler arası etkileşim olması, konunun daha iyi öğrenilmesi, öğrenci öğretmen etkileşimini geliştirmesi, bilgi edinilmesi, problem çözme becerisini geliştirmesi, görev sorumluk bilincinin oluşması, yaratıcılığı geliştirmesi,

araştırma yapma becerisini geliştirmesi, plan yapmayı öğrenme, grupla çalışma becerisini geliştirmesi, öğrenilen bilginin kullanımına imkan vermesi, teknoloji kullanımının öğrenilmesi ve geliştirilmesi, eleştirel düşünme becerisini geliştirmesi ve resim uygulama becerileri kazandırması gibi faydaları sonuç olarak ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın bu bulgusu, Yurtluk' un (2003) araştırmasında PTÖ uygulamasının faydaları ile karşılaştırıldığında öğrenilen bilginin kullanımı, kalıcılık, meslek bilgisi, disiplinler arası bağlantı, sorumluluk bilinci, derse ilgi, hayal gücünün gelişimi, başarı duygusu gibi kazanımları olduğunu sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Yurtluk'un "meslek bilgisi" hariç diğer faydaları araştırmanın faydaları ile örtüşmektedir. Korkmaz (2002), Demirhan (2002) ve Balkı'nın (2003) araştırmalarında PTÖ uygulamasına ilişkin faydaları şu şekilde sıralamışlardır. "Bilimsel çalışma alışkanlığı kazandırır, grupla çalışma ve işbirliğine dayalı öğrenme etkinliklerine katılımı sağlar, yaşam boyu öğrenmeyi sağlar, öğrencilerin bilgilerini yansıtmaları ve katılımları için çok yönlü yollar önerir, seçme, planlama, inceleme ve yürütme gücü kazandırır, problem çözme becerilerini ve probleme dayalı öğrenme becerilerini geliştirir, öğrencilerin gerçek yaşamla oluşturduğu ürünleri ve performansları birleştirir, öğrencilere pratik deneyimler kazandırır, hem yavaş öğrenen hem de çabuk öğrenen öğrenciler için kullanılabilir, öğrencilerin önemli konularda kendi başlarına karar almalarını sağlar, öğrencilerin öğrenmek için motivasyonlarını artırır ve onların daha sonraki projeleri için yeni ilgi alanları geliştirmelerini sağlarlar. Ayrıca öğrencilerin kendi öğrenmelerinden sorumlu olmalarını sağlar ve öğrencilere çeşitli beceriler kazandırır." Araştırmanın öğrenci ve öğretmen görüşleri ile ilgili bulguları birbirleri ile benzerlikler göstermektedir. Bu da PTÖ sürecinin faydalarının fazla olduğunu ve sürecin iyi yapılandırıldığında öğrenci kazanımların çok fazla olabileceğini göstermektedir.

PTÖ' de öğrencilerin problem çözme becerilerinin geliştirdiği Korkmaz (2002) ve Başbay'ın (2006) araştırmalarında, "öğrencilerin işbirliği", "problem çözme" ve "yaratıcılık" becerilerinin geliştiği Çakan'ın (2005) araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Turbull' un (1999) araştırmasındaki, öğrencilerin "Plan yapma, proje yönetme, akranlarından ve diğer ilgililerden dönüt alma ile bir amacı gerçekleştirme" becerilerinin geliştiği bulunmuştur. Çakan'ın (2005) araştırmasında, öğretmenlerin, "PTÖ"

nün öğrencilerin etkin katılımını güdülediğini, üst düzey düşünme becerileri ile sosyal becerilerini geliştirdiğini ve yaşam boyu karşılaştığı problemleri çözeabilen özerk birey olarak yetişmelerini sağladığı” ortaya çıkmıştır. Sözü edilen bu araştırmaların bulguları, gerçekleştirilen araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Fakat Bu araştırmanın bulgusu, Ersoy (2006) araştırmasında öğretmenler, “PTÖ” nün öğrencilerin teknoloji kullanma becerileri ve iletişim becerilerini geliştirdiği” biçiminde bulgusuyla benzerlik göstermemektedir. Yine benzer biçimde araştırmanın bu bulgusu, Balkı’nın (2003) araştırmasındaki öğrencilerin teknoloji kullanım becerilerinin geliştiği bulgusuyla benzerlik göstermemektedir.

Buyurgan ve Buyurgan’ın (2012) sanat alanında yaptıkları birçok proje çalışmalarına ilişkin öğrencilerden aldıkları geri dönütler sonucu, sanat proje çalışmalarının faydalarına ilişkin “iş bölümü, sorumluluk ve paylaşma duygularını geliştirme, öğrencilerle birlikte fikir üretebilme, ortak karar verebilme ortamı hazırlama, malzemeyi ortak temin etme ve kullanma bilincini oluşturmak, birlikte sonuca gitmenin mutluluğunu yaşama, uygulamaya dair teknik bilgi elde etme, yaratıcılığı kullanarak değişik çıkış noktaları bulabilme, birlikte çalışma alışkanlığını kazandırma, özgüveni artırma, müze ziyaretinden sonra sanatsal uygulamalara dönüştürülmesi, öğrencilerin birbirleriyle düşünce ve görüş alışverişinde bulunmaları, zamanın verimli kullanılması, ekip çalışması, öğretmen ve öğrenci iletişiminin artması ve teorigi pratiğe dökme imkanı” özellikleri ile gerçekleştirilen araştırmanın bulgularının örtüşüyor olması PTÖ yaklaşımı ile hazırlanan görsel sanatlar eğitimi uygulamasının doğru olarak ortaya konulduğunu göstermiştir. Başbay (2006) PTÖ uygulamasının faydalarına ilişkin oluşturduğu kodları ise bireysel kazanç (beceri gelişimi, sorumluluk alma, yaratıcılık, kendini tanıma, görev seçiminde bilinç, boş zaman değerlendirme), akademik gelişim, sosyal kazanç (sosyal uyum, paylaşım, işbirlikli çalışma, arkadaşlarını tanıma), mesleki seçimi, bilgi transferi, ebeveyn desteğidir. Gerçekleştirilen araştırma ile akademik gelişim ve mesleki seçim sonuçları dışında diğer sonuçların örtüştüğü görülmüştür. Bu da Bilsem’lerin akademik başarı ve meslek kazandırmak gibi bir amacı olmadığından kaynaklanmıştır. Çakan’ın (2005) araştırma sonuçlarına baktığımızda PTÖ’nün disiplinler arası etkileşim, başarı duygusu, öğrenci-öğretmen etkileşimini geliştirme ve somutlaştırma gibi faydaları ile gerçekleştirilen araştırmanın faydaları örtüşür.

PTÖ uygulamasında öğrencilerle ve öğretmenlerle yapılan görüşmelerin içerik analizinden elde edilen uygulamanın **zorlukları**'na ilişkin sonuçlar şunlardır. Motivasyon eksikliği, öğrencilerin ve öğretmenlerin geliş-gidiş saatleri ve günlerinden dolayı zamanın zorluk oluşturması, araç gereç eksikliği, resim uygulama becerisine ilişkin zorluklar, öğrenci devamsızlığı, proje sürecinde destek eksikliği ve mekânların yetersiz olması.

Gerçekleştirilen araştırmanın bulguları ile Yurtluk' un (2003) yaptığı araştırmada uygulamaya ilişkin alan bilgisi eksikliği, binaların tasarımı, maket yapımı Başbay' ın (2006) zaman, işbirliği, disiplinler arası uyumsuzluk, sırtlanmak ve sorumsuzluk Çakan' ın (2005) maket yapımı, araç-gereç yetersizliği, zaman problemi, motivasyon eksikliği, bilgi eksikliği gibi PTÖ uygulamasının zorluklarına ilişkin sonuçları birbiri ile örtüşmektedir.

Railsback' ın (2002) yaptığı araştırmada ise “öğretmenin iş yükünü ve sorumluluklarını arttırabilir, öğrenme için ayrılan süre artabilir, öğrencilerin kendilerine verilen bir projeyi tamamlamaları uzun zaman alabilir, bireysel gelişime önem verildiğinden sosyal gelişim ihmal edilebilir, araştırmanın sınırları iyi çizilemezse, konuda aşırı sapma ve dağılma gözlenebilir, eğer projeler öğretmen gözetimi dışında gerçekleştirilirse, önemli problemlerle karşı karşıya kalınabilir, ekonomik açıdan maliyetli olabilir, öğrenciler değerlendirme konusunda endişe duyabilir ve nelerin kabul edilebilir ürün olduğu konusunda belirsizlikler yaşayabilirler, öğretim materyallerinin eksikliği ve sınav baskısı diğer engelleri oluşturur, bazı öğrenciler, kendilerine ilginç gelebilecek proje konuları bulmada zorlanabilir, proje tabanlı öğrenme yaklaşımında öğretmenler öğrencilere sorumluluk vermekten çekinebilirler, teknolojiyi bilişsel bir araç olarak kullanma konusunda deneyimsiz olan öğretmenler onu projelerde kullanmada güçlükler yaşayabilirler, geleneksel olmayan değerlendirme türleri bazı öğretmenlere alışılmadık gelebilir, öğretmenler öğrencilere gereğinden fazla bağımsız hareket etme imkanı sunabilirler ve öğrencilere yeterli planlama, rehberlik vb. konularda daha az yardım edebilirler, öğretmenlerin PTÖ konusunda yoğun olarak bilgilendirilmeleri gerekir nitekim öğretmenler genellikle öğretim programlarının içeriğini yaşama dönük uygulamalı etkinliklere entegre etmeye yeterince hazır olmayabilirler” gibi daha ayrıntılı olarak yer almıştır. Yukarıda geçen bulgular arasında bir bulgu haricinde (öğretmenler öğrencilere sorumluluk vermekten çekinebilirler) gerçekleştirilen araştırmayla bire bir örtüşmüştür.

Araştırmanın zorluk bulguları arasında araştırma yapmak ve aile desteğinin az olması gibi zorluklar yer almamıştır. Aile desteğinin olmaması, diğer uygulama süreçlerinde en çok sıkıntı yaşanan kod olarak görülürken Bilim ve Sanat Merkezi PTÖ sürecinde ise zorluklar arasında yer almamıştır. Bunun nedeni öğrencilerin kolay bilgiye ulaşabilmelerinden, araştırma için çok farklı kaynaklara kısa sürede ulaşabilir olmalarından ve aile ve öğrencilerin BİLSEM’ e devam mecburiyet yerine gönüllülük esasına dayanmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenlerden dolayı iki zorluk kodu araştırma bulguları arasında yer almamıştır.

Süreç içerisinde öğrenci ve öğretmenin **Motivasyon**’unu artıran edimler olarak çizim yapmak, öz güveni hissetmek, ürünlerin sergilenmesi (paylaşım), duvar boyama etkinliği, sunu hazırlamak, öz denetim yapabilmek, sürecin içerisinde yaşananların önemli olması ve öğrenmeye karşı ilginin artması gibi sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Yurtluk’un (2003) çalışmasında keyif alınan şeyler; tasarım, arazinin seçimi, maket yapımı, işbirlikli çalışma, başarı duygusu iken, gerçekleştirilen araştırmada motivasyon arttıran edimler olarak çizim yapmak, öz güveni hissetmek, ürünleri sergilemek (paylaşım), duvar boyamak, sunu hazırlamak, öz denetim yapabilmek, sürecin içerisinde yaşananların önemli olması ve öğrenmeye karşı ilginin artması gibi keyif alınan noktaların fazlalığı göze çarpmaktadır.

PTÖ ile diğer proje ve etkinlik çalışmaları karşılaştıran öğrenciler, PTÖ ile yapılan resim proje uygulamasının daha eğlenceli olduğunu, projenin uzun sürmesi nedeniyle bazen sıkıldıklarını ifade etmelerine rağmen projenin yararlı olduğunu ve PTÖ’de araştırma yaptıklarını, farklı branşları gördüklerini ve kararları kendileri almada özgür olduklarını ifade etmişlerdir. Araştırmada, “Öğrenciler keyif artıran edimler olarak çizim yapmak, öz güveni hissetmek, ürünlerin sergilenmesi (paylaşım), duvar boyama etkinliği, sunu hazırlamak, öz denetim yapabilmek, sürecin içerisinde yaşananların önemli olması ve öğrenmeye karşı ilginin artması” bulguları ile Gültekin’in (2005) “PTÖ’ nün Sosyal Bilgiler dersini eğlenceli kıldığı”, Yurtluk’ un (2003), “PTÖ’ nün Matematik dersini tekdüzelikten kurtardığı”, Başbay’ ın (2006) öğrencilerin keyif almasını “eğlence ve

öğrenmenin birlikte olmasından ve görev çeşitliliğinden” kaynaklandığı bulguları benzerlik göstermiştir.

Öğrenci ve öğretmenin uygulamanın neden **genelleme (olumsuz)** yapılamayacağına dair sonuçları şunlardır. Uygulamanın çok fazla yorucu ve sıkıcı olması, öğrenci ve öğretmenin grup çalışmasını sevmeme/başaramama, öğrenci ve öğretmenlerin geliş gidiş saatleri ve günleri konusunda zaman problemi yaşamaları, öğrenci ve öğretmenin yükümlülüklerinin fazla olması, öğretmenin diğer meslektaşlarından çekinmesi ve utanması, beraber ders işlemekten kaçınması, yönergelerin ve yönetmeliklerin bağlayıcı yanlarının fazla olması ve iyi bir plan yapılamaması gibi nedenlerdir.

Yurtluk’un (2003) yaptığı çalışmada genellemeye ilişkin olumsuz yönleri zaman problemi, işbirliğin güçlüğü ve başarısızlık duygusu gibi üç maddeden oluşan bulguları bu çalışmadaki bulgular ile örtüştüğü görülmüştür.

Araştırma genelleme olumsuz yanları bulgularında, alan yazında “*konuların fazla olması*” çıkmamıştır. Genelleme yapılamamasının nedenleri arasında diğer çalışmalarda yer almasında rağmen, BİLSEM PTÖ uygulamasında yer almamıştır. Bu merkezlerin süreç içerisinde okullar gibi bir müfredat programı yetiştirmek gibi bir kaygısı olmamasından kaynaklanmaktadır.

Başbay (2006) yaptığı çalışmada genellemeye ilişkin olumsuz yönleri bireysel çalışmaların ön planda olması, disiplinler arası işbirliğin olmaması, öğretmenin uygulamayı uygulanabilirliği, etkili planlama eksikliği ve proje seçiminde sıkıntılar gibi beş maddeden oluşan bulguları ile Çakan’ın (2005) zaman problemi, yorucu ve sıkıcı olması gibi iki maddeden oluşan bulguları bu çalışmadaki sonuçlarla örtüştüğü görülmüştür. Yalnız Çakan’ın (2005) konuların fazla olmasına ilişkin bulgusu araştırma sonuçları ile örtüşmemektedir.

Öğrenci ve öğretmenin uygulamanın neden **genelleme (olumlu)** yapılabileceğine dair sonuçları şunlardır. Öğrenci ve öğretmenlerin her aşamada başarı duygusu hissetmesi, herkesin birbirine bir şeyler öğretmesi, bilgi edinmesi, seçilen konu, işlenişten dolayı öğrencilerin ve öğretmenlerin yaşadığı ortamla ilişkilendirebilmeleri, öğrenmeyi kalıcı ve

kolaylaştırıyor olması, öğrenci ve öğretmenlerin uygulamayı özgürce yönlendirebilmeleri gibi nedenler sonuç olarak ortaya çıkmıştır.

Bu bulgular, Yurtluk'un (2003) araştırmasındaki somutlama, sorumluluk alma, etkililik gibi bulguları ile Çakan'ın (2005) ve Atar'ın (2009) araştırmalarındaki “araştırmayı yönlendirmesi, öğrenmeyi kolaylaştırması, bilgi edinmesi ve başarı duygusu” ile örtüşmektedir.

5.2. Öneriler

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak geliştirilen ve araştırmanın amacı ve alt amaçları dikkat alınarak öneriler; “Uygulamaya Yönelik Öneriler” ve “Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler” olmak üzere iki başlık altında sınıflandırılmıştır.

5.2.1. Araştırma Süreci ve Sonuçlarına Yönelik Öneriler

1. Bilim ve Sanat Merkezlerinde sanat (resim) alanında PTÖ yaklaşımına göre hazırlanan görsel sanatlar uygulamasının planlanma, içerik etkinlik, süreç, ürün ve değerlendirme aşamalarında 3 farklı branştan oluşan öğretmenin olması çok fazla kazanım sağlamaktadır. Çünkü, sürecin yükümlülüklerinin fazla olması, öğrencilerin “yetişkinlere bağlılık” özelliğinin olması ve üst düzeyde uyaranlara (yetişkinlere) ihtiyaç duymalarından ve aynı zamanda süreç içerisinde etkinliklerin tek branş öğretmeni ile yapılması kısır bir yapıya sebep olmasından dolayı verimli olmamaktadır. Bunu için yapılacak çalışmalarda en az 3 farklı branşta öğretmen yer almalıdır.

2. Bilsem'lerdeki görsel sanatlar eğitimi programı planlama aşamasında öğrencilerin düzeyleri, konu seçimi ve değerlendirme kriterlerini göz önünde bulundurularak yapılmalıdır. Bu planlama yapılırken okul rehberlik ve psikolojik danışman öğretmeni, özel eğitim uzmanı, program geliştirme uzmanı, en az üç farklı branş öğretmeni ve ölçme değerlendirme uzmanı yer almalıdır.

3. Proje ve etkinlikler planlanırken, konu seçiminde özellikle sosyal sorumlulukla ilgili, yaşamdan olaylar, olgular seçilmeli, güncel sorunların ele alındığı temalar belirlenmeli ve en az üç farklı disiplinin etkin olabileceği proje çalışmaları dikkate alınmalıdır. Çalışmaları planlarken özellikle öğrencilerin ilgi alanlarına ve görsel sanatların alt dallarına (endüstriyel tasarım, peyzaj mimarlığı, üç boyutlu maket çalışmaları) yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

4. Bilim ve Sanat Merkezlerinde sanat (resim) alanında PTÖ yaklaşımına göre hazırlanan görsel sanatlar uygulaması ilk defa uygulanıyorsa, öğretmen ve öğrencilere daha önceden tamamlanmış örnek projeler gösterilebilir. Böylece, öğretmen ve öğrencilerin örnek projeleri inceleyerek PTÖ sürecine ilişkin bir görüş kazanmaları sağlanabilir. Böyle bir çalışmada, sürecin nasıl planlandığı, uygulamanın nasıl yürütüldüğü ve uygulamada ne tür sorunlar yaşandığı ve değerlendirmenin nasıl yapıldığı üzerine odaklanılabilir.

5. PTÖ uygulama öncesi malzemelerin kullanımı, düzenlenmesi ve görev dağılımına kadar en ince ayrıntısı planlanmalıdır. Süreç içerisinde değişiklikler yapılabileceğinden ön hazırlığın iyi belirlenmesi gerekmektedir.

6. Bilim ve Sanat Merkezlerinde sanat (resim) alanında PTÖ yaklaşımına göre hazırlanan görsel sanatlar uygulaması planlanırken öğrencilerin sıkılmaması için uzun tutulmamalı ve tekrarlardan, rutin olan şeylerden uzak durulmalıdır. Öğrenci, gereksinimlerin dışında kalan etkinliklerden uzak tutulmalıdır.

7. Yapılan araştırmada Bilim ve Sanat Merkezindeki PTÖ yaklaşımı ile hazırlanan resim (sanat alanı) proje uygulamasının en önemli aşamalarından birisi planlama basamağı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, PTÖ' nün planlama basamağı yeterince ayrıntılı ancak, belli oranda esnek ve disiplinler arası bir yaklaşımla oluşturulmalıdır. Ayrıca, planlama basamağında mutlaka proje takvimine yer verilmelidir. Proje takvimi oluşturulduktan sonra proje sürecinin belli aşamalarında yapılacak işlerin ya da yerine getirilecek görevlerin belirlendiği kontrol noktaları hazırlanmalıdır. Her günün sonunda tartışarak, yorum yapılarak, aşamaların nasıl olduğunu dair geri bildirimler alınabilir.

Hatta çalışma mekânının duvarına veya görebildiğimiz bir yere günler rakamla büyükçe asılabilir. Böylece, gerçekleştirilecek PTÖ sürecinde kontrol noktası oluşturmak ve öğrenci motivasyonu açısından önemli olacaktır. Ayrıca değerlendirme sürecine katkı sağlayacaktır.

8. PTÖ sürecinde yer alan her bir proje grubunun proje amacına göre ilerleyip ilerlemediğine ilişkin düzenli dönüt alması sağlanmalıdır. Öğrencilerin proje çalışmalarına ilişkin aldıkları dönütler yapıcı olmalı ve onları duygusal olarak olumsuz etkilememelidir. Özellikle öğretmen, bu konuda dikkatli davranmalıdır.

9. PTÖ uygulamasında planlama sağlandıktan sonra öğrenciler konu seçiminde ve araştırma sürecinde tamamen özgür bırakılmalıdır. Öğrencilerin proje tabanlı öğrenme sürecindeki etkinlik basamaklarında ciddi kazanımlar sağlayan, konuları derinlemesine araştırabileceği, nasıl ve nedenli ilişkileri kurabileceği, öğrencilerin ve öğretmenlerin beceri kazanımları açısından zenginliğe sahip özgür bir ortam sağlanmalıdır.

10. Öğretmen ve öğrenciler PTÖ yaklaşımı ile hazırlanan görsel sanatlar uygulamasında kullanılan değerlendirme teknikleri konusunda bilgilendirilmelidir. Bu değerlendirme süreç ve ürünün birlikte ele alındığı, sınıf ve okul yaşantılarının dışında ihtiyaç duydukları, gerçek hayattaki becerilerinin gelişmesi de değerlendirmeye yönelik olmalıdır. Proje sonunda yapılan değerlendirme öğrenenlerin kavramları ve konuları anlayıp-anlamadığını ölçen kısır bir değerlendirmeyi içermemelidir. Bu kapsamda öğrenci ürün dosyalarının nasıl hazırlanması gerektiği, proje çalışmalarından hangilerinin dosyaya konulacağı ve ürün dosyasının nasıl değerlendirilmesi gerektiği konuları öğretmen ve öğrencilere açık bir biçimde anlatılmalıdır. Uygulamada öğrenciler ürün dosyalarına proje kapsamında yaptıkları her türlü ürünü koymuşlardır. Bu nedenle, öğretmen ve öğrencilere ürün dosyasının bir biriktirme dosyası olmadığı bilinci mutlaka kazandırılmalıdır.

11. Özellikle değerlendirme aşamasında yapılacakların belirlenmesinde öğrencilerin katılımları yüzde yüz sağlanmalı ve onların istediği doğrultusunda olmasına dikkat edilmelidir. Bilim ve Sanat Merkezlerinde not ile geçme ve kalma olmadığından ve devamın gönüllülük esasına dayalı olmasından dolayı değerlendirmenin sağlıklı ve verimli

olması için onların gereksinimlerine ve ihtiyaçlarına göre şekillendirilmesine izin verilmelidir.

12. Bilim ve Sanat Merkezlerinde PTÖ gibi yaklaşımlarla hazırlanan proje ve etkinlik uygulanmadan önce aileler bilgilendirilmeli ve süreçte kendilerinden gerektiğinde yardım alınacağı belirtilmelidir. Böylece PTÖ yaklaşımının anlayışına uygun olarak ailelerde öğrenme sürecine katılmalıdır.

13. Bilim ve Sanat Merkezlerinde sanat (resim) alanında PTÖ yaklaşımına göre hazırlanan görsel sanatlar uygulaması ortamları, öğrencinin ilgi, gereksinim ve beklentilerini karşılayacak biçimde düzenlenmelidir. Yaratıcılıklarını tetikleyen, sürekli uyaranlar içeren ve sınırları olmayan ortam olmalıdır. Ayrıca, bu ortamlarda demokratik bir kültürün egemen olması sağlanmalıdır. Öğrenciler çekinmeden görüşlerini açıklayabileceği bir ortamda bulunmalı ve her türlü desteği alabilmelidir. Özellikle, demokratik bir kültürün oluşturulmasında öğretmen duygularını kontrol edebilmeli, empati kurabilmeli, sürecin içerisine kendini sokabilmeli, öğrencilerin gürültülü çalışmalarını hoşgörülle karşılayabilmeli, her öğrenciye eşit davranabilmeli ve öğrencilerin ortamdaki her türlü olanaktan en üst düzeyde yararlanmasını sağlayabilmelidir.

14. Eğitim ortamlarının fiziki açıdan gün boyu güneş ışığı alıp almadığı kontrol edilmelidir. Ayrıca sınıfın pencere, havalandırma ve teknolojik olarak eksikliklerin olmamasına da dikkat edilmelidir.

15. Özellikle sanat alanı çalışmalarının yapıldığı yerlerde kullanılacak malzemenin eksiksiz, hazır ve zengin olması gerekmektedir. Çeşitli kâğıtlar, çeşitli boyalar, fırçalar, maketler, killer vb. çok fazla çeşitli malzemeler, araçlar ve gereçlerin olmasına dikkat edilmelidir.

16. Sanat (resim) alanında PTÖ yaklaşımına göre hazırlanan görsel sanatlar uygulaması sonunda öğrencilerin yaptıkları ürünler sergilenerek, yarışmalara ve etkinliklere katılarak paylaşılmalıdır. Özellikle öğrenci çalışmalarının paylaşımlarının anında ve hızlı olması ve geri dönütlerin zamanında verilmesi açısından merkezlerin bünyesinde sergi

yapılabilecek alanlar oluşturulmalıdır. Öğrenciler etkin olarak paylaşımlarda rol almalı ve projelerinin ürünlerini sunmaları sağlanmalıdır. Öğrenci projelerinin geniş kitlelerle paylaşımının sağlanması gerekir. Ayrıca televizyon, gazete, dergi ve internet ortamı gibi paylaşımlara da yer verilmelidir.

17. Bilsem öğrencilerini işbirliği içinde çalışmalarını sağlayan, bireysel ve sosyal becerilerini geliştirmelerini hızlandıracak şekilde grup çalışmalarına yer verilmelidir. Süreç içerisinde grup çalışmanın yanında bireysel çalışmasının önemi de unutulmamalıdır.

18. Öğrenciler yaptıkları eskiz, çizim, resim ve maket uygulamalarını arkadaşları ile paylaşmaları sağlanmalıdır. Süreç içerisinde söz hakkı verilerek, yaptıkları uygulamaları sanat eleştirisi ve estetik açıdan sözlü olarak anlatmaları ve kendilerini ifade etmeleri sağlanmalıdır.

19. Bilim ve Sanat Merkezlerinde sanat (resim) alanında PTÖ yaklaşımına göre hazırlanan görsel sanatlar uygulamasında öğrencilerin bilgilerini ürünlere dönüştürdükleri aşamadan zevk aldıkları, çok fazla üretken ve zaman harcadıkları için 2 ve 3 boyutlu çalışmaların yapılabileceği ortamlar ayarlanmalıdır.

20. Öğretmen yetiştiren üniversitelerde özellikle üstün yetenekli çocukların sanat eğitiminde öğretim programının hazırlanması, öğretme sürecinin uygulanması ve değerlendirme ile ilgili çalışmalara yer verilmelidir.

21. Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenlerinin sürekli yenilikleri takip edebilmesi, kendi değişimlerini sağlaması, eğitimdeki yenilikleri fark etmesi, proje tabanlı öğrenmeyi, projenin ne olduğunu, proje bakışını, proje üretimini ve öğrencinin proje yöntemini, döngüsünü ve sonuçlandırmayı algılaması çok önemli olduğundan öğretmenlerin belli aralılarla hizmet içi eğitimi almaları sağlanabilir. Öğretim programlarının uygulanmasında kullanılan işbirliğine dayalı öğrenme yöntemleri, çoklu zeka kuramı, proje tabanlı ve problem temelli öğrenme gibi yeni yaklaşımlar konusunda yetiştirilmesi sağlanmalıdır.

22. Bilim ve Sanat Merkezinde yapılacak proje ve etkinliklerin daha sağlıklı olması için öğrenci devamlılığı sağlanmalıdır. Öğrenci devamsızlığının ortadan kalkması ve

Çalışmaların daha etkin olması için öğrencilerin haftada 1 tam gün merkezlerde bulunmalarını gibi yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

5.2.2. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Araştırmanın amacı; Bilim ve Sanat Merkezlerinde sanat (resim) alanında PTÖ yaklaşımına göre hazırlanan görsel sanatlar uygulamasının nasıl gerçekleştiğini ortaya koymaktır. Bilim ve Sanat Merkezlerinde sanat (resim) alanında yeni yaklaşımların nasıl gerçekleştirildiği ortaya konulabilir.

2. Bilim ve Sanat Merkezlerinde sanat (resim) alanında görsel sanatlar alanı program özelliklerine yönelik araştırmalar yapılabilir.

3. Gerçekleştirilen sanat (resim) alanında PTÖ yaklaşımına göre hazırlanan görsel sanatlar uygulamasının nasıl yapıldığının araştırılması ile çoklu durum çalışması biçiminde desenlenerek uygulamaların benzerlikleri ve farklılıkları ortaya konabilir.

4. Bilim ve Sanat Merkezlerinde sanat (resim) alanında PTÖ yaklaşımına göre hazırlanan görsel sanatlar uygulamasında değerlendirme basamağına yönelik araştırmalar yapılabilir.

5. Özellikle Bilim ve Sanat Merkezlerinde sanat (resim) alanında PTÖ yaklaşımına göre hazırlanan görsel sanatlar uygulamasında öğrencinin bilişsel kazanımları; analiz, sentez ve yaratıcılık gibi üst düzey düşünme becerilerini nasıl etkilediğine dair araştırmalar yapılabilir.

6. Bilim ve Sanat Merkezlerinde sanat (resim) alanında PTÖ yaklaşımına göre hazırlanan görsel sanatlar uygulamasında yönergede yer alan becerilerin ve sosyal özelliklerin nasıl etkilendiğini ortaya çıkaran çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Abram, G.C. (1982). *Gifted Education: The Recruitment Selection Process of Teachers for Gifted Elementary Programs and the Perceptions of Teachers and Principals*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, University of Southeim California, USA.
- Akarsu, F. (1995). Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Sorunlar. *Milli Eğitim Dergisi*. 121, 49-50.
- Akarsu, F.(2001). *Üstün Yetenekli Çocuklar, Aileler ve Sorunları*. Ankara: Eduser Yayınları.
- Akarsu, F. (2004). İstanbul Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) için Bir Öğrenme Modeli”, *I.Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı*, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Akarsu, F. ve diğerleri. (2004). *Üstün Yetenekli Çocuklar Politika Önerileri Komisyon Ön Raporu*, I.Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Yayın Dizisi:6Seçilmiş Makaleler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları:68, İstanbul.
- Alger, S.L.H. (1995). *Games for Teaching Art*. ABD, Portland, Mane: J. Weston Walch Publisher.
- Arnheim, R. (2007). *Görsel Düşünme*, (Çev. Rahmi Ögdül). (1.Basım). İstanbul: Metis Yayınları. (Eserin orijinali 1969’da yayımlandı).
- Ataman, A. (.....). *Üstün Zekalılar ve Üstün Yetenekliler*, Anadolu Üniversitesi , Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir. Web: <http://www.kamarasbilsem.k12.tr/files/zeka.pdf> adresinden 24 Nisan 2011’de alınmıştır.

- Ataman, A. (1984). *Ankara İli Resmi Şehri İlkokullarındaki Üsttün Yetenekli Çocukların Fiziksel Gelişim Özelliklerinin Değerlendirilmesi*, No:132. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları. No:132.
- Ataman, A. (2011). Üstün Zekalı ve Yetenekli Çocuklar, A. Ataman(Editör). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*. 10. Basım. Ankara, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Atar, İ. G. (2009). Meslek Lisesinde Proje Tabanlı Öğrenme (Salihli İMKB Anadolu Teknik Lise, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi), Yayınlamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. Balıkesir.
- Ballantyne Vicig, F. J. (2009). *Accounts of the Visual Art Classroom: Catering for Artistically Talented Students*, Masters of Education (Research) School of Learning and Professional Studies, Queensland University of Technology, Brisbane, Australia.
- Balkı, A. G. ((2003). *Proje Temelli Öğrenme Yönteminin Özel Konya Esentepe İlköğretim Okulu Tarafından Uygulanmasına Yönelik Bir Değerlendirme*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Başbay, A. (2006). *Basamaklı Öğretim Programıyla Desteklenmiş Proje Tabanlı Öğrenme Sürece, Öğrenen Ve Öğretmen Görüşlerine Etkisi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Baykoç Dönmez, N. (2004). Bilim Sanat Merkezleri'nin Kuruluşlu ve İşleyişinde Yapılması Gereken Düzenlemeler. *I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Baykoç Dönmez, N. (2010). *Öğretmenlik Programları için Özel Eğitim*. (1.Basım). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi Teknikler ve Örnek Çalışmalar*, (1. Basım). Ankara: Siyasal Kitapevi.

- Buck Institue for Education ,(2002) *What is Project Based Learning?*, Web: <http://www.bie.org> adresinden 12 Nisan 2008’de alınmıştır.
- Buyurgan, S ve Buyurgan, U. (2012). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi*. (3. Basım). Ankara: Pegem A. Yayınevi.
- Buyurgan, S ve Mercin L. (2005) *Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları*. Vedat Özsoy (Editör). (1. Basım) Ankara: GÖRSED Yayınları.
- Bümen, T.N.(2005). Çoklu Zeka Kuramı ve Eğitim. Ö. Demirel.(Editör). *Eğitimde Yeni Yönelimler*. Ankara: Pegem yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Chun, M. (2001). *A Differentiated Gifted Preschool Program: A Case Study*, Doctor’s Thesis of Education, Teachers College, Columbia University, Columbia.
- Chung, S. Y. (2001). *The Development of Problem-Solving Activities that can be used to screen for potentially Gifted Children*, Doctor’s Thesis of Educational Psychology, Texas A&M University, Texas.
- Clark, G. ve Zimmerman, E. (1998). Nurturing the Arts in Programs for Gifted and Talented Students. *Gifted Child Today Magazine*, Vol. 79(10), 747-752. Web: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=f5h&AN=723063&ste=ehost-lve> adresinden 24 Nisan 2011’de alınmıştır.
- Clark, G. ve Wilson, T. (1991). Screening and Identifying Gifted/Talented Students in the Visual Arts with Clark's Drawing Abilities Test, *Gifted Child Quarterly*, Vol. 13(2), 92-98. Web: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=-ehh&AN=9608140429&ste=eds-lve> adresinden 24 Nisan 2011’de alınmıştır.
- Clark, G. ve Zimmerman, E. (2002). Tending the Special Spark: Accelerated and Enriched Curricula for Highly Talented Art Students, *Gifted Child Today Magazine*, Vol. 24

- (3), 161-169. Web: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=f5h&AN=7005938&ste=ehost-lve> adresinden 29 Nisan 2011'de alınmıştır.
- Clark, G. ve Zimmerman, E. (2004). *Teaching Talented Art Student Principles and Practices*. 1. Basım. Kolombia: Kolombia Üniversitesi Teachers College Basımevi.
- Clark, G. ve Zimmerman E. (2007). Meeting The Needs Of Artistically Talented Students Who Reside in Real and Virtual, Rural Communities in The United States. *Gifted Education International*. Vol. 23(3), 319-329.
- Coşkun, B. (2007). *Görsel Sanatlarda Üstün Yetenekli Çocukların Eğitim ile İlgili Öğretmen Görüşleri ve Değerlendirmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Coşkun, M. (2004). *Coğrafya Eğitiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Cukierkorn, J. R. (2008). Talented Young Artists: Understanding Their Abilities and Needs. *Gifted Child Today*. Vol.31(4), 24-33.
- Çakan, S. (2005). *Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Uygulandığı 6. Sınıf Matematik Dersine İlişkin Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri (Bir Eylem Araştırması)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Çifcioğlu, İ. ve Kırıoğlu, O. (1999). *Sanat Eğitimde Yeni Bir Görüş: Sanatsal Zeka (Artistic Intelligence)*, Ders Notları, Web: <http://www.gorselsanatlar.org/insanin-sanatsal-gelisimi/sanat-egitiminde-yeni-bir-gorussanatsal-zeka/> adresinden 29 Nisan 2011'de alınmıştır.
- Davaslıgil, Ü. ve Zeana, M. (2004). Üstün Zekalıların Eğitim Projesi. *I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

- Davaslıgil, Ü. ve diğerleri (2004). 1.Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi, *Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespit Komisyonu Ön Raporu*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Davis, G. A., Rimm, S.B.(1997). *Education of The Gifted And Talented*. (4. Basım). Boston, A.B.D.: Allyn & Bacon Yayınevi.
- Demirel, Ö. (2003). *Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirhan, C. (2002). *Program Geliştirmede Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Diffily, D.(2002). Project Based Learning: Meeting Social Studies and Needs of Gifted Learned. *Gifted Children Today Magazine*. 25, 38-45.
- Ekiz, D. (2004). Eğitim dünyasının nitel araştırma paradigmasıyla incelenmesi: Doğal ya da yapay. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 415-439.
- Ekiz, D. (2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Enç, M. (1979). *Üstün Beyin Gücü: Gelişim ve Eğitimler*, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Enç, M., Çağlar, D. ve Özsoy, Y. (1987). *Özel Eğitime Giriş*, (3. Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Ercan, Z.(2004). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitimi İçin Temel Prensipler ve Kullanılan Teknikler, *1.Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı*, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Erdem, M. ve Akkoyunlu, B. (2002). *İlköğretim Sosyal Bilimler Ders Kapsamında Beşinci Sınıf Öğrencileriyle Yürütülen Ekip Proje Tabanlı Öğrenme Üzerine Bir Çalışma*.

Web: <http://lkogretm-online.org.tr/vollsay1/v01s01a.pdf> adresinden 12 Mayıs 2009 tarihinde alınmıştır.

- Ersoy, A. (2006). *İlköğretim 5. Sınıfta Teknoloji Destekli Proje Tabanlı Öğrenme Uygulamaları*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri, Eskişehir.
- Fetterman, D.M., (1988). *Excellence and Equality: A Qualitatively Different Perspective on Gifted and Talented Education*. (1. Basım). ABD: State University of New York Pres.
- Freedman, K. (2007). Visual Communities: Re-thinking Curriculum Based On Vicual Culture Interests. *Insea – Art Education Research and Development Congress*, University of Education Heilderberg-Karlsruhe, Germany.
- Gençaydın, Z. (1987). *Güzel Sanatlar Eğitim*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi, Eğitim Ön Lisans Programı Yayınları.
- Gençaydın, Z. (1990, 10-11 Mayıs). *Sanat Eğitiminin Düşünsel Temelleri*, Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi ve Sorunları, Türk Eğitim Derneği Bilim Dizini: 8. Öğretim Toplantısında sunuldu, Ankara.
- George, D.R. (1993) *Instructional Strategies and Models for Gifted Education, International Handbook of Research and Development of Giftedness and Talent*, UK: Pergamon Pres.
- Goodhew, G. (2009). *Meeting the needs of Gifted and Talented Students*, (1. Basım). New York: Network Continuum International Yayınları.
- Gökçe, O. (2006). *İçerik Analizi Kuramsal ve Pratik Bilgiler*, (1. Basım). Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Grigor, A. N. (1982). *Arthur Lismer a Critical Analysis of His Pedagogy in Relation to His Use of the Project Method in Child-Centered Art Education*. Master of Arts.

Concordia University Canada. Web: <http://proquest.umi.com> adresinden 25 Mayıs 2009'de alınmıştır.

Haroutounian, J. (1995). Talent Identification and Development in the Arts: An Artistic/Educational Dialogue, *Gifted Child Today Magazine*, Vol. 18(2), 112-120. Web: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=ehh&AN=961280941&ste=eds-lve> adresinde 24 Nisan 2011'de alınmıştır.

Harris-Keller, K. (2002). *Perceptions of Talent Identification and Talent Development in Musically Gifted Children: A Qualitative Study*, Master's Thesis of Science in the Graduate School, College of Professional Education, Texas Woman's University, Deston, Texas.

Howley, A., Howley, C.B. ve Edwina, D. P. (1986). *Teaching Gifted Education*, (1. Basım). Kanada: Little, Brown & Company Yayınları.

Hurwitz, A. (1983). *The Gifted and Talented in Art a Guide to Program Planning*, (1. Basım). Massachusetts: Davis Yayınları, Inc: Worcester.

Hurwitz, A. ve Day, M. (1995). *Children and Their Art*, Texas: Harcourt Brace College Publishers.

Juntune, J. E. (1984). *Actives for Study of Gifted/ Talented Persons*, A.B.D.:Circle Pines, MN: 120 Creative Corner. Web: <http://www.abcontario.ca/pdf/Developing%20IEPs%20for%20Gifted%20Students.pdf> adresinden 24 Nisan 2011'de alınmıştır.

Kaptan, S. (1998). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve İstatistik Teknikleri*. (Geliştirilmiş 1. Baskı). Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisler.

Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntem*. (9. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Karnes, F.A. ve K. R. Stephens (2008). *Arts Education for Gifted Learner*,.Ed(1. Basım). ABD: Prufrock Basım.

- Katz, L. G. (1994). The project approach. ERIC Document Reproduction Service. EDOPS. 94, 6. Web: <http://www.eric.ed.gov/ERICW> adresinden 02 Nisan 2008'de alınmıştır.
- Kay, S. I. (2008). Nurturing Visual Arts Talent. *Gifted Child Today*. Vol 31(4), 19-23.
- Kılıç, M. (2009). *Proje tabanlı Öğrenmede Web Tabanlı Araç Geliştirmesinde ve Kullanılmasına Yönelik Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kırıçoğlu, O.T. ve Stokrocky, M. (1997). *İlköğretimde Sanat Öğretim*, Ankara: Yök/Dünya Bankası, Milli Eğitim Geliştirme Projesi, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitim.
- Kırıçoğlu, O.T. ve Stokrocky, M. (1997). *Ortaöğretimde Sanat Öğretim*, Ankara: Yök/Dünya Bankası, Milli Eğitim Geliştirme Projesi, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitim.
- Kitano, M. G. ve Kirby, D.F. (1986). *Gifted Education*. USA:Little Brown and Company
- Korkmaz, H. (2002). *Fen Eğitiminde Proje Tabanlı Öğrenmenin Yaratıcı Düşünme, Problem Çözme ve Akademik Risk Alma Düzeylerine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kuş, E. (2006). *Sosyal Bilimlerde Bilgisayar Destekli Nitel Veri Analizi*, (1. Basım). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Land, S. M. ve Greene, B. A. (2000). Project-based learning with world wide web: Aqualitative study of resource integration. *Education Technology Research and Development*, 48(1), 45-69.
- Leon, J. D., Medina, C. (1997). A Model Project for Identifying Rural Gifted and Talented Students in the Visual Arts. *Rural Special Education Quarterly*. Vol. 16(4), 16-22.

- Linderman, M.G. (1990). *Art n The Elementary School Drawing, Panting and Creating for The Clasroom*. ABD: Dubuque:W.C.Brown Puplsheer.
- Matthews, D. J. ve Cukierkorn, J. (2006). Teaching Talented Art Students: Principles and Practices. *Gifted Child Today Magazine*. Vol. 28(3), 180-181. Web: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=f5h&AN=20943263&ste=ehost-lve> adresinden 25 Nisan 2011’de alınmıştır.
- Metin, N.(1999). *Üstün Yetenekli Çocuklar*. Ankara:Özaşama Matbaacılık.
- Meyer, D. K. ve diğerleri.(1997). Challenge in Mathematics Classroom: Student’s Motivation and Strategies in Project Based Learning. *The Elemantary School Journal*. 97(5), 34-41.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). *Görsel Sanatlar Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı. Web:<http://ttkb.meb.gov.tr/> adresinden 01 Haziran 2007’de alınmıştır.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2007). *Bilim ve Sanat Merkezler Yönergesi*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı. Web:<http://orgm.meb.gov.tr/> adresinden 12 Şubat 2007’de alınmıştır.
- Muniandy, B. (2000). An Investigation of The Use of Constructivism and Project-Based Learning. University of Oregon, UMI ProQuest Dissertations web: <http://wwwlib.umi.com/dissertations/fullcit/3049516> adresinden 23.09.2008’de alınmıştır.
- NAGC. (2006). What is Gifted? Web: <http://www.nagc.org/index.aspx?id=574> adresinden 12 haziran 2007’de alınmıştır.
- Özsoy, V. (1998). Sanat Eğitiminde Özel Öğretim Metotları Dersinin Araştırma Teknikleri Dersi ile Birleştirilmesi: Bir Uygulama Örneği, *Milli Eğitim Dergisi*, 138, 49-55.

- Özsoy, V. (1999, 28-30 Nisan). *Güzel Sanatlar Öğretiminde Çok Alanlı ve Projelere Dayalı Bir Yöntem*. Çanakkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi 1.Ulusal Sanat Eğitim Ve Sorunları Sempozyumunda Sunuldu, Çanakkale.
- Özsoy, V. (2001). Sanat (Resim) Eğitiminde Bir Nitel Araştırma Yöntemi: Eğitsel Eleştiri, *Eğitim ve Bilim*, 26(122), 41-51.
- Özsoy, V. (2003). *Görsel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri*, Gündüz Yayınları, Ankara: Ümit Ofset Matbaası.
- Özsoy, Y., Saldıroğlu, H. ve Sever, M. (1991). *Üstün Yetenekli Çocuklar ve Eğitimler: Ön Raporu*. Ankara: M.E.B. Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığı.
- Özsoy, Y.ve ark. (1991). *Özel İlgi ve Eğitim Gerektiren Çocuklar Çalışma Raporu*. Ankara: M.E. B. Yayınları.
- Öztürk, E. ve Ada, Ş. (2006). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Proje Tabanlı Öğrenme ve Portfolyo Değerlendirme Yaklaşımlarının Eğitim ve Sınama Durumlarına Yansıması, *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 93-103.
- Parser, D. ve Zimmerman, E.(2004). Learning in the Visual Arts: Characteristics of Gifted and Talented Individuals. Elliot W. Eisner ve Michael D. Day. (Eds.), *Handbook of Research and Policy in Art Education*. 10. Basım. Londra: Lawrence Erlbaum Associates Yayınları.
- Porter, L. (1999) *Gifted Young Children*. Buckingham:Open University Pres.
- Railsback, J. (2002). Project Based Instruction. Creating Excitement For Learning. US: North Regional Educational Laboratory Web: http://educationnorthwest.org/webfm_send/460 adresinden 04 Mart 2008’de alınmıştır.
- Reis, S. (2004). Series Introduction. E. Zimmerman (Ed.), *Artistically and Musically Talented Students*. 1. Basım. Kaliforniya: Corwn Basım.

- Renzulli, J.S. (1986). *The Tree Ring Conception of Giftedness: A Developmental Model for Creative Productivity*, Cambridge: University of Cambridge Press.
- Russell, B. (2004). *Eğitim Üzerine*. (Çev. N. Bezel). (6. Basım). İstanbul: Say Yayınları. (Eserin orijinali 1926’da yayımlandı.)
- Sezginsoy, B. (2007). *Bilim ve Sanat Merkez Uygulamasının Değerlendirilmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Simkins, M. (1999). Project Based Learning With Multimedia. *Educational Leadership*. 28, 10-17.
- Sisk, D. (1987) *Creative Teaching of The Gifted*. USA:Mc Graw-Hill Inc.
- Tassel-Baska, J.V. ve Stambaugh, T. (2009). *Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrenciler için Kapsamlı Eğitim Programı*. (Çev. Ed. S. Emir). 3. Basım. İstanbul: Bilimsel Açılım Yayınları. (Eserin orijinali 2006’da yayımlandı.)
- Tekbaş, D. (2004). *Kaynaştırma Ortamında Üstün Zekalı Çocuğa Uygulanan Zenginleştirme Programı Hakkında Örnek Olay İncelemesi Ve Programın Etkililiğine İlişkin Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- The Council of Curriculum, Examinations and Assessment (CCEA). (2006). *Gifted and Talented Children (And Out) Of the Classroom, A Report for the Council of Curriculum, Examinations and Assessment (CCEA)*, Kuzey İrlanda, Web: http://www.nicurriculum.org.uk/inclusion_and_SEN/gifted_and_talented/ adresinden 29 Nisan 2011’de alınmıştır.
- Turnbull, M. (1999). Multidimensional Project-Based Teaching in French Second Language (FSL) :A Process-Product Case Study. *Modern Language Journal*. 83(4), 548-68.

- Uzun, M., Çeki, E., Köse, A.M., Çapkan, N., ve Şirin, M.R. (2004). *Üstün Yeteneklik Çocuklar Durum Tespit Komisyonu Ön Raporu*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Uzuner, Y. (1999). *Niteliksel Araştırma Yaklaşımları*. Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Bir, A. A. (Ed.). 1. Baskı. Açıköğretim Fakültesi Yayınları Eskişehir.
- Vaiz, O. (2003). *Proje Tabanlı Öğrenmede Portfolyoların (Öğrenci Gelişim Dosyalarının) Kullanımı ve Öğrenme Sürecine Yansımaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Webb, J. T., Meckstroth, E.A. ve Tolan, S.S. (2003) *Guiding The Gifted Child*. Scottsdale, Arizona, USA: Gifted Psychology Pres.
- Wilson, H. E. (2009). The Picasso in your Classroom: How to Meet the Needs of Talented Artists in Elementary School. *Gifted Child Today*. Vol. 32(1), 36-45.
- Winner, E. (1996) *Gifted Children Myths and Realities*. New York: Basic Books.
- Wolk, S. (1994). Project Based Learning: Pursuits with a Purpose. *Educational Leadership*. 52(3), 42-45.
- Yeşilova, H. (1997). *Üstün Yeteneklilik ve Türkiye’de Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (5. Basım). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yin, R. Y. (1994). *Case study research: Design and methods*. (Second Edition). Thousand Oaks: Sage Publication.
- Yurtluk, M. (2003). *Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Matematik Dersi Öğrenme Sürecine ve Öğrenci Tutumlarına Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yurtluk, M. (2005). Proje Tabanlı Öğrenme, Ö. Demirel, (Ed.). *Eğitimde Yeni Yönelimler*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Zimmerman, E. (1991). Rembrandt to Rembrandt: A case study of a memorable painting teacher of artistically talented 13 to 16 year-old students. *Gifted Child Quarterly*. Vol. 13(2), 76-82. Web: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&-db=ehh&AN=9608140424&ste=eds-lve> adresinden 25 Nisan 2011’de alınmıştır.

Zimmerman, E. (2004). *Artistically and Musically Talented Students*. (1. Basım). Kaliforniya: Corwn Basım.

<http://www.cocukvakfi.org.tr/icerik.aspx?id> 1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi, 2004

EKLER

- EK-1. Öğrenci Kişisel Bilgi Formu
- EK-2. Öğretmen Kişisel Bilgi Formu
- EK-3. Veli Bilgilendirme Mektubu ve Yazılı İzin Formu
- EK-4. Öğrenci Odak Grup Görüşme Formu
- EK-5. Öğretmen Görüşme Formu
- EK-6. Öğretmen Görüşme Bilgilendirme ve Yazılı İzin Formu
- EK-7. Proje Raporu Şablonu (Proje Dosyasında Yer Alacakların Listesi)
- EK-8. Proje Tanıtım Formu
- EK-9. Proje Grubunun Görev Dağılımı Kağıdı
- EK-10. Grup Proje Konuları
- EK-11. Grup Toplantı Tutanağı
- EK-12. Proje Değerlendirme Ölçeği
- EK-13. Öğrenci Öz Değerlendirme Formu
- EK-14. Grup Üyelerini Değerlendirme Formu
- EK-15. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı Uygulamasına İlişkin Öğrenci Görüşlerini Belirleme Formu
- EK-16. Proje Planı
- Ek-17. Öğrenci Proje Çalışması Eskizleri
- EK-18. Öğrenci Proje Çalışma Grupları Sunumları
- EK-19. Projedeki Duvar Resmi Çalışmasının Basamakları Fotoğrafları
- EK-20. Araştırma İzni

EK-1. ÖĞRENCİ BİLGİ FORMU

Ad:

Soyadı:

Yaş:

1. Cinsiyetiniz? K () E ()

2. Ailenizin aylık toplam geliri ne kadar?

A) 600-1500 TL'den az B) 1500 -2000 TL arası C)2000 TL'den fazla

3. Babanızın mesleği nedir?

A)İşçi B)Emekli C) Memur D) Esnaf E) Serbest F)Diğer.....

4. Annenizin mesleği nedir?

A) Ev Hanımı B)Emekli C) Memur D) Esnaf E) Serbest F)Diğer.....

5. Babanızın eğitim durumu nedir?

A)İlkokul B)Orta okul C)Lise D)Lisans E) Lisans Üstü F)Doktora

6. Annenizin eğitim durumu nedir?

A)İlkokul B)Orta okul C)Lise D)Lisans E) Lisans Üstü F)Doktora

EK-2. ÖĞRETMEN KİŞİSEL BİLGİ FORMU

ÖĞRETMENİN	
Adı Soyadı	
Cinsiyeti	
Yaşı	
Mezun olduğu okul(Lisans, Yüksek Lisans, Doktora)	
Kıdem Yılı	
Bu okulda kaç yıldır çalışıyor?	
Öğretmenlik dışındaki görevi var mı? Varsa Nedir?	
Katıldığı mesleki gelişim etkinlikleri (Hizmet içi eğitim, Kurs, Seminer ve Diğer)	

EK-3. VELİ BİLGİLENDİRME MEKTUBU VE YAZILI İZİN FORMU

Bu formun hazırlanma amacı sizi gerçekleştirilecek araştırma hakkında bilgilendirmek ve buna bağlı olarak sizden yazılı izin almaktır. Öncelikle araştırmanın, kurumda ve öğrencilerle yapılmasına ilişkin izni Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden almış bulunmaktayım. Öncelikle yapacağım araştırmaya gösterdiğiniz ilgi için size teşekkür ederim.

Ben, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim dalında doktora programı öğrencisiyim, aynı zamanda Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi’nde Görsel Sanatlar öğretmeni olarak çalışmaktayım. Prof. Şeniz AKSOY’un danışmanlığında “Bilim ve Sanat Merkezlerinde Üstün Yetenekli Çocukların Sanat Eğitiminde Proje Tabanlı Sanat Eğitime Yönelik Bir Uygulama” adlı doktora tez çalışması yapmayı planlıyorum. Bu araştırmanın süresi yaklaşık olarak 15 günlük bir zaman diliminde, merkezde ve merkezin bahçesinde gerçekleştirilecektir. Bazı etkinliklerde çocuklarla beraber okul dışına gezi yapabiliriz. Bu çalışma kapsamında öğrencilerimle görüşmeler yapmayı, sınıfta ayrıntılı gözlem kayıtları ve notlar tutmayı düşünüyorum. Yapmayı planladığım görüşmeleri ses kayıt cihazıyla, ayrıntılı gözlemleri de video kamerayla kayıt etmeyi planlıyorum. Araştırmanın herhangi bir bölümünde kayıtları dinleme ve gözden geçirme hakkınız vardır. Kimi zaman siz uygun gördüğünüzde ben kayıtları dinlemenizi ve gözden geçirmenizi isteyebilirim.

Araştırma sonunda elde edilen bilgiler yalnızca bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Öğrencilerin gerçek isimleri araştırma raporunda belirtilmeyecek, bunun yerine takma isimler ya da kodlamalar kullanılacaktır. Ancak, ses kayıt cihazından ve video kayıtlarından isimlerinizi silmek olanaksızdır.

Bu araştırmada elde edilecek bilgileri benden başka araştırmayı yöneten öğretim üyelerinden, tez danışmanı Prof. Şeniz AKSOY, tez izleme jürisi üyeleri Prof. Dr. Vedat ÖZSOY ve Doç. Dr. Emin KARİP ve ileride tez izleme ve tez bitirme sınavlarına katılabilecek öğretim üyeleri göreceklere. Bu formu okuduğunuz ve bana zaman

ayırdığınız için tekrar teşekkür ederim. Araştırma sürecine ilişkin sormak istediğiniz bir soru ya da sorularınız varsa her zaman yanılmaya hazırım.

Saygılarımla. Hüda SAYIN YÜCEL Görsel Sanatlar Öğretmeni

E-posta:

Tel:

Yukarıdaki açıklamaları okudum ve anladım. Araştırmaya velisi bulunduğum’nın etkinliğe katılmasını kabul ediyorum.

Tarih:

Veli Adı ve Soyadı:

İmza

EK-4. ÖĞRENCİ ODAK GRUP GÖRÜŞME FORMU

Tarih:..../...../.....

Sevgili Öğrenciler;

Bu görüşme formu sizlerle “Yaşadığım Kent Ankara Merkezime Göz Kırıyor” proje çalışması boyunca yapmış olduğumuz etkinlikler hakkında, sizlerin görüşlerini almak üzere tarafımızdan hazırlanmıştır. Burada verecek olduğunuz cevaplar gizli tutulacak ve isimleriniz hiçbir şekilde açıklanmayacaktır. Bu yüzden sorulara cevap verirken samimi bir şekilde cevap vermeye çalışınız. En sonunda değiştirmek istediğiniz cevaplarınızı değiştirebilme imkânınız olacaktır. Araştırmama yaptığınız katkılardan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Hüda SAYIN YÜCEL

Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi

Görsel Sanatlar Öğretmeni

SORULAR

1. Proje çalışması sana neler kazandırdı?
 - Projeyi(Çalışmayı) yararlı buluyor musun?
 - Neden?
2. Projenin(Çalışmanın) hangi etkinlik basamağından keyif aldın?
 - Neden?
3. Projenin(Çalışmanın) hangi aşamasından zorlandın?
 - Neden?
4. Projenin(Çalışmanın) yürütüldüğü aşamalardan hangisinde daha etkili olduğunu düşünüyorsunuz?
 - Daha çok iş yaptığını düşünüyorsun?
 - Daha önde olduğunu hissettiğin? Mesela araştırma aşamasında mı, sunum aşaması mı?
 - Neden?
5. Proje(Çalışma) boyunca yapılan etkinlikleri nasıldı? Değerlendirebilir misin?
6. Projenin(Çalışmanın) içerisinde görev seçiminde nelere dikkat ettin?

- Niye böyle bir görev seçtin?
 - Seçtiğiniz görevler için bir ölçütünüz var mıydı?
7. Proje(Çalışma) yürütülürken izlenen disiplinler arası yaklaşım hakkında ne düşünüyorsun?
- Tarih, coğrafya, müzik ve resim gibi disiplinlerin bir arada kullanılması gibi.
 - Projenin(Çalışmanın) bu şekilde disiplinler arası yürütülmesi gerekli miydi?
 - Neden?
8. Bu tür proje(çalışma) süreci diğer etkinlik ve proje çalışmalarında da uygulayabilmek mümkün mü?
- Neden?
9. Bu proje, konunun (Ankara Merkezimize Göz Kırıyor) farklı yönlerini görebilmekte nasıl bir etkisi olmuştur?
10. Bu proje çalışmasında, proje tabanlı öğrenim yöntemini kullanmamız sence nasıl bir etkisi olduğunu düşünüyorsun?
- Diğer yöntemlerle kıyasladığında? Mesela düz anlatım gibi.
11. Bu proje çalışmasında, proje tabanlı öğrenim yönteminin uygulanma sürecinde grup içerisinde diğer arkadaşlarıyla nasıl bir ilişki kurmanı sağladı?
12. Proje tabanlı öğretim yöntemi sınıf seviyesine uygunluğu hakkında neler düşünüyorsun?
13. Bu proje içerisinde grup çalışması hakkında neler düşünüyorsunuz?
14. Böyle bir proje çalışması proje tabanlı öğrenim yöntemi kullanılarak tekrar yapılsa, yerine getirilmesi gereken en önemli şart/ şartlar nedir/ nelerdir?

EK-5. ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

Tarih:..../...../.....

Sayın Öğretmen;

Bu görüşme formu sizlerle “Yaşadığım Kent Ankara Merkezime Göz Kırıyor” proje çalışması boyunca yapmış olduğumuz etkinlikler hakkında, sizlerin görüşlerini almak üzere tarafımızdan hazırlanmıştır. Burada verecek olduğunuz cevaplar gizli tutulacak ve isimleriniz hiçbir şekilde açıklanmayacaktır. Bu yüzden sorulara cevap verirken samimi bir şekilde cevap vermeye çalışınız. En sonunda değiştirmek istediğiniz cevaplarınızı değiştirebilme imkânınız olacaktır. Araştırmama yaptığınız katkılardan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Hüda SAYIN YÜCEL

Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi

Görsel Sanatlar Öğretmeni

1. Proje Tabanlı Öğrenme etkinlikleri hakkında ne düşünüyorsunuz?
2. Bu çalışmalar öğrenenler üzerinde nasıl bir etki yarattı?
 - Özellikle branşınıza yönelik tutumları üzerinde nasıl bir etki yarattı?
3. Proje Tabanlı Öğrenmenin uygulanabilirliği ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?
 - Tüm etkinliklerde uygulama imkânına sahip olduğu söylenebilir mi?
 - Hangi etkinlik ve proje uygulamalarında daha etkili uygulanabilir neden?
4. Proje Tabanlı Öğrenmenin nasıl uygulanması gerektiğini düşünüyorsunuz?
5. Proje Tabanlı Öğrenme de disiplinler arası işbirliğinin sağlanması gerekmekte midir?

- Siz çalışmanızda disiplinler arası anlayışı yakalayabildiniz mi?

6. Uygulamada sorumluluklarınızda (sınıf içi ve dışı) bir değişim meydana geldi mi?
7. Proje tabanlı öğrenme uygulamasını diğer yaptığınız uygulamalarla (geleneksel yöntemlerle) karşılaştırdığınızda gördüğünüz temel farklar nelerdir?
8. Proje tabanlı öğrenme uygulama sürecinde sınıftaki etkileşimi nasıl değerlendiriyorsunuz?
9. Proje tabanlı öğrenme uygulaması sırasında ne gibi sorunlarla karşılaştınız?
10. Uygulama mesleki açıdan sizi etkiledi mi?

EK-6. ÖĞRETMEN GÖRÜŞME BİLGİLENDİRME VE YAZILI İZİN FORMU

Bu formun hazırlanma amacı sizi gerçekleştirilecek araştırma hakkında bilgilendirmek ve buna bağlı olarak sizden yazılı izin almaktır. Öncelikle araştırmanın içinde yer aldığınız ve süreç içerisindeki katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim. Uygulama sürecinin yapılmasına ilişkin sözlü olarak verdiğiniz izine dayanarak Ankara Milli Eğitim Müdürlüğü'nden araştırma yapmak için resmi izin yazısı almış bulunmaktayım.

Öncelikle yapacağım araştırmaya gösterdiğiniz ilgi için size teşekkür ederim. Ben bildiğiniz gibi hem bu kurumda sizinle beraber çalışan bir meslektaşınızım hem de Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Doktora Programı öğrencisiyim. “*Bilim ve Sanat Merkezinde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımına Göre Hazırlanmış Olan Resim Proje Uygulama Sürecinin Değerlendirilmesi*” adlı doktora tez çalışması yapmayı planlıyorum. Bu çalışma kapsamında sizinle uygulama sürecinde beraber çalışmak ve görüşme yapmayı, uygulama sürecinde ayrıntılı gözlem kayıtları tutmayı düşünüyorum. Yapmayı planladığım görüşmeleri ve gözlemleri video kamerayla kayıt etmeyi planlıyorum. Araştırmanın herhangi bir bölümünde kayıtları dinleme ve gözden geçirme hakkınız vardır. Kimi zaman siz uygun gördüğünüzde ben kayıtları dinlemenizi ve gözden geçirmenizi isteyebilirim.

Araştırma sonunda elde edilen bilgiler yalnızca bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Sizin ve öğrencilerin gerçek isimleri araştırma raporunda belirtilmeyecek, bunun yerine takma isimler ya da kodlamalar kullanılacaktır. Ancak, ses kayıt cihazından ve video kayıtlarından isimlerinizi silmek olanaksızdır.

Bu araştırmada elde edilecek bilgileri benden başka araştırmayı yöneten öğretim üyeleri ve tez izleme ve tez bitirme sınavlarına katılabilecek öğretim üyeleri göreceklendir. Bu formu okuduğunuz ve bana zaman ayırdığınız için tekrar teşekkür ederim. Araştırma sürecine iliksin sormak istediğiniz bir soru ya da sorularınız varsa her zaman yanılmaya hazırım.

Saygılarımla.

Katılımcı Öğretmenin

Adı Soyadı

İmza

EK-7. PROJE RAPORU ŞABLONU (PROJE DOSYASINDA YER ALACAKLARIN LİSTESİ)

1. Proje tanıtım formu
2. Grup üyeleri listesi
3. Proje toplantı tutanakları
4. Gruptaki elemanların görev dağılım listesi
5. Mesleğinize ait tanıtıcı bilgi
6. Projenin uygulanacağı konu ile hakkında ayrıntılı bilgi
7. Kullanılacak şekil, biçim, simge ve kavramların seçim nedenleri
8. Projede kullanılacak çizimlerdeki motifler hakkında bilgi
9. Hazırlanacak duvar resmi için nasıl bir yer seçildi? Neden? Çizim için kullanılacak alanın metrekaresi. Yapılacak tasarımın tasarımı yapıldı mı? Neden?
10. Duvar resmi çalışma takvimi
11. Sunumun nasıl yapılacağına dair plan
12. Sunum çıktısı
13. Proje Değerlendirme yazısı
14. Proje Çalışma Günlüğü (Herkes ayrı tutacaktır)

EK-8. PROJE TANITIM FORMU

Projenin adı:	
Projenin konusu:	
Projenin amacı:	
Projenin başlangıç ve bitiş tarihi:	
Yardım alınan kurum/kuruluşların adı:	
Projenin maliyeti:	
Proje çalışma esnasında karşılaşılan sorunlar:	
Projeden beklenen sonuçlar:	
Kaynakça:	

EK-9. PROJE GRUBUNUN GÖREV DAĞILIM KÂĞIDI

PROJE GRUBUNUN GRUP İÇİ GÖREV DAĞILIMI	GRUP ELEMANLARININ GÖREVLERİ
GRUP LİDERİ	• Grubu bir takım anlayışında tutar. • Grup arkadaşları arasında işbölümünü yönlendirir. • Gruba herkesin katkısını sağlar. • Grup içi sorunları çözer. • Gruba isim bulmak için arkadaşlarının görüşünü alarak bir isim bulur.
ZAMAN YÖNETİCİSİ	• Yapılan toplantıların zamanlamasını yapar. • Zamanı doğru kullanmayı sağlar. • Zamanı gereksiz yere kullananları uyarır. • İşlerin yetişmesinde grup elemanlarını zamanlama hususunda kontrol ederek grup liderine yardımcı olur.
YAZICI	• Yapılan toplantılarda ifade edilen konu başlıklarını not alma ve listelemeyi sağlar. • Grupta alınan kararların ihlalinde grup liderine yardımcı olur ve grup arkadaşlarına hatırlatır.
DENETLEYİCİ	• Grup üyelerinin görevlerini hatırlatır. • Grup liderine ve rehber öğretmenlere bilgi verir. • Araştırma dokümanlarını kontrol edip, düzenler. • Grubun ekonomik giderlerini kontrol eder ve grup harcamaları için parayı elinde tutar.

EK-10. GRUBLARIN PROJE KONULARI

Proje No	Grup Adı	Proje Konusu	Öğrenci Sayısı	Ürün
1	Önde Gidenler Grubu	Ankara'nın Geleceği	3	Duvar Resmi ve Powerpoint Sunusu
2	Grup Hayalgücü	Ankara ve Sanat	3	Duvar Resmi ve Powerpoint Sunusu
3	Number 1 Grubu	Ankara'nın Cumhuriyet Tarihi ve Bugünü	3	Duvar Resmi ve Powerpoint Sunusu
4	Geçmişten İzler	Ankara'nın Geçmişi	3	Duvar Resmi ve Powerpoint Sunusu

EK-11. GRUP TOPLANTI TUTANĞI

Tarih:

Yer:

Saat:

Grubun Adı:

Toplantı Gündemi:

Gündeme Alınacak Maddeler:

Çalışma Hedefleri:

Yapılacak Araştırmalar / Çalışmalar:

Yapılan Araştırmalar / Çalışmalar:

Grup Lideri
İmzaZaman Yöneticisi
İmzaKâtip (Yazıcı)
İmzaDenetleyici
İmza

EK-12. PROJE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Projenin Adı:

Öğrencinin Adı ve Soyadı:

Yaşı:

Gözlenecek Öğrenci Kazanımları	Dereceler				
	Zayıf	Kabul	Orta	İyi	Çok
	1	2	3	4	5
I.PROJE HAZIRLAMA SÜRECİ					
Projenin amacını belirleme					
Projeye uygun çalışma planı yapma					
Grup içinde görev dağılımı yapma					
Belirlenen konunun önemini ortaya koyma					
Proje sonunda ne tür sonuçlara ulaşılabileceğinin belirlenmesi					
TOPLAM					
II. PROJENİN İÇERİĞİ					
Proje konusunda bilimsel açıdan doğru bilgiler					
Toplanan bilgileri analiz etme					
Elde edilen bilgilerden çıkarımda bulunma					
Yapılan çalışmanın orijinal olması					
Çalışmada eleştirel düşünme becerisini kullanabilme					
Proje raporu, resimler, gazete haberleri, tablo, grafik ve istatistiklerle zenginleştirilmesi					
Metne aktarılan tüm bilgilerde Türkçeyi doğru kullanma					
Yararlanılan kaynakları rapora yansıtma					
TOPLAM					
III. SUNU YAPMA					
Türkçeyi doğru ve düzgün konuşma					
Sorulara cevap verebilme					
Konuyu izleyicilerin dikkatini çekecek şekilde sunma					
Sunuyu hedefe yönelik materyalle destekleme					
Sunuda akıcı bir dil ve beden dili kullanma					
Verilen sürede sunuyu yapma					
Sunum sırasında özgüvene sahip olma					
Severek sunu yapma					
TOPLAM					
Öğretmenin yorumu					

EK-13. ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Adı:

Soyadı:

Yönerge

Proje Tabanlı Öğrenme etkinliklerinde bireysel çalışmalarını değerlendirmek üzere size aşağıda maddeler verilmiştir. Bu maddeleri aşağıda verilen ölçütleri dikkate alarak puanlayınız.

1=Üzerine Düşen Sorumluluğu Yerine Getirmedi

2=Üzerine Düşen Sorumluluğu Yerine Getirdi

3=Üzerine Düşen Sorumluluğu Fazlasıyla Yerine Getirdi

	1	2	3
Etkinlikler			
Mesleğimle ilgili araştırma yaptım.			
Mesleğimle ilgili kişi ya da kuruluşlarla ilişki kurdum.			
Farklı kaynaklara yönelip araştırma yaptım.			
Projenin yürütülmesinde grupla uyum içinde çalıştım.			
Projenin yürütülmesinde aktif rol aldım mı?			
Grup içerisinde görev dağılımında aktif rol aldım mı?			
Duvar resminin yapılacağı yerin seçilmesinde, yerin alanı ve hesaplamalarda aktif rol aldım mı?			
Projenin hazırlık ve uygulama aşamasında diğer sanat dallarının çeşitli ürünlerden yararlandım.			
Duvar resminin tasarımının hazırlanmasında hızlı ve bilinçli çalıştım mı?			
Proje çalışmamda neler yapacağımı zihnimde canlandırımdım			
Zihnimde tasarladıklarımı görsel olarak canlandırımdım.			
Verilen konuya uygun kompozisyon oluşturdum.			
Proje içerisinde zihnimdeki tasarımları görsel olarak canlandırmak mutluluk duydum.			
Raporun organize edilmesinde üzerime düşen sorumluluğu yerine getirdim.			
Raporun planlanması ve sınıfa sunulmasında aktif rol aldım.			

EK-14. GRUP ÜYELERİNİ DEĞERLENDİRME FORMU

Bu değerlendirme formu takım/proje çalışmalarınızı gerçekleştirirken takım arkadaşlarınızın çalışmaya katkılarını belirlemek amacıyla oluşturulmuştur. Sizin görüşleriniz bizim için çok değerlidir. Burada vereceğiniz bilgiler, takım çalışmalarının ve dersin kalitesini artırmak için değerlendirilecektir. Tüm bilgiler gizli tutulacaktır. Katkılarınız için teşekkürler.

Yönerge: Lütfen aşağıdaki soruları içtenlikle yanıtlayınız. Yanıt için ayrılan yerin yetmediğini durumlarda, bu formun arka yüzünü, öncelikle ilgili soru numarasını yazarak, yanıtlamak için kullanabilirsiniz.

Değerlendirme tarihi:

Değerlendirmeyi yapan:

Değerlendirilen takım üyesi:

Takım/Proje çalışmasının konusu:

1. Takım çalışmanıza/projenize katkısı nedir?
2. Takım çalışmanıza/projenize katkısı yeterli buluyor musunuz?
3. Çalışmayı gerçekleştirirken sizinle iletişime girdi mi?
4. Sizinle ne şekilde iletişime girdi?
5. Sizinle hangi sıklıkla iletişime girdi?
6. Sizden yardım istedi mi?
7. Yardımına gereksinim duyduğunuzda size yardım etti mi?
8. Takım içerisinde hangi görevi üstlendi?

EK-15. PROJE TABANLI ÖĞRENME YAKLAŞIMI UYGULAMASINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİ BELİRLEME FORMU

Sevgili Öğrenci,

Bu form resim (sanat) proje çalışmasına ilişkin görüşlerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Formdaki soruların tümünü yaptığınız proje çalışmasını düşünerek yanıtlayınız. Katılımınız için teşekkür ederim.

Hüda SAYIN YÜCEL

1. Proje konunuzun adı.....

2. Grubunuzun adı.....

3. Grup üyelerinin sayısı:.....

4. Projedeki göreviniz:

() Başkan () Sözcü () Üye

5. Proje konusunu nasıl belirlediniz?

.....

6. Proje konusunu belirledikten sonra neler yaptınız?

.....

7. Proje çalışmalarına senin ve grup üyelerinin yapmış olduğu katkı nedir?

() Benim katkım.....

.....

() Grup üyelerinin katkısı.....

.....

8. Proje konusunda araştırma yaparken ne gibi sorunlar yaşadınız?

.....

.....

9. Proje araştırma raporunu yazarken ne gibi sorunlar yaşadınız?

.....

 10. Proje konusuna ilişkin sunu hazırlarken ne gibi sorunlar yaşadınız?

.....

 11. Proje sunarken ne gibi sorunlar yaşadınız?

.....

 12. Bu proje çalışmasında neler öğrendiniz?

.....

 13. Bu proje çalışmasını yaparken kimlerden ne tür yardım aldınız?

.....

 14. Proje çalışmasının hangi yönlerini sevdiniz?

.....

 15. Proje çalışmasının hangi yönleriniz **sevmediniz?**

.....

 16. Proje çalışmasının hangi aşamasını sevdiniz?

.....

 17. Proje çalışmasının sonunda oluşturduğunuz ürüne ilişkin neler düşünüyorsunuz?

.....

 18. Yaptığınız proje çalışmasının, diğer derslerdeki etkinliklerinizle karşılaştırdığınızda neler söylersiniz?

.....

EK-16. PROJE PLANI**2008–2009 EĞİTİM- ÖĞRETİM YILI****BİLİM VE SANAT MERKEZİ PROJE TABANLI SANAT EĞİTİMİ PROJE
PLANLAMA FORMU****Projenin Adı:** Yaşadığım Kent Ankara Merkezime Göz Kırıyor**Program:** Proje Üretimi/Yönetimi**Ders/Dersler :** Görsel Sanatlar – Bilgisayar – Tarih-Coğrafya-Müzik**Proje Danışman Öğretmenleri:**

Hüda SAYIN YÜCEL(Ümit Bilim ve Sanat Merkezi Görsel Sanatlar Öğretmeni)

İdil ÖZKAN ÇAĞLAR(Ümit Bilim ve Sanat Merkezi Müzik Öğretmeni)

Gökten YÜKSEL(Ümit Bilim ve Sanat Merkezi Müzik Öğretmeni)

Banu Canan TÜRKEY(Ümit Bilim ve Sanat Merkezi Coğrafya Öğretmeni)

Kenan KILINÇ(Ümit Bilim ve Sanat Merkezi Tarih Öğretmeni)

Projenin Süresi: 10 gün 80 ders saati**Öğrenci Sayısı:** 12

Bu çalışma, Bilim ve Sanat Merkezinde, sanat eğitiminde proje üretimi programında eğitim alan öğrencilere uygulanacaktır. Proje tabanlı öğretim yöntemi kullanılarak Tarih, Coğrafya, Bilgisayar, Müzik ve Resim branşları ortak çalışacaktır.

Hedefler:

1. Bu proje ile öğrencilere sanatın ve yaşadığımız kentin hayatlarını ne kadar çok etkilediğini farkında olması ve yaşadıkları kentin sanatla nasıl iç içe olduğunu ilişkilendirmesi.
2. Yaşadığımız kent Ankara ele alınarak öğrencilere tarihsel ve coğrafi bilgi yanında, analiz, sentez ve değerlendirme yapma gibi üst düzey düşünme becerilerini kazandırma.

3. Öğrencilerde eleştirel düşünme, karar verme, iletişim, grupla çalışma, bilimsel çalışma yöntemleri, araştırma yöntemleri, problem çözme, öğrenme yöntemleri becerilerini geliştirilmesi.
4. Proje süresince öğrencilerde yaratıcılık, sanat sevgisi, görsel biçimlendirme, müze bilinci ve görsel kültür kazanımları sağlama.

Projeye Yön Verecek Alt Sorular

1. Ankara kelimesi size ne çağrıştırıyor?
2. Konunun resimlemesi nereye yapılacak?
3. Resimleme aşamalarında alan nasıl dağıtılacak?
4. Bahçe duvarına yapılacak resimlerin tasarımları neler olacaktır?
5. Çizimler hangi boyutta olacaktır?
6. Duvar resmi etkinliği ne zaman bitecektir?
7. Proje ne zaman sergilenecek?

Proje Konuları

Öğrencilerin kazanım doğrultusunda araştırmaları için aşağıdaki konular seçilmiştir:

1. Ankara ile ilgili bir şarkı biliyor musunuz? Ankara'ya özgü bir çalgı aleti biliyor musunuz? (Ankara'ya özgü Müzik aletlerinin tarihsel gelişimi ve etkileri nelerdir?)
2. Ankara'da yaşamış uygarlıklar ve etkileri ve günümüze yansımaları nelerdir? Günümüzde bunların izlerini görebiliyor muyuz?
3. Ankara'nın coğrafi konumu ve yetiştirilen ürünler neler olabilir? Ankara'ya özgü sebze, meyve, hayvan ve ürünler var mı?
4. Ankara'nın sizde bıraktığı duygu nedir? Renk, biçim ve doku olarak ne algılıyorsunuz?
5. Ankara'daki günümüze ait Ankara ile özdeşleşmiş mekânlar nelerdir?
6. Ankara'nın Cumhuriyetle kazandığı değerleri nelerdir?

Proje Gruplarının Yapısı / Niteliği: Her grupta 3'er kişilik 4 grup oluşturularak yapılacak duvar resmi çalışmasının her bir parçasını grup elemanlarına paylaştırmaktır. Yapılacak çalışmanın grubun ortak ürünü olmasını sağlamak.

Projede Yararlanılacak Temel Veri Kaynakları: Proje sırasında yapılan etkinliklerde öğrenilecek bilgiler, Ansiklopediler, İnternet, Kaynak kişiler vb.

Projenin Temel Kontrol Noktaları: Proje başlama tarihinden itibaren 2 gün arayla projenin kontrolü yapılacak. Karşılaşılan güçlükler ve problemler giderilmeye çalışılacak. Grubun bütün elemanlarının projede etkin rol almaları sağlanacak.

Proje Basmakları:

Bilim ve Sanat Merkezi amaçları ve Proje Üretimi/Yönetimi programın amaçları doğrultusunda proje planı ve günlük(etkinlik) planları proje tabanlı öğrenme yaklaşımının ilkelerine ve Bilim ve Sanat Merkezi ve proje üretim programı amaçları doğrultusunda hazırlanmıştır.

1. Planlama:

✓ Öğrenciler sınıf içerisinde toplanmasından sonra, öğretmenlere proje tabanlı yaklaşıma göre hazırlanan resim (sanat) proje uygulama süreci hakkında powerpoint sunum yapılarak proje çalışması ile ilgili anlatım yapılır. Öğrencilere de proje ile ilgili bilgilendirme çalışmaları yapıldı. Bu gösterim ile öğrencilerin proje tabanlı öğrenme yaklaşımının aşamaları hakkında bilgi verilmiştir.

✓ Grupların oluşturulması: Grupların isimleri öğrenciler tarafından oluşturulur. Gruplar oluşturulurken öğrencilerin ilgi düzeyleri dikkate alınmış ve gruplar öğrencilerin ilgi duydukları alanlarda çalışabilecekleri şekilde organize edilir. Her grubun erkek ve kız öğrencilerden oluşması ve gruplarda başarı düzeyi yüksek ve düşük olan öğrencilerin bir grupta toplanmamasına, grupların heterojen bir yapıya sahip olmasına özen gösterilir.

✓ Öğrenci tanışma etkinliği: Öğrenciler sınıf içerisinde toplanmasından sonra, sınıf içerisinde “Ben ve Mesleğim” öğrenci tanışma etkinliği yapılır. Her öğrenci kendi istediği bir mesleği seçip, hayal ederek tek tek tahtaya çıkıp kendilerini tanıtır. Gruplar

oluşturulduktan sonra öğrencilerden kendilerine bir meslek seçmeleri ve hayali olarak bu projede nasıl faydası olacağına dair kendilerini tanıtmaları istenir. Grup üyelerinin görevleri ve yapılması gerekenler anlatılır.

- ✓ Proje gruplarını kendi içerisinde organize ederek, yapılacak çalışma ile ilgili temel kaynakları belirlenir. Proje gruplarının çalışmasının amacı ve konusu belirlenir. Proje uygulaması süreci içerisinde öğrencilerin bireysel ve toplu olarak yapacakları proje dosyası içerisinde yer alacak proje raporu şablonu hakkında bilgi verilir.
- ✓ Her öğrencinin bu süreç içerisinde günlük tutması istenir.
- ✓ Proje sonunda konu duvar resmi ve power point sunumu olarak ürüne dönüştürülmesine karar verilir.
- ✓ Grup üyeleri arasında grup lideri, zaman yöneticisi, yazıcı, denetleyici gibi görev dağılımı grup içinde oluşturuldu ve görevleri hakkında bilgi verilir. Belirlenen projenin üzerinde nasıl bir yöntem takip edileceğine ilişkin planlama yapılır. Gruplar tarafından tercih edilen yöntemler doğrultusunda proje planı hazırlanır. Hazırlanan plan doğrultusunda gerekli branşlarla ilgili etkinliklerin ve araştırmaların nasıl yapılacağı belirlenir.
- ✓ Proje tanıtım formu, grup üyeleri listesi ve grup toplantı tutanağı doldurularak ilk gün bitirilir. Haftaya pazartesi için her bir gruba araştırma yapılması için ödevlendirme yapılır.

2. İçerik:

- ✓ Öğrencilerin seçecekleri konuyu veya problem durumunu hangi aşamalardan geçerek, nasıl araştıracakları, sunumda dikkat edilmesi gereken hususlar ve değerlendirilmeleri konusunda bilgi verilir. Konu ile ilgili olarak cevaplamaları için sorular verilir. Konunun günlük yaşamla bağlantısını nasıl kurabilirler? Ankara ile merkezin bağlantısı nasıl kurulabilir? Konu ile ilgili ne gibi problem cümleleri oluşturabilirsiniz? Ankara ile ilgili bir şarkı biliyor musunuz? Ankara'ya özgü bir çalgı aleti biliyor musunuz? (Ankara'ya özgü Müzik aletlerinin tarihsel gelişimi ve etkileri nelerdir?) Ankara'da yaşamış uygarlıklar ve etkilerinin günümüze yansımaları nelerdir? Günümüzde bunların izlerini görebiliyor muyuz? Ankara'nın coğrafi konumu ve yetiştirilen ürünler neler

olabilir? Ankara'ya özgü sebze, meyve, hayvan ve ürünler var mı? Ankara'nın sizde bıraktığı duygu nedir? Renk, biçim ve doku olarak ne algılıyorsunuz? Ankara'daki günümüze ait Ankara ile özdeşleşmiş mekânlar nelerdir? Ankara'nın Cumhuriyetle kazandığı değerleri nelerdir? Konunun resimlemesi nereye yapılacak? Resimleme aşamalarında alan nasıl dağıtılacak? Bahçe duvarına yapılacak resimlerin tasarımları neler olacaktır? Çizimler hangi boyutta olacaktır? Duvar resmi etkinliği ne zaman bitecektir? Proje ne zaman sergilenecek? şeklinde soru cümleleri verilerek bu konuda beyin fırtınası yapılır.

✓ Beyin fırtınası sonucunda “Yaşadığım Kent Ankara Merkezimize Göz Kırıyor” projesinin 4 alt bölümü ortaya çıkmıştır. 3'er öğrenciden oluşan 4 grup oluşturulur.

3. Etkinlik:

✓ Proje uygulamasının ikinci günü, proje tabanlı öğrenim yaklaşımına göre hazırlanan resim proje(etkinliği) uygulamasının “Tarih Etkinliği” tarih öğretmeni tarafından gerçekleştirilmiştir. 80 dakika süren bu etkinlikten sonra ara verilir.

✓ Daha sonra proje tabanlı öğrenim yaklaşımına göre hazırlanan resim proje(etkinliği) uygulamasının “Müzik Etkinliği” gerçekleştirilir.

✓ Bu etkinlikten sonra proje tabanlı öğrenim yaklaşımına göre hazırlanan resim proje(etkinliği) uygulamasının “Coğrafya Etkinliği” gerçekleştirilir.

✓ Bu etkinliklerden sonra araştırmaları yapabilmek için öğrenciler gruplara ayrılıp “Bilgisayar Laboratuvarında” araştırma ve hazırlık çalışması yapar.

4. Süreç:

✓ Yapılan araştırmaların sonucunda Resim Atölyesinde “Duvar Resmi Projesi” için eskiz çalışılması başlar.

✓ Araştırmacı diğer öğretmenler kademeli olarak uygulama sürecine katılarak öğrencilere rehberlik eder, tartışılan veya zorlanılan konularda öğrencilere yardımcı olur.

Öğrencilere nedenli, niçindi, nasıllı sorular yöneltilerek çizim ve tasarım aşaması gerçekleştirilir.

- ✓ Toplanan bilgilerin analiz yapılmada, sentezleyip ürüne dönüştürmede yaratıcılıklarına güdeleyici ve sabırla yaklaşılr. Grup çalışmalarında beyin fırtınası yapmalarına yardımcı olunur.
- ✓ Öğrencilere teknik konularda çizimlerin yapılmasında yardımda bulunulur.
- ✓ Öğrencilerin arkadaşlarıyla işbirliği içerisinde çalışmalarını sağlamak amacıyla gruplar şeklinde oturmaları sağlanır.
- ✓ İşbirliği içinde çalışmaya yönlendirilir.
- ✓ Grup içerisinde meydana gelen anlaşmazlıklar veya sorunlar, görev dağılımı konusunda oluşan tartışmalar konuşmalarla çözülmeye çalışılır.
- ✓ Grubun içinde öğrencilerin ilgi ve isteklerine göre görev almaları sağlanmıştır.
- ✓ Öğrencilere çalışmaya karşı devamlı olarak motive edici şekilde yaklaşlmıştır.
- ✓ Eskiz çalışmaları tamamladıktan sonra okul içerisinde ki koridor kullanılarak yapılan eskizler sergilenir.
- ✓ Sergileme sırasında öğretmenler ve öğrenciler fikirlerini söyleyerek eskizlere son halleri verilir.
- ✓ Eskizler çizim yapılacak duvarın oranına uygun biçimde küçültülerek çizilir. 4 grubun çalışması yan yana getirilerek, duvarın küçük boy siyah beyaz hali duvar için hazır hale getirilir. Eskizler tamamlanır.
- ✓ Yapılacak duvarın ölçülmesi, boyutların ayarlaması yapılır.
- ✓ Duvar resim alanının kenarlarına film şeritleri çizilip, boyanır.
- ✓ Bu işlem tamamlandıktan sonra, çizilen siyah beyaz eskiz çalışmaları duvara aktarılır.
- ✓ Öğretmenler kademeli olarak uygulama sürecinde öğrencileri sürekli yönlendirici ve destekleyici olarak yer almıştır. Resim uygulama teknik anlamda kara kalem kullanımı, küçük boyutlu bir çalışmayı, büyük boyutlara nasıl aktarılacağı, kalıp kullanma teknikleri gibi konularda yol gösterilir.
- ✓ Öğrenciler tarafından, çizimlerin yapılmasında yapılan etkinliklerdeki Ankara ile ilgili her bir veri tek tek kullanılmaya çalışılır. Öğrenciler tarafından yine süreç içerisinde

sürekli konuşularak, tartışılarak sık sık konunun amacı üzerinde durularak hatırlatmalar yapılır. Çalışmada geride kalan grup ve öğrenciler motive edilir.

- ✓ Duvara kullanılacak teknik hakkında, fırçaların kullanımı, boyaların kullanımı ve boya tonlarının oluşturulması hakkında bilgi verilir.
- ✓ Oluşan sorunlarda proje ile ilgili çözüm yolları geliştirilir.
- ✓ Öğrencilere bu süreç içerisinde gerekli dönütler, ipuçları ve düzeltmeler verilir. Duvar resmi boyama basamağı bitirilir.

Projenin Sunulması / Ürünün Yapısı: Grupların oluşturdukları projelerin proje bitiminde sergilenmesi ve sunulması. Sunuda ürünün yapısı ve plan aşamalarının gruplar tarafından sınıfta paylaşılması.

5. Yaratıcılık(Ürün):

- ✓ Projenin sunulması için sergi ve televizyon çekimi için gün belirlenir. Yapılacak sunum için görev dağılımı ve hazırlık yapılır. Sunu haline getirilen proje resim atölyesinde sunulur. Sergi okul sınırları içinde olabileceği gibi ayarlanana bir başka yerde de yapılabilir. Geliştirilen resim(sanat) proje uygulaması ürünü olan “Duvar Resmi” insanların izlemesine sunulur. Sunumda öğrenciler neden böyle bir çalışma yaptıklarını, yapım aşamalarını anlatarak insanlarla paylaşımları sağlanır. Aynı zamanda proje sonunda her grup hazırladığı Powerpoint sunum ile yapılan çalışmayı sunar. Grupların sunum yapmaları, gruplara göre değişmekle birlikte 15 dk sürer.

İstenen Ürünün Tanımı: Öğrencilerden istenen, öğrendikleri ile yapacakları etkinliklerden elde edecekleri, internetten veya başka kaynaklardan elde edeceği bilgiler (resim, yazı, grafik gibi) doğrultusunda bir duvar resmi yapmaları istenmektedir. Tasarım için bir koşul bulunmayacak herkes istediği özgün tasarımı yapabilecektir. Yapılan duvar resmi için tüm teknikler kullanılacaktır. Gruplar birbirine yardım edecektir. Ayrıca kullanılan kaynakların yazıların fotoğrafların hepsini düzenli bir şekilde içeren birde rapor verilmiştir. Bunun yanı

sıra öğrencilerin resim ve yazı dışında eğer video da göstermek isterlerse sınıfta bu da sunulacaktır. Duvar resmi bittikten sonra etkinliği grup arkadaşlarına sunmaları istenecektir. Sunumda istedikleri tekniği kullanacaklar ve burada da bilgisayar öğretmeninden yardım alabileceklerdir.

6. Proje Değerlendirme:

- ✓ Sunum sonunda sorular sorularak tartışma ortamı oluşturuldu. Sunum sırasında ve sonunda nedenli, niçindi, nasıllı sorular sorularak, örnekler vermeleri istenir. Kalan 15dk içerisinde sorular sorularak cevaplandırılır, tartışma ortamı yaratılır, konular tartışılır ve puanlamalar yapılır.
- ✓ Sunu bittikten sonra sınıftaki öğrenciler olumlu ve olumsuz görüşlerini belirtir. Araştırmacı ve öğretmen zaman zaman araya girerek eleştiri ve görüşlerini belirterek çeşitli sorular sorar.
- ✓ Yapılan her sunudan sonra öğrencilerin birbiri hakkında görüşlerini ifade edecekleri bir değerlendirme yapmaları sağlanır.
- ✓ Yapılan çalışmalar sınıfça, araştırmacı ve diğer öğretmenler tarafından değerlendirilmiştir.
- ✓ Proje değerlendirme formu, öğrenciler öz değerlendirme formu ve grup içi arkadaşlarını değerlendirme ve proje tabanlı öğrenme yaklaşımı uygulamasına ilişkin öğrenci görüşleri belirleme formu doldurulmuştur. Öğrenciler tarafından hazırlanan resim(sanat) proje dosyaları tamamlanarak teslim edilir ve proje çalışmasına son verilir.

Ürün(Sunum için) Değerlendirme Ölçütleri

Aşağıdaki tabloya göre sunum değerlendirmesi yapılacaktır. “Duvar Resmi” çalışması için değerlendirme ölçütü ayrı olacaktır. Genel olarak grup değerlendirmesi olacak ve grup içerisindeki öğrenciler aynı puanı alacak. Fakat gruptaki öğrencilerin yaptığı konu dağılımını ve çalışmalarını öğretmen çok iyi takip etmelidir.

Kriter	Puan
Kullanılan içeriğin yeterliliği,	40
Belirlenen sürece uygun çalışma,	15
Rapor	15
Farklı tasarım,	10
Resim, grafik, video kullanımı,	10
Yazıların imla kurallarına uygunluğu,	5
Kaynak belirtilmesi,	5
Toplam	100

Tablo 1’de Çalışma Takvimi verilmiştir. Çalışma takviminde görüldüğü gibi uygulama 10 gün sürecektir. Günde 8 ders saati proje içerisinde yer alan öğrenciler toplamda 80 ders saati uygulamada yer alacaklardır.

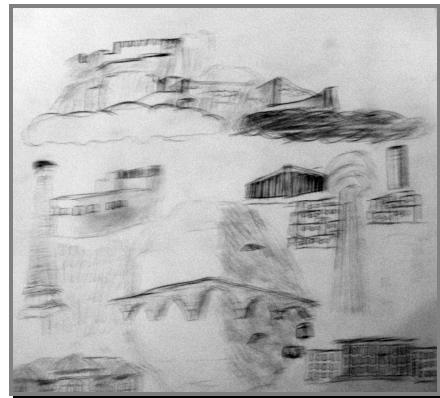
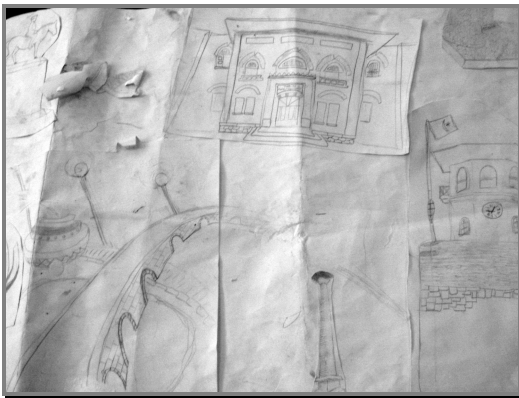
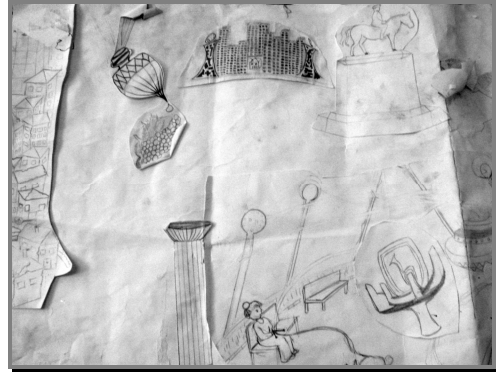
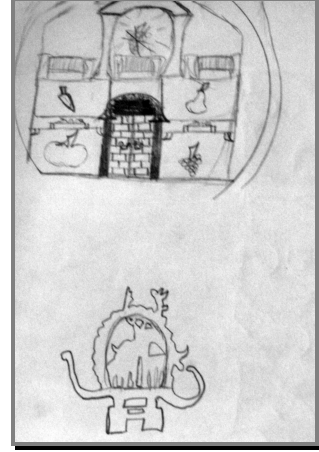
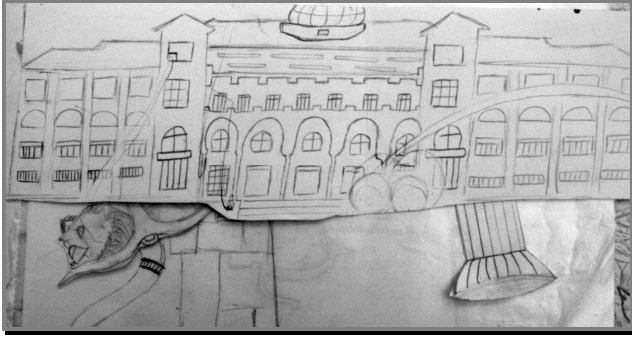
Tablo 1: Çalışma Takvimi

Tarih	Saat	Süre	Etkinlik
16.06.2009	10.00-12.00	120'	Öğretmenleri Bilgilendirme Çalışması
19.06.2009	10.00-10.40	40'	Öğrencilerle Tanışma Etkinliği
19.06.2009	10.50-13.10	120'	Proje Tabanlı Öğrenim yaklaşımına göre hazırlanan resim proje(etkinliği) uygulamasının Planlama ve İçerik Basamağı
22.06.2009	10.00-11.30	80'	Proje Tabanlı Öğrenim yaklaşımına göre hazırlanan resim proje(etkinliği) uygulamasının Tarih Etkinliği
22.06.2009	11.40-12.20	40'	Proje Tabanlı Öğrenim yaklaşımına göre hazırlanan resim proje(etkinliği) uygulamasının Müzik Etkinliği
22.06.2009	12.30-13.10	40"	Proje Tabanlı Öğrenim yaklaşımına göre hazırlanan resim proje(etkinliği) uygulamasının Coğrafya Etkinliği
23.06.2009	10.00-13.10	160'	Proje Tabanlı Öğrenim yaklaşımına göre hazırlanan resim proje(etkinliği) uygulamasının Bilgisayar Laboratuvarında Araştırma

24.06.2009	10.00-13.10	160'	Yapılan araştırmaların sonucunda Resim Atölyesinde "Duvar Resmi Projesi" için eskiz çalışılması, TRT'nin proje kapsamı içerisinde uygulama süreci ve proje hakkında çekim yapması.
25.06.2009 30.06.2009	10.00-12.30/ 13.30-19.10	400'	Eskizlerin Duvara Aktarılması ve Boyanması
01.07.2009	10.00-12.20	120'	Sunu haline getirilen Projenin Resim Atölyesinde sunulması ve değerlendirme
01.07.2009	12.30-13.10	40'	Öğrencilerin "Kişisel Bilgi Formu, Öğrenci Öz Değerlendirme Formu, Öğrenci Takım Üyelerini Değerlendirme Formu"nın doldurulması, Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımına İlişkin Görüş Belirleme Formu ve Proje Dosyalarının teslimi, Duvar resmi açılış tarihinin belirlenmesi
02.07.2009	10.00-13.10	80'	Öğrencilerle Odak Grup Görüşmesinin Yapılması
03.07.2009	10.00-15.00	160'	Öğretmenlerle Görüşmelerin Yapılması
10.07.2009			Proje kapsamı içerisinde TRT "Sağlıklı Yaşam" gençlik programında projemiz tanıtılarak, proje çalışmamız başkalarıyla paylaşılması.
13.09.2009			TRT "Sağlıklı Yaşam" gençlik programında yayınlanması.

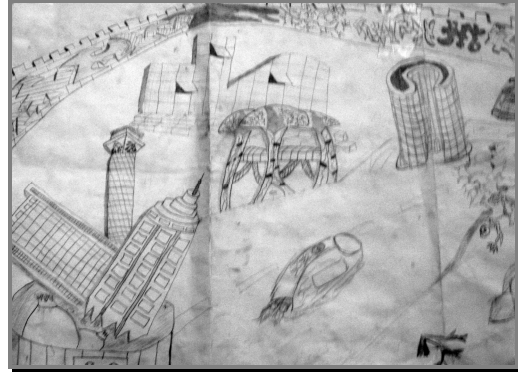
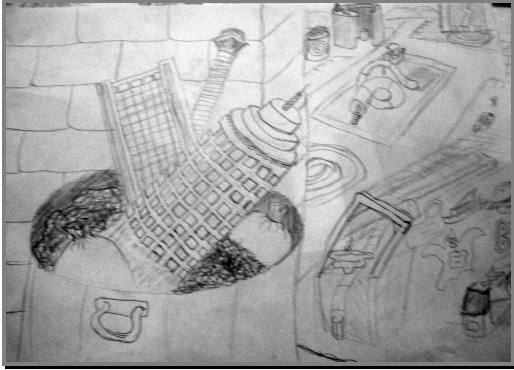
ÖĞRENCİ PROJE ÇALIŞMASI ESKİZLERİ

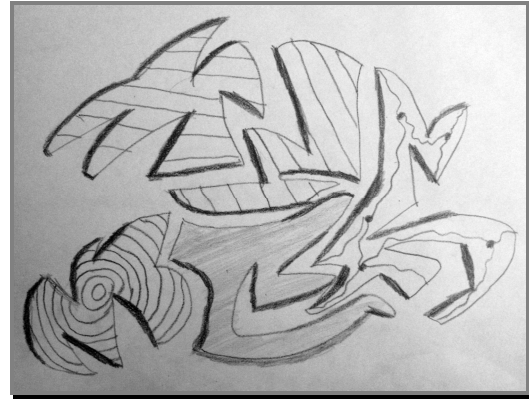
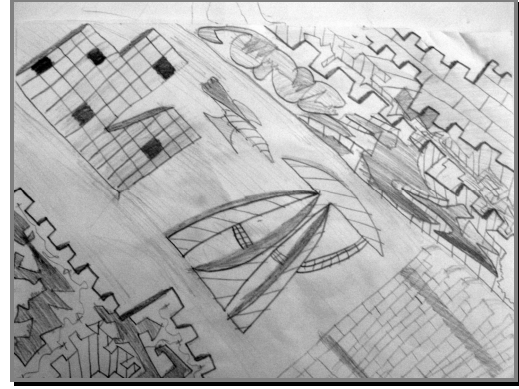
a. Number 1 grubu eskizleri

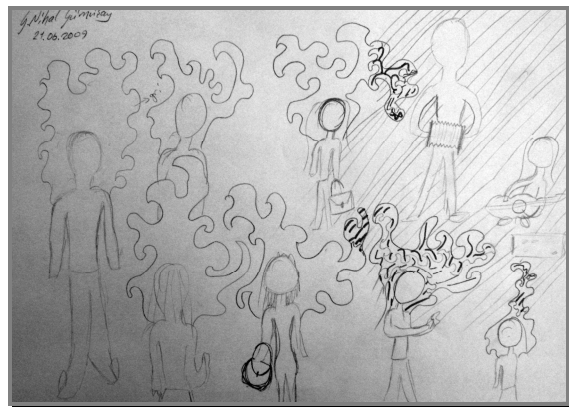
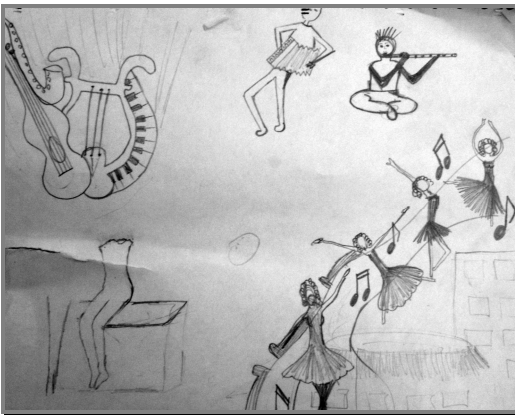

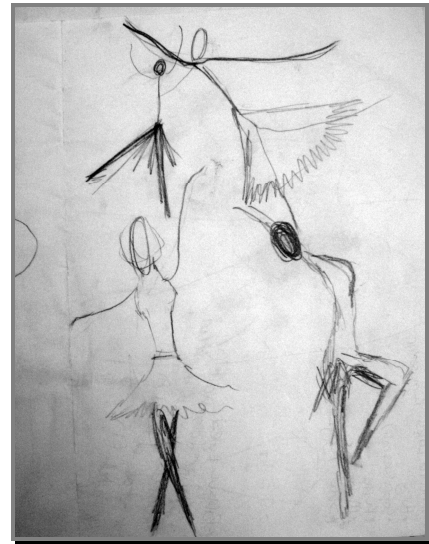
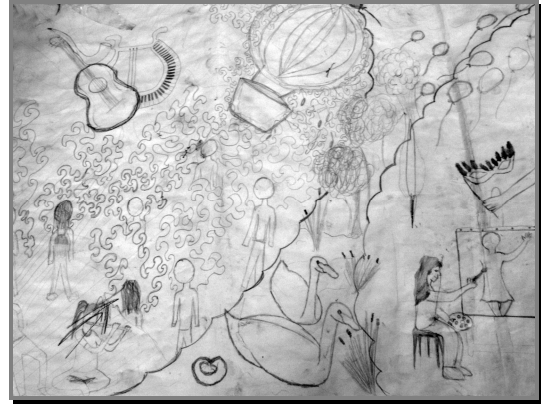
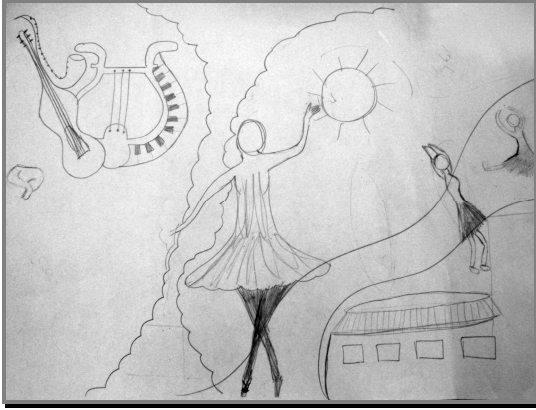
b. Önde gidenler grubu eskizleri

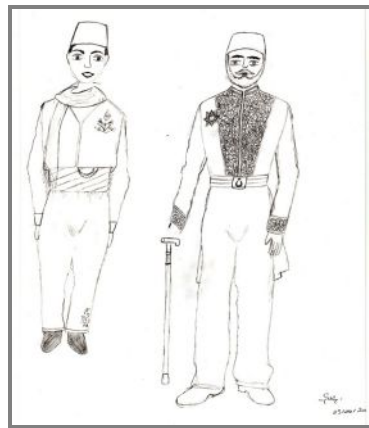
c. *Hayal gücü grubu eskizleri*

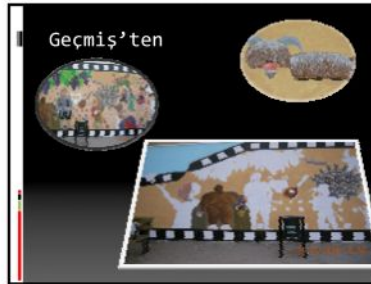
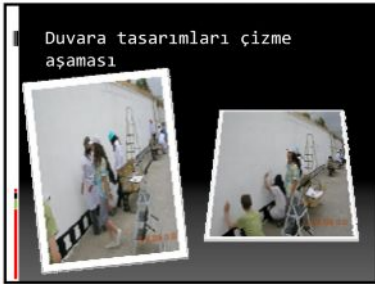
d. *Ankara ve tarih grubu eskizleri*

EK-18. ÖĞRENCİ PROJE ÇALIŞMA GRUPLARIN SUNUMLARI

a. Number 1 grubu sunusu

Bizler ayrı gruplar olsak da yine bütünleştik.

Gerektiğinde yemek de yedik

Gerektiğinde beraber boya kanştırdık

Gerektiğinde şarkı da söyledik

olsun biz gene bütündük

Number 1

Number 1 grubunu dinlediğiniz ve yorumlarla bizi geliştirdiğiniz için TEŞEKKÜRLER.

Number 1 Grubu;

Sevgili öğretmenimiz

Hüda SAYIN YÜCEL' e

Şuayyip YÜCEL'e

bize destek olan arkadaşlarımıza ve öğretmenlerimize

TEŞEKKÜRLERini sunar.

b. Önde gidenler grubu sunusu

Ankara'nın Geleceği

Ümit Bilim Ve Sanat Merkezi

Duvar Boyama Etkinliği

Önde Gidenler Grubu

İçindekiler

- Başlarken
- Bir Planım Var
- Haydi Boyamaya
- Bölümümüz Bitti Ama...
- Teşekkür ve Son

Başlarken

- Biz başlarken önce grupları kurduk, yapılacak işlemleri konuştuk. Bunları gerçekleştirmek için geldiğimizde ise bazı arkadaşlarımız gelmemişti. Yalnızca Enes arkadaşımız ve ben bütün sorumluluğu üstümüze aldık...

Bir Planım Var

- Bütün işler bize kalınca bizde tek başımıza eskizleri çizmeye başladık. Grubumuz Ankara'nın geleceği ile ilgili olduğundan biz de bu konu ile ilgili düşüncelerimizi kağıda aktardık...

İşte eskizlerimiz:

Haydi Boyamaya

- Eskizlerimizi çizdik, bitirdik. Sıra bu eskizleri duvara aktarmaya gelmişti. Ben, Enes ve misafir arkadaşımız Eren ile beraber çizmeye koyulduk. Ondan sonra boyamaya başladık...

İşte resimler:

Bölümümüz Bitti Ama...

- Bölümümüz bitmişti ama çok hızlı ilerlediğimiz için diğer grupları geride bırakmıştık. Hele ilk grupta tek kişi kalınca mecbur olarak yardım etmemiz gerekiyordu. Biz de seve seve yardım ettik 😊😊😊

İşte arkadaşlarımıza yardım ettiğimiz resim:

Teşekkür Ve Son

Hüda Sayın Yücel
Şuayip Yücel
Kenan Kılıç
İlil Özkan Çağlar
Baru Canan Türkay
Gökten Yüksel
öğretmenlerimize,

Ve bize her türlü
destekte bulunan
vailerimiz ile Hüda öğretmenimizin
kardesleri olan Zeyra
ve Selda Sayın'a teşekkür ederiz...

c. *Hayal gücü grubu sunusu*

Nasıl konu seçtik?

Aslında Ankara konusunu seçerken oldukça sorun yaşadık. Çünkü herkes “hayal gücü” konusunu istiyordu.

Öğretmenimizin ısrarları sonucu Ankara konusunu seçtik.

Amaçlarımız:

- Merkez duvarına kalıcı ve etkileyici izler bırakmak
- Belirli bir konu üzerinden sıra dışı denilebilecek bir duvar resmi oluşturmak
- Duvar resmimizi düzenleyerek akılda kalıcı hale getirmek
- Doğru planlama ile hedeflerimizi zamanında gerçekleştirmek

1) Mesleklerle tanıştık

Herkes kendine bir meslek seçti (benimki restoratördü) ve kendini gerçekten o mesleği yapıyormuş gibi tanıttı.

2) Grup oluşturduk

Önce hepimiz gruplara ayrıldık. Nil, Metin ve ben aynı gruptaydık. (Ancak Metin gelmediği için onun yerine grubumuza Meriç katıldı sonradan.) Grubumuzun seçtiği konu “Ankara’da sanat ve müzik”ti.

3) Araştırma yaptık

Grup üyelerimiz seçtiğimiz konuyla ilgili araştırma yaptılar ve ilk eskizlerimizi çizdik.

4) Hepimiz teker teker eskizler çizdik

5) Hep beraber büyük eskizimizi çizdik

6) Duvara geçiyoruz!!!

Duvara çizmek aslında biraz zordu, silmek imkansızdı. Ayrıca hava sıcaklığı da oldukça etkiledi bizi.

7) Duvarı boyadık

Boyamak genel olarak eğlenceliydi. Tabii zor olan yerleri ve renkleri bulmak için uğraştığımızı da unutmamak gerek.

Duvar boyarken...

İşte duvarımız!

Burası da bizim!

Uygulanan Adımlar:

- Konu hakkında araştırma yapıldı,
- Araştırma sonucu çizilecek figürler belirlendi,
- Figürlerin nasıl yerleştirileceği ayrı ayrı yapılan tasarlarda belirlendi ve yapılan büyük eskizde birleştirildi,
- Böylece duvara tam olarak ne aktarılacağı kesinleşti,
- Ardından duvara geçildi çizimler yapıldı ve boyandı.

Projede karşılaştığımız sorunlar:

- Duvarın sıvanması geç kaldığı için program aksıdı
- Çizim yaptığımız kalemler duvardan çok zor siliniyordu
- Zamanımız azdı
- Grup üyelerimiz bazen çalışmayı erken bırakmak/geç gelmek zorunda kaldı
- Bazı durumları sonuca bağlamak için grupça tartışmamız gerekti ve bu zaman aldı

Grubumuzun Özdeğerlendirmesi:

- Grupça iyi çalıştığımızı
- Güzel bir ürün ortaya çıkardığımızı
- Zamanı iyi kullanan bir grup olduğumuzu,
- Bazı fikirlerimizin oldukça yaratıcı olduğunu,
- Bu konuda elimizden geldiğince sanatın bütün kollarını duvara aktardık, renkleri de en az seçtiğimiz dallar kadar çeşitli tuttuğumuzu inanıyoruz ve bununla hedeflediğimiz etkileyici görüntüye ulaştığımızı

DÜŞÜNÜYORUZ

Resimler!

DİNLEDİĞİNİZ İÇİN TEŞEKKÜRLER!!!!

DİNLEMİYİP DE ETRAFI
SEYEREDENLERE –VE HATTA
UYUYANLARA- DA BİR MESAJIMIZ
VAR:

ÖYLE OLSUN!..

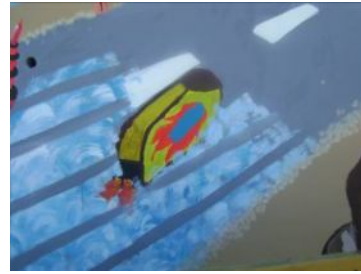
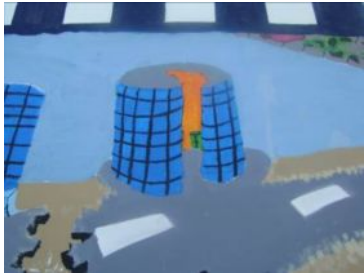
**EK-19. PROJEDEKİ DUVAR RESMİ ÇALIŞMASININ BASAMAKLARI
FOTOĞRAFLARI**

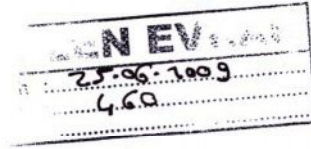
EK-20.ARAŞTIRMA İZNİ

ÜMİT BİLİM VE SANAT MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜNE

ANKARA

“Bilim ve Sanat Merkezlerinde Üstün Yetenekli Çocukların Sanat Eğitiminde Proje Tabanlı Sanat Eğitimine Yönelik Bir Uygulama” konulu doktora tez araştırmasını kurumumuz bünyesinde yapmak üzere yazılı izni Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğünden almış bulunmaktayım. Bu araştırma kapsamında, merkezimiz öğrencileriyle 15.06.2009 ile 30.06.2009 tarihleri arasında 10: 00 ile 14: 00 saatleri arasında Ankara temalı duvar resmi etkinliği planlanmıştır.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Hüda SAYIN YÜCEL
Hüda SAYIN YÜCEL
Resim Öğretmeni

19.06.2009

EK:

- 1) İzin Belgesi Fotokopisi
- 2) Öğrenci Listesi
- 3) Proje Planı

İsmail AKBIYIK
İsmail AKBIYIK
Ümit Bilim ve Sanat
Merkezi Müdürü

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Bölüm : Strateji Geliştirme
Sayı : B.B.08.4.MEM.4.06.00.04-312/ 38524
Konu : Araştırma İzni (Hüda SAYIN YÜCEL) 3

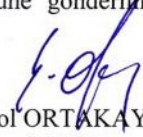
07.05/2009

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsüne

İlgi : a) 27.04.2009 tarih ve 4352 sayılı yazınız.
b) 05.05.2009 tarih ve 312/38749 sayılı Valilik Oluru.

Enstitüsünüz, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı doktora öğrencisi Hüda SAYIN YÜCEL'in "**Üstün Yetenekli Çocukların Sanat Eğitiminde Proje Tabanlı Çok Alanlı Sanat Eğitime Yönelik Bir Uygulama**" konulu tez çalışması kapsamında, İlimiz Çankaya İlçesi Ümit Bilim ve Sanat Merkezi'nde uygulama yapma isteği, ilgi (b) Valilik Oluru ile uygun görülmüş olup, konu hakkında çalışmanın yapılacağı Çankaya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bilgi verilmiştir.

Mühürlü çalışma örneği (Video Kaydı, Katılımcı Gözlem Formunda oluşan) yazımız ekinde gönderilmiş olup, uygulama yapılacak sayıda çoğaltılması ve çalışmanın bitiminde iki örneğinin (CD/disket) Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne gönderilmesini rica ederim.

Erol ORTAKAYA
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EKLER :

1. Video Kaydı, Katılımcı Gözlem Formu
2. Valilik Oluru (1 Sayfa)

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Bölüm : Strateji Geliştirme
Sayı : B.B.08.4.MEM.4.06.00.04-312/ **38743**
Konu : Araştırma İzni (Hüda SAYIN YÜCEL)

05.05/2009

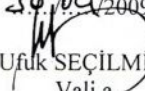
VALİLİK MAKAMINA
ANKARA

İlgi : a) MEB'e Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzni ve Uygulama Yönergesi.
b) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün 27.04.2009 tarih ve 4352 sayılı yazısı.

Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı doktora öğrencisi Hüda SAYIN YÜCEL'in, "**Üstün Yetenekli Çocukların Sanat Eğitiminde Proje Tabanlı Çok Alanlı Sanat Eğitimine Yönelik Bir Uygulama**" konulu tez çalışması kapsamında uygulama yapma isteği, ilgi (a) yönerge doğrultusunda Müdürlüğümüz Değerlendirme Komisyonu tarafından incelenmiş olup, uygulanacak ölçeklerin ilimiz Çankaya İlçesi Ümit Bilim ve Sanat Merkezi'nde, gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

Kâmil
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
30.04/2009

Ufuk SEÇİLMİŞ
Vali a.
Vali Yardımcısı

EKLER :

1. Video Kaydı, Katılımcı Gözlem Formu

